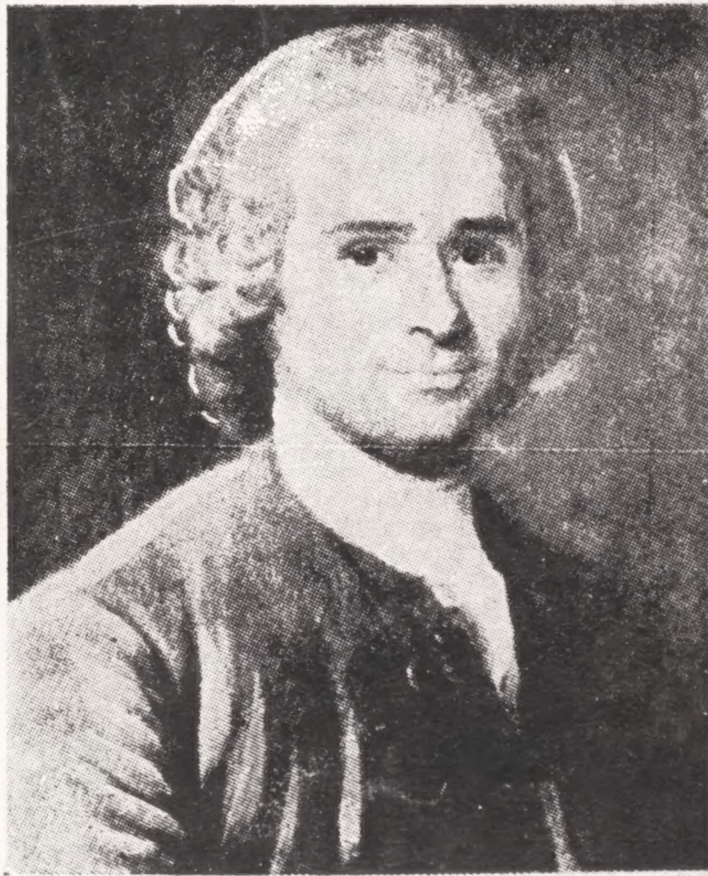

ژان ژاق روسو

رسملی غزته ناشری

جلد : ١
فورمه : ١

بویوك آدملر سریسی

٧ مجموعه
غروشدر

بویوك آداملر سریسی

ابراهیم علاء الدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر.

ژان ژاق روسو

ایكنجی طبع

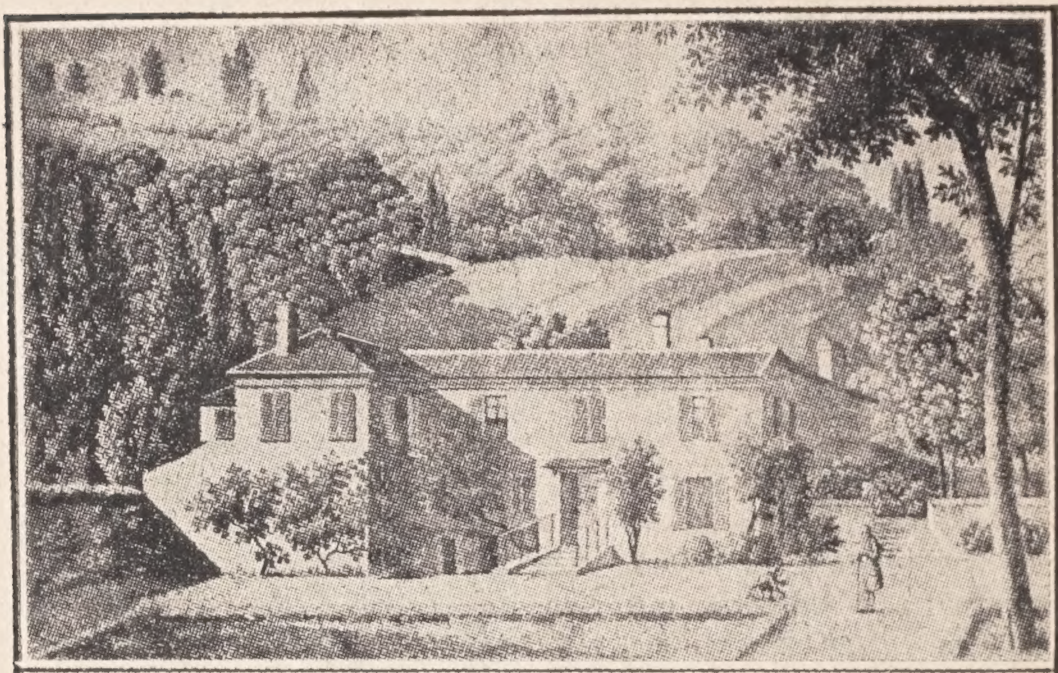

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر.

استانبول
«ثبات» مطبعه‌سی
۱۹۲۷

ژان ژاق روسو ؛ انسانلر
آراسنده مساواتك ، ملتلر
ایچنده حریتك ظهور و حكمرانلغنك
ایلك پیغمبریدر . بوندن ایکی
عصر اول اسویچره نك جنوره
شهرنده دوغان بو عصبی
وخیرجیین دها ؛ دموقراسی یه
صوصامش بوتون ملتلری طبیعت
وحریته مستند فلسفه سیله استیلا
ایتدی . ایشته بو کتاب او ذكا
کونشندن آلینمش بر قیوبلجیمدر .

(مونمورانسی) ده ژان ژاق روصونك اوی

روصو مادام (وارەن) دن آیرلدقدن صوكره اونی حمایەسنه آلان مادام (دەپینه) نك بالخاصه (روصو) ایچون انشا ایتدیردیكی (شارمەت) نامندەكی بومالكانەیه ناشینمشدی . بالاخره كچیمسزلكی یوزندن مادام (دەپینه) روصویی بومالكانەدن قوومغه مجبور اولمشدی

ژان ژاق روصو

ژاق ژاق روصو ؛ بشریتك اك یوكسك شاهقەلرندن بریدر . اونك بویوكلكی یالكز چوق قدرتلی بر ادیب اولماسندن ،فكرلرینك قوتی عصرلرجه صوكره دخی تروتازه محافظه ایدەن برفیلسوف بولوناسندن ایلری كلیور . « روصو » نك بویوكلكی دیكر قیمتلرندن زیاده انسانلر آرەسنده مساواتك قهرمانی اولماسندن ، بالخاصه حكمدارلره ومتعصبلره قارشی ملتلرك حقلرینی ایلك دفعه اك كسكین بر اسلوب ایچنده حایقیرمش بولوناسندن تولد ایدییور .

« روصو » نك فكرلری « اختلال كبیری » ی دوغوردی . اختلال كبیرده بوتون جهان انقلابلرینك اساسی اولدی . خلق حكمرانلغنی بوندن ایكی یوز سنه اول « روصو » موضوع بحث ایدییوردی . حكمدارلرك ، اصیلزادەلرك ومعبدلرك

تحت اسارتنده طبیعیلکندن تماماً انحراف ایتمش اولان ایکی عصر اولکی آوروپا حیات اجتماعیه‌سنی صارصان اونك دماغلره و قلبلره نفوذ ایدوب سینه‌ن صداسی اولدی. « ژان ژاق روصو » انقلابجیلرك، خلق آداملرینك جمهوریت طرفدارلرینك حق و حریت اوغرنده‌کی، طبیعی حیات یولنده‌کی اختلاجیلرك عادتا بین‌الملل بر پیریدر. ایشته او بویوك شخصیتك حیات و آثارینی پك زیاده اهمیتله تلقی‌یه سبب اولان ماهیت بودر.

روصو یالکز اثر و فکر اعتباریله دکل مزاج نقطهٔ نظرندن ده پك زیاده تجسسه شایان بر خصوصیت عرض ایدر. ارباب دها آراسنده اونك قادار غریب آزاده سروحر فطرتلی بر آدام آز بولونور. آلتمش آلتی سنه‌لك عمرینك باشندن باشه بر سرکذشت تشکیل ایتمسی مزاجنده‌کی خارق‌العاده حریت وغرابتدن و فکرلرنده‌کی خصوصیت وشدتدن ایلری کلمشدر. اونك حیاتی بوتون بر رومان موضوعنی تشکیل ایدر که بز آنجق عمومی خطارینی مطالعه ایده‌جکز.

روصونك چوجوقلغی :

« ژان ژاق روصو » ۱۷۱۲ حزیرانك ۲۸ نجی کونی اسوچره‌نك (جنوره) شهرنده دوغدی. عائله‌سی اساساً فرانسز اولوب اسوچره‌یه مهاجرت ایتمشلردی. باباسی « ایساق روصو » ماهر بر ساعتجی، آنه‌سی « سوزان برنار » ایی تحصیل و تربیه کورمش بر قادیندی. فقط «روصو»نك دنیایه کلیشی آنه‌سنك اولومنه سبب اولمشدر. نته‌کیم «اعترافات» اسمنده‌کی اثرنده: بن حیاتمی آنه‌مك اولومی بهاسنه قازاندم. دیمك که دوغوشم فلاکتلرمك برنجیسی اولدی!». دیبور. شو حالده «روصو» والده‌سنی طانیه‌مامش و آنه شفقتنی طاداماشدر.

« روصو» باباسنك بر آرهلق استانبوله کلهرك سرایك ساعتجیلکی وظیفه‌سنی ایفا ایتدیکنی قید ایدیور. روصو هیچ طانیمادیغی آنه‌سندن بویوك بر محبتله بحث ایدر. چونکه باباسی والده‌سنك مزیترینی اوکا آکلاتیر، وچوجوغیله باش باشه غائب ایتدیکی قیمتلی و سوکیلی زوجه‌سی ایچون آغلارمش. آقشاملری آنه‌سندن قالان رومانلری باباسیله برلکده اوقورکن بر آرالق باباسی « یاوروم آنه‌کدن بحث ایده‌لمی؟» دیه صورار. (ژان ژاق) ده « ینه آغلاشه‌جقمی یز بابا؟» دیه جواب ویرزمش. (روصو)نك ایلك چوجوقلق دوره‌سی او کسوزلکله کچمش اولماسنه رغماً اوقادار بدبخت دکلدر. صباوتنده‌کی خسته‌لقلردن، ملالندن بحث ایتمکله برابر ینه عمرینك

او دوره‌سی الـ مسعود زمانی عد ایدر. بش، آلتی یاشلرینه قادار اولان زمانی خاطرلایه‌میور. اوقومایی نصل اوکره‌ندیکی ده تخطر ایتمیور. فقط الك مطالعه‌لرینی باباسیله برلکده یاپدقلرینی تفصیلاتیله آکلاتیور. آقشاملری باباسی ایشدن کلدکدن صوکره بتکی متعاقب اوقومایه باشلارلرمش الك زمانلرده (ژان‌ژاق) ك اوقومایه آلیشماسی ایچون باپیلان بوتمرینلر یاواش یاواش بدرجه‌ده مراق ویرمش. بو صورتله بویوك بویوك رومانلری، داها صوکرا تاریخلری و برچوجوغی هیچ علاقه‌دار ایتمه‌مك لازم کلن غایت جدی کتابلری ده برابرجه اوقورلرمش. حتی بو مطالعه‌لر بعضاً صباحه قادار دوام ایتدیکی اولورمش. باباسی قیرلانغیجلرك جوره یاقین اوتوشمکه باشلادیغنی ایشیدنجه کمالی برافه‌رق «هایدی یاتم. بن ده سندن زیاده چوجوق اولدم» دیه افراطندن محجوب اولورمش. روصونك مطالعه مراقی، دوشونمك اعتیادی وفکری حیاتیله الفتی کورولیورکه پك کوچوك یاشلردن اعتباراً باشلامشدر.

روصو پدرینك تربیه و اهتمامندن آنجق اون یاشنه قدار مستفید اولمشدر. دوغار دوغماز اوکسوز قالان (روصو) اون یاشندن صوکره یتیم قالمشدر. باباسی او یاشده کندیسندن آیریلان اولوم دکل برفوق‌العاده حادثه‌سی اولمشدی.

روصو علیهنده بر قاریقاتور

روصونك چوجوقلرینی دارالعجزه‌یه ترك ایدیشی افکار عمومیه‌یی علیهنه آلهولندیرمشدی. علیهدارلری طرفندن نشر اولونان بو قاریقاتورك آلتنده شو یازیلر واردر: روصو چوجقلرینی ترك ایتدکدن صوکره چوجقلی قادینلره شفقت درسی ویریور

بیچاره ساعتجی بر کون سوقاقده جنوره معتبرانندن بر سیله قاوغا ایدر. دوکدیکی آدام اصیلزاده اولدیغی ایچون شهر حکومتی بو ایشه اهمیت ویرهرك روصونك باباسنی حبس ایتمك ایستر، اوده حبسدن قورتولمق ایچون شهردن فراره مجبور اولور. داها اول روصودن سکز یاش بیوك اوغلی ترك ایدن پدر بو حادثه اوزرینه کوچوك وسوکیلی اوغلنی ده ترك ایتمش اولور. وبو

تارخدن صوکره آرتق بابا صفتیله اوکا هیچ بر یاردیمی دوقونماز . ایشته روصونك سرسری حیاتی ، وفاتنه قادار دوام ایدن بحرانلی وکوناکون سرکذشتی اون یاشندن اعتباراً باشلیور .

« روصو » برمهندس اولان دایسی (غابریهل برنار) طرفندن جنوره شهری جوارنده (بوسه‌ی) قصبه‌سنده برراهبك تربیه‌سنه تودیع اولونیور . (روصو) راهب (لامبه‌رسیه) ایله همشیره‌سنك نزدنده ایکی سنه یاشامش و اوراده کرك طبیعتك کوزللکندن ، کرك ایچنده یاشادیغی عائله‌نك طرز حیاتیله ، اعتیاد وتربیه‌سندن استفاده ایتمشدر . فقط کونك برنده یاپمادیغی بر قباحتله اتهام ایدیلدیکی وبو قباحتی قطعیاً اعتراف ایتمه‌دیکی ایچون کندیسنی یالانجیلقله اتهام ایتمشلر وبوندن دولایی جزالاندیرمق ایسته‌مشلر . سکز یاشنده اوغرادیغی بو حقسز اتهامك آجیسنی روصو اللی سنه صوکره بیله حس ایتمش واعترافاتنده بو حقسزلقدن حرارتله بحث ایتمشدر . (ژان ژاق) «بوسه‌ی»دن قلبنده بویوك بر کین ایله آیریلمش وبو حقسزلغك کندینه ویردیکی عصیان استعدادینی أولونجه‌یه قادار محافظه ایتمشدر .

(روصو) چوجوقلق حیاتنك ایکنجی قسمنی داها آواره صورتده چیرمشدر . آیلرجه وسنه‌لرجه جنوره شهرینك سوقاقلرنده دایسنك اوغلیله برلکده سرسریانه دولاشیر اوینارلرمش .

برآرالق (روصو) یی بر محکمه کاتبنك یاننه ویردیلر : فقط کوچوك (روصو) محاکمك قاریشیق ایشلرندن ، دولامباجلی معامله‌لرندن هیچ ممنون اولمادی . بونك اوزرینه آمری بو (سرسم چوجوغك بویله اینجه ایشلره قابلیتلی اولمادیغی) ایلری سوره‌رك یانندن چیقاردی .

روصو متعاقباً برحکاکك یاننه چیراق اولارق ویریلدی . روصو بو صنعته قارشی کندنده قابلیت حس ایتمکله برابر اوسته‌سنك فوق العاده خشین بر آدم اولماسندن دولایی تحمل ایده‌مه‌دی . بوقابا آدامك فنا معامله‌لری تأثیریله « روصو» کندیسنك یالانجیلغه وریار کارلغه مجبور اولدیغنی آجی آجی حکایه ایدر . حتی اعترافاتنده بو اثناده ناصل خرسزلقلر یاپدیغنی ده آکلاتیر . روصو ظالم اوسته‌سنك تأثیریله تنبل و سرسری بر چیراق اولمشدی . فرصت بولدقجه حایلازلق ایدر شهرك جوارنده دولاشیردی . بر قاچ دفعه شهرك قاپیلری قاپانجه‌یه قادار دیشاریده قالدیغی ایچون اوسته‌سندن مدهش تکدیرلره اوغرامشدی .

اوچنجی دفعه کیچ قالمایه‌جغنه دائر

سوز ویرمشدی . فقط بر کون
کیج قالنجه آرتق اوستەسنك یانینه
دونمکه جسارت ایدەمەدی. عمجەسنەدە
عودت ایتمکه ذاتاً یوزی یوقدی
و شهرك خارجنده مجهول مقدراتنه
دوغرو یورومکه باشلادی.

روصونك کنجلکی :

روصو چیراق بولوندیغی دکاندن،
عائله و اقرباسنك یاشادیغی شهردن
فرار ایتدیکی زمان تمام اون آلتی
یاشنده بر کنج ایدی . وقتندن اول
اوقودیغی جلدلرله نظریەلرك تأثیریله
باشی هواده ، قلبی حریت هیجانیله
دولو قیرلرده و کویلرده دولاشمایه
باشلادی. کویلولربوآواره و کیمسەسز
کنجه مسافر پرورلك کوستەرییور -
لردی . او جیبنده اون پاراسی والنده
هیچ بر صنعتی اولمادیغی حالده مملکته
دونمکی عقلنه بیله کتیرمیەرك سرسریلك
عالمنه تمامیله کندینی ویرمشدی . او
زمانلر آوروپا مذهب رقابتلری ایچنده
بولوندیغی ایچون کرك قتولیکلر ، کرك
پروتستانلر کیمسەسز چوجقلری حمایه
ایدەرك کندی مذهبلرینه طرفدار
یاپمایی کار عد ایدرلردی.

کنج روصویه کویلرده تصادف
ایدن برقتولیك پاپاسی پروتستانلقدن
قتولیکلکه یکی چکن (مادام دووارەن)
اسمندەکی کنج . زنکین واصیل

مادام (دووارەن)

کنج روصویی حمایەسنه آلان مادام وارەن
آرەلرنده‌کی چوق بیوك یاش فرقنه رغماً
اونك مترەسی اولمشدی .

بر دول قادینه‌ر وصویی توصیه ایتدی.
هیجانلریله یاشایان (روصو) ایلك
دقیقەدن اعتباراً کوزەل حامیەسنه
عاشق اولمشدر .. و (مادام دووارەن)
ایله کچن عشق ماجراسی (روصو)نك
کنجلك حیاتنده پك مهم بر موقع
طوتار. (روصو) تربیه و تحصیلنه اعتنا
ایدلملك اوزره (مادام دووارەن)
طرفندن ایتالیانك (تورەن) شهرندەکی
رهبان مؤسسەسنه کوندەرلمشدی .
شوخ سوداوی بر مزاجده اولان
مادام کنج و کوزەل بردلیقانلی اولان
(روصو)یی سومکله برابر اونی
دائمی صورتده یانندە بولوندیرامیوردی.
روصو تورەندەکی مؤسسەدە بر راهب

روصو طبیعتی تدقیق ایدییور.

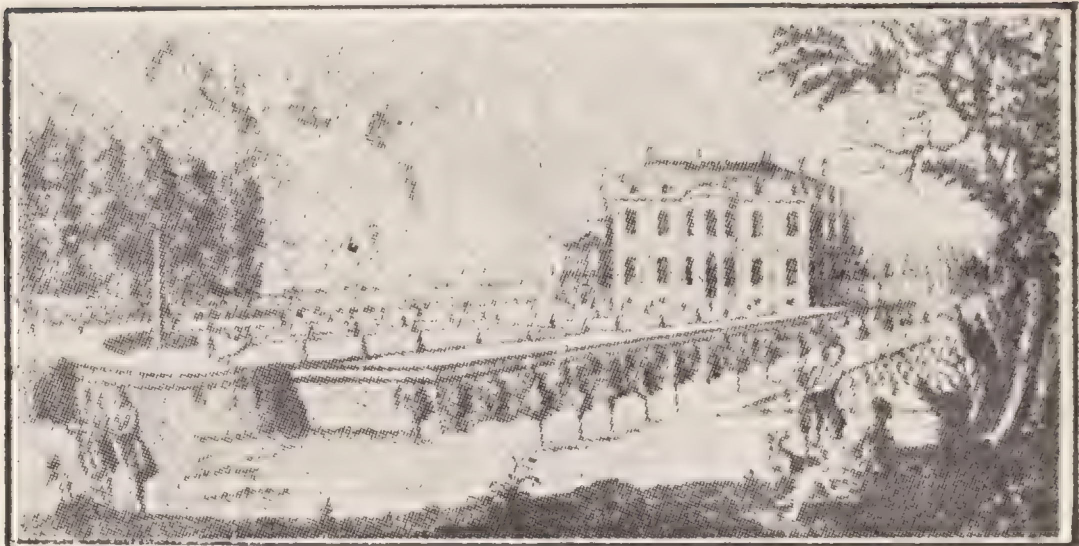
روصونك زماننده یاپیلمش اولان بو تابلو بو طبیعت عاشقی طبیعتی تدقیق ایدرکن کوستریبور.

طرفندن ناصل چیرکین بر تجاوزه معروض اولدیغنی اعترافاتنده کمال نفرت واستکراه ایله آکلاتیر. حیاتنده واثرلرنده صنف رهبانه قارشی یاپدیغی محادله‌لرده بو چیرکین تشبثدن قالمه استکراهك ایزلری دائما کورولور.

روصو آزاده، یتیم، بر مزاجده اولدیغندن هیچ بر یرده اوزون مدت دوراميور، هیچ بر مسلکه دوام ایله چالیشامیوردی. معشوقه‌سنك حمایه‌سیله بر قاچ دفعه خصوصی معلملکه تعیین ایدلدی. فقط بو ایشده ده ثبات ایده‌مه‌دی. کندیسنی ظالمانلر

اساو بنده کی درینلکی، فکرلرنده کی متانتی، موسیقیده کی استعدادی حسیله اونی سه‌ووب تقدیر ایتمکله برابر او کیمسه ایله کچینه‌مزدی. بنیه‌سنك نازك و صحتنك متغیر اولماسی ده بو خبر چینلغه سبب اولارق کوسته‌ریله بیلیر. فی الحقیقه بر آز اراق تداوی ایچون بنه حامیه‌سنك تأثیریله (مونپلیه) یه کیتمشدی. فقط عودتنده (مدام دووارەن)ك باشقه بریله مناسبتده بولندیغنی آکلایه‌رق عشقندن مأیوس اولدی.

روصو پارسه ایلك کیتدیکی زمان ٢٩ یاشنده ایدی. اوراده موسیقی تدریساتی ایچون یکی بر اصولك نشرینه باشلادی. بو اصول ایله کتابت موسیقیه‌ده بر انقلاب وجوده کتیرمك ایستیوردی که اشارات موسیقیه یرینه رقملر وضع ایتمك اساسنه مستنددر. فقط شدتلی تنقیدلر قارشیسنده بو اصولك امید ایتدیکی رغبتی قازانمادیغنی کوره‌رك ونديك قونسلوسنك کاتبلکنی قبول ایتدی. فقط کندیسنه مغرور اولدیغی ایچون قونسلوسله کچینه‌میه‌رك تکرار پارسه دوندی. اوزمان پارسده زنکین و کبار قادینلر صالونلرینه مشهور، مستعد صنایع نفیسه منتسبلرینی طوپلارلردی. روصو ذکاسی فلسفه‌ده، ادبیاتده و موسیقیده کی وقوفی سایه‌سنده و بر آزده کوزه‌ل بر آدام اولماسی

روصو ، پژمرده بر حالده سرسری کبی شهردن شهره دولاشیرکن :

اونك معاصری اولان وولته‌ر (فه‌رنه) ده‌کی بو کوزل مالکانه‌ده پرنس کبی یاشیوردی. کندی زنکین اولمقله برابر زنکینلرکده دشمنی اولان وولته معاصری اولان روصویی فقیرلکندن دولایی سوه‌ر وحرمت ایدودی

دولاییسیله بو صالونلرده موفقیت قازانمش وزمانك مشهور قادینلریله طانیشمشدر . لکن حد ذاتنده محجوب مزاجلی ، وحشی طبیعتلی اولدیغی ایچون کیمسه ایله چینه‌مز ومنتظم بر ایش طوتامازدی .

روصونك تأهلی .

روصو اوتوز آلتی یاشنده ایکن تأهل ایتمشدی . برچوق اصیل ومشهور قادینلرله طانیشمش وسویشمش اولان بو مغرور آدمك ازدواجی چوق متوا - ضعانه‌در. زوجه اولارق انتخاب ایتدیکی (تره‌زلا و اسور) اسمنده‌کی قیز بر کوی لوقنطه‌سنده خدمت ایدردی . فقیر ، بسیط فقط خفیف طبیعتلی اولان بو قیزی روصونك زوجه‌لکه انتخابی جمعیت حیاتنك کفتلرندن ، ریاکار - لقلرندن متنفر وساده ، طبیعی یاشایشه منجذب اولدیغنه دلیلدر .

بو ازدواجدن (روصو) نك بش قیزی اولمشدر . فقط تکمیل عمرنده اولدیغی کبی عائله حیاتنده‌ده غیرمنتظم ودربدر اولان روصو قیزلرینی تربیه ایده‌مه‌مش و راهبه‌لره تسلیم ایتمشدر تربیه حقنده‌کی قوتلی نظریه‌لری عصر - لردن عصرلره انتقال ایدن وچوجقلره دقت لزومنی الك قدرتلی بر لسان ایله ایلك دفعه سویله‌مش اولان (روصو) نك کندی چوجقلری مواجهه‌سنده‌کی بو وضعیتی و معلمك حیاتنده‌کی عدم

موفقیتی مشهوردر . و بوحال فکری حیات ایله فعلی حیاتك دائما متوازن اولامیه جغنی و بالخاصه ارباب دهانك یاشایش اعتباریله چوق اطرادسز بولوندقلرینی کوستریر .

روصونك اختیارلغی و اولومی

روصو شخصاً تیتیز و غاوغاجی اولدیغی کبی اثرلریله ده متجاوز وشدید ایدی. بالخاصه ایچنده یاشادیغی عادتلری، مؤسسه لری بکنمه دیکی و هرساحه ده انقلاب ایسته دیکی ایچون زمان کچدکجه شهرتی نسبتنده دوشمانلری ده آرتیوردی.

جمعیت و دولت حیاتنده اساسلی انقلابلری استهداف ایدن اثرلری دینه و سیاسته مغایر عد اولوندیغی ایچون (روصو) پارسده محکوم اولمشدی . جنوره یه التجا ایتدی ، فقط اوراده ده محکوم ایدیلدی . بر آرالق (نوشاتل) ه فرار ایده رك اوراده غریب بر قیافت ایچنده ، اوزمانلر شرقدن غربه کیدن سرسری ارمنیلرك قیافتی ایچنده یاشادی . بر طرفدن اثرلرینی مدافعه یه اوغراشدیغی ایچون اسویچره دن طرد اولوندی . انکلتره یه کچدی . اوراده انکلیز فیلسوفی (هوم) ه مسافر اولدی . فقط انکلیزلری اساساً سومدیکی ایچون برقاچ کون صوکره فرانسه یه دوندی ، ولیون ، غرهنوبل ، پارس کبی مختلف شهرلرده بعضی زنکینلرك حمایه سی آلتنده کاه محترم و چوق دفعه سفیل وپریشان برعمر کچیردی .

جمعیتدن ودیکر انسانلردن دائما مجتنب اولان (روصونك) یاشی آرتدقجه هرکسی کندیسنه دوشمان عد ایتمك خصوصنده کی وهمی ده تزاید ایدییو - ردی . خراب اولان صحتی ده بوحالت روحیه نك تأثیرینه انضمام ایدنجه منزوی داهینك حیاتی غیرقابل تحمل درجه یه کلیوردی .

روصو ١٧٧٨ تموزنده آنی بر صورتده وفات ایتمشدر . وفاتی حقنده بالآخره بعض روایتلر انتشار ایتمشدی . بعضیسی زهرلنه رك اولدیکنی سویله دیلر . طبانجه ایله کندیسنی باشندن وورمق صورتیله انتحار ایتدیکنی روایت ایدنلرده واردر . نعشی بدایةً جنوره شهرنده کولك منتهاسنده الآن (ژان ژاق روصو آداسی) تسمیه اولونان مینی مینی آدایه دفن اولونمشدی . بالآخره انقلاب کبیر اثناسنده انقلابك فکر اعتباریله اك اساسلی خادمی اولماسندن دولایی (قونوانسیون) مجلسنك قراریله پارسده کی اعاظم مقبری (پانته اون) ه نقل ایدیلدی . (ژان ژاق روصو) آلتمش آلتی سنه یاشامشدی . حیاتنك بالخاصه صوك ییللری چوق الیمدر . بوکامقابل وفاتندن (١٦)سنه صکره کمیکارینك نقلی مناسبتیله حقنده یاپیلان

مراسم فرانسه و آوروپا تاریخنده امثالی آز بولنور درجه‌ده معظمدی .

روصونك اثرلری :

روصونك ایلك مشهور اثری (دیژون) شهری آقاده‌میسه ویردیکی جوابدر . آقاده‌می « صنایع وعلومك ترقیسی اخلاق وعاداتك تصفیه‌سنه خدمت یتمشمیدر ؟ » شکلنده بر سؤال صورمشدی . (روصو) ویردیکی شدتلی جوابده‌صنایع وعلومك‌ترقیسیله اخلاقك بوسبوتون طبیعلکدن اوزاقلاشدیغنی‌وافساد ایدیلمك ایسته‌ندیکنی اثبات ایتمك ایسته‌دی . اساسنده‌کی اقناع قدرتی ، اسلوبنك فوق‌العاده قدرتی و منطقنك قوتی حسبیله بو اثر آز زمانده بوتون آوروپا عالمنده صارصینتی اویاندیردی . کرك اوزمان ، کرك متعاقباً برچوق فیلسوفلر روصویه جواب یازدیلر و دعواسنك عکسنی اثبات ایتدیلر . فقط روصوعلی‌الاطلاق علوم و صنایعك اخلاق وعادتی افساد ایتدیکنی سویلمکله افراطه کیتمش اولمقله برابر بعضی نقطه‌لرده حقسزدی و اونی بو ادعایه سوق ایدن حال اختلال کبیردن اولکی آوروپا جمعیت حیاتنك حقسزلقلری اطرادسزلقلری اولدی .

روصو « کوی فاجیسی » اسمنده برتیاترو بازاراق بالذات بسته‌له‌دی .

(فونته‌نوبلو) تیاتروسنده تمثیل ایدیلن بو پیه‌سی خیلی موفقیت قازانمشدی . فقط (نارسیس) اسمنده‌کی پیه‌سی موفقیت ویرمه‌دی . دیژون آقاده‌میسنه « انسانلر آراسنده‌کی مساواتسزلغك منشای » ینه داثر کوندردیکی اثر آقاده‌می طرفندن قبول ایدیلمه‌مشدر . چونکه ایچنده حکمدارلرك استبدادینه داثر فوق‌العاده جسور و هیجانلی صحیفه‌لر واردی .

برمدت صوکره « نووه‌ل هه‌لوئیز » اسمنده بر رومان نشر ایتمشدی . بورومان مکتوبلردن متشکل اولوب رومانجیلق اعتباریله قیمتسز ، فقط هیجانلی صحیفه‌لرندن وفلسفی فکرلرندن دولایی قیمتداردر .

اوندن صوکره « مقاوله‌ٔ اجتماعیه » اسمنده‌کی اثری انتشار ایتمشدر . بو کتابده روصو حقوقك اساسی انسانلر آراسنده موجود ضمنی برمقاوله‌دن عبارتدر دستورینی مدافعه ایتمش وبو دستور سنه‌لرجه قبول ایدیله‌رك بالآخره رد ایدیلمشدر .

روصو (امیل) یاخود (تربیه) عنوانلی اثرینی تام اللی یاشنده ایکن یازدی . بوکتاب (امیل) اسمنده‌کی مخیل برچوجوغك دوغوشندن تأهلنه قدار معروض اولدیغی تربیه تدابیرینی احتوا ایدر . روصو بو اثر مناسبتیله تربیه‌یه ، جمعیت‌حیاتنه ، دین وسیاست

روسونك صوك دملری

روسو صوك دقيقه‌لريني ياشادیغنی حس ايدنجه قاریسی (تره‌ز) ه : طابه‌ق ديور كه : شو پنجره‌لری آچ ؛ طبيعتی صوك دفعه اولارق بر دفعه دها تماشا ايده‌يم . (مورونك بر تابلوسندن)

مسائلنه عائد بوتون فكرلريني فوق العاده بليغ وقدرتلی بر لسان ايله آكلاتمشدر . (اميل) بش كتابه يعنی بش بابه آيريلير . وهر بابنده تربيه‌نك مختلف مسئله‌لريني موضوع بحث ايدر . روسونك فرانسه‌دن ، بالاخره جنوره‌دن طردينه سبب ايشته بو كتابدر . (اميل) او زمان رسماً ياقيلمشدی . بو كون ايسه بوتون آوروپا بو اثری تربيه‌نك (كتاب مقدس) ی عد ايديور . اميلده‌كی تربيه نظريه‌لرينك استناد ايتديكی اساسلی نقطه (طبيعت تربيه‌سی) در . نته كيم روسو پك مشهور اولان مقدمه‌سنده بو فكر اساسيی شو جمله‌لرله افاده ايدر :

« هر شی خالقك الندن چيقديغی وقت ايیدر . هر شی انسانلرك اللرنده بوزولور . » بو فكرلرله روسو دائما طبيعتدن ، دائما طبيعتك ويرديكی درسلردن آيدلماق لزومنی مدافعه ايدر .

روسونك بحث ايتديكمز اثرلرندن ماعدا مكتوبلری ده مشهور ومنتشردر . الك قوتلی اثرلرندن بری ده اولدكدن صوكره انتشار ايتمش اولان (اعترافاتی) نامنده‌كی جلديدر . روسو بو اثرده بوتون حياتنی يازار . ياپديغی فنالقلره وارنجه‌يه قدر حياتنك بوتون اسرارينی صميميتله اعتراف ايدر . (اعترافات) ك مقدمه‌سنده خالقك حضورينه الينده بو كتابله كيده‌جكنی سويليور ، و اوراده‌كی چيركين نقطه‌لردن ايكرنه‌نلرك قياس نفس ايتمه‌لريني و كنديسی اعتراف ايتديكی قباحتلری يانينده ديكر انسانلرك اعترافدن چكيندكلری اسرارك داها مبذول وداها وچيركين اولديغنه شبهه‌سی بولونمادیغنی علاوه ايده‌رك انسانلرك ريا كارلقلريله آجی بر صورتده استهزا ايدر .

« روسو » نك اثرلرندن انتشار ايدن قوتلی روح ، حريته مغلوب سلطنتلرك و معبدلرك استبدادلرندن متنفر معنويت عادتا بر چوق كتله‌سی كبی سنه‌دن سنه‌يه بويويه‌رك و قوت قازانه‌رق فرانسه انقلاب كبيريني وجوده كتيرمش ، متعاقباً سلطنتلری ، آريستوقراسیيی و دينی استبدادی ييقمش و جمهوريت انقلابنك ايلك مژده‌جيسی اولمشدر .

« روسو » نك (مساواتسزلغك منشأی) اسمنده‌كی اثری احتوا

ایتدیکی چوق حریتکار فکرلرڭ تهلکه‌سنه بناءً اوزمان دیژون آقاده‌میسی طرفندن قبول ایدلمه‌مش اولقله برابر بالآخره بوتون انسانیت افکاری اوزرنده عادتا بر درس مساوات تأثیری یاپمشدر. بو اثر (دیسقور) شکلنده یعنی (فلسفی ملاحظه‌لر) خوزنده‌در. ایکی قسمه آیریلیر. برنجی قسمده انسانلر آراسنده‌کی مساواتسزلغڭ مادی عضوی سببلرینی تدقیق ایدر. ایکنجی قسمده اجتماعی اولان یعنی عادتلر، قانونلره و عنعنه‌لره استناد ایدن سببلری موضوع بحث ایدر. بوتون بو فکرلرده (روصو) بولوندیغی عالمدن بوسبوتون آیری بر جهانڭ مشتاقیدر.

بر بورایه (مساواتسزلغڭ منشأی) خسندن بعضی فکرلری نقل ایدییورز:

«حیات شرطلرینڭ، ثروتلری، احتراصی و مزیت فرقلرینڭ وجوده کتیردیکی عظیم مساواتسزلغه فائده‌سز صنعتلر و معناسز علملرده برطاقم باطل قناعتلری و مناسبتسز اعتبارلریله انضمام ایدییور. انسانلغڭ عقل سلیمنه، سعادت و فضیلتنه تماماً مخالف اولان بو تأثیرلر جمعیته ظاهراً آهنکدار، فقط حقیقتده آهنك و اشترا کدن اوزاق بر ماهیت ویرییور. خلقڭ یکدیکرینه اعتماد ایتمه‌مسی، انسانلر آراسنده متقابل بر نفرتڭ حکمران

وولته‌رڭ قاریقاتوری

روصو وولته‌رڭ قاریقاتورلرینی یاپمق و اونلرڭ فکرلری ایله شخصیتلری ایله استهزا ایتمك عادتا بوده حکمته کیرمشدی.

اولماسی بوندندر. فردلری ضعیف دوشوردن بو مؤثرلر اونلرڭ باشنده‌کی مستبدلری تقویه ایدییور.

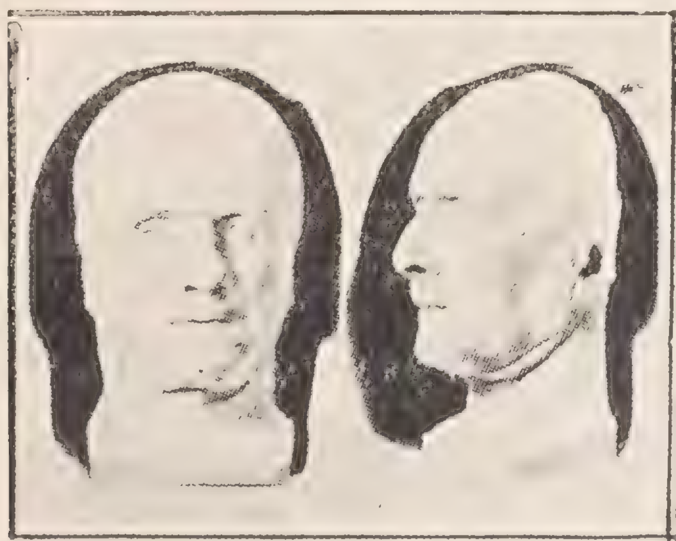
استبداد دینن هیولای ملعون باشنی ایشته بو آهنکسز حیات ایچنده یوکسه‌لته‌بیلور.

استبدادڭ، مطلقیتڭ حاکم اولدیغی هریرده فضیلتدن، حقدن و وظیفه‌دن بحث ایتمك عبثدر. چونکه استبداد کندیسندن باشقه هیچ بر افندینڭ حکمران اولماسنه تحمل ایده‌مز!»

روصو (مساواتسزلغڭ منشأی) اسمنده‌کی اثرینه شو صورتله نهایت ویریر:

«بن مساواتسزلغك منشأینی و صورت ترقیسنی کوسترمکه چالیشیرکن سیاسی و دینی مؤسسه‌لرك ناصل انسانلرده‌کی طبیعی حقی پایمال ایتدکارینی اثباته اوغراشدم . بوکونکی قوتلر طبیعته استناد ایتمیور و ملتلر طبیعته مخالف بر صورتده اداره ایدیلیور. بو حال طبق بر چوجوغك بر اختیاره و یا سرسمك عاقل بر آدامه حکمران اولمسنه بکزدر بر آووچ انسان ثروت و رفاه ایچنده یاشارکن او ته‌ده تماماً آج اولان خلق کتله‌سی کونلك ذخیره‌سنی بیله بولمقدن عاجز قالیور! »

روصو (مساواتسزلغك منشأی) اثرنده تمامیله جمهوریت طرفدارلغنی بوتون قدرتیله مدافعه ایتمشدر. واثرینی اصل مملکتی اولان جنوره جمهوریتنه اتحاف ایتمشدر . (روصو) فرانسه‌یه. انکلتره‌یه . آلمانیا و ایتالیایه نسبتله اوزمانلر بیله دها حر اولان و خلقك حقلرینی آز چوق طانییان اسویچره‌یی چوق سوردی . اسویچره‌یه محبتندن چوق بحث ایتمشدر .

وفاتندن صوکره هیکلتراش (هودون) روصونك یوزینك قالبی آلمشدی .
بو قالیب الیوم جنوره موزه‌سنده‌در .

هر ياشده هر سويه‌ده بولنان بوتون خلقمزه كنيش برساحه‌ده خدمت ايده‌جكينه امين اوله‌رق رسملی غزته (بويوك آداملر سه‌ريسی) نی تأسيس ايتمشدر . بو سه‌ريده برحيات اولان بوتون شخصيتلر مستثنا اولق اوزره كرك غربك كرك شرقك عصرلرديری يتيشديره‌بيلديكی عالملر ، كاشفلر ، مخترعلر ، شاعرلر ، صنعتكارلر ، جهانكيرلر بويوك سياست ودولت آدملری بكديكری تعقيباً نشر اولنه‌جقدر . بو سه‌رينك (٢٥) كتابی بر جلد تشكيل ايده‌جك وبوتون سه‌ری اوچ جلددن مركب اولاجقدر . بو كتابلرك حسن صورتله محافظه‌سی ايچون شيمديدن اللی جلدلر احضار ايدلمش و (اون ش) غروش فياتله موقع فروخته وضع ايدلمشدر . بوجلدلر يالكز اداره‌خانه‌مزده صاتيلمقده‌در . طشره‌دن طلب ايدنلردن آيريجه پوسته اجرتی طلب اولنماز . اون بش غروشلق پوسته پولنی برظرف درونه وضع ايده‌رك (باب عالی جاده‌سنده رسملی غزته اداره‌خانه‌سنه) كوندردكاری تقديرده درحال جلدلری ارسال اولنور .

آبونه شرائطی

(٢٥) كتابدن عبارت ايلك جلدك آبونه بدلی پوسته اجرتيله برابر (١٨٠) غروشدر . آبونه اولانلره ايلك كتابك جلدی ده مجاناً تقديم اولنور . (بويوك آداملر سه‌ريسی)نك انتشار ايتمش بوتون فورمه‌لرندن اداره‌خانه‌مزده موجوددر [illegible] اداره‌خانه‌مزدن هر زمان عينی فياتله تدارك ايده‌بيليرسكز . آنادولی سپارشلرندن پوسته اجرتی طلب اولنماز . اكسيك فورمه‌لركزك بدلنی پوسته پولی اوله‌رق برظرف درونده كوندره‌بيليرسكز .

شیخ سعدی

ناشری
رسملی غزته

٧ بچوق غروشدر

بویوك آدملر سریسی

جلد : ١
نومرو : ٢

بیوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاءالدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر.

شیخ سعدی

ایکنجی طبع

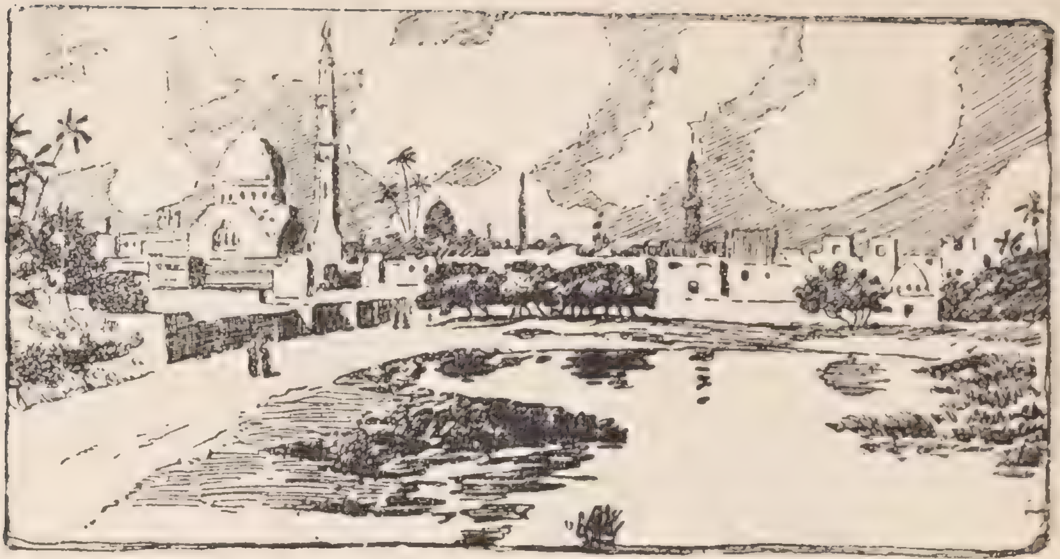

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر.

استانبول
«ثبات» مطبعه‌سی
۱۹۲۷

یدی یوز اللی سنه اول شیراز
افقنده دوغان بو شرق یلدیزی
حالا شعله‌سنی محافظه ایدیور . دنیاده
شیخ سعدی قادار طراوت و لذتنی
عصرلرجه ادامه ایتمش شاعر پك
آزدر . آوروپا آمریقاده اوكا
عائد اولاروق انتشار ایده‌ن جلدلر
کتبخانه‌لر دولدیریر . یالکز ایرانك
دکل ، تکمیل شرقك ، حتی جهانك
بویوك شاعرلرندن بری اولان
سعدی‌یی طانیمق منور تورك گنجلکی
ایچون بر بورجدر .

شیخ سعدینك یاشادیغی عصرده دنیانك اك بویوك علم وفن مركزی اولان بغداد

بویوك شرق ییلدیزی سنه‌لرجه (بغداد) ده بولونمش اوزمانك دارالفنونی مثابه‌سنده اولان نظامیه مدرسه‌سنده تكمیل علوم وفنونی زمانك علامه‌لرندن تحصیل ایتمشدر .

شیخ سعدی

شرق شاعرلرینك اك متفكرلرندن بری اولان سعدینك اثرلرنده انسانی و جهانشمول بر ماهیت واردر . هر زمان هرمكان ایچون مونس اولان فلسفه‌سی ، هر قلبه خطاب ایده‌بیلن شعرلری بوندن دولایی عصرلردن بری سویلمشدر . عجم شاعرلرینك پك چوغنده گورولدیگی وجهله كلمه و آهنك اوغرنده فكری فدا ایتمك ، قافیه و لسان دبدبه‌سی خاطری ایچون بر تشدن دیگرینه آتلامق قصوری سعدیده عیان هیچ یوقدر . نصیحتلری بیله بر تنوع وجاذبه عرض ایدر .

شیخ سعدینك گرك شخصیتی ، گرك اثرلری حقنده لسانمزك باشلی باشنه بر كتابدن محرومیتی جداً موجب تأسفدر . «گلستان» و«بوستان»ك تورکجه‌ده برقاچ شرحی موجود ایسه‌ده بونلر آنجق صرف ونحو قاعده‌لریله برلكده مبتدیلره لسان اوگره‌تمك غایه‌سیله یازیلمشدر . یعنی عجمجه بیلمه‌ین تورکلر كندی لسانلرندن سعدی‌یی اوقویوب

آكلامق و ذوقياب اولمق فرصتندن
محروم قاليرلر .

شمس الدين ساميڭ قاموس الاعلامنده ، حسين دانش بكڭ « سر آمدان سخن » اسمنده‌كی اثرنده و مماثل بعض كتابلريمزده شيخ سعدی حقنده ويريلن معلومات ايسه آنجق ترجمهٔ حاله منحصر بولونيور . توركجه‌ده باشلی باشنه بر (كلستان) و (بوستان) ترجمه‌سنڭ موجود اولمامسنه مقابل سعدينڭ همان بوتون اثرلری آوروپانڭ باشليجه لسانلرينه دفعات ايله نقل ايدلمشدر . حتی انكلتره‌ده «كلستان» ڭ يكرمی بش قادار ترجمه‌سی واردر . سعدينڭ كلستانی هنوز بوندن اوچيوز سنه اول (ژانيوس) اسمنده بر مستشرق طرفندن لاتينجه‌يه (دوريه‌ر) طرفندن ده فرانسزجه‌يه ترجمه ايدلمشدی . (١٦٣٤) ده ياپيلان بو ايلك ترجمه‌دن صوڭره (١٧٠٤) ده (آلثر) (١٧٩١) ده (غوده‌ن) ، (١٨٣٤) ده (غوده‌ن) اسملی مستشرقلر طرفندن تكرار فرانسزجه‌يه ترجمه اولونمشدر . فرانسزجه‌ده دها مؤخر اولان برچوق ترجمه‌لر آره‌سنده «دوفره‌مه‌ری» نڭ (پارته‌ر دوروز) اسملی ترجمه‌سی گرڭ سعدينڭ حياتی حقنده‌كی معلوماتڭ جهتندن . گرڭ كلستانڭ اصلنده‌كی قوتی قاورامش اولماسندن دولايی الڭ قيمتداری عد اولونه‌بيلير . «بوستان» ده كلستان كبی گرڭ فرانسزجه‌يه ، گرڭ انكليزجه ، آلمانجه ، ايتاليانجه ، ماجارجه و روسجه‌يه دفعات ايله ترجمه اولوندی .

شيخ سعدی ايرانڭ اكثر شاعرلری كبی عمرينی حكمدارلره ، شاهلره و وزيرلره قصيده يازمقله گچيرمه‌مش ، بلكه اونلره عبرت ويره‌جك نصيحت و حكايه‌لريله ، انسانلرڭ حقلرينی حريتڭ ذوقلرينی ترنم ايدن شعرلريله حق و انسانلق فكرلرينڭ دنيايه ياييلماسی ايچون دماغلره تخملر سرپمشدر . بو ماهيتده بولنان بر متفكر شاعرڭ بيلينمه‌سی ده منور توركڭ گنجلگی ايچون بويوك بر فائده تأمين ايدر .

سعدينڭ حياتی :

شيخ سعدی شيرازده ميلادڭ (١١٨٤) سنه‌سنده دوغمش و يوز سنه‌دن فضله سياحتله ، سرگذشتله ، تفكرله ، نشر عرفانله گچن انكين و فيضلی بر عمر سوردكدن صوڭره (١٢٩١) سنه‌سنده ينه شيرازده وفات ايتمشدر . عمرينڭ اوچ بويوك قسمه آيريلديغنی سويلرلر . بونڭ اوتوز ييلی تحصيل اوغرنده گچمشدر . ديگر اوتوز سنه‌سنی ده اوزون و متمادی سياحتلر املا ايدر . متباقی اوتوز ، قرق ييلنده ده سعدی صوڭ شعرلرينی يازمقله ، انزوا و عبادتله مشغول اولمشدر . انسانلرڭ حسلرينی و ضعفلرينی غايت ايی طانيماسی ، بوتون بشريت طرفندن آكلاشيلاجق وحس ايديله‌بيله‌جك اساسلی فكرلر

سعدینك دوغدیغی (شیراز) ده شیمدیکی حیات

بو رسم شیخ سعدینك وطنی اولان شیرازده درویش قیافتلی بر چوبانی كوستریور .

دونیانك بیوك حالنده چوق مملكت
و چوق انسان كورمش اولانلرندن
ودهاسنك منطقه‌سی واسع و پایانسز

آسیا قطعه‌سنده وقتاً آفریده‌دن
دیر دولاشدیرمش بولنانلردن
ایلری كلیر .

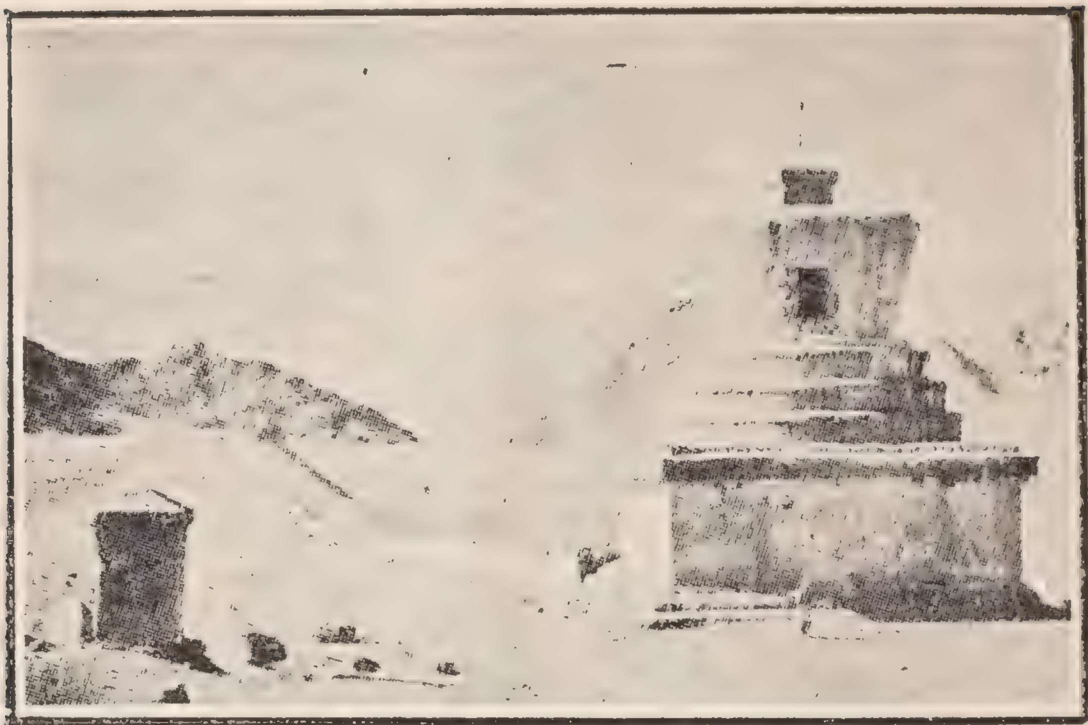

(تورکستانده) ده شیخ سعدی

شیخ سعدی پك اوزون سنه‌لر تورکستان شهرلرنده بولونمشدر. بو رسم بخاراده آثار عتیقه‌دن بر بنایی کوستریور .

سعدینك باباسی «مصلح الدین عبدالله» اسمنده شیراز اکابرندن و مملکت حکمدارلرینك منسوبلرندن ایدی .

سعدینك اصل اسمی (مشرف الدین) ایدی . فقط باباسی ؛ حکمدار « سعد بن زنکی » یه منسوب اولدیغی ایچون

شیخ سعدی (تورکستانده) یوللرنده

اللی یاشندن صوکرا کی حیاتنی سیاحتله کچیره‌ن سعدی تورکستانه‌ده سیاحت ایتمشدر. بو رسیم تورکستان یولنده‌کی واسع چوللردن برینك اورته‌سنده‌کی قدیم عبادتخانه‌لردن بریسی‌در.

اوغلنه حکمدارك اسمنه نسبتله «سعدی» مخلصنی ویرمشدی و بو مخلص اصل اسمدن دها فضله مشهور اولدی. حتی اصل اسم اونوتیلارق بوتون جهانده پایدار قالان (سعدی) مخلصی اولدی. کرك شرقده ؛ کرك غربده بونك امثالی پك چوقدر. شاعرلر چوق دفعه اسملرندن زیاده صوکره‌دن آلدقلری عنوانلر ایله طانینمشلردر نته کیم نامق کمالك اصل اسمی (محمد نامق) (توفیق فکرتك) اصل اسمی (محمد توفیق) (پیه‌رلوتی) نك اصل اسمی‌ده (ژولیه‌ن وییو) در.

(سعدی) ایلك تحصیلنی شیرازده کوردکدن صکره اوعصرلرده دنیانك الك مشهور دارالفنونی دیمك اولان بغداده‌کی نظامیه مدرسه‌سنه کیتمش اوزمانك علوم وفنوننی اوراده بولونان عصرك علامه‌لرندن تحصیل ایتمشدر.

سعدینك وقوف وعرفانی اثرلرنده‌کی درست فلسفه‌دن آکلاشیلیر. عربجه‌یی عجمجه درجه‌سنده قوتله بیلوب یازمقله برابر اوعصرلرده غربك یکانه مدنی لسانی اولان لاتینجه‌یه‌ده واقفدی. نته کیم آثارینك تدقیقندن روما حکما وشعراسیله الفتی وبالخاصه لاتین فیلسوفی « سه‌نه‌ك » دن مستفید اولدیغی آکلاشیلمقده‌در.

سعدینك لاتینجه‌یی طرابلسده اهل‌

عمرینك نصفندن زیاده‌سنی سیاحته حصر ایدن شیخ سعدی‌یه ساحهٔ جولان

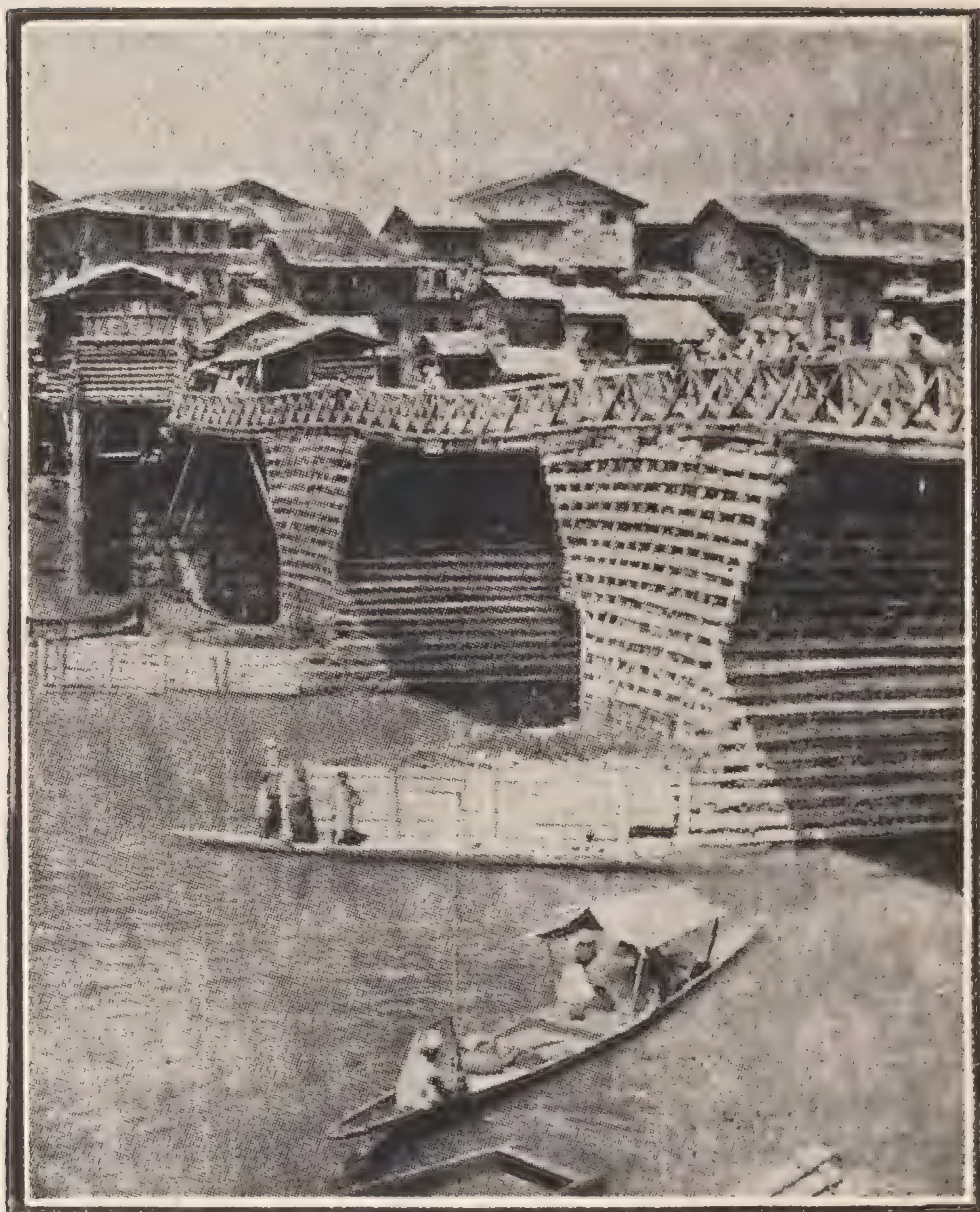
ں اروپا هندستان ، ایران، عربستان و آفریقا قطعه‌لرینک خریطه‌سی .

صلیب اردولرینك برقسمنی تشکیل ایدن فرانسزلره اسیر اولدیغی و طرابلس استحکاماتنده برعمله کبی چالیشدیرلدیغی زمان اوکره نمش اولماسی احتمالی قوتلیدر. سعدی اون درت دفعه حجازه کیتمش، عمرینك بویوك بر قسمنی عراق وشامده کچیرمشدر .

آناطولی یایلالرنده برچوق دفعه نام وقیمتی مجهول بردرویش قیافتنده کزدیکی کبی منتهای شرقه و چین حدودلرینه قادار کیتمش بلخی، بخارایی، غزنه یی، پنجابی، سومناتی، کجراتی وهندستانك باشلیجه مملکتلرینی، شمالی آفریقانك مصر و حبشستان کبی الك بویوك مملکتلرینی سنه لرجه دولاشمشدر. بوسیاحتلری اثناسنده کاه حکمدارلرله، کاه وزرا، علما وفضلا ایله و چوق دفعه ده خلقك الك فقیر طبقه سیله برلکده یاشامش اونلرله برلکده قونوشمش و جمعیتك هر طبقه سنه حساس قولاغنی ویره رك انسانلرك هر قسمنی کورمش ودیکلمشدر . شرقك بیتوب توکنمك بیلمه ین اوزون یوللرنده سعدی کاروانلرك مناقبنی نه کوزل آکلاتیر .

هند معبدنده سعدی:

(بوستان) ده منظوم اولارق آکلاتدیغنه کوره شیخ سعدی هندستانده ایکن (بودیزم) ك اساسلرینی و هندلرك عبادتخانه لرنده کی اسراری وعبادتلرنده کی غرابتلری تدقیقه مراق ایتمش . (سومنات) معبدنده بویوك بر پوت وارمش که بو پوتی بوتون هندلیلر فوق العاده تقدیس ایده رلرمش و بعضاً حرکت ایدوب سوزسویله دیکنه وکرامت کوستردیکنه قانع اولورلرمش . بوحاله سعدی یی ده اینا ندیرمق ایچون برصباح اونی ده معبده کوتورمشلر . عبادت اثناسنده فی الحقیقه معبودك الی کمال عظمتله قالقه رق جماعته دوغرو اوزانمش یعنی اونلره عادتا برتقدیس اشارتی یاپمش . قسماً طاشدن، قسماً آغاجدن معمول اولان بوهیکلك حرکتی سعدی یی حیرته دوشورمش. ذاتاً معبده کیره بیلمك و هند دینی تدقیق ایده بیلمك ایچون کندینی طانییان هندلیلره قارشی بودیزمه متمایل کورونور یعنی ضروری ریاکارلق یاپارمش . معبودك بو کرامتنه شاهد اولماسی اوزرینه هندلیلر سعدینك بودیزمه انتساب ایده جکنه قانع اولمشلر . فقط سعدی معبودك نه صورتله حرکت ایتدیکنی اوکره نمکی پك مراق ایتدیکندن معبدك برطرفنه صاقلانه رق تکمیل جماعت داغیلدقدن صوکره پوتك یانه یاقلاشمش و اوکنده کی پرده یی آچه رق باقمش. مکرسه پوتك آرقه سنده صاقلی اولان بر معبد خادمی ألنده کی ایپی چکینجه معبودك قولی یوقاری دوغرو قالقارمش. سعدی بوسری کشف ایتمش آما سعدینك

شیخ سعدینك بودیزم حقنده تدقیقاتده بولندیغی (سومنات) شهری

شیخ سعدی هندلیلرك عبادتخانه‌لرنده‌كی اسراری اوكرنمك قصدیله (سومنات) شهرنده‌كی هند معبدنده مهیج بر وقعه‌یه سببیت ویرمشدر .

اشی باشقه‌لرینه آكلاته‌جغنی دوشونن خادم آرقه‌سندن قوواله‌مایه باشلامش اگر باشقه‌لری كوره‌جك ودویه‌جق اولسه درحال پارچه پارچه ایدیله‌جكنه

شبهه‌سی اولمایان سعدی أنه كچیردیكی بر دمیر پارچه‌سنی حریفك قفاسنه وورارق أولدورمكه مجبور اولمش ومعبددن قاچدقدن صوكرا

درحال شهری و هندستانی سرعتله ترك ایدەرك قورتولمش .

سعدی حرب اسیری :

شیخ سعدینك ماجرالری آراسنده مختلف محارباتە عسکر و مجاهد صفتیله اشتراکی ده کورولیور. بالخاصه متعصب غربك کوندردیکی اهل صلیب سوررولرینه قارشی اسلام و شرق جهانك چیقاردیغی مدافعه اوردولری ایچنده سعدی ده بولونمشدر . بو محاربەلرك برنده شیخ سعدی اسیر اولمش و طرابلس استحکاملرینك انشاآتنده عادی بر عمله کبی مختلف ملل واقوام ایله ، بالخاصه یهودیلرله برلکده سنەلرجه چالیشمشدر . نهایت حلبلی زنکین بر آدم سعدینك عرفانی کوروب کیم اولدیغنی طانیدقدن صکره کندیسنی فرنکلردن پارامقابلنده آلمشدر . سعدی بو دفعەده حلبلی تاجرك اسیری اولمشدر . تاجر بو دکرلی اسیری چوق سودیکی ایچون کندینه داماد ایتمکی مناسب کورمش و سعدی بو صورتله تأهل ایتمشدر . آنجق زوجەسی اولان قادین خویسز وغیر قابل تحمل بر مخلوق ایمش . احتمال که سعدینك ، باباسی طرفندن قورتاریلمش بر اسیر اولدیغنی دوشونەرك قوجەسنی اسیر کبی قوللانمق ایستەمش . سعدی ایسه هیچ بر تورلو اسارتە تحمل ایدەمن قسمدن اولدیغی ایچون قریسنی وحلبی ترك ایدەرك یکی سرکذشتلره طوغرو آتیلمشدر . بو حادثەیی آکلاتیرکن « کافرلره اسیر اولمق او قادینه اسیر اولمقدن اهوندی » دییور .

سعدینك اثرلری :

سعدینك اك قیمتلی اثری « کلستان » در . اوندن صکره « بوستان » کلیر. شرقك اك یوکسك آثارندن اولان بو ایکی کتابدن ماعدا سعدینك قصیدەلردن ، غزللردن وفارسی وعربی ایله قاریشیق اثرلردن مرکب دیوانی ده واردر . سعدینك برده « پندنامەسی » مشهوردر .

کلستان کوچوك کوچوك نظم و نثر پارچەلرندن مرکبدر . بوستان ایسه باشدن باشه منظومدر . هر ایکیسی ده عجم ادبیاتنك شاه اثرلرندن عد اولنور بالخاصه کلستان دنیانك ابدیته نامزد و مقداری پك محدود شاه اثرلرندن بریدر .

سعدی یه نظم اعتباریله آنجق (انوری) و (فردوسی) قیاس اولونەبیلیر دیرلر . فقط نثر جهتیله کیمسه ایله قیاس ایدیلەمز بو خصوصده نوعی تامیله شخصنه منحصردر و سعدینك نثری عجم ادبیاتنك سهل ممتنعی عد اولنور .

شیخ سعدی کلستانك مقدمەسندەکی بر قطعەده قارئه خطاباً « بر یاپراق کلدن نه فائده کورورسك : بر کلستاندن بر یاپراق آل که کلك عمری بش ، آلتی کونه منحصر اولدیغی حالده بو کلستان مؤبداً کوزەللکنی محافظه

ایدر . » دییور .

فی‌الحقیقه یدی عصر صوكره دخی آلارده ودیللرده دولاشماسی سعدینك بوفخریه‌سنك برنده‌اولدیغنی كوسته‌ریر. سعدینك مزیتلرندن بریسی‌ده دیكر بر چوق عجم شاعرلری كبی كندینی فضله مدح ایتمه‌مه‌سی وبالخاصه مبالغه‌لره دوشمه‌مه‌سی، طبیعی وساده‌اولماسیدر.

كلستان شكلاً متنوع اولدیغی كبی روح و معنا اعتباریله‌ده زنكین بر تنوع وجاذبه عرض ایدر. هر صحیفه‌سنده یوكسك ، نافذ فقط عینی زمانده شوخ و شتاقراق بر روحك تأثیر سرایتی دویولور . اوراده حكمیات عبوس بر نصیحتجی اولمقدن چوق اوزاقدر. نته كیم كندیسی‌ده كتابنك خاتمه‌سنه یاقین بر یرده « داروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت بر آمیخته » جمله‌سیله آجی نصیحت علاجنی ظرافت بالیله قاریشدیرارق صوندیغنی سویله‌یور . شعر ، تصوف ، فلسفه ، اخلاق حكایه، فقره‌ولطیفه كلستانده‌نه كوزل امتزاج ایتمشدر .

كتابك باشلانغیجی اسلام عنعنه‌سنه سماجناب حقك عظمت شانی ومخلوقاتك تحمید شكرانی ترنم‌ایدر . بوندن صوكره حضرت پیغمبرك اوصاف عالیه‌سنه عائد پارچه‌لر كلیر .

عشق اللهی وپیغمبری‌یی وجیز ودرین بر صورتده افاده ایدن بو پارچه‌لردن صوكره سعدی زمانك پادشاهی (مظفرالدین ابوبكر زنكی) نك مداحنه بر قاچ صحیفه آییرمقده، اوندن صوكره‌ده (سبب تألیف كتاب)ی سویله‌مكده‌در.

اسكی شرق عالملری یازدقلری كتابلرینك باشنده اكثریتله بو تشبثلرینك سببنی آكلاتمق اعتیادنده ایدیلر . سعدی‌ده بو اعتیادی پك ظریف بر صورتده ادا ایتمشدر .

كلستانك سبب تألیفی حقنده یازدیغی منثور و منظوم پارچه‌لرده خلاصةً شونلری سویله‌مكده‌در: «شیخ سعدی بر كیجه كچمش كونلرینی دوشونور و حیاتنك اللی ییلنی غفلت ایچنده كچمش عد ایدرك كری قالان بش اون كونده آخرت اسبابنی حاضرلامق لازم كلدیكنی، بونك ایچون‌ده دنیا حیاتندن ال چكه‌رك عزلت ایتمكی و آرتق پریشان سوزلرینه نهایت ویرمكی تصمیم ایده‌ر . فقط دوستلرندن بری بو اعتكاف و سكوت نیتنی موافق بولمایه‌رق اعتراض ایده‌ر. «علینك ذوالفقاری قینده ، سعدینك‌ده دیلی آغزنده دورمق عقلا رأینه معكوسدر» دیه‌رك خیلی اصرار ایده‌ر. نهایت سعدی اسكوت و انزوا قرارینی تبدیل ایده‌رك دوستیله صحبته باشلارلر و تنزهه چیقارلر . بو تنزه بهاره تصادف ایدییورمش . كل سلطنت سوریبور ، بلبل‌ده داللردن مناره‌لر اوزرنده ترنم ایدییورمش .

سعدی او کیجه‌یی دوستلرندن برینك کللری، لاله‌لری، قوشلر و میوه‌لرله سوسلی اولان نفیس باغچه‌سنده کچیرییور. ایرتسی صباح عودت ایدرکن قدیم دوستنك اتکنی کل، فسلکن، سنبل کبی بر چوق چیچکلرله دولدیردیغنی کوریور و اوکا دیور که: « ثباتی اولمایان بویله شیلره کوکل باغلامایه کلمز. بن سکا بر کلستان یاپایم که خزان روزکاری اونك یاپراغنه ضرر ویرمه‌سین و عصرلرك توالیسی اونك بهارینی دکیشدیرمه‌سین! »

بو خطاب اوزرینه دوستی اتکنده‌کی کللری دوکرك سعدینك اتکنه یاپیشیور، وعدینی ادا ایتمسنی رجا ایدییور. ایشته بر ایکی بابی او برقاچ کون ایچنده تسوید ایدیلن کلستان بو وسیله ایله وجوده کلمکه باشلیور.

کلستان سکز بابه آیریلیر:
(۱) نجی باب (پادشاهلرك سیرتی)،
(۲) نجی باب (درویشلرك اخلاقی)،
(۳) نجی باب (قناعتك فضیلتی)،
(٤) نجی باب (سکوتك فوائدی)،
(٥) نجی باب (عشق و جوانلق)
(٦) نجی باب (ضعف و اختیارلق)،
(۷) نجی باب (تربیه‌نك تأثیری)،
(۸) نجی باب ایسه (صحبتك آدابی)
حقنده‌در.

کورولیور که (کلستان) کونا کون فکرلرك حشر و نشر اولدیغی بر مجلهٔ شعر وادبدر. اونك ایچنده اویله وجیزه‌لر واردر که عالمشمول وانسانی اساسلری احتوا ایده‌ر و بر ضرب مثل حالنده دائما تکراره لایقدر.

مثلا « بنی آدم اعضای یکدیکرند » مصرعیله باشلایان قطعه‌که معناسی: « آدم اوغللری عینی بدنك اعضاسیدرلر. چونکه خلقتده عینی جوهره منسوبدرلر. طالع بر عضوه الم ویررسه دیکر عضولر ایچون ده امکان حضور قالماز. ای باشقه‌لرینك محنتنه لاقید اولان! سکا انسان عنوانی شایان دکلدر! » جمله‌لریله قابل نقلدر. بو قطعه احتوا ایتدیکی قدرت تبلیغ ایله، یوکسك و انسانی قناعت ایله صانکه اون ایکی سنه اول (ژوره‌س) ك آغزندن چیقمش بر سوسیالیست خطابه‌سی ظن اولونه بیلیر.

فی الحقیقه بو کسك باشلر مرتفع شاهقه‌لر کبی هر زمان و مکانده مماثل وصفلر کوسته‌ریور.

سعدی انسانلرك مساواتی لزومنی چوق قوتلی خطابه‌لرله سویله‌دیکی کبی حریتك ذوقنی ده غایت ایی طانمش و آکلامشدر. مثلا حجاز کروانندن کیده‌رکن باشی قباق، آیاغی چیپلاق بر فقیر لساننده « نه براسترسوارم. نه چو استرزیربارم » مصرعیله باشلایان نفیس بر قطعه سویلرکه معناسی شودر؛ « نه دوه‌نك اوستنده‌، نه ده قاطر کبی یوك آلتنده‌یم. نه تبعه‌نك افندیسی،

شیخ سعدینك عصرلرجه یاشادیغی هندستانك قائماندو شهرینك شیمدیکی حالی

نه ده پادشاهك كوله سی یم . وارلغك غمندن و یوقلغك پریشانلغندن آزاده وآسوده یاشار و عمریمی بوصورتله اکمال ایده رم . »

شیخ سعدی رند مشرب اولمقله برابر هیچ بر زمان مادی حیاتی ، رفاه و غیرت لزومنی اهمال خصوصنده تلقیناتده بولونماز. بالعکس بر قطعه سنده شونلری سویلیور :

« بر ایشه چالیش ده ایسته دیککی كی ! علم ایله سوسله ن ، باشکه تاج قوی ! زاهدلك اسکی کینمکله دکلدر . زاهد پاك اول ده ایسترسه ك آطلس قوشان !. »

سعدینك بر حکایه مناسبتیله ایراد ایتدیکی « دروغ مصلحت آمیز . به از راست فتنه انکیز » بیتی یعنی ایش بیتیره ن یالان فتنه چیقاران دوغرودن خیرلیدر . » سوزی بزم لسانمزده ده عادتا بر ضرب مثل حالنده سویله نیر آشکاردر که کلستان مبدعی یالانجیلق حقنده بر مسامحه کوسترمش دکلدر . نته کیم دیکر بر یرده «انسان حیوانلره نطق ایله فائق اولدیغنه کوره سن دوغرو سویله مزسه ك حیوانلر سندن ایيدر . » دییور .

شیخ سعدینك فلسفه سی حماقتی عفو ایتمز . ذکا و فضیلتك آنجق وراثت محصولی اولدیغنه دائر کلستانك مختلف یرلرنده کی فقره لر و بیتلر بزده ده بر ضرب مثل حالنه کلمشدر .

بو موضوع اطرافنده اونك نه کوزل

فقره‌لری واردر . مثلا بر حکایه‌سنده شویله دییور : «وزرادن بری آحمق اوغلنی بر عالمه تودیع ایده‌رك بو چوجغی تربیه ایت بلکه عقللانیر . تنبیهنده بولنور . عالم چوجوغك تعلیم و تربیه‌سنه اوغراشیر . فقط هیچ بر ثمره آلده ایده‌مز . نهایت باباسنه شو خبری کونده‌رر : بو چوجوق عقللانمیور ، بنی ده دیوانه ایدییور ! »

فقره‌یی شو معناده‌کی بیتلر تعقیب ایدییور :

« تربیه‌نك تأثیر براقه بیلمه‌سی ایچون جوهرك اصلاً قابلیتلی اولماسی لازمدر . جنسی فنا اولان دمیری هیچ بر جلا اصلاح ایده‌مز . کوپکی یدی دکزده ییقاما . چونکه ایصلاندقجه مردار اولور . بالفرض عیسانك اشکنی مکه‌یه کوتورسه‌کز عودت ایتدیکی زمان ینه اشکدر »

سعدینك آحمقلر کبی مناسبتسز آداملر حقنده‌ده چوق قوتلی تعرضلری واردر .

کلستانده‌کی شو حکایه‌سی اونلردن برینی احتوا ایده‌ر : بر کون سعدی بر مسجدك یاننده غایت فنا سسله قرآن اوقویان برینه راست کلیر . کوتو سسلی حریفه بو خدمته مقابل نه قادار پارا آلیورسك دیه صورار . اووده الله رضاسی ایچون اوقویورم . جوابنی ویرر . حریفك مستکره سسندن سیکیرله‌نن سعدی : اویله ایسه الله رضاسی ایچون صوص ! اخطارنده بولونمایه مجبور اولور .

(قناعتك فضیلتی) عنوانلی بابده بر مناسبتله سعدی ینه مناسبتسز بر آدمه شویله بر خطابده بولونیور :

« یمك آنجق یاشامق ایچوندر . حالبوکه سن یاشامانی یمك ایچون ظن ایدییورسك ! »

بو جمله (مولیه‌ر)ك بر مضحکه‌سنده‌کی استهزایه نه قادار بکزر .

شیرازده بر بازار

بو رسم شیخ سعدینك وطنی اولان شیرازده بر بازار یرینی کوسترمکده‌در

هر یاشده هر سویه‌ده بولنان بوتون خلقمزه کنیش بر ساحه‌ده خدمت ایده‌جکنه امین اوله‌رق رسملی غزته (بیوك آدملر سه‌ریسی) نی تأسیس ایتمشدر. بو سه‌ریده برحیات اولان بوتون شخصیتلر مستثنا اولق اوزره کرك غربك کرك شرقك عصرلردنبری یتیشدیره‌بیلدیکی عالملر، کاشفلر، مخترعلر، شاعرلر، صنعتکارلر، جهانگیرلر، بیوك سیاست ودولت آدملری یکدیکرینی تعقیباً نشر اولنه‌جقدر. بو سه‌رینك (٢٥) کتابی بر جلد تشکیل ایده‌جك وبوتون سه‌ری اوچ جلددن مرکب اوله‌جقدر. بو کتابلرك حسن صورتله محافظه‌سی ایچون شیمدیدن ایلك جلدلر احضار ایدلمش و (اون بش) غروش فیئاتله موقع فروخته وضع ایدلمشدر. بو جلدلر یالکز اداره‌خانه‌مزده صاتلمقده‌در. طشره‌دن طلب ایدنلردن آیریجه پوسته اجرتی طلب اولنماز. اون بش غروشلق پوسته پولنی برظرف درونه وضع ایده‌رك (باب عالی جاده‌سنده رسملی غزته اداره‌خانه‌سنه) کوندردکلری تقدیرده درحال جلدلری ارسال اولنور.

آبونه شرائطی

(٢٥) کتابدن عبارت ایلك جلدك آبونه بدلی پوسته اجرتیله برابر (١٨٠) غروشدر. آبونه اولانلره ایلك کتابك جلدی‌ده مجاناً تقدیم اولنور. (بیوك آدملر سه‌ریسی)نك انتشار ایتمش بوتون فورمه‌لرندن اداره‌خانه‌مزده موجوددر. اکسکلریکزی اداره‌خانه‌مزدن هر زمان عینی فیئاتله تدارك ایده‌بیلیرسکز. آناطولی سپارشلرندن پوسته اجرتی طلب اولنماز. اکسیك فورمه‌لر کرك بدلی پوسته پولی اولارق برظرف درونده کوندره‌بیلیرسکز.

ناپولیون

ناشری
رسملی غزته

جلد: ١
فورمه: ٣

بویوك آداملر سریسی

٧ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سه‌ریسی

ابراهیم علاءالدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

ناپولیون

رسملی غزته

طرفندن نشر اولنمشدر .

استانبول
آقشام مطبعه‌سی
۱۹۲۷

ناپلیونك (سنت هلن) آطه‌سنده صوڭ نفسنی ویردیکی تاریخی قاریوله

ناپولیون قورسیقا آطه‌سنده دوغمش، ایتالیا اصیلزاده‌لرندن برینك اوغلیدر. چوجوقلغندن اعتباراً حربی چوق سوه‌ن، محاربه میدانلرنده آیرلمایان ناپولیون، لزومسز حربلر یاپمش، فرانسه بایراغنی هر مملکتك پایتختنده، شهرنده دالغه‌لاندیرابیلمشدر.. فقط مقصد و غایه‌سی معلوم اولمایان بو حربلر، بر چوق فرانسز قانڭ دوكولمه‌سنه و مقابلنده هیچ بر فائده اله ایدلمه‌مسنه سببیت ویرمشدر. ناپولیون جسور بر سرگذشتجودر. اگر مملکت و ملتك سلامتنی دوشونن بر رئیس حکومت اولسه‌یدی، سنت هلن آطه‌سنك بر کوشه‌سنده اسیر کبی دگل، ایمپراطور صندالیه‌سنده حاکم اوله‌رق اولوردی.

١٨١٤

مشهور رسام (مه‌سونیه) نك ١٨١٤ نامنی طاشیان بو تابلوسی یکی منلوبیتلرندن صوکره ناپولیونی اردوسی باشنده دوشونجه‌لی بر وضعیتده کوسترمکده‌در .

ناپولیون بوناپارت

چوجوقلغی :

ناپولیون بوناپارت (قورسیقا) آطه‌سنده آژاقسیوده ١٧٦٩ سنه‌سی آغستوسنك اون بشنجی کونی دوغمشدر. حیاتی دائمی برجدال ایچریسنده کچن ناپولیون ، غایت غریبدرکه براختلال دوره‌سنده دنیایه کلمشدر . باباسی شارل ماری بوناپارت ایکنجی درجه‌ده ایتالیا اصیلزاده‌لرندندی . اوکسوز وپاراسز اولان شارل بوناپارت حقوق تحصیل ایتدکدن صوکرا ١٧٦٤ ده اولدقجه مرفه برحیات یاشایان برعائله‌نك یکانه وارثی رامولینو اسمنده‌کی قادینله ازدواج ایتمش و بوندن اون اوچ چوجوغی اولوب ، آنجق سکزی یاشامشدر .

قورسیقا آطه‌سی دائمی براختلال ایچریسنده بولونیوردی. پاسقال پائولی اسمنده‌کی کنج بر ضابطك یاپمش

اولدیغی اختلال ، آطه‌نك فرانسزلره صاتیلمسیله انتاج ایدلمشدی . پائولی ، مجادله‌سنه نهایت ویرمیه‌رك ، آطه‌نك یکی صاحبلرینه‌ده عصیان ایتمش و (پورته نووو) ده مغلوب اولدقدن صوكرا انكلتره‌یه قاچاراق یکی پلانلر ترتیبیله مشغول اولمشدی . ایشته ناپولیون بویله دغدغه‌لی بر زمانده دنیایه كلمشدی . ناپولیون دها چوجوق ایکن ، عصیانكار برروح طاشیدیغنی اثبات ایتمشدر . ناپولیونك باباسی ، پائولینك پك ایی دوستی اولدیغی حالده ، ناپولیون دوغمادن برقاچ آی اول فرانسه حكومتنه مطاوعت ایتمشدی . مطاوعتی ، ژوزه‌ف و قارده‌شی ناپولیونك حكومت حسابنه تحصیل كورملرینه سببیت ویرمشدر .

۱۷۷۸ سنه‌سی كانون اولنك اون بشنجی كونی ناپولیون دوقوز بچق یاشنده ایكن آژاقسیویی ترك ایدرك فرانسه‌ده‌كی (اوتون) مكتبنه كیرمشدی . بالآخره (بریه‌ن) عسكری مكتبه نقل ایتمشدر . ناپولیونك كوچوك یاشندن اعتباراً تاریخ درسلرینه قارشی بویوك بر استعدادی واردی . چوق چالیشقان بر طلبه اولان ناپولیون ، مملكتك استقلالی ایچون اوغراشان پائولی‌یه ده‌رین بر تقدیر بسلیور ، اونی اونوتان عائله‌سنی‌ده مؤاخذه ایدییوردی . ۱۷۸٤ سنه‌سی پارسده‌كی عسكری مكتبنه نقل ایدیلن ناپولیون تاریخ خوجاسنك نظر دقتنی جلب ایتمش وناپولیون حقنده : « سجیه‌لی بر چوجوقدر . اكر فرصت ظهور ایدرسه چوق ایلری كیده‌جك بر استعدادی حائزدر» دیمشدر. ناپولیون كنیش اوموزلی ، الا كوزلی ، كسكین نظرلی واینجه دوداقلی ، اسمر رنكلیدی .

مكتبدن چیقدقدن صوكره :

ناپولیون ۱۷۸٥ تاریخنده اون آلتی یاشنده اولدیغی حالده مكتبدن ملازم اوله‌رق چیقمشدی . وظیفةً والانس ، لیو[illegible] ، وقسونده بولونان ناپولیون 'وندوزلری وظیفه‌سیله مشغول اولیور ، كیجه‌لری تتبعات ایله وقت كچیرییوردی . متمادی سعی ، اونی یورمیوردی . اون ایكی ساعت متمادیاً آت اوزرنده دوران ناپولیون، ماصه باشنده چالیشمایه‌ده تحمل اید - ییوردی. ایكی آی چالشدقدن صوكرا، مأذوناً قورسیقایه كلن ناپولیون اوراده یرله‌شوب و آژاقسیو قلعه‌سنی ضبط ایتمك ایسته‌دیكندن پارسه دوندیكنده بر مدت ایشسز براقیلدی . ناپولیون آننه‌سی ، اركك و قیز قارداشلرینی ۱۲ حزیران ۱۷۹۳ تاریخنده فرانسه‌یه كتیروب تولون جوارنده‌كی (واله‌ته) یرله‌شدیردكدن صوكرا نیس‌ده بولونان

پارسده‌کی عسکری مکتبده

ناپولیون عسکری مکتبده طلبه ایکن بوش وقتلرینی دیواره حرب پلانلری یاپمقله کچیریردی.

فرقه‌سنه کیتدی . تولونك ضبطندن صوکرا ناپولیونه مکافات اوله‌رق یکرمی درت یاشنده ایکن بلوك قوماندانلغی توجیه ایدلدی . فقط روبه‌سپیه‌ر ایله اولان مناسباتی دولاییسیله ۱۷۹٤ سنه‌سنده حبسه آتیلدی . حبسده مدافعهٔ مملکت ایچون یاپمش اولدیغی بر پلان اوزرینه تخلیه ایدلدی .

ناپولیونك ازدواجی :

ناپولیون خدمتلرینه مکافاةً شهرك داخلی اردو باش قوماندانلغنه تعیین ایدلمش و فریق رتبه‌سیله تلطیف ایدلمشدی . او کوندن اعتباراً قرارکاه اولان « قاپوسین » سوقاغنده‌کی بنایه یرله‌شمشدی . آرتق ناپولیون اهمیتلی ، صاحب نفوذ رجالدن اولمشدی .

حکومت ، خلقك سلاحلرینی تسلیم ایتمه‌سنی بر امرنامه ایله اعلان ایتدیکندن جنرال (بوهارنه) نك دول زوجه‌سی ژوزه‌فین ، زوجنك قلنجنی ناپولیونه تسلیم ایتدی . فقط ناپولیون بوقلنجی صاحبه‌سنه اعاده ایتدیکندن آرالرنده بر مناسبت باشلادی .

ژوزه‌فینك حیاتی ده پك دغدغه‌لی کچمشدی . قوجه‌سی بوهارنه اعدامه محکوم ایدلمش ، ژوزه‌فین حبسه آتیلمشدی . ژوزه‌فین ده بر مدت حبسده قالدقدن صوکرا ، ایکی اولادیله پك الیم برحیات یاشامایه باشلامشدی . فوق العاده کوزه‌ل اولمایان وناپولیوندن آلتی یاش بویوك اولان ژوزه‌فین ، ناپولیونك قلبنی چالمایه موفق اولدقدن صوکره ۱۷۹٦ سنه‌سی مارتنك دوقوزنده ناپولیونله ازدواجلری اجرا ایدلدی .

ناپولیون (ژوزه‌فین) ایله ازدواج ایتمه‌دن اول (شانتره‌ن) نامی داشیان بومتواضع أوده اوطوروردی

ايمپراطوريچه ماری لوئيز

ناپوليون ژوزه‌فينی تطليق ايتدكدن صوكره كنديندن ٢٣ ياش كوچوك اولان آوستريا ايمپراطورينك قيزی (ماری لوئيز) ايله ازدواج ايتمش ايدی .

ايتاليا سفری : (١٧٩٦)

هنوز يكرمی يدی ياشنده ايكن ناپوليون هر كسك نظر دقتنی جلب ايدييوردی . اونك كسكين نظرلريله قارشيلاشان الك تجربه‌لی جنراللر بيله اوركيور، بو كنج و كوچوك ناپوليونك پك ياقينده پك مهم موقعلره گچه‌جكنی سويليورلردی . نهايت ناپوليون ، انتظامدن محروم بولونان عسكرلری يالكز منتظم برحاله افراغ ايتمه‌مش، عينی زمانده اونلرك روحنه اختلال آرزوسنی ده آشيلامه‌يه موفق اولمشدی . عسكرلره خطاباً : « سز ايی غدا آلاميورسكز. حكومت سزه باقه‌ميور.. چيپلاقسكز.. بن سزی دنيانك الك منبت اراضيلرينه سوق ايده‌جكم . اوراده شرف ، زنكينلك ، ظفر بوله‌جقسكز . . سز بونلری بوله‌جق جسارتدن محروميميسكز؟» ديه‌رك اونلری غليانه كتيرمشدی . نهايت اوتوز آلتی بيك عسكر و اوتوز طوپله آلپلری گچدی و اوراده يتمش بيك كشيلك و ايكی يوز طوپلق جنرال (بوليو) اردوسيله چارپيشدی . ١٢ نيسانده فرانسز اردوسی مونتونوتاده ، ١٣ده ميله‌سيموده ، ١٤ ده ده‌غوده مظفر اولدی . پارسده ياپيلان معاهده فرانسه‌يه نيس وساووايی قازانديردی. فقط دها معاهده امضالانيركن ناپوليون اوستريا ايله حرب ياپمش و مظفر اولمشدی . اوستريا متماديا امداد قوتلری كتيرتديكی حالده ، ناپوليونك ديره كتواردن ايسته‌ديكی ياردیم ويرلميوردی . اردوسی كيتدكجه آزاليوردی. فقط عزمكار اولان ناپوليون ، بووضعيتدن نوميد اولميه‌رق، دوشمانلرك اوزرينه يورودی . اوستريا اردولری باش قوماندانی ماره‌شال (دالونزی) ايلك مغلوبيتلره اهميت ويرميه‌رك تيرولده مقاومت ايتمك ايسته‌دی ايسه‌ده، موفق اولامادی . ناپوليون حربی ، آوستريايه قادار كوتوره‌رك ، صلحی

بالذات ایمپراطور فرانسوایه امضالاتمق ایستیوردی . بو امیدی بسلرکن . رەن اردوسنك كندیسنه یاردیم ایدەجكنی دوشونمشدی . رەن اردوسندن بر یاردیم كورمەین ناپولیون ١٨ نیسانده صلحی ، ویانەیه كیرەمەدن امضالامق مجبوریتنده قالدی .

مصر سفری : (١٧٩٨)

پارسه مظفر برقوماندان ، بویوك برفاتح كبی كیرەن ناپولیونه، لوكسمبورغ سراینده ضیافتلر ویرلدی . هر یرده خلقك آلقیشلری ، تظاهراتی ایله قارشیلاشدی . ناپولیونه پارسده دها بویوك خدمتلر تكلیف ایدییورلردی . حال بوكه او « اكر بن هیچ بر شی یاپمادن اوزون مدت قالیرسەم ، محو اولورم » دییوردی . انكلیزلره هندستانك یولنی قاپایەجق اولان مصر سفری تقرر ایتدی و ١٩ مایس ١٧٩٨ ده اون بیك فرانسز بحریەلیسی واوتوزبش بیك فرانسز عسكری ایله تولوندن حركت ایتدیلر . یولده مالطەیی ضبط ایتدیلر. اسكندریەیه فرانسز عسكرلری چیقمادن ایكی كون اول انكلیز آمیرالی (نلسون) كلمشدی . فرانسز آمیرالنك ترددینه رغماً ناپولیون ١ و ٢ تموز تاریخنده اسكندریەیه عسكرلریله چیقدی . ٧ تموزده چولده محاربه باشلامشدی .. فقط آچلق ، صیجاق

ناپولیون پاشا آتی اوستنده

ناپولیون بوتون حربلره بو بیاض آتی ایله اشتراك ایتمشدی . (مەسونیه) نك بو تابلوسی ناپولیونی اداره ایتدیكی بر حربی اوزاقدن سیر ایدركن كوستریيور .

وصوسزلق فرانسز عسكرلرینی اریتیيوردی . ٢١ تموز كونی اهراملرك اوكنده اون دوقوز ساعت سورەن بر حرب نتیجەسنده ناپولیون غالب كلدی ومصرك پایتختی اولان قاهرەیه كیردی . ناپولیون مصرده ادیب وعالملرله مصر مجلسنی كشاد ایتدی . مسلمانلر ناپولیونه « سلطان كبیر » دییورلردی . توركلرك كندیسی علیهنه بر حربه حاضرلاندیغنی حس ایدەن ناپولیون سوریەیه كچوب غزه ویافایی ضبط ایتدی . فقط تورك عسكرلرینك مقاومتی ، ناپولیونه تورك طوپراقلرنده،

بشيوزلر مجلسنك فسخى

حريص ناپوليون (ديره كتوآر) مجلسنى عسكرلرينك قوتنه استناد ايده‌رك فسخ ايتمش و كنديني برنجى قونسول اعلان ايتديرمشدى . (بوشو) نك بو تابلوسى ناپوليونك حياتنده بردونوم نقطه‌سى اولان بومشهور وقعه‌يى تصوير ايدييور.

هر يرده اولديغى كبى قولايلقله موفقيت قازانه‌ميه‌جغنى آكلامشدى . ناپوليون بو كوچ كلن محاربه‌دن واز كچه‌رك ١٥ مايسده مصره رجعت ايتدى .

مجلسده‌كى حادثه :

مصردن فرانسه‌يه عودت ايده‌ن حريص ناپوليون ، ديره كتواره قارشى

ناپولیونك صوك کونلری

هیکلتراش (وه‌لا) نك بو اثری ناپولیونك سنت هه‌لن آطه‌سنده‌کی صوك کونلرینی تصویر ایدییور . کوزلری مجهول بر نقطه‌یه دیکیلی اولدیغی حالده اوکنده آچلمش بویوك بر خریطه دوروییور . هیکلتراش بو اثرنده ناپولیونك اضطرابلرینی چوق ایی تصویر ایده‌بیلمشدر .

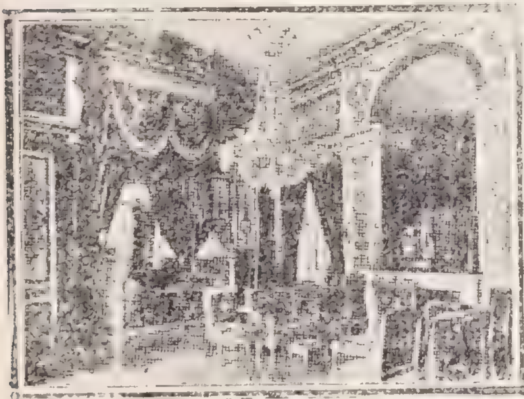
ناپولیون ایمپراطور

ناپولیون ایمپراطور اولدقدن صوکره بو البسه‌سنی هیچ ترك ایتمه‌مشدر . ناپولیونه عائد بوتون اثرلر اونی بو البسه ایله کوسترمکده‌در .

برضربه ایندیرمك ایسته‌دی . بشیوزلر مجلسنده ناپولیونه عسکری صلاحیتك تماماً ویرلمه‌سنه طرفدار اولانلرك ادعالری ، ۹ تشرین ثانی تاریخنده اجتماع ایده‌ن مجلسده بویوك برهیجان اویاندیرمشدی . حتی بوهیجانی اولدن تخمین ایده‌میه‌ن ناپولیون ، مجلسه کیردیکی زمان مدهش برهجوم قارشیسنده قالدی . هرطرفدن « دیکتاتورلك قهر اولسون . . . ناپولیون حدود خارجنه چیقملیدر . » دیه باغیریورلردی . مجلسه ریاست ایده‌ن ناپولیونك قارداشی لوسیه‌ن ، قارداشنك علیهنده یاپیلان بو نمایشك قارشیسنده ریاستی ترك ایتدی . مبعوثلرك هجوم ایتدیکی ناپولیون ایکی شافه عسکری طرفندن قورتارلدی . فقط بر آز صوکرا مجلس ناپولیون طرفداری عسکرلر طرفندن قوشاتیلدی . درحال شکل حکومت تقرر ایتدی . ناپولیون برنجی قونسول اوله‌رق توظیف ایدلدی . (سیئه‌یه‌س) بو تعیین اوزرینه : « افندیلر . . بزم بر حاکمز وار . او هر شیئی بیلیر ، هر شیئی یاپار . هر شیئی یاپمایه مقتدردر . . . » دیدی .

ناپولیون برنجی قونسول :

بوناپارت لوکسمبورغ سراینه‌یرله‌شوب ایشه باشلادی . او هیچ یورولمادن چالیشیور ، کیجه‌لی کوندوزلی فعالیتله هرکسی حیرته دوشوریوردی .

(فونته‌نبلو) سراینده ناپولیونك یاتاق اوطه‌سی

او، كندى قافاسنى برچوق چكمه‌سى اولان ، بر دولابه بكزه‌تيور و بر مسئله‌يى حل ايتمك ايسته‌ديكم زمان ، چكمه‌لردن برينى آچارم . او بيتديمى ديكر مسئله جقنده باشقه بر چكمه آچارم . بونلر نه بربرينه قاريشير ، نه‌ده بنى اوزه‌ر ويورار . اويومق ايسته‌ديكم زمان‌ده بوتون چكمه‌لرى قاپارم» ديبوردى. كيجه‌ياريسندن اوچه قادار اويويوردى. كاتبى ساعت اوچده كليور و يكيدن بشه قادار چاليشيوردى . ساعت بشده بانيويه كيردكدن صوكرا يكيدن ساعت يدى‌يه قادار اويقويه ياتيوردى . ناپوليون دائما اللرى آرقه‌سنده اولديغى حالده ياواش ياواش دولاشه‌رق سويلر و كاتبنه اويله يازديرردى . مشكلاته تصادف ايتديكى زمانلر داها ايى دوشونه‌بيلمك ايچون ، كنديش بر قولتوغه ياصلانير ، النده‌كى چاقيسيله قولتوغك كنارينى يونتار ودوشونجه‌لرينه دالاردى.

ايكنجى ايتاليا سفرى :

٦ مايس ١٨٠٠ صباحى ناپوليون كيمسه‌يى پروژه‌لرندن خبردار ايتمه‌دن پارسى ترك ايتدى . «سن برنار» داغلرندن كچن فرانسز اردوسى «ماره‌نغو» اوواسنه قادار ايتمكه موفق اولمشدى . ناپوليون عسكرلره:

«چوجوقلر .. تم محاربه ميدانلرنده‌اويومايه آليشقان اولمديغمى اونوتماييكز» ديبوردى . بوايتاليا سفرى فرانسه‌يه «پيه‌مون» و «لومباردى» يى قازاندبردى . مع‌مافيه ناپوليون بو ايتاليا سفرندن اول ، داخلده مهم اصلاحات ياپمايه موفق اولمش «قود ناپوليون» تسميه ايديلن قانونلرى وجوده كتيرمشدى . بوسفردن دونن ناپوليون ، خلق طرفندن بويوك تظاهراتله قارشيلاندى. آرتق فرانسزلر ١٤ تموزى ملى بايرام اوله‌رق قبول ايتمشلردى .

ناپوليوندن ممنون اولمايان اسكى جمهوريتجيلر ، اونك موفقياتنى خوش كورميورلردى . نته‌كيم بر آقشام اوپرادن (ژوزه‌فين) و جنراللرله دونن ناپوليون (سن‌نيكه‌س) سوقاغنده برسوء قصده معروض قالمشدى. بر بومبا پاطلامش ، فقط ناپوليونه برشى اولمامشدى. يالكز درت مقتول، آلتمش آغير مجروح ايله اللى اوك ضرر كورمسنه سببيت ويرمشدى . يوز اوتوز شبهه‌لى جمهوريتجى تحت توقيفه آلنمش فقط بر آى صوكرا وقعه‌نك مسببلرى ياقالانه‌رق اعدام اولونمشلردى .

ناپوليونك دوشمانلرى كيتدكجه زياده‌لشيوردى. حتى دوشمانلرى اونك تماميله يرلشمه‌دن اول دوريلمه‌سنى ايستيورلردى .

آقتور تالما

ناپولیونك چوجوقلق آرقداشی اولان (تالما) اونك صوك زمانلره قدر دوستلغنی محافظه ایده‌بیلمش بربختیاردی . ناپولیون (تالما)یی صوك درجه حمایه ایتمکله اوزمانکی تیاترو صنعتنه بویوك برانکشاف دوره‌سی آچشدر.

ناپولیون ایمپراطور :

آرتق ناپولیون ، بوتون مانعلری ازه‌بیله‌جك برقدرتده اولدیغنی اثبات ایتمشدی . ۱۸ مایس ۱۸۰۷ تاریخنده اعیان مجلسی ناپولیونی ایمپراطور ، ژوزه‌فینی‌ده ایمپراطوریچه طانیدیغنی و عائله‌سنی ده ایمپراطور عائله‌سی اوله‌رق قبول ایتدیکنی اعلان ایتدی. ایشته بوندن‌صوکرا فرانسه ، کوچوك بر عصیان بیله اولمادن بو اداره‌نك آلتنده‌قالدی . بوندن‌صوکرا ایمپراطور فرانسه‌نك یکانه حاکمی اولدی . آرتق هروسیله ایله خلق : « یاشاسون ایمپراطور . . . » دیه ناپولیونی آلقیشلایوردی .

ناپولیون ایمپراطور اعلان ایدلدکدن صوکرا ، تام اوچ آیلق برسیاحت یاپدی . فرانسه‌یی دولاشدی . . . عودتندن صوکرا سراینده هرکون یکی برضیافت ویریور ، آو اکلنجه‌لری ترتیب ایدییوردی . غایت غریبدرکه اونی ضیافتلر اوزییور ، آو اکلنجه‌لری ذوق ویرمیوردی .

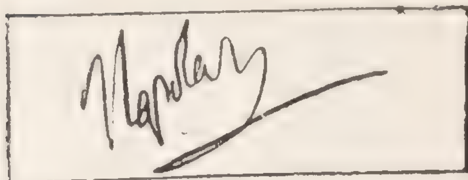
بربرینی تعقیب ایدن حربلر :

ناپولیون حربی ، بر مجبوریتدن زیاده بروظیفه‌حتی براکلنجه‌اوله‌رق‌قبول ایدییوردی . اولا آمیرال دیلله‌نودك اداره‌سنده‌کی کمیلرله انکلتره‌یه هجوم ایده‌ن ناپولیونك عسکرلری مغلوب اولدی . ناپولیون انکلتره حربندن ایی برنتیجه الده ایده‌میه‌جکنی آکلا- دیغندن اوستریایه برهجوم یاپدی . بوراده‌کی موفقیاتی کون کچدکجه آرتیوردی. ۱۳ تشرین‌ثانی‌ده ویانه‌یه کیره‌ن اردو ، کانون اولك ایکینسنده اوسته‌رلیچ‌ده بولونیوردی. روسلری تعقیب ایتمکدن واز کچن ناپولیون ، نادم اولمشدی . او اوستریا وروسیه اردولرینی امری و حاکمیتی آلتنده برله‌شدیرمك ایستیوردی .

ناپولیون دورنده یاپیلان صلح ، او قادار آز عمرلی اولیوردی‌که ،

سنه‌سی کچمه‌دن یکی برحربك اعلانی دوپولیوردی . برمدت انکلتره ایله غایت ایی کچینن ناپولیون ، پروسیایه قارشی هجوم اتمه‌یی دوشوندی . ویانه‌یی اشغال ایتدیکنك سنه‌سی اولمادن ، ناپولیون برلین سوقاقلرنده دولاشیوردی. پرنس (هارتزفلد) فرانسه نامنه برلین والیسی تعیین ایدلدی . برلیندن صوکرا انکلتره‌یه هجوم اتمه‌یی دوشوندی وانکلتره‌یی آبلوقه‌ایتدی .

پروسیانك مغلوبیتی و انکلتره‌نك آبلوقه‌سی کافی کلمه‌دی . ناپولیون روسیه‌یه‌هجوم ایتدی. دشمانی پریشان بر وضعیتده اوکنه قاتوب قووالایان ناپولیون،مغلوب بروضعیته‌دوشمشدی. حتی‌روس‌قوماندانی به‌نیغه‌ن‌فرانسزلرك مغلوبیتنی بیله اعلان ایتمشدی . فقط یکیدن تنسیق ایدیلن ومکمل برشکله افراغ‌اولونان فرانسز اردوسی‌ماره‌نغو حربنك سنهٔ دوریه‌سنده موفقیت قازاندی . روسیه ایمپراطوری ، و پروسیه قرالی بر مترکه تکلیف ایتدیلر. اوچ حکمدار برله‌شدکلری زمان روسیه ایمپراطورینك ایلك سوزی: « انکلیزلردن نفرت ایدرم» اولمشدی. ناپولیون بوسوز اوزرینه: « اویله ایسه صلح اولمشدر » جوابنی ویرمشدر . ایمپراطورفرانسه‌یه‌عودت ایتدیکی زمان ، نه‌قدار مهم ضایعات ویرمش‌اولدقلرینی دها ایی آکلادیلر .

ناپولیونك امضاسی

آرتق بوندن صوکره آبلوقه‌یه مخالفت‌ایده‌ن پورتکیز اشغال‌ایدلدی . عینی زمانده قرده‌شی‌ژوزه‌ف‌بوناپارت اسپانیا قرالی اعلان ایدلدی . فقط ناپولیونك مخاصملری کیتدکجه قوتله‌شیور ، فرانسزلرك علیهنه یاپیلان تشکیلات داها مهم‌برشکله کیرییوردی. یاواش‌یاواش اسپانیانك دیرلسی اونی متعاقباً انکلتره‌نك پورتکیزده‌کی‌فعالیتی، آوستریانك یکیدن‌جانلانماسی هرکون فرانسزعسکرلرینی برآزدها قیرییور ، فرانسه‌اردوسنی کیتدکجه آزالتیوردی.

ژوزه‌فینك تطلیقی :

ناپولیونك دردلرندن الك بویوکی بر حکمدار عائله‌سی تشکیل ایده‌مه‌مسیدی. ژوزه‌فیندن‌چوجغی‌اولمیوردی. ناپولیون مصردن دوندیکنده ژوزه‌فینله مناسباتنی قطع‌ایده‌جکدی ، فقط یاپامادی . بر آقشام یمك ییدکدن صوکرا ، ژوزه‌فینه طلاق قرارینی بیلدیردی . غایت مأیوس و بیچاره بر وضعیته‌دوشن‌ایمپراطوریچه،توئیللوری سراینی ترك ایدرك مالمه‌زونده‌کی مالکانه‌سنه چکیلدی .

ماری لوئیزله ازدواجی :

ایمپراطور درحال یکی بر زوجه انتخابیله مشغول اولدی . اولا چارك همشیره‌سنی آلمق ایسته‌دی فقط بالاخره ویانه سفیرینك توسطیله آوستریا ایمپراطورینك قیزی ماری لوئیزی انتخاب ایتدی . ١ نیسان ١٨١٠ تاریخنده ایمپراطورله‌ازدواجلری اجرا ایدلدی . مارت ١٨١١ ده ناپولیونك اوغلی (روما قرالی) دنیایه گلدی .

یکی حربلر :

روسلرك استانبوله یان گوزله باقه‌لرینه ناپولیون موافقت ایتمه‌دیکندن روس‌چاری آلکساندر ، ناپولیونه کین بسلیوردی . موسقووا کنارلرنده‌یاپیلان بر حرب ناپولیونی مظفر یاپدی ، وموسقووایه‌بر کون‌صوکرا کیره‌بیلدی . فقط موسقووا ، بر یانغین خرابه‌سنه بکزه‌مشدی . زیرا روسلر شهری یاقمشلردی . فرانسزلرقره ملین‌سراینی برهوا ایتدکدن صوکرا موسقووادن آیرلدیلر ١٨١٢ .

١٨١٤ سنه‌سنده هر جبهه‌دن فرانسه‌هجومه‌معروض‌قالمشدی . ناپولیون بر مدت دشمانلرینی مغلوب ایتمشدی . فقط جنوبده‌کی انکلیز فعالیتی و بعضی شهرلرك ضبط ایدلمسی ، ناپولیون حقنده بسله‌نن نفرتك بردنبره میدانه چیقماسنه سببیت ویردی .

ناپولیون (سنت هه‌له‌ن) آطه‌سنده اسارت حیاتنی کچیردیکی أو .

تاج وتختندن فراغت :

ناپولیون بووضعیتده تاج و تختنی محافظه ایده‌میه‌جکنی آکلایه‌رق ، کندی امضاسیله کرك فرانسه وکرك ایتالیا تختندن فراغت ایتدیکنی بیلدیردی . چونکه بوتون دولتلر ، اوروپا صلحنه صرف ناپولیونك مانع اولدیغنی سویلیورلردی . ناپولیون جنوبه دوغرو آرابه ایله کیدرکن ، هر طرفدن تهدید ایدیلیور ، هرکس نفرتنی اظهار ایدییوردی . بووضعیت قارشیسنده ناپولیون البسه‌لرینی دکیشدیروب ، اجنبی بر ضابطك فورمه‌سیله کچمك مجبوریتنده قالدی . ناپولیون کندینه ویریلن « ئه‌لب » اطه‌سنه کندیسنه صادق‌قالان‌محافظلریله برابر برله‌شدی . یوزکون فیلوسوفانه برحیات‌یاشادی . فقط اوداءِما فرانسه‌یی اوزاقدن تعقیب‌ایدییور ، ایلك فرصتی قوللایوردی . ١٨١٤ - ٢١ شباطده

اوكلەدن صوكرا معيتى ايله برابر آطەدن حركت ايتدى. ژوآن كورفزينه چيقدى. خلق ناپوليونى كوردكجه دهشتلى تظاهرات ياپيور، سونجله قارشيلايوردى.. بوتون غزتەلر «سركذشتجو»نك فرارينى بيلديريورلردى.

(واترلو) مغلوبيتى

يكيدن پارسه يرلەشن ناپوليون آرتق اسكى فكرلرينى ترك ايتديكنى، كنديسنك يالكز بر حرب آدامى اولميوب، عينى زمانده خلق دوشونن حر دوشونجەلى بر رئيس حكومت اولديغنى ده سويلەدى. حتى بر مجلس مبعوثان طوپلايەجغنى ده اعلان ايتدى. فقط ناپوليون بو دوشونجەلرينى قوەدن فعله چيقارمغه وقت بولامادى. زيرا اونك كچيرديكى صارصينتيلردن استفاده ايتمك ايستەين دشمن اردولرى فرانسەنك قپوسنده بكليورلردى. اولا (بلوخەر)ك قوماندا سنده كى آلمان اردولرينه هجوم ايتدى. و مغلوب ايتدى. آندن صوكره (وەلينغتون)ك قوماندا سنده كى انكليز اردولرينه صالديردى. (١٧ نيسان ١٨١٥) فقط هجوم صباحى ياغان قوتلى برياغمور (واترلو) اراضيسنى بر چامور درياسنه چويرمشدى. اردولرك حركاتى مشكللەشيور وعسكرك معنوياتى قيريليوردى. (واترلو) محاربەسى اسمنى آلان بو جدال ناپوليونك قطعى مغلوبيتى ايله نتيجەلندى.

ذاتاً ناپوليون اسكى ناپوليون دكلدى ناپوليونك پارسه عودتنده افكار عموميەنك عليهنده اولديغنى آكلادى. برقاچ صادق آداميله برابر پارسى ترك ايتدى. و آمريقايه كيتمك اوزره روشفوره كلدى. اوراده «بەلەروفون» اسمنده كى انكليز كميسنه التجا ايدرك قاپودانه: «بو دقيقەدن اعتباراً انكليز قانونلرينه رعايتكار برفردم» ديمشدر. نهايت انكلتره دن كلن بر امر موجبنجه ناپوليون سنت هەلەن آطەسنده اقامته مأمور ايدلدى. ناپوليون برملتجى كبى دكل، براسير كبى معامله كوردى.

سنت هەلەنده:

ناپوليون بدايتده سنت هەلەن اطەسنده تجاردن بالقومب اسمنده كى بريننك ياننده اوطوردى. اوندن صوكرا لونغوودده كنديسنه تخصيص ايديلن اقامتكاهه چكيلدى. بوراسى بش اوطەلى بر اودى. چوق راطب بولونان بو اوك پنجرەلرى پك كوچوكدى.. آرتق اطەيه هيچ بر كمى ياقلاشه ميور. محافظلر بو مشهور اسيرى قاچيرمامق ايچون دقت واعتنا ايديورلردى. او هرشيئه رغماً خاطراتنى يازديرمقدن كرى قالميوردى. فقط كون كچدكجه صحتى بوزوليور. قوتدن دوشيوردى. بعضى زمان آتله كزمك ايستەين ناپوليون بو اكلنجەدن ده

بیقیور، باغچه ایله اوغراشمق ایسته دیکی
حالده موفق اوله میوردی .
ناپولیونك خسته لغی کیتدکجه زیاده-
لشیوردی . آننه سنك انکلیز حکومتنه
مراجعتی اوزرینه دوقتور «آنتومارشی»
تداویسی ایچون آطه یه کوندرلدی ..
اونك یاپدیغی اهتمام وتداوی ده بر ثمره
ویرمه دی ..
ناپولیون اطرافنده بولونانلره باباسی
کبی معده قانسرندن مضطرب اولدیغنی
سویلردی . نهایت برانکلیز دوقتوری-
ده تداویسی ایچون کوندرلدی .

ناپولیونك اُولومی :

آرتق ناپولیونك صوك کونلری
کلیوردی . . هر کون بر آز دها
ضعیفلایور . هر کون بر آز دها
قوتسزلك ایچریسنده حیاتندن بر زره
قایب ایدییوردی . ۱۵ نیسان ۱۸۲۱ ده
شو سطرلری یازدیرمشدر . «کمیکلرمك
چوق سومش اولدیغم فرانسز ملتنك
آراسنده ، سن نهرینك کنارنده
دورماسنی ایسترم »
ناپولیون اضطراب ایچریسنده قیورا-
نیرکن ، آطه ده مدهش بر قاصیرغه
اولشدی . ۵ مایس کونی اونك
آغزندن شو کلمه لر دوکولیوردی :
« باش . . . اردو . . » آقشام
ساعت آلتیده کونش قیرمیزی بر رنکله
بحرمحیطك اوزرینی سوسلیوب وداع
ایدرکن، ناپولیون ده کوزلرینی بردها
آچمامق اوزره قاپامشدی . اونك اوزرینه
مارهنغو محاربه سنده کی ماوی پالطوسنی
قویوب حربده یاتدیغی قاریوله سنك اوزرینه
اوزاتدیلر . آطه نك والیسی ناپولیونك
جسدینك اوروپایه نقلنه مانع اولمق
ایسته دی . . آطه اهالیسی، اوکونه
قادار صاحب اولدقلری سابق ایمپراطورك
مزارینك آطه ده قالماسنی ایستیورلردی .
اولوم خبری آوروپایه یاییلدیغی زمان کیمسه
ایناغمق ایسته میوردی . هرکس متأثر
اولمشدی . حتی شاتو بریان بیله :
« صاغ ایکن خلقدن اوزاق قالدی ..
ئولونجه خلقه صاحب اولدی » دیه
یازمشدر .
ناپولیون فرانسز بایراغنی خاطره
کلمه ین مملکتلرك سورلرنده ، قلعه لرنده
دالغه لاندیرمایه موفق اولمشدر . فقط
بو موفقیت پایدار اولامامش ، چابوق
سونمش وبرابرنده سنه لرجه اوغراشان
ناپولیونی ده سوندورمشدر . ناپولیون
ایی بر محارب اوله بیلمشدر . فقط ملتك
آرزوسنی دیکلدین ، ملتنك سلامتنی
دوشونن بر رئیس اولمادیغی ایچون ،
موفقیت ومظفریت صندالیه سی اوزرنده
أوله دی . سنه لرجه حکمداری بولوندیغی
مملکتدن اوزاق بر یرده ، بر أسیر
اوله رق حیاتدن اوزاقلاشدی .

هر یاشده هر سویه‌ده بولنان بوتون خلقمزه کنیش بر ساحه‌ده خدمت ایده‌جکمه امین اوله‌رق رسملی غزته (بیوك آدملر سه‌ریسی) نی تأسیس ایتمشدر . بو سه‌ریده برحیات اولان بوتون شخصیتلر مستثنا اولمق اوزره کرك غربك کرك شرقك عصرلردنبری یتیشدیره‌بیلدیکی عالملر ، کاشفلر ، مخترعلر ، شاعرلر ، صنعتکارلر ، جهانکیرلر بیوك سیاست ودولت آدملری یکدیکرینی تعقیباً نشر اولنه‌جقدر . بو سه‌ریلك (٢٥) کتابی بر جلد تشکیل ایده‌جك وبوتون سه‌ری اوچ جلددن مرکب اولاجقدر . بو کتابلرك حسن صورتله محافظه‌سی ایچون شیمدیدن ایلك جلدلر احضار ایدلمش و (اون بش) غروش فیئاتله موقع فروخته وضع ایدلمشدر. بوجلدلر یالکز اداره‌خانه‌مزده صاتیلمقده‌در. طشره‌دن طلب ایدنلردن آیریجه پوسته اجرتی طلب اولنماز . اون بش غروشلق پوسته پولنی برظرف درونه وضع ایده‌رك (باب عالی جاده‌سنده رسملی غزته اداره‌خانه‌سنه) کوندردیککز تقدیرده درحال جلدلری ارسال اولنور .

آبونه شرائطی

(٢٥) کتابدن عبارت ایلك جلدك آبونه بدلی پوسته اجرتیله برابر (١٨٠) غروشدر . آبونه اولانلره ایلك کتابك جلدی ده مجاناً تقدیم اولنور . (بیوك آدملر سه‌ریسی)نك انتشار ایتمش بوتون فورمه‌لرندن اداره‌خانه‌مزده موجوددر . اکسیککزی اداره‌خانه‌مزدن هر زمان عینی فیئاتله تدارك ایده‌بیلیرسکز . آناطولیدن صیپارش ایدنلردن پوسته اجرتی طلب اولنماز . اکسیك فورمه‌لرکزك بدلنی پوسته پولی اوله‌رق برظرف درونده کوندره‌بیلیرسکز .

مولیهر

ناشری رسملی غزته

بویوك آداملر سریسی

۷ بچوق
غروشدر

١
٤

بويوك آداملر سلسله سی

ابراهيم علاء الدين بكك رياستی آلتنده كزيده بر هيئت علميه
طرفندن وجوده كتيرلمشدر .

موليه ر

رسملی غزته

طرفندن نشر اولنمشدر .

استانبول
آقشام مطبعه سی
۱۹۲۷

مولیر فرانسه‌ده ایلك دفعه
تیاترو ذوقنی تام معناسیله اویا-
ندیرمایه موفق اولمش بر آر-
تیستدر . مولیر حیاتك فنا-
لقلرینی ، جمعیت بشریه‌نك
خطالرینی قهقهه دملری آراسنه
صاقلایه‌رق ، خلقه هدیه ایتمش
یوکسك بر محرردر . مولیر
حیاتنده تقدیر ایدلمیوب ، اُولو-
مك قوجاغنه آتیلدقدن صوکرا ،
سویلمش ، قیمتی آکلاشلمش
بر قومه‌دیه‌ندر . او حیاتنده
کولمه‌مش ، کولدیرمشدر . فقط
اونك هدیه ایتدیکی قهقهه‌لر ،
بسملر اینجه تدقیق ایدیله‌جك
اولورسه ، ده‌رین بر هیچقیریق
اولدیغی آکلاشیلیر .

پارسده (قومه‌دی فرانسه‌ز) بناسی

بوكون فرانسزلرك افتخار ايتدكارى (قومه‌دی فرانسه‌ز) ك تمثالرينى حياتده تقدير ايده‌پله‌مه‌ين بويوك موليه‌ر آتمشدى .

موليه‌ر

چوجوقلغى :

تياترويه انتساب ايتدكدن صوكرا « موليه‌ر » اسمنى آلان ژان باپتيست پوكوله‌ن ١٦٢٢ سنه‌سى كانون ثانيسنك اون بشنجى كونى پارسده دوغمشدر . موليه‌ر « تونولورى » سوقاغنده دوغمشدى . فقط باباسى ١٦٣٣ سنه‌سى « سنت اونوره » سوقاغنده‌كى اوى صاتين آلديغندن ، موليه‌رك چوجوقلغى بواوده كچمشدر. موليه‌رك چوجوقلغنى كچيرديكى بو او، او زمانكى پارس حياتنك اك جانلى وفعال بر كوشه‌سيدى. صورت مخصوصه‌ده يتشديريلن حيوانلرك بولونديغى جانباز قومپانيه‌لرى ، كوزه‌ل شرقى سويله‌ين قادين واركار ، سيار قومپانيه‌لرده مهارت كوستره‌ن آقتورلر

هپ بوراده طوپلانیورلردی . مولیه‌ر کندی فطری استعدادینی تزیید ایده‌بیله‌جك بر محیط اورته‌سنده بولونیوردی .

مولیه‌رك آننه‌سی « ماری قره‌سه » ١٦٣٢ تاریخنده کندیسندن باشقه ژان ونیقولا اسمنده ایکی ارکك وماری مادولن اسمنده بر قیز چوجوق براقه‌رق وفات ایتمشدر . مولیه‌رك باباسی برسنه صوکرا یکیدن اوله‌ندی . بو آلدیغی قادین‌ده ینه پارسك متوسط دوشه‌مه‌جی اصنافلرندن برینك قیزیدی . مولیه‌رك باباسنك ، ایکنجی زوجه‌سی قاته‌رین قلوره‌تدن‌ده ایکی قیزی اولدی . بوقادین‌ده ١٦٣٦ ده وفات ایتدی . مولیه‌ر چوجوقلغنی فرانسه‌نك « بورژووا » تسمیه ایدیلن صنفی آراسنده کچیرمش و اونلرك حالت روحیه‌لرینی یاقیندن تدقیقه موفق اولمشدر . نته کیم بو بویوك تیاترو محرری ، بوتون اثرلرنده بوقسم خلقك دوشونجه‌لرینی یاشاییشلرینی جانلاندیرمش ، حالت روحیه‌لرینی پك بارز چیزکیلریله تقویه ایتمشدر .

مولیه‌ری ایلك دفعه تیاترویه آلیشدیران ، والده‌سنك باباسی لوئی قره‌سه اولمشدر . او ، صیق صیق طورونی اوتل دوبورغون تیاتروسنه کوتورردی . ذاتاً اوجوارده اوطوروب بو تیاترولره دوام ایته‌دن بویوین بر چوجوغه ، بر کنجه تصادف ایدلمه‌مشدر .

١٦٣١ سنه‌سنده بر مدت آغابکیسی نیقولا ایله دوشه‌مه‌جیلکده چالیشان مولیه‌ر ، جزویتلر طرفندن اداره ایدیلن قله‌رمون مکتبنه نهاری اوله‌رق یرلشدیرلشدی . بوراده مولیه‌ر اصیلزاده‌لرك چوجوقلریله برابر چوق ایی بر مکتب حیاتی یاشامایه باشلامشدی . مولیه‌ر ، حیاتنك الك مهم دوره‌لرنده کندیسنه ایی بر حامی اوله‌رق بولدیغی پرنس دوقونتی‌یی بو مکتبده طانیمشدی . حتی کندیسنه خصوصی کاتب اوله‌رق رفاقت ایتمه‌سنی بیله مولیه‌ره تکلیف ایتمشدی . مولیه‌ر ، بومکتبده بر عائله چوجوغنه یاقیشه‌جق شکلده منتظم بر تحصیل کوردی . ایشته بو مکتبده ، بالآخره کندی اثرلرنده مهم تأثیرلری کورولن لاتین محررلرینی طانیمشدی .

مولیه‌ر بومکتبدن صوکرا ، پك آز برمدت ظرفنده فلسفه وحقوق تحصیل ایتدی .

کنجلکی :

فلسفه تحصیل ایدرکن ، کندیسنده‌کی یوکسك استعدادی فرق ایتمشلر ، حتی اونك الك بویوك فیلسوفلردن بری اوله‌جغنی آکلامشلردی . بوفلسفه تحصیلندن صوکرا ، مولیه‌ر باباسنك آرزوسنه تابع اوله‌رق « اورله‌آن » ده حقوق تحصیل ایتمشدر . آووقات اوله‌رق قبول ایدیلن مولیه‌ر ، پك آز

دعوی قبول ایده‌بیلمشدر ؛ چونکه مولیه‌ر ، بو مسلکدن قطعیاً ذوق آلامش ، آووقات اولمق استعدادینی کندیسنده کوره‌مه‌مشدر .

مولیه‌رك باباسی ژان پوکوله‌ن ، اوغلنك فعالیتندن امین اوله‌رق ١٦٣٧ ده‌کی ایشنه یعنی وکالته باشلاماسنی تکلیف ایتمشدر. ١٦٤٢ سنه‌سی اون اوچنجی لوئی ایله ناربونه کیتمشدر . فقط مولیه‌ر آووقاتلق ایتمك ایسته‌مه‌دیکی کبی بو یکی ایشده‌ده چالیشمق آرزو ایتمیوردی. اونك بوتون دوشونجه‌سی، بویوك باباسیله وقتیله « اوتل دوبور-غون » ده کوردیکی اثرلردی .

تیاترویه ایلك آدیم :

١٦٤٣ سنه‌سی مولیه‌ر کندی دیپلومالرندن استفاده‌یی دوشونمیه-رك ، باباسندن قومه‌دیه‌ن اولمق مساعده‌سنی ایسته‌دی . عینی سنه حزیرانك اوتوزنده مولیه‌ر ، آرقا-داشلریله برقونطورات عقد ایتدی . ایشته ایلك دفعه « مولیه‌ر » اسمنی آلمش بولونیوردی . بو اسم ١٦٢٥ تاریخنده قتل ایدلمش اولان ، اهمیتسز بر محررك اسمیدی . ١٦٤٤ تاریخنده مولیه‌ر ، ایلك دفعه اوله‌رق صحنه‌یه چیقیوردی . مولیه‌رك صحنه‌یه چیقما-سی ، سفالتله ، عائله‌سیله ، خلقله ، کلیسا ایله مجادله‌یه باشلاماسی دیمکدی.

سنه‌لردن صوکرا ، پك زیاده آلقیشلانان مولیه‌رله باباسنی دوق دوفونتی باریشدیرمایه موفق اولمشدی. ١٦٤١ سنه‌سی نیسانك اون آلتنجی کونی ، اون اوچنجی لوئی قومه‌دیه‌نلرك لهنه بر امرنامه نشر ایتدی . کرچه مولیه‌رك وضعیتی پك مشکلدی . متعصبلر، کلیسا هیئتلری کندی علیهنده بولونورکن ، سفالتله ، آچلقله مجادله مجبوریتنی حس ایدییوردی. فقط قلبنده یرله‌شمش اولان مسلك عشقی وقرالك حمایه‌سی ، اوکا الك بویوك بر تشویق اولیوردی .

بکلنیلن موفقیت بردن کلمه‌مشدی. ایلك نتیجه‌لر، اُمیدسزلکه دوشوره‌جك برشکلده ایدی . «١٦٤٥» سنه‌سی مولیه‌رپك اَلیم بر وضعیتده بولونیوردی؛ چونکه بر شامدان تاجرینك شکایتی اوزرینه یوز قرق ایکی لیرا ایچون « شاتوله‌یه » حبس ایدلمشدی . نهایت قرالك آداملرندن « له‌ئونار اوبری » بو پارایی تأدیه ایدرك ، مولیه‌ری حبسدن قورتاردی. مولیه‌رك اطرافنده بولونان آرقاداشلری ، طشره‌نك پارسدن دها ایی برکار تأمین ایده-جکنی سویلیه‌رك ، مولیه‌ری پارسدن اوزاقلاشدیردیلر .

مولیه‌ر طشره‌ده :

مولیه‌ر طشره‌ده تام اون ایکی

سنه قالدی . یاپیلان تدقیقات نتیجه‌ـ
سنده مولیه‌رك ١٦٤٧ ده تولوز ،
آلبی و قارقاسسون‌ده بولونمشدر .
١٦٤٨ نانت شهرنده ، ١٦٤٩
تولوز وناربون‌ده ، ١٦٥٠ ده آژه‌ن
وبالآخره په‌زه‌ناده تمثیللر ویرمشدر.
١٦٥١ سنه‌سندن ١٦٥٧ سنه‌سنه
قادار بولوندیغی قومپانیه‌نك مدیرلکنی
یاپان مولیه‌ر ، لیون‌ده یرلشمش
واوزون سیاحتلریاپمقدن وازکچمشدر .
١٦٥٣ سنه‌سنده په‌زه‌نا جوارنده‌اوطو‌ـ
ران پرنس دوقونتی‌یه تمثیللر ویرمش
ومونپه‌لیه‌یه کیتمشدر. بوطشره حیاتی
مولیه‌ر وآرقاداشلرینه چوق اوزوجی
کلیوردی . بر دفعه آرزو ایدیلن
حاصلاتی ألده ایده‌میورلردی. چونکه
هنوز کویلیلر ، کومسلرینی ایجه
قاپامادن ، مالارینك چالینه‌جغندن امین
اولمادن تیاترویه کله‌میورلردی. صنعتلری
آزیجق تقدیر ایده‌بیلن لیون، روئه‌ن
وبوردوده ، حاصلات پك ایی بر نتیجه
ویرمیوردی. صوکرا هرشهرده، پازار
زمانی کیتمك لازم کلیوردی. اشیالرك
نقلی ، منتظم اولمایان یوللرده کونلرجه
یولجیلق ایتمك پك کوچ اولیوردی .
مولیه‌ر طرفندن اداره ایدیلن بوتمثیل
هیئتی ، داغیلمق تهلکه‌سنه معروض
قالیوردی . فقط مولیه‌رك قیرلمایان
وسونمه‌ین عزمی، بوتهلکه‌لری برطرف
ایدییوردی . مع مافیه بو طشره‌ده‌کی
سیاحتلر ، مولیه‌ر ایچون چوق فایدالی
اولیوردی ؛ چونکه مولیه‌ر هرشهرده،
هر مملکتده کندیسنك اوزرنده
اوغراشه‌بیله‌جکی برچوق تیپلره تصادف
ایدییور ، اونلری ایجه تدقیق ایده‌ـ
بیلیوردی . عادتا هر شهر ، اونك
ایچون یکی بر تدقیق ساحه‌سی اولیوردی.
حال بوکه پارسده بوتدقیقاتنه لازم کلن
اساسی بولامیوردی . « پره‌سیوس
ریدیکول » قومه‌دیسنده ماغدولونك
دیدیکی کبی : « پارس کوزه‌للکلرك ،
ذوق سلیمك ، یوکسه‌ك ذکالرك
بر مرکزیدی . »

مولیه‌ر پارسده :

« روئه‌ن » ده بولونان مولیه‌ر ،
پرنس دوقونتینك توسطیله ، قرالك
برادرینك یاردیمیله پارسه کلمك ایچون
مساعده استحصال ایتمشدی . ایلك
دفعه اوله‌رق قرالك حضورنده ٢٤
تشرین اول ١٦٥٨ ده اسکی لوورك
بویوك صالوننده قورنه‌یك « نیقومه‌د »
تراژه‌دیسنی تمثیل ایتدی . بو، مولیه‌ر
ایچون تام بر موفقیت صاییلامازدی .
بونلر اوزمان «قرال هیئت تمثیلیه‌سی»
ویاخود « بویوك قومه‌دیه‌نلر » تسمیه
ایدیلیرلردی . « عاشق دوقتور »
قومه‌دیسنك تمثیلندن صوکرا ایی
بر موفقیت قازانان هیئت تمثیلیه‌یه ؛
دائمی بر تیاترو کوسترمشلردر .

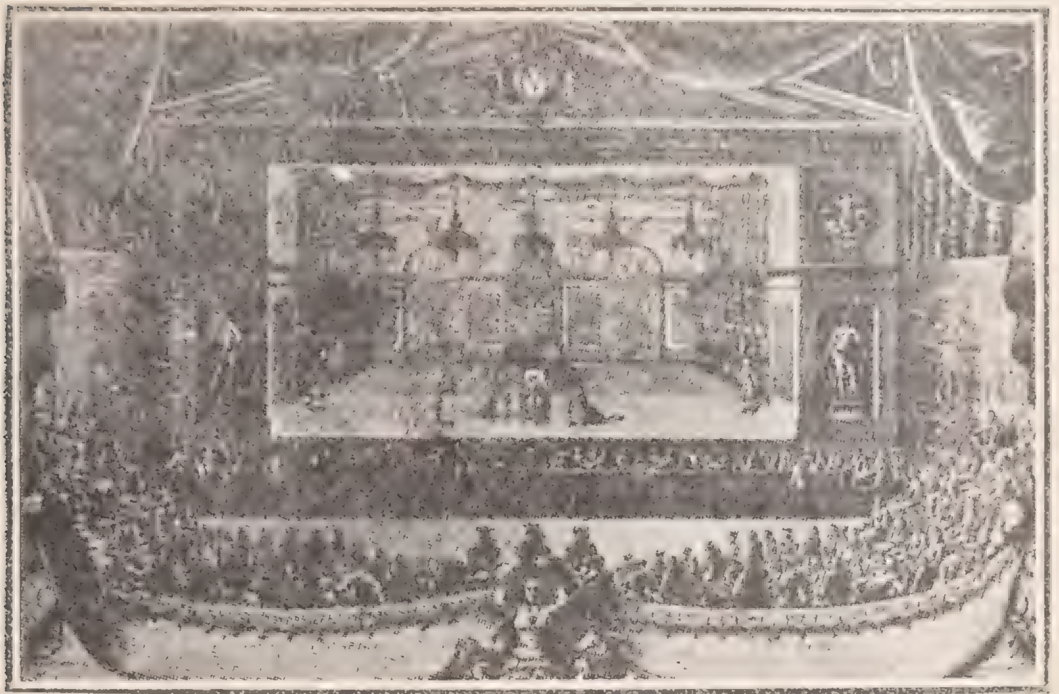

موليه‌رك (١٦٨٢) تاريخنده طبع ايديلن (ئه‌قول ده‌فام) يعنى (قادينلر مكتبى) نامنده‌كى
اثرينك ايلك قپاغى و رسملى بر صحيفه‌سى .

بوندن‌صوڭرا موليه‌ر تماشا كراوله‌رق
سراى اركانى ايله پارس خلقنى، حامى
اوله‌رق‌ده قرالى بولمشدى .

موليه‌ر اوتوز بش ياشنه كلديكى
حالده ، هيچ بر شى يازمامش بولو-
نيوردى . ذاتاً اوكونه قدر موليه‌رك
نه بر نظمنه ونه‌ده بر نثرينه تصادف
ايدلمه‌مشدى . يالكز آقتور اولمق
اعتباريله بر چوق اثرلرنده‌كى كندى
رولارينى ازبره بيليوردى . ١٦٥٩
سنه‌سى تشرين ثانيسنك اون سكزنده
موليه‌ر ، پاشاديغى عصرك غريبه‌لرينى
موضوع اوله‌رق انتخاب ايدوب وجوده

كتيرديكى « پره‌سيوس ريديكول »
قومه‌ديسنى تمثيل ايتدى . موليه‌رك
بو قومه‌ديسنده يالكز غريب تيپلر ،
شايان‌دقت نقطه‌لر كورونميوردى. عينى
زمانده‌اوكونه‌قادار تعقيب‌ايديلن‌اسان،
موليه‌رك‌قومه‌ديسيله شكانى ده كيشدير-
مشدى. بوقومه‌دى‌عادتا ، طبيعيلكدن
اوزاقلاشان هرشيئه عصيان ايده‌ن ،
اسكى اسلوبى ، طرز تحريرى قبول
ايتمه‌ين بر اثر اولمشدى. بوقومه‌دى؛
فرانسز لسانده بر يكيلك وجوده
كتيرمشدى . حتى بو قومه‌دينك
تمثيلنده براختيارجوشاراق: «جسارت

وه‌رسای سراینده مولیه‌رك بر تمثیلی

مولیه‌ری و اثرلرینی حمایه ایدن اون دردنجی لوئی وه‌رسای سراینده‌كی تیاترو سنده (١٦٧٤) سنه‌سنده ایلك دفعه اولارق (لوماللاد ایماژینه‌ر) ی تمثیل ایتدیرمشدی .

مولیه‌ر ... عزم ایت .. ایشته حقیق قومه‌دی بودر » دییه باغیرمشدر .

حتی مولیه‌ر بر آز صوكرا «شاپله‌ن»ه « كوكسز و كوكبن ، بویوك بر حسن نیتله، نزاكت دائره‌سنده تنقید ایدیلن خطالریمزی اعتراف ایده‌لم . شیمدی یه قادار پرستش ایتدیكمز نشیلری یاقمالی یز . یاقدقلریمزی پرستش ایده‌جكمز كبی ... » دیمشدر .

مولیه‌رك پیه‌سلری :

آرتق مولیه‌رایلك موفقیت اوزرینه یكی پیه‌سلر میدانه كتیرمشدی .

١٦٦٦ تاریخنده « ثه‌قول ده‌ماری = قوجالر مكتبی » « ماریاژ فورسه = زور نكاح » « دون ژووآن » « آمور مه‌دوسه‌ن » و « مه‌دوسه‌ن مالغره لووی = زوراكی طبیب » ی یازمش و تمثیل ایتمشدی .

زوراكی طبیب غایت طبیعی بر موضوع اولوب ، حیاتك بوتون حقیقتلرینی تشریح ایده‌ن بر قومه‌دیدی . فوق‌العاده رغبت بولان بو قومه‌دی ، او زمان ایچون حقیقةً پك فضله ده‌نه‌جك بر شكلده تمثیل ایدلمشدی . قرق دفعه متمادیاً تمثیل ایدیلن بو

مولیر (سه‌زار) رولنده

رسام (...) ك بوتیلوسی مولیه‌ری فاجعه محرری (قورنه‌ی) نك (پومپه‌نك اولومی) پیه‌سنده سه‌زار رولنده کوسترمکده‌در .

قومه‌دی‌ی « فویلله‌ن » اسمنده بری دیکایه‌رك ازبرینه آلمش وطبع ایتد. رمه‌یه موفق اولمشدی .

« پوتی بوربون » یقیلدقدن صوکرا مولیه‌ر تیاترو بناسی بولاما. مشدی . بر مدت مهم شخصیتلرك

قارشیسنده تمثیللر ویرمشدی . بوندن صوکرا والووا سوقاغنك کوشه‌سنده ریشولیونك یاپدیردیغی «پاله‌رووایال»ده قرالك مساعده‌سیله هفته‌ده اوچ تمثیل ویرمکه باشلامشلردی . ایشته بو تیاترووده ، مولیه‌ر أولونجه‌یه قادار تمثیللرینی ویرمشدر . بو تیاترووده‌ده کندی پیه‌سلرینی تمثیل ایده‌ن مولیه‌ر ١٧ آغستوس ١٦٦١ تاریخنده «له‌فاشو» اسمنده‌کی منظوم قومه‌دیسنی قرال شرفنه ویریلن بر ضیافتده اوینامشدی. بعضی مورخلرك ویردیکی معلوماته نظراً ، بو قومه‌دی اون دردنجی لوئینك آرزوسی اوزرینه کندیسنه اتحاف ایدلمشدی .

مولیه‌رك ازدواجی :

١٦٦٢ سنه‌سی شباطنك یکرمیسنده مولیه‌رك « آرمان غره‌سه‌ند به‌ژار » اسمنده‌کی برقادینله ازدواجی اجرا ایدلدی . قرق یاشنده بولونان مولیه‌ر ، اون یدی یاشنده‌کی کنج قیزك عشقنه مقاومت ایده‌میه‌رك ، آرالرنده پك بویوك بر سن فرقی اولدیغی حالده ، بوازدواجی یاپمشدی. ذاتاً مولیه‌ر بر چوق قومه‌دیلرنده اطرافنده بولونانلرك حالت روحیه‌لرینی حتی خدمتجیسنك بیله اخلاقنی، دوشونجه‌سنی یاشاتمشدر .

ازدواجندن صوکرا ، کندی حیاتی، عائله‌سنك وضعیتی دیکر قومه‌دیلرنده کورولمشدر . بو ازدواج ، مولیه‌ر علیهدارلرینك استفاده ایتدیکی مهم برفرصت اولمشدر . حتی ١٨٢١ ده نشر ایدیلن برکتابده آرمان به‌ژار ، مولیه‌رك تیاتروسنده اوزون مدت آقتریسلك ومولیه‌رك مترسلکنی یاپان مادولنك بر قیز قارداشی دکل . بر قیزی اوله‌رق کوسترلمشدر . بواتهام مولیه‌رك قیزی ایله ازدواج ایتدیکی مرکزنده ایدی . مولیه‌ر حقنده یازیلان هجویه‌لر ، تنقیدلرده دائما بو نقطه‌یه تصادف ایدلمشدر . مولیه‌رك زوجه‌سنك تولدی حقنده نه‌کبی بر معلومات ایدیندیکنی و نه صورتله محاکمه یوروتدیکنی بیلمیورز .

ازدواجنك سنهٔ دوریه‌سنده مولیه‌ر ، الك کوزه‌ل قومه‌دیلرندن برینی یازمش بولونیوردی : « ئه‌قول ده‌فام = قادینلر مکتبی » . بوقومه‌دی عادتا قوجالر مکتبی قومه‌دیسنك برذیلی کبیدی . بو قومه‌دیده‌کی هرشخص اوکونه قادار مولیه‌رك قومه‌دیلرنده تصادف ایدیلن سوزلردن دها جانلی و دها نکته‌لی قونوشیوردی . بو قومه‌دی، حیات حقیقیه‌نك ایچریسنده‌کی الك مهم نقطه‌لری تحلیل ، ازدواجك مشکل جهتلرینی تشریح ایده‌ن براثردر.

فقط بوقومه‌دی‌ده قازانیلان موفقیت، محررك رقیبلرینك کندی علیهنده‌کی

J'ay receu de Monsieur le secq thresorier de la bourse des Estats du languedoc la somme de six mille livres a nous accordez par messieurs du Bureau des comptes de laquelle somme je le quitte faict a Pezenas ce vingt quatriesme jour de febvrier 1656 Molière.
quittance de six mille livres

(موليه‌ر) ك ال يازيسى

فعاليتلرينى برقات دها تزييد ايتمشدى. ذاتاً اون دردنجى لوئينك ، موليه‌ره قارشى بسله‌ديكى محبت ، كوستردیكى علاقه سرايده كيدرك قيصقانجلغى و بالنتيجه كين بسله‌مه‌سنى انتاج ايدييوردى. قونت دوفوبياد موليه‌رى أولدورمك بيله ايسته‌مش ، قرالك توسطيله قومه‌ديه‌نله راست كالديكى زمان يوزينى طيرمالامقله اكتفا ايتمشدى . حتى قرال موليه‌ره بيك ليرالق سنوى بر معاش بيله باغلامش وموليه‌رده بوكا مقابل منظوم اوله‌رق بر تشكرنامه يازمشدى .

موليه‌رك شهرت دورى :

١٦٦٤ سنه‌سى شباطنك يكرمى دوقوزنده موليه‌ر بر پرده‌لك « زور نكاح — مارياژ فورسه » قومه‌ديسنى لووردە تمثيل ايتدى . بو قومه‌ديدن صوكرا ، آرتق موليه‌رك قرالك اكلنمه‌سى وذوق ايده‌بيلمه‌سى ايچون سرايه الزم بر عضو اولديغى آكلاشلمشدى . ذاتاً موليه‌ر ، بوندن صوكرا ضيافتلرده بولونان ، اكلنجه يرلرندن آيرلمايان برشخصيت اوله‌رق قالمشدر .

« قارتون » اسمنده‌كى قومه‌دى موليه‌ره اك بويوك شهرتنى كتيرمكله برابر ، كايسانك ، پاپانك ، قاردينالرك‌ده خصومتنى جلب ايتمشدى . كرچه بو قومه‌دى ، ديكرلرى كبى لك فضله تمثيل ايدلمه‌مش ، خصوصى مجلسلرده اويناتيلمشدى فقط بو قادار

آز تمثيللر بيله موليه‌ري يكی بر مجادله صحنه‌سنده براقشدی .

موليه‌ر اون دردنجی لوئيدن آلتی بيك ليرا برتخصيصات آلمايه باشلامش و كندی ادارەسنده بولونان هيئت تمثيليه‌يی‌ده « قرالك هيئت تمثيليه‌سی » نامی آلتنده دولاشديرمشدی . بو صورتله موليه‌ر تام بر حمايه‌يه مظهر اولمش بولونيوردی .

موليه‌رك مجادله‌لرندن اك مهمی‌ده دوقتورلرله آراسنده كچندر. دوقتورلرك عليهنه يازمش اولديغی قومه‌ديلرك ، يازلماسنده حقيقی سبب اوله‌رق ، او دورك دوقتورلرينك پك جاهل و اقتدارسز اولماسی كوسترلمكده‌در . موليه‌رك دوقتورلره قارشی اك بويوك كينی ، استادی (غاسه‌نديی) نك تداويسنك عكسی نتيجه ويرمه‌سی اولمشدر. صوكرا كنديسی ده‌سنه‌لرجه دوام ايده‌ن حمالی فعاليت نتيجه‌سنده كيتدكجه چوكيور ، كون كچدكجه ضعيفلايور ، قلب خسته‌لغی كنديسنی ازعاج ايدييوردی . آرتق دوقتورلرك علمنه ، ذكاسنه كووه‌نه‌مه‌ين موليه‌ر ، بوخسته‌لغك قوجاغندن أولومه كچه‌جكنی پك ايی تخمين ايده‌بيليوردی. موليه‌رك صحتی بوزولدقجه ، دوقتورلره قارشی مجادله‌سی قوتی آرتديرييوردی .

موليه‌رك اك زياده رغبت بولان قومه‌ديلرندن بری‌ده « خسيس آوار » اولمشدر . بزم اسلافمزه (پينتی حميد) ديه نقل ايديلن بو قومه‌دی ، اوزمانه قادار ايشله‌نيلمه‌مش باكر بر موضوعدی . حتی بر چوق منقدلر موليه‌رك بو اثرينی بر (شاه اثر) اوله‌رق قبول ايتمشلردر . (هارپاغون) اسملی قومه‌دينك قهرمانينك ، انسانی دوشونجه‌لرينی ، مقدس فكرلرينی پارا چوروتمش واونی حسياتسز ، دويغوسز بر انسان حالنه قويمشدی . ذاتاً قومه‌دی‌ده بولونان بوتون اشخاص ممكن اولديغی قادار قاريقاتوريزه ايدلمشدی .

موليه‌ر و دوشمانلری :

موليه‌رك بوتون تياترولرنده اينجه بر استهزا ، قهقهه‌لرك اورته‌سنده دەرين بر تحليل موجوددی . هر قومه‌ديسنك موضوعی ، جمعيت حياتنك مختلف قسملرندن آلينمش ، بونلرك ياكاش دوشونجه‌لرينی ، ايكرنج اعتقادلرينی تنقيد ايتمك غايه‌سيله انتخاب ايدلمشدی. او پارسه كلدكدن صوكرا يالكز قومه‌ديلری ، صحنه اورته‌سنده ياشاتديغی وقعه‌لر دكل ، كندی حياتی ، ألم واضطرابی ده دوشمانلرك عليهنه چاليشملرينه مهم‌بر سبب اولمشدی . بو ياپيلان تنقيدلر اثرلره دكل، موليه‌رك شخصنه‌ايدی. حتی‌او دورك قومه‌ديه‌نلرندن (ساره)

کندی علیهنه یازیلان قومه‌دیلری آلقیشلایان ، برچوقلرینی تقدیر ایده‌ن مولیه‌ر ، بو صوك اثر اوزرینه محرر علیهنه بردعوا آچمشدی . بواثرك ایلك طبعنی بو صورتله اورته‌دن قالدیرمایه موفق اولمشدی ، ففط اولمه‌دن اول ، بواثرك دیگر بر طبعنی گورمشدی .

مولیه‌رك حیاتی واخلاقی :

مولیه‌رك حیاتی متمادی بر سعی ، حمالی بر فعالیت ایچریسنده گچمشدر . اونك قلبی قادار دوغرو ، وجدانی قادار تمیز بر انسانه تصادف ایتمك پك مشكلدر . او دائما دوغرو دوشونمك ایچون چیرپینمش ، جمعیت حیاتنك خطالرینی تشریح ایده بیلمك املیله اوغراشمشدر . ذاتا بویوك منقدلرك

(مولیه‌ر) زماننده اوینانان (لرفاشو) پیه‌سندن بر صحنه

« آموردد قالوته‌ن » اسملی بر قومه‌دیسنده :

« مولیه‌ر شیطانی ، هر کسی کندیسنه سوروکلیور »

دیه‌رك حقیقی دوشونجه‌سنی آکلاتمشدی .

ذاتاً بوندن صوکرا مولیه‌ری تزییف ایده‌ن قومه‌دیلر یازلمشدر . صوك زمانلرده دوشمانلری طرفندن یازیلان « منتقم دوقتور » قومه‌دیسنده ، مولیه‌رك بوتون شخصیتی یاشاتیلمش ، قومه‌دیه‌نك حیات خصوصیه‌سی تصویر ایدلمش ، اونك حیاتنك صوکاری گوسترلمش وحتی جهنمده یاناجغی بیله آکلاتیلمشدی .

مولیه‌رك دوستلرندن و قومپانیاسنك الك قیمتلی عنصری مشهور آقتور (بارون)

ديدكارى كبى موليه‌رى تزييف ايده‌ن، اونك دوغرولغنه تحمل ايده‌ميه‌ن رياكار انسانلردى. حتى راسينى تشويق ايده‌ن موليه‌ر اولمشدر. اونك ايلك‌ده كرسز اثرلرينى تمثيل ايتمكله، راسينه بويوك أميدلر ويرمشدر. ذاتاً اونك يوكسك روحى، كنديسنك دائما عاجزلره معاونت ايتمه‌سنى استلزام ايديبوردى. (بوآلو) (اوتوى) (ويبوتولون) ده طوپلانان كنجلر، موليه‌رى كنديلرى ايچون ايى برزهير اوله‌رق طانيورلردى. موليه‌ر، حياتندن. وضعيتندن قطعياً شكايت ايتمه‌مشدر. يكى آرقاداشلريله طانيشيركن اسكيلرى اونوتمامق بويوكلكنده‌ده بولونمشدر. حتى اختيار (قورنه‌ى) ه (آتيلا) فاجعه‌سى ايچون ايكى بيك ليرا ويرمشدركه اوكونه قادار هيچ بر محرره بوقادار يوكسك بر اجرت ويرلمه‌مشدر. بو وقعه‌ده موليه‌رك قدرشناسلغنه الـ بويوك برمثال تشكيل ايده‌ر.

بوقادار يوكسك بر اخلاق صاحبى اولان موليه‌رى، اون سكزنجى عصر لايقيله تقدير ايده‌مه‌مشدر. موليه‌رك بوتون قومه‌ديلرنده، ديمك بيلمه‌ين بر قهقهه، اكسيلمه‌ين بر تبسم موجوددى. فقط بوقومه‌ديلرى ديكله‌ينلر، بو قهقهه و تبسم دمتنك ايچريسنده كيزلى بولونان هيچقريقلرى، حيات اجتماعيه‌دن آلنان أليم درسلرى كوره‌جك وآكلايه‌بيله‌جك برسويه‌ده دكلدى. فقط أولوم، طانيلمادن، سويله‌ين بومحررى هركسه طانيتديرمايه، سوديرمه‌يه عامل اولمشدى. أولومندن صوكرا هركچن كون موليه‌رى خلقه برآز داها ياقلاشديرييور، موليه‌ره قارشى دها ده‌رين بر محبت بسله‌تيوردى.

موليه‌رك اوزرنده ترك حيات ايتديكى قولتوق (اليوم قومه‌دى فرانسه‌ز) ده‌در.

موليه‌ر، تميز وبويوك بر روحك صاحبيدى. او، كندى عصرنده‌كى انسانلره خطالرينى كوسترمش، اونلرك احوال روحيه‌لرينى تثبيت ايده‌رك، اوزاقلاشمق مجبوريتنده بولوندقلرى نقطه‌لرى، الـ كوزه‌ل بر چرچيوه ايچريسنده جانلى بر صورتده صحنه‌ده ياشاتمشدى. موليه‌رى آريستوفان،

(موليەر) ك اثرلرینی بوكون بویوك بر موفقیتله یاشاتانلردن :

قومەدی فرانسەزدن
مادام (سەسیل صورەل)

قومەدی فرانسەزدن
موسیو (رفائل دوفلو)

شكسپیر ایله مقایسه ایتمك خطادر ، چونكه موليەر یالكز فرانسزلرك دكل ، انسانیتك خادمی ، انسانیتك محرریدی .

موليەرك اولومی :

موليەر كندی تیاتروسنده (مالاد ایمازینەر) قومەدیسنی آنجق درت دفعه تمثیل ایدەبیلمشدر . كوكس خستەلغندن مضطرب بولونان موليەر ، صحنەده اوغراشمقدن واز كچەمیوردی . دوشمانلری موليەر حقنده مرحمتسزجه تنقید یوروتیورلر ، بو خسته آدامك فرانسز تیاتروسنه یاپدیغی خدمتلری تقدیر ایدەمیورلردی . ١٦٧٧ سنەسی شباطك اون یدنجی كونی موليەر دردنجی دفعه اولەرق بو قومەدیی تمثیل ایدییوردی . موليەر كندی رولنی بویوك بر اضطراب ایچریسنده بیتیرمشدی . اوینه نقل اولوندیغی زمان آرقاداشی (بارون) كندیسنه چوربا ویرمك ایستەمش ، برقاچ آی اول زوجەسیلە باریشان موليەر بو تكلیفی رد ایدرك : (زوجەمك چورباسی بنم ایچون دائما صغوق صو كبیدر . بكا بر پارچه پینیر ویركز یتیشیر) دیمشدر . آرقاداشنك ویردیكی پینیرله بر پارچه اكمك ییدكدن صوكرا بر آز اوزانمش ، تكلیف اولونان علاجلری رد ایتمشدر . موليەر علاجلردن چوق قورقیور ، عمرینك صوكنی زهرلەمك

ایسته‌میوردی. مزعج براوکسوروك، زواللینك بوتون وجودینی صارصمایه باشلامش وقان توکورمشدر . بارون قانی کورونجه تلاشه دوشمش مولیه‌ر سکونتله : (دها فضله قان قوصدیغم یوقیدی ؟ . اندیشه ایته ؛ یالکز زوجه‌مه سویله یوقاری‌یه چیقسین .) دیمشدر . بارونله مولیه‌رك زوجه‌سی یوقاری‌یه چیقدقلری زمان ، بوبویوك محرری أولو اوله‌رق بولمشلردر . زواللی مولیه‌ر بوتون حیاتنده بسله‌دیکی أمید حصول بولمامشدی . او صوك دقیقه‌لرنده‌ده (آرماند) ی کورمك ایسته‌مش فقط کوزلری عشقنك ، قلبنك ایسته‌دیکنی بولامامشدی . کندیسنه بردقیقه حضور واستراحت ویرمه‌ین حیات ، اونك .اك اهمیتسز بر آرزوسنی‌ده حصول بولدیرمادن أولومك قوجاغنه فیرلاتیلماسنه رضا کوسترمشدی. مولیه‌رك دوداقلرنده ، أولوم‌یاتاغنده‌بیله برتبسم بولونیوردی.

او حیاتك فنالقلرینی قهقهه‌لر آراسنه کیزله‌دیکی کبی . کیلی اضطراب والمی‌ده کوچوك بر تبسم آرسنه صاقلامشدی .

جنازه‌سنی کلیسا قبول ایتمك ایسته‌مه‌مش ، آنجق اون دردنجی لوئینك امری اوزرینه اوکا صوك دینی مراسم یپیلابیلامشدر . بویوزلرجه کندی یازیلری . آثاری غیب [illegible] اولمشدر . اونك آل یازیسنه آنجق بر ایکی امضاسنده تصادف ایدیله‌بیلمکده‌در .

مولیه‌ر أولدکدن صوکرا ، هیئت تمثیلیه‌سی ١٨ آغستوس ١٨٥٠ تاریخنده (قومه‌دی فرانسه‌ز) نامی آلتنده اجرای صنعته باشلادی. بوکون فرانسزلرك افتخار ایتدکلری (قومه‌دی فرانسه‌ز) ك تمللرینی ، حیاتنده تقدیر ایدیله‌مه‌ین بویوك محرر مولیه‌ر آتمشدر .

مولیه‌رك (آوار) پیه‌سنده قوللاندیغی تاکیه‌سی

هر یاشده هر سویه‌ده بولنان بوتون خلقمزه کنیش برساحه‌ده خدمت ایده‌جکنه مین اوله‌رق رسملی غزته (بویوك آدملر سه‌ریسی) نی تأسیس ایتمشدر . بو سه‌ریده برحیات اولان بوتون شخصیتلر مستثنا اولمق اوزره کرك غربك کرك شرقك عصرلر بری یتیشدیره‌بیلدیکی عالملر ، کاشفلر ، مخترعلر ، شاعرلر ، صنعتکارلر ، جهانکیرلر و بویوك سیاست ودولت آدملری یکدیکرینی تعقیباً نشر اولنه‌جقدر . بو سه‌ریننك (٢٥) کتابی بر جلد تشکیل ایده‌جك وبوتون سه‌ری اوچ جلددن مرکب اولاجقدر . بو کتابلرك حسن صورتله محافظه‌سی ایچون شیمدیدن ایلك جلدلر احضار ایدلمش و (اون بش) غروش فیئاتله موقع فروخته وضع ایدلمشدر. بوجلدلر یالکز اداره‌خانه‌مزده صاتیلمقده‌در. طشره‌دن طلب ایدنلردن آیریجه پوسته اجرتی طلب اولنماز . اون بش غروشلق پوسته پولنی برظرف درونه وضع ایده‌رك (باب عالی جاده‌سنده رسملی غزته اداره‌خانه‌سنه) کوندردکلری تقدیرده درحال جلدلری ارسال اولنور .

آبونه شرائطی

(٢٥) کتابدن عبارت ایلك جلدك آبونه بدلی پوسته اجرتیله برابر (١٨٠) غروشدر . آبونه اولانلره ایلك کتابك جلدی ده مجاناً تقدیم اولنور . (بویوك آدملر سه‌ریسی)نك انتشار ایتمش بوتون فورمه‌لرندن اداره‌خانه‌مزده موجوددر. اکسیکلریکزی اداره‌خانه‌مزدن هر زمان عینی فیئاتله تدارك ایده‌بیلیرسکز . آنادولو سپارشلرندن پوسته اجرتی طلب اولنماز . اکسیك فورمه‌لرکزك بدلنی پوسته پولی اولارق بر ظرف درونده کوندره‌بیلیرسکز .

قارنهجى

ناشرى
رسملى غزته

جلد : ١
نومرو : ٥

بويوك آدملر سريسى

٧ مجموعه
غروشدر

بویوك آدام‌لر سه‌ریسی

ابراهیم علاءالدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر .

قارنه‌جی

رسملی غزته

طرفندن نشر اولنمشدر .

استانبول
آقشام مطبعه‌سی
۱۹۲۷

آندره قارنه‌جی اسقوچیالی
فقیر بر عائله‌نك چوجوغی اولد-
یغی حالده تلغراف موزعلكندن
ایشه باشلایه‌رق عزمی ، ارا-
ده‌سی و فوق العاده ذكا و اعتدالی
سایه‌سنده پك آز زمانده بیوك
بر موفقیت قازانمشدر . قارنه‌جی
ایلك دفعه دوكمه دمیردن
چلیكك دها صاغلام اولدیغنی
ادعا ایتدیكی ایچونده كندیسنه
«چلیك قرالی» عنوانی ویرلمشدر .
قارنه‌جی صلح سراینی یاپدیرمقله
انسانیته خادم اولدیغنی ده اثبات
ایتمشدر .

قارنه‌جینك ١٨٣٥ سنه‌سی نشرینده تانیسنده دنیایه کلدیکی خانه

قارنه‌جی کنجلکنك بوتون سفالتلرینی بو فقیر اوده کچیرمشدی . قووالرله اوینه صو داشیر و بوصیره‌لرده بیله شایان دقت قابلیتی کوستریردی .

چلیك قرالی قارنه‌جی

چوجوقلغی و عائله‌سی :

اسقوچیادن آمریقایه هجرت ایدلدیکی بر زمانده ، قارنه‌جینك عموجه‌سی ده بو مهاجر قافله‌لریله (یکی دنیا) یه کلمشدی . پدری ویلیام ده برادرینی تعقیب ایتمك ارزوسنی بسلامشدی ؛ فقط اسقوچیاده‌کی اوینك آلتنده بولونان دوقومه دستکاهلرینی براقمانی موافق بولمیوردی . ویلیام غایت چالیشقان و عزمکار بر آدامدی . بو دستکاهلردن بویوك استفاده‌لر تأمین ایده‌جکی حقنده‌کی امیدلری زائل اولمامشدی .

قارداشی آمریقایه کیتدکدن صوکره کچن یدی سنه ویلیام ایچون پك الیم اولمشدی . ایشلری کوندن کونه فنالاشیور . هیچ بر سپارش آلامیوردی .

١٨٣٥ تشرین ثانیسنك یكرمی بشنجی كونی ویلیامك براوغلی دنیایه كلدی. آندره قارنه‌جی اسمنی آلان بویاوروز بوفقیر عائله‌نك ایچریسنده هیچ ده ذوقلی اولمایان بر چوجوقلق دوره‌سی كچیرمشدی . باباسی هركون یكی بر ایش پشنده دولاشوب آقشاملری امیدسز بر حالده اوینه دونر ، اختیار والده براكمك پاراسی ایچون دكانده صباحدن آقشامه قادار اوطوروب ، الی بوش اوله‌رق عودت ایدردی . ایشته بوفقیر عائله‌نك هركون یكی بر امیدسزلكله قارشیلاشماسی ، « قارنه‌جی » نك روحنده ، دها چوجوقلقدن اعتباراً پارا قازانمق وزنكین اولمق ارزوسنی اویاندیرمشدی .

اودورلرده « ره‌یدزپارق » سوقاغنده‌كی أولرده صو بولونمیوردی . آندره صباحلری مكتبه كیتمه‌دن اول ، سوقاغك نهایتنده بولونان قویودن قوواللره صو طاشیوب ، اوینك بو احتیاجنی تأمینه چالیشیردی . قویودن صو آلمقده بر دردردی . هركس قوواللرینی آقشامدن صیرایه دیزییور وبوصیرایه نظراً صودولدیرییورلردی. فقط بواصول دائمی مناقشه‌لره وغوغالره سببیت ویرردی . آندره بوغوغالرده دائما مظفر چیقدیغندن كندیسنه « عزمكارچوجوق » لقبنی ویرمشلردی. بالخاصه آندره‌نك هركسی اقناع ایده‌بیله‌جك بر قابلیتده اولماسی هركسك نظردقتنی جلب ایدییوردی. آندره‌نك باباسی ویلیام ، نهایت آمریقایه كیتمكه قرار ویردی . اوك اشیاسنی دوقومه دستكاهلرینی صاتوب یول پاراسنی تدارك ایتدیلر . فقط أله ایدیلن پارا ، مصرفدن تام یكرمی لیرا نقصاندی. ویلیام برقومشودن بوپارایی استقراض ایدرك ، یوله چیقدیلر . بو پاره‌نك تأدیه‌سنه كوچوك آندره مجبور طوتولدی . آندره بو پارایی تأدیه ایتدیكی زمان دویدیغی ذوقك ، حیاتنده ادراك ایتدیكی الك بویوك ذوقلردن بری اولدیغنی خاطراتنده نقل ایتمكده‌در.

آمریقاده ایلك كونلر :

قارنه‌جی عائله‌سی آمریقانك « پیتسبورغ » شهرینك بركنارندن آقان نهرك قارشی ساحللرندن برینه یرلشمشلردی. بوایلك كونلر ، اسقوچیاده‌كی كبی ألم ، اضطراب وبوقسوللق ایچریسنده كچمشدی . وطنلرندن اوزاق بولونمق كبی درین برآجینك آلتنده ایكله‌ین عائله ، عینی زمانده هنوز كندیسنه براستقامت ویره‌مه‌مش ، احبابلرینك التماسلرینه رغماً كوچوك یووالرینه نشئه كتیره‌مه‌مشلردی . آندره‌نك اختیار والده‌سی ترلك دیكیور ، باباسی ده دوقودیغی ماصه اورتولرینی صیرتنه یوكله‌نوب بازارلرده صاتمق

کوچوك آندره قارنه‌جی طبیعتله باش باشه قالنجه دوشونجه‌لرینه دالار و پاره قازانمق چاره‌لرینی آراشدیریردی .

اوززه صباحدن آقشامه قادار دولاشیوردی. اقربالردن بریسی آندره‌نك بوش دورماسنه اعتراض ایدرك : « بو چوجوق چوق ذکی ... اکر بوینه سیار صاتیجیلرك قوطولرندن کوچوك بردانه طاقیلوب، نهرجوارنده دولاشدیرلسه ایی برکار تأمین ایده‌جکنی ظن ایدییورم » دییه بر تکلیفده بولونمشدی. والده وپدر بوکا اعتراض ایتدیلر . بر چوجوغك نهر کنارنده اویغونسز و تربیه‌دن محروم انسانلر آراسنده دولاشماسنی موافق بولمیورلردی .

بومناقشه‌لری دیکله‌ین آندره کیجه‌لری اویویامیور ، هپ بوعائله‌یه برآز نشئه تأمین ایده‌جك ، عائله‌نك کچینمه‌سی ایچون لازم اولان یکرمی بش دولارك نه صورتله تدارك ایدیله بیله‌جکنی دوشونیوردی .

نهایت صغوق برقیش صباحی آندره وباباسی براسقوچیالینك پاموق فابریقه‌سنه کیتدیلر . صنعتنده ماهر اولان پدر دوقوماجیلغك نازك جهتلریله مشغول اولورکن ، عجمی اولان آندره‌ده مقاره‌جیلق دائره‌سنده چالیشیور

و هفته‌ده بر دولار اون سانتیم قادار براجرت آلیوردی. آمریقانك مستقبل میلیاردری ، بو ایللك كارلردن چوق ممنون قالمشدی . . بوكار اوكا حیاتك ایلك ذوقلرینی طاتدیرمایه عامل اولمشدی .

ایلك اجرتك ویردیكی ذوق :

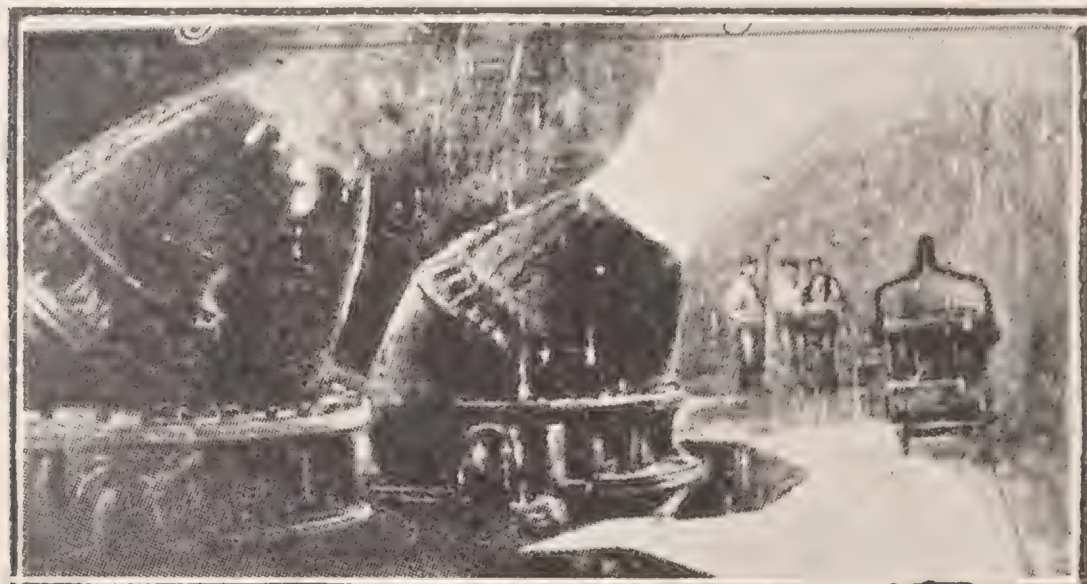
قارنه‌جینك خاطراتنده بو ایللك اجرتك ویرمش اولدیغی ذوق غایت كوزه‌ل اكلاتلمشدر .. قارنه‌جی دییوركه : « ایللك هفته ، اجرتم بكا ویرلدیكی دقیقه‌ده حس ایتدیكم غروری وذوقی تعریف ایده‌مم . بن آرتق عائله‌مه محتاج دكلدم . عائله‌مك كچینمك ایچون صرف ایتدیكی فعالیته یاردیم ایده‌ن برعضو اولمشدم . ایشته بو حسلردركه ، برچوجوغك ، هرشیئه لاقید اولان دوره‌یی آتلایوب ، ایش صاحبی اولدیغنی كندیسنه بیلدیرر . انسان ، بشریته یاردیم ایده‌بیلدیكنی اكلادیغی زمان دائما ایلكه دوغرو ایلرله‌ر و لكه‌سز بر قلب طاشیر ... »

قارنه‌جینك پاره بریكدیرمكه باشلادیغی زمان ، پیتسبورغ پوسته وتلغرافخانه‌سنده تلغراف موزعلكنه تعیین ایدلدیكندن اعتباراً باشلار . غریب دكلمیدركه ، وقتیله قوتلی حافظه‌سنك یاردیمیله كوچوك منظومه‌لر و شعرلر اوقویه‌رق پارا طوپلایان قارنه‌جی ، كندیسنه توديع ایدیلن تلغرافلرك آدرسلرینی اوقومقدن چوق قورقاردی : اودورلرده تلغرافلرك اوزرینه آدرسلر یزلمازدی .

توزیعات ساعتی كله‌دن اول قارنه‌جینك ایشی ، پیتسبورغ سوقاقلرینی دولاشمق تلغراف كله‌سی محتمل بولونان شهرك الك مهم تجارتخانه‌لرینك آدرسلرینی ازبرله‌مكدی . یاتاقده او كون ازبرله‌مش اولدیغی آدرسلری تكرار ایتمه‌دن اویویامازدی .

تلغراف موزعلكی :

قارنه‌جینك تلغراف موزعلكی بر سنه دوام ایتدی . هر كون سوقاق سوقاق دولاشه‌رق تلغرافلری داغیتیر و تلغرافلری آلان ایش آداملرینك مطالعه‌لرینی دیكلدكدن صوكرا آیریلیردی . بر كون قارنه‌جی هفته‌لغنی آلمق اوزره دیكر موزعلرله برابر تلغراف مدیرینك اوطه‌سنه كیردر .. مدیر دیكرلرینك اجرتنی ویروب كندیسنك بكلمه‌سنی امر ایدر . قارنه‌جی قورقمایه باشلار ... « عجبا بر قباحتمی ایشله‌دم ؟ . یوقسه بنی قوواجقلرمی ؟ .. » دییه دوشونور .. دیكر موزعلر اوطه‌دن آیریلنجه ، مدیر كندیسنك آرقداشلرندن یك فضله چالیشدیغنی سویلیه‌رك

قارنه‌جی‌یه ملیارلر قازاندیران چلیك فابریقه‌سی

چلیکك ده‌بردن دها صاغلام اولدیغنی ایلك تقدیر ایده‌ن (قارنه‌جی) در آرقاداشلرینه بو قناعتی فوق‌العاده مشکلاتله اثبات ایتمش ونهایت فکرلرینك متانتنه هرکسی حیران قیلمشدر .

مکافات اولمق اوزره هفته‌لغنه ایکی دولار یکرمی بش سانتیم ضم ایدلدیکنی بیلدیرر .

قارنه‌جی خاطراتنده بوضم دولاییسیله دویدیغی ذوق ، ایلریده میلیونلر قازاندیغی زمانلربیله حس ایتمه‌دیکنی بوتون تفصیلاتیله آکلاتیر. بو بویوك مژده‌یی پدرینه سویله‌مك ایسته‌مه‌ین قارنه‌جی هر هفته آلدیغی معتاد اجرتی تسلیم ایدر و مکافات اوله‌رق ویریله‌نی آلیقور .. کیجه یاتاق قومشوسی بولونان قارداشی « طوم » لك قولاغنه مستقبل قارنه‌جی وبرادرلری شرکتنك اساسنی قوردیغنی ده فیسلدار .

قارنه‌جی ، بومژده‌یی ایرتسی صباح قهوه آلتیده عائله‌سنه سویلر . . آرتق سنه‌لردنبری یوقسوللق ایچریسنده ألم چیزکیلرندن باشقه برشی کورونمه‌ین سیمالرینی ، تبسملر قاپلار .. قارنه‌جی سفره‌ده مستقبل پلانلرینی آکلاتمق ایچون فرصت بولور : « بن آنه‌می آرابه‌لرده کزدیره‌جکم . . . » دیه اختیار آنه‌سنك کوکلنی آلمایه باشلار .. زواللی آنه ، اولادینك عزمندن امیدوار کورونه‌رك : « سنك آرابه کده کزمك بنم ایچون بویوك بر سعادت اوله‌جق ... ; نه‌چاره که اسقوچیاده کیلر نی کوره‌میه‌جکلر ... » جوابنی ویرر ..

بوصورتله احتیار قادین‌غز وطننندن نه
ألیم بر وضعیتده ، نه آجی بر سفالت
ایچریسنده هجرت ایتمش اولدقلرینی
آکلاتمق ایستر ... چوق کچمه‌دن ،
بوزوالّی والده‌نك وطننه مغروراوله‌رق
عودتی بر أمر واقع اولمشدی ...

قارنه‌جی فعالیتده :

قارنه‌جینك زنکینلکنه اك بویوك
عامل ، تماسده بولوندیغی انسانلرده
براقدیغی اعتماد وامنیت حسی ایدی .
قارنه‌جینك بو صاغلام و تمیز روحنی
آکلایان نفوذصاحبی ایش آداملرینك
پوسته موزعنك استقبالنی قازانماسی
خصوصنده بویوك یاردیملری دوقوندی .
قارنه‌جی یالکز پوسته موزعلکیله وقتنی
کچیرمیوردی . . بر تنبل تلغرافجینك
لاقیدیسندن ـ استفاده ایدرك صنعتك
پراتیك جهتی‌ده ایچه اوکره‌ندی .
ایشته بو مساعیسی کندیسنی بر آز
صوکرا « پەنسیلوەنیا » شمندوفر
شرکتنك مدیری بولونان میستر
(ت. آ. سقوت) ك یانته باش تلغرافجی
اوله‌رق کیرمه‌سنه سبب اولدی .

فوق‌العاده موفقیتلر قازانان بویوك
شخصیتلرك حیاتلری تدقیق ایدیله‌جك
اولورسه، اونلرك دیکر بر وضعیتده‌ده
ینه عینی موفقیتی قازانابیله‌جکلری
آکلاشیلیر . . . چونکه اونلری بو
موفقیته کوتوره‌ن وسوروکله‌ین قوت
روحلرنده‌کی دائما آرتان و توکه‌نمه‌ین
« عزم » در . قارنه‌جی‌یی‌ده یوکسلته‌ن
عزمی ودوغرولغی اولمشدر ..

حیاتده آلدیغی ایلك درس :

قارنه‌جی یکی مأموریته تعیین ایدلد-
یکندن برقاچ آی صوکرا وقوعه‌کلن
برحادثه حیات ایله مجادله ایتمك خصوصنده
نه‌قادار متین اولدیغنی کوسترمشدی .
پتیسبورغ مأمورلرینك معاشلرینی
کتیرمك اوزره قارنه‌جی، «آلتونه» یه
کوندرلمشدی. بومعاشلر جسیم یکونلر
طوتان بر قاچ چکدن عبارتدی .
قارنه‌جی یا اوکرنمك آرزوسیله ویاخود
مهندسلکه قارشی حس ایتدیکی
علاقه دولاییسیله؛ وظیفه‌سنی بیتیردکدن
صوڭره ، لوقوموتیفده سیاحت
ایتمه‌یی ترجیح ایتدی. چکارك بولوندیغی
پاکت بویوك اولدیغی ایچون جیبنه
صیغمادی ؛ پاکتی یلکنك ایچنه
ایلیکله‌دی. تره‌ن پك فضله صارصیلد-
یغندن ، پاکت یلکدن دوشمش
وقایب اولمشدی . قارنه‌جی پاکتك
یرنده بولونمادیغنی کورونجه تویلری
اورپردی . روحی ضعیف اولان
وحیاتله مجادله ایده‌بیله‌جك قوتی کندنده
بولامیلن برآدام ، بلکه بویله برحادثه
قارشیسنده عقلنی ، موازنه‌سنی قایب
ایده‌ر و تره‌نك ایلرله‌مه‌سنی أمیدسز

اویله مسعود تصادفلر واردرکه انسانی سفالتك بنجه‌سنده سعادتك قوجاغنه آتار .

على العاده بر تصادف مدقق اولان برکیمسه‌نك سعادتنه مبدأ تشکیل ایدر . قارنه‌جی‌ده برکون راست کلدیکی کویلینك آلنده‌کی یاتاقلی واغون اویونجاغنی کورمش ، ایشته بوآندن اعتباراً قطعی برعزمله بو یولده چالیشمش و بوتون تصورلرینی موقع فعله وضع ایله‌مشدر .

نظرلریله سوزه‌ردی . فقط قارنه‌جی بوصورتله حرکت ایتمه‌دی. فلاکتك

بویوکلکی قارشیسنده اعتدالنی قایب ایتمه‌ین قارنه‌جی ، بر دقیقه ظرفنده

نه‌یاپمق لازم کلدیکنی دوشوندی. هر حالده چکلر یاقینلرده دوشمش اوله‌جقدی. بوندن صوکرا قارنه‌جی لوقوموتیفی اداره ایده‌نی «قاندیرمایه» چالیشدی وتره‌نی کری‌یه چویرمسنی خصوصنده اصراره باشلادی. تره‌ن کری دوندی، چکلر بولوندی. بو، قارنه‌جی‌یه بویوك بردرس اولمشدی. بوندن صوکرا هر شیئی صاغلام بریره قویمغی، تهلكه‌یه میدان ویرمه‌مه‌یی اعتیاد ایدیندی.

قارنه‌جینك ایکنجی برموفقیتی :

قارنه‌جی‌یه عزمندن، صوغوق قانلیلغندن، اعتدالندن اوزاقلاشدیراجق هیچ بر وقعه یوقدی.. نته‌کیم میستر (سقون) لك یازیخانه‌سنده وقوعبولان برحادثه، قارنه‌جینك روحنی هرکسه آکلاتمشدی. قارنه‌جی بر کون ایرکندن یازیخانه‌یه کلمشدی. بر قضا نتیجه‌سی اکسپرسك کچ کلمه‌سی، بو تره‌نی تعقیباً کلن مارشاندیز قطارلرینك بوسبوتون قاریشماسنی انتاج ایتدی. فقط قارنه‌جی قطعیاً شاشیرمامشدی. هرکسجه مشهور اولان سرعت انتقالی ایله مسئله‌یی بر آنده قاورادی. یالکز امر ویرمه‌یه صلاحیتدار دکلدی. میستر (سقون) ایسه یازیخانه‌یه هنوز کلمامشدی. لوردنلسونك «یا ئولوم یا وستیمینستر آبه‌یی» ی سوزینی دوشوندی [١] وضعیتی دوزه‌لته‌بیلمك ایچون، قارنه‌جی بر ثانیه بیله قاچیرمادن صلاحیتی اولمادیغی حالده لازم کلن امرلری ویرمه‌یه باشلامشدی. امرلر ویرلمش وایش‌ده حال طبیعیسنه کیرمشدی.

(سقون) مسئله‌یی دویونجه، دوشوندیکی امرلری ویرمك اوزره یازیخانه‌سنه قوشدی. فقط (سقون) کلدیکی زمان، هرشیئی دوزلمش بولدی.

قارنه‌جی دوغرو ایلك آدیم :

قارنه‌جی بر آیلغه باغلانوب کوله‌لك یاپمق ایسته‌میوردی. کندیسنه امیندی. او کندی باشنه یاپه‌جغی هر ایشده، موفقیت کوریوردی. لکن برفرصت آرییور، بولدیغی زمان اهمال ایتمه‌مه‌یه چالیشیوردی. بر کون طانیدیغی بر کویلی‌یه تصادف ایتدی. کویلینك آلنده یشیل بر طوربا بولونیوردی. ایچریسنده بولونان شیئی صوردی. کویلی بریاتاقلی واغون نمونه‌سی اولدیغنی سویلیه‌رك قارنه‌جی‌یه کوستردی. قارنه‌جی درحال بونك مهم بر تشبث اولدیغنی دوشونه‌رك: «هرحالده بو مملکت، بویله یاتاقلی واغونلره احتیاج کوستره‌جکدر» دیدی. کویلینك

[١] بوسوز «یا دولت باشه، یاقوزغون لشه» قبیلندندر.

اون پاره‌سی یوقدی. قارنه‌جی هر شیئی تدارك ایتدی و بولدی. برقاچ کون صوکرا «پەنسیلوانیا» یاتاقلی واغون بر کمپانیا تأسیس ایتدی. بو شرکتك سرمایه‌سنك سکزده برینی قارنه‌جی تدارك ایده‌جکدی. حال بوکه قارنه‌جی نك پك جزئی بر پاراسی واردی. قارنه‌جی دوغرو بانقه‌یه کیتدی و دوغرودن دوغرویه بلا کفالت کندیسنه لازم کلن سرمایه‌نك اقراض ایدلمه‌سنی رجا ایتدی. بانقه دیره‌کتوری بویك غریب تکلیفه جواب موافقت ویردی. [*]

قارنه‌جی قازاج ایچنده:

قارنه‌جی رغبت بوله‌جغی هر ایشه تشبث ایدردی. تشبث ایتدکدن صوکراده بوتون مساعیسنی بو ایشه حصر ایدر، بونکله اوغراشیردی. آمریقاده داخلی محاربه‌لر باشلاینجه، جماهیر متحده‌نك شمال قسمی شمندوفرلری قارنه‌جی نك أمرینه تودیع ایدلدی. قارنه‌جی بر طرفدن کندی اداره‌سنده‌کی شمندوفرلرله عسکرلری نقل ایدرکن، دیکر طرفدن تخریب ایدیلن کوپرولرك، خطلرك تعمیریله مشغول اولیوردی. قارنه‌جی یالکز امرلری ویرمکله قالمیور، عینی زمانده أمرك تطبیقنه نظارت ایدییوردی. تعمیری اکمال ایدیلن هر خطده، ایشله‌یه‌جك ایلك ترەنك ایچریسنده کندی بولونیور و ترەنك عارضه‌سز کیدوب کیتمه‌دیکنی تدقیق ایتمه‌یه چالیشیوردی. بو کبی سیاحتلرك برنده، قارنه‌جی عارضه‌لی بر یری کچرکن دوشدی و یارالاندی.

یاتاقلی واغون شرکتی قارنه‌جی یه مهم دەنیله‌جك بر کار تأمین ایتمشدی. بو صیراده پیتسبورغده «که‌ایستون بریدج» دمیر ایشلری شرکتنك مدیرلری آراسنه کیردی. قارنه‌جی بوراده‌ده کندی فکرلرینی قبول ایتدیرمه‌یه موفق اولیوردی. یالکز چلیکك دوکمه دمیره مرجح اولدیغنی آکلایان قارنه‌جی، بو نقطهٔ نظرینی شرکتك دیکر اعضا و مدیرلرینه بر درلو قبول ایتدیره‌میوردی. بر کون مجلس اداره‌نك طوپلاندیغی بر زمانده، اعضادن بری کچ قالمشدی. کلدیکی زمان تأخرینك سببنی آکلاتدی. بو اعضانك اوتوموبیلی سوقاقده‌کی فنارلردن برینه چارپمش و دیرك قیرلمشدی. دیرکك دمیر اولدیغنی بیلن قارنه‌جی: «دوکمه دمیر اولدیغندن قیرلدی دیدی.» بو وقعه، قارنه‌جی نك اوتەدنبری ادعا ایتدیکی فکرك غلبه چالمه‌سنی و دیکرلرینك‌ده کونلردنبری معارض بولوندیغی مسئله‌یی قبول ایتمه‌سنی انتاج ایتدی.

[*] کفالتسز پارا اقراضی حقیقةً غریبدر. فقط بو وقعه‌نك آمریقاده جریان ایتدیکنه نظراً، غیرطبیعی عد ایدلمه‌مسی لازمدر. چونکه آمریقا غرائب مملکتیدر.

قارنه‌جینك اسقوچیاده‌كی (مسكیبو) شاتوسی

قارنه‌جی‌نك وطنی اولان اسقوچیاده كائن اولان بوشاتو فوق العاده جسیمدر . ثروتنك بو معظم شاتویی صاتون آلمایه كفایت ایتدیكنی كوره‌ن قارنه‌جی چوق درجه مفتخر ومسعود اولدیغنی حس ایتمشدی .

چلیك فیأتنده‌كی تنزل :

قارنه‌جینك فكری قبول ایدلدكدن صوكرا چلیك اعمالاتنه باشلانمشدی. چونكه هر كس چلیكك دوكمه‌دمیردن دها صاغلام اولدیغنی آكلامشدی . لكن ۱۸٦٤ سنه‌سنه قادار چلیك فیأتنك پك یوكسك بولونماسی، تجارت ساحه‌سنده بویوك بر كار تأمین ایدلمه‌سنه مانع اولویوردی . نهایت قارنه‌جینك بولدیغی یكی بر طرز اعمالی، چلیكك فیأتنی بش آلتی سه‌نه‌دن بر سه‌نه‌ته دوشوردی. ایشته‌قارنه‌جی بو صیراده « چلیك قرالی » عنوانی آلدی. قارنه‌جی یالكز چلیك‌ایشلریله دكل ، دیكر تجاری مواد ایله‌ده اشتغال ایدییوردی . بومیانده یاپدیغی غاز تجارتی ، قارنه‌جیه بر میلیون انكلیز لیراسی كار براقمشدر .

قارنه‌جینك چلیك شركتی :

دمیر دورینك نهایت بولوب ، چلیك‌دورینك‌باشلادیغنی ایلك ا كلایان قارنه‌جی اولمشدر . ۱۸۸٦ ده چلیك

ایچون بر شرکت تأسیسنه قرار ویردی. قارنه‌جی بویله بر شرکتك تأسیسنی دوشونورکن عینی غایه اطرافنده بش آلتی کوچوك سندیقا تشکل ایتدی. قارنه‌جی هم سرمایه، هم‌ده عصری ماکنه‌لر اعتباریله بو سندیقالرك هپسنه فائقدی. دمیری چلیکه قلب ایتمه‌یه مخصوص « بەسسەمەر » اصولی آنجق قارنه‌جی طرفندن تطبیق ایدیله بیلیوردی. نهایت قارنه‌جی بو سندیقالری جلب ایدرك، اوزون مذاکره‌لردن صوکرا بش میلیون انکلیز لیراسی سرمایه‌لی (قارنه‌جی چلیك شرکتی) میدانه کلدی. ۱۹۰۰ سنه‌سنده شرکتك سرمایه‌سی یکرمی بش میلیون انکلیز لیراسی اولمشدی. شرکت الك کوچوك بر تلدن، الك بویوك بر ماکنه‌یه قادار چلیك اعمال ایده‌بیلیوردی.

قارنه‌جینك شاتوسی :

قارنه‌جی تأهل ایتدکدن صوکرا، آناوطننده‌کی اصیلزاده‌لرك اسکی طرزده‌کی « مسکیدو » شاتوسنی صاتین آلدی. بو اسکی شاتونك داخلنی عصری طرزده تفریش ایتدی. شاتونك یوکسك قوله‌سنده برطرفده انکلیز، برطرفده آمریقا بایراغی دالغه‌لانیردی..

برکون قارنه‌جی‌یه، عالم صنایعده ایشکمی، سرمایه‌نکمی یاخود عقلکمی دها غالب کلدیکنی صورمشلر. قارنه‌جی بو سؤاله تك برکلمه ایله جواب ویرمامش، فکرینی معنیدار بر جمله ایله مقابله ایتمشدر: « اوچ آیاقلی بر اسکمله‌نك هانکی آیاغی دها اهمیتلیدر.؟ »

قارنه‌جینك فکرلری :

قارنه‌جینك حیاتنك الك مهم قسمی ۱۹۰۱ سنه‌سندن اعتباراً باشلار. چوجوقلغندن اعتباراً « انسان پارا قازانمایه، اداره‌سنی تأمین ایتمه‌یه مجبوردر » فکرینی قبول ایدن قارنه‌جی « بر میلیاردرك حیاتنده اویله زمانلر اولورکه، میلیارلر میلیارده‌رلره حاکم اولور.. وبالنتیجه ملیاردر، میلیارلرینك برکوله‌سی اولونجه یکی وظیفه‌لر باش کوسترر. آرتق اونك ایشی قومشولرینه، همجنسنه، محتاجلره معاونت ایتمکدر » دوشونجه‌سنه تابع اولمشدر.

بو فکری تعقیب ایدن قارنه‌جی، قازاندیغی پارایی کافی کورمه‌مش وباشقه‌لرینه ایلك یاپه‌بیلمك ایچون دها فضله قازانمایه غیرت ایتمشدر.

قارنه‌جینك اثرلری :

قارنه‌جینك تأسیس ایتدیکی مختلف شرکتلر برآرایه طوپلاندی: « آمریقان ستیل، تروست قومپانی » عنوانی آلدی. شرکتك سرمایه‌سی ایکی یوز یکرمی دوقوز میلیوندن عبارتدی. کنجلکنده برفابریقه‌ده علی العاده بر ایشجی اولان

قارنه‌جی بو شرکتدن یالکز حصه‌سنه یوز میلیون انکلیز لیراسی آلیوردی. قارنه‌جی بو حصه‌سنی آلدی و باشقه بر ایش دها کوزمك ایسته‌دی. انسانلرك بربرلریله بوغوشمه‌لرینه نهایت ویرمك ایچون (لاهی) ده معظم بر صلح سرایی انشا ایتدیردی.

(۱۹۰۳) بو سرایك انشاسی ایچون ده بشیوز بیك انکلیز لیراسی صرف ایتدی. بو صلح سراینك هر اوطه‌سنك تفریشنی بر دولت درعهده ایتدی. تورکیه‌ده مجلس صالوننك خالیسنی درعهده وهرکه فابریقه‌مزك اك کوزل اثرینی کوندردی.

قاروزو

ناشری رسملی غزته

بیوك آدملر سریسی

جلد : ١
فورمه : ٦

٧ مجموعه
غروشدر

بويوك آداملر سريسى

ابراهيم علاء الدين بكك رياستى آلتنده كزيده بر هيئت علميه
طرفندن وجوده كتيرلمشدر .

قاروزو

رسملى غزته

طرفندن نشر اولنمشدر .

استانبول
آقشام مطبعه‌سى
١٩٢٧

قاروزو ، سسنك كوزه‌للكنی
اكلادقدن صوكرا ، موسیقی‌یی
تعلیم ایتمك ، سنی اك بویوك
مغنیلرك درجه‌سنه كتیرمك ایچون
بویوك بر عزم ، حمالی بر فعالیت
ایله چالیشمش ایتالیالی بر ماكینیستك
اوغلیدر. اونك عزمی ، فعالیتی ،
كندیسنه ، مخیله‌سنده یاشادیغی
زنكین خیاللری حقیقت اوله‌رق
كوسترمشدر . او شهرتك اك
یوكسك قدمه‌سنه چیقمش ، رفاهك
آراسنده سنه‌لرجه قالمشدر . حیاتك
هر شیئنه دوشمان اولان اولوم ،
بو كوزه‌ل سسلی مغنی‌یی كنج ده‌نیله‌-
جك بر یاشده كندی پنجه‌سی آلتنه
آلمقده چكینمه‌مشدر . قاروزو
بوتون دنیانك اك بویوك مغنی‌سی
اولمش و بو شهرتنه كوچوك بر نقیصه
كتیرمه‌دن حیاتدن اوزاقلاشمشدر.

(انریقو قاروزو) پیانوسنك باشنده

قاروزو خارق‌العاده برمغنی اولمقله برابر اولدقجه‌ده ایی برپیانیست ایدی . صحنه‌یه چیقمادن اول پیانو باشنده ساعتلرجه مشق ایدر وسسنی تجربه ایدردی .

انریقو قاروزو

چوجوقلغی :

قاروزونك سسنی ایشیتمه‌مش اولانلر، غراموفونلرده دیكله‌یه بیلمشلردر. قاروزو ۲۷ شباط ۱۸۷۲ سنه‌سنده ناپولیده تولد ایتدی . قاروزونك بوندن

اول اون سکز قارداشی اولمشدر. فقط هپسی چوجوقلق یاشلرنده أولومك نچه سنه یاقالاتمشلر، بونلردن آنجق ئه نریقو قاروزو و برقرده‌شی قورتولا بیلمشدر .

قاروزونك پدری چوق پارا قازانه‌میان ، قلندر مشرب بر ماکنیست ایدی ؛ والده‌سی ایسه چوق حمارات، بوتون معناسیله چالیشقان بر أوقادینیدی. پدرینك قازاندیغی جزئی پاره ایله عائله‌نك کچینه بیلمه‌سنی ، آنجق بو اوقادینی اولان والده‌نك اداره‌سی و چالیشقانلغی تأمین ایدییوردی .

قاروزونك والده‌سی ، کندیسی چوجوق یاشنده ایکن أولدی . یتیم قالان یاورو ، اوکسوز چوجوقلر اوینه کوندرلدی . بر مدت اوراده قالان قاروزو، بالاخره (چوزه‌پپه برونزه‌تی) اسمنده‌کی بر راهب طرفندن اداره ایدیلن برمکتبه قیداولوندی . قاروزو بومکتبده هرفقیر ایتالیان چوجوغنك اوکره‌نمسی لازم اولان هرشیئی کوردی. دها اومکتبده ایکن آلتهیلراوقونور کن، راهب بو کنج چوجوغك سسنك کوزه‌للکنی فرق ایتمشدی . راهب هریرده بوچوجوغك کوزه‌ل سسندن بحث ایتدیکی ایچون ، کیتدکجه اوحوالیده کیلرك نظردقتنی جلب ایدییوردی. حتی (ناپولی) ده بعضاً فوق العاده آیینلر یاپیلدیغی زمانلر ، قاروزوصورت مخصوصه‌ده چاغریلیوردی . قاروزو بودعوتلر نتیجه‌سنده، موسیقی حقنده اهمیتسز بعضی فکرلر ایدینه بیلمشدی.

قاروزو ، مکتبندن عودت ایتدکدن صوکرا ، هرآقشام برقاچ پارا قازانه بیلمك ایچون، پدرینك براحبابی حسابنه اوپه‌رالرك نوطه‌لرینی قوپیه ایتمه‌یه باشلادی.. بوکیجه مساعیسی ده قاروزویه ، اوپه‌رالرك بر چوقلرینی اوکره‌تدی . .

قاروزو ایسه باشنده :

مکتبی اکمال ایده‌ن قاروزو ، پدرینك بولوندیغی (موریقوفره) مؤسسه‌سنه داخل اولدی. ایکی سنه مؤسسه‌ده بر مادون وضعیتنده قالدقدن صوکرا، مؤسسه‌نك حساب مأمورلغنه ترفیع ایتدی. قاروزونك ذکاسی و حمالی فعالیتی سایه‌سنده مؤسسه ، سنه‌ده بیکلرجه لیره‌ت تصرفات یاپه بیلیوردی. مؤسسه‌ده‌کی مساعی ، قاروزویه کوزه‌ل سسنی اونوتدیرمامشدی . او ، سسنی اهمال ایتمییور، فرصت بولدقجه کوزه‌ل شرقیلر سویلیه‌رك ، سسنك دها زیاده آچیلماسنه چالیشیوردی .

بعضی آقشاملر شرقیلر سویلیور برقاچ لیره‌ت قازانیوردی . هرپازار کلیساده محقق تغنی ایدییوردی . قاروزونك نشانلانان آرقاداشلری ، کیجه‌مهتابده نشانلیلرینك بالقونلری آلتنده سه‌ره‌ناد سویله‌مسی ایچون کندیسندن رجا

ایدییورلردی . اوزمانلر قاروزونك سسی کندی تعبیرنجه « چاملر آره‌سنده ایصلیق چالان روزکاره » بکزییوردی.

حقیقةً قاروزو غایت اینجه سسلی بر نه‌نوردی. ١٨٩٢ تاریخنده اجرتلی تغنی درسلری آلمایه قرار ویردی . قاروزونك برارقاداشی اونی (ورچینه) اسمنده‌کی برموسیقی معلمنه کوتوردی. موسیقی معلمی قاروزویی دیکلدی ؛ فقط غایت غریب برتوصیه‌ده بولوندی. موسیقی معلمی قاروزویه ، سسیله اوغراشاماسنی ؛ چونکه نه‌قدراوغراشسه ایی تغنی‌یه موفق اوله‌میه‌جغنی سویله‌دی. قاروزو ، موسیقی معلمنك بوتوصیه‌سنه رعایت ایتمه‌دی. هرکون (ورچینه)نك درسنده منتظماً بولوندی . معلم ، قاروزونك اوراده بولوندیغندن خبردار بیله‌دکلدی. برکون قاروزو دیکرلری کبی تغنی ایتمك ایسته‌دیکنی سویله‌نجه معلم حیرت ایده‌رك : « نه ؟ ... سز دها بورادده‌میسکز ؟ ... » دیدی . کون کچدکجه قاروزونك سسی دها اولغونلاشیوردی . اوزمانه قادار سسنی یوکسلته‌مه‌دیکی تیز نوطه‌لری قولایلقله تغنی ایده‌بیلیوردی .

تیاتروده باشلانغیچ :

قاروزو ١٨٩٤ سنه‌سنده ناپولینك پك اهمیتسز تیاترولرندن برنده ایلك دفعه اوله‌رق چیقدی.. بوایلك آدیم ، کندینه بویوك بر موفقیت کتیرمه‌مشدی . قاروزو «موریقوفره» مؤسسه‌سنده چالیشمقله برابر ، اوپه‌را وقونسر صحنه‌لرنده کورونیور ، تغنی ایدییوردی .. فقط بونلر ، قاروزویی خلقه طانیته‌میوردی . هیچ کیمسه بو کوزه‌ل سسلی کنجله علاقه‌دار اولمیوردی .

١٨٩٤ سنه‌سنده خدمت عسکریه‌سنی یاپمق اوزره ری‌ئه‌تی‌یه کوندرلدی. بو یکی مسلکده تغنی ایتمه‌دن کچن بر کون بیله یوقدی. «ملك کبی برسسه» صاحب بولونان بو یکی آرقاداشلرینه هرکون ، هرآقشام شرقی سویرمك اونلر ایچون ایی بر اکلنجه حالنی آلمشدی. برکون ینه‌ارقاداشلری آراسنده تغنی ایده‌ن قاروزونك سسنی بیکباشیسی ایشیتدی وهمان قاروزویی یانته چاغیردی . بیکباشی چوق‌سرت برآدامدی .. فقط قاروزونك سسنك کوزه‌للکنی تقدیر واستعدادینی کشف ایده‌نلردن بریدی . بیکباشی قاروزویی چاغیردقدن صوکرا : « سن هم عسکر ، هم‌ده مغنی اولامازسك . . بناءً علیه برادرك جووانینك بورایه کلوب عسکرلك ایتمه‌سنه قرار ویردم. سن کیده‌بیلیرسك» دیدی. قاروزوده اردوده‌کی وظیفه‌سنی ترك ایدوب ، موسیقی تحصیلنه دوام ایتدی .

امضالانان ایلك مقاوله‌لر :

قاروزو ، استقبالی حقنده برچوق

بویوك أمللر و خیاللر بسلیوردی . قاروزو ، اوزمان بر حیات اولان یوکسك مغنیلر درجه‌سنه کله‌جکنه امین بولونیوردی . فقط بو امید آنجق قاروزونك قلبنده یاشیوردی ؛ چونکه اونی طانییانلر ، کنج مغنینك بو قناعتنه اشتراك ایتمیورلردی . عزمی نتیجه‌سنده قاروزو ، سیار اوپرا هیئتلریله ایکنجی درجه‌ده بر اهمیتی حائز بعضی مقاوله‌لر امضا ایتمه‌یه موفق اولدی .. کرچه بو مقاوله‌لر کندیسنه بویوك و مشکل وظیفه‌لر تحمیل و پك آز قازانج تأمین ایدییوردی .

فقط اونك بو سیار هیئتلرله یاپمش اولدیغی سیاحتلردن بویوك بر قازانجی اولیوردی : بو قازانج کیتدکجه قوتله‌نن تجربه‌لریدی . آرتق قاروزویه ولایتده‌کی تیاترولرده مراجعته باشلامشلردی . کوریلیورکه قاروزو ، حیاته ایلك آدیمنی آتدیغی زمان شهرت ایله قارشیلانمامشدی . او شهرتی ، اوزون یوروجی بر سعی نتیجه‌سی اوله‌رق بولمش و اونك هر قدمه‌سنی ینه بویوك امکار صرف ایده‌رك آشمشدی .

قاروزونك ازدواجی :

قاروزو بو یوروجی سیاحت اثناسنده (آرا جیاکه‌تی) اسمنده بر مغنیه ایله طانیشدی . چوق زمانلر قاروزو بو قادینله برابر عینی قومپانیه‌ده بولونیور و برلکده چالیشیورلردی . آراجیاکه‌تی هم موسیقیده قاروزونك فوقنده ، همده اوزون بر تجربه صاحبی ایدی . عینی غایه اطرافنده اوغراشان قاروزو و آرا جیاکه‌تی برر ارقاداش اولدیلر . هر ایکیسی ده بوش زمانلرنده موسیقیدن بحث ایدییورلر ، یکدیکرینه بیلدکلری اهمیتلی نقطه‌لری اکلاتییورلردی . قاروزو ، مغنیه‌نك رأینه فوق‌العاده اعتماد ایدییوردی . عینی أمل و غایه اطرافنده چالیشان بو ایکی آرقاداش ، حیاتلرینی ده ربط ایتمه‌یه قرار ویردیلر . ۱۹۰۰ سنه‌سنده ازدواجلری اولدی . . قاروزونك رودولفوو ئه‌نریقو اسمنده ایکی اوغلی دنیایه کلدی .

قاروزو ، تأهلندن اول میلانوده « لی ریقو » ده تغنی ایتمك اوزره بر مقاوله‌نامه امضالامغه موفق اولدی . بو مقاوله ، قاروزونك حیاتنك بر دونوم نقطه‌سیدی . چونکه «لی ریقو» ایتالیانك الك بویوك تیاترولرندن بریدی .

شهرت دوری :

بو صیرالرده طالع قاروزویه متبسم سیماسنی کوسترمه‌یه باشلادی . چونکه قاروزو ، الك زیاده آلقیشلانان و فوق‌العاده تقدیر ایدیلن یوکسك بسته کارلردن « پوچینی » ایله طانیشدی . پوچینی بو کنج ته‌نورك

(قاروزو) نویورقده

ثروتی آمریقاده تأمین ایدن قاروزو اوروپایی ایکنجی وطنی اولارق تلقی ایدردی . قاروزونک اشکالی و موزون اندامی آمریقان قادینلرینك چوق خوشنه کیدردی .

سسنی چوق بکندی . پوچینی‌نك فکری و قاروزو حقنده‌کی مطالعه‌سی هر طرفدن ایشیتیلدی . میلانوده‌کی قونطوراتك مدتی بیتمشدی . . فقط قاروزو اوندن دها مهم بر چوق تکالیفلرك قارشیسنده قالمشدی .

آرتق سعادت قاروزویی قوجاغنه آلمشدی . . قاروزو هم مملکتنده کیتدکجه ایلرلیور ، همده اجنبی مملکتلرینی کزدرك ، بویوك شهرتنی هرطرفه دویورمایه موفق اولیوردی. قاروزو ۱۹۰۲ سنه‌سی مونته‌قارلویه وعینی‌سنه‌نك مایس آینده‌ده‌لوندره‌یه کیتدی. کنج‌مغنی، لوندره‌ده(قوره‌نت غاردنده) تغنی ایدییوردی . قاروزو الك مهم تأثیری بوراده یاپدی . . أولونجه‌یه قادار انکلتره‌نك الك مرغوب بر تغنی‌سی اوله‌رق قالدی .

قاروزویالکزشهرت قازانییوردی . عینی زمانده زنکین‌ده اولیوردی . حتی فلورانسه جوارنده کوچوك بر ویللاده صاتین آلدی. تیاترولرده ایشی اولمادیغی ، استراحته چکیلدیکی زمانلر، قاروزو بوکوچوك ویلاسنده منزویانه بر حیات کچیریردی .

قاروزو آمریقاده :

۱۹۰۳سنه‌سنده‌قاروزو (نویورق) اوپه‌را تیاتروسنده ایلك دفعه‌اوله‌رق

قاروزو و زوجه‌سی (آراجبا که‌تی)

قیمتلی بر مغنیه اولان زوجه‌سی ، قاروزونك تربیهٔ موسیقیه‌سی اوزرینه چوق بویوك برتأثیر یاپمشدر .

کندیسنی آمریقالیلره طانیتدی . قاروزونك سسی ، آمریقالیلری نه قادار تسخیر ایتدیسه، قاروزوده آمریقالیلری اوقادار سودی. ایشته بونك ایچوندر که

قاروزو آمریقایی ایکنجی بر وطن اوله‌رق طانیدی . بوندن صوکرا قاروزو حیاتنی منتظم بر پروغرام آلتنه آلمشدی: قیش اثناسنده آمریقاده

اوطوز ییورلر، یازلری اوروپانك مختلف شهرلرده کی تیاترولرنده کوروندکدن صوکرا ، استراحت ایتمك اوزره وىلاسنه چکیلیوردی .

قاروزونك موفقیتنی آکلاتمق زائددر. اونك آلقیشلانمادیغی، تقدیر ایدلمدیکی بر کوشه یوقدی . حتی قاروزونك علیهنده بولونانلر بیله ، اونك سسنی ایشیتدکاری زمان غیر اختیاری آلقیشلایورلر ، برآز اول علیهنده سوز سویله ین انسانلرك دوداقلرندن تقدیر کلمه‌لری دوکو- لیوردی . قاروزونك سسی ، بر بویوکی تأثیر ایدیوردی .

قاروزونك اسمی دنیانك هر بر کوشه‌سندن دویولونجه ، هر کس بوشهرت صاحبی کنجك اطرافنی آلدیلر. کندیسنی حمایه‌یه قالقیشانلر ، یاخود کندیسنی بوزنکین‌نه‌نورطرفندن دوست ایدینمك ایسته‌یه‌نلرك عدی چوغالمشدی. قاروزو بونلره قارشی طاتلی بر کلمه، کوچوك بر تبسمله مقابله ایتمکله برابر کندیسنك فلاکتلی زمانلرنده، شهرتسز دورنده ارقاداشلغنی یاپان ودوستلق کوستره‌نلره التفات ایده‌ر ، اونلرله قونوشوردی .

قاروزونك اخلاقی :

قاروزو ، چوق شن و فضاله قونوشماسنی سوه‌ن بر آدامدی .

(یالیاچی) رولنده قاروزو

مشهور ایتالیان بسته کاری (لئون قاواللو) نك بالیاچی اسمنده‌کی اثریتی یاشاتان یالکز قاروزو اولمشدی .

اونك الڭ بویوك ذوقی ، صمیمی اقارداشلریله برابر برلوقنطه‌ده یمك یمکدی.

اوافسانه‌لرده، بیك بر کیجه ماصاللرنده اوقوندیغی و ایشتیلدیکی کبی ، عقللره حیرت ویره‌جك قدر پارا قازانیوردی. فقط اونك کندی تعبیرنجه « جبیننده بر ده‌لیك واردی . » بناءً علیه پارالر قازانیلدقجه ، او ده‌لیك جبدن آقوب کیدردی. قاروزونك سخاوتی مشهوردر. ارقاداشلرینه، مسلکداشلرینه هر زمان کیسه‌سنی آچیق بولوندیرردی . بر کیمسه‌یه معاونت ایتمه‌یی بر وظیفه بیلیر ، و بوندن ده‌رین بر ذوق حس ایدردی . قاروزو فوق العاده حساس اولدیغی ایچون ، باشقه‌سنك کدروألمنه اشتراك ایدردی . قاروزویی قیزدیران نقطه حقسزلقدی .

قاروزو ، حرب عمومینك دوامی مدتجه ، هپ امرخیره خدمت ایتدی. همده بویوك بر خدمت یاپمشدی : چونکه اعلانلرده قاروزونك اسمنك بولونماسی ، حاصلاتی بیك انکلیز لیراسی آرتدیره‌بیلیوردی . خسته وپاراسز اولان صنعتکارلر ، قاروزویه مراجعت ایتدکاری زمان ارزولرینی ألده ایتمشلردر. اوندن معاونت کورمه‌دن آیریلان هیچ بر صنعتکار یوقدی . نویورقده چالیشان فقط موفق اوله‌میان بر ایتالیان عمله‌سی ، آنجق قاروزونك معاونتی ایله احتیاجنی تأمین ایده‌بیلیوردی.

قاروزو شاقایی چوق سوه‌ن بر آدامدی ؛ او شاقایی یالکز حیات خصوصیه‌سنده دکل ، صحنه‌ده ده یاپاردی . اونك نه درجه شاقاجی اولدیغنی اکلاتمق ایچون کوچوك بر مثال ذکر ایده‌لم : بر کیجه قاروزو ، صحنه‌ده « لابوهه‌م » اوپراسنی تغنی ایتمکده ایکن ، قلندر مشرب احبابلرندن بری دیشاریده‌کی قاروزونك پالطوسنی کییوب کیدر . ایرتسی آقشام قاروزو ، ینه عینی اوپرایی تغنی ایله مشغول ایکن ، آرقاداشی دیشاریدن برشی آلمق اوزره قاروزونك پالطوسنی کییوب چیقمق ایستر. فقط پالطونك قوللرینی دیکیلی اوله‌رق بولور .

بر دفعه‌ده قاروزو ، فضله مغرور وعظمتلی بر ارقاداشنك « سیلیندیر » شاپقه‌سنی صو ایله دولدیرر . . . قاروزو قازاندیغی پاره ایله ، صنایع نفیسه‌یه پك زیاده مراقی اولدیغندن کوزه‌ل اشیا وآنتیقه شیلر آلیوردی. حتی پك قیمتدار بر مدالیون قوله‌کسیونی یاپمایه موفق اولدی . بوقادار بویوك موفقیتلر قازانان قاروزونك ، أمك صرف ایتمه‌دیکی فکرینی بسله‌مك خطادر. او ، هرکون درت بش ساعتنی صنعتنه حصر ایدردی . او ، یوزلرجه دفعه اویناددیغی بر رولی ، تمثیل ایده‌جکی زمان ایلك دفعه درعهده ایدییورمش کبی ، فوق العاده دقت و اعتنا ایله یکیدن پرووا ایده‌ردی . کیجه‌کی رولی ایچون ، قاروزونك صباحدن

آقشامه قادار آقومپانیاتوریتك معاونتیله چالیشدیغی چوق دفعه‌لر کورولمشدر. قاروزو ، کونك دیکر ساعتلرنده یکی شرقیلری تجربه ایدر و صنعتنك نظری قسملرنده تدقیقات یاپاردی. قاروزو ، دها پك کوچوك یاشنده أمیدلر بسله‌مش ، زنکین خیاللر قورمشدی. فقط اونك بوامیدلرینی، پارلاق خیاللرینی برحقیقت یاپان کندیسی، عزمی ومتمادی فعالیتی اولمشدر. یوقسه او أمیدلر برر رؤیادن عبارت قالیردی. قاروزویی صنعتنك اك یوکسك درجه‌سنه چیقاران ، فضله چالیشماسی، هرشیده اك کوچوك تفرعاتنه وارنجه‌یه قادار تدقیقات یاپماسیدر.

قاروزونك شهرتی بوتون دنیایی قاپلامشدی .. آرتق او « دنیانك اك بویوك تغنی‌سی » اولمشدی . .

سعادتی بوزان فلاکتلر :

۱۹۱۱ سنه‌سنه دوغرو قاروزونك بو مسعود حیاتنی صارصان ایکی حادثه اولدی . اولا پدری أولدی .. بر آز صوکرا زوجه‌سی ده کندیسنی ترك ایتدی . بوایکی فلاکت ، قاروزونك یاشامق ذوقنی بیله سوندوردی. او بر قاچ اوپرا ایچون مقاوله امضالامشدی.. بالمجبوریه تغنی ایتدی، ویرمش اولدیغی سوزی طوتمش اولمق ایچون، صحنه‌لرده کوروندی . آرتق تغنی اونك ایچون

(قاروزو) آمریقاده تغنی ایتدیکی اوپرالرده صحنه قیافتیله

بر ذوق دکل ، یوروجی بر ایش اولمشدی . .

بیچاره قاروزو، روانی فوق العاده سودیکی «پاغلیاجی» نك وضعیتنه دوشمشدی.

۱۹۱۲ سنه‌سی ظرفنده قاروزو ،

هیچ بر صحنه‌ده کورونمه‌دی . تك بر تحرقی بیله تغنی ایتمه‌دی . فقط ۱۹۱۳ سنه‌سنده صنعتنه ینه اسکی ذوقله صاریلمش بولونیوردی. اوسنه ظرفنده لوندره‌ده ، برلینده ، پارس و نویورقده تغنی ایتدی . ۱۹۱٤ده لوندره‌یه کیتدی. فقط صحتی بوزولمشدی. ایتالیایه عودت ایده‌رك ، عمرینك صوكلرینی اوراده کچیردی .

قاروزونك ایکنجی ازدواجی :

۱۹۱۸ سنه‌سنده پك کدرلی بر حیاتك قوجاغنده الم واضطراب ایچنده بولونان قاروزو ، بر وقعه‌ایله یکیدن نشئه‌لندی.. میس (دوروتی بنجامین) اسمنده‌کی آمریقالی بر قیز ایله ۲۰ اغستوس ۱۹۱۸ده تأهل ایتدی. ۱۹۱۹ سنه‌سنده قاروزونك برقیزی دنیایه کلدی . قاروزو بو قیزینی پك چوق سویوردی . بر سنه صوکرا تیاترو موسمی باشلارکن ، قاروزو خسته بر حالده بولونیوردی .

نوئل کیجه‌سنده کلن خسته‌لق :

دوقتورلر تغنی‌یی منع ایتدکاری حالده، قاروزو صحنه‌دن آیریلامیوردی . بر نوئل کیجه‌سی ینه تغنی ایتدی ، لکن شرق نهایت بولونجه ، دوقتور قاروزویی بوچلکله یاتاغنه قدر کوتوره‌بیلدی . قاروزو « ذات الرئه » یه طوتیلمشدی . بر قاچ آی ظرفنده بش آلتی دفعه عملیات یاپیلدی. ایرتسی سنه ایتالیایه عودت ایده‌بیله‌جك قادار ایپله‌شمشدی. آرتق قاروزو ، کندی وطنی (ناپولی)نك قربنده‌کی «سوره‌نتو » نك پارلاق کونشی آلتنده کیتدکجه ایپله‌شیوردی... فقط بردنبره یکیدن خسته‌لانان قاروزو ، ۲ اغستوس ۱۹۲۱ سنه‌سنده اولدی . «دوروتی آمان اوله‌یه‌یم » جمله‌سی ، بویوك مغنینك صوك سوزلریدی .

قاروزو کندینی هیچ زورلامه‌دن اك تیز مقاملره چیقه‌بیلدیکی کبی. پس صدایه انتقال ایدنجه مقامدن انحراف ایتمزدی . قاروزونك موفقیتنه یالکز سسنك کوزه‌للکی ، موسیقیده‌کی ممارسه‌سی عامل اولمامشدر . اونی شهرته یاقلاشدیریلان ، سسنك هر کسی قولایلقله تسخیر ایده‌بیلمه‌سیدی . او بو خاصه‌یه مالکدی. چوق کوزه‌ل سسلر ایشیتمش اولان یاشلی آداملر بیله ، قاروزویی دیکله‌دکدن صوکرا، اولادلرینه یالکز قاروزویی دیکله‌ملرینی توصیه ایدیورلردی . قاروزو یالکز ایتالیانجه تغنی ایدردی . باشقه بر لسانده تغنی ایتمه‌مشدی . ایتالیانجه اولمق شرطیله اك کوچوك رولاری بیله قبول ایدییوردی. قاروزو الك زیاده (قارمه‌ن) (آیدا) (تراویاتا) (ریغوله‌تو) (لا بوهه‌م) (اون باللو این‌ماشله‌را) (قاوالیه‌را روستیقانا) و (پالیاچچی) اوپه‌رالرنده شهرت قازانمشدر .

قاروزونك شهرتلی اطرافنده :

قاروزونك صنعت شهرتنك یاننده برده قومارباز لق شهرتی واردی كه دوستلری و قاریسی ، بوتون اصرار ورجالرینه رغماً اونی بو خویندن بردرلو چیره‌مه مشلردر . اكثر آقشاملر اوپراسنی تعنی ایتدكدن صوكره قومار ماصه‌سنه اوطورور واو كیجه قازاندیغی بیكلرجه لیرایی باطیردقدن صوكره اوینه عودت ایتمك ایچون اوطوموبیل پاره‌سنی آرقاداشلرندن اودونج اولارق آلیردی . قاروزونك بوتون حیاتنده قازاندیغی پاره‌لر تقریباً بزم پاره‌مزله درت بش میلیون لیرایه بالغ اولور . اونی طانیانلرك تخمیننه نظراً قاروزو ثروتنك درتده اوچنی قومارده باطیرمشدر . بوتون حقیقی صنعتكارلر كبی قاروزو پاره ایچون دكل ، صنعت ایچون یاشامش بر دها ایدی . بو اعتبارله قولایلقله تأمین ایتدیكی ثروتی ینه عینی قولایلقله قومارماصه‌سی باشنده غائب ایتمسی اونك طبیعتی ازرنده هیچ برتأثیر براقامشدر . قومارماصه‌سنده وارنی یوغنی ترك ایتدكدن صوكره‌كی حالی شایان تدقیقدر . وفاتندن صوكره بر آرقاداشنك ایتالیان غزته‌لرینه بیاناتنی بورایه عیناً نقل ایدیورز :

« قاروزو ایچون پاره برغایه دكل ، « بر واسطه ایدی . یكرمی بش سنه « دوام ایدن صیقی آرقاداشلغمز « اثناسنده اونك هیچ برزمان پاره‌لی « اولدیغنی تخطر ایده‌میورم . او یوز « بیكلرجه فرانغی بر ساعتده صرف « ایتدكدن صوكره كندیسنی دها « مسعود عد ایده‌ردی . اساساً « كندیسی ده جیبلرینك دلیك اولدیغنی « دائما اعلان ایدردی .

« بر كون نیویورق اوپراسندن « چیقدقدن صوكره اوكا نصیحتده « بولونمق ایسته‌دم و دیدم كه : شیمدی « جیبك پاره‌لر ایله دولو بولونیور . « شو قومارخانه‌یه اوغرامه‌دن اویكه « عودت ایت ده راحت راحت اویقویه « دال . بو صورتله معناً ومادةً مستفید « اولورسك . بو نصیحته جواب « ویرمه‌دی و قولمه كیردرك بنی ده « هر آقشام دوام ایتدیكی بر باقاره صالوننه سوروكله‌دی . اوراده اونی « قومار صالوننك قپوسندن براقدم « و بكلمك اوزره سیغاره صالوننه « دالدم . یاقدیغم سیغاره‌می بیتیرمكه « هنوز وقت بولامادن پر نشئه یانمه « كلدی و قولتوغمه كومولرك دیدی كه :

« — سن یكرمی دقیقه اول بكا « ایی بر اویقو تمنی ایدییوردك . بن « آنجق شیمدی راحت بر اویقو « اویویه بیله‌جكم ، چونكه جیبلریمی « بوشالتدم . بو آقشامده شانسم بكا « یاردیم ایتمه‌دی .

« فی‌الحقیقه قاروزونك قومارده
« هیچ شانسی یوق ایدی . اونك
« قومارده قازاندیغنی هیچ خاطرلا-
« میورم . حتی کندیسی‌ده پك
« خاطرلامازدی . بردفعه قوماردهکی
« شانسسزلغندن بحث ایدرکن آیاغه
« قالقدی ، النی آلننه کوتوردی ،
« ودیدی که :

« — أوت شیمدی خاطرلیورم:
« بوندن اون بش سنه اول بردفعه
« قومارده قازانمش ایدم .

قاروزونك دوستلری اونك قومار ماصه‌سی باشنده اوله‌جکنی هرزمان لطیفه اولارق سویله‌رلرمش - فقط قدر اونی قومارماصه‌سنده دکل خسته یاتاغنده اولومه سوروکله‌دی .

قاروزو منسوب بولوندیغی ایتالیان ملتنه سسی ایله چوق خدمت ایتمش وپروپاغانده یاپمش ایدی . اونك ایتالیان اولمسی آمریقاده و آوروپاده بوتون ایتالیانلری سودیرمش وایتالیان ملتنی صنعتکار ، یوکسك برملت اولارق طانیتمشدی .

قاروزونك وفاتندن ایکی آی اول
آلنمش برفوطوغرافی

ویقتور هوغو

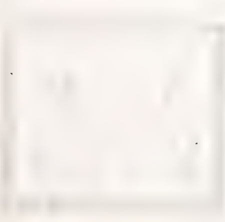

ناشری
رسملی غزته

جلد : ۱
فورمه : ۷

بویوك آدملر سریسی

۷ [illegible]
غروشدر

بويوك آداملر سه‌ريسی

ابراهيم علاء الدين بكك رياستى آلتنده كزيده بر هيئت علميه
طرفندن وجوده كتيرلمشدر .

ويقتور هوغو

رسملى خزينه

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سى
۱۹۲۷

فرانسه‌نك اون دوقوزنجی عصرده
یتیشن بو اك بیوك دماغی یالكز
فرانسزلرك دكل و منحصراً اون
دوقوزنجی عصرك ده دكل؛ بلكه
بوتون جهانك اك شامل و اك فیاض
دهالرندن بری عد اولونور. (هوغو)
شعر و ادبیاتك اك مكمل تمثال ظفریدر
بر فردك فكریله، قلمیله بر عصر
اوزرنده ناصل حكمران اولدیغنی
هوغونك حیاتنده و اثرلرنده كوره‌جكز.
هیچ شبهه یوق كه (ویقتور هوغو)
بشریته قیمت ویرن و كندینی
طانیانلری یوكسلتن شخصیتلردندر.

فرانسه‌ده ويقتور هوغو نامنه رکز اولنان مشهور هيكللردن بری

ويقتور هوغو

تورکلرده (فضولی) ايله (حامد) ، عجملرده (فردوسی) ايله (سعدی) ، انكليزده (بايرون) ايله (شكسپير) ، آلمانلرده (كوته) ايله (شيللەر) و ادوارقديمه‌ده (هومەر) ايله (ويرژيل) نامىل ايچنده ياشادقلری دورلرك وقوملرك دهالرينه تمثال عدايديليورلرسه (هوغو) ده اون دوقوزنجی عصر فرانسه‌سی، حتی آوروپاسی ايچون بويله معظم بر تمثالدر . حتی بعضيلری دنيانك الك بويوك شاعری اولمق اوزره اوچ داهينك اسمنی ذكر ايدرلر : دانته، فردوسی و هوغو ... فی الحقيقه بو اوچ آدامك بشريت اوزرنده‌كی تأثيرلری ديكر بوتون قلم صاحبلرندن داها زياده شامل اولمشدر .

هوغونك چوق مهم بر شخصيت ادبيه اولماسنه سبب شخصی دهاسنك عالمشمول بر ماهيتی اولماسی قادار اثرلرينك فوق العاده مبذول بولونماسی و ايچنده ياشاديغی جمعيت حياتنده بر چوق رولل اويناسی و سياسی ،

اجتماعی هر نوع حیاته کیره‌رك هر صفحه‌ده حرمت قازانمشیدر . بونلردن باشقه (ویقتور هوغو) ١٩ نجی عصرك ایلك نصفنده ادبیاته حکم ایتمش اولان بر (مکتب ادبی) نك رئیسی عد اولنور . بو مکتب ادبی (رومانتیزم) اسمنی آلیرکه ماهیتنی و کندندن اولکی (قلاسیسزم) مکتب ادبیسیله فرقینی بر آز صوکره موضوع بحث ایده‌جکز .

هوغونك چوجوقلغی:

ویقتور هوغو ١٨٠٢ تاریخنده (بوزانسون) قصبه‌سنده دوغمش و (١٨٨٥) ده پاریسده (٨٣) یاشنده محترم ومظفر بر حکمدار ویا رئیس دولت قادار پر دبدبه اولان اوزون وشانلی عمرینی اکمال ایتمشدر.

هوغونك باباسی (جنرال هوغو) اسمیله فرانسه تاریخنده ایز براقمش بر آدامدر . (ویقتور) دوغدیغی زمان باباسی هنوز یوزباشیدی .

هوغونك چوجوقلق حیاتی اوزمانکی ضابطان اولادی کبی فرانسه‌نك عنعنوی حیات عسکریه‌سنه قاریشه‌رق کچمشدر . بر عسکر اولادی ، بالخاصه برنجی ناپولیونه خدمت ایتمش بر جنرال اوغلی بولونماسی هوغونك اثرلرنده دائما کندینی کوستره‌ریر . باباسی ایله برلکده آوروپانك بر چوق یرلرینی و بالخاصه اسپانیا و ایتالیایی کزوب کوره‌ن هوغو بوممالکتلرك شرق اقلیمنی آندیران رنکلرندن وتنوعلرندن چوق مستفید اولمشدر . نته‌کیم اثرلرنده ، باخصوص (Les Orientales) اسمنده‌کی شعر مجموعه‌سنده رنکلرك و تصویرلرك مبذولیت و تنوعی او سیاحتلردن آلنمش انطباعلرك عکسلریدر . (هوغو) بر طرفدن سیاحت ایتمکله برابر چوجوقلغنده اون ایکی یاشلرینه قادار برنجی ناپولیونك ظفرلرینی ایشیتدی .

ذکاسنی و شعر وادبیات قابلیتنی پك کوچوك یاشلرنده ابراز ایتمشدر . اون یاشنده ایکن بیله شایان دقت شعرلر یازمشدی . هله مخیله‌سنك وسعتی واسانه تصرف اعتباریله قدرتی چوجوقلق شعرلرنده دخی بارزدر . اون بش یاشنده ایکن فرانسز آقاده‌میسنك اعلان ایتدیکی بر مسابقه‌یه اشتراك ایده‌رك اورایه بر شعرینی کوندرمشدی. آقاده‌می بوشعری تقدیر ایتدی. حتی دیرلرکه اکر شاعرك قاچ یاشنده اولدیغی اوکره‌نمش اولماسه‌لردی برنجیلك مکافاتی ده اون بش یاشنده‌کی هوغویه ویرمه‌لری ممکندی . فقط بوندن یوز اون سنه اول یعنی شاعر اون بش یاشنده ایکن فرانسز علم و ادب عنعنه‌سنده دخی یاشك باش قادار حکم و اهمیتی واردی . هوغو آقاده‌میدن برنجیلك مکافاتی آلامامش اولمقله برابر ینه بر تقدیرنامه ایله تشویق ایدیلمشدر . اوچ سنه صوکره یعنی

بر قارز هوغو اون یدی یاشنده

اون سکز یاشنده ایکن ده تولوز آقادمیسنك (آلتون چیچك) مکافاتی وزاندی. کوروليور که شاعرك ظفرلری چوجوقلق دورلرندن باشلار. اوکا ایلك ادبیات هوسنی قیلیجی قادار قلمنه ده صاحب اولان باباسنك آشیلامش اولماسی ممکندر. نته کیم دیکر ایکی برادری ده کندیسیله قابل قیاس اولمامقله برابر آز چوق ادبیات هوسی ابراز ایتمشلردی. معمافیه هوغونك حسیاتی اوزرنده باباسندن زیاده آنه‌سنك تأثیر کوسترمش اولماسی داها فضله قبول ایدیله‌بیلیر. چونکه آنه‌سی حساس وهیجانلی برقادینندی. بوکا مقابل پدری سرت، جدی و اوغلونه پك یوز ویرمه‌ین بر عسکردی. هله آنه‌سنك وفاتندن صوکره هوغو باباسنه‌نی غائب ایتمش کبیدر. (نشانلیسنه مکتوبلر) نده بوحالی پك مؤثر بر لسان ایله آکلاتیر.

کنجلکی وازدواجی:

هوغو کنجلکنده آتشین، حریص، کیمسه‌یی بکنمه‌ین، کندینه مغرور وپك ایرکن تقدیر ایدیلمش اولان قدرتلرینه اعتمادکار بردلیقانلی ایدی. صوکرالیسی مؤخراً زوجه‌سی اولان (تهرز) ه یازدیغی مکتوبلرده کنج روحنك بوتون بو احتراصلرینی افشا ایتمشدر. اومکتوبلرده باباسندن، حیاتندن و کندینی کافی درجه‌ده تقدیر ایتمه‌ینلردن شکایت ایدر. حزین وحساس بر کنج روحی کوسترمکله برابر آتیدن پك چوق شیلر بکله‌دیکنی ومظفریتندن امین اولدیغنی ده صاقلاماز.

فی الحقیقه هوغو یکرمی یاشنده ایکن یعنی (١٨٢٢) ده (له‌زود) (Les odes) اسمنده‌کی ایلك شعر مجموعه‌سنی نشر ایتمشدرکه ایکی اوچ سنه صوکره بونك دیکر ایکی جلدینی نشر ایده‌رك (له‌زود ئه‌له‌بالاد) اسمنده‌کی اثرینی وجوده کتیرمشدر.

هوغو یکرمی یاشنده ایکن مشهور فرانسز ادیبی (شاطوبریان) کرك ادبی حیاتده، کرك سیاسی و اجتماعی حیاتده کندینی تماماً طانیتمش وتکمل ایتمش اللی درت یاشنده بر استادایدی. کنج هوغویه (علوی چوجوق) عنوانی

ویرن اودر . هوغویی فوق‌العاده تشویق ایتمش اولان بو لقب ادبیات عالمنده مشهور اولمش و استعدادینی پك ایرکن ابراز ایده‌ن چوجوقلر مواجهه‌سنده (شاطوبریان) نك هوغویه ویردیکی لقبك خاطرلاتاسی تعامل تشکیل ایتمشدر .

هوغونك کنجلکنده‌کی حیات عاشقانه‌سی ده چوق حرارتلی و هیجانلیدر. صاف ، یوکسك ، فقط غایت شدتلی و قیصقانج بر عشق ایله سومشدر . « نشانلی‌یه مکتوبلر » چوق تمیز ، فقط فوق‌العاده شدید بر عشقك معکسیدر . هوغو سوکیلیسنی کندی کوزندن بیله قیصقانیر و اونك الك اوفاق بر مسامحه‌سندن دولایی صحیفه‌لرجه سوزشلی شکایتلر و سرزنشلر یازار . دینه بیلیر که هوغو بو مکتوبلرنده عادتا ادبی بر تمرین یاپمشدر . باباسنك استبدادندن و کندینه قارشی شفقتسزلکندن ، حیاتنی مستقلاً تأمین ایتمك و بر مسلکه صاحب اولمق خصوصنده‌کی آرزو و تصورلرندن اوزون اوزون بحث ایده‌ر . سوکیلیسنه صاحب اوله بیلمك خصوصنده بونلرك بر آن اول تحققنی لازم کوردیکی ایچون صبرسزلقدن ناصل الم چکدیکی کورولور . هوغو نهایت سوکیلیسیله أولنمش و مسعود بر عائله یوواسی قورارق ایکی ارکك و ایکی قیز اولاده صاحب اولمشدر . فقط هوغو مکسان اوچ سنه‌لك اوزون عمرنده عائله‌سنك همان بوتون ارکان اساسیه‌سنی غائب ایتمك صورتیله بویوك ماتملره اوغرامش ، بو الملری ده اثرلرنده بویوك بر قدرتله انطاق ایتمکدن کری دورمامشدر .

قلاسیقلر و رومانتیکلر :

هوغونك ۱۹ نجی عصرك ایلك نصفنده ادبیاته حکم ایتمش اولان بر مکتب ادبینك رئیسی اولدیغنی سویله‌مشدك . (هوغو) نك اثرلری وادبی مسلکی حقنده عمومی بر فکر ایدنمك ایچون اول امرده (رومانتیزم) اسمیله تأسیس ایتمك ایسته‌دیکی مسلك ادبینك نه اولدیغنی و بونکله اوندن اول‌کی (قلاسیسزم) مسلك ادبیسی آراسنده باشلیجه نه کبی فرقلر بولندیغنی خلاصةً کوزدن کچیرمك فائده‌لی اولور .

فرانسه‌ده اون سکزنجی عصر نهایتلرنده حادث اولان سیاسی و اجتماعی انقلابلر یاواش یاواش دوشونمك وحس ایتمك طرزلری اوزرینه ده اجرای تأثیر ایتدی . حتی (رومانتیزم) ك ایلك خبرجیلری اون سکزنجی عصرده باشلامشدر . نته‌کیم (ژان ژاق روسو) بونلردندر .

کذلك (شاطو بریان)، (آندره شه‌نیه) ، (مادام دوسه‌وینیه) ده قلاسیکلرله رومانتیکلر آراسنده‌کی استحاله دوره‌سنه عائددرلر .

عینی مکتب مسلك وادبی‌یه منسوب اولانلر بالطبع شخصیت اعتباریله آیریلیور دیمك دکلدر . بالفرض (آلفرد دوموسه) ، (لامارتین)

و (آلفره‌د دووینی) دخی رومانتیزمه منسوب اولمقله برابر هوغو ایله آرالرنده و کذلك کندی بینلرنده چوق فرق واردر .

عجبا (رومانتیزم) مکتب ادبیسنك عمومی فرقلری و مخصوصاتی نه‌لردر ؟ اولا آشکارکه بو مکتبلر اوندن اول دوام‌ایدن قلاسیقلره تعارض‌اعتباریله آیریلیر . فقط بو تعارضك اساسلی نقطه‌لرینی آرایالم :

برنجی فرق — قلاسیق اثرلرده مؤلف کندیسنی حس ایتدیرمز . حالبوکه(رومانتیزم)ده اثرلرشخصیدر. یعنی قلاسیق اثرلر (شیئی)، رومانتیك اثرلرده (انفسی) درلر .

ایکنجی فرق — رومانتیکلرده یعنی ١٩ نجی عصر ادبیاتنده توصیف و ترسیم صنعتی چوق بر طوتار . مثلا او دوره عائد رومانلرده برچوق تعریفات کورورسکز . حالبوکه قلاسیق اثرلرده ترسیم یالکز داخلی یعنی معنویدر. دیمك‌که قلاسیق‌ادبیات داهازیاده‌روحی‌ادبیاتدر. رومانتیکلرده ایسه ترسیم خارجیدر . قلاسیقلرده حسیاته ، تفکراته عائد توصیفلر مبذولدر . بوکا بدل رومانتیکلرده (ده‌قور) ، صحنه ، موقع، محیط ومحلی رنك اهمیتی حائز بولنور . بوندن رومانتیزمك تصویری برادبیات‌اولدیغی آکلاشیلیر . مثلا هوغونك بر اثری بالفرض بر تیاتروسی اوقوندیغی زمان صحنه ترتیباتی ، قوستوم و سائر تعریفلر درحال نظردقتی جلب ایدر .

اوچنجی فرق — معلومدرکه(قلاسیق) تعبیری فرانسزجه‌ده (صنف) معناسنه کلن (قلاس) کلمه‌سندن چیقمشدر . قلاسیق اثرلر صنفلرده اوقونه‌جق ، ودرسخانه‌لرده مشق اتخاذ ایدیله‌جك، نمونه اولاجق اثرلر دیمکدر . اویله موده‌للرکه چوق اوصافی وآز خطاسی اولمالی .

فی‌الحقیقه (قورنه‌ی)، (راسین) ، (لابرویه‌ر) ، (بووالو) کبی ١٧ نجی و ١٨ نجی عصر قلاسیکلرینك‌اوصافی معقولیت فکر و شکلده اعتدال یعنی (اولچو) ایدی . بو ذواتك اثرلری برر ، ایکیشر جلددن عبارت اولمقله برابر اوصاف‌اعتباریله چوق‌قیمتلیدر. قلاسیق‌مؤلفات‌اسلوبك میزان‌واعتدالی ایچون عادتا برر درس کبیدرلر . قلاسیقلرك بروصفی‌ده اصول (مه‌تود) وانتظامدر .

حالبوکه رومانتیکلر قلاسیقلرك دائما معین ویکنسق‌اولان شکللرندن، موضوعلرندن اوصانمشلر والهاملرینی داهازیاده اجنبی مملکتلرك تاریخلرندن وقعه‌لرندن آلمایه‌چالیشمشلردر.رومانتیك ادبیاتده حس وخیال ، عقل ومنطقه تقدم ایدر وفردیت‌داهازیاده‌تظاهره امکان بولور . قاعده وموده‌لدن‌زیاده شخصی دهااهمیتی حائزدر . شخصی هیجانلره واحتراصلره استناد ایده‌ن

ویقتور هوغو صوڭ سنه‌لرنده

ویقتور هوغو اختیارلغنه رغماً صوڭ کونلرینه قدر زنده‌کیسنی محافظه ایتمش ، ونشئه‌سنی غائب ایتمه‌مشدی

ویقتور هوغو طورونلرینك اورته‌سنده

« لیریك » شعرلر (رومانتیزم) ك مولودیدر .

دردنجی فرق — اسلوب آیریلیغیدر . قلاسیق لسان چوق آچیق وقولایدر . مثلا (وولته‌ر)ی بو کونکی فرانسزجه‌یی اوکره‌نلر پك اعلا آکلارلر . (راسین) (قورنه‌ی) ده بویله سهولتله آکلا- شیلابیلیرلر . حالبوکه رومانتیکلر لسانی وتعبیراتی زنکینلشدیرمك ایسته‌مشلردر . بالفرض ویقتور هوغوده ایجاد اولونمش کلمه‌لر ، خصوصی لهجه‌لر ، یکی تعبیرلر ، اجنبی لهجه‌لردن استعاره ایدلمش اصطلاحلر واردر .

ویقتور هوغو ۱۸۲۷ ده نشر ایتدیکی (قروموِل) اسمنده‌کی درامی (رومانتیزم) ك اساسنی آکلامق اعتباریله مهمدر . بو اثر حد ذاتنده اهمیتلی بر شی دکل . هیچ ده اوینا- نمامشدر . چونکه پك اوزوندر . آنجق بو درامك اهمیتی مقدمه‌سنده اوزمانك یکی مسلك ادبیسی اولان (رومانتیزم) حقنده ایضاحاتی محتوی بولونماسیدر .

بزم ادبیاتمزده بونك مماثلنی نامق کمال بك یاپدی . (جلال الدین خوار زمشاه) اسمنده‌کی تیاتروسنك اوزون مقدمه‌سی اسکی دیوان ادبیاتنه هجومی ویکی شکل ادبینك مدافعه‌سنی احتوا ایده‌ر . نامق کمال بك هوغویه یتیشمش ، اونك دورنده (رومانتیزم) ك تأسس ایتدیکی زمانده پارسده بولونمش یکی مسلك ادبینك ارکانی طانیمش ومملکتمزده مماثل انقلابی یاپمایه تشبث ایتمشدی . کمال ، هوغودن اوچ سنه صوکره وفات ایتمشدی .

هوغونك اثرلری :

ویقتور هوغونك اثرلری هم چوق مبذول ، هم ده غایت متنوعدر . شعر یازمش ، مقاله یازمش ، سیاسی ، اجتماعی خطابه‌لر ، معظم رومانلر ، برچوق تیاترولر وجوده کتیرمشدر . رومانلرینك ایچنده اوچ ، درت جلد یعنی بر قاچ بیك صحیفه طوتانلر اولدیغی کبی شعر مجموعه‌لرینك آراسنده ده ایکی ، اوچ جلد یعنی بیك صحیفه‌یه بالغ اولانلر واردر . هوغو اون یاشندن سکسان اوچ یاشنه قادار ، یعنی أولونجه‌یه قادار بویوك بر عشق وهیجان ایله یازدی . بو یازیلرك آراسنده لیریك (عاشقانه) شعرلر ، وطنپرورانه خطابه‌لر ، داستان طرزنده منظومه‌لر بولوندیغی کبی تاریخی ، اجتماعی وفلسفی اثرلرده واردر .

ایلك شعر مجموعه‌سنی یکرمی یاشنده ایکن نشر ایتمش اولدیغی یوقاریده سویله‌مشدك . بوندن صوکره (۱۷۲۶) تاریخنده یعنی ۲۴ یاشنده ایکن (لەزوریانتال) اسمنده‌کی مجموعهٔ اشعاری نشر ایدیلدی . بو شعرلر تصویرلرنده‌کی رنك و مبذولیت اعتباریله

اسپانیا و ایتالیانك انطباعلرینی حاوی وشرقچه‌شنیسنی متضمندر. (هوغو) نك کنجلکده‌کی شهرتنی بو اثر تقویه ایتدی.

بو اثردن صوکره صره‌سیله ۲۷ یاشنده ایکن (خزان یاپراقلری) ۳۱ یاشنده ایکن (شفق نغمه‌لری)، ۳۳ یاشنده ایکن (درونی سسلر)، ۳۶ ایکن‌ده (ضیالر کولکه‌لر) عنوانلی شعر مجموعه‌لری نشر اولوندی.

بونلردن باشقه ایکی مهم اثر منظومی واردرکه بری (جزالر) اسمنی طاشیر، ایکنجیسی‌ده (مناقب اعصار) عنواننی حائزدر. (جزالر) جلدینی دولدوران شعرلر سیاسی و قمه‌لرك اثر الهامی اولان نفیس وچوق قوتلی منظومه‌لردن ترکب ایدر.

هوغو ایکنجی ایمپراطورلق زماننده بر چوق شخصیتلر میاننده بروکسلده نفی اولونمشدی. اوچنجی ناپولیون علیهنده شدتلی نشریاتده بولونماسی بونك سببی ایدی.

فرانسه حدودی خارجنه نفی ایدیلنجه بروکسلدن صوکره (ژه‌رسه‌ی) آداسنه التجا ایتدی. منفاده تمام اون سکز سنه قالمش وبو اثناده بر چوق اثرلر یازمشدرکه بلکه الك قوتلیسی (جزالر) عد اولونه‌بیلیر. (مناقب اعصار) اسملی اوچ بویوك جلدی دولدوران معظم شعر مجموعه‌سی ایسه هرمملکتك وهر عصرك الك مهم مناقب تاریخیه‌سنه تماس ایده‌ن معظم شعرلردن مرکبدر.

بوراده هوغو داستان طرزینی ترویج ایتمشدر. داستان (ئه‌پویه) یعنی تاریخی فوق العاده لکاری ترنم ایده‌ن منظومه‌لر دیمکدر. مثلا (ایلیادا)، (اودیسه)، فرانسه‌ده (شانسون دورولان)، بزده نفعی قصیده‌لری، ایرانده (فردوسی) نك (شهنامه) سی بویله بر ئه‌پوپه‌در.

ویقتور هوغونك (مناقب اعصار) نده یاپمق ایسته‌دیکی شی بوتون انسانلق تاریخنده بولونان عمومی تمایللری، شرقده، غربده، قرون اولی ووسطی‌ده ملتلرك فکری تمایللرنده‌کی فرقی کوسترمکدر. مثلا اوراده‌کی (وجدان) اسمنی طاشیان مشهور شعر (هابل) ایله (قابل) ك مجادله‌لرندن آلنمش، ایلك دور انسانیته عائد بر خاطره‌یی احتوا ایدر. ینه اوراده (محمد) اسملی وحضرت پیغمبرك کیفیت ارتحالنی غایت نفیس و مؤثر صورتده و تاریخی روایتلره آز چوق استناد ایدیله‌رك یازیلمش اوزون بر شعری واردر. بزده (مولد نبوی) یه عائد اولارق (سلیمان چلبی) دن بری برچوق شعرلر یازیلدیغی حالده (وفات نبوی) کبی چوق حزین و یوکسك بر موضوعك شاعرلریمزی هیچ مشغول ایتمه‌مش اولماسی شایان دقت بر نقصاندر. (هوغو) بو شعرینی نك بی طرف بر لسان

ساقز آطه‌سنده قتل عام

یونانستان استقلالی آلدایتمك ایچون، تورك اداره‌سنه قارشی عصیان ایتدیکی صره‌لرده ویقتور هوغوده مشهور یونان محبی (لورد بایرون) کبی یونانیلر لهنده هیجانلی منظومه‌لر یازمشدر . رسام دولاقروانك ویتابلوسی ویقتور هوغونك (ساقز قتل عاملری) عنوانلی منظومه‌سنك أثر الهامیدر.

ایله و عادتا بر مسلمان حسیله چوق صمیمی اولارق یازمشدر .

هوغونك (مناقب اعصار) ده شرقه و بزه عائد منظومه‌لر آراسنده برده (سلطان مراد) شعری واردر که بونده هوغو برنجی وایکنجی مراد ایله دردنجی مرادك شخصیتلرینی قاریشدیرمش وقوصوه صحراسنده غالب اولان مرادی عینی زمانده بغداد فاتحی اولارق کوسترمشدر.

ذاتاً هوغو کرك شعرلرنده، کرك نثرلرنده مناسبت دوشدکجه تورکلره و مسلمانلره قارشی خصومتنی اظهار ایتمشدر . بالخاصه یونانستان استقلال مجادله‌لری مناسبتیله یونانیلرك لهنده

بولنور. و بزم باربار افمزدن بحث ایدر. آناسندن و عائله‌سندن قویو بر قتولیك تعصبی آلان و بو تأثیرلر آلتنده قرون وسطانك خریستیان تعصبنه وارث اولان هوغونك قدیم یونان مدنیتنه مفتون اولماسی و توركلرك اصالتی و مدنیتی حقنده ذره‌جه معلوماتی بولونمامامسی پك طبیعی اولارق كندیسنده بو قناعتری تولید ایتمشدر.

هوغونك بو قاریده بحث ایتدیكمز (قروموه‌ل) اسمنده‌كی تیاتروسندن ماعدا (ئه‌رنانی) ، (روی بلاس) ، (لوقره‌س بورژیا) كبی متعدد تیاترولری داها واردر كه بونلر بوكونكی صحنه قاعده‌سنه اویماز و پك ده اوینانمق قابلیتنده دكلدرلر. تیاترو شخصلری ده غریب و خارق العاده‌در.

رومانلر آراسنده (نوتردام دوپاری) ایله (سفیللر)ی برر شاه اثر عد اولونه بیلیر. (بر محكومك صوك كونی) ، (كولن آدام) ، (سكسان اوچ) ، (دكز ساعیلری) الخ اسملرینی طاشییان داها بر چوق رومانلری ده وارسه ده بونلر اولكیلره نسبتله درجۀ ثانیه‌ده كالیرلر.

(سفیللر) درت بویوك جلد طوتان همان ایكی بیك صحیفه‌یه بالغ اولان معظم بر رومانلدر كه اوراده هوغو (ژان و الژان) اسمنده معصوم بر كوره‌ك محكومنی فضیلتك تمثالی اولارق كوسته‌ریر. و انسان عدالتنك بعضاً نه قادار وخیم بر صورتده آلداندیغنی تصویر ایدر. كرك (سفیللر)، كرك (نوتردام دوپاری) هوغونك قریحۀ خیالیه‌سنك وسعت و عظمتنی اثبات ایده‌ن پك چوق وقوعات و شایان عبرت صفحات ایله دولودر.

(ژان و الژان) رومان قهرمانلری آراسنده یاپیلان بر آنكت نتیجه‌سنده برنجیلكی احراز ایتمشدر. شبهه یوق كه اوكا بو علاقه‌یی بخش ایده‌ن (هوغو)نك حقنده ویردیكی تفصیلات و اوكا یاشاتدیغی وقوعات اولیور. (نوتردام دوپاری) ایله (سفیللر) سینه‌ما پرده‌سنه عكس ایدنجه دخی رومان فیلملرینك اك قوتلیسی و اك تربیتكاری اولدیلر.

(هوغو) اوزون عمرینك صوك كونلرینه قادار نشریاتده بولوندی. حیاتنك صوك اون سنه‌سنده (یوللر و اورمانلر ترنملری)، (بویوك بابا اولمق صنعتی)، (بابا)، (عالی مرحمت)، (ذكانك درت روزكاری) اسملی اثرلرینی نشر ایتمشدی.

فرانسه‌نك آلمانلر قارشی اوغرادقلری ۱۸۷۰ هزیمتی اثناسنده هنوز وطننه دوندی. پاریس محاصره‌سنده اختیارلغنه رغماً ملی اردوده فعلاً چالیشدیغی كبی آلمانلره قارشی متعدد و چوق قوتلی مكتوبلر و مدافعه نامه‌لر یازدی. حتی (بیسمارق) شاعری یاقالایوب آصمق نیتنده ایدی. هوغو كندی شخصی

ماتملری کبی ملی ماتملری ده معظم اثرلریله قید ایتمشدر .

وفاتندن اوچ سنه اول اعیان اعضالغنه انتخاب ایدلمشدی . مملکتنك هردرلو حیاتنده ایز براقمش اولان هوغو صوك ییللرنده عادتا فرانسزلرك پیغمبری کبی پرستش ایدیلیردی . شاتوسنه اوزاق مملکتلردن کلەرك اونی بردفعه‌جق کوره‌بیلمك اوزره بالقونه چیقماسنه انتظاراً هرکون قاپیسنك اوکنده بکلەین بر چوق پرستشکارلری واردی . او بیاض صاچلری و بم بیاض صقالیله هالەلنمش ذکی واولغون سیماسنی کوسترنجه جوارنده دائما بر آلقیش طوفانی قوپاردی .

خصوصی حیاتنده پك تیتیز و کندینه چوق مغروردی . (امیل فاکه) (هوغو)یی تشریح ایدرکن غرضکار-لقلرینکده دیکر اوصافی کبی بویوك اولدیغنی قید ایدەر . کندینی کرسیٔ خطابتده کولونج بولمش اولان موسیو (وویو) اسمنده برینك شتم غلیظ ایله آناسنی سوودیکنی وبعض آثارینی بکنمه‌مش اولان موسیو (نیزار)دن ده اوتوزسنه‌صو کره‌بحث ایدەرکن (موسیو نیزاره بکزەین بر اشك آکیریور) دیدیکنی سویلر .

(هوغو) نك کرك شخصی، کرك ادبی بعض قصورلری اولابیلیر . فقط اونو تماملی که اونك کتبخانەلردولوسی اثرلرندن هربری آیری آیری مختلف ادیب و شاعرلرك مدار افتخاری اولابیله‌جك برسرمایه تشکیل ایده‌بیلیردی .

رودهن

ناشری رسملی غزته

جلد : ١
فورمه : ٨

بيوك آدملر سريسی

٧ مجموعه
غروشدر

بويوك آداملر سلسله‌سى

ابراهيم علاءالدين بكك رياستى آلتنده كزيده بر هيئت علميه طرفندن وجوده كتيرلمشدر .

رودن

رسملى غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سى
۱۹۲۷

رودن، متمادی بر مساعی
غیرتنده، ثبات و عزمی سایه‌سنده
اون دوقوزنجی عصر صنعتنده اکثر
اولمسه ده باشلی باشنه بر مکتب وجوده
کتیرمسه اولان بر هیکلتراشدر.
اونلک صنعتنده کوستردیکی موفقیت،
اوکونه قدار تعقیب ایدیلن اصوللری
نظر اعتباره آلمایه‌رق، کندی خصو-
صی دوشونجه‌لرینی هر اثرنده یاشا-
تمه‌ده بویوک بر انقلاب یاپمسنده‌در.
رودن یالکز بویوک بر هیکلتراش
دکلدر. او، عینی زمانده بولندوکی
بوتون اثرلری بویوک بر عزم
و غیرتله چالیشان و یاراتان یاراتمه
هدفنه دوغرو ایلرلمسه اولان
بر ثبات هیکلیدر

داهی هیکلتراش (رودن) زوجه‌سیله قارشی قارشی‌یه

رودن کنجلکنده چوق سفالت چکمشدی . یاری عمرندن صوکرا دهاسنك ثمره‌سنی کورمکه باشلامش و رفاه ایچنده دنیایه کوزلرینی قاپامشدر .

رودن

صنعتکارلر دوغارکن، کندیلرینی حیاتده شهرته کوتوره‌ن استعدادلرله برابر دنیایه کلیرلر .. اونلر ، فطرتاً صنعتکاردرلر. بدیعی استعداد، دیکرلرینه نسبةً دها اول کندینی کوستریر .. مثلا بر چوجوق فرض ایده‌لم .. او، هنوز اوقومادن، یازمادن اول خیالی رسملر چیزر. براو بونجاق ویاخود قوطونك اوزرنده‌کی رنکلر، بویاوروك رنکلرده اولان مجذوبیتی رسمه قارشی استعدادینی درحال میدانه چیقاریر . حیاتلرنده بویوك شهرت قزانان صنعتکارلر ، دها چوجوقلقلرنده بو استعدادلرینی کوسترمشلر وهرکسی حیرته دوشورمشلردر . ذاتاً چوجقلرك استعدادی، ذکالری الك اول بدیعیات ساحه‌سنده

کندینی کوستره‌بیلیر . نته‌کیم «رونه‌سانس» صنعتکارلرینك اکثریسی یکرمی یاشلرینی ادراك ایتمه‌دن اول ، حیاتلرینك اڭ بویوك اثرلرینی وجوده کتیرمشلردی . (میلله) داها هنوز رشدیه مکتبنده طلبه‌ ایکن اوله‌رق بولونورکن صنایع نفیسه مکتبلرنده ، کوچوك سرکیلرده مکافاتلر قازانمه‌یه موفق اولویوردی . (لانده‌سئه) اون یاشنده برچوجوقکن ؛ کوزلری قاپالی اولدیغی حالده هر هانکی بر حیوانك رسمنی چیزه‌بیلیوردی . بعضیلری ده متمادیاً مسلکارینك اڭ اینجه نقطه‌لرینه دقت ایدییورلر ونهایت بو بیلمق بیلمه‌ین مساعیلری اونلری ،او کوچوك صنعتکارلری پك ایرکن غایه ایدیندکاری هدفه سوروکلیوردی .

اون دوقوزنجی عصرك اڭ بویوك هیکلتراشی اولان (روده‌ن) بو ایکنجی قسم صنعتکارلر میانده‌در . رودنك دهاسی ، تدریجی برصورتده انکشاف ایتمشدر . او ، آنجق اوزون تجربه‌لردن ، متمادی مساعیدن صوکره کندیسنی دیکر صنعتکارلرك فوقنده کوستره‌بیلن مزیتلرینی اثرلریله اثبات ایتدی . بز بویوك اثرلرك ، شدتلی الهاملرك برنتیجه‌سی اولدیغنی قبول ایده‌رز . حالبوکه «روده‌ن» بو الهاملردن محرومدی . او دائما عزمی ، هرکون برآز داها فضله‌لاشان مساعیسی سایه‌سنده هرکسك هنوز کنجلك چاغنده ألده ایتدیکی هدفه ، سنه‌لرجه دیکنلی ومشکل یوللری قطع ایده‌رك ، صاقالنی وصاچلرینی آغارتدقدن صوکرا وارابیلدی .

« فرانسووا اوکوست روده‌ن » ۱٤ تشرین ثانی ۱۸٤۰ تاریخنده پارسده دنیایه کلدی . روده‌نك ئه‌وی (قارتیه‌لاته‌ن) جوارنده . صوربون ایله پانته‌ئونه پك یاقین برنقطه‌ده ایدی. پدری « ژان باپتیست روده‌ن » لوره‌ندن کله‌ن بر نورماندیالیدی. بعض کیمسه‌لر دهانك ارثی اولدیغنی ظن ایدرلر . حالبوکه رودنك دهاسنه عائد ، عائله‌سنك آراسنده اڭ کوچوك بر ایزه بیله تصادف ایدلمز . .

روده‌ن استقبالنه عائد پارلاق أمللر بسله‌میوردی ؛ چونکه فقیر بر عائله‌نك چوجوغی بولونیوردی . اولا محله‌سنك ابتدائی مکتبنه قیداولوندی. روده‌ن ابتدائی تحصیلی ختام بولنجه‌یه قادار اورادە قاله‌جقدی . فقط «بووه» ده لیلی بر مکتبك مدیرلکنده بولونان روده‌نك عموجه‌سی ، چوجوغی مکتبه جزئی بر اجرتله قبول ایتدیردی . زواللی چوجوق اوراده چوق اوزولیوری . فقیر اولدیغندن دیکر چوجوقلرك کندیسنه استخفافله باقماسی ، اونك چوجوق قلبنی یارالامشدی . روده‌ن کوچوك یاشده میوپدی . فقط او کندی میوپلغنی بیله بیلمیوردی . روده‌نك فضله محجوب بولونماسی ، خوجالرنده روده‌نك غبی

واحمق اولدیغی قناعتنی تولید ایتدی. بدیعی استعدادك ایلك تأثیرلرینی کندنده کورەن رودەن هر کون ، غوتیك اسلوبنك شاه اثری عدایدیلن «بووه» کلیسەسنی سیرایدییوردی . بو کوزەل اثری سیر ایتدکجەدە غریب بر حس و هیجان آلتنده قالیوردی .

رودەن اون درت یاشنده مکتبی اکمال ایدرك ، سوینج ایچریسنده پارسەدوندی . رودەن بر دنبرە مسلکنی تعیین ایدەمەمشدی ؛ چونکه هنوز برمسلکه قارشی قوتلی تمایل حس ایتمیوردی . رودەنك اك چوق حظ ایتدیکی شی ، نطق سویلەمکدی . حتی صنفلرینه خوجالر کلمەدن اول ، او کندیسنی برمجلسده فرض ایدرك اوزون نطقلر سویلردی .

رودەنك ئەوینك قارتیەلاتەنەیاقین بولونماسنك ، بوکنجك برمسلك تعیین ایتمەسنده بویوك دخلی اولمشدر . قارتیەلاتەن ، پارسك کوچەبەحیاتنك برمرکزی عد ایدیلەبیلیردی . پارسك بو قسمنده فقر و ضرورت عیب تلقی ایدلمیوردی . بو کوشەلردە صنایع نفیسه ، بدیعیات ثروتدن زیادەحرمتە مظهراولیوردی . قارتیەلاتەندەبولونانلردە بدیعیات ساحەسندە چالیشمق ، کندی صنعتنی بوصورتله میدانه چیقارمق بر مزیت اولارق تلقی ایدیلیردی .

اوزمانلر «قارتیەلاتەن» دە (صنایع تزیینیه مکتبی) تسمیه ایدیلن برمکتب بولونیوردی . بو مکتب مجانی اولدیغی ایچون ، رودەن درحال قید اولوندی . اون آلتی یاشندەکی رودەن استقبالدەکی مسلکنی تعیین ایتمش وایلك آدیمنی آتمش بولونیوردی . رودەن بر آرتیست اولمق ایچون چالیشاجقدی .

رودەن بو مکتبدە یکی بر محیط بولدی . کندی کبی برچوق فقیر طلبەلرله طانیشدی . بونلرك جیبلرندە پارا یوقدی .. فقط مخیلەلرندە استقباله عائد زنکین ورنکین خیاللر یاشاتیورلردی . رودەندە برچوق امیدلرك قوجاغندە یاشیوردی . یالکز خلقتده ساکن بر آدام اولان رودەن دیکرلری کبی بو امیدینی اظهار ایدەمیور ، اونلر کبی امللرینی ، آرزولرینی باغیراراق ، کورولتو ایدرك ، هر وسیله ایله اعلان ایتمیوردی .

رودەن کرك بو مکتبدە ، کرك مسلکه آتیلدیغنك بدایتلرنده علی - العادە بر صنایع طلبەسی کبی دیکر آرقاداشلرندن فضله نظر دقتی جلب ایتمیوردی . فقط چوق چالیشقان ثباتلی بر طلبه ایدی . هر کون مکتبدە وظیفەسنی بتیردکدن صوکره لوور موزەسنك رسم غالەریسنه کیدییور . وبویوك استادلرك اثرلری قارشوسنده ساعتلرجه قالیوردی .

رودەن بو صورتله اوغراشیرکن ، بر کون تصادف نتیجەسی چاموردن بر قاچ بوست یاپمەیه موفق اولدی . کنج آرتیست صنایع نفیسەنك بو

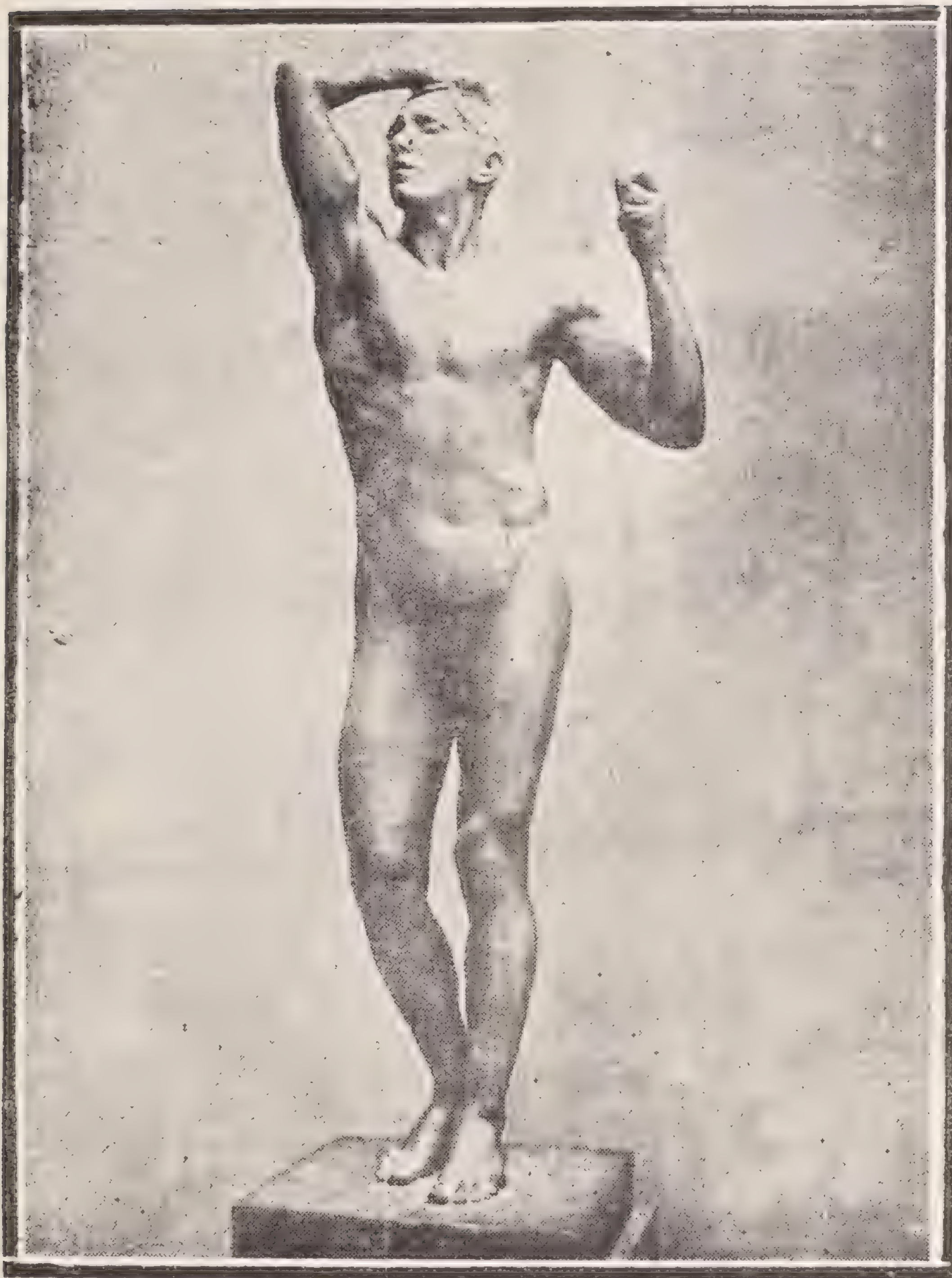
چامورده شاه اثرلر ناصیل وجوده کلیور .

شو چامور کتله‌سنك اوزرنده سنه‌لرجه یورولمادن چالیشان (رودەن) شاه اثرلر یاراتمغه موفق اولمشدر . بو رسم هر کون بر نقطه‌سی اوزرنده بیلمق بیلمه‌ین بر عزمله چالیشان رودەنك آتلیه‌سنده بر چامور کتله‌سنی کوستریور .

خسندن داها فضله ذوق آله جغنی حس ایتدی واستقبالده هیکلتراشلقدن داها زیاده استفاده ایده جکنه قانع اولدی. فقط بو ایشده فضله چالیشه بیلمه سنه بویوك بر مانع واردی : فقیرلك ... یاقاسنه یاپیشمش اولان ضرورت کندیسنی باشقه بر ایش آرامایه مجبور براقیوردی. پك آز بر اجرتله ، بر دهقوراتورك یعنی تزیینات ایله مشغول اولان بر اصنافك یانسنده بر وظیفه ، آلدی. رودهنك یاپدیغی ایشلر ، کندی مسلکنه فایدا یرینه مضرت ویره بیلیردی . بو وظیفه ، اونی بر صنعتکاردن زیاده اجرتله چالیشان بر عمله شکلنه قویوردی . فقط رودهن روحی دماغی بو تهلکه دن قورتاردی. او هر کسك علی العاده بر عمله لك اوله رق قبول ایتدیکی دهقوراتورلکی ، مهم بر ایش اوله رق تمسه دی . بو ایشه علاقه کوستره رك ، فضله بر هیجان دویدیغی چاره لرینی آرادی . بو دهقوراتورك یانسنده چالیشان رودهن مسلکنی اونوتمامشدی . او ، وقت وفرصت بولدقجه ینه مسلکنه چالیشیور واوغراشیوردی.

رودهن یکرمی درت یاشنه کلدیکی زمان ، مهم دهنیله جك بر فرصت چیقدی «قاریه بهللوز» اسمنده هوائی مشرب ، بر آرتیستك آتلیه سنه معاون اوله رق قبول ایدلدی . «قاریه بهللوز» او دورده صنعتندن آرزو ایتدیکی بویوك شهرتی الده ایتمش بولونیوردی . رودهن بو هیکلتراشك یانسنده آلتی سنه فادار خدمت ایتدی . بوراده صرف ایتدیکی امکلردن ، صنعت نامنه هیچ بر استفاده سی اولامادی. کرچه بو ایکی آدام آراسنده شخصی مودت وشبت موجوددی. فقط بدیعیات وصنعت نقطۀ نظرندن آرالرنده بویوك فرقلر واردی . رودهنك دهاسی موده یه تابع بولونمیوردی . او ، هر کس کبی بر طاقم سوسلرله اثرك جانلی چیزکیلرینی قایب ایتمك ایسته میوردی .

رودهن یکرمی درت یاشنه کلدیکی حالده ، هنوز کندی دوشونجه سنی ، نقطۀ نظرینی کوستره بیلن بر اثر میدانه کتیره مه مشدی. ١٧٦٤ سنه سنده رودهن علی العاده آرتیستلر آراسندن چیقاراق «قیریق برونلی آدام» اسمنده بر بوست وجوده کتیردی. وسرکی یه کوندردی . لکن بو اثر ، سرکیده کی هیئتك خوشنه کیتمدیکندن رد اولوندی . رودهن بعض زمانلر (ئه قول ده بوزار = صنایع نفیسه مکتبی) نه داخل اولمق ایچون تشبثلرده بولوندی. فقط هر تشبث بر عدم موفقیتله نتیجه لندی . بو متوالی جواب ردلر و عدم موفقیتلر ، بلکه باشقه بر آدامك جسارتنی ، عزمنی قیرابیلیردی؛ نه کیم رودهنده بر مدت انکسار خیاله اوغرادی . فقط بو فلاکتلرك هیچ بری ، رودهنده چالیشمق ذوقنی سوندوره مه دی . او ، ینه استقبالندن

رودن‌ك اك مشهور اثری اولان (طونج دوری آدامی) هیكلی

(رودن) بو اثرینی تشهیر ایتدیكی زمان بر چوق دیدی قودیلری موجب اولمش حتی كندیسی جنایتله اتهام ایدلمشدی. اوزمانك صنعتكارلری بقدر جانلی بر اثرك قالیبسز یاپیلدیغنه ایناناميورلردی.

(رودەن)ك شاه اثرلرندن : دوشونن آدام

انسانه عادتا جانلی حس ویرەن بو هیكل بویوك داهی رودەنك اثریدر . هیكلك عضلەلرندەكی طبیعیلك،
نظرلرندەكی الم و فتور آنجق رودەن كبی داهینك قدرتلی الیله میدانه كتیریله بیلیر.

همين واميدوار بولونيور . واوصورتله چاليشيوردى .

طالعنك بو معكوس ضربه‌لرى ، اونك عزمنى تشديد ايتدى ؛ روده‌نى دها فضله ثباتكار ياپدى . مادام كه روده‌ن مكتبه قبول اولونميوردى ؛ كندى كنديسنه چاليشه‌جق و اوكره‌نه‌جكدى . بو يولده سنه‌لرجه چاليشدى . « قاريه بهالوزه » سپارش ايديلن بر ايشى ، بو صنعتكار رودنه حواله ايتدى . بو اثرك ياپيلماسى ايچون روده‌ن بروكسله كيتدى . روده‌ن بروكسلده بولونديغى مدت ظرفنده ، بر عائله رئيسيدى ؛ چونكه اولنمشدى . يدى سنه بروكسلده محوسكار بر حيات ياشادى . سسزلك ايچريسنده ، يالكز صنعتى دوشونه‌رك ، انكشاف چاره‌لرينى آرايه‌رق چاليشدى .

روده‌ن اوتوز يديسنه كلمشدى . بو ياشنه قادار مهم دەنيله‌جك بر اثر وجوده كتيره‌مه‌مشيدى . اونك نه ماضيسنده ، نه حالنده طاتلى اميدلر بسليه بيله‌جكى بر حادثه اولمامشدى ... اونى استقباله ربط ايده‌بيله‌جك بر اثرى دوغمامشدى . روده‌ن ، فضله خيال و اميد پشنده دولاشيليه‌جق بر سنه كلمشدى . انسان ، اوتوز ياشندن صوكرا ، او كونه قادار آليشمش اولديغى اعتيادلرك بر اسيرى اولور . آرتق اونلرى ترك ايده‌من ، حياتك بو شكلندن اوزاقلاشاماز ... ايشته روده‌ن تام بو سنه‌ده بولونيوردى . فقط او ، حياتك بو اويوشوق وتهلكه‌لى دوره‌سنده باشنى قالديردى . عادتا يكيدن جانلاندى . روده‌ن ، مكمل بر هيكلتراش ، قناعتلرى بوتون وضوحيله كوكلشمش بر مبدع ، كندى خصوصى دويغو ودوشونجه‌لرينى تثبيته مقتدر ماهر بر آرتيست اوله‌رق كوروندى .

۱۸۷۷ سنه‌سنده روده‌ن سركى‌يه « طونج دورى آدامى » اسملى بر هيكل كوندردى . سركى هيئتى ، بو هيكلك تشهيرينه موافقت ايتدى . فقط هيئت بو كا موافقت ايتمكله برابر روده‌نك بر جنايت ايشله‌ديكنى وبر انسانك قالبنى چامورله آلدقدن صوكرا بو اثرى ميدانه كتيرديكنى سويله‌دى . اثرك جانليلغى ، هركسى بويله بر شبهه‌يه دوشوره‌بيليردى . روده‌ن كمال شدتله بو اتهامى ردايتدى وكنديسنه بو هيكل ايچون موده‌للك ياپمش اولان بلچيقالى بر عسكرك فوطوغرافلرينى كوندردى . هيئت ، بو فوطوغرافلرى نظر دقته آلمادن ايلك فكرنده اصرار ايتدى .

بو هيكل ، صنايع نفيسه اداره‌سى طرفندن صاتين آلنه‌رق «لوكسمبورغ» باغچه‌سنه قونولدى . فقط بو ، روده‌ن حقنده‌كى اتهاماتك دوامنه مانع اولامادى . روده‌ن ايكى سنه بو آغير اتهامك آلتنده ياشادى . بو وقعه‌دن ايكى سنه صوكرا ، روده‌نى بر چوجوق هيكلى ياپاركن سير ايده‌ن (بوشه) ، بو بيوك

صنعتکاری تامیله آکلامه‌یه موفق اولمدی. (بوشه) روده‌ن کبی بر صنعتکارک ذی روحلرک قالبنی آلمایه محتاج اولمدیغنی لوکسمبورغده‌کی اثرک ، بو صنعتکار الندن چیقدیغنه ایمان ایتدیکنی سویلدی. هیکلتراشک بو بیاناتی اتهامی او کنه کچدی بو حادثه‌لر اوزرینه روده‌ن هر کسک نظر دقتنی جلب ایتمشدی . . . آرتق هر کس ، بو صنعتکارک یوکسک دکاسندن وقدرتندن بحث ایده بیلیردی.

روده‌نک « طونچ دوری آدامی » هیکلی ، مهارتنک الک جانلی بر نمونه سیدی . فقط عینی زمانده بو اثرده ، او کونه قادار کورولمه‌مین ، حس ایدیلمه‌مین نقطه‌لر موجوددی. بو هیکل صنعتک قارشیسنه صرف خطالرینی - ویله مک، دائما خاطرلاتمق ایچون دیکیلمش کبیدی . هیکل ، مکتبلرده تحصیل کورمه‌ین ، لکن متمادی بر سعینک وسونمه‌یه بر عزمک اثریدی .. او ، سنه‌لرجه الک بویوک مشکلات، الک الیم حادثه‌لره کوکس کره‌رک چالیشان روده‌نک هیکلیدی . بو اثری سیر کیده سیر ایده‌نلر ، قارشیسنده ساعتلرجه دورمق و دوشونمک مجبوریتنی حس ایدیورلردی. چونکه اونلرک قارشیسنده او کونه قادار هیکلتراشینک تطبیق ایدیلن اصوللرینه ، قواعدینه عصیان ایتمش بر اثر یوکسه‌لیوردی . فقط روده‌نک قوتلی زاویه‌لرله وجود بولان هیکلنده‌کی سوسسز نقطه‌لری کوستره‌رک ، صنعتکارک بو درشت طرز افاده‌سنی او کونه قادار تعقیب ایدیلن شکللرک هیچ برینه موافق بولمه‌یرق تنقید وحتی استخفاف ایدیورلردی .

« طونچ دورینک آدامی » هیکلی اطرافنده یاپیلان مناقشه‌لرک بیته‌جکی بر صیراده، ١٨٨٠ ده « سه‌ن ژان لوباتیست » عنوانلی اثر، اسکی مناقشه‌لرک تکیلنمه‌سنه سببیت ویردی . بو اثر حواریوندن « سه‌ن ژان » ک بر صحراده باغیرمسنی کوستریر . سه‌ن ژانک آغزی اعظمی درجه‌ده آچیق، یوزی مختلف چیزکیلرله قاریشیق ، اللری اضطراب افاده ایده‌ن بر طرزده ایلری دوغرو آتیلمش بر وضعیتده‌در. منقدلر بو اثرده، صنعتده مهم بر انقلاب یاپان دهانی کشف ایتمشلردی . فقط هجوم ایتمکدن چکینمدیلر . روده‌نک ثباتی وعزمی بو تنقیدلرک صوصماسنه سببیت ویردی. آرتق روده‌نک حقیقی قیمتی تقدیر ایدلمه‌یه باشلادی .

روده‌ن ایشینه پک فضله دقت ایده‌ن بر صنعتکاردی . حتی اونک پک فضله دقتلی اولدیغنی کوسترن بر منقبه نقل ایدرلر. برزمانلر رودن مشهور غزته‌جی (هانری دوروشفور) ک بوستنی یاپیورمش. صنعتکار، اثره پک فضله دقت ایدیور، کوزل اولماسی ایچون امکلر صرف ایدیور، کندینی پک فضله یوریوردی. فقط (هانری دوروشفور) موده‌لی

(رودەن)ك اثرلرینی احتوا ایدەن موزه

رودەن وفات ایتدیکی زمان فرانسه حکومتی أونده‌کی آتلیه‌سنی موزه اتخاذ ایلمش و اثرلرینی خلقه تشهیر ایله‌مشدر . بو موزه‌یه (رودەن موزه‌سی) نامی ویریلمکده‌در .

اوله‌رق اوطورمقدن اوصانمشدی . اوصنعتکارك بودقتنی ، تبجیلکه عطف ایدییوردی. حتی روشفوره احبابلری « هیکل بیتمه‌دیمی ؟..» دیه‌صوردقجه او شو جوابی ویرییوردی : « بزم هیکل بر درلو بیتمیور. رودەن متمادیاً چالیشیور. صباحلری یانه کیدرم . هیکلك یوزینه کوچوجك بر چامور پارچه‌سی یاپیشدیرر. آقشام ینه بیك امیدله رودەنك یانه کیدرم صباحلین قویدیغی چامور پارچه‌سنی یاواش یاواش قالدیرر .. ایشته بوصورتله هفته‌لر، کونلر کچوب کیدییور . »

رودەن طبیعتك آتشین بر عاشقی ایدی . او ، خلقتك هر اثرنده بر کوزللك کورور ، طبیعتك هر نقطه‌سنده بر سویملیلك سزه‌ردی . حتی « اکر الله بنی چاغیرسه ده خلق ایتدیکم طبیعتده ده کیشه‌جك نه واردر دیه صورارسه، جواباً « آمان او قادار مکمل که، دکیشه‌جك هیچ بر شی یوق ، هر شیئی حالیله براقکز...» دیردم.» دیه حکایه ایدردی رودەن، دانته‌نك مفتونیدی . صنایع سراینك قاپوسنه بر هیکل یاپمانی تکلیف ایتدیلر. رودەن اورایه دانته‌نك جهنمده‌کی حالنی تصویر

رودهنك اثرى

ايدن بر هيكل ياپدى . بو اثر اونى .
تام يكرمى سنه مشغول ايتدى .

برچوق مشهور انسانلرك بوستلرينى ياپمشدر : بو ميانده كنديسنه بالزاقك بر بوستى ايصمارلانمشدى . رودهن بو اثرى بر قاچ سرت دوقونوش وضربه ايله اكماله موفق اولمشدى . بو هيكلى رودهن لزومسز برچوق تزييناته بوغمامشدر . او يالكز بالزاقك بيوك قفاسنى ، كنيش كردانى تام معناسيله ياشاتمه‌يه موفق اولمشدى . بو هيكلى ايصمارلايان جمعيت هيكلى كورونجه « پك قابا صابا» ديه برحدت رد ايتدى . حتى هيكلك پاراسنى بيله ويرمه‌ديلر .

رودهنك شاه اثرى عد ايديلن هيكللرندن برى‌ده « ويقتور هوغو » ايچون ياپديغيدر . بو اثر بدايتده پانته‌ئون ايچون ياپيلمشدى . فقط بالاخره لوكسمبورغ باغچه‌سنه وضع ايدلدى . كچن عصرك سكسانجى سنه‌سنده رودهنك شهرتى بوتون دنيايه ياييلمشدى . صنعتكار بر برينى تعقيب ايدن قيمتلى اثرلر ميدانه كتيريوردى . رودهنك « تفكر ايدهن آدام » يعنى «متفكر» عنوانلى اثرى پانته‌ئونك اوكنه وضع ايدلدى . بو اثردن صوكرا رودهنك هيكلتراشى‌ده باشلى باشنه بر مكتب وجوده كتيرديكى آكلاشيليوردى . رودن بونى كندى خصوصى «ژانر»نده تمايز ايديوردى .

١٩٠٥ ده رودن بعضى اثرلرينى انكلتره‌يه هديه ايتدى . ١٧ تشرين ثانى ١٩١٧ تاريخنده موندورده‌كى أونده حياته وداع ايتديكى زمان ، رودهنك ديكر اثرلرى فرانسه‌يه قيمتلى بر هديه اوله‌رق قالمش بولونيوردى .

بیسمارق

ناشری

رسملی غزته

جلد : ۱
فورمه : ۹

بویوك آدملر سریسی

۷ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

بیسمارق

رسملی غزته

طرفندن نشر اولنمشدر .

استانبول
آقشام مطبعه‌سی
۱۹۲۷

بیسمارق باشه وکیل

معظم آلمانیا ایمپراطورلغنی وجوده کتیره‌ن بیسمارق أونده چوق ساکن و متواضع بر حیات یاشاردی .

بیسمارق

چوجوقلغی :

ناپولیون بوناپارتك « ئه‌لبه » آطه‌سندن فرارندن تام بر آی صوکره (١ نیسان ١٨١٥) ده براندنبورغ مارکیزالکنده « شون هاوزه‌ن » شاتوسنده [اوتتو ، ئه‌دوارد ، له‌ئوپولد ، فون بیسمارق] دنیایه کلدی . بیسمارق دها چوجوق ایکن ، پروسیا اردولری (واترلو) میدانده نهایت بولان برچوق محاربه‌لره اشتراك ایدییور ، متمادیاً عسکرلر کیدوب کلیوردی . پروسیا اردولری ، بو محاربه‌لردن آنجق اللی سنه صوکرا ١٨١٥ تاریخنده تولدایتمش اولان بو چوجوغك قوماندا‌سنده بویوك بر محاربه‌یه کیریشه‌جکدی .

بو بویوك حکومت آدامنك باباسی (قارل ویلهلم فون بیسمارق) دی .

بوآدم پك كنج یاشنده تقاعد اولمایه موفق اولمش وعمرینك صوك كونلرینی « شونهاوزه‌ن » شاتوسنده طشره‌لی اصیلزاده‌لر كبی تنبل بر حیات ایچنده كچیرمشدی . قارل ویلهلم بوحیاتدن عادتا ذوق آلیوردی . اردودن آیرلدیغندن برآز صوكرا ، پروسیا قرالنك خصوصی كاتبی « مه‌نكه‌ن » ك قیزیله ازدواج ایتدی . او زمان ، كیمسه بوازدواجی مناسب كورمیوردی . چونكه «قارل ویلهلم» كندی بولوندیغی اجتماعی صنفدن پك‌دون برموقعده‌اولان برقیزی ، زوجه‌اوله‌رق انتخاب ایتمشدی . معمافیه هركسك مناسب كورمه‌دیكی بوزوجه ایله « قارل ویلهلم » عمرینك نهایتنه‌قادار ، تام برسعادت ایچریسنده یاشادی . فرولاین مه‌نكه‌ن فوق‌العاده ذكی ومعلوماتلی بر قادیندی . كوچوك بیسمارقده بالاخره كورولن یوكسك روح ، شدیدبرذكاده هپ آننه‌سندن توارث ایتمش اولدیغنه شبهه براقیوردی .

بیسمارق هنوز بر یاشنده ایكن ، باباسی عائله‌نك اسكی اقامتگاهی اولان « كناپهوف » اراضی و بنالرینه نقل ایتدی . بیسمارق چوجوقلغنی طشره‌نك بوسسز ، ساكن كوشه‌لرنده كچیردی . طشره‌نك بو كوشه‌سنده‌كی یكانه اكلنجه وایش چیفتجیلك وآو- جیلقدن عبارتدی . بعضی قیشلری ، برلینه قادار یاپیلان سیاحتلر ، بویوك بر حادثه تشكیل ایدردی .

اوتتو بیسمارق ، سكز یاشنه كانجه برلینده مكتبه كوندرلدی . كوچوك چوجوق ، برلینی سه‌وه- مه‌مشدی . او ، دائماطشره‌نك مراسمدن آزاده ، ساكن حیاتنی اوزله‌یوردی . حتی بر كون دكانك جامكاننده دوران كوچوك برصابان ، چوجوغی ساعتلرجه آغلاتمشدی . بولوندیغی مكتبده جعلی بر جدیت ، صنعی بر انتظام حاكمدی . ذاتاً بیسمارقك بالاخره برلینه قارشی نفرت ، آلمان شووه- نیزمنك مبالغه‌لی تظاهراتندن استكراه ایتمه‌سنه اك بویوك عامل ، تحصیلنك باشلانغیجنده ، چوجوقلق دوره‌لرنده تابع اولدیغی شرائطدی . بیسمارق اون یاشنه كلدیكی زمان ابوینی برلینه نقل ایتدیلر وچوجوغی بولوندیغی مكتبدن آله‌رق « ژیمناز » ه قیدایتدیردیلر . بیسمارقه اك بویوك تسلی‌یی ویره‌ن ، عائله‌سنك یاقیننده بولونماسی اولیوردی . اون‌یدی یاشنه كلن بیسمارق «آبیتور- یه‌ته‌ن » امتحانی ویرمكه موفق اوله‌رق ، مكتب حیاتنه نهایت‌ویردی . بوامتحان بیسمارقه‌اردوده برسنه‌مكلف بولوندیغی خدمت عسكریه‌یی ایفادن معافیت قازاندیریوردی . بوامتحانی ویره‌ن بیسمارق ، عینی‌زمانده هرهانكی بر دارالفنونه انتساب ایتمك حقنی‌ده

بیسمارقك پدری

بیسمارقك والده‌سی

ألده ایتمش بولونیوردی . ١٨٣٢ده بوحقه‌استناداً «غوتینغه‌ن» دارالفنوننه كیردی. بیسمارقك دارالفنون حیاتی ، بر تحصیل دوره‌سی دكلدر . او ، اوراده‌درسلرندن‌ماعداهر ایشله‌مشغول اولدی . دارالفنونده بولونان انكلیز وآمریقالی طلبه ایله احباب اولدی . حتی لسانلرینی بیله‌اوكرندی. دارالفنونده برسنه‌لك اقامتی اثناسنده ، تام یكرمی آلتی دوئللو یاپدی . بوقانلی مصادمه‌لرك یالكز برنده مغلوب اولدی . ١٨٠٣ تاریخنده برلین دارالفنوننه نقل ایتدی. بیسمارق بودارالفنونده ، بالاخره لوندره سفارتی ایله جماهیر متحدهٔ آمریقایی تمثیل ایتمش اولان «موتله‌ی» ایله بر اوطه‌ده اقامت ایتدی . صوك امتحانلرك یاقلاشدیغی بر صیراده چالیشمه‌یه قویولان بیسمارق، ١٨٣٥ تاریخنده دوقتوراسنی آلدی .

بیسمارق، ملكی خدمتی دیپلوماسی‌یه انتساب ایچون مناسب بر طریق تلقی ایتدیكندن ، برلین محكمه‌لرینك برنده اهمیتسز بر مأموریته تعیین ایدلدی . فقط بر آز صوكرا بو مأموریتده صیقیلان بیسمارق ، مأموریتك اداری قسمندن اجرائی قسمنه نقل ایدلك اوزره مراجعتده بولوندی . كنج مأمورك بو آرزوسی اسعاف ایدیله‌رك «ئه‌كس لاشاپه‌ل» ه كوندرلدی .

«ئه‌كس لاشاپه‌ل» والیسی بیسمارق

عائله‌سنك اسكی بردوستی اولدیغندن، كنج مأموری حمایه‌سی آلتنه آلدی. بیسمارق « ئه‌كس لاشاپه‌ل » ده باشقه برقرارله حركت ایتمشدی. فقط اوراده مودایه و جمعیت حیاتنك الك كوچوك تفرعاتنه قادار رعایتكار خلق ایله قارشیلا. شدی. اوراده تصادف ایتدیكی ساحل حیاتی، اونی ایللك قرارلرندن اوزاقلاشدیردی. بیسمارق، انكلیز و فرانسزسیا. حلریله دوستلق پیدا ایتدی. كرچه بو حیات پك اكلنجه‌لی دكلدی؛ فقط بیسمارق بو قوزموپولیت كوشه‌لرده، حیات سیاسیه‌سنده بویوك فایدالرینی كوردیكی بر چوق وقایعه، مكالمه‌لره شاهد اولدی. بیسمارق، بو شهره هنوز آلیشدیغی بر صیراده، خسته‌لغنی بهانه ایدرك بر هفته‌لق مأذونیت آلدی. فقط بو مأذونیتی آلدیغنك دردنجی آیی « برن » دن كوندردیكی بر مكتوبده، بر مدت دها مأذون عد ایدیلوب ایدلیه‌جكنی صوردی. بیسمارق آمرلری طرفندن غایت شدید مقابله‌لره معروض قالدی وهمان مأموریتنه عودتی لزومی بیلدیرلدی. بیسمارق « ئه‌كس لاشاپه‌ل » ده كلنجه درحال پوتسدامه كوندرلدی. كنج مأمور؛ بوراده برسنه سوره‌جك اولان خدمت عسكریه‌سنی ایفایه باشلادی. بوصیرالرده بیسمارقك عائله‌سی، متصرفی اولدقلری چیفتلكارك سوء اداره‌سندن مضایقه ایچریسنده بولونیوردی. بیسمارقك پدری، مأموریت حیاتنك اوغلنه پك بهالی‌یه مال اولدیغنی كوره‌رك، بو أملاكدن وازكچوب، چیفتلكلره كلمه‌سنی بیلدیردی. ١٨٣٩ تاریخنده بیسمارقك والده‌سی وفات ایتدی. باباسی، پومه‌رانیاده‌كی چیفتلك و ابنیه‌یی، بیسمارقه وبویوك برادری به‌رناردە ترك ایتدی. كندیسی‌ده قیزیله برابر « شونهاوزه‌ن » مالكانه‌سنه چكیلدی بیسمارق قارده‌شیله آكلاشه‌رق، پومه‌رانیاده‌كی چیفتلك واملاكی بینلرنده تقسیم ایتدیلر. بیسمارق، چوجوقلغنده اوطورمش اولدیغی كتابهورفده اقامت ایتدی.

بیسمارقك كنجلكی:

بیسمارق بو صیرالرده، اوزون بویلی، یاقیشقلی بر كنجدی صوك درجه كوچلی، قوتلی وسریع الحركه ایدی. اسقریم‌ده استاد ده‌نیله‌جك قادار مهارت كوستریور، بینیجیلك ویوزوجیلكده آرقاداشلرندن كندیسنه رقابت ایده‌جك بولونمیوردی. شاقاجیلغندن كنایه، هركس اونی « ده‌لی » لقبیله آكیوردی. سیاسی قناعت اعتباریله، بیسمارقك لیبه‌رالله میال اولدیغی ظن ایدیلیوردی. حتی پارسه یاپمش اولدیغی برسیاحتدن عودتنده صاقاللی بولونماسی، هركسك بو كنجك غایت مفرط فكر

صاحبی اولدیغی حقنده قناعت بسله‌مه‌سنه سببیت ویردی. بیسمارقك اداره‌سنده‌کی چیفتلك بویوك کار تأمین ایتمه‌یه باشلادی. بوصورتله قازاندیغی پاره‌لری، فرانسه‌یه، اسویچره‌یه، انکلتره‌یه یاپمش اولدیغی سیاحتلرده، اکلنجه اوغرنده صرف ایدییوردی. بیسمارقك آرقاداشلری، اونك یالکز آچیق یورکلی، ایی بر سلاحشور اولماسندن باشقه بر چوق اوصافه مالك اولدیغنی آکلایه‌رق، اونی مأموریته کیرمك ایچون تشویق ایدییورلردی. بو تشویقات نتیجه‌سی، بیسمارق ١٨٤٤ ده پوتسدامه عودت ایده‌رك، تکرار وظیفه‌سی باشنه کچدی. بیسمارقك منسوب بولوندیغی شعبه‌نك مدیری، ایش ایچون امر تلقی ایتمه‌یه کلن کنج مأموری، قاپو خارجنده بر ساعت قدر بکله‌تیردی. برکون ینه بویله اوزون بر انتظاردن اوصانمش بولونان بیسمارق ایچری کیرنجه مدیر: «نه ایستیورسك» دییه صوردی: بیسمارق: «برآزاول مأذونیت آلمق ایستیوردم. لکن شیمدی قراریمی ده کیشدیردم. اذن ایسته‌مه‌یه کلدم» دیدی. بیسمارق (بوروقراسی) نك هرنوع شکلندن متنفردی. بوروقراتلر اونك نظرنده «بررقلملی حیوان» دی. بو حادثه‌دن صوکرا بیسمارق، ینه کتاپهوقه عودت ایتدی.

حیات سیاسیه‌یه ایلك آدیم:

١٨١٥ سنه‌سندن اعتباراً، آلمانیاده «ده‌موقراسی» یه دوغرو قوتلی برجریان کورولیوردی. ١٨٣٠ سنه‌سنده‌کی فرانسه اختلالندن صوکرا، آلمانیاده‌ده بعضی کوچوك عصیانلر چیقدی. ١٨٤٠ تاریخنده پروسیا تختنه چیقان (فره‌دریق ویلهلم) ك تمثیلی بر مشروطی حکومت تأسیس ایده‌جکی محقق عدایدیلیوردی. واقعا بعضی اصلاحات وانقلابات (فره‌دریق ویلهلم) ك تحته چیقدیغی ایلك کونلر موقع فعله قوندی. لکن بواصلاحات اوقادار ایسته‌کسز بر شکلده وضع ایدلمشدی که، آلمان ملتنده‌کی خصومت ومخالفتك سونمه‌سنه دکل، تشدیدینه سببیت ویردی. بیسمارق «ئه‌تاژه‌نرال»ه باشقه بر اصیلزاده‌نك خسته‌لانمه‌سی اوزرینه وکالةً اشتراك ایدییوردی. بیسمارق، مجلسده‌کی مخالفلرك فکرلرینی تصویب ایتمیور، کیتدکجه محافظه‌کارانك أمللرینه خدمته حاضرلانیوردی. حتی بر چوق زمان، مجلسده‌کی ارتجاعکار افکارك ممثلی اولوردی. نهایت ١٨٤٨ سنه‌سی مارتنده، برلینده اختلال اولدی. برچوق سوقاق مصادمه‌لرندن صوکرا اختلالجیلر غلبه چالدی. عاجز بر وضعیتده قالان حکمدار، اختلالجیلره قانون اساسینك موقع مرعیته

بیسمارق (١٨٧٠) محاربه‌سی اثناسنده

بیسمارق (آلزاس و لوره‌ن) ایالتلرینك آلمانیایه الحاقی ایله نتیجه‌له‌نه‌ن (١٨٧٠) محاربه‌سنده
ایمپراطور ایله برلکده جبهه‌ده بولوندیغی اثناده

وضع ایدیله‌جکنی وعدایتدی. محافظه قطعاتی طرفندن مدافعه ایدیلن قرال، سراینده عادتا بر حبس وضعیتنه کیرمشدی. بوحادثه‌لرك جریانی اثناسنده، بیسمارق کنایپهوفده بولونیوردی؛ همان برلینه کیتدی. مفرط براختلالجی کسوه‌سنه کیره‌رك (فره‌دریق ویلهلم)ك حضورینه چیقمایه موفق اولدی. قرال

ایله اجرا ایتدیکی ملاقاتدن صوکرا، بیسمارق اسکی وضعیتك قرالك معاونتیله دکل، قراله رغماً یکیدن تأسیس ایدیله‌بیله‌جکنی آکلادی.

١٨٤٩ سنه‌سنده بیسمارق بوغایه‌یه وصول ایچون چالیشیوردی. (کرونز رایتونغ) اسملی برغزته نشرایتدی؛ عینی زمانده اختلالجیلره قارشی محافظه‌کار

بیسمارق یارالی برعسکره سیغاره ویریرکن

بیسمارق خلقمك روحنی آكلامش نادر دیپلوماتلردن ایدی . بو تابلو بیسمارقی یارالی برعسکره سیغاره اوزاتیرکن کوستریور .

قومیته‌سی‌ده وجوده کتیردی . اختلا-
لجیلری ازه‌بیلمك ایچون ، اردویی
برلینه کتیردی ؛ ایشته بو سایه‌ده
بیسمارقك امیدلری تحقق ایتدی .

اختلالجیلرك تنكیلی :

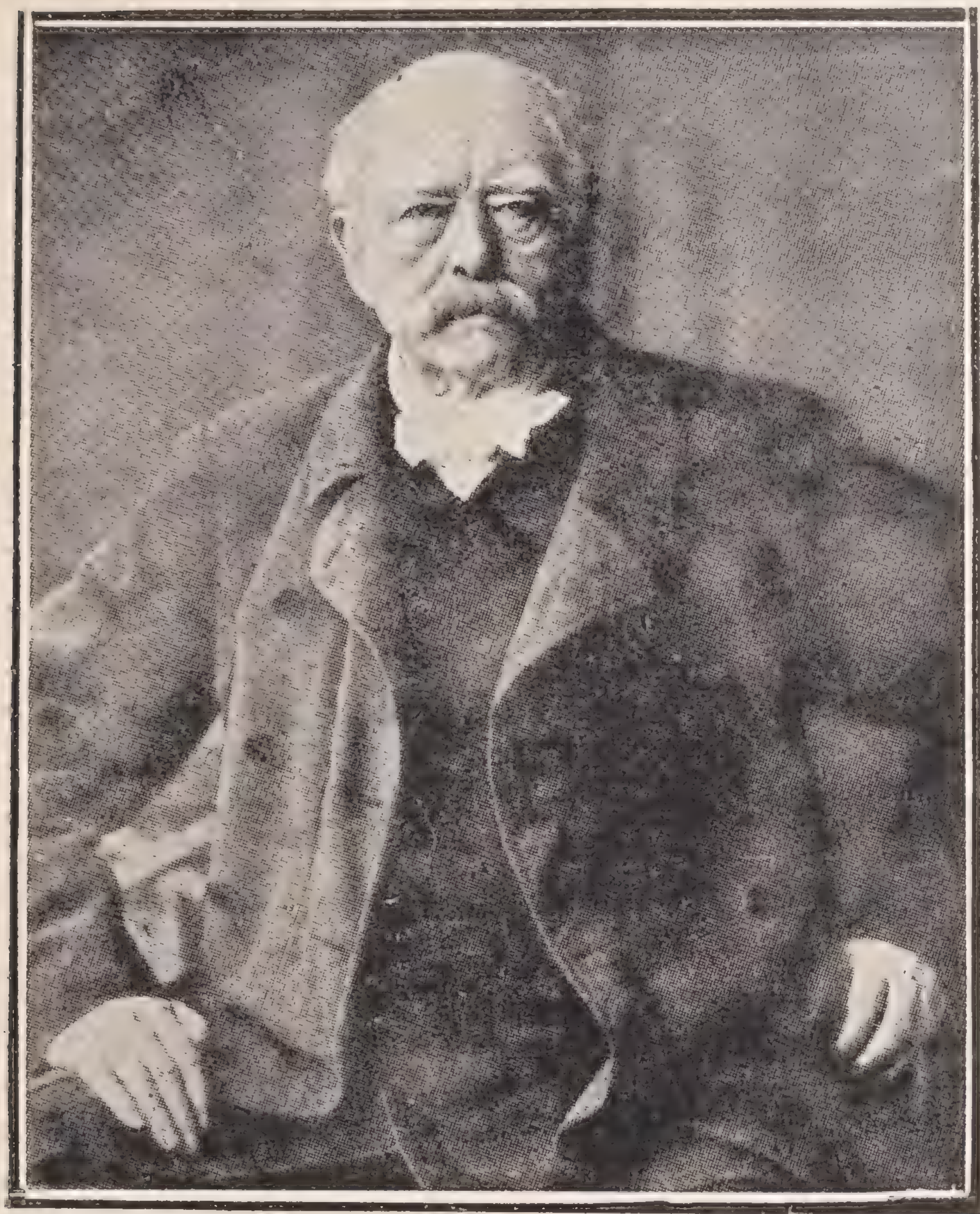
ورانکه‌لك قوماندانسنده‌کی پرو-
سیا قوتلری‌ده ، اختلالجیلری تنکیل

ایتدی. قرال ینه اسکی موقعنه کتیره‌بیله‌رك ، اختلالدن اولکی اصول اداره تأسیس اولوندی. فقط قرالك آرزوسی اوزرینه ، بر نوع تمثیلی و استشاری بر مجلس احداث ایدلدی . بیسمارق ده بو مجلسك اعضالرندن بریدی . مجلس، ینه ؛ دموقراتیك بر شکل اداره‌یه متمایلدی . حتی اعضالر بلچیقا قانون اساسیسنی مثال و نمونه اوله‌رق کوسترییورلردی . بیسمارق بو اعضالرك فکرلرندن : اوزاق بولونیوردی ؛ و اونلرك دوشونجه‌سنه مخالف حرکت ایدییوردی . بلچیقا قانون اساسیسی موضوع بحث ایدلدکجه « او ، دها اون سکز یاشنده‌در. کرچه بویاش، بر قادین ایچون الك ایی بر سندر . لکن برقانون اساسی ایچون دکل .. دها بکله‌ملی‌یز.. » دییوردی . نهایت سکونت حصول بولدی . بیسمارقك مداخله‌سی نتیجه‌سی اوله‌رق ، ملتك اجرای حکومتده‌کی تأثیری ، آنجق بر کولکه کبیدی .

بو وقوعات اثناسنده ، بیسمارقك اوینادیغی روللر ، کندیسنه شهرت قازاندیردی . ١٨٤٩ ده بیسمارق فرانقفورت دیه‌تنده پروسیایی تمثیل ایتدی . بودیه‌ت اوتوزدوقوز مستقل آلمان حکومتلرینك یکدیکریله متقابل مناسبتلرینی حسن اداره ایچون ، او دولتلرك دیپلوماتلرندن متشکل استشاری بر هیئتدی . بو حکومتلر آراسنده الك اهمیتلیسی آوستریا اولدیغی ایچون اوستریایی تمثیل ایدن اعضا، هیئتك رئیسی اولدی. آوستریا، کون کچدکجه فضله‌لاشان آلمان قوتلرینی تنقیصه قرار ویرمشدی. بیسمارق ، آلمان سیاستنك مرکزی بولونان فرانقفورتی آلمانیانك هرهانکی بر شهرندن دها آز آلمانله مسکون بولوندیغنی آکلادی فرانقفورت هامبورغ ، بادن شهرلری موده ایچون چالیشان ، سوس و اکنجه ایچون اوغراشان خلقك دولوب بوشاندیغی بر سیاح شهریدی . مجلسه اشتراك ایدن مرخصلر ، بیسمارقك هیچ خوشنه کیتمه‌مشدی . بوتون مجلسه، ریا حاکم بر وضعیتده بولونیوردی .

بیسمارقك ، آلمان حکومتنك وضعیتی وقوتی دولاییسیله آوستریا مرخصیله یاپدیغی بر مناقشه ، دوئللو ایله نتیجه‌لندی . آوستریا ممثلی قونت « تون » دیکر حکومات ممثللرینك مالك اولامادقلری امتیازه ، آنجق کندیسنك صاحب و لایق اوله‌بیله‌جکی قناعتنده بولونیوردی . مثلا مجلسده سیغاره ایچمك حقی یالکز اوستریا ممثلنه عائددی . بیسمارق مجلسه داخل اولونجه، سیغاره‌سنی یاقان اوستریا ممثلندن ، کندی سیغاره‌سنی یاقمق اوزره کبریت ایسته‌دی .

بر کون قونت (تون) بیسمارقی،

بسمارقك صوك سنه‌لری

موقع اقتداردن اوزاقلاشدقدن صوکره بیسمارق آلتی سنه یاشامشدی . بو فوطوغراف
بویوك دیپلوماتك وفاتندن ایکی سنه اولکی حالنی کوستریبور

دائره‌سنده جاکتسز اوله‌رق قبول
ایتدی . همان بیسمارق « حقکز وار،
هوا پك صیجاق .. » دییه‌رك جاکتنی
چیقاردی .

بیسمارق فرانقفورته کلیر کلمز . ۱۸٤۷ ده کندیسیله ازدواج ایتمش بولونان رفیقه‌سنی ده کتیرتدی. بیسمارق زوجه‌سنه پك بویوك بر محبت بسلیوردی . اونك زوجه‌سنه یازمش اولدیغی مکتوبلر الآن موجوددر . بومکتوبلر ، دیکر مکتوب قوللکسیونلرندن دها سویملی و اکلنجه‌لیدر . چونکه بومکتوبلرده ده‌رین بر محبت، حقیقی بر صمیمیت سزیلمکده‌در .

بیسمارق سفیر :

۱۸۵۷ تاریخنده ده‌لی اولان قرال موقعنی (برنجی ویلیام) اسمیله تحته کچن برادرینه ترك ایتدی . قرال ویلیامك پرنسلکنده طانیشان بیسمارق هر خصوصده برنجی ویلیامله هم فکر بولونیوردی . ویلیام، ایلك فرصتده بیسمارقی قابینه‌ریاستنه کتیره‌جکنی وعد ایتدی. لکن قابینه‌نك دیکر اعضالری هپ لیبه‌راللردن عبارت اولدیغندن دولایی بیسمارق روسیا سفارتنه تعیین ایدلدی. بیسمارق بومأموریتنی «صغوغه دفع ایدلمك » دییه تعبیر ایتمکده ایدی .

اوصیرالرده قابینه‌ریاستنده بولونان جنرال « فون رون » بیسمارقك پك اسکی برارقاداشی اولدیغندن، کندیسنك استعفا ایدوب بیسمارقك قابینه‌ریاستنه کچمه‌سنه طرفداردی . لکن بیسمارق فوق‌العاده صلاحیتلره طالب اولدیغندن بو موقعی اشغال ایده‌میوردی . او ، برقابینه بحرانك محقق ظهورایدوب، کندیسنك بوتون ارزو و طلبلریله بوموقعه کچه‌جکنی تخمین ایدییوردی. اونك ایچوندرکه انتظاری ترجیح ایتدی.

پترسبورغك هواسی بیسمارقك صحتنی اخلال ایتدیکندن، بیسمارق وظیفه‌سندن مأذونیت آلوب سنه‌نك مهم برقسمنی پومرانیاده‌کی چفتلکنده کچیرییوردی . سفارتی اثناسنده فرانسه‌یه‌ده سیاحت ایتدی ؛ حتی ینه بوصیرالرده لوندره‌ده بولونورکن « دیزرائه‌لی » ایله ملاقات ایتدی . دیزرائه‌لی بیسمارق حقنده « بو آدامه دقت ایدیکز . . بوآدام هر آرزو ایتدیکی شیئی یاپه‌بیلیر . » دیمشدی .

بیسمارق باش‌وکیل :

بیسمارق فرانسه‌ده بولونورکن ، پروسیاده‌کی وضعیت کیتدکجه وخیم برشکل آلیوردی. بوشرائط آلتنده، قرال اجرای سلطنت ایده‌میه‌جکنی اکلامشدی. برکون قرال ماصه‌سنك باشنده امضالانمق اوزره کتیریلن اوراقك یاننده ، تاج وتختندن فراغت ایتدیکنه دائر کندی اساننده یازلمش بر بیاننامه بولدی بوبیاننامه اورایه ، قرال طرفندن امضا ایدلمك ایچون براقلمشدی. قرال باش‌وکیلی چاغیردی وبیاننامه‌یی کوستردی . باش وکیل

بو وضعیته آنجق بیسمارقك بر چاره بوله بیله جکنی سویله دی. قرال بو جواب قارشیسنده: « بیسمارق بوراده دکل.. هم اوسه ده قبول ایتمزکه . . . » مقابله سنده بولوندی. حال بوکه وضعیتك آله جغی وخیم نتیجه یی اولدن تخمین ایتمش اولان « فون رون » بیسمارقی پارسدن چاغیرمشدی .

برساعت صوکرا بیسمارق اوطه نك ایچنده قراله کوندریلن بیاننامه یی ییرتارکن، کاتبلر بیسمارقك باش وکالتی و خارجیه ناظرلغنه عائد امرنامه یی تبییض ایدییورلردی .

مجالس تشریعیه نك قراله مخالفتی کیتدکجه آرتدیغی حالده ، بیسمارق حکومتك حاکم بر وضعیتده بولونماسنی تأمین ایده بیلیوردی . هرسنه مجلسه بودجه عرض ایدیلیور، مجلس بودجه یی قبول ایتمه یجه فسخ اولونیوردی . بیسمارق ایسته دیکی کبی صرفیاتده بولونه بیلیوردی. بوصورتله بیسمارق ، مجلس مبعوثاندن هیچ بر معاونت کورمه دن، پروسیایی فوق العاده ده نیله جك بر شکلده حسن اداره یه موفق اولیوردی . بیسمارق دائما خارجی سیاستی نظر دقته آلەرق، داخلی آسایشی تأمین ایدییوردی. هوهه نزولله رن خاندانی ایله مجالس تشریعیه آراسنده کی مجادله دن خاندانك مظفر چیقماسنه سبب بیسمارقك سیاست خارجیه ده کی موفقیتیدی .

بیسمارق، آوستریایی یالکز براقق آرزوسیله چالیشدیغی برآنده دانیمارقه قرالی وفات ایتدی (١٨٦٣) ده دانیمارقه قرالنك وفاتی (شله زویغ هولشتاین) مسئله سنی ینه فنا بر شکله صوقدی . بو ایکی دوقالق آلمانیا و دانیمارقه آره سنده بولونیوردی . بونلر دانیمارقه یه عائددی . یالکز جنوبده کی هولشتاین، آلمان اتحادینك بر اعضاسیدی . هولشتاینك نفوسی کاملاً آلماندی . (شله زویغ) ك نفوسی ایسه اکثریتله آلمانلردن عبارتدی [١٨٥٢] لوندره معاهده نامه سی موجبنجه ، بو ایکی دوقالق دانیمارقه قرالی یدنجی فره دریقه ویرلمشدی . فقط قرالك وفاتی اوزرینه ، ارکك اولادی اولمادیغندن دوقالقلر، اوستریا ملتنه منسوب پره نس اوغوستن دواوغوستنورغه ویرلدی . پرنسك ده وفاتی متعاقب دانیمارقه قرالی دوقوزنجی «قرستیان» ایکی دوقالغی ینه دانیمارقه یه الحاق ایتدی. فقط پره نس اوغوستك اوغلی فره دریق دواوغوستنبورغ ، دوقالقلرك کندیسنه عائد اولدیغنی ادعا ایدییوردی. بوایکی دوقالغك اهالیسی ده پره نسك ادعالرینی قبول و تصدیق ایدییورلردی . بو ایکی دوقالغك بو شکلده مذاکره ومناقشه سی اولورکن، بیسمارق ایکی دوقالغی ده مشترکاً استیلا ایتمك اوزره آوستریالیلره مراجعت

ایتدی . یکرمی بیك اوستریا ویکرمی بش بیك پروسیا قوتی ، دوقالغك حدودینی کچه‌رك ، اوراده موجود دانیمارقه قوتلرینی ، دانیمارقه‌یه رجعت ایتدیردیلر . ۱۸٦٤ تاریخنده ویانه معاهده‌نامه‌سی موجبنجه بوایکی دوقه‌لغی ، دانیمارقه ، آلمانیا و آوستریایه ترك ایتدی .

ایلك موفقیت :

بیسمارق بر مدت صوکرا بو ایکی دوقالغك مشترکاً اداره‌سی مسئله‌سنده بر چوق مشکلات احداث ایتدی . قرالك ، مجلس مبعوثانك و خلقك مخالفتنه رغماً ۱۸٦٦ سنه‌سی حزیرانده پروسیا آوستریا اردولری آراسنده حرکات حربیه‌نك باشلاتماسنه سببیت ویردی. اوستریالیلرك متفقلری بولونان (هانوور) لیلر ، پروسیالیلره مغلوب اولدیلر. عینی سنه‌نك تموزینك اوچنجی کونی (کونیغرانس) جوارنده سادو - یاده ، پروسیا و آوستریا قوتلری قارشی قارشی کلمش بولونیوردی . بو حرب ، پك بویوك براهمیتی حائزدی؛ چونکه آلمان تاریخنك استقبالی ، آنجق بو حربله تعین ایده‌جکدی . (دوب) داغی زروه‌سندن قرال ، بیسمارق و اردویی اداره ایده‌ن ایکی جنرال « فون رون » ایله » « فون مولتکه » مجادله‌یی سیر ایدییورلردی.

بدایتده پروسیا قوتلرینك موفقیتی پك شبهه‌لی کورونیوردی . بیسمارق هیجانندن یرنده دوزامیوردی . همان آتی، فون مولتکه‌یه دوغروسوردی ؛ جنراله طبقه‌سنی اوزاتدی. فون مولتکه سیغاره‌لره باقدقدن صوکرا، الك کوزه‌لنی انتخاب ایدنجه بیسمارق سوینه‌رك « هاه... شیمدی آکلادم. ایشلرمز یولنده کیدییور » دیدی .

محاربه‌نك باشلانغیجندن آلتی هفته صوکرا (سادوا)ده آلمانلرك قازانمش اولدیغی موفقیت ، حربه فعلاً برنهایت ویرمش اولدی . اورته‌ده آرتق قورقوله‌جق براوروپا قوتی قالمامشدی. بومظفریت نتیجه‌سنده آلمان حکومات متحده‌سندن آوستریا چکیلمك مجبو - ریتنده قالدی . بو محاربه پروسیایه « شله‌زویغ » «هولشتاین» «هانوور» «هه‌س ناسساو» ، سربست فرانقفورت شهرینی قازاندیردی .

یکی تشکیل ایدیلن آلمان حکومت متحده‌سنده ، اوستریادکل ، پروسیا فائق بروضعیتده بولونیوردی . شمالی آلمان حکوماتی ، کسب وسعت ایتمش بولونان پروسیا ایله اتحاد ایدرك بونلرك ممثللرندن متشکل بر (رایخشتاغ) تشکیل ایتدیلر . جنوبی آلمانیا حکوماتیله‌ده ، برحرب وقوعنده معاونت ویا بی‌طر - فلقلرینی تأمین ایده‌ن معاهدات عقد اولوندی. پروسیاپارلامنتوسی بیسمارقك

بوتون قصورلرینی عفو ایتدی . غیر مشروع صرفیاتی تصدیقاً بر قانون بیله نشر اولوندی . بوندن باشقه بیسمارقك خدمتنه مکافاتاً ، مهم بر یکونه بالغ اولان برمکافاتله‌ده تلطیف ایدلدی .

فرانسه - آلمانیا مناسباتی :

١٨٧٠ ده‌اسپانیاقراللغی‌مسئله‌سندن، اوته‌دنبری ایی بر شکلده اولمایان ، فرانسه - آلمانیا مناسباتی پك وخیم بر صفحه‌یه کیردی . اسپانیا ، هوهه‌نزوللرن عائله‌سنه منسوب پرنس له‌ئوپولدی قرال یاپمق ایستیوردی .

فقط نه پروسیا قرالی ، نه پرنس له‌ئوپولد اسپانیالیلرك بوارزولرینی‌قبول ایتمیورلردی . لکن بیسمارق ، قرال وپرنسك فکرنده دکلدی . او، له‌اوپولدك اسپانیا تختنه کچمه‌سنی ایستیوردی . حتی ، فراغته مانع اوله‌بیلمك ایچون ، هرکون قراله کیدییور و کندی تعبیرنجه « قرالی قورییوردی » فرانسه‌قرالی‌اوچنجی ناپولیون،له‌ئوپولدك اسپانیا تختنه قعودینه شدتلی بر صورتده مخالفدی. بومسئله حقنده دولتلر آراسنده جریان ایتمکده اولان مکالمات ، انقطاعه اوغرادیغندن ، له‌ئوپولد اسپانیا تاجنه نامزدلکنی کری آلدی .

پروسیا قرالی «ئه‌مز» ده بولونیوردی . اوچنجی ناپولیون فرانسه سفیری « به‌ذتی » یی قراله حقارت آمیز برنوطه تبلیغنه مأمور ایتدی . نوطه‌ده فرانسه حکومتی ، پرنس له‌ئوپولدك بردها اسپانیاتختنه‌نامزدلکی وضع ایتمه‌مسنی طلب و اخطار ایدییوردی . قرال سفیرك بیاناتنی‌ده دیکله‌دکدن‌صوکرا ، بوبیاناتی و کندی ملاحظه‌سنی بیسمارقه تلغرافیاً بیلدیردی . بیسمارق تلغرافی ، فون رون و فون مولتکه‌ایله یمك ییدیکی اثناده‌آلدی . بیسمارق تلغرافی ایکی بویوك عسکره اوقودی ؛ هرایکیسی‌ده فوق‌العاده متأثر اولدی . بیسمارق یانی باشنده‌کی اوطه‌یه کچدی و قرالك تلغرافنده پك جزئی تعدیلات یاپه‌رق، عودت‌ایتدی. تلغرافك بومعدل‌شکلنی یکیدن‌جنراللره اوقودی . جنرالك هر ایکیسنك‌ده یوزی کولدی . فون مولتکه ایله فون رون « ایلك تلغراف بر رجعته بکزییوردی . شیمدیکی بر فانفار تأثیری ویرییور . . » دیدیلر . تلغرافك معدل شکلی ؛ نشر ایدلمك اوزره مطبوعاته ویرلدی . بوتلغراف ملتك اوزرنده بر « سلاح باشنه ! » امری قادار تأثیر ایتدی . بر هفته صوکرا بیسمارق؛ پارسدن کوندریلن بر اعلان حرب نوطه‌سنی آلدی .

فرانسزلرك مغلوبیتی :

بیسمارق و قرال ١٨٧٠ تموزینك

٣١ نجی كونی برلیندن چیقدیلر . خارجیه نظارتنك باشلیجه مأمورلری، بیسمارقه رفاقت ایدییوردی . حتی اوزون مدت بیسمارق ، آلمانیا سیاستنی فرانسه طوپراغندن اداره ایتدی . «سه‌دان» استحكامی اوزرینه بیاض تسلیم بایراغی چكیلمشدی . استحكامده‌كی فرانسز جنرالی ، اوچنجی قلنجنی ، پروسیا قرالنه ترك ایتدیكنی خبر ویرمكه كلدیكی كون ، بیسمارق‌ده قرالك یاننده دوریوردی . موقع مستحكمك تسلیمی مسئله‌سی ، عسكری بر مسئله اولدیغی ایچون ، مداخله ایتمیوردی . بومسئله‌لری فون مولتكه ایله فرانسز جنرالی وویمپفه‌ن مذاكره ایدییوردی . بیسمارق سیاسی برمسئله ظهورنده مداخله ایتمك ایچون بولونیوردی . مولتكه موقع مستحكمك بلاقید وشرط تسلیمنی ، عكسی حالده بومباردمان ایتمك مجبوریتنده قاله‌جغنی تكرار ایتدكجه ، فرانسز جنرالی مساعد شرائط درمیان ایدلدیكی تقدیرده ، فرانسه‌نك ابدی منتدارلغنك قازانیله‌جغنی سویلیوردی . بیسمارق فرانسز جنرالنك بو سوزینه درحال جواب ویردی : « بر ملتك منتدارلغندن هیچ بر شی انتظار ایدیلمز . سز عصبی، حدیدالمزاج، قیصقانج برملتسكز . سز بزه سادوواییله عفو ایتمه‌دكز . سه‌دانی هیچ عفو ایده‌مزسكز » دیدی . بوسوز نتیجه‌سنده «سه‌دان»ی فرانسزلر بلاقیدوشرط تسلیم مجبوریتنده قالدیلر .

آلمانیا ایمپراطورلغی :

بیسمارق سه‌دانده اوچنجی ناپولیونله كوروشدی . بیسمارق طراش اولمادن ؛ باشنده اسكی بر شاپقه ؛ آیاغنده چامورلی چیزمه‌لر اولدیغی حالده ؛ ناپولیونك یاننه چیقدی ؛ ناپولیونك اردوسی حقنده یاپمش اولدیغی رجالردن هیچ برینی قبول ایتمه‌دی . بوملاقاتدن هیچ بر نتیجه حاصل اولمادی تام بوصیرالرده پارسده قوپان بر اختلالك ناپولیونی فرانسز تختندن محروم ایتدی یكی تشكل ایدن فرانسه حكومتی باش وكیلنی بیسمارقله مذاكرده بولنمق اوزره جبهه‌یه كوندردی . فقط نه باش وكیل ؛ نه‌ده ایمپراطوریچه اوژه‌نی بر فرانسز كویینك ترك ایدلمه‌سنه رضا كوستریوردی . بو وضعیت قارشیسنده آلمانیا اردوسی پارسه دوغرو ایلرله‌دی . بیسمارقك غایه‌سی آلمانیانك اتحادینی بر ایمپراطورلق شكلنده تحقق ایتدیرمكدی . حرب جریان ایدركن اوكاده موفق اولدی . ١٨٧١ سنه‌سی كانون ثانیسنك ١٨ نجی كونی وه‌رسایلك آیینه‌لر صالوننده ، تكمیل آلمان پرنسلرینك حضوریله آلمانیا ؛ ایمپراطورلق اعلان

ایتدی . پروسیا قرالی ایمپراطور اولدی . بو ؛ کاملاً بیسمارقك بر اثریدی . ذاتاً تاریخ ؛ کندیسندن باشقه بری ایچون ایمپراطورلق وجوده کتیره‌نك یالکز بیسمارق اولدیغنی قید ایدەر. بو تاریخدن برقاچ کون صوکرا (پارس) ده ضبط ایدلدی . ایشته بو موفقیت آلمانیایه استرازبورغ ؛ مه‌تز ؛ به‌لفور؛ آلساس و لورره‌نی قازاندیردی . بوندن بشقه بش میلیار فرانق‌ده تضمینات حربیه آلندی . بو محاربه‌نك ختامیله ؛ بیسمارق تکمیل غایه‌لرینه نائل اولمشدی . صلحدن صوکرا بیسمارق تام یکرمی سنه ایچون رأس کارده قالدی . بو یکرمی سنه‌نك تاریخنی یازمق ؛ آلمانیا حکومتنك تاریخنی یازمق دیمکدر؛ چونکه بیسمارق آلمانیا دیمکدر. بیسمارق وقرال هر کسك حرمت و محبتنی جلب ایدرك برلکده اختیارلادیلر . . .

بیسمارقك اُولومی :

٩ مارت ١٨٨٨ ده بیسمارق حالت نزعده بولونان ایمپراطورك یاتاغنك باشنده بولونیوردی . برنجی ویلیامی فره‌دریق استخلاف ایتدی . فره‌دریق یالکز طقسان کون قرالق ایده‌بیلدی . فره‌دریقدن صوکرا کلن قایزر ویلهلم ؛ بیسمارقك نفوذینی قیصقانه‌رق ؛ اختیار باش وکیلی استعفایه مجبور براقدی . بیسمارق اُوله‌دن آلتی سنه اول ایمپراطورله باریشمه‌یه موفق اولدی. ١٨٩٨ سنه‌سی تموزینك صوکنجی کونی ؛ فره‌دریکسروح ده بیسمارق ترك حیات ایتدی . آلمانیایه حیات ویره‌ن ؛ قوجه بر ایمپراطورلق قازاندیران بیسمارق ؛ مراسمسز آنی اوله‌رق تدارك ایدیلن بر مقبره دفن ایدلدی .

پاستور

ناشری
رسملی غزته

بیوك آدملر سریسی

جلد : ١
فورمه : ١٠

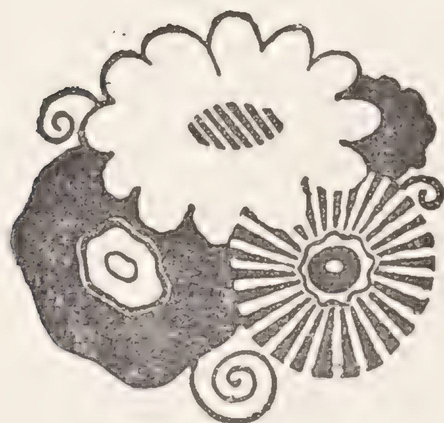
٧ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

پاستور

رسملی غزته
طرفندن نشر اولنمشدر

استانبول
صنایع نفیسه مطبعه‌سی
۱۹۲۷

خسته‌لقلرك كندی كندیلرینه عضویتدن
تولد ایتدیكی ظن ایدیلیوردی. میقروبلرك
ماهیت و وظیفه‌لرینی تجربه‌لریله اثبات
ایدن پاستوردر. بو سایه‌ده طبابتك
شكلی تماماً دكیشمش اولدی. پاستورك
كشفیاتندن اول موجود اولان
طبابت آنجق بر طاقم تجربه‌لره مستند
معلوماتدن عبارتدی. معین خسته‌لقلره
قارشی شفا ویردیكی اوته‌دن بری
تجربه‌لرله آكلاشیلمش اولان موادی
ترتیب ایتمك دوقتورلرك یكانه معرفتلرینی
تشكیل ایده‌ردی. خسته‌لقلرك نه‌اصل
وجوده كلدكلری، نه‌صورتله سرایت
ایده‌بیله‌جكلری حقنده قطعیاً معلومات
یوقدی. بوندن دولاییدركه پاستوردن
اول طبابتك آنجق بر صنعت اولدیغی
و پاستورك كشفیاتندن صوكره علم
طبك تأسس ایتدیكنی سویلرلر.
فی الحقیقه بیوك بر كیمیاكر اولان
پاستور بر طبیب دكلدی. بونكله برابر
علم طبه اك بیوك اطبادن فضله
خدمت ایتمشدر.

پاستورك بیوك بر سر خلقتی داها اورته‌یه
قویمشدركه اوده (تناسل بنفسه) دینن
و اسكی حكما و اطبا عندنده عصرلرجه
موجب مراق و مناقشه اولان مسئله‌در.
(تناسل بنفسه) دیمك بعض مخلوقاتك
كندی كندیلرینی آشیلایه‌رق میدانه
كلمه‌لری دیمكدر. اسكیدن بونك ممكن
اولدیغی ظن ایده‌رلردی. بالفرض چوروین
بر حیوان لاشه‌سنك قورتلاندیغنی
كورنجه اولاشه‌دن بر طاقم قوردلرك
كندی كندیلرینه پیدا اولوب تكثر
ایتدكلرینه قناعت ایده‌رلردی. هواده،
صوده كوزله كورولمه‌ین بر طاقم
كوچوك حیوانلرك مساعد محیط بولونجه
بو یومورطه‌لرینی اوراده بیراقه‌رق
چوغالدقلرینی بیلمزلردی. نته‌كیم
سینكلرك كوپك اوكوز الخ كبی حیوان
اولولرندن پیدا اولدقلرینی ظن ایده‌رلردی.
پاستور صونی تعقیم و هوانی تخلیه
ایده‌رك مثلا بر حیوان اولوسنك ویا
سوتك، صویك، شرابك هیچ بر زمان
تبدیل وصف ایتمه‌دیكنی اثبات ایتدی.
ذاتاً میقروب و سرایت مسئله‌لرینه
بوتون بو تجربه‌لر نتیجه‌سنده انتقال
ایتمشدی. خلاصه (پاستور) ك كرك
دوغرودن دوغرویه، كرك دولاییسیله
علم و فن عالمنه و انسانلغك حیاتنه
وسعادتنه ایفا ایتدیكی خدمتلر اوقادار
چوقدركه بو بشریت ولی نعمتنی بوتون حیاتی
ومساعیسیله طانیمایی بزه امر ایده‌ر.

فرانسه مطبوعاتنده یاپیلان بر آنكه‌تله
«فرانسز وطننك یتیشدیردیكی اك بیوك
آدام كیمدر؟» سؤالی بوتون قارئلره
صورولمشدی. بو (آنكه‌ت)ه ویریلن
جوابده برنجیلكی (پاستور)
ایكنجیلكی (ناپولیون بوناپارت)
قازانمشدی. ناپولیون فی الحقیقه بوتون
آوروپایی استیلا ایتمش و بر آووچ

عسکرله جهانه قارشی دورمش بر قوماندانیدی . لکن اونك قازاندیغی شان آنجق قان دوکمکله احراز ایدیلمشدی . حالبوکه (پاستور) یالکز کندی زماننده دکل ، کندینی تعقیب ایده‌ن عصرلرده‌ده انسانلرك حیاتلرینی قورتارمش و بشریتی بر چوق سفیل خسته‌لقلردن تخلیص ایتمشدر. عسکری تاریخ نقطهٔ نظرندن ناپولیون شبهه یوق که بیوك بر آدامدر . فقط علم و فن، انسانلق ومدنیت نقطهٔ نظرندن دوشونیله‌جك اولورسه ناپولیونی پاستورك یاننده ذکر ایتمك بیله موجب خجالت اولور. ذاتاً پاستور علمك ظفرینی هر تورلو قوتدن یوکسك طوتاردی . نته‌کیم (١٨٧٠) محاربه‌سنده فرانسزلرك آلمانلره (سه‌دان) ده مغلوب اولملری و آلمان اوردولرینك پاریسی استیلا ایتمه‌لری اوزرینه (پاستور) دیمشدی که اونلر بزه علم و فن سایه‌سنده غالب کلدیلر بزده بو ساحه‌ده چالیشه‌جق اولورسه‌ق اللی سنه صوکره بو مغلوبیتك انتقامنی آلیرز ! » فی‌الحقیقه فرانسه یاریم عصر صوکره یعنی جهان حربنك فرداسنده پاستورك حقلی اولدیغنه شاهد اولدی .

پاستورك چوجوقلغی

لوئی (پاستور) ١٨٢٢ سنه‌سنده فرانسه‌نك فرانس قونته ده‌پارتماننده (دول) اسمنده‌کی بر قصبه‌ده تولد ایتدی . باباسی (ژان ژوزه‌ف پاستور) عوامدن بر آدام اولوب دباغلقله کچینیردی کنجلکنده ناپولیون اوردوسنده چاووشلق ایتمش بسیط فقط متفکر ، جاهل لکن سجیه‌سی قوتلی بر آدامدی. آنه‌سی (ژان ئه‌تیه‌ن روکی) چوق چالیشقان ، مخیله‌سی و هیجانی قوتلی برقادیندی. پاستورك تولدندن بر آز صوکره عائله‌سی فرانسه‌نك اسویچره حدودنده (ژورا) داغنك جوارنده (آربوا) اسمنده‌کی قصبه‌یه نقل ایتدی . بوکون پاستورك کرك دوغدیغی ، کرك بیودیکی مملکتلرده اقامت ایتدیکی أولر کمال اهتمامله محافظه ایدیلیر و بر چوق زائرلر طرفندن کزیلیر .

پاستور ابتدائی تحصیلنی (آربوا) ده‌کی ابتدائیده اکمالدن صوکره ینه عینی قصبه‌نك قولله‌ژینه نهاری اولارق دوام ایتمشدر . ایلك زمانلرده علی‌العاده ، حتی بعض درسلرندن ضعیف بر طلبه ایدی . آنجق معلملری (پاستور)ك بعضاً چوق نافذ بر مشاهده قابلیتی کوستردیکنه شاشارلرمش. اك کوچوك یاشندن اعتباراً دقتلی ومتفکر وقوتلی برخیال قابلیتی ایله مجهز ایمش. اون اوچ یاشنه قادار رسمه بیوك براستعداد کوسترمشدر . آنه‌سنك ، باباسنك

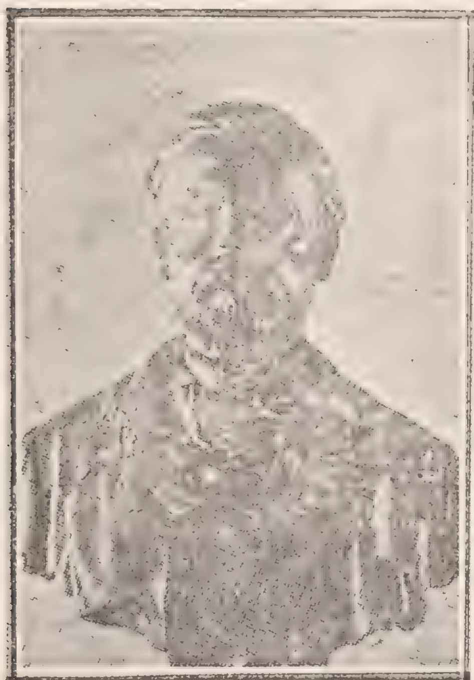

پاستورك ٣٠ ياشنده‌كى رسمى

پاستور دها ٣٠ ياشنده ايكن استراز بورغ دارالفنوننه مدرس اوله‌رق تعيين اولونمشدى. بو رسم اواثناده آلنمشدر .

وعائله دوستلرينك رسملرينى چيزه‌رمش كه بونلر بالآخره پاستورك عائله‌سى طرفندن محافظه اولونمش و موزه‌يه توديع ايديلمشدر. اون درت، اون بش ياشلرنده برچوجوق طرفندن ياپلمش اولان بو رسملر صنعت نقطهٔ نظرندن دكل فقط اصللرينه بكزه‌مكده‌كى قطعيت اعتباريله و كوچوك پاستورك نفوذ نظرينه‌وچوق دقتنه‌دليل اولمق حسبيله شايان حيرت ايمش .

قولله‌ژك اختيار مديرى پاستورده‌كى جوهرى سزديكى ايچون باباسنه « بو چوجوغى بهمه‌حال پارسه، (دارالمعلمين عاليه) يه كوندريكز ! » ديه اصرار ايده‌رمش . (پارسده‌كى دارالمعلمين او زمان علم آداملرى يتشديره‌ن بر مؤسسه ايدى . باباسى جاهل اولمقله برابر عقل سليم صاحبى برآدام اولديغى ايچون اوغلنى اوقوتمق ايستيور و (آربوا) ده‌كى قولله‌ژه معلم اولماسنى نك زياده آرزو ايديوردى . نته‌كيم پارس حياتنه آليشسين ديه اوغلنى اون آلتى ياشنده ايكن اورايه كوندرمش وليسه تحصيلنى پارسده اكمال ايتمه‌سنى آرزو ايتمشدى. فقط (پاستور) محجوب وبسيط تربيه كورمش بركويلى چوجوغى اولديغى ايچون ايلك زمانلر مكتبده وپانسيونده فوق‌العاده صيقيلدى بونك

(پاستور) ك بر بوستى

(پول دوبوا) طرفندن ميدانه كتيريلن بواثر بويوك انسانيت خادمى پاستورى تمثيل ايده‌ن الك قدرتلى اثردر .

اوزرینه باباسی اوغلنی تکرار آلارق ینه (آربوا) ده‌کی قولله‌ژه ویردی. پاستور سنه‌لر کچدکجه انکشاف ایدییور و مکتبده بالخاصه علوم طبیعیه‌ده شایان دقت بر استعداد کوسته‌ریبوردی .

پاستورك کنجلکی :

عائله‌سنك اقامت ایتدیکی (آربوا) شهرنده لیسه صنفلری بولونمادیغی ایچون پاستور لیسه تحصیلنی (بزانسون) شهرنده اکمال ایتمشدی. بواثناده آنجق اون دوقوز یاشنده بولونیوردی . فقط اون دوقوزنجی یاشنده‌کی کنج علمه وفنه قارشی دویغوق بیلمز بر هیجان ایله چیرپینیوردی . نته‌کیم اورادن همشیره‌لرینه یازدیغی مکتوبده «انسان علم سایه‌سنده هر شیئك فوقنه تعالی ایدییور ! » دیمشدی .

پاستور لیسه‌یی اکمالدن صوکره ۳۰۰ فرانق معاشله مذاکره‌جی تعیین ایدیلمشدی. فقط او تحصیلنك بودرجه‌ده قالماسنه بر تورلو راضی اولامادیغندن پارسه کیده‌رك دارالمعلمین عالیه‌یه کیره بیلمك ایچون یانوب طوتوشیوردی. نهایت بر سنه صوکره یعنی تام یکرمی یاشنده‌ایکن دارالمعلمین عالیه‌نك دخول و مسابقه امتحانلرینه اشتراك ایتدی . امتحانده موفق اولمقله برابر قازاندیغی درجه‌دن ممنون اولمامشدی . چونکه ۲۲ طالبك ایچنده ۱٤ نجی کلمشدی . بونك اوزرینه ایرتسی سنه تکرار امتحانه داخل اولمایه قرار ویردی . فی‌الحقیقه بر سنه صبر ایله چالیشوب حاضرلاندقدن صوکره دردنجی اولارق قبول ایدلدی . بویوك علم آداملرینی یتیشدیره‌ن پارس دارالمعلمین عالیه‌سی او تاریخده دخول و مسابقه امتحاننی فوق‌العاده صیقی طوتویوردی .

پاستور دارالمعلمین عالیه‌ده :

یکرمی بریاشنده دارالمعلمین عالیه‌یه داخل اولان پاستور بو مؤسسه‌یه کیرمش اولمقله هم ممنون ، هم ده مفتخردی . فقط بش سنه صوکره ایلك کشفیاتنه باشلایوب ده جهانشمول بر موقع علمی قازانمق استعدادینی کوستردکجه دارالمعلمین عالیه کندیسیله افتخاره باشلادی. نته‌کیم بوکون پارس دارالمعلمین عالیه‌سنك الك باشلیجه شهرتی و مدار مفخرتنی سینه‌سنده پاستور کبی بر آدامی یتشدیرمش اولمق تشکیل ایده‌ر .

پاستور بر طرفدن (صوربون) دارالفنوننك درسلرینی تعقیب ایدییور دیکر طرفدن او زمانك بویوك فن آداملریله طانیشیوردی . علوم طبیعیه تحصیل ایتمکله برابر بالخاصه کیمیایه قارشی فضله مراق ابراز ایدییوردی. یکرمی بش یاشنده عالی تحصیلنی اکمال ایده‌رك (علوم طبیعیه دوقتوری) صفتیله مأذون اولدی .

پاستور ١٩ یاشنده پاریسده (دار المعلمین عالیه) ده طلبه اوله‌رق بولونورکن

پاستورك والده‌سی

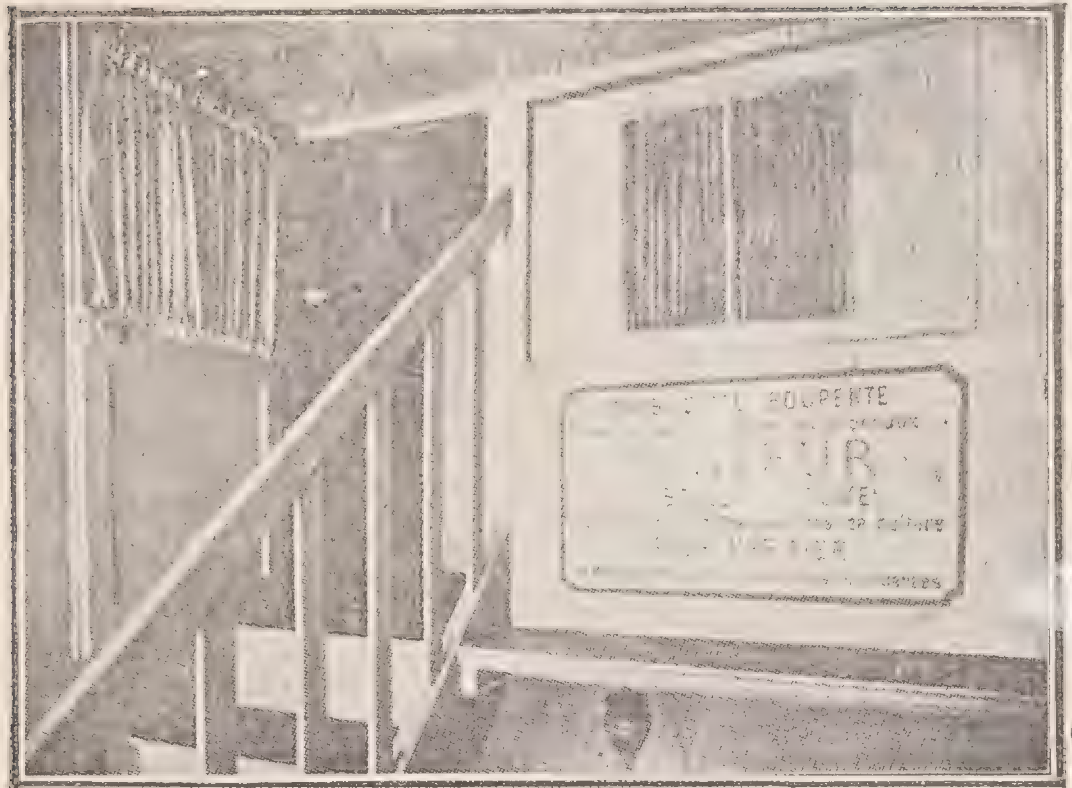
پاستورك پدری

پاستور هنوز ۱۵ یاشنده ایکن بوایکی رسمی میدانه کتیرمشدر . دهااوزمانلر کنج پاستورده‌کی نفوذ نظرك فوق‌العاده‌لکی تقدیر اولونمش ، دهاسنی ایلك دفعه بو اثرلرنده کوسترمشدر .

پاستورك ایلك کشفی :

کیمیا ساحه‌سنده پاستور ایلك کشفی یاپدیغی زمان برسنه اول تحصیلنی اکمال ایتمش آنجق یکرمی آلتی یاشنده بر کنج بولونیوردی. بو کشف اجسامك اشکال بللوریه‌سیله خواص کیمیویه‌سی آراسنده برمناسبت بولوندیغنه دائردی. بو کنج آدام بولدیغی حقیقتی تجربه ایله اثبات ایتدیکی زمان (قولله‌ژ دوفرانس) ك اختیار مدرسی کیمیا کر (بیو) پاستورك هیجانله اللرینی طوته‌رق : « اولادم ! بن حیاتمده علمی‌اوقادار سودم‌که سنك کشفکدن متولد سونجله یوره‌کم چارپیور!» دیمشدی.

پاستور بو کشف اوزرینه مشهور اولدی و (دیژون) لیسه‌سنه فیزیق معلمی تعیین ایدیلدی . فقط اوراده چالیشه‌جق نه لابوراتوار ، نه ده آلات و ادوات واردی . بوندن خوجه‌لرینه شکایت ایتدیکی ایچون اونی چالیشه‌جق وسائطی بولونان (استراسبورغ) دارالفنونه مدرس معاونی‌اولارق تعیین‌ایتدیلر. (پاستور) بوراده چالیشیرکن آرقاداشلرندن برینه یازدیغی مکتوبده « اون سنه‌یه قادار کیمیایی آلت اوست ایده‌جکم بللورات مسئله‌سنده او قادار مهم اسرار کوریورم . » دییوردی . بو اثناده (انستیتو) نك اعضای

پاستور نرده چالیشدی؟ ونره‌ده فیصه آلدی؟

سینه‌سنده پاستور کبی بویوك بر داهی یتشدیرمکله بحق افتخار ایده‌ن دارالمعلمین عالیه قاپوسنه پاستورك نامی ایدیلشدیرن بر لوحه حك اتدیرمشدر . بو لوحه پارس دارالمعلمین عالیه‌سنك افتخار آبده‌سیدر .

مخابره‌سی میانه‌تعیین اولوندی ودیکر طرفدن‌ده تأهل ایتدی .

پاستورك تأهلی :

پاستور (استراسبورغ) دارالفنونی ره‌کتورینك قیزی مادمازه‌ل (ماری لوران) ایله تأهل ایتمشدر . نشانلی ایکن یازدیغی مکتوبده مستقبل زوجه‌سنه دیبورکه : « سزدن ایسته‌دیکم شی حقمده حکم ویرمکده استعجال ایتمه‌مه‌کزدر . چونکه بویله یاپارسه‌کز آلدانه‌بیلیرسکز . شیمدی بلکه سزك خوشکزه کیتمیه‌جك اولان بنم صووق ومحجوب کورونوشمك عمقنده زمان اثبات ایده‌جکدرکه سزك ایچون محبتله دولو بر قلب واردر . »

بر مدت نشانلی قالدقدن صوکره اولندیلر . پاستور اوله‌نیرکن ازدواج حیاتنك فضله چالیشماسنه مانع اولاجغندن اندیشه ایدیبوردی . فقط زوجه‌سی ایلك کوندن صوك کونه قادار (پاستور)ك چالیشماسنی تسهیل ایتمش ، اونك انتظام سعینی، محافظهٔ صحتنی تأمین ایچون آلندن کلن فدا کارلغی یاپمشدر .

پارسده‌کی مشهور (پاستور انستیتوسی) بناسی .

بو بنا ۱۸۸۸ تاریخنده بوتون ملتلر طرفندن اظهار اولونان آرزو اوزرینه طوپلانان مبلغ ایله بنا ایدلمشدر
اوندن صوکرا پاستور انستیتوسنه مشابه مؤسسه‌لر هر مملکتده وجوده کتیرلمشدر .

(پاستور) ك مساعیسنده بوقادار فیاض اولماسنه عائله حیاتنك ساکن ومستریح اولماسی دخی مؤثر اولمشدر دیرلر. فی‌الحقیقه ازدواج حیاتی چوق مسعود ایدی . نته‌کیم مادام پاستورك قبرینك اوزرینه «زوجنك عالم انسانیته ایفا ایتدیکی خدمته اشتراك ومعاونت ایتمکله مادام پاستور جهانك منتدارلغنه حق قازانمشدر» کلمه‌لری حك اولونمشدر.

پاستور ناصل چالیشیردی ؟

پاستور ؛ لیسه‌ده بر کیمیا معلمی اولمقله برابر لابوراتوارنده درسلرینه عائد تجربه‌لری یاپمقله اکتفا ایتمز، بر چوق مشکلاته وفدا کارلقلره قاتلانه‌رق دارالصناعه‌لرده ، شراب ، بیرا اعمالاتخانه‌لرنده (تخمر) ویا (اختمار) دینن فعل کیمیوینك ، ناصل وقوعه کلدیکنی تدقیق ایده‌ردی . حتی بونی مختلف لابوراتوارلرده و مؤسسه‌لرده تدقیق ایچون خیلی فدا کارلق بهاسنه فرانسه وآلمانیاده برچوق شهرلر کزمشدی. کزیکی مملکتلرده ایسه کیمیایه علاقه‌دار مؤسسه‌لرله یاتدیغی اوتللردن ماعدا هیچ بر یری کوره‌مه‌دیکنی وکورمکه وقت بولامادیغنی سویلرلر.

(لیل) ده کیمیا معلمی اولارق بولوندیغی زمان طلبه‌سنی متمادیاً فابریقه‌لره، دارالصناعه‌لره کوتوردی. حتی طلبه‌سیله بلچیقا مؤسساتنی‌ده تدقیق ایتمشدی.

پارس دارالمعلمین عالیه‌سنه تدریسات فنیه مدیرمعاونی صفتیله تعیین ایتدکلری زمان همان باشلی باشنه پروفسور اولمادیغی ایچون کندیسنه مستقل بر لابوراتوار ویرمه‌مشلردی. بیچاره طاوان آراسنده تأسیس ایتدیکی غایت بسیط بر لابوراتوارده عائله بودجه‌سندن محرومیت بهاسنه آییردیغی پاره ایله وسائط صاتون آلیردی. حتی لابوراتوار مصرفی ایچون معارف ناظرندن تخصیصات ایسته‌مسنه مقابل شوجوابی آلمشدی: « بودجه‌ده سزه ویریله بیله‌جک اللی سانتیم بیله یوقدر! »

پاستور شخصی تحریاتنه دوام ایده بیلمك ایچون درس ویرمکدن صرف نظر ایتمکه مجبور اولمشدی. چوق دفعه تاریخ طبیعی موزه‌سنده، یاخود تارلالرده، تخملری، انتاش مسئله‌لرینی، باغلره، اوزوملره، ایپك بوجکارینه عارض اولان خسته‌لقلرك منشألرینی تدقیق وتحلیل ایچون کونلرجه وهافتالرجه کزمکه و سیاحت ایتمکه مجبور اولوردی.

بعضاًاو قادار چالیشیوردی که ذهنی یورغونلقدن خسته دوشیوردی. حتی (٤٦) یاشنده ایکن مدهش بر بین حماسنه طوتولدی وصول طرفنه فلج کلدی.

پاستور بو وخیم خسته‌لقدن برمعجزه قبیلندن سالم اولارق خلاص اولمشدر. ذکا واراده‌سنده قطعیاً بر ایز قالمادیغی کبی الك بویوك کشفیاتنی بو وخیم خسته‌لغندن صوکره وجوده کتیرمشدی.

پاستور بش سنه‌اوصانماز بر تدقیقدن صوکره ایپك بوجکی خسته‌لغنی کشف ایتمشدی. (بیرا) اوزرنده‌کی تدقیقاتی‌ده ایکی سنه تمادی ایتمشدر.

ساری خسته‌لقلر حقنده‌کی کشفی، یعنی میقروبلر اوزرینه عالم انسانیتك نظردقتنی‌وضوح وقطعیتله جلب‌ایتمه‌سی ۱۸۷۲ تاریخنه یعنی اللی بر یاشنه تصادف ایدەر.

طاووق‌قولراسی وشاربون‌خسته‌لغی حقنده‌کی کشفیاتی ۱۸۷۷ سنه‌سیله ۱۸۸۵ سنه‌سی آراسنده وجوده کلمش وتکمل ایتمشدر. حتی (شاربون) خسته‌لغنك تداویسی ایچون کشف ایتدیکنی ادعا ایله‌دیکی آشی ایچون زراعت‌جمعیتی اللی‌عدد قویون‌تخصیص ایتمشدی. بونك‌یکرمی بشنی آشیلادیلر. نتیجه‌دن هرکس شبهه ایدیور، حتی (پاستور)ك خصملری بوتجربه‌نتیجه‌سنده عالمك شهرتنه نقیصه کله‌جکنی دوشونه‌رك سوینیورلردی. حالبوکه تجربه قطعی نتیجه ویردی .و بوتون فرانسه

ایله برابرکده تکمیل آوروپانك نظر دقتنی جلب ایتدی .

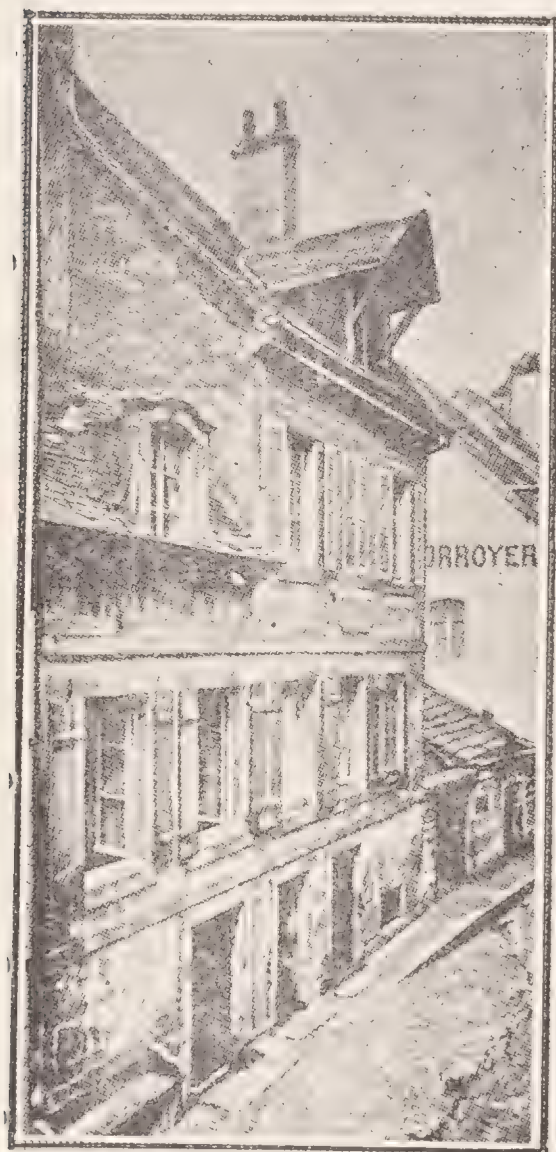
قودوز آشیسی حقنده‌کی (پاستور)ك تجربه‌لری ۱۸۸۰ تاریخنه تصادف ایدر . آشینك قودوزه قارشی قطعی معافیت تأمین ایتدیکی ثابت اولونجه مسئله بوتون آوروپایه یاییلدی و آرتق (پاستور) ك (أولم) سوقاغنده‌کی بسیط لابوراتواری قودوز حیوانات طرفندن مختلف مملکتلرده ایصیریلمش آداملرله دولوب بوشالمایه باشلادی .

پاستور انستیتوسی ناصل قورولدی ؟

یکدیکرینی تعقیب ایدن فوق‌العاده کشفیات اوزرینه ، بالخاصه شاربون ، قودوز کبی هر کسی علاقه‌دار ایده‌ن مهم خسته‌لقلرك قطعی دوالرینك تأمینی اوزرینه بوتون آوروپا عالم فنی هیجانه کلمشدی . تکمیل ملتلرك اشتراکیله طوپلانان مبلغ ایله پارسده ایلك پاستور انستیتوسی (۱۸۸۸) تاریخنده کشاد اولوندی . (پاستور) بو کشاد مراسمنده بالذات اوقودیغی نطقده دیبورکه : « بو بویوك بنانك هر طاشی علمه عاشق بر علوجنابك نشانه‌سیدر . صانکه انسانلغك و بوتون فضیلتلری بو مساعی بناسنی یوکسلتمك ایچون اشتراك ایتدیلر ! »

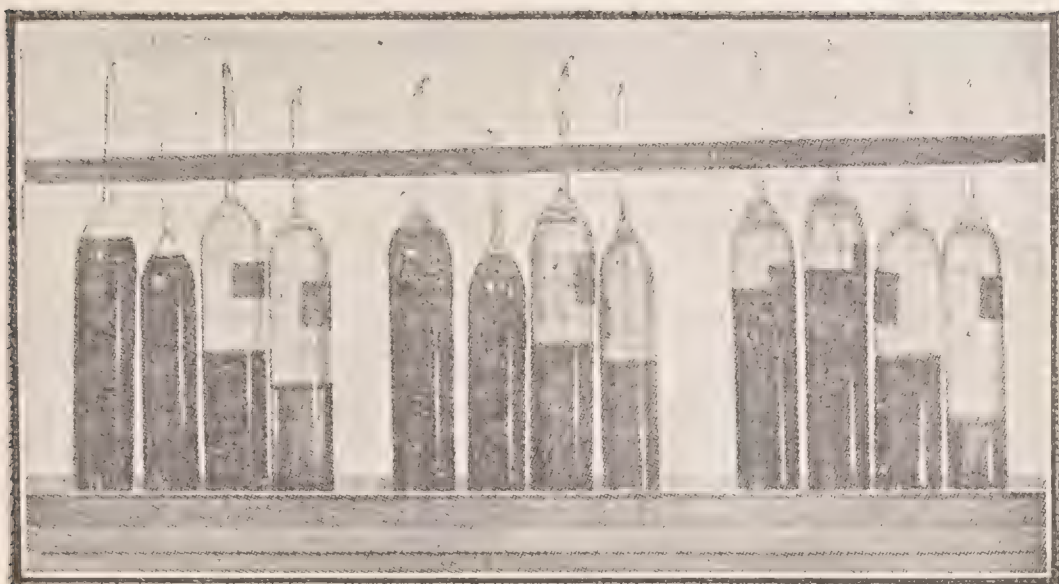
پاستورك یتمشنجی سنهٔ دوریه‌سی :

پاستورك یتمش یاشنده ایکن یاپیلان سنهٔ دوریه مراسمی فرانسه‌نك الك بویوك بایراملرندن بری اولمشدر . علم و فن حیاتی ایچون جدا عبرت و هیجانله تلقی اولونمایه سزا بولونان بو بین‌الملل صمیمی احتفال (۱۸۹۲) سنه‌سنه تصادف ایدر . فرانسه‌نك و آوروپانك هر طرفندن اعزام اولونان

پاستورك دنیایه کلدیکی خانه

پاستور ۱۸۲۲ سنه‌سی کانون اولنك ۲۷ نجی کونی (دول) شهرنده‌کائن خانه‌سنده دنیایه کلمشدر . بو بنا شیمدی بیله عیناً محافظه ایدلمکده‌در .

سنه‌لرجه یورولمادن صرف ایدیلن غیرتك ثمره‌لری

پاستور بو آمپوللر قارشوسنده سنه‌لرجه چالیشمش و نهایت قودوز سرومنی کشف ایتمشدر . اونك ایچون فوق‌العاده اهمیتی حائز اولان بو آمپوللر عیناً محافظه ایدلمکده‌در .

علمی هیئتلر صوربون دارالفنوننك بویوك صالوننده و رئیس جمهور (قارنو) حضورنده اجتماع ایتدیلر . (پاستور) رئیس جمهورك قولنده اولارق صالونه داخل اولدیغی زمان بوتون رجال دولتله مختلف ملتلرك ممثللری طرفندن حرارتله آلقیشلاندی . یتمش سنه‌لك اوزون و یورولمق بیلمه‌ین مساعیسیله موفقیتلرینك بوتون جهان طرفندن ناصل تقدیر ایدیلدیکنی بالذات ادراك ایدییوردی که بومظهریت هر کاشفه نصیب اولمامشدر .

پاستور او احتفال کونی ایراد ایتدیکی بر نطقده اجنبی ملتلر ممثللرینه شو یولده خطاب ایدییورکه شایان عبرتدر : « محترم اجنبی ممثلین کرامی فرانسه‌یه قارشی مودتکزی اظهار ایچون اوزاق یوللردن کلمك زحمتنی اختیار ایتدیکز بو منظره‌کز بکا بر انسانك ادراك ایده‌بیله‌جکی مسرتك اك درینی ویرییور . چونکه دوشونیورم که ملتلرك بویله اشتراکاری سایه‌سنده علم ایله صلح جهل وحربه غالب کله‌جکلر و بوندن صوکره ملتلر ییقمق ایچون دکل، فقط یاپمق ایچون آکلاشه‌جقلردر ! »

پاستورك وفاتی :

پاستور عمرینك صوك زمانلرینی (انستیتو)نك ایچنده کندیسی ایچون

آیریلمش اولان اوچ اودالق غایت بسیط ومینی مینی بر دائره‌ده کچیرمشدر. (۱۸۹۵) سنه‌سی ایلولنك ۲۸ نجی کونی ۷۳ یاشنده ایکن ایشته او دائره‌ده وبسیطلکی اعتباریله فقیر بر بایاس حجره‌سنه بکزه‌ین مینی مینی اوداسنده وفات ایتدی. جنازه مراسمی فرانسه‌نك الك مهیب احتفاللرندن بریسی اولمشدی. پارسك (نوتردام) کلیساسنده یاپیلان صوك احتفال اثنا ـ سنده اوزمانکی رئیس جمهور (فلیکس فور) ایله بوتون دولت ارکانی بویوك کاشف وعالمی حرمتله استراحتکاه ابدیسنه تشییع ایتدیلر وتکمیل اوردو بایراقلری (پاستور)ك نعشنی سلاملادیلر.

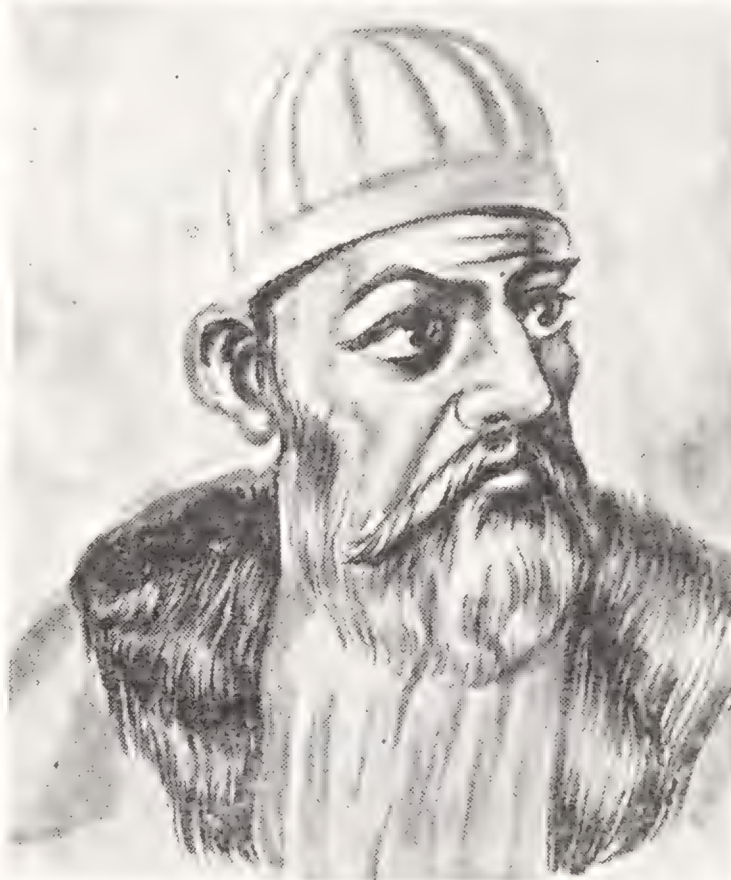
قبری پاستور انستیتوسنك ایچنده‌در. وکندیسندن اون بش سنه صوکره وفات ایده‌ن وفاکار زوجه‌سی ده یاننه دفن اولونمشدر.

پاستورك هیکللری فرانسه‌نك ودنیانك هر طرفنده بویوك علم وفن مؤسسه‌لرینك یانلرنده کوزه چارپار ومدنی مملکتلرك جمله‌سنده «پاستور» انستیتولری آچیلمشدر. بونلردن ماعدا «پاستور»ك هیکلی هر علم آدامنك قلبنده موجوددر.

تمنی ایده‌لم که معزز تورکیه‌مزده یاقین بر آتیده (پاستور) کبی ملتنه وتکمیل انسانلغه مفید علم آداملری یتیشدیرسین!

فضولی

ناشری
رسملی غزته

بیوك آدملر سریسی

جلد : ١
فورمه : ١١

٧ بچوق
غروشدر

بویوك آدملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بگك ریاستی آلتنده گزیده بر هیئت علمیه طرفندن وجوده گتیرلمشدر .

فضولی

رسملی غزته

طرفندن نشر اولنمشدر

استانبول
صنایع نفیسه مطبعه‌سی
۱۹۲۷

تورك لسانى و ادبياتنك جهانه قارشيسنه امنيت و افتخار ايله چيقاره بيله جكى لايموت شاعرلردن بريسى و بلكه برنجيسى فضوليدر . درت عصر اول حياته وداع ايدن بو شاعر حالا تورك عالمنك درت كوشه سنده ياشيور .

عراقك بوكون وطن ساحه سندن اوزاق قالمقله برابر فضولينك اوراده ياشايوب ئولمسى بولونماسى او اقليمى بزه معنا باغلايان رابطه لردن برى و بلكه اك قوتليسيدر . فضولينك اويله مصرعلرى واردر كه انسانلر ياشادقجه و انسانلرك قلبى عشق و هيجانله ايله ووردقجه قيمتلرينى مطلقا محافظه ايده جكلردر . بر شاعرك دهاسى و دهاسنك عظمتى ايچون بوندن دها بليغ بر دليل و معيار بولونه بيليرمى؟ ايشته بشريتك اك ممتاز سيمالرى آراسنده فضولى يه بر موقع ممتاز آييرمامز بوندن ايلرى كليور .

فضولی كبی بویوك بر داهی یتشدیرن بغداد شهرینه بر نظر

بغداد شهری یوزلرجه سنه اول، مهدمدنیت تلقی اولونوردی. بوتون جهانك علم وفن مركزی اولان بوشهرده برچوق عالملر یتشمشدر. بویوك تورك شاعری فضولی‌ده بغدادده سنه‌لرجه بولونمشدر.

فضولی

فضولینك تورك ادبیاتی اوزرنده‌كی تأثیری اوقادار بویوك اولمشدر كه هنوز قرق سنه اولنه كلنجه‌یه قادار دورت عصر ظرفنده یتیشن‌همان بوتون شاعرلریمز اونك طرزینی تكرار ایتمكدن، اوكا بكزه‌مكه چالیشمقدن باشقا برشی یاپمامشلردر دینه‌بیلیر. اكر تورك لسان و ادبیاتی فضولی دورنده‌كی انكشافنده دوام ایتمش و عصرلرجه اولدیغی یرده توقف ایتمه‌مش اولسه‌یدی بوكون ادبیاتمز هیچ شبهه یوق كه بوتون جهان ادبیاتنه فائق اولوردی.

فقط نه چاره كه ادبیات اجتماعی و سیاسی حیاتدن آیری اولارق ترقی ایده‌میور. مملكتمزده عائله حیاتنك دولاییسیله اجتماعی مؤسسه‌لرك ونهایت سیاسی تشكللرك وبونلرك هپسنه مؤثر اولان دینی شكللرك دورغون بركول

كبی یوزلرجه سنه ظرفنده توقف و تفسخ ایتمه‌سی ادبیاتمزی‌ده دیگر مدنی تظاهراتمز كبی صوك زمانلره قادار محدود و قرون وسطائی بر طرزده بیراقمشدر .

غرب ادبیاتی قارشیسنده هیئت مجموعه اعتباریله خیلی دار و بسیط اولان ادبیاتمزك فضولی اویله بر سیماسیدركه عینی تاریخده، حتی اوندن برقاچ عصر صوكره دوغان هرهانكی بویوك بر غرب شاعری ایله مقایسه اولونه‌بیلیر و بو مقایسه‌ده فضولی طلدا تقدم ورجحان قازانیر .

فضولینك حیاتی :

فضولینك شهرتی و اثرلری كندی صاغلغندن بو زمانه قادار دیللرده دولاشدیغی و شعرلری هركسك ازبرنده اولدیغی حالده حیاتی حقنده‌كی معلومات هم محدوددر ، هم‌ده مختلف روایتلر آراسنده غیرقطعی بر ماهیتی حائزدر. هجرتك (٩٠٠) میلادك ١٤٩٤ تاریخنده دوغمش اولدیغی تخمین ایدیلیور . بو رقملرك تخمین ایله افاده ایدیلمه‌سی معذور كورولمه‌لیدر . چونكه شرقده حتی فضولیدن صوكره یتیشن برچوق بویوك آداملرك دخی تولد تاریخلری قطعی اولارق مضبوط دكلدر. وفات تاریخلری ایسه نسبةً دوغرو اولارق قیدایدلمشدر. نته‌كیم فضولینك هجری (٩٦٣) و میلادی (١٥٥٥) تاریخنده وفات ایتدیكی وثائق ایله ثابتدر .

دیمك‌كه بویوك شاعر تقریباً ٦٠، ٦١ سنه قادار یاشامش اولیوركه معنوی حیاتنه كوره بو جسمانی عمر پك ناچیز بر شیدر .

فضولینك باباسی سلیمان افندی بغداد جوارنده (حله) قصبه‌سنده مفتی ایدی. فضولینك بوراده دوغمش اولدیغی تواتراً روایت اولنور .

هرحالده حیاتی حله، كربلا و بغداد جوارنده ، خلاصه عراق حوالیسنده كچمش و دیوانده بالذات سویله‌دیكنه نظراً باشقه مملكتلرده هیچ سیاحت ایتمه‌مشدر و بر آرالق استانبوله كلمش اولدیغی حقنده‌كی روایت دوغرو دكلدر.

فضولینك اصل اسمی (محمد) در. كرك توركلرده ، كرك عربلرده و عجملرده اسكی شاعرلر اكثریتله اصل اسملرینی قوللانمازلر و بر (مخلص) ایدینیرلردی و بو مخلصلریله شهرت بولورلردی . (فضولی) مخلصی ایله شاعرك هركسدن آیری، یعنی ابتداعی (اوریژینال) برروحه صاحب اولدیغنی كوسته‌ریر. چونكه (فضولی) بوش بوغاز، مالا یعنی شیلرله اوغراشان، حدندن و وظیفه‌سندن خارج سوز سویله‌ین ویا ایشه قاریشان آدام معناسنه عربجه بر كلمه‌در. فضولی بو مخلصی ترجیح ایتمه‌سنه معقول بر سبب كوسته‌ریور: أبی.

معنایه دلالت ایدن مخلصلری باشقه - لرینك‌ده آنالری، بو صورتله کندی شعرلرینك باشقه آداملره اسناد ایدلمسی ممکندر . حالبوکه بوش بوغاز لقبنی کیمسه‌یه کنوب آلمایه‌جغی ایچون شعرلرینی استقبال مواجهه‌سنده عادتا بر سیغورطه‌یه قویمش اولیور .

فضولینك کربلاده وفات ایتمش اولدیغی و قبرینك اوراده بولوندیغی حقنده قوتلی بر روایت واردر. فقط کوسته‌ریلن قبرك او بویوك شاعره عائد بولونماسی قطعی دکلدر .

فضولینك ملیت و مذهبی :

فضولی یوقاریده بحث ایتدیکمز وجهله عراق تورکلرندندر . و أسکی بر تورك و اوغوز عشیرتی اولان (بایات) اسمنده‌کی قبیله‌یه منسوبدر. (بایات) قبیله‌سنی بر کورد عشیرتی ظن ایدن ایکی اجنبی مؤلف فضولی‌یی‌ده اصلاً کورد ظن ایتمشلرسه‌ده مذکور عشیرتك تورك اولدیغنه تاریخ اعتباریله قطعیاً شبهه یوقدر . بوندن ماعدا فضولی فارسی دیوانینك مقدمه‌سنده بالذات کندیسنك تورك اولدیغنی غایت صریح وقطعی برلسان ایله سویلیور . شاعر بالذات « اصلم تورك و آنا دیلم تورکجه‌در . عربجه‌یی مباحثهٔ علمیه اثناسنده، فارسی‌یی‌ده آرزو ایتدیکم زمان استعمال ایده‌رم. چوجوقلغمده‌کی شعرلرم بالطبع لسان اصلیم ایله یعنی تورکجه اولارق صادر اولمشدی . » دیدکدن صوکره بو بویوك تورك شاعرینك ملیتی حقنده‌کی الك کوچوك بر تردده دوشمك بیله کناه اولور . ذاتاً او ایکی اجنبی‌دن ماعدا کرك شرق، کرك غرب مؤلفلری بوخصوصده هیچ برشبهه اظهار ایتمزلر. او ایکی مؤلف‌ده (بایات) عشیرتی خصوصنده تدقیقلری و فضولینك کندی افاده‌سی حقنده معلوماتلری بولونمادیغی آشکاردر .

مذهبنه کلنجه : فضولی عراق جوارینك شاه اسماعیل صفوی سلطنتی آلتنده بولوندیغی زمانلر یاشادیغی کبی عثمانلی پادشاهلری طرفندن اشغال ایدیلدیکی زمان دخی یاشامشدر. کرك شاه اسماعیله ، کرك سلطان سلیمانه قصیده‌لری واردر . هم دولت صفویه ارکانه ، همده عثمانلی وزرا واکابرینه مدحیه‌لر یازمشدر . یازیلرینك برقسمی شیعی اولدیغی ذهابنی ، بعضیسی‌ده سنی وحنفی بولوندیغی قناعتنی ویرر . فقط بر آدامك مذهبی تمامیله باطنی احوالدن اولدیغی ایچون بونك قطعیتله تعیننه امکان بولونماز . بر آرالق فضولینك سنی یاخود شیعی اولدیغی مسئله‌سی ادبیاتمزده حرارتلی برموضوع مناقشه اولمشدی . کوپریلی زاده محمد

فؤادبك فضولی دیواننه یازدیغی اوزون مقدمه‌ده شیعیلکنی اثباته چالیشیور، مرحوم سلیمان نظیف بك‌ده فضولینك حیات و آثارینی تدقیق ایتدیکی کتابنده شاعرك سنی اولدیغی حقنده‌کی دلائلی طوپلامایه اوغراشیوردی . الآن اولدیغی کبی شرق حوالیسنده‌کی تورکلر آراسنده شیعیلك چوق تعمم ایتمشدر. وقتیله مذهب مسئله‌سی عثمانلی سلطانلریله ایران شاهلری آراسنده شدتلی اختلافلری واوزون محاربه‌لری موجب اولدی . نته‌کیم یاووز سلطان سلیم ایله شاه اسماعیل بو منافرتدن دولایی چالدیران صحراسنده چارپیشمشدی . فقط سلطان سلیم کبی شاه اسماعیل دخی اصلاً تورك نسلنه منسوب ایدیلر. عصر حاضرده مذهبله ملیتك تماميله آیری شیلر اولدیغی آکلاشیلمشدر . فضولنك سنی ویا شیعی اولماسی‌ده بوکونك قناعت مدنیه‌سنه کوره ادبیات نقطهٔ نظرندن اعظامه ده‌کر بر مسئله عدّ اولونماملیدر .

فضولینك عشقی :

فضولینك (حله) قصبه‌سنده ایلك تحصیل چاغنده ایکن خوجه‌سنك قیزینه عاشق اولدیغنه دائر بر عنعنه واردر. بو عنعنه‌نك وثوقنه وبالآخره بو ایلك معشوقه ایله تأهل ایدوب ایتمه‌دیکنه دائر بر دلیل یوقسه‌ده فضولینك شخصیتی درین ، تمیز ، لاهوتی وافلاطونی عشقك بر تمثالی اولارق طانیلمشدر .

اونك عشقی ؛ مادی دکل ، حتی بر شخصه و بر موضوعه متوجه دکل. تماميله آلهیدر . بزم دیوان شعراسی آراسنده ، حتی بوتون جهان شاعرلری ایچنده عشقی اونك قادار مؤثر، اصیل بر صورتده ترنم ایده‌ن یوقدر دینه بیلیر . شاعر اعظم عبدالحق حامد « فضولی بکا سومکی اوکره‌تمش ، هم‌ده وقتندن اول اوکره‌تمش ایدی.» دییور . ضیا پاشا شکلاً غریب فقط مشهور اولان بر بیتده :

یانیقدر او عاشقك کتابی
نظمنده قوقار جکر کبابی

حکمنی ویرییور . توفیق فکرت مرحوم (رباب شکسته) ده‌کی (آونك تصاویر) آراسنده فضولی‌یی عشقیله تشخیص ایتمکده‌در . نته‌کیم :

بو چهره ، چهرهٔ غم ، چهرهٔ محبتدر ؛
محبتك اوکا تأثیری بر غرابتدر :
سه‌وه‌ر ، و سودیکی هپ درد ، هپ مصیبتدر.

سطرلریله فضولینك عشقنی تعریف ایدییور .

اجنبیلرك شهادتی :

ادبیاتمزه دائر مهم بر تاریخ وجوده کتیره‌ن انکلیز مستشرقی مستر (کیب) فضولی حقنده ویردیکی معلومات میاننده شو سطرلری یازمقده‌در :

« فضولی کندیسی ایچون یکی بر چیغیر آچمش ، الهامی اعتباریله کندندن اول کلن تورك ویا عجم محررلرك هیچ برینه مدیون اولمامشدر . فضولینك نظملرنده شدتلی وصمیمی بر حرارت تنفس ایدر . بوخاصه فضولی اسلوبنك اك مهم و اك جاذب صفات فارقه‌سندندر . چونکه تورك شاعرلر آراسنده اونك قادار متصنع اولانلر آز اولدیغی کبی ، اونك درجه‌سنده بویوك بر جدیت وصمیمیتله یازانلرده آزدر . فضولینك خلفلری اوزرنده‌کی تأثیری بکله‌نیلدیکی قادار دواملی اولمامشدر . بو بلکه بر درجه‌یه قادار فضولینك غیر مأنوس بر لهجه ایله یازماسندن ایلری کلمشدر . »

فضولینك اوغلی :

فضولینك خصوصی حیاتی وعائله‌سی حقنده معلومات قالمامشسه‌ده (فضلی) اسمنده بر اوغلی بولوندیغی وبو ذاتك باباسی کبی عالم وشاعر بولندیغی ، حتی باباسی برحیات ایکن یتشمش وشعرلر یازمش اولدیغی تاریخاً تحقق ایدییور وفضولینك آلتمش سنه قادار معمر اولماسی‌ده ذاتاً بودلیللردن استخراج ایدیلیور . آنجق (فضلی) باباسیله قابل قیاس اولاجق درجه‌ده برشاعر دکلدر واك بویوك مزیتی‌ده فضولینك صلبندن کلمش اولماسیدر .

فضولینك علمی :

فضولی استانبول تورکجه‌سنه نظراً بر آز غریب بر چاشنیسی اولان آذری لهجه‌سیله متکلم اولدیغی حالده لسانه مکملاً صاحبدر . بوندن ماعدا عربی وفارسی شعرلری ونثرلری‌ده عرب و عجم شعراسنك آثاری درجه‌سنده بر قدرت لسان اثبات ایده‌ر .

زمانندك یالکز علوم لسانیه ودینیه‌سنی دکل عینی زمانده فنی طبی بیلکیلرینی‌ده تحصیل ایتمش اولدیغی اثرلرندن آکلاشیلیور . حتی (روحنامه) یاخود (صحت و مرض) اسملی رساله‌سی شاعرك درت یوزسنه اولکی علم طب ایله‌ده مشغول اولدیغنی کوسته‌ریر .

فضولی بر شاعر ایچون معلومات عمومیه‌نك چوق لازم اولدیغنه بالخاصه اهمیت ویرر . دیوانینك مقدمه‌سنده کندیسنك اك کوچوك یاشلرده شعره هوس ایتدیکنی ، حتی پك کنج ایکن

بیوك تورك شاعری (فضولی)

شاعرلکیله مشهور اولدیغنی آکلاتدقدن صوکره تحصیل ایتمك لزومنی نه دن دولایی حس ایتمش بولوندیغنی آکلاتیر و شو سطرلری یازار : « زیراکه علمسز شعر اساسی یوق دیوار کبی اولور و اساسسز دیوار غایتده بی اعتبار اولور. پایهٔ شعری حلیهٔ علمدن معرا اولمغی موجب اهانت بیلوب علمسز شعردن قالب بی روح کبی تنفرقیلوب بر مدت نقد حیاتم صرف اکتساب علم عقلی و نقلی و حاصل عمرم بذل اقتباس فوائد حکمی وهندسی قیلدیغین مرورایله لآلئ اصناف هنردن شاهد نظمه پیرایه‌لر مرتب قیلدم .

وتدریج ایله تتبع احادیث وتفاسیر ایدوب فضیلت شعره مذمت اسنادی نقص همت اولدیغنك حقیقتن بیلدم .»

درت عصر اول یتیشن بو الهی شاعریمزك آشکار اولان استعداد فطریسنه رغماً زمانننك علوم و فنوننی

فضولینك مسقط رأسی اولان (بغداد) شهرینك عمومی منظره‌سی

بوندن تقریباً ٤٤٥ سنه اول (بغداد) جوارنده حله‌قصبه‌سنده دوغان فضولی سنه‌لرجه بغدادده بولونمشدر . بورسم بغدادك منظرهٔ عمومیه‌سنی کوسترمکده‌در .

تحصیل ایتمکه بودرجه اهمیت ویرمه‌سی بوتون کنجلریمز ایچون موجب عبرت عد ایدیلمه‌لیدر .

فضولینك آثاری :

فضولی اوچ لسان ایله یعنی تورکجه، عربجه و عجمجه اولارق شرقك اك کوزه‌ل نظملرینی و اك قوتلی نثرلرینی وجوده کتیرمشدر .

کوچوك ویا بیوك قطعه‌ده معلوم اولان اثرلری اون بشه بالغ اولور .

بونلردن برنجیسی تورکجه دیوانی ایکنجی و اوچنجیسی‌ده فارسی عربجه دیوانلریدر . آنجق عربجه دیوانك نسخه‌سی ضایع اولمشدر . دردنجی اثری (لیلاومجنون) اسملی مشهورو منظوم افسانه‌در . بشنجیسی (حدیقة السعدا) اسملی اثردرکه حسین واعظك (روضة الشهدا) اسملی اثرینك توسیع و تعدیل ایدیله‌رك ترجمه‌سیدر. آلتنجیسی (بنك‌وباده) اسملی تورکجه بر منظومه ، یدنجیسی فارسی (ساقی نامه) سکزنجیسی (محاورهٔ رند وزاهد) عنوانلی ینه فارسی بر اثردر . (روحنامه) ویا (صحت مرض) اسمنی طاشییان اثری‌ده فارسی اولارق یازیلمشدرکه اثرلرینك دوقوزنجیسنی تشکیل ایده‌ر . اوننجی اثر (شکایتنامه) عنوانیله مشهور اولان ونشانجی پاشایه خطابا یازیلان تورکجه و نفیس مکتوبدر . بونلردن ماعدا (ترجمهٔ حدیث اربعین)، (مطلع

الاعتقاد) ، (شاه وكدا) ، (انیس القلب) و (رسالهٔ معما) اسملی بش اثری داها واردرکه بونلردن بر قسمی ضایع اولمش و زمانمزده أله كچمه‌مشدر .

غزللری :

فضولی بر حکیم ، بر فیلسوف اولمقدن زیاده برعشق شاعریدر . بو اعتبار ایله آثاری آره‌سنده اصل شخصیت و قیمتنی کوسترەن غزللریله (لیلا و مجنون) افسانه‌سیدر . غزلیاتی وکسك و آتشین عشقنك الك صمیمی معکسلریدر .

بز بوراده داها فضله یر آییرامادیغمز ایچون اونك الك معروف غزللرندن آنجق برقاچنی اقتباس ایده‌بیلیورز .

آشیان مرغ دل زلف پریشانکده‌در
قنده اولسه‌م ای پری کوکلم سنك یانکده‌در
عشق دردیله خوشم ال چك علاجمدن طبیب
قیلما درمانم کیم هلاکم زهری درمانکده‌در
چکمه دامن ناز ایدوب افتاده‌لردن و هم قیل
کوکلره آچیلماسون اللرکه دامانکده‌در
مست خواب ناز اول جمع ایت دل صد پاره‌می
کیم آنك هرپاره‌سی بر نوك مژکانکده‌در .
بسکه هجرانکده‌در خاصیت قطع حیات
اول حیات اهلینه حیرانم که هجرانکدر
ای فضولی شمع تك مطلق آچیلماز یانمادن
تابلر کیم سنبلندن رشتهٔ جانکده‌در .

فضولینك بو غزلی هانکی دورده و هانکی اقلیمده اولورسه اولسون قوت و قیمتنی غائب ایتمه‌ین شاه اثرلردندر. کوزه‌للکنی لسان صنعتلرندن ویا وزن و قافیه‌دن دکل شاعرك روحندن آلدیغی ایچون اجنبی بر دیله‌ده ترجمه ایدیلسه کوزه‌للکنی و طراوتنی محافظه ایده‌ر .

فضولینك لهجه‌سنده‌كی خصوصیتی حقنده بر فکر ویره‌بیلمك ایچون دیکر بر غزلنی داها اوقویالم :

لبلرك تك لعل و لفظك تك در شهوار یوخ
لعل و کوهر چوق لبك تك لعل کوهر بار یوخ
سندن ایتمم داد جورك وار لطفك یوق دیوب
مست ذوق شوقکم بر دریاغده وار یوخ
کیمه اظهار ایلیم بیلمم بو پنهان دردیمی
وار یوز بیك درپنهان قدرت اظهار یوخ
دهر سرمست شراب غفلت ایتمش عالمی
بونجه سرمستك تماشاسنه بر هشیار یوخ
ای فضولی سهلدر هرغم که غمخواری اوله
غم بودر کیم بنده بیك غم وار بر غمخوار یوق .

فضـولینك بویوك اضطرابلرینی وحیاتدن شکایتلرینی افاده ایدن نفیس غزللری آراسنده شومشهور غزلنك‌ده برقاچ بیتنی اوقویالم :

دوست بی پروا فلك بی رحم دوران بی سکون
درد چوق همدرد یوق دشمن قوی طالع زبون
سایهٔ امید زائل آفتاب شوق کرم
رتبهٔ ادبار عالی پایهٔ تدبیر دون
عقل دون همت صدای طعنه یربردن بلند
بخت کم شفقت بلای عشق کون کوندن فزون

فضولی کندی مزار طاشنك درد واضطرابه برتمثال اولماسنی ایسته‌مش، بویوك ومضطرب بر شاعر ایچون بو تمنی نه قادار یوکسکدر :

یوجلدك قبرم ای بیدردلر سنك ملامتدن
که معلوم اوله درد اهلینه قبرم او علامتدن
مزارم اوزره قویماك میل اکر کونده جان ویرسه‌م
قویك بر سایه دوشسون قبرمه اول سروقامتدن

لیلا ومجنون افسانه‌سی :

لیلاومجنون اسمنده‌کی عشق ماجراسی موضوع اعتباریله فضولی طرفندن ایجاد ایدیلمش اولمایوب کرك عجملرده، کرك عربلرده مشترکاً موجود اولان قدیم برعشق حکایه‌سیدر ناصل اسکی بر ایتالیان افسانه‌سی اولان (رومه‌ئو ژولیه‌ت) موضوعنی (شکسپیر) آلارق معظم بر تیاترو ابداع ایتمش ایسه فضولی‌ده شرقك بو عمومی و مشترك موضوعنی آلارق (لیلا و مجنون) شاه اثرینی ابداع ایتدی . لیلا ایله مجنون مکتبده وبر آراده اوقورکن سویشیرلر فقط بو عشقدن مؤبداً کام آلمازلر . ذاتاً مجنون (عشق) ك (لیلا) ایسه (حسن) ك تمثالیدرلر . مجنون بو عشق ایله داغلره دوشر ، باشنده لیلکار یووا یاپار ، جیلانلرله همبزم اولور ، جمادات ایله حسبحال ایده‌ر. حتی لیلاسنه قاووشدیغی حالده اونی طانیه‌ماز . طانیدیغی زمان دخی وصالدن اجتناب ایده‌ر . چونکه بو عشق؛ جسمانی ومادی برسودا دکل، بر عشق لاهوتیدر .

نته‌کیم مجنون لیلایه تصادفنده بو غزلی سویلر :

اویله سرمستم‌که ادراك ایتمزم دنیا نه‌در ،
بن کیمم ، ساقی اولان کیمدر، می و صهبانه‌در
کرچه جاناندن دل شیدا ایچون کام ایسترم
صورسه جانان بیلمزم کام دل شیدا نه‌در .

مجنون ایله لیلا تمیز و لاهوتی سودالرندن کام آلمادن یکدیکرینك عشقیله اولا لیلا ، متعاقباً مجنون جان ویرر . وبر قبره دفن اولونورلر . فضولی بوعشق فاجعه‌سنی شو سوزلرله اتمام ایده‌ر :

چون وادی عشقه کیردیلر پاك
اول پاکلك ایله اولدیلر خاك
منزللری اولدی باغ رضوان
چاکرلری اولدی حور وغلمان
چون بونده رضا ویروب قضایه
صبر ایله‌دیلر قمو بلایه

کیتدکده جهان بی وفادن
قورتولدیلر اول غم و بلادن
چون (زید) یوقودن اولدی بیدار
بو نکته‌یی خلقه ایتدی اظهار
خلقك اولوب اعتقادی افزون
اول قبره زیارت اولدی قانون

فضولینك شکایتنامه‌سی :

فضولینك نشانجی محمد پاشایه یازدیغی مکتوب شکایتنامه عنوانیله مشهور اولمشدر . بو مکتوبك موضوعی و شکایتك سببی شودر : فضولی‌یه اوقافدن کونده دوقوز آقچه تخصیصات اعطاسی ایچون برات ویررلر . فقط بو براتی قلمه آلانلر ایچنه اویله بر قیدوضع ایده‌رلرکه اوقافك اك اهمیتسز بوتون مصرفلری چیقدقدن صوکره اکر زوائد قالیرسه دوقوز آقچه ویریله‌سی قابل اولاجق . بیچاره فضولی بالطبع هیچ بر شی آلاماز و حامیسی اولان نشانجی پاشایه سوزشلی بر مکتوت ایله مسئله‌یی عرض و شکایت ایده‌ر .

مکتوب اوزون اولدیغی ایچون بوراده آنجق برقاچ سطرینی موضوع بحث ایده‌بیلیورز :

« سلام ویردم رشوت دکلدر دیو آلمادیلر . حکم کوستردم فائده‌سزدیو ملتفت اولمادیلر . اکرچه ظاهرده صورت اطاعت کوستردیلر اما زبان حال ایله جمیع سؤالمه جواب ویردیلر . دیدم : یا ایهاالاصحاب بونه فعل خطا وچین ابرودر . دیدیلر متصل بزم عادتمز بودر . دیدم بنم رعایتمی واجب کورمشلر و بکا برات تقاعد ویرمشلرکه اوندن همیشه بهره‌منداولام وپادشاهه فراغتله دعا قیلام . دیدیلر : ای مسکین سنك مظالمکه کیرمشلر وسرمایهٔ ترددویرمشلر که‌مدام فائده‌سز جدال ایده‌سك ونا مبارك یوزلر کوروب نا ملایم سوزلر ایشیده‌سك . دیدم براتمك مضمونی نه ایچون صورت بولماز . دیدیلر زوائددر حصولی ممکن اولماز. دیدم: بویله اوقاف زوائدسزاولورمی؟ دیدیلر: ضروریات آستانه‌دن زیاده قالورسه بزدن قالورمی؟ دیدم: وقف مالنی زیاده تصرف ایتمك وبالدر. دیدیلر: آقچه مزله صاتون آلمشز بزه حلالدر . دیدم : حساب آلسه‌لر بو سلوککزك فسادی بولنور. دیدیلر بوحساب قیامتده آلنور دیدم : دنیاده دخی حساب اولور .

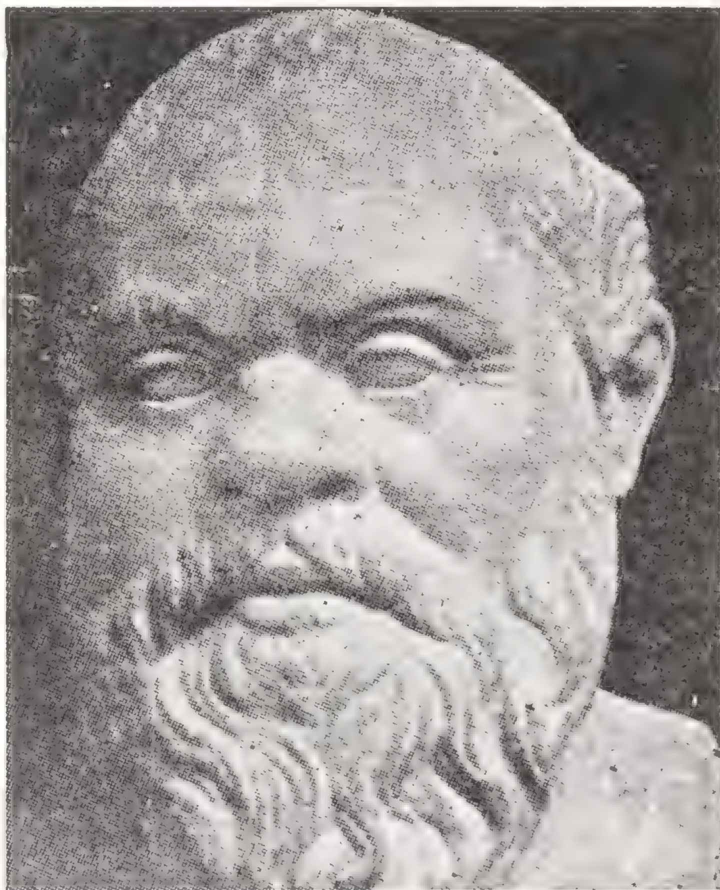
خبر بن ایشیتمشوز ، دیدیلر ، آندن دخی باکمز یوقدر . کاتبلری راضی ایتمشوز . کوردم که سئوالمه جوابدن غیری نسنه ویرمزلر . و بو برات ایله حاجتم روا قیلمغن روا کورمزلر ناچار ترك مجادله قیلدم . و مأیوس و محروم کوشهٔ عزلتمه چکیلدم . بن براتمدن اهانت چکدیکم ایچون منفعل براتم فائده‌سز عذاب کوردیکی ایچون بندن خجل . اول شاهد مجروح کبی تقریردن پشیمان . بن مدعیٔ کاذب کبی تشنیعدن پریشان . اول آیت منسوخ کبی ممنوع العمل . بن امت ممسوخ کبی مقطوع الامل ... »

بوتون بو سطرلرله و مثاللرله اکر قارئه فضولی‌یی اوقومق و تدقیق ایتمك هوسنی تأمین ایده‌بیلدیسه‌ك بو رساله‌نك مقصدی حاصل اولمش دیمکدر .

اونی اوقومق انسانلق روحی اعتباریله هرفرده بهمه‌حال استعدادینه کوره بر درجه یوکسه‌لیش تأمین ایده‌ر .

سوقراط وافلاطون

ناشری
رسملی غزته

بویوك آداملر سریسی

جلد : ۱
فورمه : ۱۲

۷
غروشدر

بویوك آدملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر .

سوقراط و افلاطون

رسملی غزته
طرفندن نشر اولنمشدر

استانبول
صنایع نفیسه مطبعه‌سی
١٩٢٧

سوقراط ایله افلاطونه بوندن
یکرمی اوچ ، یکرمی درت عصر اول
یاشامش ایکی فیلسوف اولمقله برابر
انسانلغه دوشونمکی اوگرتمش اولمالری
اعتباریله بشریتك مؤبد ولی نعمتلرندن
عد اولنورلر. بوقادار اوزون زمانده
بر ی میلیارلرجه انسانك فکرنده ایز
براقمش ودوشونجه‌سنه حاکم اولمش ایجون
فی الحقیقه جهانشمول بردهایه احتیاج
واردی و بحث ایتدیگمز بو ایکی ذات
شو وصفلرندن دولایی انسانلغك اك
ممتاز سیمالرندندرلر . سوقراط ایله
افلاطون منشأ اعتباریله بر مملکته منسوب
ایسه‌لرده ماهیت نقطهٔ نظرندن بین‌ـ
المللدرلر و بو نوده انسانیتك مدار افتخاری
اولان مدنیت قدیمه فیلسوفلرندندرلر
بوندن دولاییدر که هر ملتده اولدیغی
کبی تورك گنجلرینك ده بو ایکی بویوك
سیمالی طانیمالرینی لازم عد ایدیورز .

یونانده قدیم مدنیتنك تأسس ایتدیكی (آتنه) شهرینك شمدیكی منظره سی

عصرلرجه أول آتنه‌ده تأسس ایدن یونان مدنیتی سقراط كبی داهیلری یتیشدیرمشدر . سقراط كندیسندن صوكرا كلن بوتون فیلسوفلرك استادی عد ایدیلیر .

سوقراط و افلاطون

بو ایكی بویوك دها یكدیكرینك استاد و شاكردیدر سوقراط افلاطوندن قرق بر سنه اول دوغمش و اوكا استاد اولمشدر . افلاطون‌ده مدت حیاتنده هیچ كتاب واثر یازمامش اولان استادینك اثرلرینی نشر ایتمش وآیریجه بر مكتب فلسفینك استادی اولمشدر . بوندن دولاییدركه بو ایكی ذاتك حیاتنی ، مسلك واثرلرینی بر كتاب داخلنده نشر ایتمكی موافق بولدق . بونكله برابر هر ایكی ذاتك‌ده ناصل یاشادقلرینی ، ناصل دوشونوب نه‌كبی مسالك فلسفیه‌نك اساسلرینی قوردقلرینی آیری آیری مطالعه ایتمك دها زیاده موجب استفاده اولاجقدر . بناءً علیه اول امرده استاد (سوقراط) دن باشلامالی‌یز .

(سوقراط) ك حیاتی :

یونان قدیم فیلسوفلرندن سوقراط كه بوتون متفكرلرك جد اعلاسی عد ایدیلیر . (٧٧ نجی اولیمپیادك ٣ نجی سنه‌سنده) دوغمشدر . معلومدر كه میلاددن اول یونانلیلرك تاریخی یدی سنه‌ده بر دفعه یاپدقلری اولیمپیاد اویونلریله تثبیت ایدیلیردی . ٧٧ نجی اولیمپیادك ٣ نجی سنه‌سی میلاددن (٤٧٠) اولنه تصادف ایدەر . سوقراط آتنه‌ده دوغدی . و(٣٩٩) سنه‌سنده یتمش یاشنه واصل اولدیغی حالده زهیرلنه‌رك أولدی . سوقراطك باباسی هیكلتراش (صوفرونیسقوس) اسمنده بر ذاتدر . آتنه‌سی‌ده (فه‌ناره‌ست) اسمنده بر قابله‌در . سوقراط هركسه بیلدیكنی و بیلمه‌دیكنی سویلتدیكی ، یعنی شاكردلرینی دوشونمكه سوق ایتدیكی ایچون « آنه‌م ابه ایدی . چوجوق بولیدینه خادم اولوردی . بن‌ده مولدالافكارم » دیرمش .

چوجوقلغنده بوتون آتنه‌لیلر كبی أونده و خصوصی معلملرندن ابتدائی تحصیلنی كوردی . و باباسیله برابر هیكلتراشلغه چالیشمایه باشلادی . بر طرفدن‌ده ذكا و قابلیتنی تقدیر ایده‌ن معلملر واسطه‌سیله تحصیلنه دوام ایدییوردی . بوفوق‌العاده چوجوغك هیكلتراشلقدن زیاده فیلسوفلغه قابلیتلی اولاجغنی و بویوك بر آدام اولمایه نامزد بولوندیغنی تخمین ایده‌ن معلم و متفكر (قریتون)ك یاردیمیله سوقراط باباسنك آته‌لیه‌سنی ترك ایده‌رك كندیسنی تماميله فلسفه‌یه تخصیص ایتدی . مع مافیه كنجلكنده مملكتنك مختلف مملكتلرله یاپدیغی محاربه‌لره اشتراك ایتدی . حتی بو محاربه‌لرده (آلسیبیاد) ایله مشهور فیلسوفلردن (قسه‌نوفون)ك حیاتلرینی قورتارمشدی . سوقراط بو صورتله و فلسفه‌ده‌كی قدرتی حسبیله وطنداشلرینك نزدنده نفوذلی و محترم بر شخصیت اولارق طانیلدی . آنجق كندیسنی سوه‌نلر بولوندیغی كبی سومه‌ینلرده واردی . (آرژینوس) آدالرنده محارباتده موفقیتله حرب ایتمش اولانلرك محكومیتنه یالكز باشنه مخالفت ایتمش و بو صورتله كندی اوزرینه خلقك خصومتنی جلب ایلمشدی . كذلك كندینه التجا ایتمش اولان معصوم بر اسیری أولومدن قورتارمق اوزره حمایه ایتدیكی ایچون علیهنده‌كی خصومت تزاید ایتمشدی .

سنه‌لرجه خویسز زوجه‌سی (قسانتیپ) ك یوزندن برچوق عائله مشكلاتنه و سعادت محرومیتلرینه فضیلتكارانه مقاومت ایتمشدر . كرك سیاسی فعالیتلرنده ، كرك علمی و دینی

مباحثه ومجادله‌لرنده یالکز کندی
قناعتلریله حرکت ایدوب کیمسه‌یه
مماشات ایتمه‌دیکندن دولایی بر چوق
دوشمان قازانمشدی . نته‌کیم (فلسفهٔ
صوفسطائیه) یه منسوب اولانلرله
أسکی وباطل اعتقادلره طرفدار اولانلرك
خصومتلرینه معروضدی . بالخاصه
یونان قدیمك یوزلرجه اللهندن هیچ
برینه ایناندیغنی و جناب حقك آنجق
بر دانه اولدیغنه قانع بولوندیغی ایچون
وطنداشلری کندیسنه دوشمان اولمشلردی .
دوشمانلری کندیسنی کنجلکه دینسزلك
تلقین ایتدیکنی و بو صورتله مملکتك
اخلاق واعتقادینی افساد ایتدیکی اتهامیله
آتنه‌ده اون بر کیشیدن مرکب
محکمه‌ده محکوم ایتمك ایسته‌دیلر .
سوقراط کندیسنی مدافعه ایچون
اوغراشان دوستلرینه « بن بوتون
حیاتمده کنجلری معناسز و مضر
اعتقادلردن قورتارمغه اوغراشدم .
بو خصوصده بنی مدافعه حقیقته قارشی
بیهوده اولور . » دیمك صورتیله
بویوك بر متانت اخلاقیه و مسلکیه
کوسترمشدر. نهایت سوقراطی أولومه
محکوم ایتدیلر . بو محکومیت بالدیران
اوتندن استخراج اولونان زهیرلی بر
مایعی ایچمك صورتیله اجرا ایدیله‌جکدی
دوستلری بویوك فیلسوفی حبسخانه‌دن
قاچیرارق أولومدن قورتارمق ایسته‌دیلر
فقط سوقراط وطننك قانونلرینه مخالف
حرکتده بولونمش اولمامق ایچون
حبسخانه‌دن فرار ایتمك ایسته‌مه‌دی .
وبو حرکتی کندیسی ایچون بر تنزل
عد ایتدی . بونك اوزرینه کندی
أليله وارباب متانت ایچون ضرب مثل
اولمش بولونان بویوك بر اعتدال ایله
زهری ایچدی و (۷۰) یاشنده بولندیغی
حالده وفات ایتدی .

سوقراطك فلسفه‌سی :

فلسفه حقیقی معناسیله سوقراط
ایله باشلامشدر دینه‌بیلیر . اوندن اول
فلسفه دیکر علملرله قاریشیق عد ایدیلیردی .
فلسفه‌یه لایق اولدیغی استقلال وحاکمیتی
ویره‌ن سوقراطدر . کذلك فلسفه‌نك
ماهیتنی واستقامتنی دکیشدیره‌ن سوقراط
اولمشدر. چونکه اونك زماننده فلسفه
آنجق بر طاقم باطل اعتقادلری لافه
مستند قیاسلرله حقلی چیقارمایه یاریه‌یوردی
بالخاصه هر شیئی بیلمك ادعاسنده
بولونان یاریم عالملرك النده عادتا اویونجاق
اولمشدی. حالبوکه سوقراطك فلسفه‌سی
« کندینی بیلمکدن » باشلار . و بیلمدیکنی
تصدیق ایتمك اساسنه استناد ایدر .
سوقراط انسانی کندی کندینی تدقیقه
سوق ایتدیکی ایچون اخلاقی مسئله‌لرك
وجودینه واصل اولمش و بالنتیجه
(اخلاق) اسمیله یکی بر علم وضع
ایتمشدرکه اوندن اول موجود دکلدی .
فلسفه‌ده ایلك موضوع اولارق (انسان) ی

آتنه‌ده قائن انجمن دانش بناسی

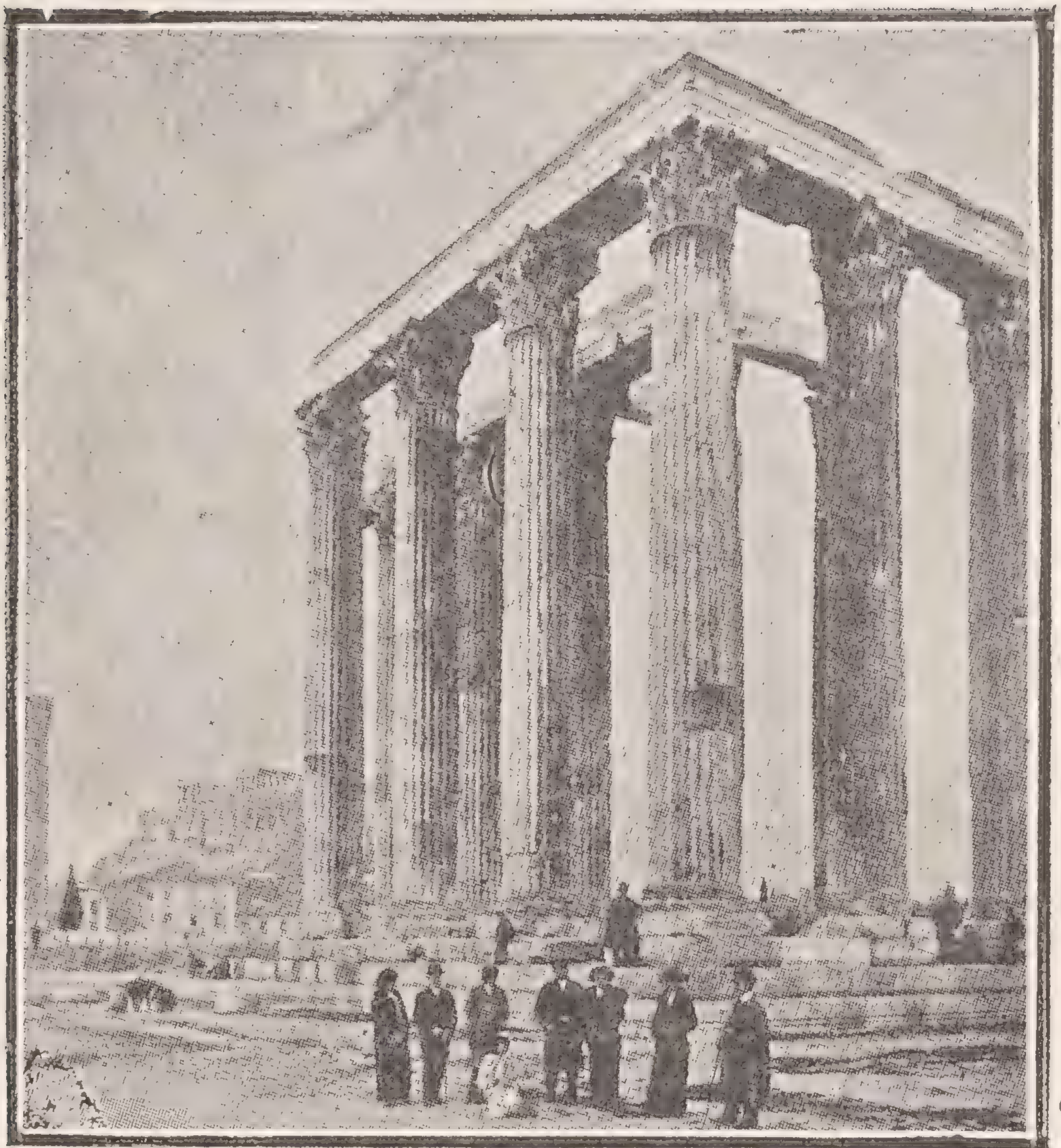
سقراط عصرنده (آقاده‌موس) باغچه‌لری عنوانیله شهرت بولان بو محلده یونان آقاده‌میسی بنا ایدلمشدر . بو مؤسسه یونانستانك آقاده‌میسی مشابه‌سنده‌در .

آلمشدر و (ده‌لف) معبدینك فوقنه « كندیكی بیل » دستورینی حك ایتدیرمشدر . سوقراطك بو دستوری ایكی بیك اوچیوز سنه‌دن بری آغزدن آغزه ودماغدن دماغه انتقال ایدن جداً دوشوندیریجی بر حقیقتدر .

سوقراطك فلسفه وعلومده استعمال ایتدیكی اصول الآن اصولیات مسئله‌لرنده مهم بر بحث اشغال ایده‌ر . « بیلدیكم برشی وارسه هیچ برشی بیلمه‌دیكمدر) دستوریله حركت ایتدیكی ایچون بیلمه‌دیكارینی اوكره‌نمك وبونك ایچون ده هركسه سؤاللر توجیه ایتمك اعتیادنده بولنور وبو صورتله حقیقته واصل اولورمش . سوقراطك بو اصولنه (مه‌تودولوژی)ده «اصول استجواب» دیرلر . سوقراط اصول استجوابی ایكی شكلده تطبیق ایده‌رمش . بری «مثبت استجواب طرزی » كه شاكردانه بر حقیقتی بولدیرمق مقصدینی استهداف ایده‌ر . سؤال تدقیق ودوشونمكی دعوت ایده‌جكی ایچون فرده‌ك یاقین

واك معلوم مسئله‌لردن باشلایه‌رق حادثات حقنده دوشونمه‌سنی وحادثه‌لر آراسنده‌كی ارتباطلری ، قانونلری كندیلكندن بولماسنی انتاج ایده‌ر . دوستلرینی وطلبه‌سنی ارشاد ایچون قوللاندیغی بو مثبت طرز استجوابك دیكر اسمی ده (اصول استیلاد) یعنی دوغورتما اصولیدر كه بو قاریده‌ده تماس ایتدیكمز وجهله سوقراط آننه‌سی ابه اولدیغی ایچون بونی خاطرلاته‌رق كندیسنك ده مولدالافكار اولدیغنی تكرار ایده‌رمش . بو نوع استجواب طرزندن حال حاضرده فلسفه‌ده اولدیغی قادار واوندن داها زیاده تدریساتده استفاده ایدیلمكده‌در . سوقراطك اصولندن استفاده ایده‌رك دوشوندیریجی وچوجوغه یاخود كنجه كندی كندینه حقیقتی بولدیریجی سؤاللر صورا بیلمك بویوك بر لیاقت عد اولونمقده‌در .

استجواب اصولنك سوقراط طرفندن تطبیق ایدیلن ایكنجی شكلی (منفی) طرزدر كه سوقراط بونی فكراً خصم اولدقلریله مناقشه وجدال اثناسنده قوللانیرمش . بو طرز مباحثه مخاطبه كندی كندینی جرح ایده‌جك صورتده سؤاللر صورمق وبالنتیجه كندی فكرلریله بالذات كندیسنی مشكل وكولونج وضعیته دوشورمك مقصدینی تعقیب ایده‌ر . سوقراط بونی فوق العاده مهارتله تطبیق ایده‌رك خصملرینی مغلوب ایده‌رمش . زماننده‌كی (سونسطائیه) طرفدارلرینك غایت شدید دوشمانلقلرینه معروض اولماسی هر برینی بویله كندی سوزلریله كولونج موقعه دوشورمش اولماسندندر . بو منفی اصول استجوابه «Ironie» دیرلر كه (ایرونی سوقراطیك) دن آلینما صورتیله بالآخره (ایرونی) كلمه‌سی آوروپا لسانلرنده استهزا مقامنده قوللانیلمایه باشلامش . سوقراط فكراً معارض اولدیغی بر آدامله مباحثه‌یه كیریشدیكی زمان تماس ایتدیكی مسئله‌یی هیچ بیلمیورمش كبی معصومانه وبسیط سؤاللر صورار وآلدیغی جوابلر اوزرینه سؤاللرینی تكرار ایده‌رمش . وهر سؤال تكرر ایتدكجه مخاطب صیقیشدیغنی ومشكل موقعه دوشدیكنی حس ایده‌ر ، نهایت ومطلقا مغلوب وكولونج اولورمش . سوقراط بویوك بر فیلسوف اولمق اعتباریله یونان قدیمك بیكلرجه اللهنه اعتقاد ایتمه‌مش ووحدانیت الهیه‌یه قانع اولمشدر . نته‌كیم زهیر ایچه‌رك أولومه محكومیتنه‌ده بو قناعتی سبب اولمشدر سوقراط اخلاق علمنك یالكز واضعی اولمق شرفیله اكتفا ایتمه‌یه‌رك بالذات اك بویوك اخلاقی مزیتلری ابراز ایتمش ، حیاتنك اك مشكل آنلرنده بیله جوانمردلكدن ، متانتدن آیریلمامش وسوزندن دونمه‌مش ، زهیر ایچه‌رك اولمك اوزره بولوندیغی آنلرده بیله اطرافنی احاطه ایتمش اولان

عصرلرك تخريبكار تأثيرلرينه رغماً ادامهٔ موجوديت ايده‌بيلمش

اولان اولمپياد ستونلری

بو ستونلرك بولنديغی محلده بوندن ايكی بيك درتيوز سنه اول اولمپياد بناسی موجوددی. بوراده مسابقه‌لر اجرا ايديليرهنرلر كوستريليردی .

شاكردانه اخلاقی و انسانی فضيلتلر تلقين ايتمكده دوام ايتمشدر .

سوقراط دوغرودن دوغرويه هيچ بر اثر يازمامشدر . شخصاً بر سطر بيله يازی براقمامشدر دينه بيلير. نشر ايتديكی اساسلر هپ شفاهی ايدی. مع‌مافيه باشده افلاطون اولمق اوزره اونك شاكردلری افكار و نظرياتنی

سقراطی تقدیس ایدەن آتنەلی کنج قیزلر

بویوك فیلسوف سقراط زماننك اك محترم و نفوذلی بر شخصیتی ایدی . انكلیز رساملرندن برینك اثری اولان بو تابلو سقراطك كچەجكی یوللره چیچكلر سرپمك صورتیله استادی تسعید ایدەن كنج قیزلری تصویر ایدییور .

او قدر مکمل بر صورتده تثبیت ونقل ایتمشلردرکه بوکون بیله سوقراط فلسفه ، علم و اخلاق ساحەلرنده اك مهم تدقیق موضوعندن برینی تشکیل ایدەر وتفکر جهاننك جد اعلاسی اولمق شرفنی محافظه ایلر .

(افلاطون) ك حیاتی :

یونان قدیمك اك بویوك فیلسوفلرندن بری اولان « افلاطون Platon »

سوقراطك شاکردی و (آریستو)نك استادیدر . میلاددن ٤٢٩ سنه اول دوغمش و ٣٤٧ سنه اول وفات ایتمشدر . تولدی «پریقلس» ك تاریخ وفاتنه تصادف ایدر . محل تولدی آتنه جوارنده (آکینه) آداسیدر .

افلاطون عائله اعتباریله یونان قدیم آریستو قراسیسنه منسوب ایدی . باباسی طرفندن آتنه نك اسكی حکمدارلرندن قرال (قوردوس) سلالەسندندی .

آتنه‌سی جهتیله‌ده مشهور آتنه واضع قانونی (سولون) عائله‌سندندی . اونی بو واسطه ایله یونان اساطیرندن الٓه «نپتون» ه منسوب عدایدن اساطیر روایتلری واردر .

اوزمانکی یونان آریستوقراسیسنك عادتنه تبعاً افلاطونه بویوك باباسنك اسمی اولان (آریستوس) اسمی ویریلمشدی . یعنی اصل اسمی بودر . فقط (پلاطون) لقبیله مشهوراولمشدر (پلاتون) کنیش معناسنه کلیورکه فیلسوفك اوموزلری کنیش اولدیغی ایچون بویله تلقیب ایدیلمش. (افلاطون) کلمه‌سی (پلاتون)نك عربجه‌لاشدیریلمیشیدر چونکه عربلر افلاطونك همان بوتون اثرلرینی کندی لسانلرینه نقل و ترجمه ایتمشلردی .

افلاطون چوجوقلغنده ابتدائی تحصیلنی مکملاً کوردکدن صوکره کنجلکنده زمانك بوتون علوم وصنایعنی تحصیل ایتدی . بوندن ایکی بیك اوچیوز سنه اول علوم بوقادار منکشف و واسع اولمادیغی ایچون بویوك ذکا وقابلیتی اولانلر حقنده بوتون معلومات بشریه‌یی اوکرنمك قابلدی. افلاطونك پك کنج ایکن ادبیات وهندسه ایله مشغول اولدیغی، شعرلر یازدیغی سویله‌نیر. اولمپیاد اویونلرنده‌ده افلاطونك بر چوق مکافاتلر احراز ایده‌جك درجه‌ده قابلیت و ممتازیت کوستردیکی روایت اولونور. بالخاصه موسیقی ایله ریاضیه‌یه مکملاً واقف اولدیغی مشهوردر. قدیم یونان مدنیتنده کنجلکك تربیهٔ عمومیه‌سی ایچون موسیقی ایله بدنی ادمانلره چوق اهمیت ویریلیردی . بو صورتله بدن ایله روحك هم آهنك ومتوازن اولان انکشاف ایده‌جکی دوشونولوردی افلاطون بالذات معروض اولدیغی بو طرز تربیه‌یی کندیسندن صوکراکی نسللر ایچون‌ده توصیه ایتمشدر. نته‌کیم «أیی بر تربیه روحه وبدنه مستعد اولدیغی کمالی بخش ایده‌ندر» شکلنده‌کی تربیه تعریفی مشهوردر .

افلاطونك ریاضیه‌ده برطاقم کشفیاتی واردر. زمانك علومندن ماعدا کنجلکنده عصرینك بوتون فلسفه سیسته‌ملرینی اوکرنمشدی . (هه‌راقلیت)ك شاکردی اولان (قراتیل)ی طانیمش ، (فیثاغورس)ك وضع ایتدیکی اصول ریاضیه‌یه وصوفسطائیلرك فلسفه‌سنه واقف اولمشدی . مع‌مافیه افلاطونك باشلیجه استادی سوقراط اولمشدر .

افلاطون سوقراطك شاکردی اولدیغی کبی فوق‌العاده مربوطی ایدی. استاد (۳۹۹) سنه‌سنده بالدیران اوتندن ترتیب ایدیلن زهیرلی مایعی حقسز بر قرار ایله ایچه‌رك أولدیکی زمان سوقراط ۷۰ یاشلرنده بولونیوردی. افلاطون ایسه ۳۰ یاشلرنده بر کنج ایدی واستادینك یاننده بولونیوردی.

یونان قدیم حکماسندن افلاطون

سقراطك شاكردی و آریستونك استادی اولان (افلاطون) ۸۲ سنه پایدار اولمش بیوك بر دها ایدی .

بو مدهش حقسزلقدن صوکره آتنه‌ده اوطورمایه تحمل ایده‌مه‌مشدی. بدایةً (مه‌غار)ه (اوقلید)ك نزدینه کیتدی. بوندن صوکره اون سنه‌قدار تمادی ایده‌ن بر سیاحته باشلادی. افلاطونی مختلف مسائل حیاتیه وسیاسیه حقنده اوقادار اطرافلی معلومات و مطالعاته مالك ایده‌ن امکان بو سیاحتله حاصل اولمشدر دینه‌بیلیر . سیاحت ایتدیکی مملکتلر میاننده مصره و ایتالیایه کیتدی . سیجیلیاده بولوندیغی اثناده حکمدار (ده‌نیس) ك توجهنی جلب ایتمشدی . فقط سربست وطوق سوزلی اولدیغی ایچون بر کون حکمدارك انفعالنی جلب ایتدی و بر کوله کبی صاتیلدی . بو قیمتلی کوله‌یی فیلسوفلردن (آنیکرس) اسمنده بر ذات صاتون آلارق آزاد ایتمشدی . کورولیور که افلاطونك باشنه کلن بو اسارتله شرق فیلسوفی (شیخ سعدی)نك اوغرادیغی اسارت و صاتیلما سرکذشتی یکدیکرینه چوق مشابهدر . اسارتدن خلاص اولوب مملکتنه عودت ایتدکدن صوکره آتنه جوارنده (آقاده‌موس باغچه‌سی) نامیله آچدیغی مؤسسه‌ده تدریساته باشلادی . بو مدرسه آز زمان ظرفنده چوق شهرت قازانه‌رق یونانستانك هر طرفندن شاکردان طوپلاندی . بو طلبه آراسنده قادین ، ارکك بر چوق ارباب علم وذکاده واردر که مشهور فیلسوف واسکندر کبیرك معلمی اولان (آریستو) بو میانه‌دهدر . آوروپا لسانلرنده دار الفنون وعلم مؤسسه‌سی معناسنه کلن (آقاده‌می) تعبیری ایشته (افلاطون) نك بو مؤسسه‌سندن قالمشدر. (افلاطون)

بو اثناده بر قاچ دفعه داها سجیلیایه سیاحت ایتمشدی . اوراده یکی تخته چیقمش اولان ایکنجی (دهنیس) فیلسوفدن حکومتنی اصلاح ایتمك ایچون بعضی تدابیر رجا ایتمشدی. (افلاطون) سربست سوزلی اولدیغی، حکمدارده فیلسوفی دیکلیه‌جك اولسه بر چوق صلاحیتلرینك النده قالمایه‌جغنی کوردیکی ایچون اویوشامادیلر. بالنتیجه (افلاطون) ینه مملکتنه عودت ایدرك تدریساتنه دوام ایتدی . حیاتنده شهرتی اوقادار فضله ایدی که اطرافده‌کی جمهوریتلردن بر چوغی کندیسندن قوانین تألیف ایدوب کوندرمه‌سنی رجا ایدرلردی . افلاطونده سیاسیات ایله اشتغالدن صرف نظر ایتمش اولمقله برابر کندیسندن ایسته‌نن قانونلری، نظاملری یازوب کونده‌رردی. میلاددن (٣٤٧) سنه اول آتنه‌ده (٨٢) یاشنده بولوندیغی حالده وفات ایتمشدر .

افلاطونك اثرلری :

استادی سوقراطك هیچ اثر یازمامش اولماسنه مقابل افلاطون هم استادینك فکرلرنی نشر ایتمش هم ده بالذات کندی افکار ومطالعاتنی تألیف أیله‌مشدر .

افلاطونك اثرلری (مکتوبلر) ندن باشقه (دیالوغ) لریدرکه بونلرك همان جمله‌سی سوقراط ایله کندی آره‌سنده جریان ایتمش مباحثات فلسفیه شکلنده قلمه آلنمشدر . افلاطونك دیالوغلرینه بالآخره باشقه‌لری طرفندن وجوده کتیریلمش اولان دیالوغلرده قاریشمشدر. بونلر میاننده مابعدالطبیعیاته ، بدیعیاته و سوقراطك فلسفه‌سنه عائد اولانلری بالذات افلاطون طرفندن یازیلمش اولانلردر . کذلك سیاسیاته عائد اولان دیالوغکه (جمهوریت و قانونلر) عنوانی طاشیر ، بالذات افلاطونك اثریدر .

افلاطونه عائد اولدیغی مظنون اثرلر شو عنوانلری طاشیمقده‌درلر :
« اوتیفرون یاخود عالم ربوبیت » ، «قریتون یاخود اولادوطنك وظیفه‌لری »، « فدون یاخود روح » ، «سوقراطك صحبتلری » ، « قرایستل یاخود اسملرك خصائصی » ، « تیتیس یاخود علم » ، «سوفسط یاخود وجود » ، «سیاست مدنیه » ، « پارمنید یاخود افکار »، « قیلب یاخود لذت » ، « ضیافت یاخود عشق » ، « قدر یاخود حسن»، «برنجی آلکیباد یاخود طبیعت بشریه»، «ایکنجی آلکیباد یاخود عبادت » ، « هیپارق یاخود تمتع آرزوسی » ، « عشاق یاخود فلسفه » ، « تیاجیس یاخود حکمت » ، خارمیدس یاخود تواضع » «لاخیس یاخود جسارت » « لیسیس یاخود دوستلق » ، « اوتیدیموس یاخود سفسطه » ،

یونانده قدیم مدنیتك بقایاسندن بر بنا

قدیم یونانلیلر معماریده و هیکلتراشیده فوق‌العاده ترقی ایتمشلردی . رسمنی درج ایتدیکمز بنا یونان قدیم مدنیتك خرابه‌لرندن بر بنایی کوستریبور .

« پراتوغوراس یاخود سفسطه‌جیلر » ، « غورجیاس یاخود علم آداب » ، « فنون یاخود فضیلت » ، « بویوك هیپیاس یاخود حسن » ، « کوچوك هیپیاس یاخود کذب » ، « یون یاخود هیجان شاعرانه » « منکشن یاخود وطن اوغورنده جانی فدا ایدن آتنه‌لیلره مرثیه » ، «فیلتوفون یاخود تهیج » ، جمهوریت یاخود عادل» ، « طیماوسی یاخود طبیعت » « مینوس یاخود قانون » ، « قوانین» « ذیل قوانین » بوندن باشقه ۱۳ دانه داها رساله‌سی بولوندیغی مروی ایسه‌ده بونلرك افلاطونك آثارندن اولدقلری شبهه‌لیدر .

افلاطونك فلسفه‌سی :

افلاطون غایت ذکی اولدیغی کبی فوق‌العاده خلوق ایدی . اخلاقی مزیتلرندن طولایی کندیسنه (الٰهی) لقبی ویرلمشدر. فلسفه‌سنه «پلاتونیسم» یاخود « افلاطونیه » تسمیه اولنور . پلاتونیسم فکرمزك ایلك دفعه میدانه قویمش اولدیغی بر فلسفهٔ روحیه‌در . افلاطون چوق مفکوره‌وی (ایده آلیست) اولان فلسفه‌سنه بدایةً استادی سوقراطك

اصولیله واصل اولمشدر . بو اصول اشیانك وحادثاتك حقایق و اسبابنی (فیثاغور) ده اولدیغی کبی رقملرك ترکیب و تألیفنده ویا اسکی فالجیلرده اولدیغی وجهله طبیعتك کیزلیقوتلرنده یاخود اوزمانك برچوق سفسطه جیلرنده بولوندیغی کبی قیاسات مجرده‌ده دکل بلکه ذکا و ذهن اساسلرنده بولمایی استهداف ایدر. عدالت وایيلك فکرلرینی افلاطون بو اصول ایله بولور . اوکا کوره علمك موضوعی اولان حقیقت واقعه‌لرده دکلدر. چونکه واقعه‌لر ، حادثه‌لر آنجق حقیقتك کولکه‌لریدر . برواقعه‌نك حقیقت تلقی ایدیلمه‌سی کندی ساحه‌سی داخلنده بولونان حادثه‌لرك آنجق صاف برتمثالی وانموزجی اولمقله ممکندر .

افلاطونه کوره بوتون فکرلر بر سلسلهٔ مراتب تحتنده بولنور. بونلرك هپسنك باشنده اك یوکسك فکر بشری تمثیل ایده‌ن (أییلك فکری) ، (فکر خیر) کلیر .

(فکر خیر) هرشیئه حیات ویره‌ن وهر شیئی تنویر ایده‌ن فکردر . کونش ناصل طبیعت عالمنه حیات وروح ویریبورسه فکر خیرده بوتون حیات معنویه‌یه نور وحرارت بخش ایده‌ر . افلاطونك بو فکر خیری مجرد بر فکردن عبارت دکلدر . وبر چوق فیلسوفلرك ادعاسنجه (فکر خیر) تعبیریله افلاطون بالذات (جنات حق) قصد ایتمشدر . (خیر) یعنی (حق)ی اونك نظرنده اکملدر . بو اعتبارایله ذکادن محروم عد ایدیله‌مز. (خیر) کندی موجودیتنه واقف وبخش ایتدیکی نعمتلری مدرکدر. وهرشیئك کندی کبی اولماسنی ایستر .

(افلاطون) خلقك ازلی بر ماده‌یه مستند اولدیغنی سویلر بو ماده صانعنك‌ده جناب حق اولدیغنه‌قانعدر. روح بشرك وجود ایچنده محبوس وبو روحك‌ده اوچه آیریلارق قسماً باشده ، قسماً کوکسده و قسماًده قارینده بولوندیغنی سویلرکه اك اساسلی قسم باشده تمرکز ایده‌ر وذکا ایله تظاهر ایله‌یندر و انسان بوکا تابع اولمالیدر رأینده بولنور .

(فکرخیر) ی قبول ایتمك واونك ایجاباتنه تابع اولمق ؛ جناب حقه‌بکزه مکه چالیشمق دستوری (یعنی مسلمانلرك تخلقو : باخلاق‌الله اساسی) ایشته (پلاتونیسم) فلسفه‌سنك اساسی بودر .

افلاطون فلسفهٔ سیاسیه‌سنده هرشیدن‌اول‌شجاعتك تمثالی‌اولان‌عسکره اهمیت ویرر . اوندن صوکره حیات عمومیه‌یه خادم اولان نفیس صنعتلره قیمت ویرر. فقط بونلرك جمله‌سنك فیلسوفه تابع اولماسنی ایستر. اونك اختیار ایتدیکی جمهوریت اداره‌سی

عقله فلسفه‌یه وأیلکه استناد ایده‌ن متین انسانلرك قوتلی حاکمیتلری وقدرتلی اداره‌لری صورتنده خلاصه ایدیله‌بیلیر.

فلسفهٔ دینیه اعتباریله افلاطون جناب حقك برلکنه قانعدی. کافهٔ موجوداتك اساسی جناب حق اولدیغنی ومادیاتك فانی اولوب آنجق هرجنس اشیانك معنوی بر تمثالی، بر رمزی بولوندیغنی و (هیولا) تسمیه ایتدیکی بو رموزاتك، جناب حقك صفتلرندن اولدیغنه قائل بولونوردی. روحك بقاسنه دخی معتقد اولوردی. یالکز برقسم روحلرك دنیاده‌کی حرکتلرندن دولایی عذاب چکمك ایچون دنیاده تکرار کلدکلرینه یعنی قسماً «تناسخ»ه ایناتیردی.

افلاطونك فلسفه‌سی بالاخره «نه‌او-پلاتونیسم» یعنی «نوافلاطونیه» اسمیله تکرار ظهور ایتمشدرکه متأخریندن «سنت اوغوستن» ایله «مالبرانش» بونك باشلیجه ممثللری عد اولنورلر. فقط بو مسلك اصل افلاطونك مسلکیله خرستیانلغه مخصوص «مابعدالطبیعیات» فلسفه‌سنك امتزاجندن حصوله کلمشدر.

بویوك فره دریق

رسملی غزته ناشری

بویوك آداملر سریسی

جلد : ١

فورمه : ١٣

٧ بچوق

غروش

بويوك آدملر سلسله‌سی ۱

ابراهيم علاء الدين بكك رياستی آلتنده كزيده بر هيئت علميه
طرفندن وجوده كتيرلمشدر .

بويوك فره‌دريق

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

بويوك فره‌دريك، پك كوچوك
بر حكومت اولان پروسيايى، بر دولت
حالنه قويمغه موفق اولمشدى.
فره‌دريك دائما انتظامى سوه‌رك،
اوردو بر عسكر روحى طاشيمشدر.
فره‌دريكك ييلمايه‌رق آچديغى
حربلر، يالكز مملكتنه موفقيت،
قازانديرمقله قالمامشدر. اونك
الده ايتديكى تجربه‌لر، عسكرلكده
مهم بر انقلاب وجوده كتيرمشدر.
فره‌دريكى بويوك لقبيله ياد ايتديرن
تواضعى سومه‌سى و دائما عادلانه
اجراآت ياپمه‌سيدر.

بویوك فره‌دریقك اقامت ایتدیكی بویوك سرای

بوسرای ١٧٦٩ ده بویوك فره‌دریق طرفندن انشا ایتدیرلدی. سرایك ایچنده (وولته‌ر) ه مخصوص بر دائره تفریق ایدلدی. (وولته‌ر) قرالك یازیلرینی تصحیح ایدردی. قرال ایله وولته‌ر متمادیاً قاوغا ایتدكلرندن بوحاله تحمل ایده‌مه‌ین وولته‌ر سرایدن چكیلوب كیتمشدی.

بویوك فره‌ده‌ریق

اون سكزنجی عصرك اورتالرنده نامی « ئه‌لبا » دن روس لهستانه و بوهه‌میانك چام اورمانلریله مزین جنوب داغلرندن ، پومه‌رانیانك روزكارلی وقوملی ساحللرینه قادار یاییلمش بر آدام واردی . بو ، كوچوك انداملی و دائما بر آت اوزرنده ، یایلالرده ، داغ باشلرنده دولاشان بر كیمسه‌یدی. باشنده دائما اسكیمش قورشونی برشاپقه بولونور ، صیرتنده اوت طرفی فضله انفیه استعمال ایتمكدن لكه‌لنمش ، رنكی صولمش عسكری بر قاپوط ، بویا تادیغندن دولایی كندی رنكنی قایب ایدوب قیرمزی بر رنك آلان اوزون چیزمه‌لری واردی. بو غریب الشكل آدامی ، تاریخ بروسیا قرالی ایكنجی فره‌دریق اوله‌رق قیدایده‌ر. و اسمنك اوكنه‌ده «بویوك» لقبنی علاوه ایتمكدن چكینمز . بو آدامك ، بویوك صفتنی آلماسی ، دیكر حكمدارلر كبی آلایش وطنطنه‌دن ذوق آلمیوب ساده ومتواضع برحیات یاشاماسندن متولددر .

چوجوقلغی :

بویوك فره‌دریق ٢٤ كانون ثانی ١٧١٢ تاریخنده دوغدی. فره‌ده‌ریقك چوجوقلغی ، حكمدار عائله‌لرینك غریب وعجیب حیاتی آراسنده كچر فره‌ده‌ریقك باباسی ویلهلم ، النده‌كی قراللق عصاسنی بر بكجی صوپاسی كبی استعمال ایده‌ردی . او ، بوصوپایی ایسته‌دیكی آدامك باشنه ایندیرمكده كندینی مختار فرض ایده‌ر و او صورتله حركت ایتمكدن ذوق دویاردی . قرال ویلهلمك دوشونجه‌لری ، یاشاییشی ، آرزولری بر قرالدن زیاده علی العاده بر انسانه بیله یاقیشمایاجق قادار قابا و ایكرنجدی . اونك یاننده بولونانلر پك كنج یاشنده اختیارلارلر ، كنجلكلرندن اوزاقلاشیرلردی ؛ چونكه قرال هیچ بر مراسمی سومه‌ین بر انساندی . اونك خدمتلری چوق اوزوجیدی . قرالدن یالكز معیتی دكل ، اولادلری ده هم قورقیور ، هم ده كین بسلیورلردی . بوتون بو خطالرینه رغماً تاریخ ، ویلهلمك كوچوك پروسیا قراللغنی الك ایی اداره ایده‌ن حكمدارلردن بری اولدیغنی قید ایتمكدن چكینمز .

ویلهلم ، بوقابا حركاتنه رغماً ملتنك ایلكی ایچون ساعتلرجه دوشونه‌یی ده اهمال ایتمزدی . دائما متیقظ داورانیر ، الك كوچوك بر تفرعاتی بیله نظر دقته آلیر ، الك اهمیتسز بر حادثه‌یی اوزون مدت دوشونور ، تجارت مسائلنده ظهور ایده‌ن فرصتلری قاچیرمازدی . ایشته بومزیتلر ، ویلهلمی اساساً قابادایی اولان پروسیا ملتنه لایق بر حكمدار موقعنه قویوردی . تربیه‌دن محروم بولونان بو قرالك مزایاسندن الك مهمی و الك بویوكی ، اولادینك تحصیلنه اهتمام ودقتدی .

فره‌ده‌ریق دوقوز یاشنه كانجه ، یومی پروغرامی باباسی طرفندن تنظیم ایدلمه‌یه باشلاغشدی . باباسی ، اولادینی كندی كبی یتیشدیرمك ایسته‌دیكندن ، اونك هر كونكی مساعیسنی ساعتلره تقسیم ایده‌رك بر پروغرام وجوده كتیرمشدی . ذاتاً ویلهلم ، اوغلنك فنار وحلی اولدیغنه صارصیلماز بر قناعت بسلیوردی . ایشته بوقناعت ویلهلمك هر كون فره‌ده‌ریغی تهدید ایتمه‌سنی ، دوكمه‌سنی انتاج ایدییوردی . ویلهلم بوصورتله اوغلنك روحنده‌كی شیطانی أمل وآرزولری سوكمك ایستیوردی . فقط ، ویلهلمك بوحركاتی ، فائده‌یرینه مضرت تولید ایتمشدی ؛ فره‌ده‌ریق بو معامله‌لردن صوكرا باباسنی سومه‌مكه ، دائما علیهنده دوشونه‌یه باشلامشدی .

فره‌ده‌ریق بوخصوصده كندیسنه حق ویره‌ن ایكی مهم شخصیت بولا بیلمشدی . بونلردن بری آنه‌سی قرالیچه «دوروته آ ویلهه‌لمینا» ؛ دیكری ده قیزی پرنسس

«ویلهه‌لمینا» ایدی اوننلرك هرایکیسی ده قرالك بو سرت معامله‌سندن ممنون دکللردی . بوپلانك عقامته اوغراماسی ایچون فره‌ده‌ریقله برابر حرکت ... چکینمیورلردی . قرالیچه قوجاسی ... سومه‌دیکی کبی ، فره‌ده‌ریقك قیز قارداشی‌ده باباسندن خوشلانمیوردی.

قرال ، حقیقةً غریب طبیعتلی بر آدامدی . قرالك سعادت مفکوره‌سی ، دیکر قراللرك دوشونجه‌لردن پك اوزاقدی . اونك بوتون ذوقی ، صامانلقده صامانلرك اوزرینه اوزانمق ، هرکون چیفتلکده کی اینك وقویونلری معاینه ، حساب دفترلرینی و قیوداتی تدقیق ایتمك و معده‌سنی صوغان ، صارمساق کبی شیلرله دولدیرمقدن عبارتدی . آقشاملری بیرا وتوتون ایچمکله وقتنی اولدیریبوردی .

فره‌ده‌ریقك تربیه وتحصیلی :

کنج فره‌دریق برسنه‌قادار باباسنك یاپمش اولدیغی تحصیل پروغرامنه چاره‌سز اتباع ایتدی ؛ فقط برسنه‌دن صوکرا بومعناسز اصوله تحمل ایده‌میه‌رك، علناً اعتراضه باشلادی . چوجق ، پك کوچوك ایکن مادام « قاما » اسمنده برفرانسزقادینی طرفندن تحصیل وتربیه کوردی . ایشته بوتحصیل و تربیه ، فره‌ده‌ریقه‌فرانسز ذهنیتنی سودیرمش ، فرانسزلرك هر اثرینی تقدیر ایتمه‌سنه سببیت ویرمشدر . فره‌ده‌ریقك معلمی « روهان » اسمنده بر « هوکه‌نو » ایدی . نزاکتله معامله ایدن بومعلم ، فره‌ده‌ریقك دائمی خشونت قارشیسنده قالان روحنه بر آز تسلی ویره‌بیلیوردی. باباسنك یاننده اوزوجی بر حیات یاشایان فره‌دریق ، فرصت بولدقجه معلمنك یاننه قوشیوردی . فره‌ده‌ریق ، باباسی انکلیزجه ولاتینجه‌یی منع ایتدیکندن آنجق فرانسزجه اوقویه‌بیلیوردی . او، صرف فرانسزجه‌ایله یتیشدیرلمشدی . فره‌ده‌ریقك آنالسانی فرانسزجه‌دنیلیر. حتی کندی لسانی اولان آلمانجه‌یی بیله نه‌سهولتله قونوشه‌بیلیور، نه‌ده یازه ـ بیلیوردی .

فره‌ده‌ریق پدرینك بو معامله‌لرینه تحمل ایده‌میه‌رك « لیونه‌نانت فون قاتته» اسملی صادق بر آرقاداشنك معاونتیله پروسیا حدودینی آشارق فرار ایتمك ایسته‌دی. ٤ اغستوس ۱۷۳۰ تاریخنده فره‌ده‌ریق و آرقاداشی پروسیا حدودندن فرانسه‌یه کچمه‌یه چالیشیرلرکن قرالك قونترولوری « فون‌روکاو » ك متیقظ داورانماسی دولاییسیله حدودی آشمادن اول ، آتلرینه بیندکاری زمان یاقالاندیلر .

عصبیتدن بحرانلر کچیره‌ن قرال ، فراریلرك میتاً ویاخودحیاً « وه‌سه‌ل» شاتوسنه تسلیم ایدلمه‌لرینی امرایتدی. طالعسز ولی عهد ، برلینك شرقنده ایصسز و سسسز بر قوم دریاسنك

بویوك فرهدریق زانسبرغده‌کی سرایده

فرهدریق سرایلرك محتشم و یالدیزلی صالونلرنده اکلنجه ایله وقت کچیرمزدی . اونك الك بویوك ذوقی بوش زمانلرینی تدقیق وتتبعه حصرایتمکدی .

اورتاسنده بولونان سیاه ، قورقونج برهیکل کبی یوکسه‌لن « قوستریه » قلعه‌سنه نقل ایدلدی . قرال قلعه‌ده‌کی حبسخانه مدیریتنده بولونان ذاته تعلیمات ویررکن : « او ، چوق قورنازدر . بوقلعه‌دن قاچمق ایچون بر چوق خیله ودسیسه‌یه مراجعت ایده‌جکی محققدر » دیه‌یازییور ، پك صیقی بر ترصدده بولوندیرلماسنی مکرراً بیلدیرییوردی .

قرال ، یالکز بو تعلیماتی ویرمکله قالمیور ، فرهدریقك فراره تشبث ایتدیکی آنده اولدورولمسنی قطعی بر صورتده امر ایدییوردی .

فرهدریق کوچوك بر طاش حجره‌یه قاپاتیلدی . اوزرینه علی‌العاده جانیلره کیدیریلن قهوه‌رنکی کوملك کیدیریلیور و یومیه اوله‌رق یالکز اکمکله صو ویریلیوردی . فقط قرال ، کنج ولیعهده یاپیلان بو جزالری کافی بولمیوردی .

بر کون شفق سوکرکن ایکی ضابط فرهدریق حجره‌سنده اویاندیردیلر . ایکی ضابط کنج ولیعهده آرقداشی « فون قاتته » نك اعدامنی کورمك

اوزره آولی‌یه چیقماسنی امر ایتدیلر. فره‌دریق بو مدهش خبرك تأثیریله صارصیلدی . دوداقلرندن شو جمله دوکولدی : « بنی أولدیریکز . . دها ایی حرکت ایدرسکز .. » آرتق فره‌دریق حلجان ایچنده بونالیوردی . باباسنه یازوب جواب آلنجه‌یه قادار اعدام حکمنك انفاذینك تأخیرینی آغلایه‌رق ضابطلردن استرحام و نیاز ایتدی. بو کوز یاشلری ، استرحاملر ، قرالدن قطعی امر آلمش اولان ضابطلری یوموشاتمادی ؛ قرالك ویرمش اولدیغی امری تعدیل ایتمه‌دی . قلعه‌نك بویوك ساعتی ، یدی‌یی چالارکن ، فره‌دریق آولی‌یه ناظر بویوك پنجره‌نك اوکنه کتیرلدی . بر آز صوکرا آولی‌یه « فون قاتته » ایله جلادلر صیرالانمشدی . فون قاتته باش آچیق و قوللری باغلی اولدیغی حالده ، اعدام حکمنی دیکله‌دی . فره‌دریق مدهش بر اضطرابك آلتنده ایکلیور ، آرقاداشنه باغیرارق تأثیرینی بیلدیرمك ایستیوردی . « فون قاتته » جواب ویرمیور ، یالکز حرمتله باشنی اکه‌رك مقابله ایدییوردی. حکم اعدام اوقوندقدن صوکرا محکوم باشنی اکدی.

قوتلی بر قلنج ضربه‌سی ، فون قاتته‌نك قانلی باشنی یره یووارلادی. فره‌دریق بو منظره‌نك قارشیسنده بایلدی. کنج ولیعهد آنجق بر قاچ ساعت صوکرا آیلابیلدی .

فره‌دریقك عفوی :

جنایت محکوملرینه یاپیلان آغیر ودرشت معامله‌یه هدف اولان فره‌دریق ، آنجق آلتی آی بو ألیم حیاتی سوروکله‌دکدن صوکرا قسماً سربست اوله بیلدی. قرال بر مکتوبنده : « اکر بو چوجوقده بر آز فضیلت اثری اولسه‌یدی ، محقق أولوردی » دیه‌رك فکرینی بیلدیرییوردی . پدرینه مقاومت ایتمه‌نك بر فائده تولید ایتمیه‌جکنه ایمان ایتمش اولان فره‌دریق ، باباسنه یکیدن استرحامده بولونمغه قرار ویردی . نهایت توالی ایده‌ن استرحاملری ، بر مدت صوکرا کندیسنك عفو اولونماسنی انتاج ایتدی .

قرال اوغلنی بر شرطله عفو ایدییوردی. (رونسوبك‌یه‌وه‌رن) دوشه‌سی ئه‌لیزابته ازدواج ایتمك شرطیله حبسدن چیقاریوردی . قرال بو ازدواجدن بحث ایدرك اوغلنه یازمش اولدیغی بر مکتوبده: « بو قیز ، اللهدن قورقیور . بو قورقو الك بویوك بر فضیلت دیمکدر » ! دیه تکلیف ایتدیکی قیزك مزیتنی بیلدیرمك ایستیوردی . فره‌دریق بو مکتوبی اوقوینجه « نه یاپایم.. دنیاده‌کی بدبخت پرنسسلره بر دانه دها علاوه ایدیلسین » دیدی ١٢ حزیران ١٧٣٣ ده ازدواج مراسمی یاپیلدی . ویلهلم ، اوغلنی پاراسز براقمقله برابر «راینس برغ» ده

بیوک فره‌دریغك چوجوقلغنه بر نظر

بو رسم بیوك فره‌دریق ایله همشیره‌سی و ویلهمنایه عائددر . بابالرینك تضییقنه تحمل ایده‌مه‌ین بو ایكی قارده‌ش بالآخره بابالرینك علیهنه حركت ایتمشلردی .

آیری بر اقامتگاه تعیین ایتمه‌سنه مساعده ایتدی . گنج ولیعهد، باباسی صاغ بولوندیغی مدت ظرفنده ، زوجه‌سیله برلكده یاشادی . فقط ویلهلم اولونجه فره‌دریق كندی دائره‌سنی زوجه‌سنك بولوندیغی دائره‌دن آییردی . و بر دها زوجه‌سنك یاننه گیتمه‌دی .

١٧٤٠ تاریخنه قادار فره‌دریق اك مسعود و اك سا كن حیاتنی یاشادی . پدرندن اوزاق « راینسبرغ » ده بولونان فره‌دریق باباسنه گوزه‌ل مكتوبلر یازارق ، گوكلنی آلیور . و بو صورتله كندی علیهنه بر قرار ویرمه‌مسنه چالیشیوردی . گنج ولیعهدك ادبیات و فلسفه‌یه چوق مراقی واردی . حتی اودورك بیوك فیلسوفی اولان (وولته‌ر)

بویوك فره‌دریق پروسیایی احیا ایچون تدابیر وضع ایدیور.

سیله‌زیاده پروسیا اردوسنك وضعیتی پك وخیم ایدی . آنجق بر معجزه ایله بو محاربه‌ده پروسیالیلر غالب كلدی.

لەده ، صیق صیق مکتوبلاشیوردی .

فرەدریق قرال :

۳۱ مایس ۳٤۰ تاریخندە بویوك فرەدریقك باباسی ویلهلم ، فضله ایچکی استعمال ایتدیکندن بغتةً أولدی . آرتق فرەدریق قرال اولمشدی .

فرەدیغك ایلك ایشی ، جلوس مراسمنه عائد دبدبه و آلایش مصارفنی حد اصغری یه تنزیل ایتمك اولدی . جلوس کونی کندیسنی آلقیشلایان خلقه بالقوندن باقدی . بر قاچ دقیقه مراقبه یه دالدی ؛ صوکرا خلقه بر روەرانس یاپدقدن صوکرا دیشاری چیقدی . و عسکره بر رسم کچید یاپدیردی .

۱۷٤۰ ده پروسیا ، آوروپانك اهمیتسز بر موقعندە بولونان حکومتلردن بریدی . بو حکومتك جان داماری اولان (رادنبورغ) مارکیزلکنی اون بشنجی عصرده « هوهه نزولەرنلر » پارا ایله صاتین آلدیلر . بونلرك الك بویوك أمللری ، کندی حوزهٔ ادارەلرینه ، الك کوچوك بر تارلایی بیله الحاق ایدرك ، مهم بر قوت تشکیل ایتمکدی . سنەلردنبری متمادی بر سعی ایچنده بوغورولان پروسیا ، آنجق فرەدریقك دده‌سی زماننده بر قراللق اوله بیلمشدی . فقط مملکتك اراضیسی قوهٔ انباتیه‌دن محروم واسع قوملقلردن عبارتدی . صنعت و تجارت پروسیاده أولو بر حالده بولونیوردی . لکن پروسیا اردوسی ، آوروپانك برنجی صفده بولونان الك مکمل اردولرندن بریدی . فرەدریق مملکتنی توسیع وملتنی زنکین ایدەجك اراضیلر ألده ایتمەیی دوشونیوردی .

سیلزیا سفری :

۱۷٤۰ سنەسی تشرین ثانیسنده (هابسبورغ) ایمپراطوری آلتنجی شارل أولدی . بو صیرالرده ایکنجی فرەدریق صیتمەدن یاتاغنده یاتیوردی . بو حوادثی دویان فرەدریق ، بردنبره اییله‌شدی . آیاغه قالقدی . ایمپراطورك وفاتی فرەدریقك استفاده ایده بیله جکی بر وضعیت احداث ایتمشدی . او ، بو وضعیت سیاسیه‌دن استفاده ایدەرك سیلزیایی ضبط ایدەبیله جکدی . ناظرلر ، بر وسیله بولمق ایچون چیرپینیوردلردی . فرەدریق بویوك بر سکونتله : « وسیله ایجاد ایتمك ناظرلرك وظیفه‌سیدر . بن عسکرلریمه لازم کلن امرلری ویردم . » دیدی . فرەدریق او دقیقه‌دن اعتبارا آوستریا ایمپراطوریچه‌سی « ماریا- تەرەزانك » بر خصمی اولمشدی . فقط بو محاربه بر چوق فاصله‌لرله تام اوتوز سنه دوام ایتدی .

۱۷٤۰ سنەسی کانون اولك ۱۳ نجی کونی فرەدریق سیلزیایی ضبط ایتمك اوزره حرکت ایدەن اردونك باشنده بولونیوردی . او آتنه بینوب ایلرلرکن « یا أولورم ، یا شان قازانیرم .. »

دیپوردی . سیلزیاده فره‌دریقی قورقوتان خصم اردوسی دکلدی ؛ سیلزیانك هواسی فره‌دریقك بی آمان بردوشمانی کبیدی . متمادیاً بر طوفان کبی یاغان یاغمورلر ، تکمیل بر مملکتی بر چامور کولنه دوندیریپوردی . فقط پروسیا عسکرلری دمیردن و یا چلیکدن بر اردو کبی دیزلرینه ، بللرینه و بعضاً ده بوغازلرینه قادار چاموره باطه باطه بو اراضیده متمادیاً ایلرله‌یورلردی . برلیندن چیقدقلرینك اوچنجی هفته‌سنده ، فره‌دریقك اردوسی شایان قید بر مصادمه‌ده بولونمادن سیلزیانك مرکزی اولان «برەسلاو»ی ضبطه موفق اولدی .

۱۲٤۱ سنه‌سی کانون ثانیسنده ، فره‌دریق سیلزیانك ضبطنك اوروپا سیاستی اوزرنده نه کبی برتأثیر اجرا ایتدیکنی اکلامق اوزره برلینه دوندی . انکلتره ویاخود فرانسه‌نك فره‌دریقك دوشمانلرینه التحاق ایده‌جکی آکلا- شیلیوردی . فره‌دریق برلینده بولوندیغی بر آی ظرفنده بوحکومتلردن بریله براتفاق عقد ایتمه‌یه چالیشدی . فقط هنوز بو اتفاق مسئله‌سی حل ایدلمه‌مش ایکن ، فره‌دریق شباط آینده اردوسنك باشنه عودت ایتدی . «غلوغاو» ضبط اولوندی . ۱۰ نیسانده فره‌دریقك اردوسی ، اوستریا اردو- سنك الك قوتلی برقسمیله «مولوئیز»ده چارپیشدی . فره‌دریق پك منتظم بر تعلیم کورمش اولان پیاده قوتی ، پروسیانك اسکی سوق الجیش قواعدینه تابع بولوندیرارق ، قطعی امرلرله سوق ایدییوردی . اوستریا قوتلری پارچالاندی . سیلزیانك ضبطی اکمال اولوندی . فره‌دریق سیلزیا سفری ایله قوماندانلق قابلیتنی اثبات ایتمش بولوندی .

عقد ایدیلن معاهده‌لر :

بو مظفریتك ألده ایتدیکی فایدالرك باشقه حکومتلرجه طانیله‌بیلمه‌سی ایچون فره‌دریق ، بر چوق خفی معاهدات عقدینه تشبث ایتدی ؛ هم فرانسه ، همده مغلوب ایتمش اولدیغی اوستریا ایله معاهده‌لر امضالادی. فقط فرانسز قوتلری اوستریالیلری ومتفقلرینی مغلوب ایدییوردی . فره‌دریق بو وضعیت قارشیسنده اوستریا ایله یاپمش اولدیغی تعهداته صادق قالمیه‌رق ، عقد ایتمش اولدیغی معاهده نامه‌یی ییرتدی . ۱۷٤۵ تاریخنه قادار آوستریالیلر سیلزیایی یکیدن استرداد ایتمك ایچون تشبثاتده بولوندقلرندن ، فره‌دریق واردوسی دائمی بر صورتده مشغول بولونیوردی .

ایکنجی حرب :

۱۷٤۵ سنه‌سی بهارنده فره‌دریق سکسان بیك پیاده واوتوزبیك سواری

ایله یکیدن میدانه چیقدی. فره‌دریق قوای عمومیه‌سنی سیلزیاده «نیه‌سسه» اطرافنده جمع ایتدی. اوستریا اردوسی ایمپراطوریچه ژه‌زانك برادری پرنس شارلك قوماندا سنده بولونیوردی. پرنس شارل دولورره‌نك قوماندا ایندیکی اوستریا اردوسنك سیلزیایه ایلرله‌مه‌سنه فره‌دریق ممانعت ایتمه‌دی. پرنس شارل پروسیالیلرك مدافعه‌یه تشبث ایتمه‌ملرندن، کندی اردوسندن قورقدقلری ذهابنده بولوندی. فره‌دریق پرنسك بو ذهابنی تقویه ایچون الندن کلنی یاپدی. فره‌دریقك اوستریا اردوسنه خفیه اوله‌رق کوندردیکی بر آدام، اوستریالیلره کیزلیجه پروسیا اردوسی حقنده صحیح معلومات ویرمه‌یه باشلامشدی. بونی دویان فره‌دریق، خفیه ایله مناسباتنی قطع ایتمه‌دی. بالعکس بر مصاحبه اثناسنده پرنس شارلك قوتنك خطرجعتنی کسمه‌سندن فوق‌العاده اندیشه ایده‌جکنی سویله‌دی. پرنس شارل فره‌دریقك بو اندیشه‌سنی دویونجه «نیه‌سسه» اوزرینه یورومه‌یه باشلادی. بوصورتله پرنس فره‌دریقك قاپانده طوتولمش بولونیوردی. اوستریالیلر ایرتسی کونی پروسیه قوتلرینی تماماً تارومار ایده‌جکلرینه قانع بولونه‌رق «بره‌سلاو» و «نیه‌سسه» آراسنده کیزلیجه قرارکاه قوردیلر. پروسیالیلر ایسه قارا کلفدن بالاستفاده قوتلرینی اوستریالیلرك اطرافنده جمع ایتدیلر. ایرتسی صباح شفق آتارکن آوستریالیلر پروسیالیلرك شدتلی بر هجومنه معروض قالدیلر. ساعت سکزده بویوك فره‌دریق صباح قهوه آلتیسنی یاپدیغی اوزره ماصه‌یه اوطوردیغی زمان اوستریا اردوسی تماماً محو اولمش بولونیوردی. بوصورتله سیلزیانك آوستریالیلر طرفندن استردادی احتمالی برطرف ایدلدی.

معمافیه بو مجادله مزمن برشکلده ۱۷٤٥ سنه‌سنه قادار دوام ایتدی نهایت پروسیالیلرك قارشیسنده پك فضله مقاومت ایده‌میه‌جکلرینی آکلایان اوستریالیلر «دره‌سدن» ده مصالحه نامه‌یی امضا ایتدیلر. بومصالحه نامه موجبنجه «سیلیزیا» پروسیه‌یه الحاق اندیلیوردی.

اوستریا ایمپراطوریچه‌سی ماریا تره‌زا، بوندن صوکرا اوستریانك ایتالیاده‌کی ایالتلرینك محافظه‌سنه پك زیاده اهمیت ویردی «ئه‌کس‌لاشاپه‌ل» صلحی ایسه اوروپاده‌کی محاربه‌لره نهایت ویره‌رك، برصلح ومسالمت دوره‌سی آچدی.

فره‌ده‌ریقك داخلی اصلاحاتی:

۱۷٤٦ دن ۱۷٥۳ سنه‌سنه قدر فره‌ده‌ریق محاربه ایله مشغول بولونمادیغندن، داخلی اصلاحات واعماراته اهمیت ویردی. بواوزون صلح سنه‌لرنده فره‌ده‌ریقك

یکانه غایه‌سی ، دیکر اوروپا ملتلرندن پك‌دون بر وضعیتده بولونان ملتنك ترقی و اعتلاسیدی . صرف بو غایه اطرافنده چالیشدی فره‌ده‌ریق قونوشو- رکن : « واقعا نم یاشامقلغم لازم دکل . لکن چالیشماقلغم محقق الزمدر . . » دیردی . فره‌ده‌ریق صباحلری شفقله قالقوب اوکله‌یه‌قدر قرطاسیه ایشلریله مشغول اولوردی . اوکله یمکنی دائما رجال حکومت ایله‌ییدیکندن ، مملکته عائد مسائلی قونوشمق فرصتنی ألده ایدییوردی . یمکدن صوکرا آته بینه‌رك برایکی ساعت ا کزه‌رسیس یاپدقدن صوکرا ، ادبیات وفلسفه حقنده‌مصا- حبه‌لرده بولونور وتتبعاتنه‌دوام‌ایدردی . پك‌بسیط‌اولان آقشام یمکنی ییدکدن صوکرا درحال ایرکندن یاتاردی . فره‌دریق ایش خصوصنده غایت تیتیز وانتظامی سوه‌ن برآدامدی. کاتبلری صباحك دردنده حاضر بولونیور ، فره‌دریقك امرلرینه‌انتظار ایدییورلردی . سرایده‌کاتبلری عادتا کیزلی بر حیات یاشیورلردی . اونلری کوره‌ن بیله اولامازدی ؛ چونکه‌ایشك فضله‌لغندن کیمسه‌اونلری کورمزدی .

قرالك بویوك آرقاداشی ، مشاوری وسرکاتبی « ئه‌یکه‌ل» اسمنده‌بریدی . « ئه‌یکه‌ل » سرایدن اوقادار آز چیقیوردی که ، فرانسه‌سفیری ئه‌یکه‌لدن بحث‌ایدرکن ؛ « ئه‌یکه‌لی قرالدن ماعدا هیچ کیمسه کوره‌مه‌مشدر » دیمه‌یه مجبور اولمشدر . ناظرلر مخطره‌لرینی دوغریدن دوغری‌یه قراله‌ویریورلردی . قرال درحال فرانسزجه اوله‌رق ویاخود املاخطالریله‌ر ولو بر آلمانجه‌ایله مخطره‌نك آلتنه یازییوردی . بوصورتله قرال ، بوتون پروسیایی بالذات اداره ایدییوردی .

فره‌دریق پك‌فضله انتظامی سودیکی ایچون ، اونك اداره‌سنك صوکارینه دوغروپروسیا برادرویه‌بکزییوردی . ملت ، بو اردوده‌کی انتظامی محافظه ایدییوردی. ذاتاًهرامر، پروسیالیلری مکمل برعسکرحالنه قویه‌بیلمك ایچون ویریلیوردی . صنایع ، زراعتده قرالك خصوصی بر دائره‌سی طرفندن اداره اولونیوردی . پك آز برزمان صوکرا ، پروسیا آوروپانك الك‌قوتلی حکومتلرندن بری‌صیراسنه کیرمشدی . فره‌دریق تبعه‌سنك اجتهادینه‌حرمتکار برقرالدی. یالکزاوتبعه‌سنك‌حرکاتنك کندی آرزولری دائره‌سنده اولماسنی ایستیوردی . هر هانکی پروسیالی قراله‌دوغریدن‌دوغری‌یه‌استدعاویرمك حقنی حائزدی قرالده‌ویردیکی حکملرده عادل اولمایه چالیشیردی .

فره‌دریق ۱۷۵٦ ده اولجه اجرا ایتمش اولدیغی حرکات حربیه‌دن دها بویوك برمقیاسده‌کی تشکیلات‌عسکریه‌یه تشبث ایتدی . ایشته بوتشبث، بوتون

اوروپایی صارصان یدی سنه محاربه-
سنك مقدمه‌سیدر. پروسیانك بو
صورتله ترقی ایتمسی ، اوروپالیلری
اندیشه‌یه دوشوربیوردی . اوروپا
دولتلری پروسیالیلر علیهنه اتفاقنامه‌لر
ترتیب ایتمکله مشغول بولونیورلردی .
فره‌دریق روسیادن قورقدیغی ایچون
محاربه‌نك اولماسنه بوتون قوتنی صرف
ایده‌رك چالیشدی. فقط محاربه احتماللری
کیتدکجه قطعیلشمه‌یه باشلادیغنده فره‌دریق
ایلك تعرضك دوشمان طرفندن یاپلماسنه
میدان ویرمك ایسته‌مه‌دی. اردوسنی
ساقسونیا طریقیله آوستریا حدودینه
سوق ایتدی. بو اوزون مجادله سنه‌لرنده
بعضاً طالع فره‌دریقه کولدی، بعضاً ده
کوسدی. فره‌دریقك اك بویوك خصمی
ماریه‌تره‌زانك رئیس نظاری «کاونیتز»
دی. کاونیتز بوتون حیاتنی ایمپراطو-
ریچه‌نك اسمنك یوکسلمه‌سنه حصر
ایتدیکی حالده ، ماریا تره‌زایی
استخفاف ایدردی. حتی کاونیتز سرایه
کلدیکی زمانلر ، اونك امری اوزرینه
سرایك بوتون پنجره‌لری قاپانیردی .
ایشته بوماهر دیپلومات ، فرانسه ،
ساقسونیا، اسوه‌چ ، وروسیا ایله بر
چوق کوچوك حکومتلری پروسیا
علیهنده اتفاق ایتدیرمه‌یه موفق اولدی.
پروسیانك وضعیت سیاسیه‌سی پك
وخیم بر شکلده ایدی . پروسیانك
دوشمانلری آراسنده ، اولجه عقد
ایتمش اولدیغی بر مقاوله ایله متفق
بولونان فرانسه‌ده بولونیوردی .
فره‌دریق درحال فرانسه‌نك دوشمانی
اولان انکلتره ایله اتفاق عقدایتدی.
انکلتره باشوکیلی بویوك پیت [چونکه
پیتلر ایکی قارداشدی] فرانسه‌یی ضعفه
دوچار ایده‌بیلمك ایچون بوتون قوتیله
چالیشیوردی .

ایشته بوغایه اطرافنده چالیشان
پیت پروسیایه سنوی ٦٧٠,٠٠٠
انکلیز لیراسی یاردیم ایتمکه رضا
کوستردی . بو یاردیم او دورده
یاپیله‌بیله‌جك اك مهم بر معاونت
صاییلابیلیردی . بو نقدی معاونت
فره‌دریقی ، قاتولیك اولان آوستریا
وفرانسه‌یه قارشی بر پروتستان شامپیونی
اوله‌رق میدانه چیقدی . یدی سنه
محاربه‌سی پك مفصل اولدیغندن بوراده
قید ایده‌میورز . بدایتده پروسیالیلر
بویوك موفقیتلر الده ایتدکلری حالده،
یاواش یاواش مغلوبیته دوچار اولیورلردی.
چونکه بویله اوزون بر مجادله ایچون
الزم بولونان منابعدن پروسیا محروم
بولونیوردی . فره‌دریق محاربه خصو-
صنده بر «ره‌آلیست » دی . او ،
بر قوماندانك هر زمان غلبه چالمیه‌جغنی
پك ایی بیلدیکندن بومغلوبیتلر قارشیسنده
بویوك توکل کوستریوردی. فره‌در-
یق سوق الجیش متخصصی اوله‌رق
کوستره‌بیلدیکی اك بویوك موفقیت

مانورالرده‌کی سرعتی و الك کوچوك فرصتلردن اعظمی بر صورتده استفاده ایده‌بیلمه‌سیدی . فره‌دریق پیاده قوتلرینی اوزمانه قادار کوروله‌مین بر سرعتله ایلرله‌تدی . طوپلرك آت ایله چکیلمه‌سی فره‌دریقك ایجادیدر. اوروپانك اوزمانه قادار مثلنی کورمه‌دیکی آغیر سواری قوتلرینی او، تشکیل ایتمشدی. فره‌دریقك عسکرلکه الك بویوك خدمتی طوپجی صنفنی مستقل بر حاله افراغ ایتمه‌سیدر. اوزمانه قادار یالکز ایکی صنفدن عبارت اولان قوای عسکریه، بر اوچنجی صنف دها علاوه ایدیله‌رك، حال حاضرده‌کی شکلنی بولدی .

۱۷۵۹ سنه‌سنده پروسیا قوتی تماميله أزلمش بولونیوردی . مختلط روس وآوستریا قوتلری برلینه دوغرو ایلرله‌دی . ایلرله‌ین خصم قوتلری ، پروسیااردوسنه‌قات‌قات فائق بولنیوردی.

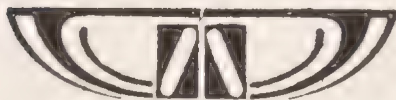
آرتق مدهش قازان قاصیرغه‌لری پروسیا اوزرینه یاغیور ، مملکتی آتش آلتنده براقیوردی. پروسیالیلر، دوشمان اردولرینی(کونه‌سدورفده) قارشیلادی . پروسیالیلر فوق‌العاده جسارت کوستردکاری حالده مغلوب اولویورلردی . فره‌دریق دائما اوکده بولونیور وعادتا اولومی آرییوردی . قرالك وورولەجغنی حس ایدن عسکرلری، فره‌دریقی زورله حرب کریسنه کوتوردیلر. فره‌دریق اوصیرالرده برلینه یازمش اولدیغی بر مکتوبده « بزی یالکز برمعجزه قورتارابیلیر » دییوردی . حقیقةً بر معجزه دوغدی ؛ چونکه روسلر یکدیکریله مجادله‌یه کیریشه‌رك قازانمش اولدقلری موفقیت ومظفریتك ثمره‌لرینی طوپلایه‌مادیلر. اوسنه‌مدهش برقیش اوروپایی تیتره‌تیوردی. اختیار آداملر ، بو قادار مدهش بر قیش کورمدکلرینی سویلیورلردی . روس قوتلری، مراقدن آرالرنده‌کی مجادله‌لری، دیکرطرفدن قیشك تأثیریله اولیورلردی . اوستریالیلر بووضعیت اوزرینه بوهه‌میایه رجعته مجبوراولدیلر . ایشته‌بودورده، فره‌دریقك حیات عسکریه وسیاسیه‌سنك الك وخیم بر دوره‌سیدی بالآخره طالع ینه‌پروسیالیلره کولدی . انکلتره باش وکیلی پیت‌ایسه ، معاهده‌نامه موادینه حرفیاًرعایت ایدییوردی روس‌اوستریا اتفاقی بوزولدی . آرتق اوستریا باش وکیلی « کاونیتز » پروسیالیلرك سیلیزیادن چیقارلمیه‌جغنه قناعت کتیرمشدی . ۱۵ شباط ۱۷۶۳ ده (هوبرتسبرغ)مصالحه‌نامه‌سی امضالاندی. سیلیزیا ینه‌پروسیالیلرك ألنده قالدی .

مصالحه‌نامه‌نك امضاسنی متعاقب ، فره‌دریق برلینه آرقه‌سوقاقلردن کیردی او ، آلایش ، مراسم و آلقیشدن متنفر اولدیغندن ، بو صورتله حرکت ایتمه‌یی موافق بولدی . بو محاربه‌دن صوکرا اکچن یکرمی سنه صلح سنه‌لریدی.

فره‌دریق اختیارلامشدی . حیاتنك ختامنه ایرمکده اولدیغنی حس ایدییوردی. فقط اونك یکانه آرزوسی ، وظیفه‌سی باشنده حیاتنه نهایت ویرمکدی .

٢٤ آغستوس ١٧٨٣ ده سیلزیاده بر رسم‌ کچید یاپدیران فره‌دریق عسکرك انتظامسزلغی قارشیسنده کوپوریور و « قوندره‌جیلری ، ترزیلری جنرال یاپسه‌یدم ، بوفرقه‌لر شیمدیکی حاللرندن دها بدتر اولمازدی » دییوردی . بوندن صوکرا اختیار فره‌دریق متمادیاً یاغان یاغمورك آلتنده ، هر کون آلتی ساعت یالطوسز اوله‌رق برآت اوزرنده عسکرك تعلیمنه نظارت ایدییور ، حتی بالذات کندیسی یاپدیرییوردی . ایشته اختیار یاشنده‌کی بو یورغونلقلر فره‌دریقك برقاچ خسته‌لغه بردن طوتولماسنی انتاج ایتدی . لکن او ، حرب جبهه‌لرنده دوشمانه کوسترمش اولدیغی عزم واصراری بودفعه‌ده خسته‌لقلر کوسترییوردی .

١٧٨٣ سنه‌سی اغستوسنك اون آلتنجی کونی فره‌دریق صوك دقیقه‌لرینی یاشادیغی حالده ، خدمتجیسنك یاردیمیله صندالیه‌سنده دیم دیك اوطورمانی ایستیوردی بو خسته حالنده‌ده راپورلری تدقیق ایدییور ، ایجاب ایده‌ن جوابلری ویرییوردی . اغستوسك اون یدنجی کونی فره‌دریق ، دنیایه کوزلرینی قاپامشدی . او ، صندالیه‌سنده دیك اوطوریرکن ، حیاته وداع ایتمشدی . او : صوك آرزوسنك یالکیز بولونه‌رق أولمك اولدیغنی یانینده‌کی خدمتجیسنه سویله‌مشدی .

قله‌ئوپاترا

ناشری
رسملی غزته

جلد : ١ فورمه : ١٤	بویوك آداملر سریسی	٧ بچوق غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی

ابراهيم علاء الدين بكك رياستي آلتنده كزيده بر هيئت علميه طرفندن وجوده كتيرلمشدر.

قله‌ئوپاترا

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول

« ثبات » مطبعه‌سی

۱۹۲۷

مصر قرالیچه‌سی قلئوپاطرا،
کوزه‌للکک ابدی بر تمثالیدر. او،
دائما احتراص پشنده قوشمش،
اُلنده بولونان ثروتک، زینتک
وبالخاصه کوزه‌للک کبی بر خزینه‌نک
قیمتنی بیلمه‌مشدر. هر ایکی ازدوا-
جی‌ده اوکا فدا کیتلر کتیرمشدر.
اونک راحت ایتدیکی دقیقه؛ بر
ییلانک آغزنده آقان زهرله
حیاته وداع ایتدیکی آندر. چونکه
بوابدی استراحتده، اولی فدا کیتلره
سوروکله‌ین احتراص آرتق سوتمشدی.

قلهئوپاطرا آلتونه وصیرمه‌لرله مزین سلطنت قایغیله تفرج ایدیور .
بوندن ایکی بیك سنه اول مصر قطعه‌سنه حکمران اولان قلهئوپاطرا دبدبه و سلطنتیله بوتون دنیانك کوزلرینی قاماشدیرمش ، ذکاو کوزه‌للکی ایله‌ده بر چوق قلبلره حاکم اولمشدی .

قلهئوپاطرا

ایکی بیك سنه اول ، اسکندریه‌ده کنج و کوزه‌ل برقادین یاشیوردی. اوعصرك ایکی بویوك شخصیتی ، بو قادینك کوزه‌للکنه و ظرافتنه مفتون اولمشلر . اونك نادر تصادف ایدیلن کوزه‌للکی قارشیسنده اسارتی قبول ایتمشلردی . بوقادین فوق‌العاده ذکی ومحترصدی. اونك احتراصی و کوزه‌للکی سایه‌سنده ألده ایتدیکی آدام‌لره یاپدیغی تأثیرات ، سنه‌لرجه مهم شخصیتلری کندی أمللرینه خدمت ایتدیرمشدی. او ، تاریخك الك‌مهم بر فصلنی تشکیل ایده‌ن قدرتلی بر سیادر بو قادین ، اولا بویوك سه‌زاره وصوکراده مارق

آنطوانه زوجه اولان « قله‌ئوپاطرا » ایدی . قله‌ئوپاطرانك اخلاق وسیاسی حقنده تاریخلر یکدیکرینه مباین معلومات ویرمکده‌در . کرچه او زمانه عائد بعضی سکه‌لرك اوزرنده قله‌ئوپاطرانك پروفیلنه تصادف ایدلمکده‌در . فقط بو رسملر، ابتدائی بر ایشجیلكك اثری اولدیغندن، دنیایی تسخیر ایده‌ن بو شرق کوزه‌لنه عائد تام وقطعی بر فکر ویرمه‌یه یاردیم ایتمکدن اوزاقدر ؛ بونك ایچون حسنك بر تمثالی عد ایدیلن «قله‌ئوپاطرا» حقنده بیطرف اولدقلرینه دها زیاده امین بولندیغمز ، مورخلرك ویردیکی معلوماته مراجعت مجبوریتنده‌یز .

« قله‌ئوپاطرا » اسمردی . اونك کوزه‌للکنی تشکیل ایده‌ن الك جاذب نقطه اسمرتنك اوزرنده ، هر قلبی درحال تسخیر ایده‌بیله‌جك امثالنه تصادف ایدیله‌مه‌ین ایکی بویوك سیاه کوزدی . تاریخك ویردیکی معلوماته نظراً قله‌ئوپاطرا اسمر اولمقله برابر، چوق کوزه‌ل بر تنه مالکدی . کوچوك یاپیلی ، جاذب دوروشلی بر قادیندی. قله‌ئوپاطرانك اخلاقی ، برچوق قلاسیك محررلرك آجی تنقیدلرینه سببیت ویرمشدر . او ، هم سه‌زاری ، همده مارق آنطوانی افساد ایتمکله اتهام ایدیلیر ؛ معمافیه بو اتهامی اثباته مدار نه بر وثیقه ، نه‌ده بر دلیل تاریخك صحیفه‌لرنده کورونه‌مشدر .

جوجوقلغی :

میلاد عیسی‌دن ٦٧ - ٦٩ سنه اول ، بر قیش موسمنده دنیایه کلمش اولان قله‌ئوپاطرا ، مصر قرالی اون اوچنجی په‌تولمه‌نك ایکنجی زوجه‌سنك قیزیدی . قله‌ئوپاطرا ، هنوز اون درت یاشنده ایکن برچوق رومالیلر، اسکندریه‌یی زیارته کلمشلردی . مارق آنطوان ده بونلرك آراسنده بولونیوردی . بو ایلك ملاقاته پك زیاده اهمیت عطف ایدیلیورسه ده بو کنج رومالی قوماندانك، او دقیقه‌دن اعتباراً کوزه‌ل قله‌ئوپاطرایه قارشی ایلك ذوقلی هیجانی حس ایتدیکی قوتله محتملدر .

مصر قرالیچه‌سی :

درت سنه صوکرا مصر قرالی وفات ایتدی . قرال ، وصیتنامه‌سنده ، ایکنجی ازدواجندن حاصل اولان درت اولاددن الك بویوك ارککی ایله الك بویوك قیز اولادینك مصرده مشترکاً اجرای سلطنت ایتملرینی قید ایتمشدی. قله‌ئوپاطرا اون سکز یاشنده مصر قرالیچه‌سی اولدی . اون بر یاشنده‌کی ارککی قارده‌شی‌ده ١٤ نجی پطوله‌مه اسمنی آله‌رق مصر تختنه کچدی . هر ایکی حکمدارك ده آیری سرایلری ، آیری مشاور وناصحلری واردی . بو جلوس مراسمندن صوکرا کچن برقاچ سنه ، رقیبسز و یکانه حاکم اوله‌رق

اجرای سلطنت آرزوسنی بسله‌ین هر
ایکی حکمدارده ، اسکندریه‌یی دائمی
بر مجادله صحنه‌سی حالنه قویدیلر. زواللی
خلق هیچ بر راحت و حضور کورمه‌دی .

سوریه‌یه فرار :

میلاد عیسادن قرق سکز سنه اول ،
بطولمه کندینی مصرك یکانه حاکمی
اوله‌رق اعلان ایتدی . بطولمه طرفندن
حیاتنه بر سوء قصد یاپیلماسندن قورقان
قله‌ئوپاطرا ، درحال سوریه‌یه فرار
ایتمك مجبوریتنده قالدی . قله‌ئوپاطرانك
سوریه‌ده اقامتی اوزون سورمه‌دی .
چونکه برادری طرفندن پك آچیقجه بر
اهانته معروض قالان بو کنج و کوزل
حکمدار ، اوراده بر اردو تشکیل
ایتدی و کندی بالذات اردونك باشنه
کچه‌رك ، غصب ایدیلن حقنی استرداد
ایچون مملکتنه برخصم کبی کلدی .

بطولمه‌نك و قله‌ئوپاطرانك اردولری
شیمدیکی پورت سعیده قریب بر نقطه‌ده
حرب ایتمه‌یه مهیا بر وضعیتده بولونیور-
لردی . تام بو صیراده سه‌زاره
(فارسالیا) ده مغلوب اولان روما
جنرالی «پومپه» وزوجه‌سی «قورنه‌لیا»
مصره کله‌رك بطولمه‌یه التجا ایتدیلر .
بونری مسافر ایده‌ن قرال ، سه‌زارك
بغض و عداوتنی جلب ایتمکدن
قورقاراق ، درحال بو روما جنرالنی
قتل ایتدیردی .

سه‌زارله ملاقات :

[پومپه‌یی] متعاقب (سه‌زار)
اسکندریه‌یه کلدی . سه‌زار ،
دشمننك قتلندن خبردار اولونجه
فوق العاده متأثر اولدی . واسکند
ریه‌ده‌کی سرایه یرلشدکدن صوکرا ،
هم بطولمه‌یه ، هم ده قله‌ئوپاطرایه
کندیسنه اطاعت ایتمك و حکمدارلغی
طانیمق اوزره کله‌لرینی امر ایتدی .
بطولمه همان اطاعت ایتدی . لکن
قله‌ئوپاطرا پك مشکل بر وضعیتده
بولونیوردی . چونکه سه‌زاره
کیده‌بیلمك ایچون ، قارداشنك اردوسنك
آراسندن کچمه‌سی ایجاب ایدیوردی .
بناءً علیه قتل ایدلمك احتمالی موجوددی .
قله‌ئوپاطرانك ذکاسی بو مشکلی ده حل
ایتمه‌یه موفق اولدی .

کنج قرالیچه یاننه سیجیلیالی بر
خدمتجی آله‌رق ، کوچوك بر قاییقله ،
بر کیجه یاریسی اسکندریه‌یه کچدی .
خدمتجی ، قرالیچه‌دن آلدیغی تعلیمات
اوزرینه ، قله‌ئوپاطرایی بر بطانیه ایچنه
صاراراق اوستنی‌ده بر ایپله باغلادی
سرایك قاپوسنده‌کی نوبتجیلر ، صیرتنده
بر یوکله کلن سیجیلیالی‌یی کورونجه ،
سرایه کیرمه‌سنه مانع اولدیلر . فقط
خدمتجی ، بو اشیانك بر ضابطه عائد
اولدیغنی سویله‌ینجه ، عسکرلر فضله
ممانعتده بولونمادیلر . بو صورتله ،

کندی سراینك قاپوسندن کچن قله‌ئوپاطرا خدمتجی طرفندن سه‌زارك حضورینه قادار چیقارلدی . رومانك بو بیوك عسکری ، بر بوخچه‌نك ایچنده مصرك ، کوچوك و کوزه‌ل قرالیچه‌سی قله‌ئوپاطرانك چیقدیغنی کورونجه فوق‌العاده حیرت ایتدی .

قله‌ئوپاطرا و سه‌زار ساعتلرجه مملکته عائد مسائلی مذاکره ایتدیلر . بو ملاقات ، سه‌زارك اسکندریه حقنده‌کی نقطهٔ نظرینی تماميله دکیشدیردی . سه‌زار ، اسکندریه‌ده برقاچ کون قالوب عودت ایتمه‌یی دوشونمشدی ؛ حالبوکه قله‌ئوپاطرایی کوردکدن صوکرا ، مصرده قالوب ، قرالیچه‌یی حمایه ایتمه‌یه قرار ویردی . سه‌زار ، قرالیچه‌نك تأثیری آلتنده قالمشدی . قله‌ئوپاطرا ، بو ایلك ملاقاتده اونی تسخیر ایتدی . و سه‌زار ، مصرده قالوب قله‌ئوپاطرا واسطه‌سیله نفوذینك مصرده تشمیلنی و بو سایه‌ده جهانك حاکمیتنی ألده ایتمه‌یی دوشونیوردی .

احتراص آلولری ایچنده طوتوشان بو مصرلی قیز ایله ، رومانك بیوك وقدرتلی عسکری آره‌سنده غریب بر اتفاق عقد ایدلمشدی . بو اتفاق نتیجه‌سنده ، سه‌زارك مداخله‌سی ایله قله‌ئوپاطرا ایله برادری صورتا یکدیکریله آکلاشدیلر . سه‌زارك تصوری ، بو کنج و کوزه‌ل مصرلی قیزك حسیاتندن استفاده ایده‌رك ، مصرك سیاستنی اداره ایتمکدی .

قله‌ئوپاطرانك ازدواجی :

قله‌ئوپاطرا ، معتاد مراسمله ، سه‌زارك زوجه‌سی اولدی . بر سنه صوکرا ، قله‌ئوپاطرانك سه‌زاردن «سه‌زاریون» اسمنده براوغلی دنیایه کلدی . والده اولان قله‌ئوپاطرا ، کنج قیزلغنده‌کی احتراصنه نهایت ویرمه‌دی . بالعکس بو احتراصی ، کوندن کونه دها زیاده‌لشمه‌یه باشلادی . . اونك احتراصی ، آنجق جهانه حاکم اوله‌بیلدیکی کون نهایت بوله‌بیله‌جکدی .

سه‌زارك سفرلری :

اوروپانك جهت شرقیسنده جریان ایده‌ن برقاچ موفقیتلی سفرك اکمالندن صوکرا ، سه‌زارك نظرلری ینه رومایه دیکیلدی . بحرسفید ساحللرنده ، برقاچ ظفر ألده ایتمك لازم کلیوردی . هندستان هنوز استیلا ایدلمه‌مشدی . سه‌زار ، بو تصوراتی‌ده موفقیت ایله موقع فعله قویدقدن صوکرا ، رومادە بولونان اسکی زوجه‌سی «قالپونیایی» رسماً تطلیق ایدوب ، قله‌ئوپاطرا ایله رومادە ازدواجنی دها شعشعه‌لی بر صورتده اعلان ایده‌جك و مصری‌ده کندی اولکه‌سنه داخل ایده‌رك کندیسنی جهانك الك بیوك حاکمی اوله‌رق کوستره‌جکدی . ایشته بو تصورندن صوکرا قله‌ئوپاطرا ایله

آکلاشمه‌یه موفق اولان سه‌زار ، سفینه‌لرینه رومایه دوغرو یلکن آچدیردی . اولجه ویریلن بر قرار نتیجه‌سی، قله‌ئوپاطرا بر مدت صوکرا زوجنی تعقیب ایتدی .

رومادە :

قله‌ئوپاطرا، رومایه کیدنجه، سه‌زاره یاپیلان مراسمه شاهد اولدی. روماده بولوندیغی مدت ظرفنده، مصر قرالیچه‌سی، دیکتاتورك حیات سیاسیه‌سنه قاریشمادی. سه‌زار اکثر زمانلرینی ، رومالی زوجه‌سیله برابر کچیرییوردی. قله‌ئوپاطرا ایسه « تی‌به‌ر » نهری کنارنده‌کی آیری بر ویللایی اشغال ایدییوردی . ذاتاً مصر قرالیچه‌سی ، سه‌زارك وفاتنه‌قادار بو ویللاده اقامت ایتدی . قله‌ئوپاطرا روماده حسن‌قبول کوره‌مدی .. خلق ، هرنه‌دنسه بو قادیندن نفرت ایدییوردی . حتی سه‌زارك دیکتاتورلغی آز کوره‌رك ، کندیسنی ایمپراطور و قله‌ئوپاطرایی‌ده ایمپراطوریچه اعلان ایده‌جکی شیوع بولونجه ، اهالینك حدت و اغبراری بوسبوتون آرتدی .

سه‌زار، قله‌ئوپاطرانك مصره اعاده ایدلمسی ایچون ، خلق طرفندن متمادی بر تضییق قارشیسنده قالدی . بعض مؤرخلر سه‌زارك قتلی صیرالرنده ، قله‌ئوپاطرانك روماده بولونمادیغنی قید ایدرلرسه‌ده ، قله‌ئوپاطرانك هیچ بر صورتله رومادن آیرلمق ایسته‌مه‌دیکی محققدر.

سه‌زارك قتلی ، مارق آنطوانله ائتلاف :

سه‌زار صوك آیلرینی یاشادیغی صیرالرده ، مارق‌آنطوان روماده تصادفاً بر قاچ دفعه قله‌ئوپاطرایه راست کلدی . مارق آنطوانك سه‌زاره قارشی بسله‌دیکی آماللر معلوم دکلدی. قله‌ئوپاطرانك کوزه‌للکینك تام انکشاف ایتدیکی بر صیراده کندیسیله کوروشن مارق انطوان، اسکیدن کوردیکی کوزه‌ل مصرلی قیزندن جاذب بر سیما قارشیسنده قالدیغنی آکلادی . . و درین انطباعلرله بو کوزه‌ل قرالیچه‌دن آیرلدی .

هر کون احتراصك قوجاغنده چیرپینان قله‌ئوپاطرا ، موقعنك یوکسلمه‌سنه ، حرصنك تطمیننه انتظار ایتدیکی بر آنده، سه‌زارك « سه‌نا » ده قتل ایدلدیکنی خبر آلدی . قله‌ئوپاطرا ، بو خبرك تأثیری آلتنده کونلرجه ایکله‌دی. سه‌زارك قتلی ، اونی فوق‌العاده متأثر ایتدی . چونکه او ، هم حیات یولداشندن وحامیسندن محروم اولمش ، هم‌ده شیمدی‌یه قادار مخیله‌سنده یاشاتدیغی حاکمهٔ جهان خیاللرینه وداع ایتمك مجبوریتنده قالمشدی .. قله‌ئوپاطرانك وضعیتی مشکللشمشدی . ایکی ضد فکرك آراسنده بوجالیوردی . مصره فرار ویاخود روماده قالوب اوغلنی سه‌زارك موقعنه وارث اعلان ایتمکدن، هانکیسنی

قله‌ئوپاطرا بطانیه آراسنده سه‌زارك حضورینه كتیریلیور

قردشیله آراسنده بولونان بر منافرت دولاییسیله قله‌ئوپاترا سه‌زارك حضورینه آنجق حیله ایله كیره‌بیله‌جك موفق اولمشدر . سه‌زار قله‌ئوپاترایی قارشیسنده كوروجه كندینی اونك جاذبه‌سندن قورتاراماشدر .

ترجیح ایده‌جكنی بر درلو بیله‌میوردی . بو تردد ایچریسنده ، قطعی بر قرار ویره‌بیلمك ایچون مارق آنطوان‌ایله‌مذا-

كره‌یه باشلادی . مارق آنطوان قله‌ئوپاطرایه هر خصوصده مظاهرت وعد ایتدی . مارق آنطوان ، قله‌ئو-

مصر قراليچه‌سی قلئوپاطره‌نك اليوم موجود اولان بر قابارتمه هيكلی

پاطرایه سه‌زارك برادرزاده‌سی اوقتاویانه قارشی حرکت ایده‌بیلمك ایچون ، مصره کیدوب لازم کلن بری بحری قوتلری احضار ایتمه‌سنی توصیه و رجا ایتدی. قله‌ئوپاطرا ، مصره کیتدکدن پك آز صوکرا ، مارق آنطوانك وعدلرینك بر یالاندن عبارت اولدیغنی آکلامقده کجیکمه‌دی . چونکه مارق انطوان ، قله‌ئوپاطرانك خصمی اولان اوقتاویان ایله ائتلاف ایتمش و اوزون مدت نه کندینه و نه‌ده وضعیته دائر قله‌ئو-پاطرایه کوچوك بر خبر کوندرمه‌مشدی .

مارق آنطوانله ملاقات :

قبل المیلاد ٤١ سنه‌سنده مارق آنطوان تارسوسده بولونورکن ، قله‌ئوپاطرایی مذاکره ایتمك اوزره دعوت ایتدی . قله‌ئوپاطرا مارق آنطوانك اوقتاویان ایله ائتلاف ایدرك ، کندیسنه پك آچیقجه‌سنه اهانت ایتمش اولدیغنی اونوتمامشدی . فقط مارق آنطوان اودورك الك قوتلی و الك یوکسك بر شخصیتی اولدیغندن یاپیلان آغیر معامله‌یه رغماً ، قله‌ئوپاطرانك مارق آنطوانی تارسوسده زیارت ایتمه‌سنه عامل اولمشدی. مارق آنطوان ، قله‌ئوپاطرانك کله‌جکنی خبر آلنجه ، تارسوسك چارشیسنده‌کی محکمه کرسیسنده قرالیچه‌یی رسماً قبول ایتمك اوزره انتظاره باشلادی . فقط مصرك مغرور و حریص قرالیچه‌سنه ، علی العاده بر انسان کبی محکمه کرسیسنه کیتمك بر کوچوکلك کلدی . مارق آنطوانه بر دعوتیه کوندره‌رك ، کندیسنی او کیجه کمیسنده بکله‌دیکنی واوراده موجود بولنان رومالی امرا ایله تارسوس رؤساسنی کندیسنك عزیز بر مسافری تلقی ایتدیکنی بیلدیردی .

مسافرلرینك قبولی ایچون قله‌ئوپاطرا پك مهم استحضاراتده بولوندی. سراپا آلتونله ایشله‌نمش پرده‌لرله قاپالی بر قبه آلتنده ، الك کوزه‌ل و الك زنکین البیسه‌لرینی کیینمش اوله‌رق تختنده اوطوران قله‌ئوپاطرا ، مسافرلرینی بکلیوردی . تختنك اطرافنده ، اساطیر یونانیه‌ده‌کی کوپیدون تسمیه ایدیلن عشقی تمثیل ایده‌ن کوزه‌ل چوجوقلر ، منتظم البیسه‌لر کیمشلر ، اللرنده‌کی مرصع بخوردانلردن مصرك الك کوزه‌ل قوقولرینی اوفلیورلردی . تختك ارقاسنده دوران خدمتجیلرده مصر سراینك رنکلی تویلرله مزین بویوك یلپازه‌لرینی ، قرالیچه‌نك اطرافنده صاللایورلردی .

مارق آنطوانله قله‌ئوپاطرا ، پك صمیمی بر شکلده کوروشدیلر . قله‌ئوپاطرا الك بیوك مسافرینه بیله ، سیاسی مسئله‌لردن ، مملکتك احوالندن بحث ایده‌جك بر فرصتی ویرمه‌دی . قله‌ئوپاطرانك مقصدی ، کندی ثروتی ، و قدرتی قارشیسنده مارق آنطوانك کوزلرینی قاماشدیرمق ، حیرتلره

دوشورمکدی . مسافرلر ضیافت دائره‌سنه کللردن یاپیلمش ، ایکی قاریش قالینلغنده‌کی بر یولدن کچیورلردی . کللرك اطرافه سرپیلمسنی صیانةً ، ثوروجك آغی شکلنده ایشله‌نمشدی . ضیافت دائره‌سنده فوق‌العاده کوزه‌ل ایشله‌مه‌لرله قاپلانمش ، اوچر کشیلك قولتوقلر بولونیوردی . قولتوقلرك ایچریسنده برچوق یاصدیقلر دوریبوردی . بو قولتوقلر ، بویوك ضیافت ماصه‌سنك یاننه کتیرلدی . ماصه‌نك اوزرنده‌کی صراحیلر ، بارداقلر ، قدحلر هپ مجوهرات ایله سوسلی آلتوندن معمولدی . دائره‌نك دیوارلری مور و آلتون ایشله‌مه‌لی پرده‌لرله تزیین ایدلمشدی . بو دائره‌ده کورولن هر شیئك هیئت عمومیه‌سنده‌کی آهنك و امتزاج ، درین و یوکسك بر ذوقك محصولی اولدیغنی کوستریبوردی . مارق آنطوان ، صالونه کیرنجه ، حیرتنی ضبط ایده‌مدی . قله‌ئوپاطرا ، مارق آنطوانك حیرتنی کورونجه خفیف بر تبسمله : « بو دائره‌ده حیرت ایدیله‌جك هیچ بر اشیا یوق . فقط مادام که سزك خوشکزه کیدیبور ، بو راده بولونان هر شیئی سزه هدیه ایتمك بکا بویوك بر شرفدر » جوابنی ویردی.

کوزه‌للکی سایه‌سنده اسکندریه‌ده سه‌زاری تسخیر ایده‌ن قله‌ئوپاطرا ، او کیجه‌ده مارق آنطوانی اسارتی آلتنه آلمشدی ؛ او ، آرتق هر شیدن امیندی.

ضیافتك صوکنه دوغرو صرف حاکمیت ایچون اوغراشان و هر کسی کندی امری آلتنده بولوندیرمق ایسته‌ین مارق آنطوان ، کوزه‌ل قله‌ئوپاطرانك عاجز بر بنده‌سی اولدی .

قله‌ئوپاطرا ایله مارق انطوان آراسنده ویریلن ضیافت یالکز بونکله قالمادی . بو ایکی حریص انسان ، شعشعه و دبدبه اعتباریله یکدیکرینی مغلوب ایتمه‌یه قرار ویردی . لکن مارق آنطوانك کونلرجه حاضرلادیغی ، بویوك اهتمام و اعتنا ایله یاپدیغی ضیافتلر ، قله‌ئوپاطرانك ترتیب ایتدکارینك یاننده پك سوزوك قالیوردی . قله‌ئوپاطرا ، مارق آنطوانی مسافرپرورلکده عادی و بجریکسز تلقی و استخفاف ایدردی .

مارق آنطوان بو وضعیت قارشیسنده عصبیله‌شه‌رك ، قله‌ئوپاطرادن بر ضیافتك مکمل اوله‌بیلمه‌سی ایچون نه کبی فدا کارلقده بولونمق لازمکلدیکنی صوردی. قله‌ئوپاطرا کندی ویردکاری ضیافتلر کبی ، ذوق سلیم حدودی خارجنه چیقمه‌مق شرطیله یوزاللی بیك آلتون لیرا صرف ایتمه‌سی ایجاب ایتدیکنی بیلدیردی . قله‌ئوپاطرانك ویردیکی صوك ضیافتده بر فوق‌العاده‌لك کورونمیوردی . فقط ضیافتك اورته‌لرنده ، قله‌ئوپاطرانك بر اشارتی اوزرینه ، کوله‌لرك بری کوچوك مرصع بر چاناق ایچنده ، نادر چیچکاردن استحصال

قله ئوپاطرانك لوندره‌ده‌کی بریتانیه موزه‌ ئومده بولونان بر هیکلی

ایدلمش بر نوع سیرکه‌یی کتیردی . قرالیچه یتمش بش بیك لیرا قیمتنده کوپه‌سنده‌کی بر اینجی‌یی ، چاناغك ایچنه آتدی و مارق آنطوان مغلوب اولدیغنی اعتراف ایدرك اینجیك امحاسنه مانع اولدی .

مارق آنطوانك ازدواجی:

مارق آنطوان قله ئوپاطرا ایله ازدواج ایدرك ، بویوك منفعتلر الده ایتمه‌یی

دوشوندی . رومالی اولان زوجه سنی تطلیق ایتمك اوزره تشبثاتده بولوندی . قله ئوپاطرا ، بو ازدواجه بر دها ترك ایدلمه مك شرطیله رضا کوستردی . قله ئوپاطرا ، بو ازدواجله ، کندی شرفنی ، حیثیتنی ، منسوب اولدیغی خاندانك مقدراتنی مارق آنطوانه تودیع ایدییوردی . فقط قبل المیلاد قرق سنه سنك شباطنده مارق آنطوانك ، سوریه و رومادن فنا خبرلر کلدیکنی بهانه ایدرك مصردن اوزاقلاشماسی ، کنج قرالیچه یی فوق العاده متأثر ایتدی . قله ئوپاطرایی مصرده ترك ایده ن مارق آنطوان ، تیره یه دوغرو یلکن آچدیردی . اوراده سوریه وفنیکه نك « پات » لر طرفندن اشغال ایدلدیکنی و « اوقتاویان »ك ده تکمیل ایتالیا شبه جزیره سنه حاکم اولدیغنی اوکره ندی . دیکر طرفدن ده کندیسنه آتنه ده ملاقی اولمق اوزره زوجه سی « فولویا » نك اوچ بیك سواری ایله یوله چیقمش اولدیغنی خبر آلدی . بو خبر اوزرینه مارق آنطوان ، درحال آتنه یه حرکت ایتدی . آتنه یه واصل اولدقدن بر آز صوکرا « فولویا » خسته لانه رق وفات ایتدی . مارق آنطوان زوجه سنك وفاتندن صوکرا اعظمی استفاده تأمین ایتدی . چونکه او ، حربك بوتون مسئولیتنی زوجه سنك اوزرینه یوکله ته رك ، اوقتاویان ایله صلح عقدینه موفق اولدی . بو ائتلافك دها قوتلی اوله بیلمه سی ایچون « اوقتاویان » ك دول همشیره سی « اوقتاویا » ایله ازدواج ایتدی .

مارق آنطوانك بو ریاکارانی ، قله ئوپاطرایی فوق العاده متأثر ایتدی . قبل المیلاد ۳۷ سنه سنده مارق آنطوان قله ئوپاطرایی ینه سوریه یه دعوت ایدنجه قله ئوپاطرا ، بو دعوتی آنجق ایکی شرطله قبول ایده بیله جکنی بیلدیردی . بو شرطلردن بری مارق آنطوانك علناً و رسماً « اوقتاویان » ه اعلان خصومتی ، دیکری ده اون یاشنه باصمش اولان اوغلی سه زاریونك مشترك حقوق و قدرتلرینك یکانه وارثی اعلان ایدلمه سیدی .

مارق آنطوانله ، قله ئوپاطرا آراسنده کی بو ایکنجی ملاقات حقنده تاریخ پك فضله بر تفصیلات ویرمه مکده در . یالکز مارق آنطوانك بو ملاقاتی متعاقب قله ئوپاطرا ایله تجدید مناسباته خواهشکر اولماسی ، قله ئوپاطرانك سوزلرینك مارق آنطوانه پك فضله بر تأثیر یاپدیغنی آکلاتمقده در .

بو صیرالرده مصرده ضرب ایدیلن سکه لرده مارق آنطوانله قله ئوپاطرانك پروفیل رسملری بولونیوردی . قله-پاطرا قرالیچه اوله رق طانیلیور ، مارق آنطوان ایسه « اوتوقراتور » عنوانیله یاد ایدیلیوردی قله ئوپاطرا و مارق انطوان

« پارت » لره قارشی یاپیله جق سفرك استحضاراتیله مشغول اولیوردی . بر مدت برلکده سوریه ده قالدیلر . اردولرك حركتندن بر كون اول « قله ئوپاطرا » مصره عودت ایتدی . محاربه لرده موفقیت دائما خصم طرفنه توجه ایدییوردی .

قله ئوپاطرا ، سنه لرجه چكمش اولدیغی ألم واضطرابه رغماً هم ذكاسنه وهم ده حسن آننه كاملاً صاحبدی ؛ حتی مملكتی اداره ایتمك خصوصنده قله ئوپاطرا ، كرك ذكاو كرك فكرنده كی قطعیت واصابتله مارق آنطوانه فائقدی . مارق آنطوانك خارجده اجرا ایتدیكی محاربه لری بیله مصرده قله ئوپاطرا اداره ایدردی ؛ حتی بعضاً ده مارق آنطوانه حرب میداننده بیله رفاقت ایدییوردی . مارق انطوان ، حیاتنده هیچ برزمان حیثیت وشرفنك وقایه سنه پك فضله اهمیت عطف ایتمش بر آدام دكلدی شرقك دبدبه وطنطنه سی ، سجیه سز اولان بو آدامك روحنی ، بوسبوتون اخلال ایتدی . قله ئوپاطرا بیله زوجنك بوچوجوقجه وچیلغینجه حاللرندن دولایی ، اونی استخفافدن كندینی منع ایده میوردی نهایت اوزون زماندنبری مقدر اولوب ، بعض وقایع ایله تأخیرایدیلن حرب ، اوقتاویان ایله مارق آنطوان آراسنده باشلادی . مارق آنطوانك بعض متفقلری قله ئوپاطرانك حرب میداننده دولاشمه سنه قیزییورلردی مارق آنطوان ، قله ئوپاطرادن مصره عودتنی رجا ایتدی . مارق آنطوان اداره سنده اوچ یوز حرب كمیسی بولونیوردی . بونلره قله ئوپاطرانك جسیم آلتمش سفینه سی ده علاوه اولونورسه ، بوقوتك اوزمانكی اك مهم قوتلرندن بری اولدیغی آكلاشیلیر . بو بحری محاربه ده مارق آنطوان موفقیت قازانامادی قله ئوپاطرا ، كندی بایراغنك دالغه لاندیغی بر سفینه دن حرب ایدییور ، زوجنك موفقیتسزلكنه شاهداولیوردی . ذاتاً قله ئوپاطرا ، مارق آنطوانده كی نقصانلری دائماسزییور ، اونكله استهزا ایدییوردی مارق آنطوان ، برمغلوب وضعیتیله ، قله ئوپاطرایه معاونت ایده بیلمكدن اوزاق بولونیوردی . قله ئوپاطرا ، بو وضعیت قارشیسنده ، بولوندیغی سفینه دن داغینیق فیلوسنه رجعت امرینی ویردی . فقط مارق آنطوان قله ئوپاطرایی تعقیب ایدرك اونك بولندیغی سفینه یه كلدی وبرلكده اسكندریه یه دوندیلر .

طالع ، بوایكی انسانه یوزینی چویرمشدی . بوحربدن برمدت صوكرا ، اوقتاویانك اردوسی اسكندریه شهرینی محاصره ایتدی . محاصره اثناسنده قله ئوپاطرا ، اجدادینك عنعنه سنه تبعاً ساحلده انشا ایتدیردیكی مكلف وجسیم مقبرینه چكیلدی . اوقتاویانك اردوسی شهره

کیردیکی نقدیرده ، قله‌ئوپاطرا بر مصر قرالیچه‌سنه یاقیشه‌جق بر طرزده انتحار ایده‌جکدی .

اسکندریه‌نك اشغالی :

شهر سورلری خارجنده نهایت قطعی محاربه‌لر اولدی . ینه بو دفعه‌ده مارق آنطوانك قوتلری منهزم بر وضعیتده داغیلدی . اوقتاویان اسکندریه‌یه داخل اولدی . قله‌ئوپاطرانك مقبره کیردیکنی کوره‌ن کوله‌لرندن بری ، سرایك قوریدورنده پریشان بر وضعیتده بر آشاغی بر یوقاری دولاشان مارق آنطوانه قرالیچه‌نك انتحار ایتدیکنی خبر ویردی. بو خبر اوزرینه آنطوانده انتحاره تشبث ایتدیسه‌ده ، قلنجیله آنجق کندیسنی آغیر صورتده یارالادی.

قله‌ئوپاطرا، مارق آنطوانك یارالاندیغنی دویونجه اونك مقبره کتیرلمه‌سنی امر ایتدی . مارق آنطوان قانلر ایچریسنده قله‌ئوپاطرانك اوکنه کتیرلدی . مارق آنطوانك او حالنی کوره‌ن قله‌ئوپاطرانك قلبنده ، ایلك دفعه مارق آنطوانی کوردیکی زمانکی حال یاشامش اولمالی که ، زوجنك أولومی قارشیسنده درین بر اضطراب حس ایتدی. حیاتنده بر چوق حیله و دسیسه‌لرله بو قادینی اغفال ایتمش اولان مارق آنطوان ، أولومله بوغازلاشدیغی بر آنده قله‌ئوپاطرایه اوقتاویان ایله ، ممکن اولدیغی قادار مساعد بر شرائط ایچنده بر اتفاق یاپماسنی توصیه ایتدی .

حاکمیتنك سونمك اوزره اولدیغنی حس ایده‌ن قله‌ئوپاطرا، مارق آنطوانك توصیه‌سی موجبنجه اوقتاویانه مراجعت ایتدی. بو مراجعتنده کندی خزینه‌نك اعاده‌سنی و اوقتاویانك وفاتندن صوکرا اوغلنی سه‌زاریونك روما تختنه وارث اعلان ایدلمسنی رجا ایدییوردی . بدایتده اوقتاویان بو رجالری قبول ایده‌رکبی کوروندی . فقط بالاخره وقوعبولان بعضی حادثه‌لردن، قله‌ئوپاطرا اوقتاویانك اصل مقصدینك یاپیلان بویوك مراسم و رسم کچیدده کندیسنی زنجیر بند اوله‌رق ، اسرا آراسنده تشهیر ایتمك اولدیغنی آکلادی .

قله‌ئوپاطرانك أولومی :

قله‌ئوپاطرا، اوقتاویاندن مارق آنطوانك مزارینی زیارت ایتمك ایچون مساعده طلب ایتدی . قله‌ئوپاطرا مزاره کیتدیکی زمان، هپ کندی عاقبتنی دوشونیوردی. مغرور مصر قرالیچه‌سی، هیچ بر زمان دیکر اسرا آراسنده بوینده زنجیرلرله شهری طولاشمق ایسته‌میوردی . بو وضعیته أولومی ترجیح ایتدی . مقبره کیردکدن صوکرا اولا مارق آنطوانك مزارینی زیارت ایتدی اوندن صوکرا اوجودینی صوك دفعه اولمق اوزره ییقادی واك کوزه‌ل قوقولری سوردی . حمامدن

چیقدقدن صوکرا مکلف بر سدیرك اوزرینه اوتورارق ، بیوك بر ضیافته اشتراك ایتدی . ضیافتك ختامنده اوقتاویانه بر مکتوب یازارق ، صوك آرزوسنك مارق آنطوانله برابر دفن ایدلمکدن عبارت اولدیغنی بیلدیردی . مکتوبی بیتیردکدن صوکرا ، الك صادق کوله‌سندن ایکیسنك یاننده قالماسنی ودیکرلرینك چکیلمه‌سنی امر ایتدی .

قله‌ئوپاطرانك نه صورتله انتحار ایتدیکنی تاریخ تام بر تفصیلاتله قید ایتمه‌مکده‌در . کندیسنی زهرله‌دیکنه محقق نظریله باقیلمقده‌در ؛ چونکه قله‌ئوپاطرا ، اضطراب ویرمه‌دن اولدیره‌ن زهرلرك برچوق تجربه‌لرینی یاپمشدی . الك زیاده تکرار ایدیلن شکل ، قله‌ئوپاطرانك کندیسنی بر ییلانه ایصیرتارق انتحار ایتمسیدر .

قرالیچه‌نك انتحارینه مانع اولمق اوزره مقبره‌یه قوشوشان روما‌لی ضابطلر قله‌ئوپاطرایی أولو اوله‌رق بولدیلر . قله‌ئوپاطرانك اوزرنده بیوك مراسم کونلری کییلن البسه ایله باشنده فرعونلرك اسکی تاجی بولونیوردی . الك نادیده و الك قیمتلی جوهرلرله تزیین ایدلمش بولونان قله‌ئوپاطرانك جسدی ، بر آلتون سدیر اوزرینه اوزانمشدی . کوله‌لرك بریسی حالت نزعده ایدی ، دیکری آیاقده دورامیه‌جق بر حالده ایکن بیله ، قرالیچه‌نك تاجنی دوزه‌لتمکه اوغراشیوردی ضابطلر ایچری‌یه کیرنجه ، بر ایکنجی کوله‌ده افندیسنك یاننه سریلدی . سنه‌لرجه احتراص پیشنده قوشان بو کوزه‌ل قرالیچه ، الك فجیع بر شکلده حیاته وداع ایتمشدی .

ندیم

ناشری
رسملی غزته

بویوك آداملر سریسی

جلد : ١
فورمه : ١٥

٧ بچوق
غروشدر

بیوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه طرفندن وجوده كتیریلمشدر .

ندیم

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

ندیم تورك ذوقنده‌كی اینجه‌لكك
ظرافتك اك مكمل بر تمثالیدر.
شرق اویمالرنده ، خالیلرنده ،
مینیاتورلرنده بوتون دنیانك حیرتنی
طوپلایان اینجه و ظریف نقشلر
نه ایسه ندیمك‌ده شعرلرنده‌كی
خیال اینجه‌لكی اودر. ندیم ایكی
عصر اولكی استانبولك شاعریدر.
بوتون بر دورك ذوقی و حسی
اونك دیوانینده طاتمق قابل اولیور.
ذوقلرینی ، عشقلرینی شوخ و آزاده
بر روح ایله ترنم ایدن ندیم
تورك ادبیاتنده «لیریزم» ك اك
موفق بر نمونه‌سیدر. بویله بویوك
بر شاعر هانكی ملتده اولورسه
اولسون جداً شایان افتخار بر سیما
عد ایدیلیر. بویوكلرمزی اونوتما-
مق بورجی قارشیسنده ندیمك‌ده
بو كسك شخصیتنی مؤبداً یاد ایتملیز.

ندیم

ندیم نامنده بر شاعر جهانه وار ایمسه
کمنه زلفنه دوشوبده الهی اول عیار

ندیمک حیاتی :

ندیم ایکی بوچوق عصر اول استانبولده دوغمشدر . تولد تاریخی و نره‌ده مدفون اولدیغی معلوم دکلدر . یالکز ١١٤٣ سنهٔ هجریه‌سنده‌کی عصیان اثناسنده غائب اولدیغی معلوم اولدیغنه و تقریباً اللی سنه قادار معمر اولدیغی تخمین ایدیلدیکنه کوره ایکی بوچوق عصر اول دوغدیغنی سویلیورز . تورکلرك و بوتون دنیانك اك بویوك شاعرلرندن بری اولان ندیمك خصوصی حیاتی حقنده نه قادار یازیقدر که کافی درجه‌ده معلومات قالمامشدر . قرون اولاده یعنی ایکی بیك سنه اول یاشامش اولان بعض بویوك آداملرك حیاتلری حقنده زمانمزه قادار کلمش اولان تفصیلات داها فضله‌در . ایکی یوز سنه اول اولن ندیمك ایسه حیاتده ایکن تأهل ایدوب ایتمه‌دیکی ، اولادی اولوب اولمادیغی حقنده بیله معلومات یوق . شخصی حیاتی اعتباریله ندیم صانکه ازمنهٔ قبل التاریخیه‌ده یاشامش بر ذاته بکزه‌ر. مع‌مافیه شایان اسف اولان بو نقصانه رغماً ندیمك اثرلری موجوددر

وزسمی حیاتی و بعضی مناسباتی معلومدر . بوندن ماعدا شخصیتنی اثرلرنده پك أیی افاده ایدن بر شاعر اولدیغی ایچون اونی طانیمق ینه قابل اولیور .

ندیم؛ زماننك علماسندن معدوددر . عائله‌سی ده بش ، آلتی بطنه قادار علم و عرفان ایله معروف ذواتدندر . عائله اسمی (قره‌چلبی زاده) در . ندیمك جدینك جدی یعنی دورت بطن اولکی باباسی فاتح سلطان محمد دوری علماسندن ایدی . ندیم عائله‌سی (مولانا جلال الدین رومی) ایله اتصال پیدا ایدییور . اوچنجی جدینه قادار اجدادی (قاضیعسکر) در . بو رتبه اوزمان هم اجتماعی ، همده معنوی قیمتی حائز عد اولنوردی . شوحالده ندیم روحی و اجتماعی نسب اعتباریله عالی حائزدر . بویوك باباسی قاضیعسکر مصلح الدین افندی باباسی ده قضاتدن (محمد) افندیدر .

ندیمك اصل اسمی (احمد) در . (ندیم) لقبی شاعرلکه انتسابندن صوکره تخلص ایدیلمشدر . ندیم اوزمان یتیشن استانبوللی بوتون علما اولادی کبی ابتدائی تحصیلنی محله مکتبلرنده وخصوصی خوجه‌لردن کوردکدن واغلب احتمال حفظه ده بر مدت چالیشدقدن صوکره جامع درسلرینه دوام ایتمش و کنج یاشنده ایکن اجازت آلارق مدرسه‌لر میانه کچمشدر .

ندیمك محیطی :

ندیمك شخصی و عائله‌وی حیاتی حقنده معلومات آز اولمقله برابر محیطی و زمانی حقنده ألده کافی درجه‌ده معلومات موجود و بو معلومات ایله شاعرك اثرلری آراسنده کی رابطه غایت قوتلیدر . ندیم ؛ زماننك افکار و حسیاتیله مناظرینی اثرلرنده ترسیم و ترنم ایتمك اعتباریله دیکر بویوك دیوان شاعرلرینه هیچ بکزه‌مز . بزم قلاسیك شاعرلریمزك ، یعنی دیوان ادبیاتنه منسوب شاعرلریمزك یوزده دوقسان سکزی معین شکللر تحتنده معلوم و معین فکرلری ، خیاللری ترنم ایده‌رلر . همان دائما عینی تشبیهلری ، استعاره‌لری یاپارلردی . بوندن دولاییدرکه دوقوزنجی عصر هجریده یاشامش بر دیوان شاعریله اون اوچنجی عصر هجریده عمر سورمش ، یعنی اوچیوز سنه فرق ایله یتیشمش دیکر بر دیوان شاعرینك قصیده‌لرنده ، غزللرنده ، رباعیلرنده ، شرقیلرنده خلاصه بوتون اشکال نظمنده همان هیچ بر فکر و حس فرقنه تصادف ایدیلمز . حالبوکه ندیم بو اعتبار ایله چوق فرقلیدر . بوتون داهی شاعرلر کبی زمانی اثرلرنده یاشاتمش و بالنتیجه اثرلرینی هر زمان ایچون پایدار اولاجق بر قیمت ایله تجهیز ایتمشدر . شاعری داها أیی طانیمق ایچون محیط و زماننك

باشلیجه اوصاف و مخصوصاتنی خلاصةً کوزدن کچیرمه‌لی یز .

هجرتك اون ایکنجی عصری تورکارك آوروپا مدنیتندن یکی یکی اقتباسلرده بولونمایه باشلادقلری عصردی . نته‌کیم فکر حیاتنك مملکتمزده الك قوتلی بر واسطهٔ انتشار و تکاملی اولان مطبعه‌جیلق‌ده او عصر ایچنده صدراعظم داماد نوشهرلی ابراهیم پاشانك همتیله و ابراهیم متفرقه‌نك معرفتیله تأسسه و ایلك مطبوع اثرلر انتشاره باشلادی . او زمان سلطنتده بولونان اوچنجی سلطان احمد ذوق و صفاسیله مشغول اولوب حکومتك اداره‌سنی وزیرلره وبالخاصه دامادی ابراهیم پاشایه ترك ایتمش کبیدی . بودورده سرای وپادشاه اسرافاتده بولونمقله وحکومتك اداره‌سی ضعیف ومذبذب اولمقله برابر نسبی بر سکون واردی . بالخاصه داماد ابراهیم پاشا صلح وسکونه طرفدار ، ذوق وصفایه دوشکون وبونکله برابر علم و عرفانه ، مدنیت اثرلرینه و بالخاصه شعر وصنعته مجلوب وملتفتدی .

ندیمك ایلك شهرت قازاندیغی زمان سلحدار علی پاشانك صدارتده بولوندیغی اوچ سنه‌لك دوردر . بو دورده علی پاشایه تقدیم ایتدیکی قصیده‌لر ندیمك قدرت و مزیتنه پارلاق برر دلیلدی . سلحدار علی پاشانك سراینه طوپلانان سامی ، رحمی الخ کبی شاعرلرك غزللری و قصیده‌لری آراسنده کنج شاعر ندیمك یپ یکی فکرلر و خیاللرله وعادتا بشقه بر لسانله یازدیغی قصیده‌لر وغزللر او زمانه قادار ایشیدیلمه‌مش برموسیقی تأثیری یاپیوردی . ندیم ، علی پاشانك پارلاق زمانلرینه شاهد اولدی . امةالله سلطانك قیزی فاطمه سلطانله ازدواج مراسمنی ، کونلرجه دوام ایدن دوکون شنلکلرینی کوردی . علی پاشانك (وارادین) ده شهادتی ندیمی قدر بیلیر بر حامیدن محروم بیراقشدی . فقط علی پاشادن صوکره یکی وداها چوق ملتفت وقدرتلی بر حامی یتیشدی که اوده نوشهرلی ابراهیم پاشا ایدی . بو ذکی و قابلیتلی پاشا قیزلر آغاسی سلیمان آغانك کاتبی ایکن یازیجیلقدن موقوفاتجیلغه اورادن رکاب همایون قائممقاملغنه داها صوکره سلحدار علی پاشانك سلطانه‌ده نائل اولارق صدارت موقعنه یوکسلمشدی . ایشته ندیمك شوخ و شاقراق ذکاسی ، اینجه شاعرلکی داماد ابراهیم پاشا صدارتیله آچیلان بو ذوق و نشاط آنلرنده انکشاف ایتمشدرکه او زمانه (لاله‌دوری) تسمیه اولونیور .

لاله دوری :

هجرتك اون ایکنجی عصرنده یعنی میلادك اون سکزنجی عصرنده اوچنجی

سلطان احمد پادشاه و نوشهرلی داماد
ابراهیم پاشا صدراعظم بولنورکن
استانبول اون ایکی، اون اوچ سنه قادار
متمادی اکلنجه‌لرله کچن نسبی بر سکون
دوره‌سی ادراک ایتمشدرکه ذوق و زینت،
چیچك و بالخاصه لاله مراقی بوسنه‌لرده
فوق العاده آرتدیغی و شمول پیدا
ایتدیکی ایچون تاریخمز بو ییللری
(لاله دوری) نامیله یاد ایدییور .
(لاله دوری) ذکر ایدیلدیکی زمان
چراغان صفالرینك ، حلوا صحبتلرینك
خاطره کلمه‌مه‌سی قابل دکلدر . کذلك
یاز ، قیش دوام ایده‌ن بوذوق وصفا
عالملرینك شوخ بر سیماسی اولان
شاعر ندیمك یاد ایدیلمه‌مه‌سی امکان
خارجنده‌در . اوقادارکه دورینك
تاریخه اك قوتله انتقال ایده‌ن شاعری
اولدیغی ایچون ندیم ادبیات تاریخنده
(لاله دوری شاعری) وصفنی آلمش
بولونیور .

ابراهیم پاشا ندیمی کندی کتبخانه‌سنك
حافظ کتبی یاپمش ، عینی زمانده محمود
پاشا محکمه‌سی نائبی تعیین ایتمشدی .
بوصورتله ایچه برموقع وثروت صاحبی
اولان ندیم وزیراعظمك همان دائمی ندیم
ومصاحبی اولمق اعتباریله صدراعظمك ادبی
مجلسلرنده ، چراغان صفالرنده وقیشین
حلوا صحبتلرنده حاضر بولونیور
وبو اوراده تقدیم ایدیلوب اوقونمق اوزره
قصیده‌لر ، قدومیه‌لر ، عیدیه‌لر ، غزللر
وشرقیلر یازییوردی . لاله اوته‌دنبری
تورکیه‌ده واستانبولده سویلن ویتیشدیریلن
برچیچك اولمقله برابر احمد ثالث دورنده
لاله‌نك انواعی اوزمانه قادار هیچ
کورولوب ایشیدیلمه‌مش درجه‌ده
چوغالمش وبوچشیدبیکلره بالغ اولمشدی .
ایچلرنده ندیم‌ده بولندیغی حالده شاعرلر
لاله‌نك هر بر چشیدی ایچون ظریف
واوصافنه اویغون اسملر بولورلر وبونلر
ایچون آیری آیری تاریخ دوشوررلردی .
لاله دورینه عائد لاله اسملریله ، لاله
حقنده سویله‌نن تاریخلر وشعرلر آیری
و بویوك بر کتاب تشکیل ایده‌جك
درجه‌ده مبذولدر . اوزمان یازلمش
اولان (غنچهٔ لاله‌زار باغ قدیم) اسملی
و هنوز غیرمطبوع اولان بر کتابده
لاله‌لرك مختلف اسملریله شاعرلر
طرفندن سویله‌نن مدحیه‌لر و تاریخلر
درج اولونمشدر . بز برفکر ویرمك
اوزره لاله چشیدلرینه ویریلن اسملردن
اون ، اون بش دانه‌سنی اشارت ایده‌لم :
« آرایش ، آشوب جهان ، آصف پسند ،
الماسپاره ، بالاتر ، بدرمنیر ، پیك بهار ،
تاج بهار ، درشهوار ، دلارام ،
زرافشان ، سروناز ، شب آرا ،
طاوس کاشن ، قوس قزح ، لاهور ،
مهر سلیمانی ، نوپیدا ، نور مجسم ،
یاقوتی الخ . . »

لاله دورینك ذوق وصفا واسطه -
لرندن بری ده (کاغدخانه) ایدی .
کاغدخانه ده سعدآباد ، خیرآباد ،
قصرجنان ، قصرنشاط الخ اسملرنده
کوشکلر (جسرسرور) ، (طاوانلی
کوپری) نامله مزین کوپریلر
یاپیلمشدی . بهارلرده و یاز کونلرنده
کرك بو کوشکلرده ، کرك علی بك
کوینده کی (خرم آباد) قصرنده ،
بشکطاشده (سرای آصفی) ده اسکدارده
صاله جق جوارنده کی (شرف آباد)
ودفتردار برونده کی (نشاط آباد)
قصرنده ویریلن ضیافتلرده ، ترتیب
اولونان اکلنجه و سفاهت مجلسلرنده
ندیم ده بولنور ، شوخ نکته لری اینجه
وظریف شعرلریله بوعالملرك بو عالملرك
ذوقنی تزیید ایده‌ردی .

لاله دورینك ندیمدن ماعدا «عثمان
زاده تائب ، سیدوهبی ، احمدبنلی ،
عاصم ، راشد » کبی طانینمش بویوك
شاعرلری ، ابراهیم پاشانك « اسحق
امعانی ، اشرف ، رزمی ، شاکر ،
کلیم » کبی برچوق قصیده جیلری واردی .
حتی بونلردن (عثمانزاده تائب) ابراهیم
پاشانك الهاسی و پادشاهك فرمانیله
(سلطان الشعرا) بیله نصب اولونمشدی .
فقط لاله دورینك روحنی الك بویوك
موفقیتله انطاق ایده‌ن واثرلرنده بحق
پاشاتان ندیمك روح شوخی اولدیغی ایچون
(ندیم) اودورك یکانه ممثلی اولارق
زمانمزه انتقال ایده جك وشبهه یوق که ینه
بوصفتله عصردن عصره کچوب قالاجقدر .

ندیمك وفاتی :

ندیم ۱۱۴۳ اختلالی اثناسنده
اودورك باشلیجه منور ومعروف ذواتی
آراسنده أولدوریله‌رك ترك حیات
ایتمشدر . معلومدرکه بو اختلال بر
ارتجاع ماهیتنده ایدی . سلطنتك
قباحتی وابراهیم پاشانك فضله ذوق
وسفاهتی اختلالی تحریك ایدن عواملدن
اولمقله برابر شریعت پرده‌سی آرقه‌سندن
دائما خسیس منفعتلرینی مدافعه ایتمش
اولان صوفته کروهی بر طاقم ایپدن
قازیقدن قوپمش سرسریلرله برلکده
لاله دورینك آوروپا تأثیریله تمایل ایتمش
اولان صنایع وترقیسنی برحمله ده تارومار
ایتدیلر . میلیونلر صرفیله وجوده کلمش
اولان سعدآباد کوشکلری وباغچه‌لری
جاهل ومتعصب سرسریلرك هجومیله بر
قاچ کون ظرفنده بر خرابه حالنه کیردی
وبوچیرکین اختلال تورك جمعیتنی بلکه
برعصر داها ترقیدن منع ایتمش اولدی .
اختلال استانبولی باشدن باشه قانه بویادیغی
اثناده برروایته کوره ندیم چیلدیرارق
وفات ایتدی . دیکر برروایته نظراً ده
بشکطاش جوارنده کی خانه‌سندن ارباب
قیامك الندن قورتولمق اوزره دامدن
دامه کچه‌رك فرار ایتمك اوزره ایکن

دامدن دوشه‌رك ويا قاچاجغى اثناده دكزه دوشه‌رك وفات ايتدى. وفاتنك نه شكلده وقوعه كلديكى حياتنك بوتون تفرعاتى كبى مجهولدر . كذلك نره‌ده مدفون اولديغى ده قطعيتله معلوم دكلدر. مزارينك اسكدارده اولديغنه دائر اوته‌دنبرى برى بر روايت واردر . فى الحقيقه اسكدارده قره‌جه احمد مزارلغنده تونس باغى جوارنده ينه (١١٤٣) ده وفات ايتمش نديم احمد افندى اسمنده بر ذاتك مزار طاشى الآن موجود ايسه‌ده بونك عينى تاريخده وفات ايدن ينه او اسمده ديكر بر مدرسه عائد اولماسى احتمالى داها قوتليدر وذاتاً مزار طاشنده‌كى يازيده اوراده اولان ذاتك مشهور بر شاعر اولديغنه دائر نه صراحةً نه ده دلالةً هيچ بر قيد يوقدر . ديكر بر روايته كوره‌ده نديم ، آياس پاشاده آلمانيا سفارتخانه‌سى قارشيسنده مورخ فندقليلى سلحدار محمد آغانك قبرى ياننده مدفون ايمش .

نديمك كلياتنى بويوك وجداً واقفانه براعتنا ايله جمع ايتمش اولان شاعر خليل نهادبك بو خصوصده شو جمله‌لرى يازمقده‌در :

« استانبولده دوغمش اولماسى احتمالدن بعيد اولمايان ، بوتون عمرينى استانبولده كچيره‌ن ، تكميل اشعارينى اوراده يازان ، پادشاهك ، صدراعظمك كوزبكى اولان نديمك حيات خصوصيه‌سنه دائر استانبولده بر اماره بولونماماسى عقللره حيرت ويره‌جك بر شيدر . او استانبول كه اونك ايچون :

بر كوهر يكپاره ايكى بحر آراسنده
خورشيد جهانتاب ايله طارتيلسه سزادر

ديبوردى. بر كلشندن بحث ايدركن ايچنده‌كى كللرك خنده‌سنى بلبللرينك سسندن تفريق ايديله‌ميه‌جك صورتده قهقهه حالنده قولاقلره ايشيتديريبوردى . جنتك بيله استانبولده سعدآباد طرفلرنده اولديغنه و اورايه « جدول سيم » اوزرندن بر زورقچه ايله كيديله‌جكنه قائلدى . سعدآبادك اويله بر صباسى واردى كه جهنمه او غراسه آتشلرينك دومانلرندن « سنبل سيراب » وجوده كتيرردى . ترنملريله ديوانده ايكى عصردن برى ياشاتديغى و الى الابد ياشاته‌جغى استانبول كنديسنه عاشق اولان شاعرك حيات خصوصيه‌سنه عائد بر خاطره صاقلامادقدن باشقه بر آووچ طوپراغنى بيله اوكا هانكى كوشه‌سنده نصيب ايتمش اولديغى أيجه بللى دكل . « برسنكنه يكپاره عجم ملكى فدادر » ديديكى بو شهرك :

« ديرلركه بر آزدلبرى بى مهر و وفادر »

ديه يالكز كوزللرندن شكايت ايده‌رك :

« هپ خلقنك اطوارى پسنديده و مقبول »

دیمکله زواللی نه قادار آلدانمش . . . باشقه‌لرینك بویوكلری اولدقدن صوكره یاشیور، بر مكیه حیاتده ایكن اولیور .»

ندیمك آثار و اشعاری :

ندیمك اثرلری مشهور اولان دیوانیله (صحائف الاخبار) اسمنده‌کی بویوك بر تاریخ کتابنك عربجه‌دن لسانمزه ترجمه‌سندن عبارتدر . دیوانده فارسی غزللری ده واردر . کذلك بر ده چغتای لسانیله یازلمش منظومه‌سنه تصادف اولنور . بوتون بویوك دیوان شعراسی کبی شاعر ندیمك ده عربجه، فارسی و چغتایجه دخی شعرلر یازاجق درجه‌ده اولسانلره صاحب اولدیغی آشکاردر . آنجق ندیم یالکز عرض صنعت ایتمك اوزره یازی یازمش بر شاعر عد ایدیله‌مز . اونك شعرلری صمیمی حسلرینك چیپلاق و آزاده عکسلرینی طاشیر . قصیده‌لری بیله شوخ، ظریف، اینجه و عاشقانه خیاللرله دولودر . اسکی نظم نوعلری آراسنده ندیمك اك کوزل و اك موفقیتلی اولان اثرلری غزل و شرقی وادیسنده‌کی یازیلریدر . غزللری زماننده‌کی دیکر شاعرلره نسبتله ساده، بسیط و کلفتدن آزاده‌در . اونلرده صوفیانه تلقیلره، مغلق دوشونجه‌لره، فکری محاکماته، نصیحتلره، یابس منطق اویونلرینه تصادف اولونماز . (فضولی) ده‌کی مؤثر و محرق شکایتلر، أنلر اونده پك نادردر . دیوان باشدن باشه سربست، شن، جرأتکار بر هوای عشق ایله مالیدر . حقیقی بر (رند ذوقپرست) اولان شاعر پك بللی که بونلرك بر چوغنی یومی حیاتك الهاملرندن آلمشدر .

نامق کمال مرحوم ندیم ایله نفعی‌یی مقایسه ایده‌رکن شو سوزلری سویلیور : « ندیمك دیوانی ایسه آنادن دوغما صویونمش کوزه‌ل بر قیز رسمنه مشابهدر . اکرچه ارباب مذاق بر نظرده لطافت حسن و آننه مفتون اولور ؛ لکن مفسد اخلاق اولدیغی ایچون ندیم افکار ایتمك جائز دکلدر .»

سلیمان نظیف مرحوم ایسه کمالك بو مقایسه‌سندن بحث ایده‌رکن شو سطرلری یازمشدی :

« بو مطالعه‌ده‌کی اصابتسزلکی کمالك شخص مغفورندن زیاده زماننك قناعت ادبیه‌سنه ارجاع ایتمك داها محق اولور . بوکون بیله بزده و بلکه هریرده بر قسم اصحاب ادب اخلاق ایله ادبیات آراسنده بر مناسبت توهم ایتمکده‌در . حالبوکه صنعت یالکز صنعت ایچون، یعنی فطرت بشرده‌کی احتیاج بدایعپر-ستی‌یی تطمین مقصدیله وجوده کتیریلیر . بونك اخلاق ایله دوغرودن دوغرویه هیچ بر مناسبتی یوقدر . بر دوشیزهٔ معصومك حرمت حجابیله بر آلفتهٔ

مشئومك غازهٔ نظر خراشنی تصویر ایدەن فیرچەنك قدرت موفقیتی لوحەنك موضوع اخلاقیسیلە دكل. مهارت ابداعك درجهٔ فیضیلە تقدیر اولنور..الخ » . ندیمك شعرلری حقنده بر فكر ویرمك اوزره الك كوزەل غزل وشرقیلرندن بر قاچ پارچەیی مطالعه ایدەلم :

مست نازم كیم بویوتدی بویله بی پرواسنی
كیم یتیشدیردی بو كونه سرودن بالاسنی
بویدن خوش، رنكدن پاكیزەدر نازك تنك
بسلەمش قوینده كویا كیم كل رعناسنی
كالی دیبا كیدك اما قورقارم آزار ایدەر
نازنینم سایهٔ خار كل دیبا سنی
برالكده كل، برالده جام كلدك ساقیا
قنغیسین آلسەم كای یاخود كه جامی یا سنی
صاندم اولمش جسته برفوارهٔ آب حیات
بویله كوستردی بكا اول قد مستثنا سنی
صاف ایكن آینهٔ اندامدن سینەم دریغ
آلمادم بر كرەجك آغوشه سرتاپاسنی
بن دیدكجه بویله كیم قیلدی ندیمی ناتوان
كوسترر انكشت ایله مجلسده كی میناسنی

بو غزل ندیمك مخیلە اعتباریلە نەقادار مستثنا براینجەلكی اولدیغنی كوستەریر. عینی زمانده ذكاسنك نەقادار شوخ وچاپقین اولدیغنی انطاق ایدەر. اونك مزاج آزادەكیسنی كوسترمك اعتباریلە (كافر) ردیفلی مشهور غزلنی ده قیدایدەلم :

تحمل ملكنی ییقدك هلاكو خانمیسك كافر
امان دنیایی یاقدك آتش سوزانمیسك كافر
قیز اوغلان نازی نازك، شهلوند آوازی آوازك
بلاسك بن ده بیلمم قیزمیسك اوغلانمیسك كافر
نەمعنا كوستردوشكدەكی اول آتشین اطلس
كه یعنی شعلهٔ جانسوز حسن وآنمیسك كافر

نه‌در بو کیزلی کیزلی آهلر چاك کریبانلر
عجب برشوخه سن ده عاشق نالا نمیسك کافر
سکا کیمیسی جانم، کیمی جانانم دیو سویلر
نه‌سك سن دوغرو سویله جا نمیسك جانا نمیسك کافر
شراب آتشینك کیفی رویك شعله‌لندیرمش
بو حالتله چراغ مجلس مستا نمیسك کافر
نیچون صیق صیق باقارسك بویله مرأت مجلایه
مکر سن دخی کندی حسننه حیرا نمیسك کافر
ندیم زاری بر کافر اسیرا یتمش ایشیتمشدم
سن اول جلاددن اول دشمن ایما نمیسك کافر

ندیمك غزللرنده دیکر دیوان شعراسنده اولدیغی کبی پارچه‌لی بوغچه کبی یکدیکرندن آیری وباشلی باشنه مستقل بیتلر یوقدر. اونك غزللرینك اکثریت عظیمه‌سی برفکر وموضوع وحدتی طاشیر وبو وحدتده اینجه‌لك، ظرافت، عشق اطرافنده طوپلانیر. بو فکره بر مثال داها ویرمش اولمق ایچون ندیمك دیکر بر نفیس غزلنی داها اوقویالم :

حده‌دن کچمش نزاکت یال ویال اولمش سکا
می سوز ولمش شیشه‌دن رخسار آل اولمش سکا
بوی کل تقطیر اولونمش، نازك ایشلنمش اوجی
بری اولمش خوی، بریسی دستمال اولمش سکا
شویله کرد اولمش فرنکستان بیریکمش بر یره
صو کره کلمش کوشهٔ ابروده خال اولمش سکا
اول بت ترسا سکا‌ۀ می نوش ایدرمیسك دیمش
الامان ای دل نه مشکلتر سؤال اولمش سکا
سن نه جامك مستیسك، آیا کیمك حیرانیسك
کندك آلدردك کوکل نولدك نه حال اولمش سکا
لبلرك مجروح اولور دندانسین بوسه‌دن
لعلك اوپدیرمك بو حالتله محال اولمش سکا
یوق بو شهر ایچره سنك وصف ایتدیکك دلبر ندیم
بر پری صورت کورونمش بر خیال اولمش سکا

ندیمك ادبی شخصیتنی طانیمق ایچون مشهور اولان بعضی نفیس شرقیلرینی کوزدن کچیرمك لازمدر . بز بعض شرقیلرینك الك کوزه‌ل یرلرینی آلمقله اکتفایه مجبور اولیورز :

عیدایریشسون باعث شوق جدید اولسون ده کور
سیر سعد آبادی سن بر کره عید اولسون ده کور
کوشه کوشه مهرلر مهلر بدید اولسون ده کور
سیر سعد آبادی سن بر کره عید اولسون ده کور

کازاره صالین موسمیدر کشت وکذارك
ویر حکمنی ای سرو روان کهنه بهارك
دوك زلفکی سمور کینسون قوعذارك
ویر حکمنی الك سرو روان کهنه بهارك

بلبللرك ایستر سنی ای غنچه دهن کل
کل کیتدیکنی آکمیه‌لم کاشنه سن کل
پامال شتا اولمادن اقلیم چمن کل
ویر حکمنی ای سرو روان کهنه بهارك

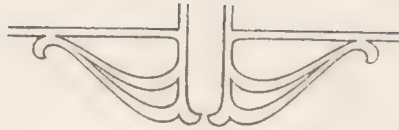
یتمزمی سکا بستر و بالین قوجاغم
سرد اولدی هوا چیقما قویوندن قوزوجاغم
آتشلسك ایده‌رسا که پوسینه‌مده‌کی داغم
سرد اولدی هوا چیقما قویوندن قوزوجاغم

سن بویله صوغوق یرده نچون یاتار اویورسك
بالله دوکرطور هله دایه‌ك سنی کورسون
داخی کوچوجکسك یالکز یاته اوشورسك
سرد اولدی هوا چیقما قویوندن قوزوجاغم

بر صفا بخش ایده‌لم شو دل ناشاده
کیده‌لم سرو روانم یوری سعد آباده
ایشته اوچ چیفته قایق اسکله‌ده آماده
کیده‌لم سرو روانم یوری سعد آباده

ندیم ملی وزن ایله‌ده یعنی (وزن نبان) دینه‌ن پارمق حسابیله شعر یازمشدر . شورایه درج ایتدیکمز شرقی شاعرك اویولده‌کی برتجربهٔ قلمیه‌سنك محصولیدر .

سودیکم جمالك چونکه کوره‌مم
چیقمسون خیالك دل شیدادن
خاکپایه چونکه یوزلر سوره‌مم
آله‌یم پیامك باد صبادن .

سیمبون وَلیتهر

رسملی غزته

۷ بچوق غروشدر	بویوك آداملر سریسی	جلد : ۱ فورمه : ۱٦

بویوك آدملر سلسله‌سی

ابراهیم علاءالدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر .

سیمون ولیته‌ر

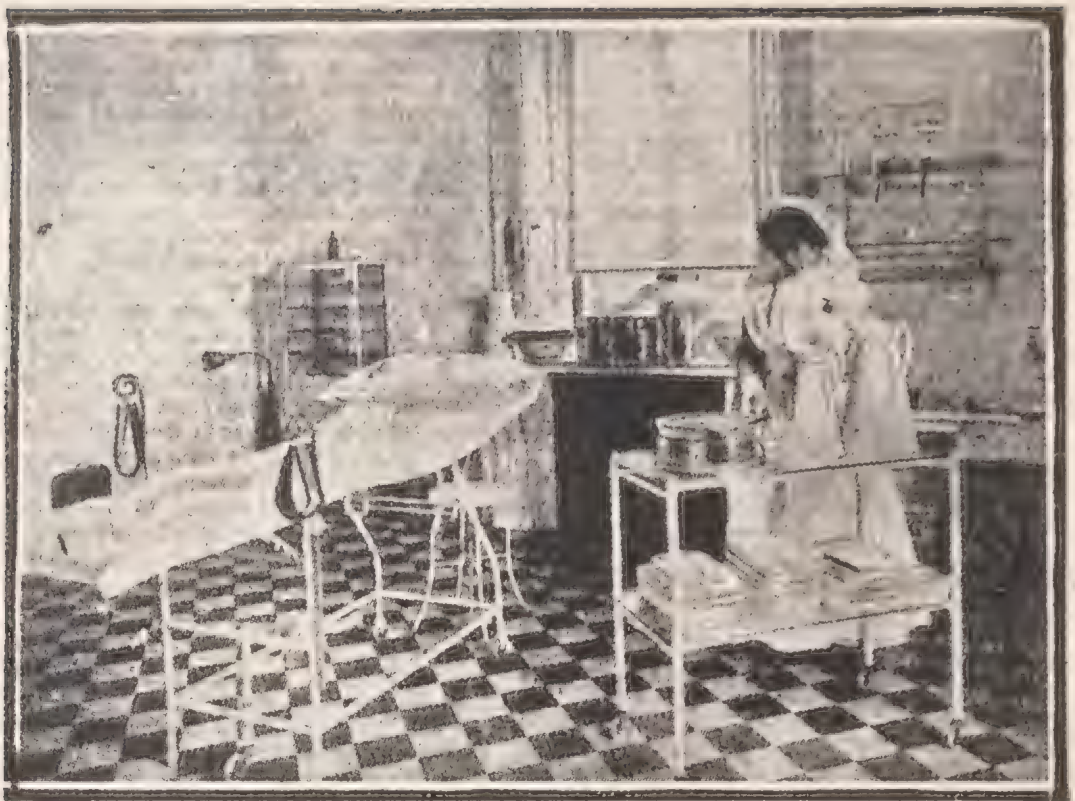
رسملی غزته
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

سیمپسونه ، لیستر عالم طبك
دائما حرمتله یاد ایده جکی ایکی محترم
سیمادر . بو ایکی فن آدامی جرا-
حیده کی موفقیاتك اك بویوك
عاملی اوله بیلر .

(سیمپسونه) طب لساننده
(آنه ستزی) دینن (ابطال حس) ه
چاره بولدی . یعنی (قلوروفورم)ی
کشف ایده رك عملیاتی مدهش
بر اشکنجه اولمقدن قورتاردی .
(لیستر) ده (آنتی سپتی)لی بولارق
بر چوق خسته لرك قانغره نده
والتهابلرده اولملرینه مانع اولدی .

کچن عصرك بدایتنده انکلتره ده
دوغان بو ایکی شخصیت ؛ بشریتك
آلامی و حیاتی نامنه بوتون عصر-
لرك منت و شکرانلرینی قازانمشلردر .
خدمتلری بوتون ملتلره و شهرتلری
تکمیل جهانه شامل اولان (سیمپسونه)
ایله (لیستر)ی تورك کنجلکی و تورك
خلقی ده طانیمالیدر .

مکمل بر عملیات صالوننك داخلی و عملیات ماصەسی

(سیمپسون)ك سایەسنده عملیات ماصەلری بر جلاد تختەسی اولمقدن قورتولمشدر. الك فجیع برعملیاتە معروض قالان برآدام بیله بوماصەده هیچ برآجی حس ایتمەدن کسیلوب دیکیلیور.

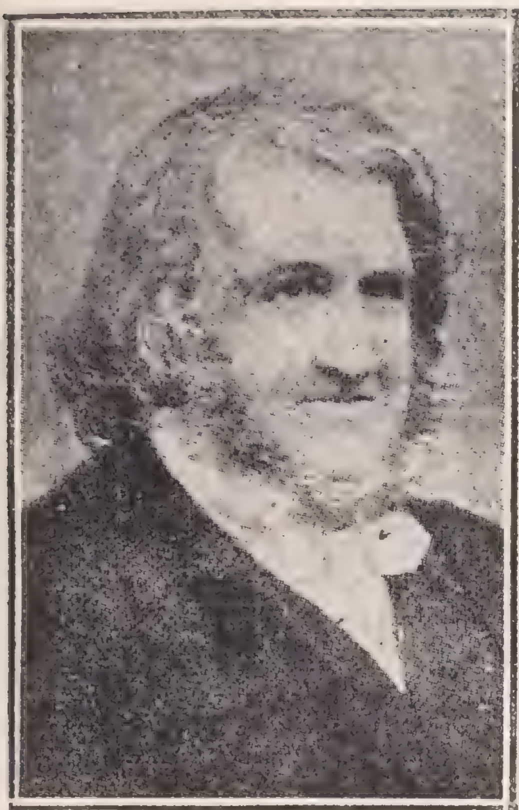
سیمپسون - لیستەر

بوایکی عالم ، فن جراحی‌یه وطبابتە عائد برچوق اختراعلریله انسانیتە بویوك خدمتلر یاپمش اولان ایکی مهم شخصیتدر. هرایکیسنك‌ده اختراع ایتدیکی برچوق آنتی سەپتیکلر بولوندیغی کبی حسك ابطال ایدیله‌بیلمسی ایچون‌ده معالجەلری موجوددر . کرك سیمپسون وکرك لیستەر جراحی عملیەلرینك اضطرابلرینی واختلاط یاپمق خصوصنده‌کی تهلکەلرینی برطرف ایدەرك انسانیتك درین شکرانینی قازانمەیە موفق اولمشلردر.

لورد لیستەر و سیرجەیمس یونغ سیمپسونك کشفیاتندن اول ، جراحی برعملیەنك یاپلماسی پك مهم وپك کوچ برمسئلە ایدی . اوزمانلرده عملیاتك صوکرا تطبیق ایدیلن بر شکلدی. بر

خسته‌نك حياتنى قورتارمق ايچون هر
چاره‌يه توسل ايدلدكدن صوكرا بر
موفقيت قازانيلماديغى تقديرده عملياته
مراجعت اولونيوردى . بو عملياتى ياپه‌-
بيلمك الك مهم بر مسئله ايدى. خسته
برقاچ قوتلى آدام طرفندن طوتوله‌رق
برمحكوم كبى ماصه‌يه باغلاندقدن صوكرا
عمليات ياپيليردى . خسته مدهش بر
اضطرابك آلتنده ايكله‌ر وباغيرركن،
دوقتورده عملياتى بر آن اول اكماله
چاليشيردى . اوزمانلره قادار ئه‌تەر ،
قلوروفورم كبى آنتيسه‌پتيكلر معلوم
اولماديغندن قوللانيله‌مازدى . بونلر
قوللانيلماديغى كبى، الك ابتدائى بر تميز-
لكه بيله ، رعايت اولونمازدى . حتى
جراحلر عملياتى ره‌دينغوتلرله ياپارلردى.

آلات جراحيه ، أللر ، البسه‌لر
هرشى مهلك خسته‌لقلرك ميقروبلرينه
بولاشيردى . عمليات اوله‌جق خسته
ايكى بويوك قورقو كچيريردى. برنجيسى،
مدهش بر اضطراب ويره‌ن عملياتك
ساعتنى بكله‌مك اولوردى . آرتق او
ساعت كلنجه‌يه قادار أليم دقيقه‌لر
كچيره‌ن خسته، عملياتدن صوكرا ايكنجى
قورقونك تأثيرى آلتنده قاليردى .
چونكه عملياتدن صوكرا پيسلك
يوزندن قانغره‌ن اولمق تهلكه‌سى
باش كوستريردى. عمليات ايديلنلرك
يوزده آلتمشى بو ايكنجى تهلكه‌نك قوربانى
اوليوردى .

كشفى ايله بشريته الك بويوك خدمتى
ايفا ايتمش اولان سيمپسون

بو كون آرتق بو أليم انتظار
دوره‌لرى ، بو قورقولر قالمامشدر .
خسته‌نك نه عمليات ايچون كونلرجه
اضطرابدن بوناله‌سى نه‌ده قانغره‌ن
و تسممدمدن أولوم تهلكه‌سنده قالماسى
موضوع بحث دكلدر . عمليات، حسك
ابطالى نتيجه‌سنده عذابسز واشكنجه‌سز
برحاله كلمشدر . بو نتيجه‌يى الده ايده‌ن
سيمپسوندر .

(سيمپسون)ك حياتى :

سير جه‌يمس يونغ سيمپسون ٧

قرون وسطی‌ده یارالی بر آدامك وجودندن اوق ناصیل چیقاریلیردی ؟

قدیم حربلرده وجودینه براوق صاپلانان آدام جداً بد بخت ایدی . چونکه بواوقی چیقارمق عملیه‌سی اوقادار فجیعدی‌که آکثریا انسانلر بوآجی‌یه تحمل ایده‌میه‌رك ئولورلردی .

حزیران ۱۸۱۱ تاریخنده ئه‌دینبورغدن یکرمی میل مسافه‌ده کائن (لینلیثفوشار باثکه‌یت) کوینده دنیایه کلمشدر . سیمپسون عائله‌سی بو کویك ایچریسنده سنه‌لرجه یاشامش متواضع بر چیفتجی عائله‌سیدر . باباسی فورونجیدی . آننه‌سی ایسه اسقوچیایه هجرت ایتمش «هوکه‌نو» اسمنده بر فرانسز عائله‌سنك احفاد- دندی اسمی « ماری جاروی » دی . بناءً علیه فعالیت ذهنیه‌سی ، خوش مزاج بر طبیعتده بولونماسی ، ایشکذا- رلغی والده‌سنه بکزیوردی . چوجو- قلغندن اعتباراً کوستردیکی یوکسك سجیه‌یی آننه‌سندن توارث ایتدیکنه احتمال ویرلمکده‌در .

سیمپسونك دوغدیغی سنه ، باثکه‌یت یوقوشنك تپه‌سنده‌کی فورونجینك اوِنده ، سفالت و یوقلق تماميله حاکم بولونیوردی . چوجوغنك ایلك تبسمنی بویوك بر سونجله سیر ایده‌ن بابانك بر قیزیله آلتی اوغلی واردی . مدهش بر صیتمه کویی ایچین ، ایچین کمیریور ، هر عائله‌نك سعادتنی ، نشئه‌سنی سوندوزیوردی . بو (صاری تهلکه) فورونجینك ده احتیاط آقچه‌سنی بیتیرمش . حتی بورجه بیله صوقمشدی . جه‌نمك

دوغدیغنی دویانلر ، فوروتجی‌یه
آجیمشلردی. چونکه دوغان بوچوجوق ،
زواللی بابایه بر یوك داها اولمشدی .
اوده غدا ایستیه جك ، اوده بویودکدن
صوکرا یکی بر مصرف قاپوسی
آچیلماسنه سبب اوله‌جقدی . زواللی
یاورو ، بیلمیه‌رك بلکه‌ده بوعائله‌نك
فلاکتنك تشدیدینه یاردیم ایده‌جکدی.
حالبوکه بو یکی دوغان یاورو، بوعائله
ایچون پارلاق بر سعادت ییلدیزی
اولدی . اونك ایلك تبسمی بوعائله‌نك
بکله‌دیکی رفاهی کتیرمشدی . ایشلر
چوغالمش ، بورجلر اوده‌نمش ، عائله
چوقدنبری انتظار ایتدیکی سعادته
قاووشمشدی . سیمپسونك مکتب
حیاتی باشلارکن «باثکه‌یته» واته‌رلو
مظفریتنك مژده‌سی کلمشدی . سیمپسونك
باباسی‌ده او صیرالرده اسکی و کوچوك
أولرینی ترك ایدرك کنیش وراحت بر
أوه کوچ ایدییورلردی .

بر باجاغی تخته‌دن اولدیغندن ،
طلبه‌لری طرفندن (تخته باجاق) لقبی
ویریلن هه‌ندرسون ، کنج سیمپسونك
ایلك خوجاسیدی . چفتجیلك ودوقو-
مه‌جیلقله اشتغال ایده‌ن « باثکه‌یت »
اهالیسی چوق ذکی انسانلردی. «تخته
باجاق» ایسه علی العاده مکتب خوجالرندن
سویه وسجیه اعتباریله چوق یوکسك
بر موقعده بولونیوردی . تخته باجاقلی
هه‌ندرسون بویوك بر طبیعت مدققی ایدی .
او طلبه‌سی سیمپسونه اوکرتدیکی بر
چوق علملر آراسنده ، طبیعت
عشقنی ده آشیلامایی اونوتمادی. سیمپسون
آرقاداشلرینك آراسنده ذکاسی
و چالیشقانلغیله درحال تمایز ایتمشدی .
اوکا آرقاداشلری « ذکی چوجوق »
لقبنی ویرمشلردی .

(جورج هه‌ریو) نك ادعاسنه
نظراً ، أیی بر والده بیك خوجایه بدل
ایمش . سیمپسون بو والده‌لرك الك
اییسنه مالکدی . اولادینك بو کوی
مکتبنده‌کی تحصیلی اکمال ایتمکده اولدیغنی
کوره‌ن والده ، چوجوغنك دارالفنونه
دوامنی دوشونمه‌یه باشلامشدی .
عائله‌نك موجود پاراسی صاییلدی ،
حسابلر یاپیلدی . فقط سیمپسون
دوقوز یاشنده ایکن دوشونجه‌لی واحتیا-
طکار آنه‌نه ، أجلك قوللرینه آتیله‌رق ،
یوواسندن اوزاقلاشدی . بو أولوم
سیمپسونك تحصیلنه مانع اولمادی .
چونکه بو بویوك روحلی والده ،
أولمه‌دن اول اوغلنی ئه‌دینبورغ دارالفنونه
کوتوره‌جك اولان بوتون وسائطی احضار
ایتمشدی .

جه‌یمس سیمپسون اون درت
یاشنده ایکن ، باثکه‌یتی ترك ایدرك ،
ئه‌دینبورغ دارالفنونك صنایع
صنفنه داخل اولدی . بوتاریخدن قرق

سنه صوکرا سیمپسونه ئه‌دینبورغ شهرینك فخری همشهریلکی ویرلدیکی کون، ایرادایتدیکی نطقده، ئه‌دینبورغه غایت کنج ، پاره‌سز ، فقیرو حمایه‌دن محروم بر زواللی اوله‌رق کلدیکنی کوزه‌ل بر لسانله آکلاتمشدر . « ئه‌دینبورغ » ده سیمپسونك ایلك کونلری پك غریب بر شکلده کچمشدی . شهرك بویوکلکی ، یابانجیلغی اونی حیرت و تردده سوق ایتمشدی . تجربه‌سز کنج ، عائله یوواسنی اوزله‌مه‌یه باشلامشدی . پروفسورلرینك دائمی تشویقی سایه‌سنده ترددلری زائل اولدی و یکیدن چالیشمایه قویولدی بو غیرتنك نتیجه‌سی اوله‌رق ، سنوی اون انکلیز لیرا وارداتی بولونان « شورات بورساری » مکافاتنی قازاندی بو موفقیت کندینه یکی بر تشویق ماهیتنده ایدی . عزمی بر قات دها قوتله‌شه‌رك فعالیت کوسترمه‌یه باشلادی .

١٨٢٧ سنه‌سنده سیمپسون دوقتور اولمایه قرار ویرمشدی . طبابت تحصیلنه باشلادی . چالیشقان اولان سیمپسون ، کیجه کوندوز صرف ایتدیکی فعالیت نتیجه‌سنده دائما صنفنك برنجیسی اولیوردی . ١٧٣٠ سنه‌سنده صوك امتحانلری ویرر کن ، کوستردیکی موفقیت معلم و ممیزلرینك حرارتلی تبریکاریله قارشیلاندی . امتحانی موفقیتله ویره‌ن سیمپسون یاشنك کوچوکلکندن دولایی دیپلوماسنی آلامامشدی . دیپلوماسنی آلامایان سیمپسون ، دوقتورلق یاپه‌میه‌جغندن ئه‌دینبورغ طبیه مکتبنه بر آسیستان اوله‌رق کیرمه‌یه مجبور اولدی . بو صیرالرده آلمانیا ، فلمنك و بلچیقاده مسلکنه عائد بر تدقیق و تتبع سیاحتی یاپدی .

١٨٣٠ تاریخنده سیمپسون اجرای طبابته باشلامشدی . اونك طابه‌لاسی ، شهرك الك مشهور اولان « ستوکبرغ » ده « هه‌ریبوت » صیرا اولرندن برینه تعلیق ایدلمشدی . مشتریلر سیمپسونی فضله بکله‌تمه‌مشلردی . هر کون بر چوق مشتریلر کلیوردی ؛ فقط بونلرك اکثریسی فقیردی ..

حتی سیمپسون بونلردن بحث ایدر کن : « بونلر نه قادار فقیر و عاجز ایسه ، اودرجه‌ده تداوی‌یه محتاج زواللیلردی » دیبور . بر سنه متمادیاً چالیشان سیمپسون خسته‌خانه‌نك رسمی دوقتورلغیله توظیف ایدلدی .. بو وظیفه‌ده یاپمش اولدیغی تجربه‌لر ، شهرتنك بر آنده یاییلماسنه سببیت ویردی . اونك مسلکنده‌کی مهارتی ، خسته‌لرینه قارشی کوستردیکی نزاکت ، تشخیصنده‌کی سرعت وقطعیت ، تداویسنده‌کی اصابت شهرتنی صارصیلمیه‌جق درجه‌ده قوتله-

طب عالمنده مهم بر دونوم نقطه‌سی تشکیل ایدن کیجه‌نك فرداسنده...

...روفورمك کشف ایدلدیکی کیجه (سیمپسون) وآرقداشلری آنسزین بایلمشلردی. بو مسعود کیجه‌نك صباحی سیمپسون سوینجیله اویانمش وبویوك کشفی بوغریب حادثه‌یه مدیون بولونمشدی

قلوروفورمك كشفندن صوكرا ايلك تجربه‌لر ياپيليركن ...

سیمپسونك كشفنه ایلك دوره‌لرده کیمسه اعتماد ایده‌مه‌مش وبرچوق اعتراض صدالری یوكسلمشدی. فقط برقاچ عملیه موفقیتله اكمال ایدیلنجه بردنبره تقدیر ایدیله‌رك بوتون دنیایه برآنده سرایت ایتدی

ندیر پیوردی . آرتق بوندن صوكرا «هرییوت» سوقاغنده‌كی معاینه‌خانه‌ده ویزیته اجرتلری آلارنده بكله‌ین بر چوق خسته‌لر كورونیوردی .

۱۸۳۹ سنه‌سنده ئه‌دینبورغ دارالفنونی فن ولاده مدرسی پروفسور (هامیلتون) وظیفه‌سندن استعفا ایتدی. ذاتاً بو استعفادن اول ، سیمپسون

آرقاداشلرینه بر کون پروفسور هامیلتونی کوستره‌رك : « بن بواختیار آدامك وظیفه‌سنی آلمایه چالیشیورم » دیمشدی. پروفسورك استعفاسی سیمپسونك بسله‌دیکی أمیدلرك تحققنه یاردیم ایتدی. بووظیفه‌یه تعیینی ایچون تشبثاته باشلادی. بو وظیفه‌یه تعیین ایدیله‌بیلمسی ایچون کنج وبکار اولماسی لازم کلیوردی. بکارلغك، بووظیفه ایچون مانع اولدیغنی کوره‌ن سیمپسون درحال تیزه‌زاده‌سی (میس جه‌سس غریندلی) یه پك غریب بر ازدواج تکلیفنده بولندی. بو تکلیفنده شو غریب جمله‌لره تصادف ایدیلیر: « سزدن پك مهم بر رجاده بولونه‌جغم. هم بو مراجعتم خصوصی دکلدر. رسمی بر ماهیتی حائزدر. سزدن بر توصیه بکلیورم، بو توصیه بر زوجه انتخاب ایده‌بیلمکلکم ایچوندر. توصیه ایده‌جککز حیات یولداشم، سز اولمالیسکز.. آکلایورسکز یا... سزك دست ازدواجکزی طلب ایدیبورم.»

« جه‌سس » غریندی» نك جوابی دوقتور سیمپسونی فوق‌العاده ممنون ایتمشدی. ١٨٣٩ سنه‌سنده ازدواجلری اجرا ایدلدی.

سیمپسونك شهرتی کیتدکجه آرتیوردی؛ چونکه هر کسك أمیدلرینی کسدیکی خسته‌لری، سیمپسون تداوی ایدیبور وایله شدیره بیلیوردی. ذاتاً سیمپسونك جاذب نظرلری، شن وطنان سسی، هرقلبی تسخیر ایده‌جك قدرتده اولان نزاکتی هر کسه امنیت ویریوردی. اونك معاینه‌خانه‌سنه اوروپادن بیله خسته‌لر کلیوردی. سیمپسونك خصوصی خسته‌لرینی تداوی ایتمه‌یه وقتی قالمیوردی. دارالفنونده‌کی وظیفه‌سی، هرزمان معاینه خانه‌ده مشغول اوله‌بیلمه‌سنه مانع اولیوردی. سیمپسون «باثکه‌یت» دن کلن خسته‌لری هر کسدن اول قبول ایدیبوردی. اك زیاده مشغول بولوندیغی بر زمانده بیله « باثکه‌یتدن بر خسته » ده‌نیلدیکی زمان، معاینه‌خانه‌نك قاپوسی آچیلیور، خسته دیکر مراجعت ایدنلردن اول دوقتور طرفندن معاینه ایدیلیوردی.

بر کون دوقتورك معاینه‌خانه‌سنه مشهور بر محرره کلیر. قاپویی آچان خدمتجی، دوقتورك خسته قبول ایده‌میه‌جکنی، سویلینجه: « دوقتوره بر دفعه سویله‌یکز.. بم اسممی ویریکز. هر حالده بنی طانیر » دیر. خدمتجی بر آز صوکرا دوقتورك جوابنی کتیریر: « دوقتور سیمپسون یالکز سزی دکل، قرالیچه‌یی بیله طانیر.. فقط قبول ایده‌مز..

سیمپسونی اشغال ایده‌ن بر نقطه واردی: خسته‌لرك عملیات اثناسنده

آنتی سیپتیکی بولەرە بشریتە بویوك
بر خدمت ایفا ایدەن لیستەر

کچیردکاری مدهش اضطرابی دیندیرەجك بر چارە آراردی . زواللی خستەلرك عملیات اثناسندەکی فریادلری اونك رؤیالرینە کیرەن برر کابوس اولیوردی . عملیات اثناسندە ئەتەرك استعمال ایدلدیکی حقندە آمریقادن کلن حوادثی ایلك آلقیشلایان سیمپسون اولمشدی . مومی الیە ئەتەردن کندی عملیاتخانەسندە استعماله باشلادی . فقط سیمپسون ئەتەردن دها تهلکەسز و دها مؤثر بر مادەیی کشف ایتمك ایستیوردی .

آرتق سیمپسون دارالفنون و معاینە خانەدەکی ایشلرینی اکمال ایتدکدن صوکرا دوقتور (کەیت) و دوقتور (دانقان) اسمندەکی ایکی آسیستانیلە مکمل بر (آنەستەتیك) تحریسیلە مشغول اولیور . مختلف روحلری قوقلایەرق کشفیات ساحەسندە چالیشیورلردی .

٤ تشرین ثانی ١٨٤٧ کیجەسی ، هر وقت اولدیغی کبی سیمپسون و ایکی آسیستانی آنەستەتیك تحریاتیلە مشغول بولونیورلردی . اونلر مختلف مایعلر قوقلارکن دوقتور « کەیت » بر شیشەدەکی مایعی قوقلار . ایکی دقیقە صوکرا سیمپسونك آسیستانی ماصەنك آلتنە سەریلیر . بر آز صوکرا سیمپسون و دیکر آسیستان دە آرقاداشلری کبی یرە ییقیلیرلر . او کیجە ، اوطەیە هر هانکی بر کیمسە کیرسە ، بو مشهور دوقتورلە آرقاداشلرینی بر ایچکی عالمی یاپوب هپسنك (شهیدبادە) اولدقلرینە حکم ایدەردی .

ایشتە بو مشهور کیجە ، طبابت عالمندە بر دونوم نقطەسنی تشکیل ایدەر . سیمپسون ایلك اوکجە کندینە کلدی . و درحال « بو هرحالدە ئەتەردن دها قوتلی و دها مؤثر بر مایع . . بو مایع دنیایی آلت اوست ایدەبیلیر . » دییە دوشونمەیە باشلادی . مادام سیمپسون ، قارداشی و همشیرەزادەسی ،

بو اوچ دوقتورك بايغينلغى اثناسنده
بويوك بر انديشه‌يه دوشمشلر واونلرى
تيتره‌يه‌رك سير ايتمشلردى . دوقتور
سيمپسون كنديسنه كلنجه يانده كيلر :
«ناصلسك؟ نه اولدك؟ نه حس ايديورسك؟»
ديه صورمايه باشلامشلردى . دوقتور
بونلرك سؤاللرينه نشئه‌لى و سوره‌كلى
قهقهه‌لرله مقابله ايتمشدى . چونكه
خسته‌لرك اضطراب واوجاعنى ديندیره‌
بيله‌جك اك مهم بر علاج يعنى (قلوروفورم)
كشف ايدلمش و جراحينك ترقيسنه
حائل اولان بر دوشمانه ، يعنى اضطراب
و اشكنجه‌يه غلبه چالينمشدى.

هر يكى كشفك اطرافنده‌كى مناقشه‌لر كبى،
دوقتور سيمپسونك‌ده بو كشفى عليهنده
بر چوق تنقيدلر ياپيلدى. «قلورفورم»
استعمالنه هر كس عليهدار كورونيوردى.
هر طرفدن دوقتورلر ، مسلكداشلر
متعصب ديندارلرك بيله اعتراضلرى
يوكسلمشدى . ايستاتيستيقلر ، تجربه‌لر
فن آداملرينك اعتراضلرينه ايى بر
بر مقابله اوليور واونلر (قلوروفورم)
عليهدارلغى ياپه‌ميورلردى . فقط صرف
جهالتدن دوغان بر تعصبك آلتنده
ازيلن دين آداملرينك اعتراضلرى
بر تورلو بيتميوردى. اونلر «قلورفورم»ك
طبيعى اولماديغنى سويليورلردى. سيمپسون
بو معترضلرينه جواباً : « تره‌نلر ،
آرابه‌لر ، واپورلرده طبيعى دكل ..»
ديیوردى . پاپاسلر انجيلده‌كى آيتلره
استناد ايده‌رك ، كندى نقطهٔ نظرلرينى
مدافعه ايتديلر . بوكون ايچون پك
غريب كلن مناقشه‌لر ، اوزمانلر سنه‌لرجه
حرارتله دوام ايتدى . نهايت قراليچه
ويقتوريانك عملياتى اثناسنده قلورفورم
استعمال ايدیلنجه عليهدارلرك بر قسمى
صوصمايه باشلادى . اسقوچيالى الهيات
مدرسى ، دوقتور چالمه‌رز ، قلورفورم
استعمالنك دين ايشلريله علاقه‌دار اولماديغنى
اعلان ايدنجه ، ديكر عليهدارلرده
صوصمايه مجبور اولديلر . سيمپسونك
بو يكى كشفى ، عالم طبده قوللانيلمايه
باشلاقدن صوكرا ، بو طب عالمى باشقه
ايشلرله مشغول اولدى . حياتده‌كى اك
بويوك موفقيتنى ينه قلورفورمك كشفى
تشكيل ايده‌ر . هر كس بو پارلاق
كوزلى، شن وسخار دوقتورى آريو-
ردى. فقط هر كسك سوديكى بو دوقتور ،
فضله سعى نتيجه‌سنده ضعيفلادى . وقلب
خسته‌لغنه اوغرادى . ١٨٧٠ سنه‌سى
مايسنك آلتنجى كونى كونش غروب
ايدركن ، سيمپسونك‌ده حياتى بو
كونشله برابر سوندى . قراليچه
سيمپسونك (وه‌ستمينيستر آبى) يه
دفن ايدلمسنى ايسته‌دى . لكن اونك
وصيتنده ئه‌دينبورغ شهرينه ناظر واريستون
مزارلغنه دفن ايدلمسنى قيد ايدلمشدى.
طبه اك بويوك بر خدمت ياپان بو عالم ،

بو كون واريستون مزارلغنده دائما بويوك برانسان اولەرق يازيور ...

(ليستەرك) حياتى :

ژوزەف ليستەرك چوجوقلغى رفاه و نشئه ايچريسنده كچمشدى . ١٨٢٧ سنه‌سى ٥ ايلولنده انكلتره‌ده ئه‌سه‌سه‌متى ايالتنك آپتون شهرنده دنيايه كلدى . ليستەر باباسنك دردنجى اولادى و ايكنجى اوغليدى. ليستەر چوجوق ايكن اولا خصوصى مكتبلره دوام ايتدى . فقط ليستەر او كونه قادار تعقيب ايديلن تحصيل اصولندن باشقه برشكلده اوقودى . هركسدن فضله اوكرنمه‌يه ، دها فضله معلومات آلمه‌يه موفق اولدى رياضياتده ، طبيعياتده و لسانده صنفنك دائما برنجيسى اولويوردى . چوجوقلغندن اعتباراً ليستەرك طبه بويوك بر مراقى واردى . كوچوك ياشنده ايكن ، بو مسلكه بويوك بر استعداد بسله‌ديكنى كوستردى . او ، الينه كچيرديكى كوچوك حيوانلر اوزرنده تشريح عمليه‌لرى ياپار ، كميكلرينى يرلى يرينه طاقارق قديدلرينى ياپاردى . حتى بر دفعه ده مكتب آرقاداشلرينه «وجود بشرك تشكلاتى» موضوعى حقنده برقونفرانس بيله ويرمشدى . ١٨٤٤ ده ليستەر بو ايكنجى مكتبى ده اكمال ايدنجه عائله‌سى اونك براوپراتور اولماسنه قرار ويره‌رك لوندره‌ده‌كى « بونى وه‌رستى قولله‌ژه » قيد ايتديرديلر . ليستەر كيجه‌لى كوندوزلى بر فعاليت كوستره‌رك درسلرينه چاليشيوردى فقط بو فضله مساعى ١٨٤٨ سنه‌سنده ليستەرده عصبى بحرانلر توليد ايتدى . ليستەر اوپراتورلق تحصيل ايدركن سيمپسونده قلوروفورمى كشف ايتمش بولونيوردى . فقط فن جراحى ، الآن ابتدائى برشكلده بولونيوردى ليستەرك مسلكنده كوستردیكى مهارت ، منسوب بولونديغى « ئونيوه‌رسيتى قولله‌ژ » خسته‌خانه‌سنده بر وظيفه ايله توظيفنى انتاج ايتدى . ١٨٥٢ ده فن جراحيدن باقالوره‌آ آلمايه موفق اولان ليستەر ، امراض خارجيه دوقتورلرى جمعيت قراليه‌سنه اعضا قبول ايديلدى . ليستەر دوقوز سنه‌دن عبارت اولان تحصيل مدتى اكمال ايتمشدى . ١٨٥٣ ده ليستەر ئه‌دينبورغه طاشيندى. اوزمان آوروپانك اك بويوك جراحى اولان (سيم) (ليستەر) ى بويوك برسونجله قارشيلادى . فن جراحى نقطۀ نظرندن ئه‌دينبورغى لوندره‌دن ايلرى بولويوردى . لوندره‌ده‌كى معلوماتنك نه قادار يا كليش اساسلره استناد ايتمش اولديغنى ، آنجق ئه‌دينبورغه يرله‌شدكدن صوكرا آكلامشدى . ليستەر يكى تجربه‌لرله مسلكنى ايلرلەتمه‌يه چاليشيوردى . بو صيرالرده ليستەر سيمك أونده اقامت ايديوردى .

بوصورتله اوروپانك هرطرفندن سيمى زيارته كلن الك بويوك اطبا ايله طانيشمق فرصتنى قازانمش بولونيوردى . ١٨٥٥ سنه‌سنده ليستەر (روتلاند) سوقاغنده سيمك معاينه‌خانه‌سنك قارشيسنده مستقل برمعاينه‌خانه آچدى وبوصورتله دائمى خوجاسندن استفاده ايتمك فرصتنى ده قاچيرمادى ٢٤ نيسان ١٨٥٥ ده سيمك قيزى ميس (آ كنه‌زيم) ايله تأهل ايتدى. استاد ايله طلبه آراسنده‌كى دوستانه و حرمتكارانه مناسبات بو ازدواجله بر قات دها قوت آلمشدى ليستەرك تحصيل دوره‌سى ، تأهلى صيراسنده‌ا كمال ايدلمش صاييلابيليردى. آرتق ليستەر يكرمى دوقوز ياشنده‌ايدى. مسلكنه عائد هرموضوع حقنده معلومات وتجربه صاحبى بولونيوردى . ليستەر خسته‌لرى تداوى ايتمكدن زياده ، مسلكنك مختلف شعبه‌لرنده تدقيقات و تجربه‌لرله مشغول اوليور ، تتبعاته پك فضله اهميت ويريوردى . ليستەر فن طبابتده ماهر بر دوقتور اولمقدن زياده، مستثنا بر كاشف اولمق استعدادينى كوستريوردى .

٢٨ كانون ثانى ١٨٦٠ تاريخنده غلاسقو دارالفنونى طبابت جراحيه مدرس وكالتنه تعيين ايدلدى. طلبه‌لرى ليستەردن اعظمى استفاده تأمين ايده‌بيليوردى . ليستەر طلبه‌لريله پك فضله مشغول اولمقله برابر، مسلكنده‌كى تدقيقات و تتبعاته دوام ايديوردى . ئەدينبورغده ايكن سيمك دهاسى ليستەرك مسلكده‌كى موفقيتنى اهميتسز برشكلده دوشوريوزدى . ليستەر ، اوبويوك دهانك يانده قولايلقله كنديسنى كوستره‌ميوردى . فقط غلاسقووده ليستەرك شهرتى بردنبره ياييلمايه باشلادى ليستەر خسته‌خانه‌نك امراض خارجيه شغلكنه تعيين ايدلدى . ليستەر ذاتاً يارەلرك تداويسنك دها منتظم ومكمل ياپيلماسى ايچون چاليشيور، قانغره‌ن و التهاب ياپمامسى چاره‌لرينى بولمايه اوغراشيوردى . بو يكى وظيفه‌سى بر چوق تجربه‌لر ياپماسنه ياريور، تدقيقات و تتبعاتنه ياردیم ايديوردى . هم بو وظيفه‌ده ، كندى شعبه‌سنه عائد هر درلو ايلكى تطبيق ايتمك صلاحيتى ده كنديسنده موجوددى .

١٨٦٥ تاريخنده ليستەر خسته‌خانه‌سنده التهاب توليد ايدن هر شيله ، ميقروب دوغوران هرماده ايله مدهش بر مجادله‌يه كچمشدى . او ، قانغره‌نى تسمم دمك ، كيردن وتوزدن دوغديغنى آكلامش ، وتجربه‌لرى بونى كنديسنه اثبات ايتمشدى . اكر اوكونه قادار مجهول اولان بوميقروبلر أولدوروليور وياخود صارغيلر وياخود معالجه‌لرله اوكنه كچيله‌جك اولورسه ، خسته‌لغك

ایلرلەیەمیەجکنی آکلامشدی. میقروبسز
برخستەلغك اولیەجغنی ایلك دفعه اثبات
ایدەن لیستەر اولمشدر . پاستورك
کشفیاتی لازم کلن اهمیتله ایلك دفعه
تقدیرایدەن لیستەر اولمشدی . لیستەر
بواستادایلەمکتوبلاشمەیەبیلەباشلادی.
بالنتیجه ،یقرربلری أولدورەجك بر
مادەنك تحریسنه قویولدی . بدایتده
آنتی‌سەپتیك اولەرق (آسید قاربولیك)ی
بولدی .

بوآسید هنوزابتدائی برحالدەایکن
یارایه تطبیق ایدلدیکی زمان ، سرب
حامضك تأثیریله یارالرسطحی برصورتده
یاناردی . لیستەربونك اوکنه کچه بیلمك
ایچون « قالورەت » اسمنده بریله
چالیشمایەباشلادی . کیمیاکرقالورەت
صاف (آسید قاربولیق) استحصالنه
موفق اولدی . بوصورتله بوآدم دنیانك
الك بویوك آنتی‌سەپتیك اعمالات ایدەن
کیمیاکری اولدی . کیمیاکرك بولدیغی
مادەدە لیستەری ممنون ایدەمەدی .
صو حالندەکی آسیددن صوکرا یاغ
تطبیق اولوندی . عینی حامض یاغ حالنده
اولەرق تطبیق ایدلمەیەباشلاندی .

آنتی‌سەپتیکك ایلك استعمال ایدلدیکی
تاریخ ۱۸۶۵ سنەسنك مارتیدر .
کمیکاری پارچه پارچه اولان برآدامده
استعمال ایدیلن قاربولیق آسیدینك ویردیکی
نتیجەلر ، لیستەری بیله متحیر ایتدی
یارا نه آقمش ، نەدەالتهاب یاپمشدی .
لیستەر بو مادەیی همان هر درلو
یارالردەقوللانمەیەباشلادی ؛ بلااستثنا
هرتطبیقنده شایان ممنونیت نتیجەلرالده
ایدییوردی . ۱۸۶۹ دە لیستەر ینه
ئەدینبورغه عودت ایدرك قائن پدرینك
استعفاسیله منحل قالان ئەدینبورغ
دارالفنونی طبابت جراحیه مدرسلکنه
تعیین ایدلدی . بووظیفەدە بولونورکن
آنتی‌سەپتیکی ، طب جراحی نظریاتی
آراسنه ادخاله موفق اولدی . آلات
جراحیه آنتی سەپتیکلرله تمیزلنمکله
قالمیور ، دوقتورك أللری وجودی ،
عملیاتخانه ، عملیات اولەجق خستەیه
تماس ادن هرشی تعقیم ایدیلیوردی .
ألدەایدیلن نتیجەلر طبك جراحی قسمنده
یکی بر دورك آچیلدیغنی کوستردی .
آنتی‌سەپتیك استعمال ایتمەین هردوقتور
مسلکندن اوزاقلاشمق مجبوریتنده
قالیوردی . لیستەردە دیکر کاشفلر
کبی برچوق هجوم ، تنقید واستهزا ،
استخفاف ایله قارشیلاشیوردی .
جاهل اولان برچوق کیمسەلر، لیستەری
تنقید ایدییور ، علیهنده پروپاغاندالر
یاپییوردی . لیستەر خلقة محویتکار،
خلوق وسکوته مائلدی . هر زمان
قلم و لسان مناقشه و مجادلەلرندن
اوزاق قالمق ایستیوردی . اومعارضلرینه
ألده ایدەجکی نتیجه ایله مقابله ایتمکی

دها موفق بولدی .

ليستەر لوندرەدەكی كينغ قوللەژە پروفسور تعيين ايدلدی آنتی‌سەپتيكار مجادلەسندە تام بر موفقيت ومظفريت آلدە ايدەن ليستەر هر طرفدە مدح ايدلمەيە باشلاندی . آرتق اونی تلطيف ايچون بر چوق عنوانلر ، وظيفەلر ويريليوردی . جمعيت قراليۀ طبی‌نك رئيسی انتخاب اولوندی . اوقسفورد، كەمبريچ دارالفنونلری كنديسنی مختلف رتبەلرلە تلطيف‌دە بارونلق رتبەسی توجيە ايدلەرك اصيلزادگان آراسنە كيردی . عينی سنە لورد اولدی .

١٩٠٢ دە قرال يدنجی ادوارد ، ليستەری انكلترەنك اك بويوك نشانی اولان (مەريت)لە تلطيف ايتدی .

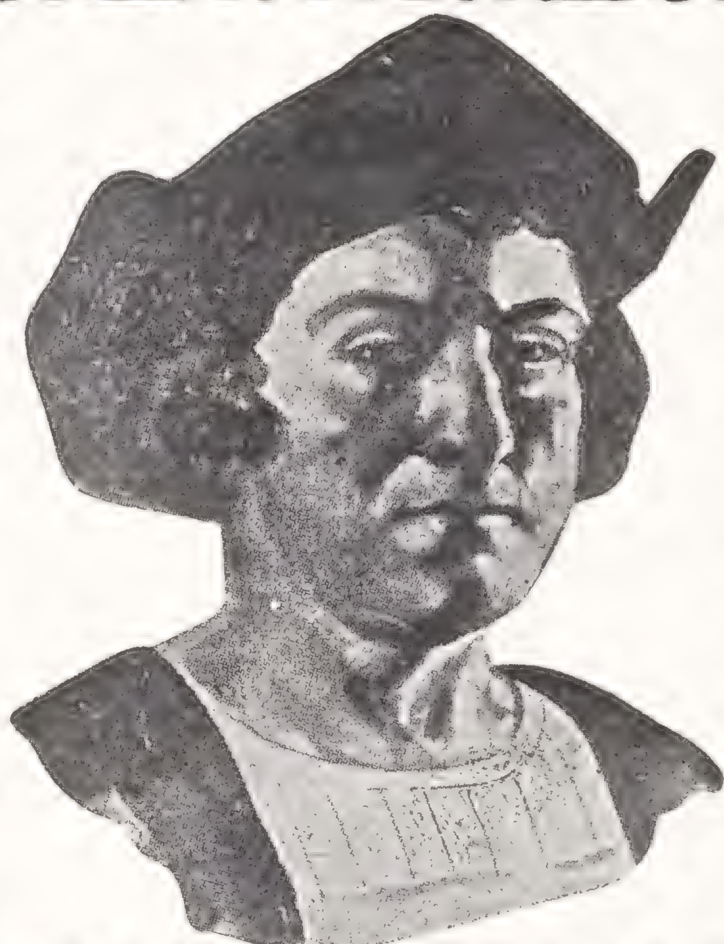
١٩١٢ سنەسی شباطنك اوننجی كونی ، بويوك دوقتور سكسان بش ياشندە ايكن وفات ايتدی . او ، كنديسنە بويوك‌فدا كارلقلر كوسترەن زوجەسنك مدفون بولونديغی « وەست هامستەد » مزارلغنە دفن ايدلدی . جنازە‌مراسمی وەست‌مينستەردە اجرا اجرا ايدلدی .

ليستەر غايت دوغرو عينی زماندە پك‌متواضع وصاف برآدامدی . اونك ايچون‌حياتدە‌يكانە‌ذوقی‌مسلكی‌وطلبەلريلە مشغول اولمقدی . اونك ايچون هر خستە ، تدقيق ايدلەيە دەكن يكی بر موضوع ، مسلكی تتبعاتی ايلرلەتەجك يكی بر نمونە كبيدی. كنديسی سسسزلك ايچريسندە ، مسلكنی دائمی بر مراقبە آلتندە بولونديرارق چاليشمەيی سوەردی . بو ايكی خصلت ، اونك حياتنی يوكسلتن ايكی ممتاز وصفيدی .

ليستەرك كشفندن اول ، عمليات ماصەسنە ياتان هرخستە ، واترلو محاربەسنە اشتراك ايدەن بر عسكر قادار تهلكەيە معروض بولونوردی . فقط بوكون بوبويوك عالمك سايەسندە عمليات ماصەلری بر أولوم دستكاهی اولمقدن قورتولمشدر. (ليستەر)ك أولومدن تخليص ايتديكی انسانلر ؛ ناپوليونك مختلف محاربەلردە أولومە سوروكلەديكی انسان كتلەلرينە معادل تلقی اولونور . انسانيتك بو بويوك خادمنی هر كس عصرلردن صوكرەدخی درين بر شكران ايلە يادە مجبوردر .

يوقاريدن بری ويريلن معلوماتدن آكلاشيليركە (سيمپسون) هرنوع جراحی عمليەلری . خستەلر ايچون بر اشكنجە اولمقدن قورتارمش ، (ليستەر) دە عمليەلری مهلك بر تجربە شكلندە بولونديرمقدن اوزاقلاشديرمشدر . بری اضطرابە ، ديكری سرايتە واختلاطە چارە بولان عينی عصرەو عينی مملكتە منسوب بو ايكی طبيب سجيە وطرز مساعی اعتباريلە تورك كنجلكنە برر نمونە اولمايە لايقدرلر .

قریستوف قولومب

ناشری
رسملی غزته

بویوك آداملر سریسی

جلد : ۱
فورمه : ۱۷

۷ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بکڭ ریاستی آلتنده گزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

قریستوف قولومب

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

بشریته یکی دنیایی قازاندیرمش
اولان (قریستوف قولومب)
فکریاتک ، جسارتک ، عزم
و ارادہ‌نک مؤید بر هیکلیدر . هر
تورلو امکانسزلغه و کوناکون مشکلا
رغماً قدرتلی بر انسانک نه‌لر یاپابیله‌جکنی
تقدیر ایچون قولومبک حیاتنی تدقیق
ایتمک ایجاب ایدر . قولومبی
انسانلغک مفکوره‌جی تمثالی عد
ایده‌بیلیرز . ثروت و رفاه ایچون
دکل ، مفکوره‌سنی تحقق ایتدیرمک
ایچون بوتون حیاتنی تخصیص ایتمش
اولان بو بیوك کاشف کرچه سفالت
ایچنده اولدی . فقط بشریته معظم
آمریقا قطعه‌سنی و اونک قادار قیمتلی
اولان مفکوره‌جیلك ایمانی یادگار
اولارق بیراقدی . تورك کنجلکنک
نمونهٔ امتثال عد ایده‌جکی بیوك
چهره‌لردن بری ده قولومبه عائددر .

قریستوف قولومب بحر محیط آطلاسی‌یی کچه‌رك آمریقا طوپراغنه باصنجه یه‌سنك تحقق ایتدیکنی کوره‌ن (قریستوف قولومب) آمریقا طوپراغنه آیاق باصنجه سوینجدن آغلایور و اللهه دعا ایدیور .

قریستوف قولومب

١٤٨٥ سنه‌سی کانون ثانیسنك بر آقشامی ، ایری یاپیلی اوزون بویلی و بیللرجه سیاحت ایده‌ن انسانلرده تصادف ایدیلن کرکین سیمالی بر آدام «فرانسیسکن» مناسترینك مردیوه‌نلرنده یورغون و بیتکین بر وضعیتده اوطوریورردی . بو آدامك یاننده ، آنجق یدی یاشلرنده بولونان بر کوچوك چوجوق واردی . بر آز استراحت ایدوب ، یورغونلغنی قسماً دیندیره‌ن آدام ، مناسترك قاپوسنی چالدی . کیچ وقتده مناسترك چالینان قاپوسنی آچمایه کلن راهب ، مجهول آدامی و اوغلنی سوزدکدن صوکرا اونلردن نه ایسته‌دکلرینی صوردی . یولجی بر آز اکمکه و صویه احتیاجلری اولدیغنی سویله‌دی . راهب ، بو آدامك قونوشماسندن وطورندن علی العاده بر یولجی اولمادیغنی آکلامش اولمالی که ، اوغلیله برلکده کندیسنی قبولده تردد ایتمه‌دی ، حتی کیجه‌یی

مناستردہ کچیرہ‌لری ایچون اونلرہ رجا و اصرار ایتدی .

یمك ییوب استراحت ایدەن یوجی ، راهبلہ آرقاداشلرینہ ماجراسنی آکلاتدی . کندیسی جنووددہ دوغمشدی ، اسمی (قولومبو) ایدی . بر آرقاداشنی کورمك اوزرہ اوزون و یوزوق داغ یوللرینی آشاراق ، «قادیز» کورفزندہ‌کی «پالوس» لیمانہ کیتمشدی فقط اورایہ کیدنجہ آرقاداشنك «سەویل» شهرینہ اوصباح حرکت ایتدیکنی دویمش و پاراسز ، ملجأسز کیمسەیی طانیمادیغی بو یابانجی شهردہ قالمشدی . قولومبوس بو وضعیت قارشیسندہ تنها بر کوشەدہ بولونان « رابیدا » مناسترینہ اوغرامشدی . راهبلر قولومبویہ قارشی بویوك بر علاقە کوستردیلر . ایشتە بو علاقە ، قولومبویہ اسپانیایەسیاحتندہ‌کی حقیقی مقصدی افشا ایتدیردی . قولومبو ، اودوردہ‌کی مستثناذکا صاحبی کیمسەلرلە برابر ارضك یوواrlاق اولدیغنە و غربە دوغرو سیاحت ایدلدیکی تقدیردہ دنیانی دولاشەرق آسیایە واصل اولمانك ممکن بولوندیغنە قناعت کتیرەنلردندی . قولومبو ، بو نظریەیی تطبیق ایتمك و بحر محیط آطلاسی‌یی آشمق ایستیوردی . لکن آرزوسنك موقع فعلە قونماسی ایچون مهم پارایە احتیاج واردی . حال بوکە قولومبو ، بو پارادن محروم بولونیوردی . ایشتە قولومبو صرف بو مقصدینە نائل اولەبیلمك ایچون ، اسپانیایە قادار کلمشدی . اونك بوتون آرزوسی ، اسپانیا حکمدارلرینك بو مهم مسئلە اطرافندہ علاقەلرینی اویاندیرابیلمکدی . قولومبو کندی فکرینی آتشین بر لساناله آکلاتیور ، حرارتلی بر صورتدہ مدافعە ایدیوردی . بو ایضاحات و مدافعاتی راهبلرکدہ علاقەسنی اویاندیردی . راهبلر ، قولومبویہ اوغلنی مناستردہ براقوب ، بو مسئلەیی اسپانیا قرال و قرالیچەسنە بالذات آکلاتماسنی توصیە ایتدیلر .

تام بو کیجەدن یدی سنە صوکرا ، قولومبوس مناسترك قاپوسنی چالدی . اورادن نشئەلی و امیدوار اولەرق چیقان قولومبو ، مأیوس ، امیدسز و بیچارە بر وضعیتدہ عودت ایتمشدی . بو یدی سنە ظرفندہ قولومبو ، اوروپانك اك نافذ و اك مهم حکمدارلرینی زیارت ایتمش ، فکرلرینی و پروژەلرینی آکلاتەرق یاردیملرینی ایستەمشدی . او ، سنەلردنبری دوشوندیکی مسئلەنك پلانلرینی پورتکیز قرالی ایکنجی جونە ، اسپانیا قرالی فردیناند و قرالیچەسی ئیزەبەللایە ، زنکین اسپانیول دوقلرینە آکلاتمش لکن هیچ بری بو ایضاحات اوزرینە قولومبویہ معاونت ایتمەمش ، هیچ بر حکمدار اوکا امید ویرمەمشدی . بعضیلری قولومبونك بر مجنون اولدیغنی ظن ایتمشلر ، دیکرلری دہ بر چوق

قریستوف قولومبك راكب اولدیغی گمی

آمریقایی كشف ایچون یوله چیقان قریستوف قولومب (سانتاماریا) گمیسنه بالذات قوماندا ایدییوردی. بوگمی بر قاچ سنه صوكرا هایتی آطه‌سی آچیقلرنده باتمشدر.

وعدلرده بولوندقلری حالده هیچ برینی یاپمامشلردی . هر طرفدن استهزا و استخفافلرله قارشیلانان قولومبو ، بواوزون سیاحتلردن بیتكین ومأیوس بروضعیتده‌مناستره‌دوندی. قولومبونك صوك أمیدی فرانسه‌ده ایدی . او ، بردفعه‌ده فرانسه‌یه كیده‌جك ، دیكر مملكتلرده‌یاپدیغی كبی اوراده‌ده بر تشبثده‌بولونه‌جقدی. فقط بوسیاحتنه‌چیقمادن اول ، مناسترده‌كی اوغلنی آلمق ایسته‌دی . قولومبویه راهبلرینه بویوك برمحبت گوستردیلر . اونك تشبثیله فوق‌العاده علاقه‌دار گورونیورلردی . مناسترك باش راهبی « جوان پره‌ز » اسمنده‌كی اختیار ، وقتیله اسپانیا قرالیچه‌سی ئیزه‌بللانك قونفه‌سوری یعنی (گناه چیقاریجیسی) ایدی . باش راهب ، فرانسه‌سیاحتندن‌وازگچمه‌سنی‌وقرالیچه‌یه مكتوب یازوب بو مسئله‌یی بحث ایده‌جكندن اونك‌جوابی گلنجه‌یه‌قادار بوسیاحتك تأخیرینی قولومبودن رجا ایتدی . بو صیرالرده اسپانیوللر (غرناطه) ده‌كی عربلره غلبه‌چالەرق اوموقعی ضبط ایتمشلردی . قرالیچه « ئیزه‌بللا » اسكی قونفه‌سورینك رجاسنی قبول ایتدی . هندستانه یول آچه‌جق اولان بوتشبثی حمایه‌ایده‌جكنی بیلدیردی . قولومبو ، صرف بو غایه اوغرنده گنجلكنك الك طاتلی دوره‌لرینی فدا ، بوتون حیاتنی بو مهم مسئله‌یه حصر ایتمشدی . قولومبو بو مكتوب اوزرینه فوق‌العاده سویندی . اونك سنه‌لردنبری بسله‌دیكی أمید تحقق ایتمش دیمكدی . قولومبو ، رابیدامناسترنده‌كی راهبلر ایچون قلبنده سیلینمیه‌جك بر منتدارلق حس ایدییوردی .

چوجوقلغی :

قریستوف قولومب ١٤٤٦ سنه‌سنده دنیایه گلدی . چوجوغك محل تولدی اولان جنوه

شهر ولیمانی ، بحرسفیدك الك ایشلەك برلیمانیدی . قولومبونك چوجوقلغی ، بولیمانه اوغرایان مختلف ابعادده كی بر چوق كمیلری سیر ایتمكله كچدی . او، چوجوقلغنده شهرك سوقاقلرینی دولدوران برچوق مملكتلرك كمیجیلرینك لسانندن دكزحیاتنه عائد بیك درلو ماجرالر دیكلەمشدی . بو دكز حكایەلرندن بعضیلری اونی ساعتلرجه كولدورەجك قادار كولونجلی ، برچوقلری ده تویلری اورپرتەجك قادار آجیقلیدی .

كوچوك قولومبو مكتبده حساب ، لاتینجه و جوغرافیادن عبارت اولان درسلرینی بیتیرنجه ، لیمانه قوشار و ساحلده ساعتلرجه بعضاً آزغین وبعضاً ساكن اولان دەكیزك ماوی صولرینی سیر ایدەردی . دكیزك طوزلو صوینی قوقلاماسنی ، دكزدن قوپان روزكارك سرین بوسەلرینك یوزینی اوقشاماسنی ، بیاض كوپوكلرله و آهنكدار بر سسله ساحله كان دالغەلرك بر آنده رنختیم دیوارلرینك اوزرنده پارچالانماسنی وبویوك كمیلرك یلكنلرینی آچەرق دەكزك انكینلرینه دالمەسنی بویوك بر ذوقله سیر ایدەر، چوجوقلغنك یكانه اكلنجەسنی بونلرك تماشاسنده بولوردی . چوجوقلغنده بسلەدیكی خیالار هپ انكین دكزلرك اورتەسنده سیاحت ایتمك ، كندیسنجه مجهول اولان مملكتلره كیدوب كزمكدی .

قولومبو اون درت یاشنه كلدیكی زمان دە كزحیاتنه آتیلدی . بو تشبثی كندیسنی بیلەنلر طرفندن هیچ ده حیرتله قارشیلانمادی . قولومبونك كنجلكنده كی سیاحتلری حقنده قطعی برشی بیلنمیورسەده ، بك اوزاقلره سیاحت ایتمەدیكنه قطعیتله حكم ایدلمكدەدر ؛ چونكه قولومبو آرا صیرا ، جنوبده بولونان و یوك أوروجیلكیله اشتغال ایدەن باباسنه اوغراروا وكا یاردیم ایدەردی . قولومبو ، بوش وقتلرنده تاریخ ، خریطه وعلم هیئته چالیشیردی . خریطه یاپمقده اوقادار مهارت كسب ایتمشدی كه، بو یولده كی اختصاصی كندیسنه اولدقجه مهم بر پارا قازاندیریوردی .

لیزبونده :

قولومبو یكرمی سكز یاشنده ایكن جنوەیی ترك ایتدی . او صیرالرده « لیزبون » جوغرافیا متخصصلرینك بر مركزیدی . قولومبو جنوەدن چیقنجه لیزبونه كیتدی . پورتكیز پایتختنده قولومبونك نزاكتی ، جوغرافیاده اختصاصی هركسك نظر دقتنی جلب ایتدی . پك آز زمانده شهرت آلده ایتمەیه موفق اولدی . بوندن دولایی قولومبو ، بر چوق سنەلر لیزبونده اقامت ایتدی . قولومبو كونك برچوق ساعتلرینی ، تجربەلی كمیجیلرله دەكزجیلكه عائد مناقشەلرله و جوغرافیا متخصصلری

آراسنده جریان ایدن مصاحبه‌لرله کچیریبیوردی . او ، تصادف ایتدیکی هر جوغرافیا متخصصنه غربه یاپتق ایسته‌دیکی سیاحتی آکلاتیر ، بو خصوصده‌کی فکرلرینی آکلامق ایسته‌ردی. او ، غربه‌یاپه‌جغی سیاحتک حقیقةً زحمته‌دکر مهم برتشبث اولدیغنه ایمان ایتمش و بو فکر کیتدکجه اونک ذهننه یرله‌شمشدی . اونک تماس ایتدیکی متخصصلر ، هندستانه آنجق آفریقا قطعه‌سنک غرب ساحللرندن الک جنوبی نقطه آراسنده‌کی یولی تعقیب ایده‌رک هنوز بیلنمه‌ین امید بروندن هند دکزینه داخل اولمق شرطیله کیدیله‌بیله‌جکنی سویله‌یورلردی . حال بوکه قولومبو بوسبوتون عکسنی دوشونیوردی . او ، هندستان ایچون باشقه بریول تعقیب ایدلمه‌سی لازم کلدیکنه قانعدی .

ایشه باشنده :

قولومبو بردفعه انکلتره‌یه سیاحت ایتدی. انکلتره‌دن ایزلاندا آطه‌لرینه قادار کیتدی . او ، بو آطه‌لرک اهالیسنده‌کی دیکر آطه‌لر حقنده ، افسانه‌لرله دولو حکایه‌لر دیکله‌دی. قولومبو ، اوزمانکی خیالی خریطه‌لرله بر چوق نظریه‌لری تدقیق ایتدی ؛ حتی مشهور فلورانسالی هیئتشناس « طوسقانه‌للی » ایله ملاقاتلر یاپدی . نه بو تدقیقات ، نه ده بو ملاقات کندیسنه دکزلرک اورته‌لرنده‌کی اراضی حقنده الک کوچوک بر معلومات بیله قازاندیرمادی .

قولومبو چوق دیندار برآدامدی ؛ صیق صیق دوام ایتمکده اولدیغی کلیساده ؛ کمیجی لقبیله آکیلان پرنس هانری‌نک الک مشهور قپودانلرندن برینک قیزی اولان « فیلیپاموتیس » ایله طانیشدی . ۱٤٧٧ ده قولومبو ، بر تصادفک کندیسنه طانیشدیردیغی بو کنج قیزله أوله‌ندی .

قولومبو داماد اولدیغی بو أوده ، قائن پدری طرفندن استعمال ایدلمش بر چوق قیمتلی خریطه‌لر بولدی . بو خریطه‌لر ، اوکا اوکونه قادار تعقیب ایتمکده اولدیغی نظریه‌لر حقنده‌کی شبهه‌لری بر آنده سیلدی . ایشته بو خریطه‌لری تدقیق ایتدیکدن صوکرا ، نظریه‌سنی موقع فعله چیقارابیله‌جک بر حامی آرامه‌یه باشلادی . برچوق دفعه‌لر انکسار خیاله اوغرایان قولومبو ، نهایت (فردیناند) و (ایزابه‌للا) نک حمایه‌سنی تأمینه موفق اولدی . چوق ذکی اولان قولومبو ، بو ایشه تشبث ایتمه‌دن اول اسپانیا قرالیچه‌سیله اوزون مذاکره‌ده بولوندی ؛ چونکه او بو یکی کشف ایدیله‌جک یرلرده بر چوق غنائم آله‌جغنی ایی بیلیوردی. بونلردن کندی حصه‌سنه اصابت ایده‌جک مقداری تعیین ایتمک ایستیوردی . اسپانیا قرالیچه‌سی ،

قریستوف قولومب کمیده طائفه ایله مجادله ایدیور .

قریستوف قولومب ایلک دفعه آمریقایی کشفه کیدرکن . کمیده طائفه عصیان ایتمشدی . طائفه الیلابد قره یه آیاق باصمیه جقلرینی ظن ایتدکلری ایچون قولومبویی دکزه آتمقله تهدید ایدیوردی .

قریستوف قولومب هواده اوچوشان قوشلردن قره‌یه یاقلاشدقلرینی آكلایور .

قولومبو ۱۱ تشرین اول ۱٤۹۲ آقشامی قارایی كوردیكی ظن ایدییوردی . فی الحقیقه ایرتسی صباح ساعت ایكیده قارا تماماً كورونمش و قولومبو غایه‌سنه قاووشمشدی .

كنديسنه ، كشف ايده‌جكى آطه‌نك اداره‌سنى ويره‌جكنى وعد ايتدى . قولومبونك سرد ايتديكى شرائط چوق آغيردى . قولومبو بو شرائطنك قبول ايديلوب، ايدلمه‌ديكنى آكلامادن كميلرينه پول ويردى . بر آز ايلرله‌دكدن صوكرا ، آرقاسندن كلن سريع بر يلكنلى قراليچه‌نك، كنديسنى كورمك ايسته‌ديكى حقنده‌كى خبرى كتيردى . قولومبو قراليچه‌نك حضورينه چيقديغى زمان ، بوتون تكليفاتنك قبول ايدلديكنى بالذات آغزندن ايشيتدى .

قولومبونك حركتى :

آيلرجه دوام ايدن استحضارات نتيجه‌سنده ، قولومبو حركته مهيا بر وضعيتده ايدى . بو تشبثه اشتراك ايده‌جك اولان كميلر اورته بالقجى قاييقلرى جسامتنده ايدى . بونلر اوچ كميدن عبارتدى . قولومبو «سانتامازيا» كميسنى اداره ايديوردى . «پنتا» و «نينا» كميلرينى ده (پينسون) تسميه ايديلن ايكى برادرلر قوماندالرينه آلديلر . طائفه‌لرك مقدارى يوزدن دوندى . بونلرك اكثريسى محكوملردن مركبدى بونلره يا حبس و ياخود قولومبو ايله سياحت تكليف ايدلمش ، بونلرده سياحتى ترجيح ايتمشلردى .

٣ اغستوس ١٤٩٢ ده كاليساده ياپيلان بر آيندن صوكرا اوچ كمى بالوز لياننى ترك ايتدى . كميلر ، بحر محيط آطلاسى‌يه دوغرو آچيلديلر . كميلرك ليماندن آيرلماسى غايت آجيقلى بر منظره اولمشدى . قولومبونك كميلرى ساحلدن اوزاقلاشيركن كورولتولر چيقاريور ، ليمانه طوپلانمش اركك و قادينلر بو اوزون سياحته چيقانلره سلامتلر ديليور و آغلايورلردى . ذاتاً بونلردن بر چوغى بو جسور ماجراپرست كميجيلرك بر دها مملكته عودت ايتميه‌جكنه قانعديلر . بو سياحته اشتراك ايدن طائفه‌لرده بو قناعتى بسليورلردى . طائفه‌لر ، كميلرى دكزك خيرچين دالغه‌لرى آراسنده سوزولوب كيدركن، مملكتلرينك كوزل ساحللرى بر نقطه كبى نظرلرندن سيلينيركن بو قناعتى دها قوتله حس ايتميه باشلاديلر . كمينك ايچنده، تام بر امنيتله بو سياحته چيقان يالكز قولومبو ايدى . او هندستانه واره‌جقلرينه امين اولديغندن فوق العاده ممنوندى . قولومبو ، كمينك كوكرته‌سنده نشئه ايله صاغه، صوله يوروييور ، سوينجدن يرنده دوراميوردى . اونك يوكسك بويى، قوتلى وجودى ،قيرمزى صاچلرى ذكى وماوى كوزلرى هر كسك قارشيسنده بر جسارت و عزم هيكلى كبى ديكيليوردى .

روزكار مساعد اولديغندن «قاناريا» آطه‌لرينه كميلر قولايلقله واصل اولدى.

بوراده بر آی قالیندی ؛ بو مدت ظرفنده کمیلر تعمیر ایدلدی . بوندن صوکرا کمیلر، مجهول دریالره آچیلدی. یلکنلری شیشیره‌ن بر روزکار ، کمیلری بومعلوم یرلردن ، مجهول بولونان غربه دوغرو آتیوردی .

کمیلرك هر کون قطع ایتدیکی یول، قولومبو طرفندن قید ایدیلیوردی . لکن کونلر کیتدکجه چوغالیور، هفته اولیوردی طائفه صبرسزلانمغه باشلادی. ده‌کز اوزرنده کچن هر ساعت ، بو آداملری اسپانیادن بر آز دها اوزاقلا- شدیریوردی. بو آداملرك اندیشه‌سی کیتدکجه زیاده‌له‌شیور ، عادتا بر تهدید شکلنه کیریوردی .

طائفه ، روزکارك دائما شرقدن أسدیکنه دقت ایدیور اسپانیایه عودت ایده‌بیلمه‌لرینه احتمال ویرمیورلردی . اونلر باشلرنده بولونان قولومبونك برده‌لی اولدیغنه حکم ایدیورلردی. الك اهمیتسز بر حادثه بیله، طائفه طرفندن اوغورسزلق علامتی اوله‌رق قبول ایدیلیوردی . بوصله‌نك کوچوك براشارتی ، طائفه‌یی بویوك خلجانلره دوشوریوردی . نهایت طائفه عصیان ایتمه‌یه ، حتی بعضیلری ده قولومبویی ده‌کزه آتمایه قرار ویردیلر .

قولومبو ، بو جاهل انسانلری اداره ایده بیلمك ایچون بوتون ذکاسنی صرف ایده‌رك اونلری اقناعه چالیشدی. صوکرالری طائفه‌یی تهدیدبیله ایتدی. قولومبو دائما ایکی دفتر قوللانیوردی . بونلردن بری کمینك قطع ایتدیکی حقیقی مسافه‌یی کوستریور ، دیکری‌ده طائفه‌لری آلداته‌بیلمك ایچون نقصان یازلمش قیوداتی احتوا ایدییوردی . بر چوق کونلر، آقشام اولورکن سمانك بولوطلرله قاپالی بولونماسی ویاخود کوندوزك خفیف بر قاراکلق چوکمه‌سی اونلره قره‌یه یاقلاشدقلری حقنده بر امید ویرییوردی . فقط بر آز صوکرا هر کس آلداندیغنی کورییوردی.

نهایت قولومبو اوچ کون ظرفنده قره کوروله‌دیکی تقدیرده ، اسپانیایه عودت ایده‌جکنی طائفه‌یه وعد ایتدی . قولومبو، بو وعدی یاپارکن ، عودت ایتمه‌دن موفقیت قازانه‌جغنه امین بولونیوردی. چونکه او ، سماده قره قوشلرینه آرا صیرا تصادف ایدییوردی . بو قوشلر ، قره‌نك پك اوزاقده اولمدیغنی کوستریوردی . قولومبونك بوتون اندیشه‌سی یکدیکرندن پك آچیق مسافه‌ده اولان آطه‌لرك آراسندن کچوب کچمه‌دیکیدی . بر کون‌ده کزده قره‌لرده‌کی نباتلردن برینه تصادف ایتدیلر . بر آز صوکراده ، هرحالده بر انسان أليله ایشله‌نمش اولان ، بر تخته پارچه‌سی کوردیلر بوتخته پارچه‌سندن صوکرا ده‌کزك اوزرنده ، یمش دولو بر میوه آغاجنی یوزه‌رکن بولدیلر.

بویوك كاشف اولوم دوشكنده

قولومبو ١٥٠٦ سنه‌سنده سفالت ایچنده اولدی صوك سنه‌لری آجینه‌جق حالده ایدی . قرالك كندیسنه قارشی كوستردیكی لاقیدی‌یه چوق متأثر اولوردی تماشو حزین جمله‌یی تكرارلاردی . بن اسپانیا قرالنه بر قطعه هدیه ایتدم اوده قوللریمه زنجیر هدیه ایتدی .

ایلك كشف ایدیلن آطه :

١٤٩٢ سنه‌سی تشرین‌اولنك اون برنجی كونی قولومبو ، هركسه قره‌یی كوره‌بیلمك ایچون دقت ایتمسی تنبیهنده بولوندی . ذاتاً طائفه بوكبی امره احتیاج كوسترمیه‌جك بر صورتده دكزی متمادی بر صورتده ترصد ایدییور ، قره‌یی كوره‌بیلمك امیدیله چرپینیوردی . قره‌یی كوره‌جك ایلك انسانه بویوك بر مكافات وعد اولوندی . فقط بو مكافاتی ینه قولومبو قازاندی ؛ چونكه قره‌یی ایلك دفعه كورمك اوكا نصیب اولدی . نصف‌اللیلدن ایكی ساعت اول ، كوكرته‌نك داولومبازینه دایانه‌رق ، اوزاقلره باقان و قارانلقلرك آراسنده بر حقیقت قوپارمه‌یه چالیشان قریستوف قولومب ، اوزاقده خفیف بر ضیا كوردی . ضیا ، بر انسان طرفندن طاشینیر كبی یورییوردی . خلجاندن بونالاجق اولان قولومبو ، طائفه‌لردن برینی چاغیردی و تیتره‌ك و پارماغیله اوزاقده‌كی ضیایی كوستردی ؛ كوستردیكی آنده ضیاده سوندی . بوندن صوكرا درت ساعت یا كیلوب یا كیلمادیغی حقنده تردده قالدی . صباحك ساعت ایكیسنده كمیلردن بری بر طوب انداخت ایتدی .

قولومبونك اميدلرى حصول بولمشدى .
سنهلردنبرى مخيلهسندهبر ايتمش اولان
قره كورونمشدى . بو بويوك دهكز
آدامى دىز اوستى كلهرك جناب حقه
شكر ايتدى . تشرين اولك اون ايكنجى
صباحى ، شفق سوكركن ، قولومبو
يكى دنيايى اوزاقدن سير ايديبوردى .
قولومبو سوينج و غرورك ويرديكى
غريب بر هيجان ايچريسنده ايدى .
آرتق او ، بوتون دنيانك قناعتنده
يا كيلديغنى و اوتهدنبرى سرد ايتديكى
ادعالرده حقلى اولديغنى اثبات اتمشدى .

قارشيلرنده ، يشيل آغاجلرك
سوسلهديكى كوچوك بر آطه بولو-
نيوردى . ساحلده چيپلاق وحشيلر ،
بويوك بر حيرت ايچريسنده كميلرى
سير ايديبورلردى . بياض يوزلرى ،
قره صاقاللرى و سوسلى البسهلريله
كميدهكى اسپانيوللر ، وحشيلره كوكدن
بردنبره اينمش كبى تأثير ايديبوردى ..
اسپانيوللر ، كوچوك قاييقلره بينوب
قرهيه ياناشنجه وحشيلر اورمانلر
قاچوب كيزلهنديلر ، صاقالاندقلرى
يرلردن ، كنديلرينه پك غريب كلن
بو انسانلرى سير ايتمهيه باشلاديلر ..
بر آز صوكرا بو يكى كلنلرك فنا بر
مقصدلرى اولماديغنى آكلايان وحشيلر ،
صاقلاندقلرى يرلردن چيقوب اسپانيوللرله
تماس ايتديلر .

قرهيه آياق باصان قولومبو ،
جناب حقه يكيدن شكر ايتدكدن
صوكرا ، اسپانيول بايراغنى آچهرق
آطهيه اسپانيا حكمدارلرى نامنه وضع يد
ايتدى . قولومبو بو آطهيه «سان سا-
لوادور» اسمنى ويردى . قولومبو
وحشيلردن اعظمى بر صورتده استفادهيه
موفق اولدى . اونلره بعضى بونجوق
و زينت اشياسى ويرهرك مقابلنده
پاموق و آلتون آلدى . وكميلر همان
دومنلرينى چويرهرك (West-Indie)
غربى هنديه) اطهلرى آراسنده
سياحته باشلادى . بو سياحت اثناسنده
«هايتى» ايله «كوبا» آطهلرينه راست
كلندى . بونلر بو آطهلرى (ژاپونيا)
و ياخود (سيپانغو) يه عائد ظن ايدرك
هندستانه اون كونلك بر يول قالديغنه
ذاهب اولمشلردى . حالبوكه قولومبونك
حسابى يا كلشدى . قولومبو دنيانك
دائرهسنى حقيقى جسامتندن پك كوچوك
تخمين ايتمشدى . بو يا كلشلق ،
هپ بو خطادن تولد ايديبوردى .
«هايتى» اطهسى آچيقلرنده «سانتا ماريا»
كميسى باتدى . قولومبو «نينا» كميسنه
كچدى . طائفهسندن قرق درديني
اطهده بر مستملكه وجوده كتيرمك
اوزره براقدى . متباقى ايكى كمى ١٥
مارت ١٤٩٣ ده «پالوس» ليمانته
عودت ايتدى . قولومبونك سياحتى
تام يدى آى دوام ايتمشدى .

اسپانیاده استقبال:

اسپانیا حکمدارلرینه کیتمك ایچون بارسلون و دیکر باشقه شهرلردن کچمك مجبوریتی واردی . قولومبویه هر اوغرانیلان شهرده پك بویوك مراسم استقبالیه یاپیلیوردی . قولومبویی تعقیب ایدن قافله‌ده خوشدی . قولومبو اوغرادیغی اطه‌لردن آلتی وحشی واورانك عجیب الشکل حیوان و قوشلردن بر چوغنی کتیرمه‌یه موفق اولمشدی . کچدکلری یرلرده اهالی سوقاقلره قوشوشیور ، هم بو قافله‌یی سیر هم ده قولومبویی آلقیشلایوردی . سرایده‌ده فوق العاده بر مراسمله استقبال ایدلدی . حکمدار ، قولومبونك سرکذشتنی حیرتله دیکله‌دکدن صوکرا ایکنجی بر تشبث ایچون‌ده معاونتده بولونمایی وعد ایتدی .

قولومبونك ایکنجی سفری:

۱٤۹۳ سنه‌سی ایلولنده قولومبو ایکنجی سفره باشلادی . بو تشبث دها مهم و دها اوزون بر سفر ایچوندی . قولومبونك بولوندیغی (ماری غالانته) سفینه‌سندن ماعدا ، ایکی بویوك تجار کمیسی و اون درت قادارده کوچوك کمی بولونیوردی . بو ایکنجی سفرده بر چوق یکی یرلر دها کشف ایدلدی . بونلرك اك اهمیتلیسی « دومینیقا »و « جامایقا » اطه‌لرینك کشفیدی . یکیدن برچوق مستملکه‌لر تأسیس اولوندی . قولومبو ، اسپانیایه عودت ایدرکن کمیسنده مصروبیشلردن عبارت بر چوق آمریقا محصولی یوکلی بولونیوردی . قولومبو ، یکی کشف اولونان یرلرده‌کی اهالی ایله کچینمك ایسته‌دیکندن ، کندی امری آلتنده بولونان طائفه‌لرك بویرلرده بر طاشقینلق کوسترمه‌مه‌لرینه فوق العاده اهتمام ایدردی . قولومبویه بو خصوصده برادرلرندن هیچ بری یاردیم ایتمیوردی . صویغونجیلق ، خیرسزلق و دیکر تسلطلرك اوکی آلمق ممکن اولمیوردی .

قولومبونك اوچنجی سفری:

۱٤۹۸ ده‌کی اوچنجی سفرده قولومبو جنوبه دوغرو توجه ایتدی . جنوبی آمریقانك ساحلنی تعقیب ایدرك « اوره توقو » نهرینك منصبنه قادار کلدی . بو صیرالرده قولومبو پك خسته ایدی . کوزلرندن اضطراب چکن قولومبو (داملا) علتیله معلولدی . لکن بونلره رغماً ثباتی ، عزمی قیرلمامشدی . سیاحتدن متولد یورغونلقلر ، ممالك حاره‌نك بوتون وجودینی قاوروران مدهش صیجاقلری . صوسزلق وباشقه بیك درلو مزعج مصیبتلر قولومبونك جسارتنی اخلال ایتمیوردی .

ترینیدار اطه‌سنی کشف ایتدکدن صوکرا « هایتی »یه عودت ایدنجه ، مستملکه اهالیسنك عصیانده اولدقلرینی

کوردی . قولومبو ، خسته‌لغنه رغماً ، اسایشی اعاده‌یه موفق اولدی.

قولومبو بوفاصله‌لی تغییلری اثناسنده اسپانیاده کوزدن دوشدیکنی بیلیوردی. قرال فردیناند و قرالیچه ئیزه‌بللا یکی کشف ایدیلن اطه مستملکه‌لری اداره ایتمك اوزره (یابوویللا) اسمنده بری کوندرلدی . مستملکه‌لردن فرار ایدوب اسپانیایه کانلر ، قولومبونك غیابنده اونی خونخوارلق واداره‌سزلکله اتهام ایدییورلردی . اسپانیا قرالنك ویردیکی امر اوزرینه بویوك کاشف مملکتنه اللری زنجیرلی اولدیغی حالده کتیرلدی . اسپانیایه کلنجه ، شکایت ایده‌نلرك کندیسی علیهنده افتراده بولونان بر طاقم سرسریلر اولدیغنی اثباته موفق اولدی.

قولومبونك اولومی :

قولومبو ۱۵۰۲ تاریخنده آمریقادن هندستانه بر یول آچمق ایچون دردنجی سفرینه باشلادی . یولده تصادف ایدیلن مدهش فورطنه‌لر ، برچوق خسته‌لقلرك بویوك کاشفه هجوم ایتمه‌سی ، اونی یولندن چویرمه‌دی . او ، مرکزی آمریقاده « اوندوراس » ه واصل تکمیل مکسیقا کورفزینی کشف ایتدی ؛ فقط کمیلری « جامایقا » آچیقلرنده بر قضایه اوغرادی . قولومبو ، بودفعه اسپانیادن ایکی بچق سنه اوزاقده قالمشدی . ۱۵۰٤ تاریخنده قرالیچه ئیزابللانك وفاتندن صوکرا ، قراله مراجعت ایدرك خدمتنك تقدیر ایدیلوب بر معاونتده بولنماسنی ایچون رجالرده و تشبثاتده بولوندی ایسه‌ده هیچ بر فایدا آلده ایده‌مه‌دی . بر چوق بوش فکرلی و قفاسز انسانلر ، بو بویوك آدامه مملکتك نه‌درجه‌مدیون اولماسی ایجاب ایتدیکنی تقدیر ایده‌میوردی . قولومبو ، ۱۵۰٦ تاریخنده زواللی ، مأیوس ، منکسر و خسته اوله‌رق « واله‌دولیده » کیتدی. اوراده مایسك یکرمنجی کونی فقر ایچنده ترك حیات ایتدی. بو قادار شانلی بر حیاتك ، بوقادار فجیع برشکلده سوکه‌سی ، تاریخك پك نادر اوله‌رق قیدایتدیکی وقایعدندر .

قولومبو ، اولونجه‌یه‌قادار هندستان یولنی بولامدیغندن متأثردی . او ، دنیا تاریخنده‌کی الك بویوك سیاحتك کندیسی طرفندن یاپیلدیغنی فرق ایتمیوردی . قولومبو « سه‌ویل » ده دفن ایدلدی . کندیسندن بر قاچ سنه صوکرا وفات ایده‌ن « دیه‌غو »ده یانینه کومولدی . بر مدت صوکرا هر ایکیسنك‌ده کمیکاری «هایتی» دن « سان دومینیقویه » نقل ایدلدی . اون سکزنجی عصرك نهایتلرنده‌ده بو مزارلر « هاوانا » یه کتیرلدی . ۱۸۹۸ ده کوبانك جماهیر متحدهٔ آمریقانك طرفندن ضبطندن برآز دها ، قولومبو و اوغلنك جسدلری ، « هاوانا »دن قالدیریله‌رق ینه « سه‌ویل » ه نقل ایدلدی. قولومبو الآن اوراده مدفوندر.

روقفه لله ر

ناشری
رسملی غزته

جلد : ۱
فورمه : ۱۸

بویوك آداملر سریسی

۷ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاءالدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر.

روقفه للر

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی.
۱۹۲۷

آمریقاده غاز قرالی عنوانني
آلان میلیارده (روقفه للر)
حقیقة بر ایسه ایمپراطوریدر .
بو بویوك ثروتني و جهانه شامل اولان
موفقیتني منحصراً كندی مساعیسنه
و كندی تشبثاتنه مدیون اولان
بو مهم شخصیتك حیاتی؛ سعی و ثباتك
ناصل اك بویوك بر منبع رفاه و ثروت
اولدیغنی اثبات ایدر . (روقفه للر) ی
جهانك اك بویوك آداملری آراسنده
ذكر ایتمه مزك ایكی سببی وار :
بری صاغلام و درست سجیه لی ،
چالیشقان و ثباتكار بر آدامك یالكز
باشنه نلره قادر اولدیغنه اونك
حیاتك پك بلیغ بر مثال اولماسیدر .
ایكنجیسی ده ؛ روقفه للرك پاره حرصیله
معلول بر آدام اولماماسی و بالعكس
میلیونلرینك مهم بر قسمنی انسانی
ایشلره حصر ایتمه سیدر . قدرتلی
ایسه آدامنه چوق محتاج اولان
مملكتمزده (روقفه للر) ك حیاتی
تمنی ایده لم كه بر چوق تورك
كنجلرینه نمونهٔ امتثال اولسون !

روقفه‌للره معظم بر ثروت قازاندیران غاز منبعلری
واسع بر ساحه‌یی اشغال ایده‌ن بوغاز منبعلری روقفه‌لله‌ره معظم بر ثروت قازاندیرمشدر. روقفه‌لله‌ر بو سایه‌ده‌بوتون دنیانك غاز تجارتنی انحصارینه کچیرمش اولویور.

روقفه‌لله‌ر

مکتبده‌یارامازلق یاپدیغندن دولایی، بر چوجوغی آنه‌سی دوکیور، چوجوغك قباحتسز اولدیغی حقنده‌کی ادعاسنی نظر اعتباره آلمیوردی. نهایت چوجوق کندیسنه‌اسناد ایدیلن یارامازلقلرك هپ افترا اولدیغی حقنده آنه‌سنی اقناعه موفق‌اولدی. و دایاقدن قورتوله‌بیلدی. آنه‌سی آلنده‌کی دکنکاری براقیرکن« زیانی یوق.. بر دها یایه‌جغك یارامازلغه محسوب ایده‌رز» دیدی. بو چوجوق. جون د. روقفه‌لله‌ردی.

جون. د. روقفه‌لله‌رك بو دایاغه محسوبا یارامازلق ایدوب ایتمه‌دیکی، والده‌سنه بو سوزینی خاطرلاتوب، خاطرلاتمادیغی مجهولدر. ذاتاً آنه‌سنه، بو غریب و معناسز سوزینی خاطرلاتمش اولسه‌بیله بر فایدا آلده ایده‌میه‌جکدی. چونکه روقفه‌لله‌رك آنه‌سی په‌داغوژینك یکی اینجه‌لکلرینی بیلمه‌ین« تکدیر ایله اوصلانمایانك حقی کوتکدر »جمله‌سنی کندیسنه دستور اتخاذ ایده‌ن بر قادیندی. او اك کوچوك بر قصوری، دایاقله

اصلاح ایتمك طرفدارایدی . بر کون
روقفه‌للەر آرقاداشلریله برابر ، بوز
اوزرنده‌کی بر اسکه‌تینغ پارتیسنه اشتراك
ایتمشدی. بوا کانجه کیجه یاریسنه قادار
دوام ایتمش ، حتی روقفه‌للەر بوغولمق
تهلکه‌سنه معروض قالمش بر آدامك
حیاتنی قورتارمشدی . فقط بو یاپدیغی
أییلك ، أوینه عودت ایتدیکی زمان
دایاق یمه‌سنه مانع اولمادی . مکتبدن
چیقان روقفه‌للەر ایش و تجارتله اوغراشیر کن
باباسندن اودونج پارا آلمایه مجبور اولور،
باباسی ده روقفه‌للەره یوکسك فائضه پارا
اقراض ایده‌ردی . روقفه‌للرك باباسی
یالکز اوغلنی مهم بر فائض قارشیسنده
براقمقله قالمیور ، عینی زمانده پارایه
احتیاجی اولمادیغی حالده، سندده‌کی مهلتدن
اول پارانی کری‌یه ایستیوردی .
بو صورتله روقفه‌للەرك باباسی ، اوغلنی
بر طرفدن فضله چالیشوب قازانمایه
آلیشدیرمش ودیکر طرفدن ده استهلاکی
و اسرافلری حقنده تفتیشه تابع
بولوندیرمش اولوردی .

چوجوقلغی :

جون. د. روقفه‌للەر ۸ تموز ۱۸۳۹
تاریخنده نویورق ولایتنك تیوغا طرفلرنده‌کی
(ریچسفورد) شهرنده دنیایه کلمشدر .
جون، اون ایکنجی یاشینه کانجه‌یه قادار
باباسینك أونده اقامت ایتدی . روقفه‌للەرك
باباسی مختلف ایشلرله اشتغال ایدن بر
آدامدی . بالاخره روقفه‌للەر مختلف
ایشلره تشبث ایتدیکی زمان ، باباسنك
توصیه‌لرندن و نصیحتلرندن چوق استفاده
ایتدی. ۱۸۵۳ تاریخنده روقفه‌للەرك
عائله‌سی « اوهایو » یه طاشیندیلر ؛
درت سنه صوکرا بورادن ده «قله‌وله‌ند»ه
نقل خانه ایتدیلر .

روقفه‌للەر عائله‌سی ، ایلك زمانلر
فوق العاده بر مضایقه ایچنده بولنیورلردی .
بابالری جوارده‌کی اورمانلردن کسمش
اولدیغی کوتوکلرله ، آنجق بارینه‌بیله‌جکلری
بر قلبه یاپه بیلمشدی . کوچوك جون
ایله برادری صباحلری قالقنجه اولا
اینکلری صاغیور ، صوکرا اورماندن
اودون کتیریورلردی . بو وظیفه‌لر
بیتنجه هر ایکیسی ده کویلرندن آلتی
میل مسافه‌ده‌کی کوی مکتبنه قادار
یایا یورومك مجبوریتنده قالیورلردی .
چوجوقلر قلبه‌نك کوشه‌سنه اوطه کبی
یاپیلان بر بولمه‌ده یاتارلردی . فقط
یاپیلان قلبه‌نك آرالقلرندن ایچری‌یه
روزکار و صوؤق کیره بیلیوردی . حتی
چوق دفعه صباحلین اویاندقلری زمان
چوجوقلر یاتاقلرینك اوزرنده قار
طبقه‌لری بولورلردی .

بر کون جون قلبه‌نك آرقاسنده
دولاشیرکن وحشی بر هندی کوردی.
جون هندی‌یی یوواسنه قادار تعقیب
ایتدکدن صوکرا ، اوراده بولونان
یاوورولری آلوب قلبه‌یه کتیردی .
صوك درجه عصبی و خیرچین اولان

صاتیشی ، بویوك بر جدیتله ، صاتین آلدیغی بر دفتره قید ایتدی . مستقبل میلیاردەر بو ایلك حساب دفترینك اوزرینه «A نومرولی موازنه دفتری» جملەسنی یازمایی دەاونوتمادی . بالآخره بو پارایی ناصل صرف ایتدیکنەدائر ، موازنەلی رقملری عینی دفتره ضبط الادی . ایشدەو حسابدەانتظام و دوغرولق ، روقفەلەرددەفطریدی .

روقفەلەر ایش پشنده :

جون یالکز « های سقولی » « قلەولەند » تجارت مکتبنده اوقودی . تجارت مکتبندن اون آلتی یاشنده ایکن چیقدی ؛ درحال کندیسنه بر ایش آرامایه باشلادی . اودورده آمریقاده ایش آرایانلره ایش بولمقله اشتغال ایدەن آجنتەلر یوقدی . کونلرجه سوقاق ، سوقاق ایش پشندەدولاشان روقفەلەر ، هر مؤسسەیه هر تجارتخانەیه اوغرایوب ، بر خدمەلکه طالب اولدیغنی سویلیوردی . فقط هیچ بر یازیخانه صاحبیله ، هیچ بر مؤسسەنك مدیریله قونوشمق قابل اولامیوردی . ایکنجی درجەده کی مأمورلر ، روقفەلەرك مراجعتنه «منحل یوق . . » جوابنی ویرەرك باشلرندن صاوویورلردی . نهایت « قلەولەند » بحری مناقلات مؤسسەسندن بر مأمور روقفەلەرك بلا اجرت استخدام ایدلمەسنی قبول ایتدی . بو تجارتخانه « هەویت » ایله

روقفەلەر باغچەده

روقفەلەرك بویوك ذوقنی استراحت زمانلری باغچەسنده چیچکلر آراسنده کچیرمك تشکیل ایدەردی

آنەسنك ، بر چوق رجا واسترحاملرله مساعدەسنی استحصال ایدەن جون ، هندیلری بویوتمەیه باشلادی . هر صباح کندی سودندن بر قاچ داملەسنی هندی یاورولرینه ویریوردی . اهتمام ایله بویوتیلن هندی یاورولرینی پازارده صاتان جون ، یوزده یوز کار ایتمش بولونیوردی ؛ چونکه او ، نه هندی یاورولرینه و نەده اونلرك غداسنه پارا ویرمەمشدی . جون بو ایلك

« ناتل » طوپدن صاتیش یاپان بر محصولات آجنته‌سیدی. روقفه‌لله‌ر بو مؤسسه‌ده اوچ آی بلا اجرت چالیشدی .

ایلك قازانجلر :

بو مؤسسه‌ده اوچ آی چالیشان روقفه‌لله‌ره اللی دولار اکرامیه ویرلدی و هر آی بشر دولار معاش ویریله‌جکی‌ده بیلدیرلدی . چوق منتظم چالیشان روقفه‌لله‌ر، اصول دفتری‌یه وقوفی اولدیغندن، مؤسسه‌نك دفترلرینی تنظیم ایچون توظیف اولوندی . بو یکی وظیفه‌سندن سنوی ایکی بیك دولار اجرت آلیوردی. روقفه‌لله‌رك بو وظیفه‌ده‌كی استفاده‌سی ، یالکز معاشی اعتباریله دکلدی . چالیشدیغی اودا ، تجارتخانه مؤسسه‌لرینك بولوندیغی بویوك اودانك کوشه‌سنده آیرلمش کوچوك بر حجره ایدی. بو کوچوك حجره‌دن ،مؤسسلرك اوداسنده‌کی مکالمه‌لری دویمامق امکانسزدی. هر کون صباحدن آقشامه قادار برچوق رقملرك جمعی ، اینجه حسابلرك یاپیلماسی ،مؤسسه‌نك پلانچوسنی تنظیم ایله مشغول بولونان روقفه‌لله‌ر ، وسائط نقلیه‌نك اك اهونی، تحویلات قیمتلرینك ترفع اسبابنی، تجارتك اك اینجه‌و اك کوچ نقطه‌لرینی بویوك اوداده بولونان صلاحیتدار آغزلردن دیکلیوردی که بالاخره ایش ساحه‌سنده روقفه‌لله‌ر بو نظری معلوماتدن

چوق استفاده ایتمشدر .

روقفه‌لله‌رك ایلك سرمایه‌سی :

بر کون مؤسسه‌نك رؤساسی «وه‌ر - مونت » دن «قله‌وله‌ند»ده کتیریله‌جك پك مهم مقدارده‌کی مرمر طاشلرینك اك اوجوز بر واسطه ایله نقل ایدیله بیلمه‌سی ایچون بر پلان تنظیم ایتدیرمك ایسته‌دیلر بو وظیفه‌یی‌ده هنوز اون یدی یاشنده بولونان روقفه‌لله‌ره حواله ایتدیلر. بو پلان ، قولایلقله یاپیله بیله‌جك بر ایش دکلدی . چونکه مرمر طاشلر اوچ مختلف طرزده نقل ایدیله بیله‌جکدی. فقط روقفه‌لله‌ر ،ذکاسایه‌سنده غایت کوچ اولان پلانك قولایلقله تنظیمنه موفق اولدی . روقفه‌لله‌رك یاپمش اولدیغی پلان و تثبیت ایتدیکی حسابات ، مؤسسه‌نك رؤساسی طرفندن تقدیر ایدیله‌رك درحال معاشی تزییدایدلدی . روقفه‌لله‌رك مخیله‌سنده یالکز بر فکر یاشیوردی : بر سرمایه آلده‌ایتمك ... اونك امیدی‌و آرزوسی آنجق یکرمی بش بیك دولاری طوپلایه بیلمکدی . او پك أیی بیلیوردی که ، سرمایه‌دن محروم بولونان ذکا هیچ برموفقیت آلده ایده‌مز.. روقفه‌لله‌ر پارا بریکدیرمه‌یه باشلادی . ایکی سنه ظرفنده آنجق سکز یوزلیرا جمع ایتدی . بر مدت صوکرا باشقه بریسیله تشریك مساعی ایدرك ، مستقل بر ایشه صاحب اولمق

فرصتی ظهور ایتمشدی . فقط بوتون
مساعیسی عدم موفقیتله نتیجه‌لنمشدی .
چونکه شرکته داخل اولاق ایچون ،
لازم کان سرمایه‌یه مالك دکلدی .

« فله‌وله‌ند » کوچوك بر شهر
اولدیغندن ، هر کس یکدیکریله
پك چابوق طانیشه‌بیلیوردی . روقفه‌لله‌رك
احباسی آراسنده کندندن اون یاش
دها بویوك میسترقلارق اسمنده بر انکلیز
واردی . قلارق ، روقفه‌لله‌ره اورتاقلق
تکلیف ایتدی . قلارق سرمایه اولارق
بیك دولار وضع ایده‌رك ، روقفه‌للرك
عینی مقدارده بر سرمایه قویماسنده
اصرار ایدییوردی . روقفه‌لله‌ر بومهم
فرصتی قایب ایتمك ایسته‌مه‌دیکی ایچون ،
باباسنه مراجعت ایتدی . پدری بر آز
تردددن صوکرا ، آرزو ایتدیکی مبلغی
تدارك ایده‌بیله‌جکنی بیلدیردی . ذاتاً
روقفه‌لله‌رك باباسی ، ایکی اوغلنه‌ده
یکرمی یاشلرینه کلنجه بیکر دولار
ویرمه‌یه قرار ویرمش اولدیغنی اولجه
آکلاتمشدی . کنج روقفه‌لله‌ر باباسندن
بیك دولار ایسته‌دیکی زمان آنجق
اون دوقوز یاشنده بولونیوردی .
باباسی بر سنه اول آلنان پارا ایچون ،
اوغلندن یوزده اون فائض آلدی .

روقفه‌لله‌ر مؤسسه‌سی :

قلارق و روقفه‌للر مؤسسه‌سی ،
قومیسیونجیاق ایله اشتغال ایده‌ن کوچوك
بر آجنته ایدی . طوپدن ایشلرله مشغول
بولوندقلرندن ، واغون و کمی یوکاری
اوزرینه معامله یاپیورلردی ؛ فقط
مؤسسه‌نك تشکلندن بر آز صوکرا
سرمایه‌لرینك بو مهم و کارلی ایش
تدویره کلمه‌دیکنی آکلادیلر . مؤسسه‌نك
حساب ایشلریله مشغول بولونان روقفه‌لله‌ر
سرمایه‌نك تزییدی ایچون برچاره بولمایه
موفق اولدی . اللی سنه‌دنبری تجارته
استعدادی اولان متشبث کنجلره
اقراضات یاپه‌رق تشجیع وتشویق ایده‌ن
ملی بانقه مدیری میستر « هه‌ندی » یه
مراجعت ایتدی . « هه‌ندی » بو
متشبث کنجلرك ده‌پو مقبوضلرینی
تأمینات عد ایدرك پاراویردی .

بو معامله‌دن بر قاچ سنه صوکرا
روقفه‌لله‌ر ، « هه‌ندی » نك یاپمش
اولدیغنی ایلکه مقابله ایده‌بیلمك فرصتنی
بولمشدر . « هه‌ندی » [اوبیل قومپانی] یه
اشتراك ایتمه‌یی آرزو ایدییوردی .
فقط لازم کان پارادن محرومدی .
روقفه‌لله‌ر ، وقتیله ایلکنی کورمش اولدیغی
بو بانقه مدیرینه ، آرزو ایتدیکی پارایی
اقراض ایتدی .

روقفه‌لله‌رك سیاحتی :

بو شرکتك تشکلندن بر مدت صوکرا ،
روقفه‌لله‌ر شرکته ایش بولمق ایچون ،
سیاحته چیقدی . « اوهایو » و « ایندیانا »
حکومتلرینی باشدن باشه کزدی .

شرکتک ایشلریله علاقه‌دار اوله‌بیله‌جك هر کسله کوروشدی . روقفه‌لله‌ر بو سیاحتندن بحث ایدرکن : « بم وظیفه‌م شرکتمزی تجاری مؤسسه‌لره طانیتمق و شرائطمزی بیلدیرمکدن عبارتدی . بن بو سیاحتمده قطعیاً بر ایش یاپمق ایچون، هیچ بر کیمسه‌یه مراجعت ایتمه‌دم » دیبور . روقفه‌لله‌رك بو سیاحتنك ایلك سنه‌سی ، مؤسسه یاریم میلیون دولار بر کار تأمین ایتمش بولونیوردی. روقفه‌لله‌ر بو موفقیتدن قطعیاً مغرور اولمامشدی. او ، غروره صاپلانه‌رق، دقتسزلك کوستره‌جکندن قورقیور و هر کیجه کندی کندینه : « شمدی موفق اولدك ؛ فقط یاقینده عدم موفقیتله قارشیلاشه‌جقسك . . بر آز کار یاپنجه کندیکی بر تجارمی صاندك ؟ . دقت ایت .. زیرا کاریکی تأمین ایده‌ن ذکا کی ، عقلکی ده قایب ایدرسك .. دقت ایده‌رك یورو » دیه سویله‌نیردی . .

روقفه‌لله‌رك شرکتنه سپارشلر ، امرلر بریاغمور کبی یاغمغه باشلامشدی . فقط سپارشلر فضله‌لاشدقجه، بونلرك اجرا ایدیله‌بیلمسی ده دها فضله بر سرمایه‌یی استلزام ایدییوردی. روقفه‌لله‌ر کونك بر چوق ساعتلرینی، بربانقه‌دن دیکر بانقه‌یه قوشمقلا بانقه‌لردن بیکارجه دولار استقراضلر یاپه‌بیلمکله اولدیرییوردی. روقفه‌لله‌ر ، آرزولری قارشیسنده متردد داورانانلره آچیق سوزی و تکلیفاتنك صاغلاملغی ایله مقابله ایدییور و بو صورتله قارشیسنده کینك ترددینی ازاله‌یه موفق اولیوردی .

روقفه‌لله‌رك بر موفقیتی :

روقفه‌لله‌ر یالکز پارا جرصیله خودکامانه قازانمایه اوغراشان بر آدام اولمادیغنی ، بالعکس ثروتی مناسب فرصتله خیره صرف ایده‌بیلدیکنی اثبات ایچون هر پازار معین بر کلیسایه کیده‌رزدی . ایلك وقعه شودر :

بو کلیسانك اشیاسی ایکی بیك دولاره ترهین ایدلمشدی . بو پارایی تأدیه ایده‌مه‌دکلرندن و سندك مدتی ده ختام بولدیغندن ، داین کلیسا اشیاسی صاتمایه تشبث ایتمشدی . فقط روقفه‌لله‌ر کلیسا اشیالرینك صاتلماماسی خصوصنده بر چاره بولدی . او هر آیندن صوکرا جبیندن، حاصلاتی کلیسا منفعتنه اولمق اوزره ، بر کتاب چیقاروب صاتمایه باشلامشدی . بعضیلرینه رجا ایدرك، و بعضیلرینه اصرار ایده‌رك صاتدیغی بو کتابلرك حاصلاتی هر کسدن عادتا دیلنجیلك ایدرجه‌سنه طوپلادیغی مبلغلر کندیسنك ویردیکی بول اعانه‌لر ، کلیسا اشیاسنك صاتیلماسنه مانع اولمشدی .

غاز استحصالی :

۱۸۶۲ سنه‌سنده انکلتره‌ده غاز استحصالی تجارتك الك مهم و الك کارلی

روقفه‌لله‌ر میینی چوجوقلره هدیه داغتیور .

روقفه‌له‌ر دیکر زنکینلر کبی خسیس دکلدی . قازانجنك قسم کلیسنی خیره صرف ایتمکدن بویوك برذوق حس ایدردی . اکثریا بایرام کونلری کاید اقاپولرنده فقیرچوجوقلره هدیه‌لر توزیع ایده‌رك اونلرك سوینجلرینه اشتراك ایدردی .

بر قسمیدی . روقفه‌لله‌ر و شریکی بر
عز صنفیه خانه‌سی صاتون آله‌رق ،

غاز استحصالنه باشلادیلر . فقط بو
ایشه باشلارکن روقفه‌للر و آرقاداشنه

برشریك دها انضمام ایتمشدی . بو اوچنجی شریك میستر « ساموئه‌ل آندروز»دی . میستر ساموئه‌لك وظیفه‌سی، ابتدائی شكلنده باشقه مواد ایله مخلوط بولونان غازی، « آسید سولفوری = حامض كبریت » واسطه‌سیله تفریق و تصفیه ایتمكدی .

بو شركتك مالی قسمنی روقفه‌لله‌ر اداره ایدییوردی . روقفه‌لله‌ر بوكارلی غازتجارتنه یاواش یاواش هر كسك كیریشه‌جكنی و غاز پیاسه‌سنه حاكم اولمق ایسته‌یه‌جكارینی حس ایتدیكندن ، غاز قویولرینك صاتین آلنماسی ایچون شریكلرندن آوانس آلیوردی .. چوق زمان اورتاقلرینك آوانس ویرمه‌لری ایچون اصرار و جبر ایدییوردی .

١٨٦٥ سنه‌سنده قلارق ، بو تشبثه فضله‌پاراباغلامیه‌جغنی سویلیه‌رك شركتدن چكیلدی . شركت انفساخ ایدنجه ، اینك مالی جهتی‌ده شریكلرك بیننده حل و فصل ایدلدی . یالكز قویولرله غازتصفیه ما كنه‌سی اورته‌ده قالمشدی . بونك‌ده صاتیلوب پارالرینك بینلرنده تقسیمنه ویرلدی . ما كنه و قویولر مزایده‌یه چیقارلدی . ایلك په‌ی بشیوزدولاردی . نهایت ٧٧,٥٠٠ دولاره ما كنه و قویولر روقفه‌لله‌رك اوزرنده قالدی .

روقفه‌لله‌ر میستر آندروز ایله یكی برشركت تأسس ایدرك معامله‌یه باشلادی . روقفه‌لله‌ر بو تاریخدن اعتباراً بوتون مساعیسنی پاراسنی ، ذكاسنی هپ غاز ایشنه حصر ایتدی .

بدایتنده غازدن یاپیلان كار ، حقیقةً پك مهم و بویوكدی . لكن روقفه‌لله‌رك ایلك تخمینی دوغرو چیقمشدی . هر كس غاز ایشنه تشبث ایدنجه ، رقیبلر چوغالمشدی . سنه‌لردنبری باشقه بر تجارت پیشنده قوشانلربیله ایشلرینی براقه‌رق غاز تجارتنه باشلامشلردی . فقط عجله ویریلن بر قرارله ، ایجه محاكمه ایدلمه‌دن یاپیلان بر تشبثله ایشه‌باشلایانلرك بر چوغی اولجه صاتین آلمش اولدقلری قویولری و تصفیه‌ماكنه‌لرینی یكیدن صاتمق مجبوریتنده قالیورلردی. روقفه‌لله‌ر بو صاتیلان قویولرك هپسنی آلیوردی . بو ایش حقیقةً چوق تهلكه‌لیدی ؛ فقط بو تهلكه‌یی روقفه‌لله‌ر قادار تقدیر ایده‌ن كیمسه یوقدی . چونكه بو قویولرده بر كون غازك بیتمك احتمالی موجوددی . غازك دائمی برصورتده كله‌جكنی هیچ كیمسه بیلمیوردی . ایكنجی تهلكه‌ده ، بریانغین ظهور ایتمسیدی . بو تهلكه‌لردن اوچنجیسی واردی كه ، دیكر ایكیسی قادار اهمیتلیدی . هر كون آرتان رقیبلرینك صرف ایتدیكی فعالیت ، روقفه‌لله‌ری هر وقت دوشوندیره‌ن اوچنجی بر تهلكه ایدی . روقفه‌لله‌ر كندیسنك

وشريكينك پاراسنى بو قادار تهلكه‌لى برايشك ايچريسنه آتمش بولونيوردى.

بو دورلرده هنوز غاز استحصالنك برانتظام دائره‌سنده اجرا ايديله بيلمسى ايچون ، قانونده بر مادهٔ مخصوصه بولونميوردى . هر كس ايسته‌ديكى كبى حركت ايديور ، حتى بو ايشى بيلمه‌ين بعضى جاهللر بيله بو تجارتده كار كوره‌رك آتيليورلر . و بالطبع نتيجه‌ده قارغشه‌لقلر اوليوردى . بو قارغشه‌لقلر ، يالكز ارباب تجارت آراسنده قالميور ، تأثيرلرينى دها ايلريلره كوتوريوردى . خلق دائما غازى يوكسك فيأتله تدارك ايده بيليوردى .

روقفه‌للەر زنكينلك عرفه‌سنده

غاز تجارتى پك مهم كار تأمين ايتديكندن وهر كسده بو تجارتله مشغول بولونديغندن ، پياسه‌ده آرزو ايديلن مقداردن پك فضله غاز بولونمايه باشلامشدى . بالطبع مالك فضله لغى ، فيأتنك دوشمه‌سنى انتاج ايتمشدى . فيأتلرده‌كى بو تنزل ، بر چوق كوچوك غاز شركتلرينك افلاسنه سببيت ويردى . روقفه‌للەرده بويله بر نتيجه‌يى تخمين ايتمشدى . روقفه‌للەر ، درحال اولجه تصور ايتمش اولديغى پلانك تطبيقاتنه باشلادى . اونك پلانى غازك فضله رواج بولماسيدى . او ، موفقيتى آنجق بو نقطه‌ده بوليوردى . او ، يالكز آمريقا پياسه‌سنه دكل ، آوروپايه‌ده اوجوز فيأتله غاز سوق ايتمه‌يى دوشونيوردى . روقفه‌للەر بو تجارته باشلاديغى كوندن اعتباراً غاز فيأتندن زياده ، غازك قونولديغى فيچيلرك پك فضله‌يه مال اولديغنى دوشونيور ، بوكا بر چاره بولمايه چاليشيوردى . فيچى مصارفنه نهايت ويره‌جك بر چاره بولدى . . غازلرك بورولر واسطه‌سيله نقل اولونماسنى تأمين ايتدى .

١٨٦٧ تاريخنده روقفه‌للر ، ميستر آندرو ، قلاغله‌ر و ميستر هاركنه‌سى ، اوزمان صاتيلغه چيقاريلان بر چوق غاز منبعلرينى ، قويولرينى و تصفيه ماكنه‌لرينى صاتين آلديلر . بونلرك آراسنده روقفه‌للەرك برادرينك اوزون زمان موفقيتله ايشله‌تمش اولديغى بر غاز قويوسى و تصفيه ماكنه‌لرى‌ده موجوددى .

ستاندارد اويل قومپانيه‌سى :

روقفه‌للەر آرتق بر ميليون دولار سرمايه ايله « ستاندارد اويل » قومپانيه‌سنى تشكيل ايتمشدى . بو شركتك تشكلنده يالكز روقفه‌للەرك دكل ، « قلاغله‌ر » كده بويوك خدمتلرى اولمشدر . چونكه « قلاغله‌ر » روقفه‌للەرده بولونمايان بعضى مزايايه صاحبدى . بر مدت شركت يالكز يكى غاز منبعلرى صاتين آلمق و يكيدن تصفيه‌خانه‌لر وجوده كتيرمكله مشغول اولدى .

آليم صاتيم مقاوله‌لريني قلاغله‌ر ترتيب ايدردى . بو مقاوله‌لر غاز تجارتنك تحولاتندن قطعياً متأثر اوليه‌جق بر شكلده تنظيم ايديليوردى . پياسه‌ده‌كى تحول ، شركته قطعياً ضرر ايراث ايتميوردى . قلاغله‌ر صاتين آلدقلرى تصفيه خانه‌لرك ييقديرلماسنه و يكيدن صوك شكللره كوره انشا اولونماسنه طرفدار بولونيور و بو فكرنده اصرار ايديوردى . ديكر منبع صاحبلرى ، منبعلرك اوزرينه اهميتسز ، آغاچدن ياپيلماز بر تصفيه خانه ياپديريورلردى . قلاغله‌ر ، بو اصولى تماماً قالديردى . چونكه بونلر منبعلرك قورويه‌جقلريني نظر اعتباره آله‌رق فضله صرفياته لزوم كورميورلردى . حال بوكه قلاغله‌ر منبعلر قورومیه‌جقمش كبى حركت ايديور و تصفيه خانه‌لرى او شكلده انشا ايتديريوردى . بونلرك بعضيلرى قورودى فقط ديكرلرى متمادياً آقديغندن ، شركتك وضعيت ماليه‌سنه قطعياً ضرر ويرمه‌دى . روقفه‌لله‌رك دهاسى ، قلاغله‌رك اهتمامى سايه‌سنده « ستاندارد غاز شركتى » رقيبلريني مغلوب ايتدى و بوكونكى واسع تشكيلات ميدانه چيقدى .

١٨٩٩ سنه‌سنه دوغرو روقفه‌لله‌ر دنيانك اك زنكين آدامى اولمشدى . او دورلرده روقفه‌لله‌رك ثروتى ٦٤،٠٠٠،٠٠٠ انكليز ليراسيدى . اوزمان دقيقه‌ده بش انكليز ليراسى قازانديغى حساب ايديلن روقفه‌لله‌رك ثروتى كون كچدكجه تزايد ايديوردى . بو ثروت معظم بر چيغ ييغينى كبى دنيا اوزرنده يووارلاندقجه حجم و اهميتنى آرتديريوردى .

روقفه‌لله‌ر ناصل بر آدامدى ؟

روقفه‌لله‌ر هيچ بر زمان زنكين اولمق فكريني تعقيب ايتمه‌دى . . يعنى منحصراً ثروت ياپمق آرزوسى ، اونك ايچون بر احتراص شكلنه كيرمه‌دى . « تكميل وقتنى پارايه حصر ايده‌ن ، جمع ايتمكله اوغراشان بر آدامك حالندن دها آجينه واردر ؟ » ديه‌ن روقفه‌لله‌ردر . روقفه‌لله‌ر مالى وضعيتى صاغلاملاشديردقدن صوكرا ، اك بويوك ذوقى باغچه‌سنى تنظيم ايتمك و كوزه‌ل منظره‌لى يرلرده اوطورمقدى .

روقفه‌لله‌ر كنجلره شو توصيه‌ده بولونمقده‌در : « تجارتى ، منتظم و طبيعى بر شكلده دوام ايتديركز . بردنبره بويوك كار تأمينه تشبث ايتمه‌يكز . . »

ستاندارد غاز شركتنك غازلريني نقل ايده‌بيلمك ايچون بويوك كميلره احتياج حاصل اولمشدى . روقفه‌لله‌ر ، رقيب شركتك رئيسى بولونان « غايته‌ر » ك بو كبى كميلرى انشا ايتمك خصوصنده بويوك بر اختصاص صاحبى اولديغنى بيليوردى . همان ميستر غايته‌رى‌يى چاغيرتدى . و كنديسنه عائد كميلرك ياپيلماسنى تكليف ايتدى . غايته‌ر ،

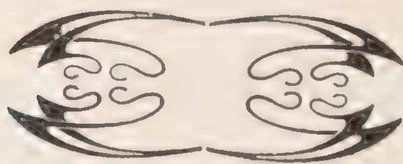
رقیب شرکتك رئیس اولدیغندن ، روقفه‌لله‌رك آرزوسنی یاپه‌میه‌جغنی سویله‌دی. روقفه‌لله‌ر جواباً: «عزیزم . بن بو کمیلری ناصل اولسه یاپدیراجغم. سن یاپمازسه‌ك . باشقه بری یاپه‌جقدر. باری باشقه‌سنك آله‌جغی پارایی سن قازان دیمشدی . میستر غایته‌ر ، روقفه‌لله‌رك سوزینك نه قادار دوغرو اولدیغنی آکلایه‌رق ، روقفه‌لله‌رك آرزوسنی یاپدی .

روقفه‌لله‌ر آلتمش بر یاشنه کلدیکی زمان ، هر ایشدن النی چکوب ، آلایشسز و بسیط بر حیات یاشامایه باشلادی. ١٩٢١ سنه‌سنده روقفه‌لله‌رك ثروتی حساب اولوندی . بو قطعی بر حسابدی . روقفه‌لله‌رك ثروتی ٤٧٠،٠٠٠،٠٠٠ انکلیز لیراسی اوله‌رق تثبیت ایدلمشدی . روقفه‌لله‌ر ثروتندن ١٠٠،٠٠٠،٠٠٠ انکلیز تفریق ایده‌رك ، انسانی مؤسسه‌لره حصر ایتدی . شیقاغو دارالفنونی انشا و اداره ایده‌جك پاره‌یی ویردی. آیریجه نویورقده تدقیقات طبیه‌ده بولونه‌جق بر مؤسسه انشا وتجهیز ایتدی.

١٩١٠ سنه‌سنده روقفه‌لله‌ر (روقفه‌لله‌ر فاووسناه‌شه‌ن) یعنی دیکر بویوك روقفه‌لله‌ر مؤسسه‌سنی تأسیس ایتمك ایچون مساعی استحصال ایتدی . مؤسسه‌نك مقصد تشکلی و غایه‌سی شو ایدی: «انسانلر آراسنده رفاهی تأمین ، مدنیتنك تعمیمنه خدمت، عرفانك هر کسه تشمیلنه غیرت ایتمکدی.

١٩٢٣ سنه‌سنده روقفه‌لله‌ر تأمین ایتدیکی کاری چوجوقلرینه ترك ایتدی.

فی الحقیقه (ستاندارد) شرکتی تأسس ایدنجه‌یه‌قادار بر چوق کوچوك ثروتلر باتمش و افلاس نتیجه‌سنده آز سرمایه‌لی بر چوق تاجرلر سفالته محکوم و انتحاره مجبور اولمشدیلر . بو معظم سرمایه‌لی شرکتك تملنده بوتون بویوك سرمایه‌لرده اولدیغی وجهله بر آزده انسان کمیکی و معصوم قانی واردر . فقط روقفه‌لله‌رك خیرکارلغی و انسانی مقصدلر اوغرنده کی فدا کارلغی (ستاندارد) ك ظلمنی تلافی ایده‌ن بر عامل اولارق قبول ایدیلیر .

معمار سنان

رسملی غزته ناشری

۷ مجموعه
غروشدر

بویوك آداملر سریسی

جلد : ۱
فورمه : ۱۹

بويوك آداملر سلسله‌سی

ابراهيم علاء الدين بگك رياستى آلتنده گزيده بر هيئت علميه
طرفندن وجوده گتيرلمشدر .

معمار سنان

رسملی غزته
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
١٩٢٧

معظّم تورك كتله‌لری كبی بویوك
شهرلریمزی سوسله‌ین قبه‌لرك
و مناره‌لرك الك نفیسلری معمار
سنانك اثرلریدر. سنانه تجبر ایتمش
آثاریله ابدیته پیوسته اولایه برشاعر
عد اولونه‌بیلیر. تورك دهاسنی
بو قادار قدرتله تمثیل ایتمك، تورك
مدنیتنی جهانه قارشی بو درجه
صلاحیتله مدافعه ایلمك باشقه
هیچ كیمسه‌یه نصیب اولمادی. بونده
دورت عصر اول دوغوب همانه
بر عصر قادار معمر اوله‌رق ده‌صوكرا
ابدیته انتقال ایدن بو معمار سنانه؛
استانبوله، ادرنه‌یه و توركیه‌نك داها
بر چوق شهرلرینه سكسانی متجاوز
جامع، دورتیوز قادار مسجد اهدا
ایتمش و بونلردن باشقه صاییلامایه‌جق
درجه‌ده مبذول كوپری، چشمه،
تكیه الخ انشا ایلمشدر. سنانه كرك
اثرلرینك نفاستنده و مبذولیتنده،
كرك چوق یاشامش اولماسنده
دولایی حیاتنده (قوجه سنان)
عنوانیله یادوتكریم اولنوردی.
قوجه سنانی مؤبداً تكریم ایتمك
تورك كنجلكی و تورك خلقی ایچون
بر وجیبه، بر وطن بورجیدر.

معمار سنانك لايموت آثارندن : سليمانيه جامعى

سنانك نامنى عصرلردن عصرلره انتقال ايتديرەن بو مشهور اثرى استانبولك اك محتشم معابدندن معدودر . سنانك مزارى ده بو جامعك باغچەسندەكى تربەدەدر .

معمار سنان

معمار سنانك حياتى :

قوجه سنان ؛ ٩ رجب ٨٩٥ تاريخ هجريسنه تصادف ايدەن ١٤٩١ سنهٔ ميلاديەسى مايسنده دوغمش ، ١٣ جمادى الاول ٩٩٦ هجرى سنه سنه مصادف اولان ١٥٨٨ ميلادى ييلنك ٣ نيسان كوننده وفات ايتمشدر . شو حسابه كوره تمام ٩٨ سنه يعنى بر عصره ياقين بر مدت معمر اولمش ديمكدر .

تورك تربيه سيله يتيشن و تورك هيئت اجتماعيەسى آراسنده اونك دهاسنى تمثيل ايدەن سنانك عائلەسى ، محل ولادتى ، نسبى حقندەكى روايتلر مختلفدر . رسماً اسمى (سنان بن عبدالمنان) اولديغنه كوره باباسنك اسمى عبدالمنان اولماسى خاطره كلير . فقط اسكيدن خرستيان اولارق دوغوب ده بالآخره اهتدا ايدەن و تورك اه شن چوجوقلرك بابالرى ده بو نوع اسملرله توسيم اولنوردى . معمار سنانك ده بو صورتله بر مسلمان بابايه اضافت ايديلمش اولماسى ممكندر . بعضيلرى سنانك اصلاً (آوستريالى)

اولوب باباسیله برلکده تورکیه‌یه مهاجرت ایتمش بولندیغنی ، بعضیلری ده نسلاً (آرناوود) اولدیغنی سویلرلر. کذلك قیصریلی (خرستو) اسمنده بر رومك اوغلی اولدیغنی ده قوتله روایت ایده‌نلر واردر . بو صوکنجی روایت شیمدی‌یه قادار ألده ایدیلن تاریخی وثیقه‌لره کوره حقیقتده داها یاقین عد ایدیلیور . اسکی یکیچری اوجاغی تورك تابعیتنده بولونان خرستیان چوجوقلرندن دوشیرمه صورتیله تشکیل اولنور و چوجوقلر تورك ومسلمان تربیه‌سی آلدقدن صوکره دولتك مختلف مناصبنی احراز ایده‌رلردی . هر بویوك آدام ایچنده یاشادیغی هیئت اجتماعیه‌نك ضروری بر محصولی و اونك ممثلی اولاجغنه کوره او بویوك آداملرك اصلاً مسلمان و خرستیان اولماسی مساویدر . یعنی بعضی ارباب تعصبك فکرینه اویارق معمار سنانك نسلاً خرستیان اولماسی احتمالنی شدتله رد ایتمکه لزوم کورمیورز . قالدی که سنانك قیصریلی دوشیرمه چوجوقلرندن بری اولدیغی حقنده‌کی احتمال خیلی قوتلی بولوندیغنه کوره باشقه بر نقطهٔ نظری ده خاطرلاتمق ایسته‌رز . او ده شودر: بوکون اولدیغی کبی حتی بوکونکندن داها فضله اولارق دورت یوز سنه اول آناطولینك کوبکنده قیصریده یاشایان خرستیانلرده تورك ایدیلر . معمار سنانك خرستیان تورکلردن اولماسی احتمالی قوتلی کورونیور . مع مافیه باباسنك مذهبی نه اولورسه اولسون سنانك تربیه‌سی ، عرفانی ، تحصیلی ، لسانی ، چراقلغی ، قالفالغی و نهایت اوسته‌لغی یعنی تکمیل تفرعاتیله حرثی تورکدر . دیننك ده قویو بر مسلمان اولدیغنه وجوده کتیردیکی معابد شهادت ایده‌ر. بالذات کندی آثارندن بحث ایده‌ن (تذکرة الابنیه) اسمنده‌کی رساله‌سی ده قدیم حرثی تورکك نه قوتلی بر ممثلی اولدیغنی کوسته‌ریر . خلاصه بویوك معمارك اصلاً آوستریالی اولماسی احتمالی ضعیف ، آرناوود اولماسی احتمالی ده همان غیر وارددر . باباسنك و یا بویوك باباسنك خرستیان اولماسی ممکن ، فقط حرثاً اولدیغی کبی نسلاً ده تورك اولدیغی قطعیته یاقین بر صورتده ثابتدر دینه بیلیر.

سنان نه اصل یتیشدی؟

معمار سنان چوجوقلغنی و کنجلکنك بر قسمنی قیصریده کچیرمشدرکه اوراده مرانغوز چراقلغیله مشغول اولدیغی مرویدر . بو زمان یاووز سلطان سلیمك دورهٔ سلطنتنه تصادف ایده‌ر. او زمانه قادار ده‌وشیرمه چوجوقلری یالکز روم ایلیده‌کی ایالتلردن آلنیرکن برنجی سلیم بو قاعده‌نك آناطولی‌یه ده تشمیلنی امر ایتمشدی . قیصریدن کان ایلك ده‌وشیرمه قافله‌سی آراسنده سنان ده

واردی. استانبوله کلنجه آت میداننده کی
سرایه ویریلمش و مملکتنده مرانغوز
چراقلغی یاپدیغی ایچون سرایده انشاآت
ایشلریله مشغول اولمشدر. سلطان سلیم
شاه اسماعیل ایله چارپیشمق اوزره
چالدیران محاربه سنه کیتدیکی زمان
اوردوسنده یکیچری صفتیله سنان ده
بولونیوردی. معمار سنان کندی
اثرنده کی افاده سنه کوره بو سفر
اثناسنده معماری انشاآت اعتباریله
بر چوق اثرلر کوره رك استفاده
ایتمشدر. فی الحقیقه اوردونك وهکذارینه
تصادف ایدن سیواس، آماسیه،
ارضروم و تبریز کبی آز چوق
نفیس اثرلری احتوا ایدن شهرلری
کزمشدی. اثرنده بو استفاده سنی
شو یولده آکلاتیور: «هر کنکرهٔ
ایواندن بر کوشه وهر زاویهٔ ویراندن
بر توشه پیدا ایدوب ینه شهر استانبوله
کلوب خدمت اعیان زمانه مشغول
اولوب قپویه چیقدم.»

قپویه چیقمق تعبیری اوزمان عجمی
اوغلانلقدن اصل یکیچریلکه ارتقا
ایتمك دیمکدی. بو تاریخلرده سنان
تخمیناً ٢٥ یاشلرنده بر دلیقانلی ایدی.
بونی متعاقب آتلی سکبان صنفنه کچدی.
معمار سنانك بو ترقیسنه انشاآت
ایشلرنده اوردویه خدمتلر ایفاسنه
باشلاماسی سبب کوستره بیلیر. چونکه
بو صورتله طانیلمامش اولسه یدی
بالآخره بویوك سفرلرده انشاآت ایچون
اوکا مراجعت البته خاطره کلمزدی.
معمار سنان تقریباً ٣٦ یاشلرنده ایکن
(یایاباشی) و بر آز صوکره ده (زنبرکجی)
نصب اولوندی.

سنانك اشتهارینه وردو ایچنده
انجاب ایدن انشاآتده یارارلق کوستره-
مه سی سبب اولمشدر. وان قلعه سنك
محاصره سنده وزیر اعظم لطفی پاشا
قارشی ساحلده بولونان ایران اوردوسی
حقنده معلومات آلمق اوزره کولك
قایقله کچیلمه سنی آرزو ایتمش ایسه ده
الده قاییق بولونمادیغندن قاییق انشاسنه
احتیاج کورولمشدی. انشاآتده کی
وقوفنی بیلن اردوارکانندن و امرادن
ازمیتلی یدی بلا محمود بك سنانی وزیره
تقدیم ایتمش و سنان ده (قارچکان)
اورمانلرندن کراسته تدارك ایده رك
افرادن انتخاب ایتدیکی آرقاداشلریله
قاییقلری انشا و تجهیز ایله مش و وزیرك
ایکنجی بر امریله ده قارشی ساحله
کچه رك ایرانلیلرله مصادمه ایله عهده سنه
مترتب وظیفه یی ایفا ایله مشدر.

ایشته بو حادثه سنانك اوردو ایچنده کی
بوسبوتون طانینماسنه و انشاآت خصو-
صنده کی مهارتنك تقدیر ایدیلمه سنه باعثدر.
بلکه بویله وسیله اولماسه یدی سنانك
دهاسی کشف ایدیله مز و تورك مدنیتی
بویله بر داهیدن محروم قالیردی.

معمار سنانك وجوده كتیردیكی جامعلردن : شهزاده جامعی

سنانك استادی :

معمار سنان اثرنده استادینی یاد ایدر . ارباب تدقیقك روایتنه كوره معمار سنانه استادلق ایدن ذات تورك معماریسنك شایان افتخار استادلرندن اولان (معمار خیرالدین) در . معمار خیرالدین ادرنه ده طونجه ساحلنده كی بایزید جامعیله استانبولده كی بایزید جامعنك معماریدر . دورت دیوار اوستنه بیوك بر قبه انشاسی اصولنی اك دفعه تطبیق ایدن معمار خیرالدین معماریمزك اك بیوك قدرتلی استادلرندن عد اولونمقده در .

سنان ناصل باش معمار اولدی ؟

معمار سنان وان سفرندن عودت ایتدیكی زمان اللی یاشلرنده قادار واردی . اوردوده كی یارارلقلرندن دولایی (خاصكی) رتبه سیله تلطیف اولونمشدی . اوزمان خاصكیلرك مدار معیشت اولان بر تیمارلری واردی . سنان بو توجیهدن پك ممنون قالمش وسیوری تپه لی بورما صاریقلی خاصكی

سرپوشنی وفاتنه قادار یعنی یاریم عصر مدتله باشندن چیقارمامشدر . ایشته بو محبتك بر نشانه سی اولارق صندوقه سنك باش طرفنده کی ستونك بالاسنه ده بو سرپوشك مرمر مجسمی قونولمش و یکیچری اوجاغنك الغاسنده هر طرفك مزار طاشلرنده یکیچری سرپوشلری قیریله رق محو ایدلدیکی حالده سنانك سرپوشنه دوقونیلمامشدر .

سنان ، قانونی سلطان سلیمانك ده محاربانته اشتراك ایتمشدی . بو سفرلردن برنده پادشاه ایله بالذات طانیشمایه وسیله اولان بر فرصت ظهور ایتدی . (بغدان) سفرنده ایکن (پروت) نهری اوزرینه قورولاجق کوپرینك انشاسی ایجاب ایتمشدی . موقع باطاقلق و چامورلی اولدیغندن باشقه معمارلرك قوردقلری کوپریلر اردونك اثقالنه تحمل ایده میه رك ییقیلیوردی . لطفی پاشا بونك اوزرینه سلطان سلیمانه معمار سناندن بحث ایتدی : « کوپری بنا اولماسی سنان صو باشی دیدیلن قوللکزك قدر و اعتباریله اولور . خاصکی بنده کزدر . امرایله یك بولداشلریله مقید اولسونلر . غایت استاد جهان و معمارکاردانلدر . » دیدی . بو توصیه و توسط اوزرینه معمارسنان پاشانی پادشاهك حضورنده محجوب دوشورمه مك و سلطانك بالذات توجهنی قازانمق غیرتیله اون اوچ کون ظرفنده (دینیه ستر) ایله طونه نك آراسندن چوب طونه یه منصب اولان قارا چامورلی ، جوشقون (پروت) نهری اوزرینه مکمل بر کوپری قوردی و صنعتدن آکلایان هر کس حیرت ایتدی . وان کولی وقعه سیله وزرا ایله طانیشان سنان بو کوپری حادثه سی مناسبتیله ده پادشاهله مناسبت قازانمش اولیوردی . بالآخره (معمار خاصه) لغه تعیین ایدلمه سنه سبب اولان تصادف بودر .

سنان ایران ایچرلرینه ، روسیه داخلنه واقع اولان سفرلرندن ماعدا اوردو ایله بحر سفید آدالرینی ، یونانستان و ایتالیا ساحللرینی ده زیارت ایتمشدر . شبهه یوق که دهاسنك انکشافنه بوتون او افقلرده کوردیکی متنوع و زنکین آثار معماریه نك تتبعی اجرای تأثیر ایتمشدر .

معمار سنانك یتیشمه سنه و بوقادار مبذول اثر براقاسنه محیطنك و زماننك ده تأثیری بویوکدر . چونکه قانونی دوری عثمانلی تورکلرینك ظفردن ظفره قوشدیغی و خزینه نك انواع غنائم ایله اولدیغی بر دور ایدی . کرك پادشاه کرك وزرا خزینه لرینه دولوب طاشان بو ثروتی جامع ، سبیل ، شادروان ، مدرسه ، مکتب ، کروانسرای ، چارشو الخ کبی انشاآت ایله تنبیته امکان بولیورلردی . معمارسنان آلته

معمار سناننك محتشم آثارندن: ادرنه‌ده سلطان سليم جامعی

ادرنه‌ده‌كی سلطان سليم جامعنك درونی

قوجه سنانك آثارندن : اسکدارده مهرماه جامعی

ویریلن نهایتسز ثروتله ایسته‌دیکی مالزمه‌یی بولیور و آرزو ایتدیکی آداملری سچه‌رك مختلف ایشلر ایچون آییروب یتیشدیره‌بیلیوردی .

سلیمان زماننده باش معمار اولان (عجم عیسی) وفات ایدنجه اونك یرینه سنانی خاطرلادیلر . او اثناده صدراعظم آیاس پاشا وفات ایتمشدی . اونك ایوبده‌کی تربه‌سنك انشاسی لازم کلیوردی . کرك بو ایش ایچون ، کرك معمار خاصه‌لق ایچون بر نامزد تحری اولنورکن سنانی دائما حمایه ایتمش اولان لطفی پاشا : « معمار خاصکی اولان سنان صوباشی اولمق کرکدر . بو کاره قادر

کمسنه‌در » دیدی . بو کیفیت درکاه
عالیده حسن قبوله مظهر اولارق خاصکی
سنانه تبلیغ و استفسار ایدیلمه‌سی
مافوقی اولان یکیچری آغاسنه حواله
ایدیلدی . آغا سنانه «پاشاحضرتلری
سنی معمار ایلمه‌کی مقرر ایتدی .
یانکده جائزمیدر . دکل ایسه برینی
تدارک ایله!» دیدی . سنان‌ده بونك
اوزرینه معمار خاصه‌لق مقامنی احراز
ایتدی . سنانك بومسنددن نه قادار
ممنون اولدیغی (تذکرة الابنیه) اسمنده‌کی
اثرینه یازدیغی شو سطرلردن پك اعلی
آکلاشیلیر : « اول تاریخده - هجری
۹۴۵ تاریخنده اولاجق - بوحقیری
مستحق کوروب سر معماران درکاه
عالی ایله‌دیلر . بعون الله الملك المتعال
بو زمانه کلینجه خدمت پادشاهی‌یه
اشتغال کوستروب نیجه منظور اهل
هنر اولاجق بنالر بنیاد ایلمه‌مك نصیب
اولدی . الخ ...»

اوزمانلر معمارخاصه‌لق بویوك بر
مقامدی . بالخاصه پادشاهلرك و وزیرلرك
متمادیاً بیکلرجه ، یوز بیکلرجه لیرا صرف
ایده‌رك جامع ، مسجد ، سبیل کوپری الخ ..
کبی لایعد اثرلر پایدار بیلدکلری
بو بیللرده دولت خدمتنده بر چوق
معمارلر بولونیور و آرالرنده تخمین
ایدیلمه‌میه‌جك درجه‌ده شدتلی رقابتلر
جریان ایدیبوردی . بو رقابتلره وسرایك
کونا کون انتریقه‌لرینه رغماً معمار
خاصه‌لق مقامنده عمرینك صوکنه قادار
قالا بیلمك آنجق سنان کبی استادلغی بوتون
امثالنه تصدیق ایتدیرمش برداهینك کاری
اولابیلیردی . مع‌مافیه سنان معماریده‌کی
مهارتی قادار عمومی ایشلرده ذکایه
و اداره قابلیتنه مالك بر آدامدی .
چونکه عینی آی ظرفنده استانبولك
بش آلتی یرنده معظم اثرلر انشاسیله
مشغول ایکن یوزلرجه اوسته‌یه و اون
بیکلرجه عمله‌یه قوماندا ایتمك و هپسنك
پلانلرینی احضار و مساعیسنه نظارت
ایتمك چوق جوال بر ذکایه و یوکسك
بر اداره قدرتنه متوقفدر . سنان بر
قاچ دفعه پادشاهك غضبنه اوغرامشسه‌ده
نه باشنی ، نه ده موقعنی تهلکه‌یه صوقادن
ایشدن قورتولمشدر . اونك حامیلری
و تقدیرکارلری آراسنده قانونینك کوز
ببکی اولان خرم سلطان‌ده واردی .
احتمال که برقاچ دفعه غضبه اوغراماسندن
خلاصنده بو قادینك‌ده توسطی مؤثر
اولمشدی .

معمار سنانك خصوصیتی :

سنانك خصوصی حیاتنده‌کی مزاج
و اخلاقی‌ده اثرلرنده‌کی قدرتی کبی ممیز
و یوکسکدی . ادرنه‌ده‌دوستی سرای
عتیق کتخداسی عبدالله آغانك روایتنه
نظراً متین الطبع ، فقرا پرور ، کذب
ودریادن متنفر و صوك درجه‌ده جومرد
ایمش . (تذکرة البیان) مقدمه‌سنده
مرحوم سنانك نه قادار سخی بر

چینی تزییناتیله مشهور اولان رستم پاشا جامعی

آدام اولدیغنه دائر شو دلیل ذکر اولونمقده‌در : « هر کیجه قوناغنده یکرمیدن اللی‌یه قادار مسافر اکسیك اولماماسی ملابسه‌سیله وفاتنده دفترقسامی کندوسنك اشغال ایلدیکی موقعه وقاز اندیغی فوق‌العاده شهرته کوره بیاغی بوم بوش دینه‌جك بر حالده کورولمشدر . یالکز بورجی چیقمامشدر .

سنان چوق موفقیتلی و مسعود و بر عصره پیوسته اولان بر عمر سورمشدر . یالکز ایکی دفعه تأهل ایتدیکی حالده اولاد صاحبی اولمق مظهریتندن محروم قالمشدر . آقسرایده

خورخور چشمه‌سی جوارنده اقامت ایده‌رمش . آغا قاپوسی قارشیسنده یعنی سلیمانیه‌نك دوکمه‌جیلر چارشیسی باشنده بر مسجد ، مکتب ، سبیل و بونلرك آراسنده الیوم موجود اولان تربه‌سنی انشا ایتدیرمش اولدیغنه کوره حیاتنك صوك دملرینی او جوارده کچیرمش اولدیغی آکلاشیلیور . کذلك خرقهٔ شریف جوارنده قاضی چشمه‌سنده‌ده (معمار آغامسجدی) نامیله معروف و فاتح یانغیننده یانان ایکنجی برمسجد داها انشا ایتدیرمشدر . اسکیدن خلق آراسنده‌کی اکابر

و معتبران مسجدلری دائما أولرینه یاقین
یرلرده انشا ایتدیردکارینه کوره معمار
سنانك بر زمانلر بورادهده اقامت
ایتمش اولماسی ملحوظدر . فی الحقیقه
بر عصرلق اوزون عمری ایچنده
سنانك بر قاچ اقامتکاه دکیشدیرمش
اولماسی استبعاد ایدیله‌جك بر کیفیت
دکلدر .

معمار سنانك آثاری :

معمار سنان بالذات کندی اثرلرندن
بحث ایدرکن استانبولده‌کی شهزاده
جامعنی یاپدیغی صره‌ده چراق ،
سلیمانیه‌یی انشا ایدرکن قالفه اولدیغی
فقط ادرنه‌ده‌کی سلیمیه جامعنی ابداع
ایدرکن اوسته بولوندیغنی سویله‌مشدر
دیرلر . بو سوز کندی کتابنده یوقدر.
یکنظرده سلیمانیه، شهزاده جامعندن
داها محتشم ادرنه‌ده‌کی سلیمیه ایسه
سلیمانیه‌دن داها ظریف کورونورسه‌ده
آرالرنده جدی بر مقایسه یاپمق آنجق
استاد معمارلره عائد بر مسئله‌در .
معمار سنانك اثرلرنده‌کی خصوصیت
و کوزه‌للك بویوکلکه ، کوچوکلکه
باقمیور . عمان هپسنك بر بدیعهٔ صنعت
اولدیغنده شبهه یوقدر. یالکز ادرنه‌ده‌کی
سلیمیه‌یی انشا ایدرکن چوق اعتنا
کوستردیکی حس اولنور . مناره‌لرك
ظرافت و تناسبی و جامعله برلکده
حصوله کتیردکاری آهنك ، داخلك
و بالخاصه محرابك مرمر اویمالری ،
قبه‌نك بالخاصه جسیم اولارق یاپیلماسنده‌کی
التزام قوجه سنانك بو خصوصده
آیری بر اعتنا کوستردیکنی اثبات
ایدر .

ذاتاً بو حقیقتی دوستی شاعر ساعی
مصطفی چلبی‌یه املا ایتدیردیکی (تذکرة
البنیان) ده صراحةً افاده ایدیور .
معمار سنانك کرك سلیمانیه‌یی کرك
سلیمیه‌یی انشا ایدرکن آیاصوفیه ایله
رقابت ایتدیکی و جهان نظرینه آیاصوفیادن
داها محتشم بر معبد میدانه قویمق ایسته‌دیکی
آشکاردر و شبهه‌سزکه بونده تماميله
موفق اولمشدر . چونکه ادرنه‌ده‌کی
سلیمیه‌نك افقدن کورونیشی بیله انسانه
دویولماز بر ذوق و حقیقی بر هیجان
ویرر اونك یاننه و آیاصوفیه جامعی
طیبقی چومه‌لمش بر آدامی آندیران
منظره‌سیله چوق چیچمسزدر . معمار
سنان آیاصوفیا قبه‌سندن داها بویوکنی
یاپمایی نه‌دن آرزو ایتمش اولدیغنی شو
صورتله آکلاتیر : « خلق جهان دائرهٔ
امکاندن خارج دیدکارینك بر سببی
آیاصوفیا قبه‌سی کبی دولت اسلامیه‌ده
بنا اولونمامشدر دیو کفرهٔ فجره‌نك معمار
کچینلری مسلمانلره غلبه‌مز واردر
دیرلر ایمش . اولقدر قبه طورغرمق
غایت مشکلدر دیدکلری بو حقیرك قلبنده
قالمشدی . مزبور جامع بناسنده [یعنی
ادرنه سلیمیه‌نك انشاسنده [همت

ایدوب بعون‌الله تعالی اظهار قدرت
ایدوب بو قبه‌نك آیاصوفیا قبه‌سندن
آلتی‌زراع قدین ودرت‌زراع‌درینلکن
زیاده‌أیلدم . »

معمار سنانك حیاتنده دورت یوز
مسجد وسکسان بر جامع انشا ایتدیکنی
سجل‌عثمانی یازییور . کوپری ، سبیل ،
کروانسرای ، تربه ، شادروان ،
خان ، حمام ، مکتب ، صو کمرلری
الخ کبی اثرلرینك عددلری ثابت ومحللری
قطعیاً معلوم بیله دکلدر .

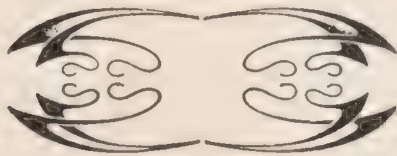
سنان حقنده پك واقفانه تدقیقاتده
بولونان دوقتور رفعت عثمان بك قوجه
سنانك باشلیجه اثرلرینی انشا تاریخلری
صره‌سیله شویله‌جه تثبیت ایدییورکه
بزده بو رساله‌جکده‌کی معلوماتك قسم
اعظمی کبی اوجهتلری ده محترم وقدرشناس
دوقتوردن اقتباس‌ایدییورز : خاصکی
جامعی ٩٤٦ ده شهزاده جامعی ٩٥٠
٩٥٥ ده ، اسکدارده مهرماه جامعی
٩٥٤ ده ، سلیمانیه جامعی ٩٥٩ -
٩٦٤ ده ، لوله‌بورغازده صقوللی محمد
پاشا جامعی ٩٥٦ ده ، سیلوری‌قپوده
ابراهیم پاشا جامعی ٩٥٨ ده ، ایوبده
زال‌محمود پاشاجامعی ٩٥٨ ده ، ادرنه
قاپیده‌مهرماه جامعی ٩٦٠ ده، ایوبده
شاه سلطان جامعی ٩٦٣ ده ، بابا
اسکیده‌جدید علی‌پاشاجامعی ٩٥٦ ده،
چینیلرینك نفاستیله مشهور رستم پاشا
جامعی ٩٦٨ ده ، ادرنه‌ده سلطان
سلیم جامعی ٩٧٦-٩٨٢ ده، قدرغه‌ده
صقوللی محمد پاشا جامعی ٩٧٩ ده ،
قاسم‌پاشاده پیاله پاشا جامعی ٩٨١ ده ،
بشنجی چلبی جامعی ٩٨٢ ده، ادرنه‌ده
دفتردار نوخط مصطفی پاشا جامعی
٩٨٢ ده ، عزب قپوده صقوللی محمد
پاشا جامعی ٩٨٥ ده ، طوپخانه‌ده
قیلیج علی پاشا جامعی ٩٨٨ ده ،
صومه‌ده‌صقوللی محمدپاشاجامعی ٩٨٤ ده،
اسکدارده والدهٔ عتیق جامعی ٩٩٢ ده
انشا اولونمشلردر ، بوتون بو ایریلی
اوفاقلی جامعلرك یانلرنده مدرسه‌لر ،
تربه‌لر ، مکتبلر ، شادروانلر وداها
بر چوق مبانی‌ده بالطبع معمار سنان
طرفندن انشاایدیلمشدی . معمار سنان
بونلردن ماعدا استانبولك مختلف
یرلرنده و بالخاصه ادرنه‌ده بر چوق
شاداثرلرداها ابداع و اهداایتمشدرکه
بو رساله‌نك جمی اونلر حقنده معلومات
ویرمکه مساعد بولونمیور .

سنان تورك معماریسنده بویوك بر
دور آچمشدر دینه‌بیلیر. اونك یتیشدیردیکی
قالفه‌لر بر طرفدن هندستانه ، دیکر
طرفدن آوروپا ایچرلرینه قادار شرق
وغربه تورك معماریسنك نمونه‌لرینی
کوتوردیلر . بونلردن (محمدعیسی)
هندستانه کیتمش واوراده استادندن
آلدیغی فیضی کوسترمش ، معماررمضان
آغاده مجار ایچرلرنده و هرسکده
جامعلر انشا ایتمشدی .

سلیمانیه جامعنك آولوسنده‌كی مزین شادروانی

کورولیورکه معمار سنان حیات آثاریله معظم برموجودیتدر . بز بورساله‌ده اونی کنجلکه و خلقه طانیتمق وتکریم ایتمك بر بورج و بیراقدقلری ایزلرده یورومك ، اونلر کبی چالیشمق منور تورك کنجلکی ایچون بر وظیفه‌در .

حضرت محمد

۷ بچوق غروشدر

بويوك آداملر سريسى

جلد: ۱
نومرو: ۲۰

بیوك آدملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر .

حضرت محمد

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
١٩٢٧

بیلك اوچ یوز شو قدر سنه مقدم
(مكه) ده اخلاقی سقوط ایچنده
بولونان بر محیطده دوغان حضرت
محمد بوتون عربستانی ضلالتدن
قورتاردیغی كبی بشریته توحید واخوت
كبی ایكی جهانشمول اساسه مستند
بر دین تبلیغ ایتمشدی . بوكونه
قادار پایدار اولان بو دینك كرهٔ
ارض اوزرنده اوچ یوز اللی میلیون
سالكی بولونمقده‌در . شیمدی بر
قادار بویوك بر قوت تشكیل ایدن
مسلمانلر استقبالده حاكم كورویورلر.

حضرت محمد

حضرت محمد :

« بوتون عرفان ساحه‌سنده اسملری تاریخك الك محتشم سرلوحه‌لرینی تشکیل ایدن بویوك انسانلر ایچنده حضرت محمد قدر ، بر موضوع تفکر اولمقدن زیاده ، فکرك بر جزء لایتجزاسی اولمغه شایان بر کیمسه یوقدر . بر انسانه عائد فکرلرك واسع بر انتشاره مظهر اولماسی ، صاحبی أولدکدن صوکره فکرلرینك پایدار قالماسی ، عصرلرجه انسانلرك حرکاتنه حاکم اولماسی شبهه‌سز شایان حیرت ایسه‌ده وقوعی نادر بر بر شی دکلدر . فقط بر انسانك حسب و نسبدن باشقه هر خصوصده مجهول ، أمی بر ملت ایچنده یتیشه‌رك تحصیلدن و بوتون منابع مادیه‌دن محروم اولدیغی حالده منحصراً دها قوتیله پت پرستلکی امحا ایتمه‌سی و یوزلرجه قبیله‌یی برلشدیرمه‌سی ، أولدکدن صوکره سالکلرینه شرقك حاکمیتنی ارمغان ایتمه‌سی ، دها شایان حیرت اولمقله برابر ینه تاریخ جهانده یکتا بر حادثه تشکیل ایتمز . عینی آدامك کندیلریله برلکده یاشادیغی انسانلره ؛ کندیلری کبی ییدیکنی ، ایچدیکنی ، اویودیغنی کوره‌ن وطنداشلره پیغمبر اولدیغی قناعتی ویرمه‌سی ، دینك اون اوچ عصر یاشاماسی و متمادیاً انتشار ایتمه‌سی ، نوع بشرك درتده بری اوزرنده اجرای تأثیر ایله قالمایارق اونلره باشقه بر ماهیت ویرمه‌سی ، ینه بو دینك اون اوچ عصره رغماً حیاتیتنی محافظه ایتمه‌سی و معظم بر قوت حالنده یاشاماسی ، اویله بر حادثه‌در که هر دینه سالك انسانلر و بوتون انسال بشر اونی نظر دقته آلمق مجبوریتنده‌در . » [١]

[١] مستر (مه‌ره‌دیت تاونزه‌ند) ك (محمد) عنوانلی اثرندن

حضرت محمد دورنده عربستان و عربلر

حضرت محمدك دورنده عربستان بر برندن آیری قبیله‌لرله مسکون ایدی. عربلر عینی لسانله قونوشدقلرندن آرالرنده وقوع بولان محاربه‌لره رغماً، بر رابطه‌لری واردی. عربستانك حجاز، یمن نجد کبی اقسامی ایچنده حجازك باشلیجه شهرلری مکه، مدینه و طائفدر. (مکه) ك اسکی زمانلردن بری، عربلرك روحانی و دینی مرکزیدر. تاریخك الك اسکی دورلرندن بری عربلر (مکه) ده بولونان و معبد ملی تلقی اولونان کعبه‌یی زیارت ایدرلردی. کعبه‌نك محافظلری حضرت محمدك جد اعلاسی اولان (قصی) ك اولادیدر. او زمانکی عربستانده شایع اولان دین، بت پرستلکدی. عربلر، اللریله یونتدقلری صنملره طاپیندقدن باشقه، هوایه، آیه، ییلدیزلره‌ده پرستش ایدرلردی. یالکز کعبه‌ده ٣٦٠ صنم واردی. عربلرك ایچنده دینسزلرده واردی.

اوزمانك هیئت اجتماعیه‌سی ایسه هر حالکی بر فضیلتی انکشاف ایتدیره جك بر ماهیتده دکلدی. عربلری الك چوق مشغول ایدن شی، داخلی مجادلات ایدی. هر آن، بر قبیله‌نك دیکر قبیله‌یه قارشی حرکته کچمه‌سی محتملدی. عربلر، سورولریله بر یردن بر یره کیده‌رك کوچبه حیات امرار ایدرلر، بر ده صو بولورلر و سورولرینه مرعی کوررلرسه دوه قیلندن اورولو چادیرلرینی اورایه قورارلردی. عربلرك هر قبیله‌سی مستقل بر سیاسی وحدت تشکیل ایدردی. عرب هیئت اجتماعیه‌سنده قادینك موقعی چوق آلچاقدی. قادین، حیوانلرك کوردیکی معامله‌دن فرقلی بر معامله کورمه‌یوردی. بر ارککك آله‌بیله‌جکی قادینلرك حد و حسابی یوقدی. اسیر قادینلر، اجرای فحش ایدرك افندیلرینه پاره قازانیرلردی. اولی قادینلرك، چوجوق کتیرمك ایچین باباجی ارککلرله مناسبتده بولونمالرینه مساعده ایدیلیردی. قادین باباسینك، قوجه‌سنك، یاخود اقرباسنك میراثندن بر حصه آلامازدی. بلکه ترك اولونان میراثك بر جزئی تشکیل ایدردی. اوزمان برده قیزلری دیری دیری کومك عادتی شایعدی. ایچکی، فحش و قمار عربستانده واسع مقیاسده رواج بولمشدی. جهالت، درلو درلو خرافه‌لر توره‌تمشدی.

حضرت محمدك دوغدیغی زمان عربستان بو وضعیتده ایدی.

حضرت محمدك تولدی و کنجلکی:

حضرت محمد میلادك ٥٧٠ سنه‌سنده (مکه) ده تولد ایتمشدر. باباسنك اولجه وفاتی دولاییسیله یتیم دوغان (محمد) ارضاع اولونمق اوزره بادیه‌یه کوندریلمش و (بنی سعد) ه منسوب حلیمه طرفندن

امدير يلمشدى . حضرت محمد آلتى ياشنده ايكن والده سنى ده ضايع ايتمش و دده سى عبدالمطلب طرفندن تربيه اولونمشدى . فقط ايكى سنه صوكره بويوك باباسى ده وفات ايتديكندن عمجه سى (ابوطالب) ك حمايه سنه كچمشدى . حضرت محمد اون ايكى ياشنه كلديكى زمان براى تجارت سوريه يه كيتمش ، يولده راهب (بحيرا) يه تصادف ايتمش حرام آيلرده وقوع بولان (فجار) غزوه سنه اشتراك ايتمشدى . دها صوكره (محمد) مستبدلره و متغلبه يه قارشى ضعيفلرك حقوقى مدافعه يى استهداف ايدن (حلف الفضول) عنوانلى جمعيتك تأسيسنه چاليشمش و ينه بو صيراده كعبه نك تعميرى اثناسنده حجراسودى يرينه قويمق مسئله سنده وقوع بولان نزاعى بر طرف ايده رك حجرى بر يايغينك اوزرينه قويمش ، بوتون عرب رؤساسنك حجرى طاشيمق شرفنه نائل اولماسنى تأمين ايتمشدى .

محمد بو دورده زنكين بر دول اولان خديجه نك تجارت ايشلريله مشغول اولمش ، كوستر ديكى استقامت وموفقيت نتيجه سنده خديجه نك محبتنى قازانه رق اونكله ئه وله نمشدى . بو ازدواج ايله معيشت قايغولرندن قورتولان محمد مراقبه و تفكر ايچنده كچن ، كنديسنى ايلريده درعهده ايده جكى وظيفه يه احضار ايدن بر حيات ياشايوردى .

نبوت

حضرت محمدك قرقنجى سال حياتنده نبوتنى اعلان ايتمه سى مكه ليلرى شاشيرتمشدى . مكه ليلرك باشليجه منافعى كعبه نك اطرافنده تمركز ايتديكندن بت پرستلك يقيله جق اولورسه عربستانك هر طرفندن مكه يه آقان ثروتدن ، آداقلردن ، حائز اولدقلرى نفوذ و حرمتدن محروم قالاجقلردى . بناءً عليه حضرت محمدك انسانلرى بت پرستلكدن واز كچمكه و اللهدن باشقه بر معبود طانيمامغه دعوت ايتمه سى مكه ليلر طرفندن شدتله رد اولونمشدى . مع مافيه پيغمبرك اقرباسندن ، قرده شلرندن بر قسمى اوكا ايناغشلردى . بونلر حضرت خديجه ، حضرت ابوبكر ، حضرت على ، وزيد بن حارثه در . ابوبكر ، اسلاميتى قبول ايتمه سنى متعاقب مسلمانلق لهنده تلقيناتده بولونديغندن بر چوق مهم ذوات ده مسلمانلغى قبول ايتمشلردى . بونكله برابر بش سنه لك فعاليت نتيجه سنده مسلمانلرك عددى آنجق اللى يه وارمش ، حمزه كبى ، عمر كبى ، چوق محترم ذواتك مسلمانلغى قبول ايتمه لرى يكى حركتى تقويه ايتمشدى . بو وضعيت قريشك نظر دقتنى جلب ايتديكندن ، آرتيق يكى حركتله استهزا ، حضرت محمده شاعر ،

کاهن ، مجنون دیه‌نك فائده ویرمیه‌جکی آکلاشیلمش و تضییقات دوری باشلامشدی. ایلك مسلمانلرك دوچار اولدقلری تضییقات حقیقةً تویلری اورپرته‌جك بر ماهیتده‌در . فقط مسلمانلر هر اشکنجه‌یه مقاومت ایتمشلر ، هر فلاکتی کوله کوله قارشیلامشلر و وجدانلرندن ، قناعتلرندن ذره قدر فداکارلقده بولونمامشلردی . اوزمان الی قدر مسلمانلردن متشکل اسلام جماعتی بویوك بر عالم خصومت قارشیسنده بولونیوردی. مسلمانلرك صبر و ثباتی، دشمنلرینك حدت و شدتنی آرتدیریوردی . بوکا قارشی حضرت محمد ، آرقداشلرینه حبشستانه هجرتی توصیه ایتمش ، فقط کندیسی بوتون دشمنلرینك تضییقاتنه کوکس کرمکه ، قاننه صوصایانلره هدایت یولنی کوسترمکه قرار ویرمشدی .

پیغمبرك هجرت توصیه‌سی اوزرینه مسلمانلردن اولا اون بر کیشیلك بر قافله حبشستانه متوجهاً حرکت ایتمش، بو قافله تعقیباتدن ، و حبشستانده تسلیمی ایچین وقوع بولان مداخله‌لردن قورتولارق اوراده یرلشمشدی .

قریش ، مسلمانلغی دوغوبورکن سوندیرمك ایچین هر چاره‌یه باش ووریوردی. قریش ، مسلمانلرك اوزرنده تضییقاتك تأثیر اجرا ایتمه‌دیکنی کورونجه پیغمبری اغفاله چالیشمش، اوکا ثروت، نفوذ، شان و شرف ، حتی تاج و تخت تأمین ایتمك ایسته‌مش ایسه‌ده حضرت محمد شو قطعی جوابی ویرمشدی : « بن نه ثروت ، نه‌ده سطوت پشنده قوشویورم . بنی جناب حق بوتون انسانلری ارشاد ایتمك اوزره کوندرمشدر . بن ده اللهك امرینی ایفا ایدییورم . سوزلریمی قبول ایدرسه‌کز دنیا اوزرنده سعادتنه نائل اولورسکز ، رد ایدرسه‌کز آرامزده‌کی دعوایی جناب حق حل ایده‌جکدر . ! » بو صورتله حضرت محمدی اغفاله میدان قالمانجه قریش (بنی هاشم) ی تجرید اجتماعی‌یه اوغراتمغه قرار ویردی . و بر عهدنامه ایله بو قراری تأیید ایتدی . فقط بو معامله اوزون سورمه‌مش ، برچوقلری بو بویقوتاژه مخالفت ایتمشلر ، نهایت عهدنامه‌ده فسخ اولونمشدی . فقط بو صیراده پیغمبرك عزیز زوجه‌سی حضرت خدیجه و محترم حامیسی ابو طالب‌ده أولمشلر ، بو ایکی بویوك رفیق و حامینك ضیاعی حضرت پیغمبرك دوچار اولاجغی مشکلاتی آرتدیرمشدی ! بونلرك أولومیله قریشك تشبثات عداوتکارانه‌سنه قارشی دوره‌جق بر کیمسه قالمامشدی . قریشك ظلمندن برمدت ایچین قورتولمق اوزره حضرت محمد (طائف)ه قدر کیدوب اورانك اهالیسنی ارشاد ایتمه‌یی دوشوندی . فقط (محمد) اوراده کندیسنی جاندن دیکله‌یه‌جك بر کیمسه

بولمامش ، بوندن باشقه كندیسنك
شهردن چیقمه‌سی ایسته‌نیلمشدی .
حضرت محمد شهرخارجنه چیقارچیقماز ،
هر حقارته دوچار اولمش ، طاشلر
آلتنده قالمش ، آیاقلری قانامش ،
یره‌دوشونجه‌قالدیریله‌رق‌سوروكله‌نمش ،
الحاصل بیك مشكلات ایله قورتولمش
و تكرار مكه‌یه عودت ایتمشدی .

حضرت محمد حج موسمنده خلقی
ارشاده چالیشیر ، فقط قریش طرفندن
تعقیب ایدیله‌رك مساعیسی عقامته
اوغراتیلیردی . نهایت ینه حج موسمنده
بر كون مدینه قبائلندن (خزرج) ه
منسوب برقاچ آدامه راست كلمش ،
بونلری مسلمانلغه دعوت ایتمش ،
بونلرده بو دعوتی تأملدن صوكره
قبول ایتمشلردی . مدینه‌یه‌عودت ایده‌ن
بو آلتی ذات همشهریلرینه مسلمانلق
حقنده معلومات ویرمشلر و ایرتسی
سنه مدینه‌دن مكه‌یه اعزام اولونان
آلتی كیشی حضرت محمده بیعت ایتمشدی .
دها ایرتسی سنه مدینه‌دن كلن یتمش
اوچ اركك زوجه‌لرینی و چوجوقلرینی
مدافعه ایتدكاری كبی پیغمبری دشمنلرینه
قارشی مدافعه ایده‌جكلرینه سوز ویرمشلر
و پیغمبری مدینه‌یه چاغیرمشلردی .

بونی متعاقب حضرت محمد آرقدا-
شلرینه ، هجرت امری ویرمش كندیسی ،
حضرت علی وحضرت ابوبكرله برلكده
مدینه‌ده قالمشدی .

هجرت :

مكه‌ده‌كی مسلمانلر هجرت ایتمش
بولونیورلردی . پیغمبری مكه‌ده یاب یالكز
كوره‌ن (ابوبكر) اونك هجرت ایتمه‌سنی
توصیه ایدییور فقط هنوز هجرت زماننك
حلول ایتمه‌دیكی جوابنی آلیوردی .
دیكر طرفدن قریش ده پیغمبرك مكه‌ده
یاب یالكز قالدیغنی كوره‌رك بویوك بر اجتماع
عقد ایتمش و بوتون قبائلك اشتراكیله
قتله قرار ویرمشدی . قرارك انفاذ اولو-
نه‌جغی كیجه حضرت محمد ، نزدنده
بولونان امانتلری صاحبلرینه ویرمك
اوزره حضرت علی‌یی (مكه) ده
بیراقه‌رق حضرت ابوبكرله هجرت ایتمش ،
ایكیسی ده ، دشمنك تعقیباتندن قورتولمق
اوزره ثور مغاره‌سنده صاقلانمشلردی .
ایكی مهاجرك آیاق ایزلرینی تعقیب
ایدن قریشیلر مغاره‌نك آغزینه قادار
كلمشلر ، حضرت ابوبكر اندیشه كوسترمكه
باشلامشدی . دشمن قیلیجی ایكی
یارغارك تپه‌سنده‌یدی . معقبلرك كوزی
مغاره‌نك ایچنه بر ایلیشسه ایكی یارغار
پارچالانمق عاقبتنه اوغرایاجقلردی .
چونكه دشمنك پیغمبری اولدیرمك
خصوصنده عزمی قطعیدی . قاچه‌جق
بر ، صغینه‌جق بر كوشه یوقدی .
بو صوك درجه بحرانلی دقیقه‌ده پیغمبر
آرقداشنه ، حضور واطمئنان ایچنده
یوزدن بر قلبك افاده‌سی اولان شو

سوزلری سویله‌مشدی: « قورقه‌وکدر ایتمه، الله بزمله‌در ! »

مغارده‌ده اوچ کون قالان ایکی آرقاداش دردنجی کون مدینه یوللرینه قویولمشلر وسکز کون ظرفنده ۶۲۲ سنه‌سنك ۲۸ حزیراننده مدینه‌یه مواصلت ایتمشلردی .

(مکه) ده کچن و اون اوچ سنه دوام ایدن بو دوره (دوره مکی) نامی ویریلیر . بو مدت ظرفنده پیغمبرك طوپلادیغی جماعت (۳۰۰) ه بالغ اولمشدی . حضرت محمدك بی امان بر منتقدی اولان سیر (ویلیام مویر) دورمکی یی موضوع بحث ایدرکن شو سوزلری سویلر : بو قادار قیصه بر زمان ظرفنده بو شایان حیرت حرکت نتیجه‌سنده (مکه) ایکی حزبه آیریلمش وبو حزبلر اسکی قبیله و عائله روابطنه اهمیت ویرمیه‌رك بر بریله حیات وممات مجادله‌سنه کیریشمشلردی . مؤمنلر، جسور ومتحمل بر روح ایله بوتون اعتسافاته کوکس کریبورلردی . یوز ارکك و قادین ، قیمتلی دینلرینی ترك ایتمکدن ایسه یوردلرینی ترك ایتمه‌یی ترجیح ایتمشلر و فیرطینه کچینجه‌یه قادار حبشستانده اقامته راضی اولمشلردی . شیمدی دیکر بر قافله ایله پیغمبر ، معبد مقدسی محتوی اولان و دنیانك الك مبجل بقعه‌سی تلقی ایرلونان سه‌وکیلی بلده‌لرندن آیریلیور و مدینه‌یه هجرت ایدییورلردی . اوراده‌ده عینی اعجاز کار و سحار قوت ، ایکی اوچ سنه ظرفنده پیغمبری وآرقاداشلرینی قانلریله مدافعه ایدن بر اخوت وجوده کتیرمشدی . مدینه خلقی موسویلکه آشنا بولونیورلردی . آنجق محمدك روحی تیتره‌تن سسنی دیکله‌دکاری زمان اویقودن اویانمش ، آنی بر صورتده یکی وصمیمی بر حیاته قاوشمشلردی . . »

مدینه دوری :

پیغمبر ، مدینه‌یه مواصلتندن مقدم (قبا)ده توقف ایتمش ، بوراده اون درت کون قالدقدن صوکره عمومی تظاهرات ایچنده (مدینه)یه کیرمشدی . قباده ایلك جامع تأسیس اولوندقدن صوکره (مدینه) ده‌ده بر جامع انشا اولونمشدی که ساده‌لکك تمثالیدی . بوراده اولا نمازایشلری تنظیم اولوندقدن صوکره مهاجرلرك معیشتی تأمین اولونمش، مدینه‌لی اولان انصار ایله مکه‌لی اولان مهاجرین آراسنده اخوت عقد ایدیله‌رك انصاردن هر بری مهاجریندن قرده‌شنی اوینه کوتورمش و اوینك یاریسنی اوکا تخصیص ایتدکدن باشقه ملکنك یاریسنی ده اوکا ویرمشدی . بوندن باشقه مدینه‌ده‌کی یهودیلرك وضعیتی ده نظر دقته آلینه‌رق بونلرله بر عهدنامه عقد اولونمش ، اخوت و حریت دائره‌سنده یاشامق ، خارجی تجاوزه قارشی متحداً حرکت

اتمك ، مدینه‌ده‌قان دوكمه‌مك اساسلری اوزره ائتلاف ایدیلمشدی

پیغمبر ایله آرقاداشلری مدینه‌ده یرلشدكدن صوكره مكه‌لیلرك خصومتندن قورتولامامشلردی. قریش ، كعبه‌نك محافظی اولمق حسبیله عرب قبیله‌لری اوزرنده نفوذی حائزدی . صوكره مدینه‌نك ایچنده یهودیلر واردی . بونلرك رئیسلری اولان (عبدالله‌بن ابی) پیغمبرك قدومندن مقدم مدینه‌ده بر حكمدارلق قورمایی طاسارلایوردی. حضرت محمدك مكه‌یه مواصلتی اونك پلانلرینی صویه دوشورمشدی. قریش بوتون بو عواملدن استفاده ایدرك مسلمانلری امحا اتمك ایسته‌یوردی. مسلمانلر بو وضعیتی تقدیر ایتدكلرندن متیقظ داورانیور، (مدینه)نك (مكه - سوریه)تجارت یولی اوزرنده بولونماسندن دولایی ایجابنده بو تجارت یولنك سدینی‌ده دوشونیور، دشمن حركاتنی ترصد ایچین هر طرفه كشف قوللری كوندریورلردی . بو كشف قوللرندن برینك سوریه‌دن عودت ایدن برقاچ مكه‌لی ایله چارپیشمه‌سی و بر مكه‌لی‌یی اولدیرمه‌سی قریشك بوتون عربلری مسلمانلره قارشی قیامه دعوت اتمه‌سی ایچین مكمل بر بهانه تشكیل اتمشدی. بو صیراده (ابوسفیان)ده بر كروانك باشنده سوریه‌دن مكه‌یه عودت ایدیوردی . قریش مكه‌لیلردن برینك مسلمانلر طرفندن اولدیریلمه‌سنی بهانه اتخاذ ایدرك تعرضه حاضرلانمش و مدینه‌یه دوغرو یورومشدی . بالمقابله مسلمانلرده حركت اتمشلر و (بدر) ده قریشیلرله ملاقی اولمشلردی. مسلمانلر ، دشمنلرینك درتده بری درجه‌سنده اولمادقلری كبی اونلرك درجه‌سنده مجهز دكلدیلر . فقط وقوع بولان محاربه‌ده مسلمانلر مظفر اولمشلر ، مكه‌نك بللی باشلی رؤساسی مقتول دوشمشلردی . بو ظفر مسلمانلغی تقویه اتمش ، بدویلر ویهودیلر اوزرنده بویوك بر تأثیر اجرا اتمشدی.

قریش، بو هزیمتك انتقامنی آلمق ایچین یكیدن حاضرلانمغه باشلادی و هجرتك اوچنجی ییلنده مدینه‌دن اوچ میل مسافه‌ده بولونان (احد) ده قرارگاهنی قوردی. احد محاربه‌سی عنوانیله معروف وقعه ، مسلمانلق ایچین پك وخیم بر صفحه‌یه كیرمك استعدادینی كوسترمشدی. محاربه‌نك ایلك صفحه‌سی مسلمانلرك موفقیتیله ختام بولدقدن صوكره اسلام تیراندازلری موقعلرینی ترك اتمشلر ، دشمن سواریسی ایسه بو فرصتدن استفاده ایدرك مسلمانلری احاطه اتمش، مسلمانلر پك الیم بر وضعیته دوشمشلردی. معمافیه پیغمبر ، حیاتنی تهلكه‌یه آتارق بوزولان آرقاداشلرینی طوپلامغه ، آرقه‌سی داغلق اولان بر یره التجا اتمكه و اورادن دشمنله مجادله‌یه موفق اولمش ، قریش ده رجعتدن باشقه

بر چاره بولامشدی . بو وقعه اثناسنده حضرت محمد و خیم بر صورتده یارالانمشدی . اسلام اردوسی خیرپالاندیغی حالده حضرت محمد دشمنك تعقیبنی امر ایتمش ، قریش ، مدینه‌دن سکز میل مسافه‌ده اولان (حمراءالاسد)ه قادار تعقیب اولونمشدی .

مسلمانلرك (احد)ده خیرپالانمالری عرب قبیله‌لرینی ، یهودیلری و منافقلری تحریك ایتمشدی . مسلمانلر ، هر درلو شقاوتکارانه حرکاته معروض بولونیورلردی . احد وقعه‌سنی ، متعدد وقعه‌لر تعقیب ایتمش ترتیب ایتدکاری سوء قصدلردن دولایی مدینه‌دن تبعید اولونان یهودیلر قریش ایله برلشمش ، مدینه‌نك جوارنده یاشایان قبیله‌لرده بونلره التحاق ایتمشلردی .

بو صورتله قریشیلردن ، بدویلردن یهودیلردن و منافقلردن تشکل ایدن معظم بر اردو هجرتك بشنجی سنه‌سنده مدینه‌یه یورومشدی . بوکا قارشی پیغمبر ایله مسلمانلر مدینه‌نك معروض تجاوز منطقه‌سی اطرافنده بر خندق قازمغه قرار ویره‌رك دشمن آقیننی دوردیرمشلردی. بالنتیجه دشمنلر ، مدینه‌یی بر آی قادار محاصره ایتمشلر ، ذخیره‌لرینی توکه‌تمشلر ، یورولمشلر و رجعته مجبور اولمشلردی . شیمدی‌یه قادار مسلمانلغه قارشی سوق اولونان الك بویوك اردو بو احزاب اردوسی ایدی . آرا یرده مسلمانلر یهودیلرله‌ده اوغراشمشلر و بونلرك بوتون موقعلرینی الده ایتمکه موفق اولمشلردی .

احزاب محاربه‌سندن تقریباً بر سنه صوکره پیغمبر ایله آرقاداشلری فریضهٔ حجی ایفا ایتمك اوزره (مکه) یه حرکت ایتمشلر ، فقط قریشك مقاومته حاضرلاندیغی خبر آلمشلر و توقف ایتمشلردی . طرفین آراسنده وقوع بولان مذاکرات نتیجه‌سنده قریش ایله حدیبیه مصالحه‌سی عقد اولونمشدی. بو مصالحه‌یه کوره مسلمانلر بر سنه صوکره مکه‌یه کیره‌جکلر ، اوچ کون قالاجقلر ، مکه‌ده یاشایان مسلمانلردن برینی کوتورمیه‌جکلر ، شاید مکه‌لیلردن بری مسلمانلره التحاق ایده‌جك اولورسه اونی تسلیم ایده‌جکلر ، فقط مسلمانلردن بری مکه‌لیلره التحاق ایدرسه مسلمانلر اونی ایسته‌میه‌جکلردی. پیغمبر طرفندن بو شرائطك قبولی مسلمانلر آراسنده قیل و قالی موجب اولمش ، فقط قرآن بو مصالحه‌نك بر «فتح مبین» اولدیغنی اعلان ایتمشدی . حقیقت‌ده‌اوص کزده ایدی . چونکه پیغمبر (حدیبیه) ده بولوندیغی زمان (١٤٠٠) آرقاداشی بولوندیغی حالده بر بوچوق سنه صوکره مکه‌یی فتحه ایلریله‌دیکی زمان یاننده (١٠,٠٠٠) آرقاداش بولونمشدی . چونکه بو مصالحه سایه‌سنده عربلر مسلمانلرله تماس ایتمشلر ، مسلمانلرك

احوال ومزایاسنی تقدیر ایتمشلر، و مسلمان اولمشلردی .

پیغمبر حدیبیه‌دن عودت ایتدکدن صوکره حکمداران جهانه مکتوبلر کوندره‌رك بونلری مسلمانلغه دعوت ایتمشدر . دعوت اولونان حکمدارلر قیصر روم ، ایران شهنشاهی ، حبش نجاشیسی ، مصر مقوقسی و بعض عرب رؤساسی ایدیلر . قیصر رومه کوندریلن مکتوبك اساسی قرآنك شو آیتیدی : « ای اهل کتاب کلیکز ، سزکله آرامزده آیریلامیه جغمز بر کلمه اوزرنده طوپلانالم که اوده هیچ بریمزك اللهدن باشقاسنه طاپنمامی ، اوکا هیچ بر شیئی شریك قوشمامسی وبر قسممزك بر قسم انسانلری معبود اتخاذ ایتمه‌مسیدر»

آیت کریمه‌نك بوتون ادیان آراسنده مشترك اولان اساساتك عموم طرفندن قبولیله مجادلات دینیه‌یه نهایت ویریله‌سنی ترویج ایتمکده اولدیغی آشکاردر.

حدیبیه مصالحه‌سنك احکامنه رعایت اولوندیغی صیره‌ده قریش مسلمانلرك متفق اولان خزاعه‌یه معاهده احکامی خلافنده تعرض ایتمش و بو قبیله افرادینك بر چوغنی قیلیجدن کچیرمشدر. بونك اوزرینه مصالحه فسخ اولونمش، حضرت محمدده مکه‌یه قارشی بر قوت سفریه احضارینه باشلایارق هجرتك سکزنجی ییلنك رمضان آینده (١٠) بیك مجاهدله حرکت ایتمش و (مکه)دن بر کونلك مسافه‌ده اولا (مرالظهران)ده قرارکاهنی قورمشدی . هر اسلام کتیبه‌سنك چادیری اوکنده آتشلر یاقیلدیغندن قریش اسلام قوتنك بویوکلکندن متدهش اولارق بلامقاومت تسلیم اولمشدی . پیغمبرك حضورینه کتیریلن مکه رئیسی ابوسفیان، مسلمانلغی امحا ایچین هرشیئی یاپمش بر آدامدی، فقط پیغمبر طرفندن عفو اولونمش ، صوکرا بالذات پیغمبر کعبه‌یی بتلردن تطهیر ایتمش وقریشه دونه‌رك مظهر عفو اولدقلرینی سویله‌مشدی . حضرت محمدك عفو وصفحندن ابوجهلك اوغلی (عکرمه) ، حضرت حمزه‌نك قاتلی (وحشی) واونك جکرینی پارالایان، قانی ایچه‌ن (هند)، پیغمبرك کریمه‌سنی پارالایارق اولومنه سببیت ویره‌ن (هبار) کبی جانیلر بیله استفاده ایتمشلردی.

(مکه) نك فتحندن صوکره (حنین) غزوه‌سی وقوع بولمش دها صوکره عربلر مسلمانلغی قبول ایتمشلردر.

هجرتك دوقوزنجی ییلنده تبوك سفری اجرا ایدلمش ؛ پیغمبر ، مدینه ایله شام آراسنده‌کی یولك نصفنده ومدینه‌دن ١٤ کونلك مسافه‌ده بولونان (تبوك)ه قادار ، ایلریله‌مش ، حدودده شایان اندیشه بر حرکت کورمیه‌رك مدینه‌یه عودت ایتمشدی .

هجرتك اوننجی سنه‌سنده عربستانده بر تك مشرك قالمامشدی . بو سنه

ظرفنده حضرت محمد (۱۱٤) بيك
مسلمانله محاط اولديغى حالده صوڭ دفعه
اولمق اوزره حجى ايفا ايتمش و دينڭ
كمال بولديغنى افاده ايدن آيتى اوقومشدى.
حضرت محمد بوراده ايراد ايتديكى خطبه‌ده
شو سوزلرى سويله‌مشدى :

« اى ناس !.. جانلريكز ،
ماللريكز ، عرضلريكز ، بو مقدس
كون، بو مقدس آى بو مقدس بلده
كبى، بر بريكزه قارشى مقدس اولماليدر .
جاهليت كونلرنده كودولن قان دعوالرى
تماميله ممنوعدر.. اى ناس .. بيليكزكه
هر مسلمان ، ديكر مسلمانڭ قرداشيدر .
هپكز مساويسيكز . مماثل حقوقدن
استفاده و مماثل مكلفياتى ايفا ايدرسكز.
هپكز مشترك بر اخوتڭ اعضاسيسكز.
بناءً عليه بر قرداشكزڭ كوكل رضاسى
اولمايجه بر شيئنى آلمق حرامدر .
خلقكزه تحكم ايتمه‌ييكز و اونلرڭ
حقوقنى غصب ايتمه‌ييكز .. »

حضرت پيغمبر (مكه)دن مدينه‌يه
عودتندن صوكره خسته‌لانمش ، خسته‌لغى
كسب شدت ايدنجه ابوبكرى امامته
تعيين ايتمش ، نهايت «ذات كبريانڭ
رفاقت علياسنه . . . » كلمه‌لريله ختم
انفاس ايله‌مشدى .

حضرت محمدڭ سجيه‌سى و اخلاقى:

حضرت محمدڭ باشليجه صفتى ،
ساده‌لك و صميميتدر . كنديسى
فضيلتى ، فضيلت اولديغى ايچين سه‌وردى .
هر ايشى بالذات كوروردى. وظائف
بيتيه‌سنى ايفاده زوجه‌لرينه ياردیم
ايدردى . مسجد نبوينڭ انشاسنده
حضرت محمد بر رنجبر كبى چاليشمشدى.
جعليت اونڭ بالخاصه منفورى ايدى .
اصحابنڭ كنديسنه قيام ايتمه‌سنى سه‌ومز،
كنديسنى بر كيمسه‌يه مرجح كورمزدى.
يورييوركن آرقاداشلرينڭ آراسنه
قاتيلير ، اوتورييوركن ممتاز بر موقع
اختيار ايتمزدى . ساده‌لكى سه‌وديكى
قادار تميزلكى ده سه‌ووردى. آرقاداشلرينه
محبتى پك دريندى . يالاندن نفرت
و يالانجيلردن استكراه ايدردى .
دشمنلرينه قارشى علو جناب كوستريردى .
هر دينڭ سالكلرينه الڭ عاليجنابانه
معامله‌ده بولونوردى. عدالت خصوصنده
مسلم غير مسلم ، دوست دشمن فرقى
كوزه‌تمزدى . دوللره ، اوكسوزلره،
عاجزلره پايانسز محبتى واردى. كنديسى
فوق العاده مهمان نوازدى . آغزندن
هيچ مستهجن بر كلمه چيقمازدى. استقامتى
اوقادار مشهوردى كه كنديسنه الڭ كنج
ياشندن برى «الامين» عنوانى ويريلمشدر.
عفو و صفحى غالبدى . زهد و تقواده
بر نمونه ايدى . حليم و متواضعدى
عينى زمانده غايت جسوردى . عمرنده
بر كره يأسه دوچار اولمامشدى .

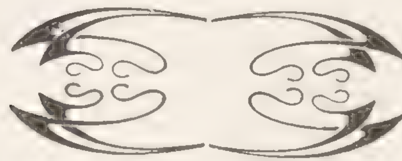
حضرت محمدڭ پيغمبرلر آراسنده موقعى

حضرت محمدى سائر پيغمبرلردن

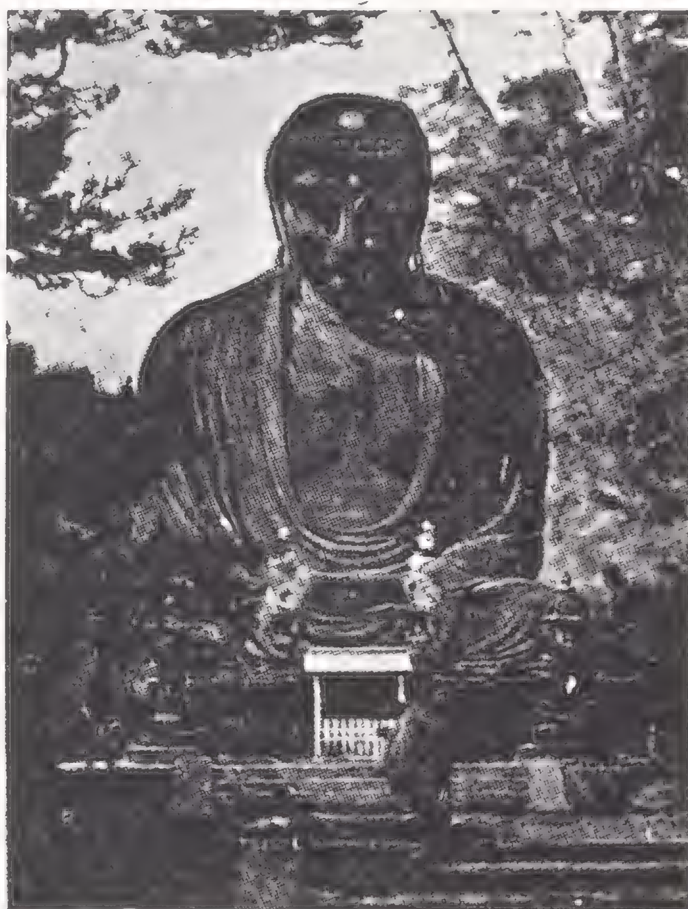
آیران برچوق صفتلر واردر. بونلرك برنجیسی اونك احراز ایتدیکی بویوك موفقیتدر. حضرت محمد یکرمی سنه کبی قیصه بر زمان ظرفنده عربستانی بر استحاله یه اوغراتدی. بت پرستلکی ازاله ایتدکدن باشقه عربلری بر دعوی اطرافنده طوپلادی و اونلر او دعوی اوغرنده جدال وظفره سوق ایتدی.

حضرت محمدك مخاطبی بوتون بشریتدی. بر قبیله و یا ملت دکلدی. هیچ بر پیغمبر دنیانك مختلف ادیانی تألیفه تشبث ایتمه دیکی حالده حضرت محمد بوکا تشبث ایتمشدی. حضرت محمد، هر مسلمانك کندی رسالتنه ایمان ایتدیکی درجه ده دیکر پیغمبرلره ده ایمان ایتمه سی اساسنی تبلیغ ایتمکله مختلف ادیان آراسنده وفاق و مسالمتی تأمین ایتمك ایسته مشدر. حضرت محمددن مقدم هیچ بر پیغمبر هر ملته بر پیغمبر کوندرلدیکی حقیقتنی افاده ایتمه مشدی. انسانلره کوندریلن هر پیغمبره اینانمق دنیانك متعدد دینلری آراسنده بر نقطۂ اشتراك تأمین ایده جك یکانه اساسدر. بوندن باشقه حضرت محمد، باشقه ملتلرك طاپیندقلری باطل الٓهلره بیله دیل اوزاتیلمامسنی لسان قرآن ایله توصیه ایتمش، «اونلرك اللهدن غیری طاپیندقلری الٓهلره سوکمه یکز» دیمشدر. بوده بین الادیان حسن نیت و محادثی تولید ایده جك دیکر بر اساسدر. ادیان آراسنده کی اختلافاتی ازاله ایچین مشترك اساسلرك تحری و قبولنی ترویج ایدن آیتلری یوقاریده ذکر ایتمشدك. الحاصل حضرت محمد توحید عقیده سنی و اخوت بشریه اساسنی ترویج ایتمشدی.

عمر رضا

بودا

ناشری
رسملی غزته

جلد : ۱
فورمه : ۲۱

بویوك آداملر سریسی

۷ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سلسله‌سی ۱

ابراهیم علاءالدین بگك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

بودا

رسملی غزته
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

بودا قبل الميلاد هندستانده یاشامش و حالا بر چوق سالکی اولان بر مذهب وجوده کتیرمشدر. بودانك يولنه سلوك ايدنلر قلبلرنده دنيا محبتنی سيلرك (نيروانا) يه واصل اولمق ايچون دنيوی شيلره رغبت ايتمكدن تباعد وتجرد ايتمه‌يی تعهد ايدرلر .

بو دينك فلسفه‌سی سالكلرينی جدال حياتده آتيلمقدن آليقو - يمقدر . بودانك مذهبی بوكونده مسلمانلق و خرستيانلق قادار منتشر بر دیندر .

بودا

بودا :

بودا مذهبنه سالك اولانلرك تلقيسنه كوره بر چوق بودالر ظهور ایتمشدر . هر بودانك اوكرەتدیكی حقيقتلر زمانله تردی يه اوغراديغی و ياخود اونوتولديغی ايچين يكی بر بودا ظهور ايتمكده‌در. فقط بزم موضوع بحث ايده‌جكمز، صوك تاريخی بودادر كه آدی (غوتاما) و باباسی هندستانك سافيياس قبيله‌سنك رؤساسندن (سود هودانا)در .

اسكی دينی شخصيتلرك اكثريسی افسانه‌لردن و خارق العاده‌لكلردن متشكل بر هاله ، حقيقتی بوغان بر شعشعه ايله محاط كورورز . بودا ده بو عاقبته اوغرامقدن قورتولامامش ، او قدر كه كچن عصرك نصفنده بر انكليز مدرسی بودا نامنه يازيلن تراجم احوالك بر خرافه و بالذات بودانك مخيل بر شخصيت اولديغنی ادعا ايتمشدی . بوكون بو نقطهٔ نظری قبول ايدن بر كيمسه يوق كبی‌در . بالعكس (بودا) حقنده بزه انتقال ايدن

خارق العاده حکایه‌لرك نهایت بر حقیقته استناد ایتدیکی قبول اولونارق بونلردن اونك ترجمه حالی استخراج اولنمقده‌در .

بودانك تولدی کنجلکی :

بر قسم بودیلره کوره بودا میلاددن ٦٢٣ سنه اول ، دیکر بر قسمه کوره ١٠٢٧ سنه اول تولد ایتمشدر . اوروپا عالملری بو مسئله‌یی تدقیق ایتدکدن صوکرا بودانك قبل المیلاد (٥٥٧) سنه‌سنده دوغدیغنی تثبیت ایتمشلردر. بودانك محل تولدی (بنارس) شهرندن ٩٣ میل مسافه‌ده اولان (قاپیلاواستو) شهرینك (لوبینی) باغچه‌سیدر . بو باغچه‌نك بولوندیغی ساحه کشف اولونمش و حکمدار آسوقا طرفندن دیکیلن یازیلی ستون میدانه چیقاریلمشدر . بودانك باباسی ، اوغلنك ایلریده سطوتلی بر حکمدار اولماسی آرزوسنی بسله‌یوردی . فقط روایته کوره ، زمانك رجال روحانیه‌سی و منجملری اونك دنیایه رغبت ایدرسه ، بر جهانکیر ، زهد و تقوایی اختیار ایدرسه بر (بودا) یعنی بر نور بر انسان اولاجغنی سویله‌مشلردی . بودانك باباسی اوغلنك عقلنه زهد و تقوانك اسمه‌مسنی تأمین ایچون هر شیئی یاپدی . هندستانك صیجاق، صوؤق و یاغمورلی اوچ موسمنه کوره اوچ سرای انشا ایتدیردی . سرایلر واسع و دلنشین باغچه‌لر، قورولر و بستانلرله محاط ایدی . بودا بو سرایلرده بوتون دنیا غائله‌لرندن، کدرلرندن اوزاق یتیشدی. محنت و مشقت، خسته‌لق و أولوم بو عالمك بوسبوتون مجهولی ایدی . دورك الك کزیده عالملرندن تحصیل کوردن بودا اون طقوزنجی یاشنده حکمدار قیزی اولان (یاسودهادا) ایله ئه‌وله‌ندی .

بودانك کنجلکی مسلسل مسعودیت طنیان بو عالم ایچنده کچدی. سرایلر الك نفیس آبده‌لرله دولو ایدی. باغچه‌لر بر ذوق و وصال

جنتی ایدی . بودانك آرقداشلری اصیل کنجلر و کوزه‌ل قیزلردی . کونك ساعتلری موسیقی، رقص، ادمان و مطالعه ایله امرار ایدییوردی. فقط غوتامانك قلبنده یاواش یاواش بر مراق اویاندی . ده‌لیقانلی سرایلرك ، باغچه‌لرك ، قورولرك آرقاسنده نه بولوندیغنی دوشونیوردی.

بو مراق دورت سنه تطمین ایدیله‌مه‌دی. نهایت مراقلی کنج معیتنك بر غفلت دقیقه‌سندن استفاده ایدرك قاچدی . باغچه‌لری و قورولری کچدی و بر یری آرقاسنده کندیسنی دوشوندیره‌ن و مضطرب ایدن دورت منظره کوردی. اختیارلغك ثقلتی آلتنده بلی بوکولن بر آدام؛ وجودی یارالی ، بره‌لی، بر خسته ، متفسخ بر لاشه و بر فقیر . بو منظره‌لر کنجك اوزرنده فنا بر تأثیر اجرا ایتدی و اوکا حیاتك حزن آور و وفانی برشی اولدیغنی اوکره‌تدی. غوتاما اوقادار متأثر اولدی که او کوندن اعتباراً بوتون احتشام و ثروتی بر طرفه آتارق، کدر، أولوم ، اولدقدن صوکره ایکنجی دوغوش کبی مسائلك اسبابنی تحری یه قویولدی . براهمنلرك (قارما) نامنی ویردکلری عقیده‌یه کوره هر انسان دها باشقه قالبلرده دنیایه متعدد دفعه‌لر کلمشدر ، استقبالده آلاجغی قالبلره کوره دها مسعود ویا دها بدبخت اولاجقدر. بناءً علیه أولومی متعاقب انسانلر تکرار دوغار ، آنجق براهما ایله برلشدکلری زمان الك یوکسك غایه‌یه ایره‌جکلرندن بر دها دوغمازلر.

بو مسائل اوزرنده اعمال فکر ایتمکه باشلایان غوتاما ، یکرمی طقوزنجی یاشنه قادار باباسنك أونده قالدی . و نهایت دنیایی ترکه و بیابانلرده دولاشمغه قرار ویردی.

بودانك تحری حقیقت دوری

بودا بو قرارندن صوکره اراضیسندن کچن بر نهرك کنارنده امرار اوقات ایدییوردی . فقط

بو صيرالرده زوجه‌سي بكانه اوغلني دوغوردیغندن خلق سه‌و نجيندن نمايشلر ياپارق بودانك نزدينه كيتمش اوني أوينه كتيرمك ايسته‌مشلردي. بودا كندي كنديته : « بوده قيرمغه اوغراشاجغم يكي و قوتلي بر باغ دها » ديیوردي . فقط نمايشي ياپانلرك ايچنده بر قيزك سسي غوتامانك نظر دقتني جلب ايتدي . بو قيز اونك يكني ايدي. قيز ، « بابا مسعود ، آنا مسعود ، و بويله بر اولادك وقوجه‌نك زوجه‌سي مسعود! » شرقيسني ترنم ايديیوردي. بودا مسعوديت كلمه‌سي اوزرنده دوشوندي . بو كلمه اوكا ، تكرار دوغمق قيدندن رهاياب اولمق معناسني افاده ايتدي . معناي الهام ايده‌ن سسه منتدارانه بر حسله متحسس اولان (بودا) بويونده كي اينجي كردانلغني چيقاره‌رق قيزه اوزاتدي . او آقشام رقاصه‌لر سرايي چالقا ـ لامشلردي . غوتاما بونلره لاقيد قالارق دوشونجه‌يه دالمش واويومشدي

غوتاما ، كيجه ياريسي اوياندیغي زمان رقاصه‌لرك يرلره سريلي اولدقلريني كوردي و ايچيندن بر حس استكراه قوپدي . آرتيق عزم ايتمشدي غوتاما ، « أوينك يانغينه اوغراديغني خبر آلان بر آدام كبي صيچرادي و او كيجه نوتجيلك ايدن وفاكار و آرابه‌جيسي (شانا) يه آتي حاضرلامسي امر ايتدي . (شانا) امري ايفا ايتدكدن صوكره غوتاما ، زوجه‌سنك اويوديغي اودانك قاپيسني آچدي. (ياسادو-هارا) چيچكلر ايچنده اويويوردي. بر قوليله ياوروسني صارمشدي . بودا ، بر دفعه‌جك اوغلني باغرينه باصمق ايسته‌دي . فقط قاريسني اوياندیرمقدن قورقدي . نهايت كنديسني قاپونك اشيكندن سوكوب آته‌رق حضوره ايردكدن و (بودا) اولدقدن صوكره اوينه دونمك اميديله متسلي اولدي . اوزمان (غوتاما) يالكز بر زوج و بر پدر اولارق دكل ، برده

مرشدورها کار اولارق دونه جکدی
تموزك بربدر تام کیجه سیدر .
غوتاما آراباجیسی (شانا) ایله
حرکت ایدرك باباسنك اوینی ،
ثروتنی ، موقع اجتماعیسنی ،
زوجه سنی و چوجوغنی براقه رق
سرسریلکه و سفالته دوغرو
یورودی .

(غوتاما) ، (آمونا) نهرینك
کنارینا مواصلت ایدنجه اوزون
و کوزل صاچلرینی کسدی .
سلاحلرینی آرابه جیسنه ویردی .
و بوراده یدی کون قالدی . منقبه یه
کوره شیطان کندیسنی اغفاله
چالیشیوردی . بو تشبثدن واز
کچرسه اوکاینی کونده درت قطعه
اوزرنده جهانکیرلك وعدایدییور
فقط اونی اغفاله موفق اولامیوردی.
غوتاما ، یدی کیجه یی یالکز باشنه
مانغو آغاجلرندن متشکل اورمانلرده
کچیردی . وبورالرده راست کلدیکی
(آلارا) و (اودراقا) نامنده
ایکی صوفویه تلمیذ اولدی . بوایکی
صوفو غوتامایه روحك نمازونیازله
قربانلر آدامقله ، مراسم دینیه یه
رعایتله یوکسله جکنی تمیزلنه جکنی
ورهایه ایره جکنی سویله دیلر .
غوتاما بونلرك سوزینی قبول ایدرك
چالیشمش ، فقط ایسته دیکی حضوره
ایرمه مشدی . دیکر برطاقم براهمه نلر ،
وجودی اشکنجه یه اوغراتمقله
روحی نجاته ایره جکنی سویله دیلر .
غوتامابونلرده اویدی (اورووبلوا)
اورمانلك الك کثیف ساحه سنه
کومولرك کندینی الك شدتلی ریاضته
تابع طوتدی .

غوتامایه بش مرید التحاق
ایتمشدی . آلتیسی ده بوراده آلتی
سنه قدر ریاضتله مشغول اولدیلر .
نهایت بر کون (بودا) متوالی
اوروجلرك یورغونلیغیله بایلیه رق
دوشدی. مریدلری ، اونك اولدیکنه ذاهب اولدیلر . فقط بودا
اولمه مش ، تکرار کندینه کلمش
و کندینه کایر کن زهد وریاضتك
بر قیمتی اولمادیغنه قنع اولارق

اویانمشدی . غوتاما منتظم غدالرله کندنی بسلەمکه قرار ویردیکندن مریدلری اونی براقوب کیتمشلردی، کندیسی ایسه نور کامله ایرمك ایچین چالیشیوردی .

(غوتاما) یالکز قالدقدن صکره (نیرانجارا) نهرینك کنارینه قدر کیدرك اوراده بویوك بر آغاجك کولکه‌سنده یمکنی یمش بوتون کون نه یاپاجغنی اونوتمشدی . غوتاما ، بوتون اسکی ذوقلرینی ثروت ونفوذینی ، عشق وعائله‌یی بوتون جاذبه‌سیله کوزینك اوکنه کتیریوب فقط شبهه‌لرینی یکه‌میوردی . کونش غروب ایدرکن غوتامانك دینداراغی غلبه چالدی . آرتیق (نیروانا)یه ایردیکنه قنع اولدی .

بودا، اسکی استادلرینی آرایه‌رق یکی قناعتلرینی اونلره آکلاتمق ایسته‌دی ، فقط بونلر اولمشلردی . بودا، بش مریدینی آرادی و بونلری بولدی . ایلك موعظه‌سنی اونلره خطاباً ایرادایتدی :

بودانك یولی

«حیاتنی یوکسك غایه‌لره وقف ایدن انسانك اجتناب ایده‌جکی ایکی منتهاواردر . برنجی احتراصاته وبالخاصه شهواته استناد و بونلرك تطمینی ، ایکنجیسی نفسی اشکنجه‌یه اوغراتمایی استهداف ایدرکه ایکیسی دکرسز و فائده‌سزدر . فقط بر اورته یول واردر . بو یول کوزلری وادراکی آچار ، انسانی حضوره الك یوکسك حکمت و نور کامله برکلمه‌ایله ، (نیروانا) یه ایردیریر. بو یول سکز حقیقتك اصیل یولیدر. انسانی غم و غصه‌دن قورتاران یول ، بو یولدر . »

سکز حقیقت شونلردر :

۱ — تعصبدن ، اوهام وخرافاتدن آزاده دوغرو فکرلر،

۲ — اصیل ومنور انسانه یاقیشه‌جق الك علوی غایه‌لری تعقیب ایدن یوکسك هدفلر ،

۳ — ساده ، صمیمی ، دوغرو وشفقتکارانه سوزلر ،

٤ — مسالمتجو، نزیه و مستقیم
خط حرکت،

٥ — هیچ بر جانلی موجوده
ضرر ویرمه‌ین معیشت،

٦ — جهالتی، احتراصی،
یاشامق اراده‌سنی مغلوب ایتمکه
معطوف مجاهده‌لرده ثبات،

٧ — دائماً عقیده‌یه و قانون
دینی‌یه متوجه فکری حرکت،

٨ — فکری، زمان و حواسه
عائد هر شیدن تجرید ایدن درین تأمل،

اورته یولك بو اصیل حقیقتلری
انسانلری، مراسم و مناسکدن
روحانی صنفلردن حتی الوهیتلردن
اوزاقلاشدیره‌رق نجاته ایردیر -
مکده‌در. براهمه‌نلرك قارماعقیده‌سی
بر نقطه‌دن بونك ضدیدر. براهمه‌نلرك
هدفی مراسم و مناسك دینیه ایله،
آداقلر و نیازلرله دها مساعد شرائط
داخلنده تکرار دوغمه‌یی تأمین
ایتمکدر. حال بو که بو ایالتده روحانی
صنفه، آداقلره، نیازلره،
فوق البشری موجوداته محل اولمادیغی
کبی بونلرك معاونتی‌ده موضوع
بحث ده کلدر. هر کس رهاسنی
سجیه‌سنك قوتیله تأمین ایدر. انسان،
وجودك دکرسزلکنی آکلادقدن
صوکره دنیا محبتنی قلبندن سیلرسه
(نیروانا) یه واصل اولور.
بو کاوصول ایچون سکز حقیقتك
یولنی طوتمق لازمدر. بودانك
الوهیت حقنده بر تلقی‌یی حائز اولماسی
بر چوقلرینی اونی دینی بر رهبر
طانیمامغه سوق ایتمشدر. فقط
(بودا) انسانلری رهایه ایصال
ایده‌جك یولی ایضاح ایتمکله
هیچ شبهه‌سز دینی بر رهبر
اولارق طانیمغه حق قازانمشدر.

بودانك یوانه سلوك ایتمك ایچین
هر مرید جانلی هیچ بر شیئی اضرار
ایتمه‌مه‌یی و أولدورمه‌مه‌یی، مطلق
بر عفت و استغنا ایچنده یاشامایی،
کندیلرینه ویریلمه‌ین بر شیئی آلمامایی،
قطعیاً یالان سویله‌مه‌مه‌یی، حیوان
أتی یمه‌مه‌یی، ایچکی ایچمه‌مه‌یی،
آنجق معین زمانلرده یمك یمه‌یی،

دنیوی رقصلره، شرقیلره رغبت ایتمه‌مه‌یی، غروردن تجرد و هر درلو زینتدن تباعدی، سرت یاتاق اوزرنده یاتمامایی تعهد ایدرلر.

بودا، اسکی بش مریدینه تلقیناتده بولوندقدن صوکره اونلری قازانمش اتباعی اللی آلتمشی بولدقدن صوکرا بونلرك هر بر برینی بر طرفه کوندرمش و یکی انجیلنی نشره باشلامشدی.

بودانك مناقبی:

بو صیراده (غوتاما) نك باباسی اوغلنك ارشادیله مشغول اولدیغنی خبر آلمش، اونی اولمه‌دن اول بر کره دها کورمك ایسته‌دیکنی بیلدیرمشدی. بودا آبا و اجدادینك شهرینه کیرمیه‌رك شهرك دیشنده بر قورویه نازل اولمش، باباسی، عمجه‌لری اوغلی و سائر اهالی اورایه کله‌رك کندیسنی زیارت ایتمشلردی. ایرتسی کون (بودا) النده‌کی کشکولیله شهره کیردی، بودانك باباسی بو حالدن مغبر اولدی. همان

سوقاغه فیرلایارق:

— معزز بودا، بزه نه‌یه حقارت ایدییورسك و نیچین دیله‌نیورسك؟ عجبا سنك قارنکی دویوراماز میز؟

— خایر، عزیز پدر، بو بزم سلاله‌مزك عادتیدر.

— ناصیل، اصیل بر عائله‌نك نسلندن ده کلیسك؟

— اصیل پدر، سن و سنك عائله‌ك اصالت ادعا ایده‌بیلیر. فقط بنم سلاله‌م، انبیا سلاله‌سیدر. اونلرك هپسی بویله حرکت ایتمشلردی.

بوندن صوکره غوتامانك حیاتنه عائد حادثات، رابطه‌سز منقبه‌لردن عبارتدر. بونلری تاریخیله ترتیب ایتمك مشکلدر. حجممز بونلرك هپسنی نقله مساعد اولمادیغندن بر ایکیسنی نقل ایتمك کافیدر.

بر دفعه زنکین بر چیفتجی اکینی بیچمش صاوومش، اوینه انبار ایتمشدر. بودا، چیفتجی‌یی

ارشاد ایتمك ایچین اوكا كشكولنی اوزاتمش ، بر شی ایسته‌مشدی . چیفتچی :

— باق، دیمشدی، بنا كیور، بچیور، معیشتمی تأمین ایدییورم. سن ده چالیش :

بودا : بن ده اكوب بچیورم. دیدی .

— سن ده چیفتجیمیسك ؟ فقط كیمسه سنك صپان سوردیكنی كورمه‌یور، نه دیمك ایسته‌یورسك؟

— بنم اكینمك توخومی ایماندر. یاغموری نفسله مجادله‌مدر، صپانم حكمتدر . صاپانمی عفت سوق وفكر اداره ایدر . تارلام قوانین دینیه و محصولم نیروانا كوثریدر . بو محصولی بیچه‌نلر كدر والمدن رها بولورلر .

بر دفعه قادینك بری كدرندن عقلنی اویناتمشدی. (قاساغوتامی) نامنده‌كی بو قادین، یك كنج ایكن أوله‌نمش و بر چوجق طوغورمشدی. چوجوق بویویوب قوشمغه باشلادقدن صوكره أولمشدی . زواللی قادین أولو چوجوغنی باغرینه باصارق غوتامایه كلدی وچوجوغی قورتاراجق بر علاج ایسته‌دی . بودا :

« یكی قیزم ، دیدی ، بكا بر قاچ دانه خردل توخومی كتیر ! فقط اویله بر أودن كتیر كه اورادن بر اولاد، بر آنا بابا، ویا بر كوله‌نك جنازه‌سی چیقمش اولماسین ! »

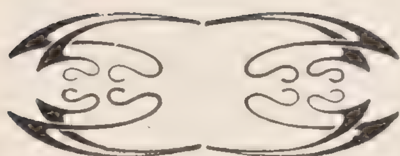
قادین قوشه‌رق هر قاپی‌یی ووردی. خردل توخومی هر یرده واردی . فقط هر اودن مطلق بر جنازه چیقمشدی. قادین بودایه دوندی. حقیقتی آكلار كبی اولمشدی. بودا اوكا هر شیئك فانیلكندن بحث ایتمش، قادین ده اوكا التحاق ایلمشدی .

بودا قرق بش سنه بو شكلده چالیشدی. نهایت حیاتنك سكسانجی ییلنده بر كیجه مریدلرینه « بن أولدكدن صوكره بودانك سزی ترك ایتدیكنی ظن ایتمه‌یكز . سوزلرم ، ایضاحاتم رهبریكز

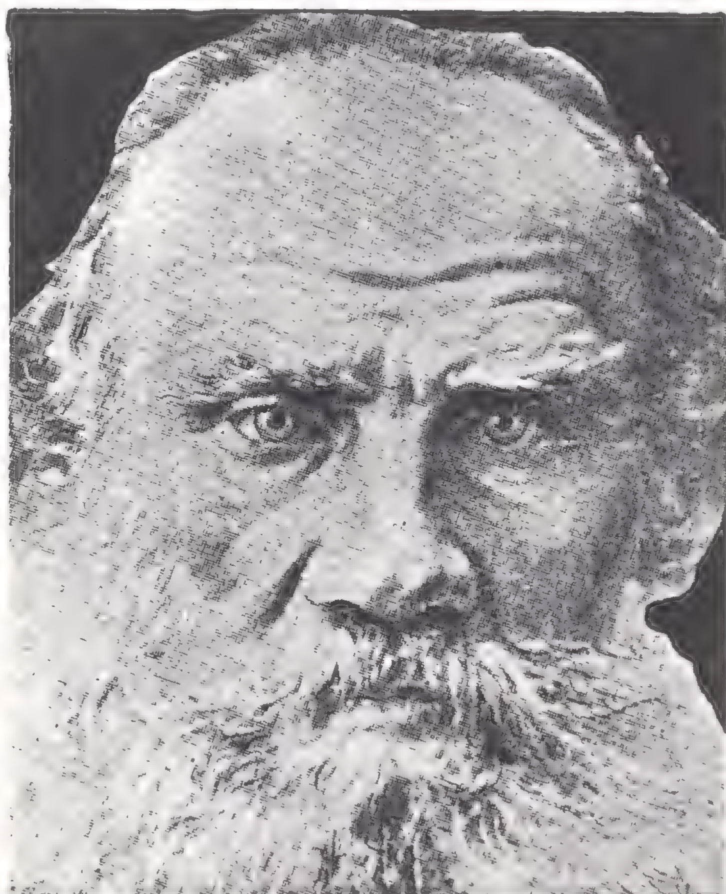
اولسون» دیدی وصباحه دوغرو کندندن کچەرك کوزلرینی ابدیته یومدی .

بو کون بودانك مذهبی مسلمانلق وخریستیانلق قدر منتشر بر دیندر. یالکز بودینك فلسفەسی سالکلرینی جدال حیاتنه آتیلمقدن آلیقویمقدەدر. بو کونك بودیلکی ایله اصل بودانك نشر ایتدیکی مذهب آرەسنده مدهش بر فرق واردر .

عمر رضا

تولستوی

ناشری
رسملی غزته

جلد : ١
فورمه : ٢٢

بویوك آداملر سریسی

٧ بچوق
غروشدر

بویوك آداملر سریسی

ابراهیم علاء الدین بكك ریاستی آلتنده كزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده كتیرلمشدر .

تولستوی

رسملی خزینه
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه سی
۱۹۲۷

اصیلزاده روس ادیبی تولستوی
بو حیات معماسنی حل ایتمك ،
بوتون انسانلغی سفالتدن قورتارمق
امیدیله یازمش ، بوتون حیاتنی
بحرانلر و صمیمی مجادله‌لر ایچنده کچیر-
مشدی . تولستوی مدنیتك بوتون
مؤسساتنی عصیانله ایدرك بونلری
ییقمق و یرینه بام باشقه بر نظام
اجتماعی قورمق ایسته‌مشدر .
تولستوینك بوتون اثرلری بو یکی
نظام اجتماعینك بر افاده‌سیدر .

تولستوی

بویوك روس ادیبی ، بویوك پترونك دوستی اولان معروف بر ناظرك نسلندن و ایکی عصر قدر حربده، سیاستده، ادبیات وصنعتده یوکسك بر موقع احراز ایدن بر عائله‌دندی . (لیوف تولستوی) ١٨٢٨ ده دوغمشدی . درت قرده‌شنك الك کوچوکی ایدی . والده‌سی پرنسس ماری وولقونسکی، قاترینانك زماننده قوماندانلق ایدن بر جنرالك قیزیدی . بالذات تولستوی ابوینك تربیه‌لی ، کبار و فدا کار اولدقلرینی سویله‌مکده‌در .

تولستوی ، ایکی یاشنه وارمادن والده‌سنی ، دوقوزنده ایکن پدرینی ضایع ایتمشدی . اون بش یاشنده (قازان) دارالفنونه دوامه باشلایان تولستوی ، چوق کچمه‌دن ، کندیسنه اصابت ایدن (یاسنایا پولیانا) اراضیسنده یرلشمك اوزره دارالفنونندن آیریلدی . ١٨٥١ ده یکرمی اوچ یاشنده ایکن تولستوی قافقاسیاده اردویه التحاق و طوپجی اوله‌رق خدمت ایتدی . بو سیاحت تولستویك صنعتده قرار قیامه‌سنه بادی اولدی . قافقاسیانك شایان

جیرت مناظری ، ابتدائی وغریب
عاداتی تولستویك روحنده عكسلر
اویاندیرمشدی . بو غریب ویكی
محیطك تأثیری (تولستوی) ی
بردن بره بویوك برصنعتكاردرجه -
سنه یوكسلتدی. تولستوی ۱۸۵۲ ده
«چوجوقلق، دلیقانلیلق، كنجلك»
عنوانلی اثرلرینی یازمشدی.

منقدلر، تولستویك بوحكایه یه
دوام ایتمه‌مسندن تأثرلرینی بیان
ایدرلر . بو اثرك مابعدی اوله‌رق
تلقی اولوناجق یكانه اثر «قازاقلر» در.
بر قاچ سنه صوكره «اعترافلرم »
چیقدی و بواثرده سنه‌لرك سركذ-
شتلری ایضاح اولوندی . تولستوی
بو اثرنده دیركه : بوكچن سنه‌لری
قورقمادن ، نفرت دویمادن ، قلبم
آغریمادن دوشونه‌میورم . شو
كچن كونلرده بر كناه و یابر جرم
یوقدركه اونی ارتكاب ایتمش
اولمایایم . یالان ، خیرسزلق ، هر
درلو سفاهت ، ایچكی یه انهماك ،
تجاوز ، قتل . . هپسنی ارتكاب
ایتدم . اراضیم اوزرنده یاشایوردم.
كویلیلرك ثمرهٔ مساعیسنی یا ایچكی
و یا قمارله استهلاك ایدییوردم .
كویلیلری جزایه چارپیوردم ،
صاتیوردم ، آلداتیوردم وبوتون
بونلری یاپدیغم ایچین مدح ایدیلیو-
ردم . »تولستوی بو اثرنده كندینی
شدتله محكوم ایدییوردی .

تولستوی طبیعتی ، وطبیعت
حیاتنی ، طبیعت حیاتیله مناسبتنی
ایلك اول قافقاسیاده دویدی
و بونی «قازاقلر» عنوانلی اثرنده
افاده ایتدی . اثرده كوربوز ،
كنج قازاق عسكری لوقاشقا ،
كوزه‌ل، قازاق قیزی ماریاناواختیار
آوجی جه‌روشقا مدنیت یاوروسی
(اولیه‌نین) ه حیاتلرینك فسون
و ذوقنی كوستریورلر . بوراده
تولستوی دائما « ازلی وابریشیلمز
قارلی داغلرله ایلك قادینك ابتدائی
كوزه‌للكنی حائز محتشم برقادین»
قارشیسنده یاشایور ، بو حیات ایله
شهر حیاتی آراسنده‌كی تصادف

حس ایدییور و «بوتون مسعودیت طبیعتله برلکده بولونمقده، اونی گورمکده اونکله مشافهه ایتمکده‌در» دیه‌رك ماریانك حیاتنه وریشمق ایسته‌یور فقط موفق اولامایور. تولستوی دییورکه، لوقاشقا کبی بر قزاق اولامیاسه‌مده آتلر چالسه‌م، قیرمزی شراب ایله سرخوش اولسه‌م، انسانلری وورسام، صوکره سرخوش ایکن پنجره‌دن ایچری یه‌دالارق نه‌یاپدیغمی و نیچون یاپدیغمی دوشونمه‌دن اونك یاننه کیتسه‌م. صوکره بر برمزی آکلاساق و مسعود اولسه‌ق ... فقط اونی آکلامیه‌جق، بنم مادونم اولدیغی ایچین دکل، فقط بنی آکلاماسنه امکان بولونمادیغندن بنی آکلامیه‌جق. او طبیعت کبی سکون، حضور و اطمئنان ایچنده‌در. بنسه‌ا کسیك و ضعیف بر مخلوقم، اونك بنم چیرکینلکمی و فنالغمی آکلاماسنی ایسته‌مه‌یورم.» اثر، طبیعتك صحت و قدرتنی تصویر ایدن لوحه‌لرله دولودر. قازاقلر عنوانلی اثرنده تولستوی ایلك دفعه اولارق، انسانك طبیعی وظیفه‌سی مسئله‌سنی موضوع بحث ایدییور، صانکه «برسس اوکا بکله‌مه‌سنی و مستعجل برقرار و یرمه‌مسنی امر ایدییوردی.»

١٨٥٤ ده تولستوی کندی آرزوسیله بر جبل بطاریه‌سنك قومانداسنی درعهده ایتمك اوزره قریمه نقلنی ایسته‌دی. و بو صیراده سیواستوپولی تصویر ایدن اثرینی یازدی. آرتیق کندیسی بر محرر اولارق شهرت قازانمشدر. چار، بو کنجك حیاتیله مقیداولمالرینی امر ایتدیکی ایچین تولستوی نسبةً امین بر یره اولونمشدی.

قریم حربك صلحی عقد اولوندیغی زمان تولستوی ٢٦ یاشنده بولونیوردی. تولستوی اردودن چیقه‌رق (پترسبورغ) ده یرلشدی. تورکینه‌ف، غریقورووج، اوستروفسکی کبی ذواتدن متشکل اولان (پترسبورغ)، تولستویی حرارتله قبول ایتمشدی. اون سنه قدر تولستوی یك آز

يازدی . فقط آلمانیا ، فرانسه و ایتالیاده سیاحت ایتدی . اراضیسنده یاشایان چیفتجیلرك تعلیم و تربیه‌سیله مشغول اولدی و ۱۸۶۲ ده (تولا) ده بر آلمان عسکری دوقتورینك كوزه‌ل قیزیله ئه‌وله‌ندی . بو مدت ظرفنده تولستوی آز یازی یازمقله برابر اوقویوروادبیات ایله مشغول اولویوردی .

(تولستوی) ك الك اوزون اثری اولان (حرب و صلح) ۱۸۶۵ دن اعتباراً چیقمغه باشلادی . اثر بوكونكی نقطهٔ نظردن پك شایان دقت دكلدر . مع مافیه اثرك اوته‌سنده بریسنده (تولستوی) ك كندینه دائر بر چوق شیلر واردر : فقط (آننه قارنینا) محرره دائر چوق مهم حادثات ایله دولودر . بورادهده تولستویك حال حیاتك سرینی آرامقله مشغول اولدیغنی فقط دها مضطرب ، دها یأس آور بر وضعیتده آرادیغنی

كورییورز . محررك اطرافده صمیم صیقی قورولمش طوزاقلر واردر . تولستوی بو اثری اكمال ایتدكدن صوكره « اعترافات » ندن شو سوزلری یازییور : « آنناقارانینایی بیتیردكدن صوكره یأسم اودرجه‌یه واردی كه ایچنده بولوندیغم شرائطی و دوشونمكدن باشقه بر شی یاپامیوردم . . . سؤاللر متمادیاً چوغالیور و جواب بكله‌یو - ردی . بر نقطه‌ده نهایت بولان بر خطلر كبی بو جوابسز سؤاللرده قارا برنقطه‌یی تضییق ایدییوردی . دهشت ایچنده ضعفمی حس ایدییور و بو نقطه قارشیسنده دورییوردم . بو جوابسز سؤاللرك قارشیسنده قورقونج وهیچ بكله‌نیلمه‌ین بر وضعیتده قالدیغم زمان اللی یاشنه وارمشدم . آرتیق آكلا - مشدم كه وجودی صحتلی و مسعود بر آدام اولان بن ... یاشایامیه‌جغم . بر چیفتجی قدر اوت بیچمكه مقتدر بر وجودم واردی . ذره

قدر يورولمادن اون سكز ساعت چاليشان بر دماغه صاحبدم . بوكا رغماً ياشايامیه جغمی آكلامق كبی بر نتيجه يه دسترس اولمشدم . . . يكانه كورديكم شی أولومدی . باشقه هر شی يالانْدی . »

« اعترافات » ك مهم بر قسمی بو حالت روحيه يی تحليله منحصردر . فقط تولستوی نهايت كنديسنی صيقان سؤاللره مليونلرجه انسانلرك جواب ويرديكنی كوردی . تولستوی ديركه :

« انسانلر ايلك ياشامغه باشلادقلری كوندن اعتباراً حياتك معناسنی آكلايورلردی . بو آكلايش بكا قدر دوام ايتدی . بنده اولان هر شی ، بنم اطرافمده اولان جسمانی ، غير جسمانی هر شی ، اونلرك حياتده كی تجربه لرينك ثمره سيدر . حتی بنی حياتی محاكما و تقبيح ايتمكه سوق ايدن وسائط ، بنم دكل ، اونلركدر . بن كندم ، اونلرك سايه سنده دوغدم ، بويودم . يرك آلتندن دميری چيقاران حيوانلری وآتلری اهليلاشديرەن ، يرك ناصل اكيله جكنی بر لكده ناصيل ياشانيلاجغنی ، حياتك ناصل تنظيم اولونه جغنی اوكره تن اونلردر . دوشونمه يی ، محاكمه ايتمه يی بزه اونلر اوكره تديلر . اونلرك محصولی اولان بن ، اونلرك سايه سنده ييوب ايچديكدن ، اونلرك فكرلريله و كلمه لريله تربيه اولدقدن صوكره اونلرك احمق اولدقلرينی اثباته قالقيورم . آشكاردركه بن آكلامادیغمی احمقلق طانيورم . »

تولستوی بونی كشف ايتديكدن صوكره حضوره ايردی . اولا « الله » كلمه سنك معناسنی آكلادی . چونكه حياتی اللهی آرامقله كچيرمشدی . تولستوی ، فكراً منكردی . اللهك يوقلغی ، اونجه ، فكری بر حقيقتدی . تولستوی ، اللهك حيات اولديغنی ادراك ايتدی و ياشامانك اللهی طانيمق اولديغی اوزرنده قرارقيلدی . واودقيقه دن

اعتبار آ یاشامقله اللهی طانیمق شعورینی هیچ ضایع ایتمه‌دی .

تولستوی بونك اوزرینه کلیسایه دوامه و بوتون مراسم دینیه‌یی ایفایه باشلادی ، فقط بو وضعیت ینه اونی تطمین ایتمه‌دی . بو سفر انجیللری آچدی و « اعترافات » نی بونکله بیتیردی . تولستوی ۱۸۷۹ ده اثرینی یازدیغی زمان (سوتایه‌ف) دن خبردار اولمش و اونکله ملاقی اولمشدی . (سوتایه‌ف) مسیحانه بر حیات یاشامقده اولان بر دیندار دی . بر آقشام اوینه دیلنجی بر قادین التجا ایتمش و بر کیجه حمایه ایدلمسنی ایسته‌مشدی . قادینك بو طلبی اسعاف اولونمش فقط ایرتسی کون بوتون عائله تارلایه کیتدکدن صوکره دیلنجی قادین اوده‌کی قیمتلی هر شیئی طوپلایه‌رق هپسنی آشیرمشدی . کویلیلر قادینك خیرسزلغنی کشف ایدرك پولیسه تسلیم ایتمشلر فقط سوتایه‌ف وضعیتدن خبردار اولنجه همان قوشه‌رق قادینی قورتارمغه چالیشمش و شو سوزلری سویلمشدی :

— بز هپمزده بر صورتله جانی یز . بو قدینی محکوم ایتمکده نه فائده وار ؟ حبسه آتیلاجق ده کلی ؟ اونك حبسه کیرمه‌سندن نه قازانیلاجق ؟ دها اعلاسی بو قادینه معیشتنی تأمین ایدیکز .

(سوتایه‌ف) لك بو کبی مسیحانه مناقبی تولستوی اوزرنده تأثیر اجرا ایتمش و بو تأثیری بالخاصه « او حالده نه یاپمالی یز ؟ » عنوانلی اثرنده تظاهر ایتمشدر .

بو سؤال « تولستوی » ی فنا حالده صیقیوردی . (تولستوی) موسقوانك محشر سفالت اولان محللرینی تدقیق و بو سفالتی تعدیل ایچین چاره آرامغه قویولمشدی . فقط بالنتیجه بو انسانی مقصددن واز کچمش ، کندیسنك و کندی کبی مرفه انسانلرك بو سفالت وضرورتك مسببی اولدقلرینه قانع اولمشدی .

تولستوی بو صیراده موسقوانك اك سفیل محله‌لرینی بولویور ، پاچاورالر ایچنده یاشایان انسانلر

آراسنده‌اومدیغندن فضله‌مسعودیت
کوزییور و دییده آنجق فایداسز
بر عنصر بولوندیغنه قانع اولویور
اوده‌ایی کونلر کوره‌ن ، کندی
تلقیاتی دائره‌سنده یتیشه‌ن مرفه
عنصردر .

بوتجربیاتی اثناسنده تولستوی
محتضر برقادینك چوجوغنه باقمقده
اولان برفاحشه‌یه تصادف ایتمش ،
اوکا آشجیلق ایتمه‌یی تکلیف ایتدیکی
زمان قادین آشجیلغی استحقار
ایدن بر طورله « بن اکمك بیله
بوغوراماما » دیمشدی . تولستوی
بوقادین حقنده دییورکه : « حال
احتضارده اولان بر قادین ایچین
وارینی یوغنی فدا ایدن بوقادین
مسلکداشلری کبی ایش کورمه‌نك
شایان استحقار و سفلی برشی اولدیغنه
قانعدی بوتون فلاکتی ده بوندن
ایلری کلیوردی . ارکك ویا قادین
هانکیمز او ، حیات حقنده‌کی بو
ساخته تلقیدن قورتارابیلیر ؟
ایچمزده ایش حیاتنك عطالتدن
دها شرفلی اولدیغنه قانع اولان
و بوقناعته توفیق حرکت ایدرك
انسانلره اویله‌جه حرمت کوسترن
و قیمت ویره‌نلر نره‌ده ؟ » . دها
صوکره تولستوی ، اون اوچ
یاشنده‌کی قیزی کندی کبی برفاحشه
اوله‌رق یتیشدیره‌ن برقادینه راست
کلمشدی . چوجوغی قورتارمق
وشفقتلی برقادینه ویرمك ایسته‌دی .
فقط قادین ، چوجوغی کندی
کبی یتیشدیرمکله اوکا الك بیوك
ایلکی یاپدیغنه قانعدی . اوزمان
تولستوی اولا والده‌یی حیاتی بو
طرز تلقیدن قورتارمق ایجاب
ایتدیکنی آکلادی ، تولستوی
دییورکه :

قیزی قورتارمغه دعوت ایتدیکم
شفقتلی خانملردن اکثریسنك
چوجوق دوغورمادن وایش کورمه‌دن
یاشادقلرینی خاطرلادم . بونك
ایکیسی آراسنده‌کی فرق برینك
چوجوغنی عموم‌خانه‌یه ، دیکرینك
بالویه کوندره‌سیدر . فقط
ایکیسنك ده حیات تلقیسی عینیدر .
ایکیسی ده قادینك ، ارکك شهوتنی

تطمين ايتمسى ايچين ييديريلمسى ، كيديريلمسى واعتنا كورمه‌سى لازم كلديكنه ذاهبدرلر . او حالده خائنلريمزك بوقادينى ، ياخودقيزينى اصلاح ايده‌بيلمه‌لرينه ناصل امكان واردر . »

بر دفعه تولستوى ١٢ ياشده برچوجوغى حمايه‌ايتمك ايسته‌يه‌رك اوينه كوتورمش و اوكا بر ايش بولمق‌ايسته‌مشدى. برهفته‌كچمه‌دن چوجوق قاچارق بر جانبازخانه‌يه كيرمش‌وبرفيلك‌اداره‌سنى درعهده ايتمشـدى . تولسـتوى بو حادثه دولاييسيله ديركه :

« او چوجوغى مسعود ايتمك واصلاح ايتمك‌امليله اويمه كوتوردم چوجوق اوراده نه كوردى . بويوك، كوچوك‌بتون‌چوجوقلريمى كوردى. چوجوقلرم‌ايش كورمك برطرف هركس‌ايشى بويورييور، تماس ايتدكلرى هرشينى بوزيور، طاتليلر و شكرلرله احتياجلرندن فضله ييور ، بو چوجوغك نفيس كورديكى شيلرى كوپكلره‌آتيورلردى. يازيق كه‌خطامى آكلامامشدم. كومسده ياشايان فقط‌درتده‌اوچى چاليشان انسانلرى وچوجوقلريمى اصـلاحه قالقديغم حالده كندى چوجوقلريمى رفاه‌ايچنده وبرايش كورميه‌رك يتيشديرمشدم .

تولستوى ، كنديسى‌باطاقلغه دوشمش اولديغى حالده ديكر بر آدامى‌باطاقلقدن‌قورتارمغه‌چاليشان بر آدام حالنده كورييوردى . بو آدمك هر حركتى اوكا اوززنده بولنديغى يرك مردارلغنى كوستريوردى .

(تولسـتوى) لك « دينم » عنوانلى اثرى‌ده صـوك جوابى ويرمه‌يور . فقط بواثرتولستويك عقائدينى الك جانلى ، الك صريح والك تام‌برشكلده افاده‌ايتمكده‌در . تولستوى بواثرنده نهايت حضرت مسيحك موعظه‌سنده‌ايراد‌ايتديكى قناعتلرك عينه ايرديكنى اعتراف ايتمكده،فقط بو كونكى خرستيانلغك

ایهنده بر سوز سویله‌مه‌مکده‌در . تولستوی دییورکه : « حضرت عیسی انسانلره عقله مخالف برشی یاپماملرینی سویله‌یور . تورکلری ویا آلمانلری اولدیرمك عقله مخالفدر . صوك موده كینمك و أویكزی تفریش ایتمك ایچین باشقه‌لرینك مساعیسندن استفاده ایتمك عقله مخالفدر . عطالت و اخلاقسزلقله احاطه اوغرایان انسانلری حبسخانه‌لره آته‌رق بوس بوتون عطالته و اخلاقسزلغه سوق ایتمك عقله مخالفدر . فقط بوكون آوروپانك یاشادیغی حیات بودر . »

عیسانك مذهبنی كوچ كوره‌نلره قارشی تولستوی دنیامذهبنك بوس بوتون كوچ اولدیغنی سویلر وشو صورتله جواب ویرر :

« كندی حیاتمده ، دینوی برنقطهٔ نظردن غایت مسعودایدی ، دنیا مذهبنه سلوك ایتمك یوزندن ، عیسانك مذهبی اوغورنده عزیزلرك چكدكلری جفاقدر جفا چكدم . حیاتمك الك مؤلم زمانلری ، مكتب اثناسنده‌یاپدیغم غاوغالر ودوئللولر ، اشتراك ایتدیكم محاربه‌لر اوغرادیغم خسته‌لقلر ، و شیمدی ایچنده یاشادیغم غیرطبیعی وغیرقابل تحمل شرائط ، بونلرك هپسی دنیامذهبنه مالك اولمقدن ایلری كلدی . »

یا دها آز مسعود اولانلر نه حالده ؟

«دنیامذهبی اوغرنده دو كوشن اوچ ملیون انسان حربلرده محو اولدی . دنیامذهبی اوزره قورولان نظام اجتماعی اوغورنده ملیارلرجه انسان تلف اولدی ... انسانلرك چكدكلری فلا كتلرك اونده دوقوزی لزومسزدر . انسانلرك اكثریسی دنیامذهبنك قوربانلریدر . »

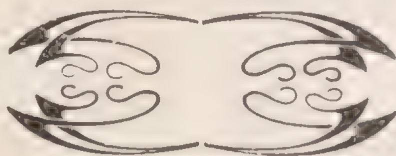
تولستوی مذهبنی برقاچ جمله ایله خلاصه ایدر فنالغه مقاومت ایتمه ، محاكمه ایتمه ، حدت ایتمه ، برقادین سه‌و ، بودرت نقطه (تولستوی)‌ك مذهبنی احاطه ایدر . اونك «دینم» عنوانلی اثری بودرت نقطه‌یی ایضاح ایتمكده‌در . تولستوی بونلری ایضاح ایدییوركن بونلرك دولت

وممالكتك الغاسنی ايجاب ايتدكارينی سويلر . اونك نظرنده حكومت برخيالدر . دولتك هيچ برمعناسی يوقدر . كويليلر و كوی واردر . بونلر كوزله كورولور . فقط حكومتلر ، ملتلر ، دولتلر بونلر ناموسلی انسانلرك ناموسسز مأمورلر طرفندن يغما ايدلمه‌لرينی تأمين ايچين اختراع اولونان كلمه‌لردر . دولتی قالديريكز ، قانونلر ، محكمه‌لر ، حبسخانه‌لر زائل اولور . مملكت كلمه‌سنك اورته‌دن قالقماسيله ، وطنپرورلك ده‌نيلن ساخته‌كارلغك زواليله برده‌ا محاربه اولماز .

فقط مدنيتك استنادگاهی اولان بواساسلرك يرينه نه قونولاجق ؟ تولستويه كوره مسعوديتك ايلك شرطی انسان ايله‌طبيعت آراسنده‌كی ارتباطك قيرلماسيدر . انسان باشنك اوزرنده‌كی سمادن ، تميز هوادن وتارلا حياتندن مستفيد اولمليدر . بو ايسه اراضينك عمومه عائديتنی قبول ايتمه‌يه منجر اولور . مسعوديتك ايكنجی شرطی سعيدر . فكری سعی وبدنی سعی اوچنجی شرط ، محبتدر . صحتی يرنده هر اركك وهرقادين آراسنده جنسی مناسبات وقوع بولا بيلير . مع مافيه بو مناسباتك دائمی اولماسی دهااييدر . دردنجی شرط ، اركك قادين بوتون انسانلر آره‌سنده صنف فرقی اولمقسزين قيدسز دوستلق . بشنجی شرط صحتدر .

تولستوی بو نقطهٔ نظردن آيرلمامش كبی‌در .

تولستوی بوتون حياتی اثناسنده درلو درلو نكبتلره اوغرامش ، كليسا طرفندن تلعين ايدلمشدر . بويوك روس اديبی ١٩١٠ سنه‌سنده وفات ايتمشدر .

جمال الدين افغانى

ناشرى
رسملى غزته

جلد : ١
فورمه : ٢٣

بويوك آداملر سريسى

٧ بچوق
غروشدر

بیوک آداملر سلسله‌سی ۱

ابراهیم علاء الدین بکک ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر.

جمال الدین افغانی

رسملی خزنه
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
«ثبات» مطبعه‌سی
۱۹۲۷

بویوك تورك انقلابی ، بوتونده
شرقلیلره اویانمه و یوكسلوب
مدنیلشمك خصوصنده بویوك بر
فیض ویرركن ماجرای خاطرالی
و مساعیسی خاطرلاتماسی لازم
كلن بر شخصیت واردركه اوده
مرحوم جمال الدین افغانیدر. آسیانك
اورته سنده دوغاره دنیانك هرطرفنده
اسمی دویولان بو نادرۀ خلقت ،
شرقده یكی یكی اویانانلره انتباه حركتلرینی
بوندن یاریم عصر اول كوروكلمك
عزمیله حركته كچمش واستانبولده
فانی حیاته كوزلرینی قاپایجه یه قادار
بو مجاهده سنده واز كچمه‌مشدر.

شيخ محمد جمال الدين

شيخ محمد جمال الدين افغانى ١٢٥٤ سنهٔ هجريه سنده دوغمشدر . محل تولدى حقنده اختلاف واردر . بر روايتده كنديسى همدان ياقينلرنده (. اسد آباد) قصبه سنده دوغمشدر . ايكنجى روايته كوره ده محل تولدى ، افغانستانك كابل مضافاتندن (كونار) حواليسنده ، (اسعد آباد) موقعيدر. بومسأله ، مرحومك وفاتندن صوكرا دكيل ، حال حياتنده ده قيل و قالى موجب اولمشدر . كنديسى ، بيلهكارينه دائما « هيچ بر مليته فضولى اولارق انتسابه احتياجى اولماديغى و افغانلى اولديغى » سويلهمشدر . بوكا مقابل (اسد آباد) ده دوغديغى ايلرى سوره نلرده سيد جمال الدينك اوزمانكى ايران حكومت مستبده سنك ظالمانه معاملاتندن دولايى افغان مليتنه انتساب ايتديكنى سويلرلر . بو ايكى روايتى قيد ايتدكدن صوكرا ، جمال الدينك ايرانلى ويا افغانلى اولماسنك دكيل ، حياتنده كى خارق العاده وقايعك بزى علاقه دار ايتديكنى سويلهمه لى يز . ايرانليلرله افغانليلرى بوذاتك مليتى بر خيلى علاقه دار ايتديكى ايچين اولاجق ، ايران غزته لرى كنديسنى (جمال الدين اسد آبادى) ديه تلقيب ايتمكده درلر .

شيخ جمال الدينك پدرى (سيد صفدر) نامنده بر ذات ايدى . كنديسى ، نسبى محدث مشهور سيد على الترمذى يه وبو واسطه ايله سيد حسن ابن ابى طالبه منتهى اولديغى ايچين ساداتدندر .

سيد جمال الدينك پدرى مملكتنده محلى بر استقلال و امارته مالك ايكن

بالآخره افغانستان امیراسبقی (دوست محمد خان) بو استقلالی الندن آلمش وجمال الدین ایله پدرینك وعموجه لرینك کابله نقلنی امر ایله مشدر که ، جمال الدین هنوز یدی یاشنده ایکن یعنی (١٢٦١) سال هجریسنده پدرینه رفاقت ایده رك کابله کلمشدر .

سید جمال الدین ، کابلده سکز یاشنده ایکن حیات تحصیله ابتدار ایتدی و اون سکز یاشنه وارنجه یه قادار افغانستانده بولوندی . بو مدت ظرفنده علوم آلیه دن : صرف ونحو ، منطق ، معانی ، بیان ، ریاضیه ، طب ، تاریخ ، علوم عالیه دن : تفسیر حدیث ، فقه ، اصول فقه ، کلام ، تصوف تحصیل ایتدی .

بو درسلرده معلملری افغانستانك ایلری کلن علماسی ایدی که ، بونلردن بریده (ماهر ابن علی) نام ذاتدر . بو درسلردن صوکرا جمال الدین مشهور اسلام کتابلرینی ده اوقودی . جمال الدینك بو تتبعاتی اك زیاده فلسفیات والهیات اسلامیه حقنده اولمشدر .

جمال الدین اون سکز یاشنده کابلده اتمام تحصیل ایتدکدن صوکرا ١٢٧٢ تاریخ هجریسنده هندستانه کیتمك اوزره کابلدن و افغانستاندن آیرلمش ، هندستانده قالدیغی برسنه ظرفنده بر طرفدن کندی تتبعلرینه دوام ایتدیکی کبی دیکر طرفدن ده آوروپا اصولنده علوم ریاضیه وحکمیه تحصیل ایتمشدر .

هندستانه کلدیکندن بر سنه صوکره ، یعنی ١٢٧٣ سنهٔ هجریه سنده اداء فریضهٔ حج نیتیله خطهٔ مبارکهٔ حجازه عزیمت ایتمش [١] وداع حج ایتدکدن صوکرا ، بو سیاحتی برسنه یه یاقین بر مدت دوام ایتمشدر . جمال الدین بو برسنه ده یالکز اداء حجله قالمایه رق کذرکاهنه تصادف ایدن ممالکده کی اقوام اسلامیه نك اخلاق وعاداتی حقنده پك درین تتبعاتده بولونمشدی .

اوندن صوکرا جمال الدین ، ینه مملکتی اولان افغانستانه عودت ایتمش ، وامیر دوست محمد خان معیتنده حکومت مأموریتنه سلوك ایتمشدر . اوصیرالرده امیر دوست محمد خان ، هراتی ضبط ایتمك ایچین محاصره ایدییوروبو محاصره ده جمال الدین ده برابر بولونیوردی .

جمال الدین بوتون بو محاصره ده ، شهرك ضبطنه و امیر دوست محمد خانك وفاتنه قادار برابر بولوندی .

سید جمال الدین او اثناده امیر علی خانك قارده شی محمد اعظم خان ایله برابر بولونیوردی .

بالآخره محمد اعظم خان موقع امارته کچنجه معیتنده بولونان جمال الدینك

---

[١] شیخ بوزمانلرینی « غایتله ضعیف البنیه اولدیغم حالده نوافل ومستحباته قادار بوتون امور دینیه یه پك رعایتکار بولوندیغم زمانلر » دییه نقل ایله مشدر .

مسندی رفیع و حتی بر آز صوکرا کندیسنی مشاور نصب ایتدی .

بو مدت ظرفنده افغانستانده داخلی و خارجی محاربه‌لر دوام ایدییوردی .

بوتون بو احوال اثناسنده شیخ جمال‌الدین ، کابلده قالمشدی . فقط امیر شیر علی خان ، عشیرتنه احتراماً و افکار عمومیه‌نك علیهنه چورلمه‌سندن قورقدیغی ایچین کندیسنه دوقونامادی . بونکله برابر شیخ ، افغانستاندن مفارقت ایتمه‌یی موافق بولدی . بونك ایچین بر دها عزیمت حجه مأذونیت طلب ایدنجه ، امیر سابق محمد اعظم خانله کوروشمه‌مسی ایچین ایراندن کچمه‌مك شرطیله کندیسنه مساعده ایدلدی .

بر روایته نظراً بو صیراده بر آرالق جمال‌الدین ، روس حدودینه کیره‌رك ، روسلره افغانستان احوال داخلیه‌سی حقنده یومی ژورنال ویرمکی وعد ایتمش و بو طلب روسلر طرفندن مظهر قبول اولمشدی .

جمال‌الدین منتظماً ژورناللرینی ویریور و روسلردن معین اولان اجرتی آلییوردی . بو نهایت بر کون اخباراتك هپ خلاف حقیقت اولدیغی آکلاشیلنجه او حوالیدن چکیلمکه مجبور اولمشدر .

شیخ جمال‌الدین ، ۱۲۸۵ سنهٔ هجریه‌سنده افغانستاندن آیریلارق هند طریقیله یوله چیقدی . هندستانه کلدیکی زمان ، هند حکومتی ، مملکت علماسنی کندیسیله مذاکره و اجتماعدن منع ایتدی .

جمال‌الدینك بو دفعه هندده‌کی اقامتی بر آیی تجاوز ایتمه‌مشدر . هند ساحللرندن بر کمی‌یه بینه‌رك سویشه و بو دکز سیاحتندن صوکرا مصره کلدی . مصرده‌کی بو اقامتی آنجاق قرق کونی بولور .

بو مدت ظرفنده (الازهر) محفل علمیسی ایله طانیشدی . مدرسهٔ مذکوره‌ده تحصیلده بولونان سوریه‌لی طلبه کندیسنه بویوك حرمت و رغبت کوستردیلر و همان خانه‌سنه طوپلانارق کندیلرینه (شرح الاظهار) اوقوتماسنی شیخدن رجا ایتدیلر . جمال‌الدین رجالرینی قبول ایتدی . و کندی خانه‌سنده بر قاچ درس ویردکدن صوکرا عزیمت حجدن صرف نظر ایده‌رك استانبوله متوجهاً مصردن آیریلدی .

۱۲۸۷ ده استانبوله کلدیکی وقت استانبول بو شهرتی بوتون آفاق اسلامه یاییلمش اولان ذاتی بر روی ممنونیتله قارشیلادی . وصولندن بر قاچ کون صوکرا صدراعظم عالی پاشا ایله کوروشدی . عالی پاشا ، کندیسنك فضل و ذکاسنك تقدیرکار و حرمتکاری اولدیغی کبی بوتون دیکر رجال حکومت کندیسنه قارشی بر مجلوبیت حس ایتدیلر . نامی بوتون علم و ادب محافلنده دولا-

شدی . و زمان شیخ ، ینه بول بر افغان جبه‌سی کییور ، بویوك بر افغان صاریغی صاریبور ، پك بویوك مجلسلرده بیله بو قیافتنی ده کیشدیرمیوردی .

جمال الدین ، بوندن صوکرا مجلس معارف اعضالغنه تعیین اولونمشدر . عینی زمانده سلطان احمد آیاصوفیه کبی جوامع کبیره‌ده دینی و اجتماعی موعظه‌لر ویریوردی .

١٢٨٧ سنه‌سی رمضاننده دار الفنون مدیر عمومیسی تحسین افندینك دارا - لفنونده بر قونفرانس ویرمه‌سی تکلیفنه قارشی شیخ جمال الدین تورکجه‌سی ضعیف اولدیغنی بیلدیره‌رك بیان اعتذار ایتمشدی . فقط خواجه تحسین افندینك اصراری جمال الدینه بو قونفرانسی قبول ایتدیردی . داها بو قونفرانسی اعطا ایتمه‌دن احتوا ایتدیکی مباحثی یازارق معارف ناظری صفوت پاشایه تقدیم ایتدی .

قونفرانسك موضوعی کرك نظارت و کرك مجلس معارف طرفندن پك زیاده تصویب ایدیلمشدی .

قونفرانس کونی دار الفنون صالونی رجال حکومت ، اهل علم ، ارکان مطبوعات ، نظار و سائر اهالیدن مرکب مستمعین ایله خنجاخنج دولمشدی . هرکس ، بو مشهور اسلام عالمنی کورمك و سوزلرینی دیکله‌مك ایسته - یوردی . یالکز او زمانك شیخ الاسلامی حسن فهمی افندی ، جمال الدینك پك علیهداری ایدی . بیچاره آدام جمال الدینك شهرتنی کوره‌رك « بلکه شیخ الاسلاملغی الیمدن آلیر » دییه قورقمش و کندیسنی استرقاب ایتمکه باشلامشدی .

اونك ایچین جمال الدین کرسی‌یه چیقدیغی زمان شیخ اسلام افندی الك کوچوك بر خطایی بولابیلمك امیدیله مترقب بر وضعیتده بولونیوردی .

جمال الدین ، بو قونفرانسنده معیشت انسانیه‌یی بر (بدن حی) ه تشبیه ایدییور و بوتون (صناعت) لری برر عضو موقعنده کوسته‌ریوردی . جسم و روحدن بحث ایده‌رك سوزی [نبوت] ایله [حکمت] آراسنده‌کی فرقه انتقال ایدنجه ، حضرت نبوت ، موهبهٔ الٰهیه‌در ؛ کسب ایله الده ایدیلمز .

یختص الله بها من یشاء من عباده والله اعلم حیث یجعل رسالاته = اونی الله قوللرندن دیله‌دیکنه تخصیص ایدر . و الله پیغمبرلرینی ناصل کوندره‌جکنی پك ایی بیلیر) دیدی .

« فقط ، حکمت ، فکر و نظر معلوماتله الده ایدیله‌بیلیر » دیدکدن صوکرا نبی ایله حکیم آراسنده شویله بر فرق کوستردی :

« نبی خطادن معصومدر . فقط حکیم خطا ایده‌بیلیر . احکام نبوت ، علم الٰهی اوزرینه مؤسس اولدیغندن بو یولده هیچ بر صورتله باطل

صدور ایتمز . و بونکله عمل ایلەمك
فرائض ایتاندندر .

فقط حکمانك آراسنه کانجه :
بونلره اتباع اصلا فرض دکلدر. آنجق
افضل و اولی اولانلری تفریق اولونارق
او فکرلره تبعیت اولونابیلیرکه ، بو
شایان اتباع اولان قسم ایچون ده
شریطهٔ یکانه آراء مذکورەنك شرع
الهی یه مخالف اولمامسی لزومیدر..»

جمال الدینك بو سویلەدکاری، بوتون
علماء اسلامیەنك سویلەدکارینه و یاز-
دقارینه موافقدی . فقط دورك شیخ-
الاسلامی حضرت شیخه اولان استرقابی
سببیله ، علیهنه یورودی .

« شیخ جمال الدین افغانی ، نبوتی
صناعت درکەسنه ایندیردی » دیدی .
و سوزنی اثبات ایتمك ایچون ، قونفرا-
نسك موضوعی صنعت و صناعت ایدی .
بونك ایچنده نبوتدن بحث ایتمك اونی ده
صنعتلر عدادینه ادخال ایتمکدر» دیه
اشاعه ایتدی . حتی بو خصوصده
جمال الدینك علیهنده درس وکیلی
طرفندن ده بر رساله قلمه آلینمشدی .

بونی باشقه دورلوده روایت ایدەرلر:
جمال الدین افغانی ، صنعت و صناعته
دائر اولان مذکور قونفرانسنی اعطا
ایدرکن (تنبل و مسکین اوطوراجاق
زمان اولمادیغی، چالیشمق لازم کلدیکنی
و چالیشماق سایەسنده هر مقصد
و مرامه ایریله بیله جکنی ، حتی پیغمبرلرك
بیله چالیشمادن ، برایش ایلە اوغرا-
شمادن کەری قالمەدقلرینی) سویلەمش ،
بو سوز شیخ الاسلام و طرفدارانی
طرفندن « انسان چالیشمقله پیغمبر بیله
اولور » صورتنده تغییر ایدلمش و بو
صورتله جمال الدین افغانی نك علیهنه
یورونمشدی .

محمد علی توفیق بك (رسملی کتاب) ك
دردنجی نومرو و ٣٦٢ نجی صحیفەسنده
« بر بدیعهٔ شعر و حقیقت » سرلوحەسیله
یازدیغی بر مقالەده دییورکه :

« مرحوم جمال الدین افغانی
دارالفنونده معلم ایدی . تحسین
افندی بو رفیقیله برابر خلقك تربیهٔ
افکارینه خدمت ایتمکده ایکن غیر منتظر
بر صورتده دوچار فلاکت اولدی .

عالی پاشانك هنگام صدارتنده بر
کون دارالفنونده جمال الدین افغانی
عمومی بر درس ویرییوردی . خواجه
تحسین مرحومده کرسئ تدریسده همم
مسلکینك یاننده ایدی . جمال الدین
افغانی سامعینه هوای نسیمی و تنفسك
باعث اصلئ حیات اولدیغنی آکلاتییوردی
تقریرات و تبییناتی تجربه ایله اثبات
ایتمك ایستەیەرك بر مخلیة الهوا فانوسنك
آلتنه بر کوکرجین قویدی . فانوس
هوا ایله مملو اولدیغندن کوکرجین
بالطبع چیرپینیور و اوچوشمق ایستە-
یوردی .

بونك عقبنده فانوسك هواسی تخلیه

ایدیلنجه کوکرجین آرتیق موقوف سکونت دوریبور واثر حیات کو . سترمه‌یوردی . هر درسخانه‌ده هر کون تکرار اولونان بو معروف تجربه‌دن صوکرا جمال‌الدین افغانی‌نك ویردیکی ایضاحات و سرد ایتدیکی ملاحظات متممه خلق طرفندن سوء تفسیره اوغرادی . دارالفنون قاپادیلدی . »

جمال‌الدین افغانی علیهنه یاپیلان هجوملر یالکز بونکله قالمادی ؛ سلطان احمد ویاخود آیاصوفیه جامع شریفلرندن برنده پك چوق سودیکی وتقدیر ایتدیکی اسلام فیلوزوفی امام ابوحامد غزالینك (احیاءعلوم‌الدین) کتابندن (علماء سوء) حقنده‌کی بر موعظه‌یی ایراد ایتمش . اوزمانده استانبولك علما کسوه‌سنده‌کی جهلاسندن مدهش هجوملر کورمشدی .

والحاصل بوقونفرانس ایله موعظه‌یی تقدیر ایدن جمال‌الدین ، ذره‌قدر حدود شرعی تجاوز ایتمه‌دیکی حالده تکفیر ایدلدی . بو مسئله‌یی کندیسی نقل ایدرکن : «اونلر ، بنی تکفیر ایتدیلر . بن ده اونلره ابن سینانك وقت تکفیرنده سویله‌دیکی شو :

« کفر چوق من کذاف آسان نبود ،
بالاتر ازایمان من ایمان نبود ،
دردهر چومن یکی وآن هم کافر
پس درهمه دهر یك مسلمان نبود » [*]

قطعه‌سیله جواب ویردم» دیمشدر .

آرتق برایپ اوجی یاقالادیغنی ظن ایدن شیخ‌الاسلام فهمی افندی جامعلرده ایراد مواعظ ایدن واعظلره بیله جمال‌الدینك بویله (افکار فاسده) نشرینه اوغراشدیغنی تعمیماً بیلدیردی . جمال‌الدین ، کندیسنی مدافعه ایتمك وسویله‌دکلرینك حق اولدقلرینی بیلدیرمك ایسته‌دی . فقط مسأله شیخ‌الاسلامله محاکمه اولونمادن حل وفصل اولوناماـ یاجقدی . بونك اوزرینه محاکمه طلب ایتدی ، بو حال . شیخ‌الاسلامك حدتنی موجب اولدی . اوزمانك غزته‌لری بو اختلافدن اوزون اوزادی‌یه بحث ایتمکه باشلادیلر . غزته‌لردن کیمیسی شیخ‌الاسلامك ، کیمیسی شیخ جمال‌الدینك طرفنی التزام ایدیبوردی .

مسئله صوك درجه بویودی . اوقادارکه ، امر صدارت چیقماینجه حل اولونامادی . نهایت صدراعظم پاشا ، شیخ جمال‌الدین افغانی‌یی بو احوالك یاتیشماسی ایچون بر قاچ آی استانبولدن آیریلماسی لزومنی بیلدیرمکه مجبور اولمشدی . جمال‌الدین‌ده حقلی اولدیغی حالده ، بویله‌عادتا مغلوب موقعنه

---

[*] معناسی شودر . بنی تکفیر ایتمك اویله‌قولای برلاقیردی دکلدر . بنم ایمانمدن یوکسك برایمان یوقدر . دنیاده بنم کبی اولان بر باشقه‌سنه کافر دینه‌یه‌جکلرمی ؟ اوحالده بوتون دنیاده مسلمان یوق دیمکدر .

قونولدیغنه پك چوق حدتلنمش ، فقط صدارتك امرینه امتثالاً ١٢٨٨ سنه‌سی محرمی بدایتنده مصره متوجهاً استانبولدن آیرلمشدر .

شیخ جمال‌الدین ، بو دفعه نتره وتفرج ایتمك وكوزل مناظرندن مستفید اولمق مقصدیله مصره كیدییوردی . تدریس و تتبعله اوغراشمایارق براز دیكلنمك نیتنده ایدی . پك چوق اقامته‌ده نیتی یوقدی . فقط (ریاض پاشا) ایله كوروشونجه پاشا كندیسنی پك زیاده تقدیر ایتمش وجمال‌الدینه مصر حكومتی نامنه شهری بیك غروش معاش باغلامشدی . بومعاش هیچ بر ایش مقابلنده دكیلدی . فقط بر مدت اقامتدن صوكرا بر چوق طلبه اطرافنده طوپلاندیلر و حلقهٔ تدریسندن استفاضه ایتدیلر . بوطلبه‌یه علوم عالیه‌دن كلام ، حكمت (نظریه ، طبیعیه ، عقلیه) . علم هیئت ؛ تصوف ، اصول فقه تدریسه باشلادی . كندی اقامتكاهنی مكتب اتخاذ ایتمشدی . حلقهٔ تدریسی اطرافنه طوپلانان حریص علم و عرفان طلبه‌یه بودرسلردن ماعدا ملی دویغولر ، حر دوشونجه‌لر ، محاكمه وتنقیدلر اوكرتمكی ده اونوتمادی .

(ادیب اسحق) نامنده بر مصر محررینك (الدرر) نامنده نشر ایتدیكی بر كتابده جمال‌الدینك بوزمانی حقنده شو سطرلر یازیلیدر : بو صیرالرده مصر غزته‌لرنده بر چوق مقاله‌لرده نشر ایده‌رك افكار عمومیه‌یی ایقاظه چالیشمشدر . (مظهر بن وضاح) نام مستعاری جمال‌الدینكدر . »

ینه عینی كتابك افاده‌سنه نظراً جمال‌الدین بو اثناده مصرده‌كی (ماصونلر) لوجه‌سنه‌ده داخل اولارق استادلق رتبه‌سنی احراز ایله استاد اعظملغه انتخاب ایدلمش ، مقصدینه واصل اولمق ایچون بووضعیتدن استفاده ایتمشدر .

شیخ جمال‌الدین (الازهر)ه نادراً كیده‌ر ، مصاحبه‌لرینی و درسلرینی اكثریا كندی اونده یاپاردی .

جمال‌الدین ، بویله‌جه طلبه‌سنه بر طرفدن فلسفیات و الهیات درسلرینی تدریس ایدركن بر طرفدن ده كتابت ، ادبیات و حكمیاته پك زیاده اهمیت ویرییور و بوخصوصده تشویقاتده بولونیوردی . اوزمان مصرده دوغرو دوزكون و تمیز بر اسلوب ایله یازی یازان همان یوق كبی ایدی . ارباب قلم پارمقله كوسته‌ریلیر كبی پك محدوددی بونلرده عبدالله پاشا فكری ، خیری پاشا ، محمد پاشا ، سید احمد ومصطفی پاشا وهبی‌دن عبارت ایدی كه بعضیسی مسجع و دوزكون مكتوب یازارلر ، بعضیلری‌ده دینی ، اخلاقی ، وقسماً ادبی كتابلر تألیف ایدرلردی . ایشته بوفقدان ادبا اثناسنده جمال‌الدینك غیرتیله مصرده ادیبلر ومحررلر كوروندی

مرحوم شيخ محمد عبده ديبوركه :
« اون سنه‌دن بری مصر ، بوتون محررين و اربابی آراسنده اسكيلردن قالمش كيمسه كورمه‌يورز . مصرك كنج فقط صنعتلرنده پيرواستادصاحب قلملرى هپ شيخ جمال الدينك تلميذلرندن صايبلير . وياخود اونك تلميذلرندن فيض آلمشلردر . »

جمال الدين افغانی‌نك نثرونظم‌وسجع واصول تحريره دائر ويرديكی اوفاق قونفرانسلرى سوريه‌لی شاعر (اديب اسحق) ، (الدرر) كتابنده بر اهتمام مخصوصله ضبط ايتمشدر . مصر عالم تحريرنده جمال الدينك وجوده كتيرديكی تأثير فيض‌بخشا حقنده بر فكر ايدينمك ايسته‌ينلر مذكور قونفرانسلرى اوقويابيليرلر .

(اديب‌اسحق) بودرسلرك اولنه علاوه ايتديكی ملاحظاتده « بن نه بيليرسه‌م اوندن اوكره‌ندم » ديبور . اديب اسحقك ، قيمتلی بر محرر ، براديب اولديغی‌ده آيريجه قيد ايتمك ايجاب ايده‌ر .

شيخ جمال الدين ، فرانسزجه‌يی بوصيرالرده پك‌قيصه بر مدت ظرفنده اوكرنمشدر .

ايده آليست و انقلابجی بر آدام اولان جمال الدين بو علمی و ادبی فعاليتلرى اثناسنده هيچ بر وجهله اطرافنه طوپلانان متفكرلره استقلال و اختلال فكرلرى آشيلامقدن كرى دورمامشدی . مجاهده آرقاداشلغی ايده‌ن مشهور مصر مفتيسی (شيخ محمد عبده) ايله طانيشماسی‌ده بوصيرالرده وقوعه كلمشدر . (محمد عبده) بر مقاله‌سنده : « جمال الدينی كورمه‌دن اول ، مكرسه كوزم كور ، قولاغم صاغير ديلم ديلسز ايمش !. » ديبور .

جمال الدين افغانی هندستانده هنوز پك كنج‌ياشده‌ايكن بنغاله بومباردومانی انتاج ايدن مشهورحركت اختلاليه‌يه قاريشمش اولديغی كبی بودفعه‌ده‌مصرده (اعرابی‌پاشا) حادثه‌سنی احضار ايده‌نلرله برابر چارپيشمشدی .

ينه بو صيرالرده بر افغان‌و انكليز محاربه‌سی وقوعه كليركن افغانليلرى تحقير ايده‌ن‌بر انكليز لوردينك‌قافاسنه صاندالیه‌يی ايندیريويره‌ن جمال الدين آرتيق مصرده‌اوطورامامق‌مجبوريتنده قالمشدی . مصردن سويش طريقيله مفارقت ايده‌ركن‌ايران‌جنرال قونسولوسی سيدنقادی كنديسنه كله‌رك بر مقدار معاونت نقديه‌يه‌بولوغابی‌تكليف ايتمش ، فقط جمال الديندن شو يولده برجواب آلمشدی :

— بو پارايی كنديكز ايچون صاقلاييكز ؛ زيرا بر آرسلان ، كيتديكی هيچ بر يرده آچ‌قالماز . »

حالبوكه بو اثناده پك پاراسز بر حالده ايدی . كتابلرينی‌ده مصرده

دوستلرندن بریسنك یاننه بیراقشدی.

جمال الدین مصردن هندستانه کچمش، فقط پك قیصه بر مدت قالدقدن صوکرا آمریقایه عزیمت ایتمك نیتیله اورادن آیریلشسه ده بالآخره بو فکردن صرف نظر ایده رك لوندره یه کیتمشدی.

جمال الدین، لوندره ده بر حسن قبول کورمش و (لوردسالیسبوری) کندیسیله اوزون مدت ملاقاتلرده بولونمشدی. انکلیزلر او اثناده جنوبی آفریقاده چیقان بر قیام حرکتنك اطفاسی ایچین شیخ جمال الدینك مسلمانلر اوزرنده کی نفوذندن استفاده ایتمك آرزوسنده بولونیورلردی. حتی بو بابده بر طاقم مذاکره لرده وقوعه کلمش، فقط نقطهٔ نظرلرك تألیفی ممکن اولمامشدی.

جمال الدین، لوندره ده بولوندیغی اثناده (ضیاءالخافقین) اسمنده بر مجموعه نشر ایتمشدر.

بالآخره پارسه کیدوب اوراده مجاهده آرقاداشی شیخ (محمدعبده) ایله بولوشمش و اوراده (عروةالوثقی) مجموعه سنی چیقارمشدر. عروةالوثقی شرقلیلر و مسلمانلق دعواسنی پاریسده کمال طلاقت و بلاغتله مدافعه ایدن بر اثردر.

جمال الدین افغانی بر طرفدن بو غزته ایله نشریاتده بولونورکن، بر طرفدن ده مشهور فرانسز علماسندن موسیو (أرنست رونان) ایله (دهبا) غزته سنده بر مناقشه یاپمشدی.

جمال الدین، ١٣٠٣ سنهٔ هجریه و ١٨٨٦ سنهٔ میلادیه سنده شاه ایران (ناصرالدین شاه) طرفندن تلغرافله ایرانه دعوت اولوندی. جمال الدین بو دعوته اجابتله طهرانه واصل اولدیغی زمان پك مطنطن بر صورتده استقبال ایدلمشدر.

فقط کون کچدکجه اشتهاری آرتان جمال الدینی شاه چکه مه مکه باشلامشدی. بو حالی حس ایدن جمال الدین افغانی بعض اسباب بولارق ایراندن روسیه یه متوجهاً مفارقت ایتدی.

جمال الدین افغانی یی روسیه چاری حضورینه قبول ایتمشدی. چار، بو ملاقاتنده، جمال الدینه روسیه ده موجود مسلمانلرك شیخ الاسلاملغنی تکلیف ایتمش، جمال الدین ده چاره او طرز فیلسوفانه سیله:

«ذاتاً بن اسلاملرك پطریقی یم.»

دیمشدی.

جمال الدین افغانی، ١٨٨٦ تاریخنده (پارس) ده کشاد اولونان عمومی سرکی یی زیارت ایچین روسیه دن آیرلمش و بو سیاحتنده (مونیخ) شهرنده بر آز اقامت ایتمش و ینه بو تاریخلرده آوروپاده بولونان ایران شاهیله شهر مذکورده بولوشارق، شاهك آرزو اصراری اوزرینه ینه ایرانه کیتمکه راضی اولمشدر. فقط جمال الدین افغانی نك

ایرانده‌كی بو ایكنجی اقامتی‌ده ابی نتیجه‌لنمك شویله دورسون بالعكس ، پك فنا بیتمشدر .

ایران شاهی كیبی وكلا ووزراسی‌ده هر كون بر آز داها كندیسنی ایران وطهران خلقنه سه‌ودیره‌ن بو یابانجی‌یی چكه‌مدیلر . و محضا كندیسنی شاه ، بعض اصلاحات اساسلرینی حاضرلاتمق اوزره ایرانه كتیردیكی حالده ، اصلاحات عدلیه‌یه دائر یاپدیغی بر لایحه صدراعظم (امیرالسلطنه علی اصغر) خانك ألنه بر فرصت دوشوره‌رك جمال الدینی شاهك كوزندن دوشورمكه موفق اولماسنه بر سبب اولدی .

جمال الدین پك چوق مشكل بر موقعده قالدیغندن ، حتی حیاتی تهلكه‌ده كوردیكندن جانی وقاتللر ایچین بیله مقدس بر دارالامان اولان (شاه عبدالعظیم) تربه‌سنه تحصن ایتدی . كندیسیله هم فكر اولان بر طاقم ایرانیلرله اوراده یدی آی قادار اقامت ایتمش و صوكرا بر روایته نظراً كندیسی چیقوب ایران حكومتنه تسلیم اولمش ، دیكر روایته كوره‌ده ایران حكومتی او مقدس عنعنه شكلنده بولونان حق مصونیته رعایت ایتمیه‌رك جمال الدینی جبراً تربه‌دن چیقارمشدر .

ایران ناظری علی اصغر خانك ، جمال الدینی بو تعرض قابل اولمایان دارالاماندن چیقارمق ایچین بر تدبیر آرامش ، و شویولده بولمش اولدیغی روایت ایده‌رلر :

او صیرالرده علی اصغر خان شاه عبدالعظیم تربه‌سنده بولونان مجتهدلرك یانینه بر كون بر تهور كیره‌ر :

وجعلی بر حدتله :

— بویله مقدس وعلوی بر زیارتكاه و تربه‌ده ناصیل اولویورده بر ارمنی‌یی صاقلایور و بورانك علوینی اخلال ایدییورسكز ! بورایه صاقلانان و كندیسنه « جمال الدین افغانی » سویی و اسمنی ویره‌ن بر ارمنیدن باشقا بر شی دكلدر .

دیر . مجتهدلر اوكجه اینانمازلرسه‌ده تلاشه دوشه‌رلر . فقط علی اصغرخان اصرار ایده‌رك همان معاینه اولونماسنی توصیه ایده‌ر . بالطبع بویله بر معاینه‌نك مقدس تربه داخلنده اجراسی ممكن اولمادیغندن برای معاینه دیشاری‌یه چیقاریلیر . معاینه‌ده ارمنی اولمادیغی آكلاشیلیر ؛ فقط تكرار تربه‌یه كیرمه‌سنه امكان قالماز . ایكی طرفده كیزله‌نن عسكرلر درحال كندیسنی یاقالارلر .

اوزمان احوال صحیه‌سی‌ده پك ایی اولمایان بیچاره جمال الدین ، اطرافنده‌كیلرله اختلاطی حرام و بر مفسد ومجرم صورتنده هر ایكی طرفنده بشیوز سواری اولدیغی حالده زنجیربند اولارق عثمانلی حدودینه قادار سوروكله‌نمشدر . جمال الدین ، زنجیربند اولارق خانقینه

قادار کتیرلمش ، اورادن عثمانلی اولکه‌سنه براقیلمش ، و بغداده کلمشدر . بغدادده بر آز استراحتدن صوکرا بصره‌یه کلمش و بورادده پك آز اقامت ایله‌مشدر . او دورده بصره‌ده عزت پاشا نامنده بر ذات والی ایمش . بو ذات ، جمال‌الدینه اکرام و احترام ایتمش ، پك فاضل بر ذاتك بصره‌ده بولوندیغنی و عثمانلی مملکتی ایچین بویله بر ذاته پك زیاده لزوم اولدیغنی استانبوله بیلدیرلمش ، فقط استانبولدن دعوت امرنامه‌سی ورود ایدنجه‌یه قادار شیخ جمال‌الدین لوندره‌یه متوجهاً بصره‌دن آیرلمشدی . لوندره‌یه کیتدیکی زمان (تایمس) غزته‌سی مدیریله دیکر بعض ذوات طرفندن استقبال ایدلمش و انکلتره باش وکیلی ، جمال‌الدینك بولوندیغی اوتله قادار کله‌رك بر قاچ دفعه ملاقات ایتمشدر .

شیخ جمال‌الدین ، ایرانده کوردیکی معامله‌دن پك دلکیر اولدیغی ایچین لوندره‌ده مقاله‌لر و قونفرانسلرله ایران حکومت مستبده‌سنك پك مدهش علیهنده بولونیوردی . اساساً ، خارجده و ایرانده بولونان جمال‌الدین طرفدارلری ، حضرتك کوردیکی بو معامله‌دن صوکره فعالیتلرینه کرمی ویردیلر . و هر حالده ایران حکومتی جمال‌الدینه ایدیغی بو معامله‌یه یوزبیك کره پشیمان اولدی . جمال‌الدین بو قونفرانسی و مقاله‌لردن ماعدا ، ایرانده اصلاحات و انقلاب طرفدارلرینی تشویقده دوام ایدییور و بو تشویقاتك پك واضح و صریح تأثیراتی کورولیوردی .

۱۸۹۰ سنه‌سنده ایران حکومتنك تنباکو رژیسنی بر انکلیز قومپانیاسنه ویرمه‌سی جمال‌الدین افغانی ایچین یکی و پك مساعد بر زمین هجوم حاضرلادی .

« جمال‌الدین ، بو فرصتدن بالاستفاده سامراده‌کی مجتهد اعظم میرزا حسن شیرازی‌یه حکومت ایرانیه علیهنده بر اتهامنامه تشکیل ایدن و «اعدای اسلام» ك استفاده ایچین اموال عمومیه‌نك تبذیر و اسراف ایدلدیکنی اخبارا ایله‌ین مشهور مکتوبی ارسال ایتدی . بو بو مکتوبده دنیلیوردی که ، شمدی‌یه قادار ویرلمش اولان امتیازات مهمه ، آوروپالیلرك مملکتده تفوق اقتصادیلرینی تأمین ایتمشدی ؛ بو دفعه اعطا اولونان تنباکو انحصاری ایسه بوتون ایرانی آوروپالیلرك ألنه تسلیم ایتمشدر .

جمال‌الدینك آخوندلره یازدیغی بو مکتوب فوق العاده تأثیر اجرا ایده‌رك ایرانده تنباکونك حرام اولدیغنه دائر برفتوا اصدار اولونمش بونك اوزرینه حکومت اجنبی قومپانیه‌سنه مهم بر تضمینات ویره‌رك امتیازلری کری آلمغه مجبور قالمشدی .

بصره والیسنك استانبوله کوندردیکی تحریرات بر مدت صوکرا نظر دقتی جلب

ایتدیکندن جمال الدین، پادشاه طرفندن استانبوله دعوت و نشانطاشنده کندیسنه بر کوشك و معاش تخصیص اولونمشدی .
بوراده جمال الدین افغانی ایلك کونلرده فضله جه اعتبار کورمش ، فقط سلطان حمیدك ضمنی تشویقله ایران شاهی ناصر الدین شاهی (میرزا رضا خان) اسمنده بری واسطه سیله قتل ایتدیردکدن صوکرا سلطان ، کندیسندن شبهه ایتمکه باشلامشدی .. آرتیق اطرافنده برچوق خفیه لر دولاشیوردی .
جمال الدین افغانی ، بو شاه ایران مسئله سندن صوکرا برسنه بوسبوتون فنا برطرز حیات یچنده یاشادی .
بو برسنه نك صوك طرفلرینه دوغرو چکه سنده ظهور ایدن بر علت توسع ایدرك دوقتورلر طرفندن بعدالمعاینه (سرطان علتی) اولدیغی آ کلاشیلدی .
جمال الدین عبدالحمید ثانیدن مساعده طلب ایدرك تداویسی ایچون ویانه یه کیتمك ایسته دی . عبدالحمید مساعده ایتمه دی و پای تختك بنام دوقتور و اوپه راتورلرینی طوپلادی . بونلر جمال الدینی معاینه ایتدیلر . اولا آلتی دیشنی چیقاردیلر . شیخ جمال الدین بونك اوزرینه ایله شیر کبی اولدی . فقط بونکله اکتفا ایتمیه رك ایکنجی براوپه راسیون دها یاپدیلر .
نهایت ، اسلاملرك خلاص و تعالیسی ایچین بوتون برعمر دهاسنی الکفدا کارانه بر غیرتله صرف ایدن جمال الدین ، تورك پای تختنی ایچین ایچین ایکله تن بر ظلم واعتسافك بوتون معناسیله حکمران اولدیغی اوزمانلرده ، ابدیتلره قاریشدی .
(م . ١٨٩٧ مارت)

*
* *

جمال الدین افغانی ئولدی و ئولدکدن صوکرا جنازه سنی بش اون کیشی نشانطاشندن قالدیرارق بشکطاش اوزرنده ماچقا قیشله سی یاقیننده کی (شیخلر مزارلغی) نه دفن ایتدیلر .
ایشته اوراده استانبولك محترم ومؤبد بر سما کنیدر . جمال الدین افغانی ، بوتون حیاتنی مجرد اولارق کچیردیکی ایچین بوکون اولاد واحفادی یوقدر .
آمریقالی مسترقره ین اخیراً کندیسنه کوزل برمزار یاپدیرمشدر .
جمال الدین افغانی ملیت پروردی . « عرق وجنسیت » ه دائر یازدیغی بر مبحث (تورك یوردی نك اوچونجی جلدینك برنجی و ایکنجی صایبلرنده ترجمه ایدلدی .
ینه (تورك یوردی) نك اوچونجی ییلی آلتنجی جلدینك سکزنجی صاییسنده حضرت شیخك ترجمهٔ حالنی یازان ذات مذکور مقاله سنی کوستروب جمال الدینی ملیتجی اولارق بیلدیریور .
جمال الدین افغانینك آثاری چوق دکلدر . دها زیاده مقاله و تقریضلر

یازمشدر . باشلیجه آثاری (الردعلی الدین) اسمنده کی فلسفی مدافعه نامه ایله هندستانده فارسی لسانیله انتشار ایتمش (مقالات جمالیه) ، عروةالوثقی مقالهلری ، (البیان فی الانکلیز والافغان) رساله‌سی . لوندره‌ده نشر ایتدیکی (ضیاءالخافقین) مجموعه‌سی در .

جمال الدین افغانی (بطرس بستانی) نك محیط العلومنه (بابی) ماده‌سنی یازمش و(تتمةالبیان) نامیله برافغان تاریخی و(سواغ عمر سید جمال الدین) نامیله کندی حیاتی کتاب شکلنده نشر ایتمشدر . مرحوم دنیاده یتیشن بویوك آداملردن بریسیدی .

نامق كمال

ناشری
رسملی غزته

٧ بچوق
غروشدر

بیوك آداملر سریسی

جلد : ١
فورمه : ٢٤

بیوك آداملر سلسله‌سی

ابراهیم علاء الدین بکك ریاستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه طرفندن وجوده کتیرلمشدر.

نامق کمال

رسملی غزته

طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

نامق كمالی یالکز بیوك بر ادیب ، قدرتلی بر شاعر دكل ، ذهنلری باشقه تورلو دوشونمكه قلبلری تماماً آیری و زمانه قادار دویولمامش بر طرزده چارپمایه سوق ایتمش بر عرفان و وجدان مرشدی اولمق اوزره طانیمالی یز.

وطن عشقنی ، حریتك پایانسز ذوقنی ، ظلمه قارشی قوران و عصیانی ایلك دفعه ترنم ایدن ، خایر داها دوغرو بر تعبیر ایله هایقیران و کورلهین نامق کمال اولدی. آتشین بر ذکانك و قورمغرور بر سجیه نك صاحبی اولان کمال عثمانلی دولتیله برلکده تورك جمعیتنك ده انحطاطنی کورمش و عادتا باشدن باشه اویوپیان بر مملکتی آرسلان صیحه سنه بکزهین مقاله لری و شعرلریله اویاندیرمق ایچون حضورینی و حیاتنی تردد سز فدا ایتمشدر. وطن عشقنه شعور ویرن ، تورك نجابتنی ، تورك غرورینی اویاندیران ، عثمانلی سلطنتنی تملندن صارصان اودر. یالکز مشروطیت انقلابنده و حریتك اعلاننده دکل ، معظم جمهوریت انقلابنده دخی نامق کمالك تأثیری اولدیغی محققدر.

تورك کنجلکی و تورك خلقی نامق کمالك نامیله برلکده تلقین ایتدیکی اصیل هیجانی هیچ بر آن قلبندن چیقارمامالیدر !

نامق کمال

کمالك حیاتی :

نامق کمال ؛ ١٢٥٦ شوالنك یکرمی آلتنجی کونی تکفور داغنده دنیایه کلمشدر . بو تاریخ میلادی [١٨٤٠] سنه‌سنه تصادف ایده‌ر. مملکت تاریخنده دائما‌ أیی بر ایز بیراقمش عرفاناً یوکسك و خالص تورك اولان بر عائله‌یه منسوبدر . باباسی سرمنجم مصطفی عاصم بك ، دده‌سی اوچنجی سلیمك سرقرناسی شمس الدین بك ، اونك پدری قپودان دریا احمد رایت پاشا ، اونكده باباسی وزیر طوپال عثمان پاشادر . عثمان پاشانك باباسی‌ده قونیه‌لی بکر آغادر. قونیه‌لی بکر آغانك یعنی نامق کمالك اوچنجی درجه‌ده جدی اولان ذاتك مورده‌ده چیفتلکاری بولو- ندیغی ایچون بعضی ذوات نامق کمالی اصلاً مورالی ظن ایتمشلرسه‌ده مرحومك جدبجد آناطولینك کوبکندن اولدیغی محققدر .

کندیسنی یاقیندن طانیمش اولان ابوالضیا توفیق بکك ویردیکی معلوماته کوره نامق کمال ؛ اون ایکی یاشنده اوچ آی قادار بایزید رشدیه‌سنده ، و آلتی آی‌ده والده مکتبنده اوقو- مشدر و مرحومك منتظماً کوردیکی تحصیل بو ایکی مکتبده بولوندیغی دوقوز آیه منحصردر . مع مافیه کرك چوجو- قلغنده ، کرك کنجلکنده زمانك ممتاز شخصیتلرندن منتظم و تعقیبلی

اولماسه دخی بر چوق درسلر آلمش، آنالسانیله برلکده ، عجمجه وعربجه یی اوکره نمش ، تاریخ ایله پك اساسلی صورتده اشتغال ایده رك حرثی یوکسلتمش، متعاقباً آوروپایه فراری زماننده اوچ بو- چوق سنه قادار فرانسه ده بولونمق صورتیله مکمل لسان اجنبی اوکره نمش وآوروپا حیات و ادبیاتیله ده اطرافیله الفت ایتمشدر . خلقتك الك فیاض استعدادلرندن برینه صاحب اولان کمال؛ بوصورتله زمانه کوره جداً اساسلی برتحصیل و تربیه کورمش دیمکدی.

چوجوقلق حیاتی والده سنك پدری عبداللطیف پاشا ایله برلکده قارصدن صوفیه یه قادار او وقتکی تورك وطننك مختلف محللرنده کچدی . عبداللطیف پاشا حفیدینه مربوط اولدیغندن اونکله چوق مشغول اولورمش . نامق کمال بر طرفدن بویوك باباسنك تأمین ایتدیکی معلملردن درس آلیر ، دیکر طرفدن آته بینمك ، قوش ، کییك ، جیلان آولامق و سلاح قوللانمق کبی ادمانلرله فطرتنده کی قهرمانلق و جلادت تمایلنی تمیه ایده رمش . کمالك اثرلرنده کی زنده لکه و تلقیاتنده کی آزاده لکه شبهه یوق که بویله حاضرلقلرك چوق تأثیری اولمشدر .

کمال اون سکز یاشنده ایکن صوفیه دن استانبوله عودت ایتدیکی زمان قولتوغنده اپجه دولغون بر مجموعهٔ اشعار وارمش . بو شعرلر : کنج و هوسکار شاعرك ألنده یکانه نمونه اولان سنبلزاده وهبی دیواننه یاپیلمش نظیره لردن واوکا مماثل اثرلردن عبارت اولمقله برابر طاشیدیغی استعداد اعتباریله او زمانکی استانبولك کنج ادبیات مراقلیلری آراسنده درحال نظر دقتی جلب ایتمشدر . کمال بو اثناده یکی اشتهاره باشلایان هرسکلی عارف حکمت بك ، فائق ممدوح بك حالت بك ، لسقوفچه لی غالب بك کبی کنجلر ایله طانیشمش و اونلرك آراسنده بر موقع حرمت قازانمشدی. بونلردن غالب بك مؤخراً اشرف پاشا ، داها صوکره کاظم پاشا شناسی و ضیا پاشا کبی تورك ادبیاتنك جداً ممتاز اولان سیمالری نامق کمالك تشکلنده مؤثر اولان شخصیتلردندر .

کمال استانبوله کلدکدن صوکره ترجمه ورسومات کتابتنده بولوندی. اکر وطن حقنده اندیشه لری اولماسه- یدی و خلقی اویاندیرمق ، سلطنتی صاچمق ایچون حمله لرده بولونماسه یدی. ذکاسی سایه سنده آز زمانده دولتك الك بویوك مقاملرینی اشغال ایده جکنده شبهه یوقدی. فقط کمالك مزاجی باب عالینك مسکین تشریفاتنه تابع و اسیر قالمایه و مملکتك معروض اولدیغی مهالکه کوز یوممایه مانعدی . نامق کمال مملکتی استبداددن قورتارمق عصری

ترقی‌یه رهبرلك ایتمك ایچون یاپیلان ایلك اجتماعی انقلاب حرکتنك رهبر- لرندن بریدر . آرقداشلریله برلکده بو امل ایله « یکی عثمانلیلر » جمعیتنی تشکیل ایتمش و استانبولده (غیرت) (عبرت) ، (تصویر افکار) الخ کبی برچوق غزته‌لری یا دوغریدن دوغری‌یه و یا دیکر آرقداشلریله برلکده نشر واداره ایتمشدر . بو اثناده سلطان حمیدك نظر دقتنی جلب ایده‌رك آوروپایه فراره مجبور اولدی و پارسده (حریت) اسمنده بر غزته نشر ایتدی .

نامق کمال فرانسه‌یی ، انکلتره‌یی کورد- کدن ، اورالرده اوچ بوچوق سنه یاشامق اسلام و تورك عالمنك انحطاطنه مقابل غربك هر ساحه‌ده کوزلری قاماشدیران ترقیاتنی ادراك ایتدکدن صوکره ادبیاتده و نشریات عالمنده‌کی استقامتنی دکیشدیرمش ، داها اجتماعی و بالخاصه انقلابجی بر ادیب اولمشدر .

نامق کمال آوروپادن دوندکدن صوکره (عبرت) غزته‌سنده ادبیاتمزك مفاخری و آبداتی قبیلندن اولان او مشهور مقاله‌لری نشر ایده‌رکن (وطن یاخود سلستره) عنوانلی تیاتروسی کدك پاشاده‌کی تیاتروده خلقك او زمانه قادار کورولمه‌مش هیجانی ایچنده تمثیل ایدیلمشدی .

کمالك وطن و ملیت اوغرنده امثالسز بر هیجان اویاندیرماسی و بوتون خلق طرفندن بویوك بر محبتله آلقیشلا- نماسی سلطان حمیدك وهمنه و غرورینه دوقوندی . پادشاهك فرمانیله قبریسده‌کی ماغوسه قلعه‌سنه نفی اولونه‌رق قلعه بند ایدلدی . بویوك کمال ماغوسه زندانندە اوتوز سکز آی حبس ایدیلمشدر . مقاله‌لرندن و تیاترولرندن بر قسمنی بو زندانك مزار کبی قارا کانی وقوتی ایچنده یازدی .

سلطان حمید نامق کمالی زندانه قاپاتمش اولمقله برابر تکمیل ایمپراطو- رلق حدودلرینه قادار شامل اولان شهرت و محبتنه واقف اولدیغی ایچون بو صریح ظلمك عکس تأثیر یاپماسندن‌ده قورقاردی . بوندن دولاییدرکه ۱۲۸۹ ده کلیبولی‌یه متصرف یاپدی . متعاقباً شورای دولته اعضا تعیین ایتدی . کندیسنه بالا رتبه‌سنی توجیه ایتدی . داها صوکره استانبولده بولونماسنی موافق کورمه‌یه‌رك صره‌سیله مدللی ، ساقز و ردوس متصرفلقلرینه تعیین ایتدی .

بویوك کمال ساقزده بولوندیغی اثناده ۱۳۰۶ ربیع‌الاولنك یکرمی سکزینه‌و (۱۸۸۸) سنه‌سی کانون اولنك ایکیسنه تصادف ایدن پازار کونی مزمن بر نزلهٔ صدریه ایله اختلاط ایدن ذات‌الرئه‌دن وفات ایتمشدر و ابوالضیا توفیق مرحومه یاپدیغی وصیت موجبنجه جنازه‌سی

(بولایر) ه نقل اولوندی. وروم ایلی فاتحی سلیمان پاشانك تربه‌سنك یاننه دفن ایدیلدی . نامق کمالك تربه‌سی حرب عمومیده چناق قلعه انکلیز وفرانسز دونانمالری طرفندن بومباردمان ایدیلدیکی اثناده سلیمان پاشانك تربه‌سیله برلکده خراب اولمشدی. اخیراً کلیبولی و بولایر معلملریله خلق بویوك بر قدرشناسلق کوسترەرك ادیب اعظمك قبرینی تعمیر و بو صورتله تورك عرفاننك شکراننه کسب استحقاق ایتدیلر .

نامق کمال ؛ اورته بویلی ، قوی بنیه‌لی ، یاقیشیقلی ، نطوق ، لطیفه‌جی وقار حیثیتنی بیلیر ، قوتلی بر شخصیته صاحب مکمل بر انساندی . عمری یاریم عصردن بیله نقصان وقرق سکز ییلدن عبارتدر . بونکله برابر تأثیری تورك جمعیتنده عصرلره قادار تمادی ایده‌جکدر .

کمالك آثاری :

نامق کمالك کنجلك شعرلری مزاجنك متانتنی و شعرده‌کی یوکسك قابلیتنی کوسترن برطاقم ممارسه‌لردن عبارتدر . فقط اونك اصل قدرتی شعر و ادبیاتی وطن حرمتنه تخصیص ایتمه‌سنده و بو اوغورده قوللانماسنده تجلی ایده‌ر .

منظومه‌لری ، مقاله‌لری ، تیاترولری و رومانلری ایشته بونقطهٔ نظردن ادبیاتمزك لایموت شاه اثرلریدر . الك قوتلی یازیلری ده مقاله‌لریدر. دینه بیلیر. آرادن همان یاریم عصره یاقین بر زمان کچدیکی حالده نامق کمالك سیاسی، اجتماعی وادبی مقاله‌لری قوتنده مقاله‌لر هنوز انتشار ایده‌مه‌دی . دینه بیلیر که نامق کمال شناسی ایله برلکده بزده ایلك دفعه اوله‌رق غزته‌جیلکی ممتاز بر نوع ادبی اولمق اوزره تأسیس ایتمشلردر .

دیکر ادبی نوعلر اعتباریله نامق کمال (ویقتورهوغو)نك و(رومانتیزم) دینه‌ن مکتب ادبینك تحت تأثیرنده قالمش و ادبیاتمزه ایلك دفعه اولارق تیاترولر و رومانلر اهدا ایتمشدر . ادبیاتده یاپمق ایسته‌دیکی انقلابی (جلال الدین خوارزمشاه) اسمنده‌کی تیاتروسنك اوزون مقدمه‌سنده آکلاتیر .

وجوده کتیردیکی تیاترولر بعضی صحنه ترتیباتی و مونولوغلرینك اوزونلغی اعتباریله بوکونکی تیاترو تلقیسنه توافق ایتمزسه‌ده الآن تمثیل ایدیلمك قابلیتنده‌در. بالخاصه لسانده وهیجانده‌کی قدرت اعتباریله دائما اوقونمایه وپارچه پارچه ازبرلنمکه لایقدر .

تیاترولری بویوك و کوچوك آلتی عدده بالغ اولورکه اسملری شونلردر :
« زواللی چوجوق ، عاکف بك ، قره‌بلا ، وطن یاخود سلستره ، کلنهال ، جلال الدین خوارزمشاه »

(انتباه) و (جزمی) اسملرینی
طاشییان ایکی رومانیده واردر .
بوندن ماعدا تاریخمزك بعضی مفاخری
احتوا ایدن (اوراق پریشان)
مسلمانلغی و شرق عالمنی غربه قارشی
مدافعه ایچون یازیلان (رنان مدافعه نامه سی)
ضیا پاشانك (خرابات) اسمنده کی
منتخباتی تنقید ایچون یازدیغی (تخریب
خرابات) و (تعقیب خرابات)
اسمنده کی تنقید مکتوبلری و بر
بویوك جلد تشکیل ایدن شعرلری ،
نهایت برده ناتمام (عثمانلی تاریخی)
واردر .

نامق کمالك اثرلری حقنده برفکر
عمومی ویرمك ایچون بورایه اوندن
بعضی پارچه‌لر آلمق کفایت ایتمز . کنجلرك
بوتون او اثرلرله باشدن باشه الفت ایتمه‌لری
جداً تمنی یه شایاندر . معمافیه بز کمالی اطرا-
فیله اوقومق احتیاجنی تولید ایچون
بورایه ینه بعضی پارچه‌لرینی نقل ایتمکی
فائده‌لی بولییورز . الك قوتلی اولدیغی ایچون
وطن هیجاننی انطاق ایده‌نلردن بری
بولوندیغی ایچون اول امرده مشهور
« قصیده » سنی حرمتله مطالعه ایده‌لم :

کوروب احکام عصری منحرف صدق و سلامتدن
چکیلدك عزت و اقبال ایله باب حکومتدن
اوصانماز کندینی انسان بیلنلر خلقه خدمتدن
مروتمند اولان مظلومه أل چکمز اعانتدن
حقیر اولدیسه ملت شاننه نقصان کلیر صانما
یره دوشمکله جوهر ساقط اولماز قدر وقیمتدن
وجودك کیم خمیرمایه‌سی خاك وطندندر ،
نه غم رادوطنده خاك اولورسه جوروحنتدن ؛
معینی ظالمك دنیاده ارباب دنائتدر ،
کوپکدر ذوق آلان صیادی انصافه خدمتدن .
همان برفیض باقی ترك ایده‌ر بر ذوق فانی یه
حیاتك قدرینی عالی بیلنلر حسن شهرتدن .
جهانده کندینی هرفرددن آلچاق کورور اول کیم
اوتانماز کندی نفسندن ده عارایلر ملامتدن .

فلكدن انتقام آلمق دیمكدر اهل ادرا كه
ایدوب تزیید غیرت مستفید اولمق ندامتدن .
دوروور احكام نصرت اتحاد قلب ملتده ،
چیقار آثار رحمت اختلاف رأی امتدن
ایدەر تدویر عالم برمكینك قوۀ عزمی ،
جهان تیترەر ثبات پای ارباب متانتدن ،
قضا هر فیضنی ، هر لطفنی بر وقت ایچون صاقلار ،
فتور ایتمه صاقین دولتدەكی ضعف و بطائتدن
دكلدر شیردر زنجیره تهمت عجز اقدامی ،
فلكده بخت اوتانسین بی نصیب ارباب همتدن .
ضیا دورایسه اوج رفعتدن اضطراریدر
حجاب ایتسین طبیعت پردە قلمش قابلیتدن .
نزاول عالی همم ارباب جدواجتهاد زكیم
جهانگیرانه بردولت چیقاردق برعشیرتدن .
نزاول علوی نهادانز كه میدان حمیتده
نزه خاك مزار اولور كلیر خاك مذلتدن
نه غم بر آتش هول اولسه‌ده غوغای حریت
قاچارمی مرد اولان برجان ایچون میدان غیرتدن .
كمند جانگذاری اژدر قهر اولسه جلادك
مرجحدر ینه بیك كره زنجیر اسارتدن .
فلك هر درلو اسباب جفاسن طوپلاسین كلسین
دونرسه‌م قحبه‌یم ملت یولنده بر عزیمتدن .
آكیلسین مسلكمده چكدیكم جور و مشقتلر
كدا دنا ذوقی اعلادر وزارتدن ، صدارتدن ،

مبرایم رجاوخوفدن ، عندمده عالیدر :
وظیفهم منفعتدن ، حقم اغراض حکومتدن .
جوانمردان ملتله حذر غوغادن أی بیداد
أریر شمشیر ظلمك آتش خون حمیتدن
نه ممکن ظلم ایله ، بیداد ایله امحای حریت ؛
چالیش ادراکی قالیر مقتدرسهك آدمیتدن .
کوکلده جوهر الماسه بکزهر جوهر غیرت
ازیلمز شدت تضییقدن ، تأثیر ثقلتدن .
نه افسونکار ایمشسك ، آه أی دیدار حریت ،
اسیر عشقك اولدق کرچه قورتولدق اسارتدن .
سنك در شیمدی جذب قلبه قدرت ستر حسن ایتمه
جمالك تا ابد دور اولماسین انظار امتدن .
نه یارجان ایمشسك ، آه أی امید استقبال .
جهانی سنسك آزاد ایلهین بیك یأس ومحنتدن
سنکدر دوردولت حکمکی دنیایه انفاذ ایت !
خدا اقبالکی حفظ ایلهسین هردرلو آفتدن .
کلاب ظلمه قالدی کزدیکك نازنده صحرالر ؛
اویان أی یارهلی شیر ژیان ، بوخواب غفلتدن .

بوشعرده وطن ملت عشقیله چارپان
بر قلبك اوغولتوسنی دویمامق قابل
دکلدر . نامق کمالك شعرده باخصوص
نثرنده انسانی آلوب سوروکلهین بر
جذبه واردر که تصویرلرینك و تشبیهلرینك
بعض مبالغه و افراطنه رغماً بو کون بیله
کوزللکنی محافظه ایدر . بیکارجه
مثال آراسنده (عاکف بك) اسمنده کی
تیاتروسنك ایچنده دلربا ایله عاکفك
بر مکالمهسندن آلدیغمز شو فیرطینه
تصویرینی اوقویالم :
« عاکف — هیچ انسان بر قاچ
بارداق صویك چاغیلتیسندن ،
ایکیلتیسندن قورقارمی ؟ ایچدیکك

صولری بر یره طوپلاسه‌لر الک بویوک دالغه‌لرک یکرمیسی ، اوتوزی قادار اولور . دلرباجغم ! فیرطینه آچیق هوادن صفالیدر ؛ والله یالان دکل ، شیمدی آفاقدن بر سیاه بولوطدر قالقار ، هجوم قوتی کبی طوپلانیر ، طوپلانیرده اوموللاز بر سرعتله ایلری دوغری یورور ؛ یرلر ، کوکلر ، داغلر ، طاشلر ایکیل ایکیل ایکله‌مکه ، کمینک هر ماقاراسی ، هر اپی ، یلکنلرک هر دیکیشی ، هر دلیکی بر باشقه هوادن فریاد ایتمکه باشلار . دکز فلکله یاریشه قالقیشیرده شیشه ، شیشه ، هر دالغه‌سی برقارا بولوط شکلنه کیره‌ر هر دالغه‌نک آتیلیشندن ، چارپیشیندن ، چاغیلتیسندن بر باشقه فیرطینه پیدا اولور . کوکلر کوزیکلک اوکندن ، یرلر آیاغمزک آلتندن قاچار . بر دقیقه‌ده یوکسه‌لیرسک ، یوکسه‌لیرسک ، یوکسه‌لیرسک ، قوللریکی اوزاتسه‌ک ألنه بر ییلدیز چکه‌جک صانیرسک . ینه او دقیقه‌ده آلچالیرسک ، آلچالیرسک ، آلچالیرسک دکزه کوز کزدیررسه‌ک دنیا یرندن اوینامش دونه‌دونه اسفل سافلینه دوغرو چکیلوب کیدیبور کبی کورورسک . هر باقیشده جناب حقک قدرتی ، عظمتی دورت طرفدن میدانه چیقیبور . . . »

کمالک یوقاری‌یه نقل ایدیلن مقیده‌سنده‌کی بر چوق بیتلر و مصراعلر لسانمزک ضرب مثللری میانه کیردیکی کبی :

کیمسه‌نک لطفنه اولما طالب
بدلی جوهر حریتدر .

کیمی وجدانه دوقوندی ، کیمی جسم وجانه
ذوق نامیله نه یاپدمسه پشیمان اولدم

کبی بیتلری دوداقدن دوداغه دماغدن دماغه انتقال ایده‌ن یادکارلرندن اولمشدر . کذلك قبرینه‌یزیلاق اوزره ملتک سیاه بختی ایچون سویله‌دیکی شو قطعه‌او نوتولمامه‌لی ییغندر :

سن اولدك جوریکه ای دلشکن محزون ، بن محزون .
فلك کولسون ، سه‌وینسون ایشته‌سن محزون ، بن محزون .
أولورسه‌م کورمه‌دن ملتده امیدایتدیکم فیضی
یازلسون سنك قبرمده وطن محزون ، بن محزون .

نامق كمال صانكه وفاتندن اوتوز سنه ايديله جكني بيليورمش كبي مشهور بر
صوكره قبرينك دوشمان كولكه سيله خراب! (مربع) نده شو پارچه يي ده سويله مشدی:

مصرم ، ثابتم تاجان ويرنجه خلقه خدمتده
فدا كارك قالير اذكاری دائم قلب ملتده
دينير بر كون كليرده سايهٔ فيض حميتده
كمالك سنك قبری قالماديسه نامی قالمشدر .

كمال مرحوم بعضاً اك ساده برلسان | ايچنده اك قوتلی بر هيجان انطاق ايده ر مثلا:

ياره نشاندر تنه أرلرك
موت ايسه صوك رتبه سيدر عسكرك
آلتی ده بر ، اوستی ده بردر يرك
آرش يكيتلر ! وطن امدادينه !

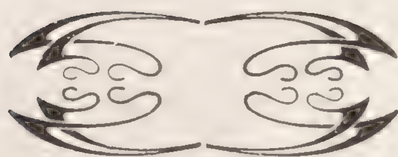
پارچه سيله باشلايان شرقينك بر مثلی هنوز ادبياتمزده انتشار ايتمه دی . كمالك نثرلرنده كنديسنه مخصوص ادبياتمزده (تكدير) دينن برصنعته تصادف ايديليركه اونك اسلوبندن بر وصف بارزی احتوا ايچون (وطن) اسملی مقاله سندن شو پارچه يی نقل ايدييورز :

« شيرخوارلر بشيكنی ، چوجوقلر اكلنديكی يری ، كنجلر معيشتكاهنی ، اختيارلر كوشهٔ فراغتی ، اولاد والده سنی ، پدر عائله سنی نه درلو حسيات ايله سورسه انسان ده وطننی او درلو حسيات ايله سوه ر .

بو حسيات ايسه صرف سببسز بر ميل طبيعيدن عبارت دكلدر . انسان وطننی سوه ر ، چونكه مواهب قدرتك اك عزيزی اولان حيات ، هوای وطنی تنفسله باشلار . انسان وطننی سوه ر ، چونكه عطايای طبيعتك اك رونقليسی اولان نظر لمحهٔ افتتاحنده خاك وطنه تعلق ايدر . انسان وطننی سوه ر چونكه مادهٔ وجودی وطنك برجزئيدر . انسان وطننی سوه ر ، چونكه اطرافنه باقيندقجه هر كوشه سنده عمر سركذشته سنك بر يادخزيننی تحجر ايتمش كبی كورور . انسان وطننی سوه ر چونكه حريتی ، راحتی ، حقی ، منفعتی وطن سايه سنده قائمدر . انسان وطننی سوه ر چونكه سبب وجودی اولان اجدادينك

مقبرهٔ سكونى و نتيجهٔ حياتى اولاجق اولادينك جلوه‌گاه ظهورى وطندر . انسان وطنى سوه‌ر ، چونكه ابناء وطن آراسنده اشتراك لسان و اتحاد منفعت و كثرت موانست جهتيله بر قرابت قلب واخوت افكار حاصل اولمشدر . اوسايه‌ده برآدامه دنيايه نسبت وطن ، اوطورديغى يره نسبت كندى خانه‌سى حكمنده كورونور . انسان وطنى سوه‌ر ، چونكه وطننده موجود اولان حاكميتك برجزؤينه تصرف حقيقى ايله متصرفدر . انسان وطنى سوه‌ر ، چونكه وطن اويله برغالبك شمشيرى ويا بر كاتبك قلميله چيزيلن موهوم خطلردن عبارت دكل ، ملت ، حريت ، منفعت ، اخوت ، تصرف ، حاكميت ، اجداده حرمت ، عائله‌يه حرمت ، ياد شبابت كبى ، برچوق حسيات علويه‌نك اجتماعندن حاصل اولمش بر فكر مقدسدر . . . الخ . . »

سليمان نظيف مرحومك ديديكى كبى نامق كمال پيغمبرده كلدى . فقط نامق كمال قومنه يكى برايمان كتيردى . بو ايمانى هيچ برشى أولديرمدى وأولديره‌ميور . پيغمبرلرك ده ايشى بو دكلمى ايدى ؟ .

ضیا کوك آلپ

ناشری
رسملی غزته

جلد : ١
فورمه : ٢٥

بویوك آداملر سریسی

٧ بچوق
غروشدر

بويوك آداملر سلسله‌سی ۱

ابراهیم علاءالدین بکك رياستی آلتنده کزیده بر هیئت علمیه
طرفندن وجوده کتیرلمشدر .

ضیا کوك آلپ

رسملی خزینه
طرفندن نشر اولونمشدر

استانبول
« ثبات » مطبعه‌سی
۱۹۲۷

قوتلیجه او کرتمشدی . ضیا بر طرفدن لسان تحصیلنه دوام ایدەرکن دیکر طرفدن‌ده ادبیات قدیمه ایله مشغول اولیوردی . باباسی بالخاصه بوخصوصه چوق دقت ایدیپوردی . نفعی، فضولی وامثالی دیوان شعراسنی دها کنج یاشنده پك ایی طانیور وعثمانلی دورینك مورخلرینی مکمل اوقویا بیلیوردی . ضیا، قاردەشنك ابراميله استانبول بیطر مکتبنه طلبه اولارق کلدیکی زمان معلومات اعتباریله چوق فضله حموله‌یه مالکدی ضیانك استانبولده‌کی حیاتنه بالخاصه مؤثر اولان « نامق کمال » ك حیاتی واثرلری اولمشدر . داها بیطر مکتبنده طلبه ایکن حریت مجاهده‌لری اونی قیصه بر تحصیلدن صوکره کندیسنی منفاده یاشامایه مجبور ایتمشدر .

ضیا بیطر مکتبنده حریت مجاهده‌سنه آتیلدیغی ایچون طاش قیشله دیوان حربنه سوق ایدلدی اوراده‌کی حیاتی تحملسوز برحالده کچدی کنج انقلابجی آیاقلری زنجیرده اولدیغی حالده دوقوز آی بر حجره‌ده قپاتیلدی دوقوز آی صوکره بلامحاکمه دیاربکره نفی ایدلدی . ضیا بو مدت ظرفنده قرآنله ، فقه‌ایله مشغول اولدی . ذاتاً ایی بیلدیکی عربجه سایه‌سنده دینی مسئله‌لره دها یقیندن وقوف پیدا ایتدی .

ضیا ؛ بلا محاکمه دیار بکره سورکون ایدلدی دیمك عبدالحمید زمانی بیله‌نلر ایچون نه مدهش بر اشکنجه‌یی خاطرلاتیر . هر منفی کبی ضیاده سونکولر آراسنده مملکتنه سوق اولوندی . اوراده ضابطه‌نك صیقی قونترولی آلتنه آلندی، اونك کیمکله تماس ایتدیکی، حتی نه اوقودیغی کونی کوننه پولیس ژورنالنه کچیوردی . ضیانك حیاتی ۳۲۱ سنه‌سنه‌قدر سیاست اعتباریله چوق سسسز کچدی . بو زمانده ضیا فکر بحرانلری کچیرمکده‌در . ضیا بودورنده شرقدن آلدیغی

معلوماتله غربدن آلدیغی فکرلرك کندی تعبیریله اسلام مدنیتیله ، اوروپا مدنیتنك ملتقاسنده بولو نمقده‌در. ضیا بر حقیقت ، بر استناد نقطه‌سی آرامقده‌در . او ایچنده بر بوشلق دویيور ، کائناتی معناسز وتخیلی کوچ بر یوك عد ایده‌جك حاله کلیوردی . حقیقته‌صوصایان ضیا ، صوکسز شبهه و تردد ایچنده بوکالدی. هیچ بر شیئه ایناناميوردی تسلی‌یی طابانجه‌ده بولدی، بر کون چالیشما اوداسنه‌قاپاندی رووولوه‌رینی بینه صیقدی آرتق اضطرابلر نهایته ایره‌جك ، شبهه یيلانی‌ده فانیلکی ایله برلکده ئوله‌جکدی .

قورشـون آلننك جداريني دله‌مدی کمیکلرك آراسنه‌صیقیشدی قالدی .

ضیا انتحار تشبثنی فعل حالنه کتیرمش اولملقله برابر یاشامایه‌دوام ایتدی انتحار تشبثندن صوکره ضیانك حیاتنده شو اوچ بویوك آدامك فکرلری صیره ایله حاکم اولمشدر . کوستاولوبون، آلفره‌د فوییه ، نهایت دورقهایم . .

ضیا کوك آلپ نه کوستاو لوبونك ، نه‌ده آلفره‌د فوییه‌نك فکرلرینه‌رام اولمش ، فلسفه‌لرینه صاپلانوب قالمشدر اونك روحنه تسلی ویره‌ن اونك کوکلنه امید وشفا ویره‌ن دورقهایمك اجتماعیات حقنده‌کی تلقیسی اولمشدر .

ضیا کنجلك چاغنده فکر تربیه‌سنی همان، شو صایدیغمز سه‌ری داخلنده کندی کندینه اکمال ایتمشدر . ضیایی **۱۳۲۱** سنه‌سنك صوکنده انقلابجی حتی اختلال اداوه ایده‌ن بر ذکا اولارق بولییورز .

مشروطیتدن اوچ سنه اول «میللی» عشیرتی رئیسی ابراهیم پاشا دیاربکرلیلرك اراضیسنه هجوم ایدییور ، یغما ایدییور ، راست کلدیکنی کسیور ، آصیور . . عبدالحمیدك سرایی ایسه بو وضعیت اوکنده لاقیددر . حتی ابراهیم

پاشانك پادشاه طرفندن ویریلن منصبی بیله واردر . معیتنده‌کی کوردلرله اطرافی قاصوب قاوو - ریيور. ضیا، مظلوملرك حمایه‌سی ایچون علاقه‌دارلره مراجعت ایدییور ، فقط آلدیران یوق . . نهایت مظلوم خلق طرفندن بر قافله حالنده دیاربکر تلغرافخانه‌سی باصیلیور ، فقط سرایدن نه جواب یوق . . .

ضیا اوچ کون ، اوچ کیجه هیجانی ادامه ایدییور ، تك بر فرد داغیلمایور . نهایت سرای دیاربکرلیلرك نقطهٔ نظرینی قبوله مجبور اولیور .

ضیایی بوندن صوکره ۳۲٤ سنه‌سنده معارف مفتشی اولارق بولیورز .

۳۲۸ده سلانیك اتحاد و ترقی قونغره‌سنده مرخص اولارق بولونان ضیا بك آز زمانده نظر دقتی جلب ایدییور ، دارالفنونده اجتماعیات مدرسی و اتحاد و ترقی مرکز عمومیسنده اعضا اولیور .

حیاتنی قصه‌جه کوردیکمز ضیا تورك تاریخنده بر علم ، فلسفه ، صنعت وسیاست آدامی اولارق آیری ، آیری تدقیقه دکر بر موضوعدر.

ضیا کوك آلپ قناعتلرنده آمانسز مفکوره‌سنه صداقتده امثا - لسزدی. فقط او، مجلسلرده خصوصی محاوره‌لرده چوق محجوبدی .

عادتا ترلر، اوتانیر، محجوب بر چوجوق طوری آلیر ، باشی بر طرفه صارقاردی . اونك علی العاده دنیاامورینه دائر قونو - شماسی پك آزدی . بو ساحه‌ده ضیا چوق معناسز ، عادتا بر هیچدی، فقط اصل ضیا ، علم و فکر ساحه‌سنده امثالسز بر مجاهد ساعتلرجه سویله‌ین بر مرشددی ، هر هانکی بر مجلسده سسز ، سسز اوطوران ضیا علم بحثنده ساعتلرجه ، بلافاصله مطالعه سردایده‌ردی .

فقط بو مطالعه‌لر، بو ساعتلرجه

سوره‌ن مناقشه‌لر بر نقاجیلقدن،
بر معلومات ییغننددن عبارت دکلدی.
او بالعکس معلوماتجی آداملره قیزار،
کندیسی ده معلوماتجی اولمق و کو
رونمکدن حذر ایده‌ردی.

ضیا بو اعتبارله علمی شرقده
غرب معناسیله آکلایان یکانه
آدامدی دینه بیلیر. چونکه اوکا
کوره علم ذهنك کندی کندینه
منطق طریقیله کشف ایده‌جکی
بر شی دکلدر. بلکه بر اصول
دائره‌سنده حقیقته تطابق ایتمك اوزره
الده ایدیلن عملیه‌در.

ضیایه کوره علم شخصی بر شی
دکلدر. عالم کندی بیلدیکنی
سویله‌ین دکل، بلکه حقیقتك
قانونلرینی بولاندر. حالبوکه بزده
عالمك بوطرزده آکلاشلماسی پك یکی
بر شیدر. تفکر عالمده بر چیغیردر.
ضیا کوك آلپدن اول ده شبهه‌سز
علمی بو معناده آکلایانلر واردی.
فقط بونلر جمعیتده مؤثر اولوب
فکرلرینك رواجنی تأمین ایده‌-
مه‌مشلردی.

اونك ایچون بزده اسقولاستیك
بر آرسطو منطقی علم نامنه هر
شی حل ایتمکه کافی عد ایدیلیر.
اکثریا تدقیق، مشاهده یرینه
عندی مطالعه‌لر علم حقیقتی کبی
کوستریلمك ایسته‌نیردی.

آوروپائی عالمك چشنی سنی
ویره‌ن و بونی بر نسله قبول ایتدیره‌ن
اودر. ضیانك علم عالمنده‌کی خصوصیتی
معاصرلرندن کندندن اولکی
و صوکره کیلردن فرقی جمعیت
و مفکوره‌نك ده معین قانونلره
تابع اولدیغنی، یعنی زمانله،
مکانله، مقید بر اخلاق بر حقوق،
بر دین، بر اقتصاد، بر بدیعیات
فکرینك موجود بولوندیغنی بر
حقیقت اولارق ایلری سورمه‌سیدر.
ضیایه کوره مجرد و بشری بر
اخلاق، مجرد بر دین مجرد و لایتغیر
بر مفکوره یوقدر. ملتلر واردر.
بو بزم فکر عالممزده الك مهم دونوم
نقطه‌سی اولمشدر.

ضیا فلسفه‌لی نا صل آکلاردی؟

ضیانك فلسفه‌یی آکلاییشی

اونك خصوصيتلرندن بريى تشكيل ايدەر: ضيايه كورە فلسفه مفكورەنك و وارلغك منظومه حالنده افادە-سيدر.

بو فلسفه عالمنده چوق خصوصى بر رؤيت زاويەسى وجوده كتيرمكدر.

ضيانك فلسفه‌سى علمنه استناد ايدەر. او، علمك بى طرف، آفاقى اولارق بولديغى نتيجه‌لرى شخصى تلقيلريله بر سيستم داخلنه صوقمشدر.

ضيا بوتون علمى فعاليتى ايله جمعيتك بر حقيقت و «مليت»ك بر ضرورت اولديغنه قانعدى، فلسفه-سى ايله بو شأنيتلرى جانلانديردى. ضيا، مثبته استناد ايدەرك «تورك ملتندنم، اسلام امتندنم، آوروپا مدنيتندنم» ديەن ملى بر فيلسوفدر.

ضيا بوتون فلسفه‌سنى، بوتون اجتماعى عقيدەلرينى بو اوچ جمله‌نك درينلكنه توديع ايتمشدر. ضيا حياتمزدە توركك اصل اولديغنه قانعدى. اونك ايچون اصلنى انكار ايدەن بر ملتك ياشاماسنه امكان بولاميوردى.

دينى بر اساس اولارق قبول ايديوردى. چونكه موجود شأنيت اسلامى بر طاقم اساسلرى احتوا ايديوردى. بالخاصه عثمانلى ايمپراطورلغى اسلامى بر مؤسسه ايدى. آوروپا مدنيتنى‌دە بر اصل اولارق قبول ايديوردى. چونكه «مليت» دورينه كيرەن جمعيتلر معاصر مدنيتك بر عنصرى اوليو-ردى. توركلك ايچون‌دە بو مقدردى. اونك ايچون ضيا كوك آلپ دينده محافظه كارم، مدنيتده انقلابجى ديه حكم ويريوردى.

ضيانك اخلاقى ؟

ضيا كوك آلپ امثالى نادر اخلاقلى بر آدامدى. حتى اونك اخلاقى قدرتى اطرافنده كيلره كنديسى حقنده ياكلش حكملر ويرمكه سبب اولدى. عمومى حزبده اتحاد و ترقى مركزنده اعضا ايدى ايسته‌سه‌يدى برچوق ثروت پيدا ايده‌بيليردى. متعدد دفعه‌لر نظارت

تکلیف ایدلدی هپسنی رد ایتدی اوکا کوره نظارت صندالیه‌سی « فرعون صندالیه‌سی » در. حتی مالطه‌یه سورکون ایدلدیکی زمان چوجقلری وعائله‌سنه براقه‌جق بر قاچ شیلته‌دن باشقه برشی یوقدی صوکره مالطه اسارتنده پاراسی اولمادیغی ایچون آچ قالدیغی کونلر بیله اولمشدر . نته کیم مالطه‌دن کلدکدن صوکره‌ده کتابلرینی صاتمق صورتیله دیاربکره قدر کیده‌بیلمشدی. ضیانك روحنده‌کی بویوك فراغت قدرتی ، ضیانك پره‌نسیب صاحبی اولماسندن آلیوردی . ضیا حقیقی فیلسوفلر کبی کندیسنی پرنسیبلرینك آغنه ربط ایتمشدی ، ضیانك حیاتده اینانوب ده‌ینه حیاتده تطبیق ایتمه‌دیکی هیچ بر دستوری یوقدر ایچی دیشی برانساندی .

ضیا پولتیقه و تطبیقات ساحه‌سنده نه‌لریاپدی ؟

ضیا کوك آلپ پولتیقه ساحه‌سنده هیچ برزمان کونده‌لك پولتیقه ایله اوغراشمادی . او ، غزته‌ده مجموعه‌ده ، دارالفنونده تعقیب ایتدیکی فکرلری فعل ساحه‌سنه چیقارمق ایچون اوغراشمشدر . کنج قلملرده تورك یوردنده ، یکی مجموعه‌ده ، اسلام مجموعه‌سنده ، مختلف یومی غزته‌لرده‌کی یازیلری برهدف تعقیب ایتدی. مفکوره‌یه یاقلاشمق .. پولتیقه ساحه‌سنده مفکوره‌یه وصول ایچون اوشونلری یاپدیردی :

حرب عمومیده یکی دارالفنون تأسیسی محاکمك توحیدی ، حقوق عائله قرارنامه‌سنك تنظیمی ملی تدقیق وتتبع جمعیتلرینك احداثی ، مدرسه‌لرك اصلاحی ، دارالخلافة اسلامیه مدرسه‌سنك احداثی .

ضیا صنعتی ناصل آکلاردی ؟

ضیا کوك آلپ یالکز بر علم آدامی ، یالکز بر فیلسوف دکلدی . او بر مرشددی . ضیایی صنعت ساحه‌سنده بر بوشکلده کورویورز .

ضیا خلق ایناندیغی مفکوره یه یاقلاشدیرمق ایچون وزندن قافیه دن استفاده ایتدی ، خلقجی اولدیغی ایچون صنعتکده خلقه ایتیله رك الده ایدیله جکنه قانعدی . اونك ایچون خلق لسانی، خلق وزنلرینی خلق موضوعلرینی آلدی،اونلرله فکرلرینی سویله مك ایسته دی.

فقط نه قدر یازیق که بو صوڭ عصرك یکانه آدامی ۲۵ تشرین اول ۹۲٤ سنه سنده شیشلی فرانسز خسته خانه سنده ابدیته قاووشدی .

